МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Полтавський національний педагогічний університет
імені В.Г. Короленка

Нова
українська школа

ПРИРОДНИЧИЙ ФАКУЛЬТЕТ ПОЛТАВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ імені В.Г. Короленка:

100 років історії та здобутків

Літопис

NATURE FACULTY OF POLTAVA V.G. Korolenko NATIONAL PEDAGOGICAL UNIVERSITY:

100 years of history and contribution

Chronicles

Полтава – 2019

УДК 378.093.5:5(477/53)(091) ПНПУ імені В.Г. Короленка
П 77

За загальною редакцією проф. М.В. Гриньової

Редакційна колегія:

Гриньова М.В. (*голова, відповідальна за випуск*), Булава Л.М. (*заступник голови*, *упорядник випуску*), Оніпко В.В., Шиян Н.І., Ткаченко А.В., Пилипенко С.В.

Рецензенти:

Довгий Станіслав Олексійович – доктор фізико-математичних наук, професор, академік Національної академії наук України, член Президії НАН України, Президент Малої академії наук України

Топузов Олег Михайлович – доктор педагогічних наук, професор, директор Інституту педагогіки НАПН України, член-кореспондент НАПН України, віце-президент Національної академії педагогічних наук України

Год Борис Васильович – доктор педагогічних наук, кандидат історичних наук, професор, завідувач кафедри всесвітньої історії та методики викладання історії, заслужений працівник освіти України

Рекомендовано до друку вченою радою
Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка
(протокол № 9 від 28.02.2019 р.)

П 77 **Природничий факультет Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка : 100 років історії та здобутків : літопис** / за заг. ред. проф. М.В. Гриньової ; Полтав. нац. пед. ун-т імені В.Г. Короленка. – Полтава: Астрая, 2019. – 336 с.

ISBN 978-966-2922-60-9

У науковому документальному виданні підсумовано результати 100-річної діяльності природничого факультету Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка. Висвітлено становлення, сьогодення та перспективи розвитку кафедр біології людини і тварин, ботаніки, хімії та методики викладання хімії, екології та охорони довкілля, педагогічної майстерності та менеджменту. Подано короткі відомості про життя і науково-педагогічну діяльність викладачів, які працювали на факультеті за весь період його існування.

Видання адресоване широкому колу науковців, учителів, студентів.

Висловлюємо вдячність за допомогу у виданні Літопису
випускникові природничого факультету Анатолію Івановичу Кучеренку.

ISBN 978-966-2922-60-9 **УДК 378.093.5:5(477/53)(091) ПНПУ імені В.Г. Короленка**

© ПНПУ імені В.Г. Короленка, 2019
© Астрая, 2019

ВІТАЛЬНІ СЛОВА!

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Шановні викладачі, співробітники та студенти!

Щиро вітаю вас із визначною подією – столітнім ювілеєм природничого факультету Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка!

Підготовка висококваліфікованих учителів природничих наук – хімії, біології, екології – є вкрай важливим завданням вищої школи, особливо зараз, коли розпочата масштабна реформа освіти і кардинально змінюються підходи до викладання та актуалізується необхідність розвитку талантів кожної дитини.

100 років для факультету – це епоха, що охоплює життя та наукову творчість багатьох поколінь. Це історія значущих наукових досягнень та успіхів учених, які працювали в стінах університету: хіміків М. М. Дашевського, А. П. Каришина, ботаніків П. Є. Сосіна, Ф. К. Курінного, Д. С. Івашина, Р. В. Ганжі, зоологів М. І. Гавриленка, І. Д. Іваненка, М. І. Петрика, фізіолога О. І. Цебржинського та багатьох інших знаних викладачів.

Переконана, що колектив факультету й надалі докладатиме зусиль для гідної підготовки студентів-майбутніх учителів, які навчатимуть натхненно та цікаво, виховуватимуть нове покоління патріотів, новаторів та відповідальних громадян на благо Української держави.

Бажаю колективу природничого факультету неперервного професійного зростання та примноження кращих освітніх і наукових традицій, відданості своїй справі та невичерпного творчого потенціалу!

З повагою

Міністр Лілія Гриневич

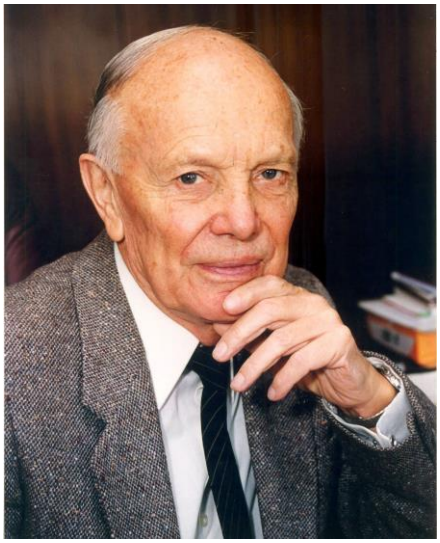

Шановні друзі!

Щиро вітаю науково-педагогічних працівників та студентську молодь Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка з нагоди славного ювілею!

За свою 100-річну історію зусиллями кількох поколінь професорсько-викладацького складу та співробітників ваш природничий факультет дав путівку в життя тисячам своїх випускників. Серед них відомі вчені, педагоги, які прославили alma mater славетними науковими здобутками та примножують вікові традиції сьогодення.

Сучасний етап розбудови демократичної та правової держави, інтеграція України до європейського наукового й освітнього простору, а також глобальні процеси, що торкнулися й сучасного українського суспільства, передбачають докорінну трансформацію світоглядних і ціннісних орієнтацій. За цих умов освіта є потужним соціальним важелем, який задовольняє потреби людини отримувати і використовувати нові знання. Багата на непересічних учених родина факультету, довготривала праця яких сприяє вдосконаленню науково-педагогічного процесу, віддана служінню улюбленій справі, підготовці освітян нової генерації.

Зичу науковцям і викладачам подальших успіхів у творчій праці, великих досягнень у благородній справі підготовки до життя молодого покоління українців – покоління, яке нині виховується талантом і творчим пошуком кращих педагогів та науковців, а завтра розбудовуватиме успішну європейську державу Україну.

Президент Національної академії наук України,
академік НАН України Б.Є. Патон

Шановні колеги!

Від Національної академії педагогічних наук України і від себе особисто щиро вітаю професорсько-викладацький склад, співробітників та студентів зі 100-річчям природничого факультету Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка!

В усі часи освіта була і залишається потужним соціальним інститутом, покликаним формувати фахівця, патріота, громадянина. Природничий факультет Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка відіграє значну роль у становленні і розвитку вищої освіти як у межах регіону, так і країни в цілому. Славну освітню історію факультету підкріплено новітніми європейськими підходами до підготовки покоління нової генерації – знаннєвої людини. Віковий досвід підготовки фахівців у поєднанні з модернізацією навчально-виховного процесу забезпечують відтворення і примноження інтелектуально-творчого потенціалу українського народу, утвердження авторитету системи вищої педагогічної освіти держави.

100 років славних традицій, потужні наукові школи, авторитетні фахові видання, наближення до найсучасніших європейських і світових взірців вищої освіти характеризують нині діяльність природничого факультету, де напрочуд тісно переплелися освіта, наука, культура й мистецтво.

То ж зичимо вам і надалі бути серед перших у підготовці педагогічних кадрів та плеканні інтелектуально-творчої еліти нації, успіхів у праці та благословення її результатів!

Президент Національної академії педагогічних наук України,
академік НАН і НАПН України,
доктор філософських наук, професор В.Г. Кремень

Департамент освіти і науки Полтавської державної обласної адміністрації

Вельмишановні науковці, викладачі, співробітники, студенти та випускники природничого факультету Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка!

Прийміть найщиріші вітання з нагоди визначної події – 100-річного ювілею вашого факультету!

Природничий факультет пройшов славетний шлях, дав світові прекрасних науковців, виховав не одне покоління вчителів-професіоналів, які допомагають новим поколінням обирати шлях у майбутнє, виховують у них повагу і любов до людей та нашої держави, формують чітку громадянську позицію.

Висловлюю слова вдячності професорсько-викладацькому складу і працівникам факультету за плідну працю у справі підготовки й виховання висококваліфікованих фахівців!

Нехай і надалі ваша невичерпна енергія, творча вдача, високий професіоналізм та самовіддана праця невпинно ведуть вас до успіху в ім'я України, українського народу та заради розвитку національної освіти і науки!

Зичу вам здоров'я, творчої наснаги, здійснення найзаповітніших мрій та професійних планів, благополуччя і добра в родинах, а факультету – щасливої долі й процвітання у нашій мирній Україні!

З повагою,
директор Департаменту освіти і науки
Полтавської облдержадміністрації

Олена Харченко

СЛАВНА ІСТОРІЯ, ВЕЛИЧНІ ЗДОБУТКИ ПРИРОДНИЧОГО ФАКУЛЬТЕТУ

Науковій спільноті природничого факультету
Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка

Шановні колеги, дорогі друзі!

2019 року свій 105-річний ювілей святкуватиме Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка – потужний осередок збереження та примноження освітянських традицій нашого краю. Він бере свій відлік від Учительського інституту, заснованого в Полтаві 1914 року. Наш заклад став початком шляху до вершин педагогічної досконалості всесвітньо відомих Антона Макаренка й Василя Сухомлинського. Духовну ауру закладу вищої педагогічної освіти створювали основоположник національної української педагогіки Григорій Ващенко, історик Павло Клепатський, філологи й етнографи Володимир Щепотьєв, Олександр Бузинний, математик Віктор Воропай, фізик Юрій Побєдоносцев, природознавці Олександр Булдовський, Валентин і Микола Ніколаєви, Михайло Самбікін.

У 1919 році Полтавський учительський інститут, після декількох спроб, було перетворено на Полтавський український педагогічний інститут, який складався із трьох відділів: природничого, фізико-математичного і словесно-історичного.

Унаслідок об'єднання педагогічного інституту з Полтавським історико-філологічним факультетом товариства «Просвіта» у квітні 1921 року був створений Полтавський інститут народної освіти (ПІНО). У 1921-1922 роках ПІНО складався із двох факультетів: природничо-математичного (перший декан – Валентин Ніколаєв) і словесно-історичного. У 1922-1928 роках діяв єдиний факультет соціального виховання. У 1928-1930 роках природнича освіта велася у складі факультету старшого концентру, який готував учителів, переважно, для 5-7 класів шкіл-семирічок.

Наступна реформа педагогічної освіти змінює статус Полтавського ІНО. Заклад у серпні 1930 р. отримує назву Інституту соціального виховання (ІСВ). Його основне завдання – підготовка вчителів для семирічної школи. Термін навчання скоротився до 3-х років. У складі шкільного факультету ІСВ діяв агробіологічний відділ. У 1931 році вперше в складі факультетів утворені кафедри (у тому числі в складі агробіологічного відділу – кафедри хімії, біології, землезнавства і сільського господарства).

У 1932 році шкільний факультет було розділено на агро-математичний і соціально-економічний. У складі першого продовжував діяти агробіологічний відділ з трьома кафедрами: хімії, біології і реконструкції сільського господарства.

У серпні 1933 року відбувається нова реорганізація – ІСВ перетворено на Полтавський державний педагогічний інститут з 4-річним терміном навчання. Упродовж 1933-1934 н.р. діяв природничо-географічний факультет у складі біологічного, хімічного й географічного відділів. У 1934-1936 роках він реорганізований на біохімічний, а з 1936 року й донині носить назву природничого.

У роки Другої світової війни обладнання інституту було евакуйоване до Тюмені, а після звільнення Полтави від німецько-фашистських загарбників відразу розпочалися відновлювальні роботи та підготовка до навчальних занять. 21 жовтня 1943 року Рада Народних Комісарів України прийняла постанову «Про відновлення роботи Полтавського та Сумського педагогічних інститутів».

За свою 100-річну історію зусиллями кількох поколінь професорсько-викладацького складу та співробітників природничий факультет дав путівку в життя тисячам своїх випускників, які навчалися на стаціонарному й заочному відділеннях. Більшість із них присвятили себе педагогічній професії.

Архівні джерела засвідчують, що на природничо-математичному факультеті в 20-ті роки здобували освіту студенти, які згодом стали знаними в Україні й за її межами вченими. Це, зокрема, Сергій Іллічевський (1895-1961) – флорист, ботанік-географ та фенолог, один із піонерів заповідної справи в Україні. У 1924 році інститут закінчив Яків Зубко (1899-1968) – визнаний польовий зоолог та еколог, доцент кафедри зоології хребетних біологічного факультету Харківського національного університету. Випускник 1925 року Яків Скляров (1901-1992) став доктором медичних наук, професором, заслуженим діячем науки УРСР, фахівцем із фізіології шлунково-кишкового тракту та вищої нервової діяльності. Інститут народної освіти – alma mater для Ірини Соколовської (1904-2003), яка, завершивши навчання в 1927 році, присвятила своє життя проблемам біології відтворення та штучного запліднення сільськогосподарських тварин. У 1929 році інститут закінчив Іван Мазепа (1906-1974) – громадський діяч, провідний учений у галузі методики викладання біології, кандидат педагогічних наук, професор, перший завідувач кафедри зоології та неодноразово – декан природничого факультету Полтавського педагогічного інституту. Цей список достойно доповнюють Андрій Каришин (1912-1987) – випускник 1936 року, кандидат хімічних наук, доцент, декан природничого факультету (1947-1950, 1955-1958, 1959-1987), відомий учений хімік-органік у галузі антантронових барвників і фізіологічно активних речовин; Федір Курінний (1898-1970) – випускник 1924 року, завідувач кафедри біології (1933-1935) – ботанік, флорист, природоохоронець; Ростислав Ганжа (1924-2008) – випускник 1950 року, кандидат біологічних наук, доцент, відомий ботанік, флорист, міколог, еколог, природоохоронець, засновник наукового гербарію кафедри ботаніки Полтавського державного педагогічного інституту.

Природничий факультет може пишатися випускниками-науковцями наступних років (1970-2000). З-поміж них також чимало знаних особистостей:

Олег Цебржинський (1947-2016) – випускник 1970 року, доктор біологічних наук, професор, фізіолог і біохімік, відомий учений у галузі прооксидантно-антиоксидантної системи, завідувач кафедри біології та основ здоров'я людини (2012-2016), Ольга Ярошенко – випускниця 1972 року, доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, хімік-методист, член Науково-методичної ради (хімія) з питань освіти МОН України, Світлана Гапон – випускниця 1980 року, доктор біологічних наук, професор, ботанік, флорист, ліхенолог і бріолог, завідувач кафедри ботаніки (1996-2006), Олена Смоляр (1957-2018) – випускниця 1981 року, доктор біологічних наук, професор, ботанік, флорист, еколог, засновник і завідувач кафедри екології та охорони довкілля (2001-2006), ініціатор створення регіонального ландшафтного парку «Нижньоворсклянський», Марина Гриньова – випускниця 1983 року, доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, декан природничого факультету з 1995 року, очільниця відомої наукової школи «Саморегуляція як основа успішної педагогічної діяльності», Валентина Бобрицька – випускниця 1985 року, доктор педагогічних наук, професор кафедри соціальної філософії, філософії освіти та освітньої політики Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, Анатолій Шостя – випускник 1993 року, доктор сільськогосподарських наук, професор, завідувач кафедри технології виробництва продуктів тваринництва Полтавської державної аграрної академії, академік Академії наук вищої освіти України.

Нині три факультети Полтавського національного педагогічного університету очолюють випускники природничого факультету – доктори педагогічних наук, професори: Марина Гриньова – природничий; Валентина Титаренко – технологій та дизайну; Павло Хоменко – фізичного виховання. Олена Ільченко, випускниця 1998 року, доктор педагогічних наук, професор є завідувачем кафедри педагогіки, Світлана Яланська, випускниця 2002 року, доктор психологічних наук, професор, – кафедри психології нашого вишу.

Випусковими кафедрами природничого факультету також завідують його випускники: доктор біологічних наук, професор Сергій Пилипенко – біології та основ здоров'я людини; доктор педагогічних наук, професор Надія Шиян – хімії та методики навчання хімії; доктор педагогічних наук, професор Валентина Оніпко – ботаніки, екології та методики навчання біології.

Серед відомих у науковому світі вчених і такі викладачі факультету, як Микола Гавриленко (1889-1971) – кандидат біологічних наук, знаний орнітолог, зоогеограф, еколог, природоохоронець, краєзнавець, засновник зоологічного музею природничого факультету, Іван Іваненко (1907-1975) – доктор біологічних наук, професор, теріолог, зоогеограф, еколог, природоохоронець, завідувач кафедри зоології (1962-1974), Павло Сосін (1895-1969) – доктор біологічних наук, професор, ботанік, флорист, міколог, еколог, завідувач кафедри ботаніки (1938-1963), Дмитро Івашин (1912-1992) – кандидат біологічних наук, старший науковий співробітник, ботанік, флорист, еколог, фахівець із лікарських рослин, розробник мережі природоохоронних територій Полтавщини, Лариса Орлова – ботанік, фізіолог рослин, еколог, флорист, доктор біологічних наук, професор, завідувач кафедри (1991-1996) ботаніки, екології та методики навчання біології.

Україна може по праву пишатися науковими й педагогічними здобутками вчених природничого факультету, їхніми досягненнями, самовідданим служінням своєму народові на науково-педагогічній ниві.

ПРИРОДНИЧОМУ ФАКУЛЬТЕТУ – 100!

Прийміть найщиріші вітання з нагоди ювілею та побажання доброго здоров'я, бадьорості духу й невичерпного натхнення! Щиро зичу всій науково-педагогічній спільноті факультету, усім, чиє життя пов'язане з природничою наукою та освітою, невичерпної енергії, творчого натхнення задля плідної праці на благо рідної України, нових відкриттів, гармонійного існування в неповторному світі природи, наснаги та єдності в добрих справах, оптимізму й конструктивної енергії.

З глибокою пошаною, **Микола Степаненко,**
доктор філологічних наук,
професор, заслужений
діяч науки і техніки
України,
ректор Полтавського
національного
педагогічного
університету
імені В. Г. Короленка

СТРАТЕГІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПРИРОДНИЧОГО ФАКУЛЬТЕТУ НА ЗАСАДАХ ВПРОВАДЖЕННЯ РЕФОРМИ МОН УКРАЇНИ «НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА»

Діяльність природничого факультету пов'язана з якісною підготовкою високоінтелектуального покоління професіоналів, вдосконалення освітніх, наукових та виховних технологій, міжнародних освітніх зв'язків, сприятливого освітнього і соціального середовища та психологічного клімату в колективі, що відповідає концепції «Нової Української школи». Відзначаємо три пріоритети у діяльності природничого факультету:

– перший пріоритет – це студент, його навчання, вміння самостійно і творчо працювати; сприяння всебічному розвитку особистості; становленню гідного члена громадянського суспільства. Психолого-педагогічна підтримка і забезпечення всебічного розвитку особистості студента є одними із провідних завдань природничого факультету;

– другий пріоритет – викладач, його саморегуляція, самовдосконалення, розвиток наукового і творчого потенціалу. У професійній підготовці викладача важливі такі основні компоненти: мотивація, знання, творчість, досвід. Одним із головних принципів є розвиток здатності швидко реагувати на зміни у педагогічній науці та трансформувати нові технології навчання, задовольняючи індивідуальні потреби студентів;

– третій пріоритет – освітнє середовище – природне або штучно створюване соціокультурне оточення студента, що включає різні види засобів і змісту освіти, способи забезпечення продуктивної діяльності студентської молоді. Розглядаємо діяльність факультету як школу досягнень і успіху. У функціонуванні освітнього середовища головним є орієнтація на людину як основну цінність. Увага приділяється тому, щоб допомогти студентові усвідомити та побудувати себе, знайти своє місце і визначити соціальну роль в стосунках із зовнішнім світом, активізувати механізми внутрішньої активності студента в його взаємодіях із середовищем. При такій організації освіти переноситься акцент у діяльності викладача з активної педагогічної дії на особу формування «освітнього середовища», в якому відбувається її особистісне самотворення.

Головна мета діяльності природничого факультету – створити педагогічні умови для досягнення високих освітніх рівнів, забезпечити можливості постійного самовдосконалення особистості вмотивованого викладача і студента; формувати інтелектуальний та культурний потенціал як найвищу цінність української педагогічної еліти такими шляхами:

– створення педагогічних умов для диференціації та індивідуалізації навчання, виховання та забезпечення подальшого розвитку інтересів, нахилів, здібностей студентів природничого факультету тій сфері діяльності, з якою у них пов'язаний вибір професії;

– здійснення науково-теоретичної, науково-практичної та загальнокультурної підготовки студентів у модернізованому освітньому середовищі.

Основними завданнями природничого факультету є:

– всебічно розвивати індивідуальність кожного студента шляхом виявлення задатків і здібностей, формувати ціннісні орієнтири, задовольняти інтереси та потреби;

– забезпечити сприятливі умови для самовираження особистості студентів у різних видах діяльності, їх повноцінного морального, психічного, фізичного розвитку;

– здійснити науково-практичну, навчально-методичну підготовку майбутніх вчителів, магістрантів, аспірантів, докторантів та забезпечити умови для оволодіння практичними вміннями і навичками наукової, дослідно-експериментальної, конструкторської, винахідницької діяльності, певного рівня професійної підготовки;

– зберігати і зміцнювати моральне, фізичне і психічне здоров'я студентів і викладачів;

– формувати у студентів бажання і вміння учитися;

– виховувати потребу і здатність до навчання впродовж усього життя;

– виробити вміння практично і творчо застосовувати здобуті знання;

– виховувати свідомих громадян України, повагу до Конституції України, державних символів, прав і свобод людини і громадянина;

– здійснювати пошук і відбір для навчання педагогічно обдарованої, талановитої молоді шляхом удосконалення профорієнтаційної діяльності.

І. Освітня діяльність і підготовка фахівців

1. Продовжувати тісну взаємодію факультету з роботодавцями (закладами середньої та позашкільної освіти, органами управління освітою, державної влади та місцевого самоврядування, підприємствами та організаціями).

2. Спрямувати діяльність кафедр на підвищення якості підготовки бакалаврів та магістрантів відповідно до нового Переліку напрямів та галузей знань (із урахуванням нових ліцензійних умов).

3. Стимулювати кафедри до видання навчально-методичної літератури, для удосконалення викладання лекційних і проведення практичних курсів.

4. Поглибити інтеграцію навчання із практикою, розвивати зв'язки природничого факультету з освітніми закладами та організаціями, що формують попит на випускників, оптимально використовувати ці зв'язки для покращання кадрового та матеріального забезпечення навчального процесу, розширення баз практик, працевлаштування випускників.

5. Розробити інноваційну модель факультету, спрямовану на засвоєння духовних і матеріальних цінностей українського народу, формування у студентів почуття відповідальності та причетності до становлення демократичних реформ в освіті, важливості власної ролі в цьому процесі.

6. Деканату разом із кафедрами проводити роботу із впровадження певних форм дистанційного навчання із студентами факультету в міжсесійний період.

ІІ. Кадрова політика

1. Стимулювання професійного зростання кожного педагога, зокрема, його інноваційної діяльності, роботу над створенням власних навчальних курсів, програм, посібників та дидактичних матеріалів.

2. Сприяти розвитку професійних, педагогічних і моральних компетентностей викладачів, цінувати їх інтелігентність, творчість, ініціативність і гуманність.

3. Налагоджувати співпрацю з провідними спеціалістами українських і зарубіжних ВНЗ, що забезпечує тісний зв'язок із науковими школами, наступність знань, підвищення їхнього рівня.

III. Наукова діяльність

1. Брати участь у розробці фундаментальних і прикладних проектів, які подаються на фінансування в Міністерство освіти і науки У країни, на здобуття грантів Президента України, міжнародних грантів тощо. Усіляко підтримувати наукові дослідження молодих учених. Брати участь в конкурсах науково-дослідницьких проектів молодих учених.

2. Розвивати фахові видання кафедр природничого факультету: «Витоки педагогічної майстерності», та «Біологічні науки» шляхом становлення їх як видань міжнародного рівня з індексацією в провідних наукометричних базах.

3. Організувати заходи щодо підвищення рівня суспільного визнання здобутків наукових шкіл факультету (участь у загальнодержавних конкурсах, представлення до премій, почесних звань тощо).

4. Створити максимально сприятливі умови для діяльності Студентського наукового товариства. Стимулювати ефективну діяльність студентських наукових гуртків і пошуково-проблемних груп.

5. Розширити співпрацю природничого факультету з НАПН України і закордонними науковими установами з метою проведення спільних наукових досліджень, науково-практичних конференцій та семінарів.

IV. Методична робота

1. Вивчати, впроваджувати і розповсюджувати передовий методичний досвід викладачів природничого факультету – методи, форми, методики, технології навчання та виховання студентської молоді.

2. Активно співпрацювати з репозитарієм, бібліотечними фондами університету. Відвідувати виставки навчальної літератури зі спеціалізацій.

3. Працювати над ефективними формами методичної роботи: написанням і підготовкою конспектів лекцій, методичних матеріалів до семінарських занять, лабораторних робіт, практики і самостійної роботи студентів; розробленням навчальних планів, навчальних програм, робочих навчальних планів, робочих навчальних програм; розробленням і постановкою нових лабораторних робіт; підготовкою комп'ютерного програмного забезпечення навчальних дисциплін: складанням екзаменаційних білетів, завдань для проведення модульного, тестового і підсумкового контролю; розробленням і впровадженням наочних навчальних посібників (схем, діаграм, стендів, слайдів тощо); вивченням і впровадженням передового досвіду викладачів щодо організації навчального процесу.

4. Для розвитку творчого потенціалу студентів розробити систему творчих завдань до курсів, що читаються викладачами кафедр.

5. Працювати над організацією самостійної роботи, вдосконаленням методичної майстерності.

6. Підготувати ліцензійну справу з підвищення кваліфікації (стажування) адміністративного корпусу освітніх закладів.

7. Сприяти кафедрі біології та основ здоров’я людини у відкритті нових лабораторій.

8. Допомагати кафедрам факультету у таких напрямах:

– укладанні й виданні програм навчальних дисциплін, що читаються вперше, наскрізних програм практик до нових навчальних планів;

– підготовці робочих програм навчальних дисциплін, що читаються вперше та дисциплін, пропонованих студентам до вільного вибору;

– підготовці та виданні методичних рекомендацій, вказівок, методичних посібників тощо (до проведення практик, семінарських, практичних, лабораторних занять, самостійної та індивідуальної роботи студентів тощо);

– укладанні НМКД дисциплін, що читаються вперше;

– розробленні електронного варіанту інформаційного забезпечення (авторського) для використання у навчальному процесі (за фактом розміщення у віртуальному освітньому середовищі університету або на сайті кафедри або у хмарному сховищі факультету, хмарному сховищі кафедри, викладача із забезпеченням доступу студентам);

– розробленні дистанційних навчальних курсів, реалізації дистанційних технологій у навчальному процесі, опануванні викладачами факультету дистанційними технологіями навчання;

– розробці освітніх програм та навчальних планів;

– проведенні методичних семінарів для викладачів факультету, інших заходів методичного характеру.

Продовжувати створювати на природничому факультеті сприятливе внутрішнє наукове, методичне, навчальне середовище, що забезпечує сприятливий вплив на підтримку, розвиток і реалізацію як індивідуальних інтересів викладача й студента так і інтересів усього колективу спрямованих на розвиток змісту освіти.

V. Організаційна та профорієнтаційна діяльність

1. Закріпити за кафедрами факультету загальноосвітні навчальні заклади м. Полтава та Полтавської області для організації спільних профорієнтаційних заходів.

2. Систематично проводити зустрічі-консультації з учнями та їх батьками щодо умов вступу до університету, залучати їх до участі у Днях відкритих дверей.

3. Залучати учнівську молодь до участі у навчальних, наукових, культурно-масових заходах факультету. Проводити екскурсії для учнів музеями природничого факультету та територією Ботанічного саду.

4. Розповсюджувати рекламно-інформаційну літературу (буклети, оголошення) серед потенційних абітурієнтів факультету.

5. Проводити підготовчі курси, експрес-дайджести для випускників загальноосвітніх навчальних закладів з метою підготовки їх до зовнішнього незалежного оцінювання за спеціалізаціями природничого факультету.

6. Презентувати спеціалізації факультету освітнього ступеня «магістр» на методичних об'єднаннях учителів, курсах підвищення кваліфікації вчителів, під час зустрічей із учителями, методистами, керівниками шкіл і районів області, представниками об’єднаних територіальних громад.

7. Розміщувати інформацію про діяльність факультету – наукові, навчальні, мистецькі, спортивні досягнення студентів та викладачів у друкованих та електронних ЗМІ, на сайті університету та факультету, у соціальних мережах

8. Популяризувати спеціалізації факультету у рамках проведення ІІ етапу Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів-членів Полтавського територіального відділення МАН України, міського та обласного етапів Всеукраїнських олімпіад з біології, хімії та екології. Залучати учнів – членів Малої академії наук України – до підготовки науково-дослідних робіт на базі кафедр природничого факультету.

9. Проводити профорієнтаційну роботу зі студентами, які завершують навчання за освітнім ступенем «бакалавр», щодо продовження навчання в магістратурі.

10. Залучати студентів факультету до профорієнтаційної роботи під час проходження ними педагогічних практик.

11. Залучати до проведення профорієнтаційної роботи випускників університету попередніх років, які працюють учителями.

VI. Виховна діяльність

1. Залучати студентів до концертної діяльності, працювати над добором репертуару, високим рівнем виконання музичних творів, формувати високі естетичні смаки.

2. Активно впроваджувати ефективні форми і методи естетичного виховання студентської молоді.

3. Продовжувати стимулювати роботу самодіяльних гуртків, творчих об'єднань за інтересами, спортивних команд.

4. Залучати до факультетських заходів професійні та самодіяльні творчі колективи з метою вивчення і впровадження у виховну систему факультету найкращого мистецького досвіду.

5. Проводити виставки та експозиції з природного матеріалу, екскурсії, творчі дискусії, тематичні вечори.

6. Заохочувати студентів, викладачів і співробітників факультету до занять фізкультурою і спортом, ведення здорового способу життя.

7. Формувати привабливий імідж природничого факультету шляхом участі у спеціальних заходах: у виставках, проведенні днів відкритих дверей, ігор КВК, спортивних змагань, науково-практичних конференцій. Розширювати можливості профорієнтаційної роботи.

8. Виховувати майбутнього вчителя на засадах патріотизму, відданості Українській державі. З цією метою відкрити на факультеті науково-педагогічну лабораторію (центр) національно-патріотичного виховання молоді.

9. Урізноманітнювати форми і технології проведення Дня відкритих дверей факультету.

VII. Студентське самоврядування

1. Систематично проводити зустрічі зі студентами факультету з метою вирішення їхніх нагальних проблем під час навчання у виші.

2. Постійно інформувати органи студентського самоврядування щодо діяльності структурних підрозділів факультету.

3. Сприяти розвитку та підтримці діяльності органів студентського самоврядування, залучення студентів та аспірантів до вирішення завдань, пов'язаних з функціонуванням і розвитком факультету.

4. Активізувати участь представників органів студентського самоврядування у роботі деканату, приймальної комісії, учених рад, трудового колективу.

5. Забезпечити підтримку незахищених категорій студентської молоді (сиріт, інвалідів, учасників АТО та їхніх дітей).

6. Створити умови для фахового становлення студентів та аспірантів, сприяння їх самореалізації у різних сферах виховної діяльності – мистецькій, організаційній, спортивній тощо.

7. Зміцнювати зв'язки факультету з освітніми закладами, центрами, де працюють випускники природничого факультету

8. Розвивати систему пошуку українських та зарубіжних партнерів, міжнародних фондів задля фінансової підтримки народних творчих колективів факультету, спортивних команд.

VIII. Формування якісної матеріально-технічної бази, забезпечення комфортних умов роботи і навчання

1. Сприяти розвитку матеріально-технічної бази всіх кафедр.

2. Впроваджувати програму енергоефективності, утеплення факультетських приміщень.

3. Розширювати можливості музейного комплексу факультету як бази для навчальної, наукової і просвітницької діяльності.

4. Облаштувати та забезпечити стабільну діяльності Ботанічного саду факультету як пам'ятку садово-паркового мистецтва і полігон для навчальної, методичної та наукової діяльності.

5. Систематично проводити прибирання закріпленої за факультетом території Ботанічного саду, університету, гуртожитку № 3.

IX. Міжнародна діяльність

1. Сприяти оволодінню викладачами і студентами іноземною мовою (особливо англійською).

2. Удосконалити систему пошуку зарубіжних партнерів, міжнародних фондів задля фінансової підтримки наукових досліджень, учених, отримання грантів.

3. Збільшити кількість закордонних відряджень студентів, аспірантів, докторантів, науково-педагогічних та педагогічних працівників факультету з науковою та освітньою метою.

4. Активізувати участь у міжнародних програмах і розширити співпрацю з міжнародними фондами й центрами (Еразмус+, Горизонт 2020 – програми Європейської комісії; фонд Гумбольдта, Міжнародний фонд «Відродження», DFG-фонди; DAAD, USAID).

Професорсько-викладацькому та студентському колективу необхідно дбати про репутацію природничого факультету Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка, яка складалася протягом століття, має унікальні риси і традиції. Найціннішим скарбом природничого факультету є освітні,наукові, міжнародні, виховні, просвітницькі ресурси, які необхідно розвивати й збагачувати, тим самим підвищувати якість підготовки майбутніх фахівців.

З глибокою повагою,

Марина Гриньова,
доктор педагогічних наук,
професор, член-кореспондент
НАПН України,
декан природничого
факультету Полтавського
національного педагогічного
університету
імені В. Г. Короленка

ГІМН ПРИРОДНИЧОГО ФАКУЛЬТЕТУ

Свіже повітря, барвами квіти,
Небо блакитне, співучі струмки.
Знають з дитинства дорослі і діти:
Все, що навколо – життя на Землі.

Приспів
Природничий факультет –
То наснага і навчання,
Кращі роки спілкування,
Вчителів авторитет…
Природничий факультет,
Віддамо знання нащадкам,
І безпечним стане світ,
Бо такий нам заповіт!

Вранці тумани чи снігопади,
Десь урагани, циклон дощовий.
Наші знання – то добра порада,
Ми – природничий студентський загін.

Приспів

Вчитись відмінно – наше завдання,
Щоб не було катастрофи й біди,
Кожного дня по стежині навчання —
Всім факультетом йдемо до мети.

Приспів

Л.М. Булава

ПРИРОДНИЧО-НАУКОВА ОСВІТА У ПОПЕРЕДНИКАХ ПНПУ ІМЕНІ В.Г. КОРОЛЕНКА (1914 – початок 1950-х рр.)

Полтавський учительський інститут (07.1914-12.1919) створений за розпорядженням міністра освіти Російської імперії з 1.07.1914 р. (14.07 – за новим стилем). Безпосередньо освітній процес розпочався 12.09.1914 р. за старим стилем (25.09 – за новим стилем). Для інституту на тодішній околиці міста «Колонії» був орендований двоповерховий восьмикімнатний будинок по вулиці Фабрикантській (тепер – вул. Балакіна, 10).

Перший директор інституту – Олександр Костянтинович Волнін (1872-1942), – був хорошим організатором, учителем педагогіки, психології і логіки. Штат учителів інституту до вересня 1917 року був постійним. П'ять із шести з них вже мали досвід викладацької роботи (чотири – з підготовки вчителів в учительських інститутах і семінаріях).

Статус учительських інститутів був зумовлений тогочасними потребами в підготовці вчителів для вищих початкових шкіл, які надавали неповну загальну середню освіту (4 роки навчання після закінчення нижчих початкових шкіл). Тому навчальні плани в інститутах відповідали вимогам до програм цих шкіл. Предметної спеціалізації й поділу на кафедри в учительських інститутах не було. Вихованців інституту тоді готували до викладання у школах цього типу всіх загальноосвітніх предметів: російської мови, церковнослов'янського читання, арифметики і початкової алгебри, геометрії, російської і загальної історії, російської і загальної географії, фізики і *природознавства*, креслення, малювання, чистописання (каліграфії).

Учителем *фізики і природознавства* (у т.ч. їх практичних курсів) в 1914-1917 рр. був Іван Андрійович Шестаков (1887-1942?) – випускник фізико-математичного факультету Казанського університету. В 1912-1914 рр. він працював у реальному училищі міста Валки Харківської губернії. В інституті І.А. Шестаков встиг обладнати кабінет природничої історії. Природознавство було інтегрованим курсом, націленим на формування в учнів елементарних наукових знань з геології, ботаніки, зоології, анатомії і фізіології людини та інших природничих наук.

У перший клас інституту в 1914 р. було прийнято 26 вихованців (19 із них – вчителі нижчих початкових шкіл, що працювали понад два роки). До їхнього числа входив майбутній великий педагог А.С. Макаренко, який, передусім, тоді цікавився історією та літературою. У 1922 р. він так схарактеризував свої знання з природознавства: «Цілком вільно відчуваю себе в області фізіології тварин і рослин. Анатомічні знання слабкі. Забув чимало деталей з геології. Астрономію знаю добре. Солідні знання маю із загальної біології. Хімію практично не знаю».

Лютнева революція 1917 р. загострила й національне питання: розпочалася українська національна революція. 23.03.1917 відбулися відкриті збори вихованців, які більшістю голосів прийняли постанову про необхідність українізації освітнього процесу. Тому до кінця цього року російськомовні викладачі (у т.ч. І.А. Шестаков) залишили інститут.

У червні 1917 р. Тимчасовий уряд Росії дещо підвищив статус випускників учительських інститутів до рівня «вище середньої освіти». Було дозволено приймати на навчання жінок; введена міжпредметна спеціалізація (з поділом на три відділи, у т.ч. природничий). Але реалізувати поділ на відділи в інституті у тому році не вдалося через брак кадрів і малу чисельність здобувачів.

У кінці вересня 1917 р. директором інституту призначений філолог Олекса Августинович Левитський (1872-1947), який підібрав україномовний патріотично налаштований фаховий викладацький склад. Зокрема, 26.10.1917 р. затверджений на посаді учителя географії та природознавства з методиками їх навчання Олександр Теофілович Булдовський (1887-1938). Цей талановитий учений і методист працював у нашому закладі до 1930 року. Він був одним із авторів «ландшафтної програми» викладання природознавства у початкових і середніх школах усієї України.

О.Т. Булдовський в 1917 р.

О.Т. Булдовський у зоологічному кабінеті

Із кінця 1917 до кінця 1919 рр. влада в Полтаві змінювалася багато разів. Це, безумовно, відбивалося на організації освітнього процесу в інституті: через проблеми із фінансуванням, відсутністю опалення він переривався в зимові місяці.

Як писав у спогадах Г.Г. Ващенко: «*Учительський інститут восени 1918 р. злився з Полтавським українським університетом. На чолі його став Олекса Августинович Левитський*». Під «українським університетом» слід розуміти історико-філологічний факультет університету, який намагалися створити. Ці слова підтверджуються тим, що адреса канцелярії факультету й інституту була спільною – вул. Стрітенська №43. О.А. Левитський зумів підтримувати життєдіяльність учительського інституту не тільки за рахунок нерегулярного надходження державних коштів, але й за фінансової допомоги кооперативів та «Просвіти» Полтави.

Колектив учительського інституту в травні 1919 р. розробив проект Статуту Педагогічного інституту (з метою його реорганізації на заклад вищої освіти, статус якого було обіцяно надати в кінці квітня 1919 р. одним із керівників наркомату освіти УСРР під час відвідання Полтави). У звіті О.Т. Булдовського вказано, що у середині липня 1919 р. один примірник Статуту повернувся в Полтаву з поміткою про затвердження завідувачем відділу вищої школи при Народному комісаріаті освіти УСРР. Заняття в інституті, що працював би за новим Статутом, мали б розпочатися у вересні 1919 р. Зокрема, вже був оголошений набір студентів до відділу природознавства і географії. Та цього вчасно не сталося, бо 29.07.1919 р. Полтаву окупували денікінські війська. Викладання українською мовою денікінською владою було заборонене, а викладачі-українці звільнені (у т.ч. О.Т. Булдовський). Тому у вересні-грудні 1919 р. заклад продовжував діяти як Учительський інститут, але з російською мовою викладання.

Полтавський український педагогічний інститут (12.1919-04.1921)

Після вигнання денікінців і повернення радянської влади полтавський губернський відділ народної освіти видав Наказ від 27.12.1919 р. про усунення призначених за час денікінської влади педагогів. Цією датою в залікових книжках позначено вступ студентів на перший курс набору 1919 р. Україномовні лектори, котрі працювали до серпня 1919 року, повернулися в реорганізований педагогічний інститут і взялися до відновлення занять.

В особистому архіві Л.М. Булави є «Зачотна книжка» Полтавського педагогічного інституту (природознавчого відділу) на ім'я Білаш Марії Андріївни, в якій зазначено дату вступу до інституту: 27 грудня 1919 року. Цей день є точкою відліку в історії природничого факультету.

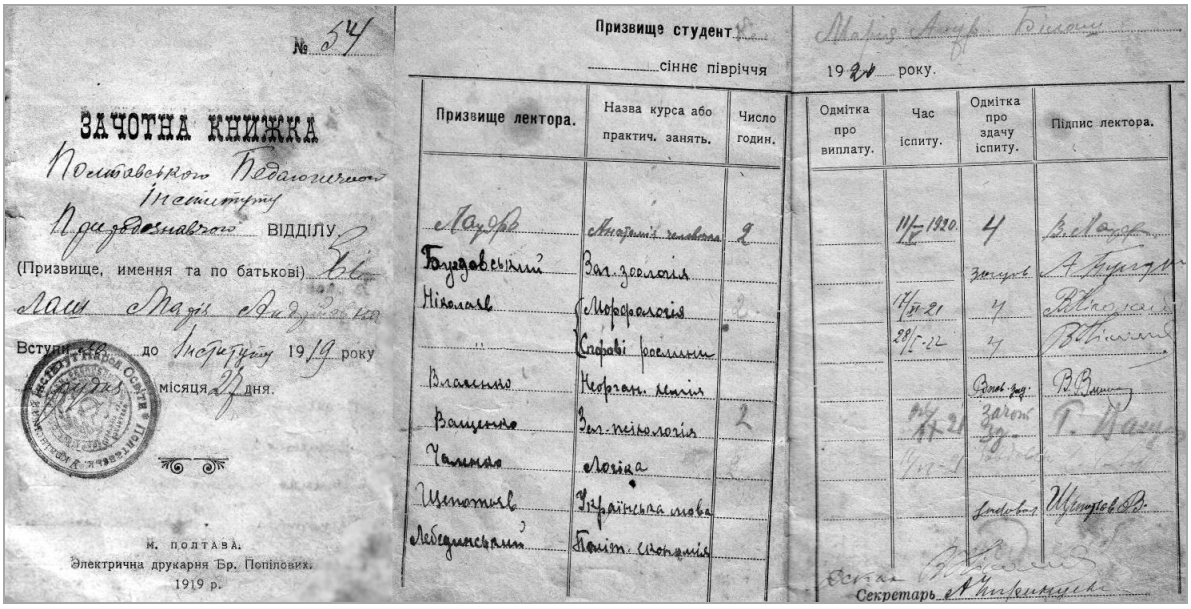

№ 54

ЗАЧОТНА КНИЖКА

Полтавського Педагогічного Інституту

Природознавчого ВІДДІЛУ

(Призвище, имення та по батькові) Бі

Вступив до Інституту 1919 року

місяця 25 дня.

м. ПОЛТАВА.
Електрична друкарня Бр. Попілових.
1919 р.

Призвище студента Маріїнська Акушерська Білаш

.....сінне півріччя 1920 року.

Призвище лектора.	Назва курса або практич. занять.	Число годин.	Одмітка про виплату.	Час іспиту.	Одмітка про здачу іспиту.	Підпис лектора.
Лауер	Анатомія человека	2		11/V-1920	4	Лауер
Булдовський	Заг. зоологія				зачет	А. Булдовський
Ніколаєв	Морфологія	2		17/III-21	4	В. Ніколаєв
	Спарові рослини			28/V-21	4	В. Ніколаєв
Власенко	Неорган. хімія				Диф. зач.	В. Власенко
Ващенко	Заг. геологія	2		24/V-21	Зачет зач.	Г. Ващенко
Чалая	Логіка					
Шестопалов	Українська мова				Зачтено	Шестопалов В.
Лебединський	Полит. економія					

Секретарь А. Литвиненко

«Зачотна книжка» студентки природознавчого відділу М.А. Білаш

Наказом Губревкому від 13.01.1920 року Полтавський учительський інститут офіційно оголошувався Вищою школою під назвою «Полтавський український педагогічний інститут» і до переходу під керування центральної влади підлягав Полтавському губернському відділові освіти.

Колектив інституту вирішив назвати орган самоуправління «науково-учебною радою». Першим головою цієї ради був обраний зоолог О.Т. Булдовський. У січні – квітні 1921 р. цю посаду обіймав завідувач краєзнавчого музею, ботанік Валентин Федорович Ніколаєв (1889-1973). Управління інститутом здійснювалося за демократичними принципами. Кожен із його трьох його відділів (словесно-історичний, фізико-математичний, природознавчий) теж мав окремі ради, що керували їхнім внутрішнім життям.

Набір студентів 1-го курсу, здійснений у 1920 р., не був розподілений по відділах. Викладалися тільки спільні для студентів всіх відділів загальноосвітні й психолого-педагогічні дисципліни.

Розподіл студентів між курсами й відділами педінституту в 1920/1921 н.р.

Курс	Словесно-історичний	Фізико-математичний	**Природознавчий**	Разом
I	«Основний», не розподілений між відділами			282
II	36	16	**33**	85
III	28	12	**15**	55
IV	15	16	**15**	46
Разом	79	44	**63**	468

Із «зачотної» книжки, а також із інших архівних документів дізнаємося, що в 1920-1922 рр. на природничому відділі працювали його завідувач Валентин Федорович Ніколаєв (морфологія, анатомія і систематика рослин); Борис Борисович Лук'янович (фізіологія рослин); Олександр Теофілович Булдовський (зоологія, методика природознавства); Кость Володимирович Дубняк (загальне землезнавство); Михайло Митрофанович Самбікін (метеорологія і кліматологія); Микола Іванович Гавриленко (порівняльна анатомія тварин, лаборант з біології); Володимир Вільгельмович Лауер (анатомія і фізіологія людини, гістологія). В.В. Лауер (1889-1963) – вихованець Харківського медичного університету, у майбутньому – доктор медичних наук (1938), професор (1941), завідувач кафедри

патологічної анатомії Київського інституту удосконалення лікарів (1936-1941). Курс ентомології недовго викладав І.А. Фабрі. Цей ентомолог-любитель жив біля Полтави й тривалий час проводив експерименти з вивченням реакції метеликів на хімічні сигнали.

Загальну і неорганічну хімію впродовж 14 років, з початку 1920-го року, викладав випускник Московського університету Йосип Олексійович Власенко (1880 – після 1935). Курс органічної хімії на самому початку 1920-х вели випускник Харківського технологічного інституту інженер-технолог Яків Григорович Бергольц, 1886 р.н. (крім того, закінчив курси неорганічної хімії при Томському й Гельдельберзькому університетах, вів також курс еволюції техніки), а пізніше не довго – Нестор Самсонович Пужай. Н.С. Пужай (1888-?) був спеціалістом з вивчення й технологій виробництва вибухових речовин (піроксиліну, полівінілнітрату тощо), з 1936-1957 рр. викладав у МХТІ імені Д.І. Менделєєва. У 1915-1917 рр. він був причетний до випуску фосгену й хлорпікрину на Глобинському воєнно-хімічному заводі, як управляючий «Хімічного комітету» при штабі російської армії.

Як бачимо, на природознавчому відділі поєднувалася біологічна, хімічна і географічна підготовка майбутніх учителів. На початку 1920-х років природознавчий відділ поділявся на два підвідділи: географічний і біологічний. Сім навчальних дисциплін заплановані як спільні для студентів обох підвідділів (загальний курс фізики, загальний курс хімії, загальне землезнавство, кристалографія і мінералогія, загальна біологія, виробництво посібників і фотографія, геологія з палеонтологією). Для студентів кожного із підвідділів передбачалися додаткові набори навчальних дисциплін (11 – для географів і 8 – для біологів). Для біологічного підвідділу планувалися хімія аналітична, хімія органічна, зоологія, ботаніка, анатомія людини і тварин, порівняльна анатомія тварин, анатомія і фізіологія рослин, методика природознавства. Але деякі заплановані навчальні дисципліни не викладались (за браком викладачів). Не було єдиної системи оцінювання знань; іспити й заліки виставлялися не в спеціально відведений час, а по мірі готовності студента до їхнього складання. Послідовність вивчення окремих курсів не була логічною.

Педагогічний інститут мав незадовільне забезпечення приміщеннями. Як і Учительський інститут (починаючи з 1918 р.), він розташовувався у будинку по сучасній вул. Лідова 9/12. Підготовка природознавців велася в цьому будинкові й на початку 1920-х років. І все ж, ще в 1920 р. тут були обладнані кабінети (ботанічний, зоологічний, анатомо-гістолого-фізіологічний, мінералогічний і геологічний та хімічна лабораторія) завдяки тому, що інститут отримав частину майна кабінету природознавства Кадетського корпусу, а також хімічного кабінету реального училища. Частина наочності виготовлена самими викладачами природознавчого відділу.

Полтавський інститут народної освіти (ПІНО), 04.1921-08.1930

Ще навесні 1920 р. радянським урядом було оголошено про ліквідацію старої вищої школи і початок діяльності інститутів народної освіти (ІНО), які повинні готувати вчителів з вищою освітою як для шкіл-семирічок, профшкіл, робітфаків і технікумів. Тому впродовж 1920 – першого кварталу 1921 р.р. йшла підготовка до утворення Полтавського інституту народної освіти (ПІНО) внаслідок злиття педагогічного інституту й Полтавського історико-філологічного факультету товариства «Просвіта». 10.04.1921 р. ректором ПІНО було обрано професора словесності В.О. Щепотьєва (1880-1937). Однак цю посаду він так реально і не посів, і його обов'язки до 7.03.1922 р. виконувала проректор – історик Н.Ю. Мірза-Авакянц (1888-1940?).

Впродовж 14-22.04.1921 р. завершилися організаційні заходи щодо налагодження діяльності ПІНО у складі двох відділів: словесно-історичного (на базі однойменного відділу педінституту й історико-філологічного факультету), та ***природничо-математичного*** (на базі двох відділів педагогічного інституту, на чолі з деканом В.Ф. Ніколаєвим). Факультети мали поділятися ще й на кафедри, але в реальності останні так і не були створені. Термін навчання в ПІНО упродовж 1921-1926 рр. становив 3 роки.

Умови життя викладачів на початку існування ПІНО були просто жахливими: «пайки» видавали надзвичайно нерегулярно і не повністю. Дійшло до того, що через відсутність взуття, виникла загроза того, що професори не могли ходити на лекції. А дров не було не тільки для опалення приміщень ПІНО. Тому викладачі змушені були працювати на багатьох роботах, щоб сяк-так забезпечити існування родин.

Поділ на два вказані вище факультети проіснував недовго. Вже у червні 1921 р. Наркомат освіти прийняв постанову про можливий поділ ІНО лише на факультети соціального виховання і професійної освіти. У ПІНО з 02.1922 р. до 09.1928 р. фактично функціонував тільки *факультет соціального виховання*. У складі шкільного відділу факультету соціального виховання діяла ***природнича*** *секція*.

Після утворення єдиного факультету, в 1922-1923 і 1923-1924 н.р. студенти на першому курсі не розподілялися за напрямами підготовки і вивчали спільні дисципліни (ідеологічні, загальноосвітні й психолого-педагогічні). А з другого курсу починалася фахова (спеціальна) підготовка за трьома секціями: фізико-математичною, ***природничою,*** гуманітарною.

У тому ж 1922-1923 н.р. почали практикувати «комплексні програми навчання» (наприклад, інтегровані курси природознавства), які в різних варіантах домінували майже 10 років. А єдиною правильною й універсальною системою було визнано «Dalton-Plan» у формі лабораторно-бригадної системи організації навчального процесу (кабінетне «пропрацювання» знань тощо).

За наказом Наркомату освіти УСРР 7.03.1922 р. ректором ПІНО призначений професор-історик І.Ф. Рибаков (1890-1963), а комісаром – М.С. Гаврилів (1885-1932). За часів ректора І.Ф. Рибакова практикувався колегіальний стиль керівництва: рішення після обговорення приймалися на нарадах голів предметних комісій.

Деканом єдиного в ПІНО *факультету соціального виховання* був призначений історик світової літератури Л.М. Степанов, а в 1923 році його змінив літературознавець і архівіст О.Т. Бузинний (1889 – після 1941). У лютому 1923 р. були створені три предметні комісії: педагогічна (голова Г.Г. Ващенко), суспільствознавча (І.Ф. Рибаков) і ***природничо-математична*** (голова – математик В.С. Воропай, 1892-1938). Завданням комісій було розроблення й затвердження навчальних планів і програм, атестація студентів-випускників, розгляд дипломних робіт, розподіл дисциплін між лекторами тощо.

У 1923-1925 рр. ректором був переконаний комуніст О.В. Ходак (1887-1945), який намагався спрямувати діяльність ПІНО на соціальне виховання студентів.

У 1924 р. Наркомат освіти УСРР вперше не надовго затвердив сім кафедр Полтавського ІНО: педології, педопсихології та педогігієни (зав. Ващенко Г.Г.); соціального виховання (зав. Адамович П.Л.); суспільствознавства, історії культури та історії літератури (зав. Рибаков І.Ф.); ***природознавства*** **(зав. Булдовський О.Т.);** ***неорганічної природи*** **(зав. Самбікін М.М.);** математики (зав. Воропай В.С.); мистецтвознавства (зав. Верховинець В.М.).

З 1923-1924 н.р. вперше організована педагогічна практика студентів. У 1924-1925 н.р. ліквідовували екзамени й заліки як пережитки минулого, натомість впроваджувався колективний облік і оцінювання знань.

Якщо у 1922-1923 і 1923-1924 н.р. спеціалізація вводилася з ІІ-го курсу, то з 1924-1925 н.р. для студентів І-х і ІІ-х курсів усіх відділів передбачалося викладання загальноосвітніх дисциплін в однаковому обсязі (хімія, фізика, біологія, вища математика, креслення, нові мови, енциклопедія виробництва тощо), психолого-педагогічних (основи педології, соціальне виховання тощо), та ідеологічних дисциплін (ленінізм, семінар з марксизму). І тільки на ІІІ-му курсі відбувалася спеціалізація за трьома відділами (циклами): індустріальним, ***сільськогосподарським*** і суспільствознавчим. Як бачимо, природнича освіта, в основному, перенесена до числа спільних для всіх здобувачів ПІНО загальноосвітніх дисциплін. А спеціальна підготовка аж до 1933 року стала прикладною (наприклад, сільськогосподарською).

Збільшення частки загальноосвітніх дисциплін пов'язано із украй низьким рівнем підготовки студентів-вступників із дітей селян-бідняків і робітників. Невелику стипендію отримувало небагато студентів, та і її не вистачало на прожиття, і переважна більшість змушена була працювати (здебільшого, на поденних роботах). Заняття до 1924 р. розпочиналися тільки ввечері, коли студенти поверталися з роботи. Не вистачало навіть стільців і столів, тому частина із них під час занять стояли. Саме з цих причин близько 20% студентів кожного року залишало інститут, а до третього курсу вибувало 50%. У 1923-1924 н.р. в ПІНО було 144 випускники, проти 40-47 в наступні три роки. У 1924 і 1925 рр. загальна кількість студентів ПІНО часом не досягала і 200 осіб.

Все це зумовило зменшення потреби ПІНО у викладачах. Низька заробітна плата забезпечувала їм напівголодне існування, тому до 1924 р. вони змушені були підпрацьовувати в школах та інших закладах. Якщо професорсько-викладацький склад ПІНО у 1921-1923 рр. налічував 30-38 осіб, то в кінці 1924-го він зменшився до 18-ти (із них 5-6 становили викладачі природознавчих дисциплін).

Випускники природничої секції до 1925 року отримували диплом із кваліфікацією «викладовець природознавства та географії». Професійних фізико-географів на той же час узагалі й у ПІНО було ще мало. Тому окремі дисципліни викладали ботаніки В.Ф. Ніколаєв і М.Ф. Ніколаєв, зоологи О.Т. Булдовський і М.І. Гавриленко, яким належала провідна роль у розробленні змісту і методики природничо-географічної освіти. Час від часу у 1920-х працював агрометеоролог М.М. Самбікін.

Із середини 1920-х років природничо-наукова підготовка студентів ПІНО мала яскраво виражений краєзнавчий і сільськогосподарський зміст. Зокрема, на початку навчання студенти отримували необхідні знання з фізичної географії та метеорології як основи ознайомлення із природою рідного краю, потім вивчали геологію, ґрунтознавство і сільськогосподарську хімію, які давали картину утворення ґрунтів і переробки їх хімічними процесами, розуміння яких допомагало студентам зрозуміти сучасну географію рослин і тварин рідного краю; роль рослин і тварин у господарському житті людини.

Починаючи з 1926 р., ПІНО переведене на 4-річний термін навчання, тому в 1926-1927 н.р. студенти III-го курсу залишені в інституті ще на 1 рік.

До кінця 1927-1928 н.р. продовжував діяти єдиний факультет соціального виховання зі спеціалізацією тільки на III-му курсі за трьома напрямами: фізико-математичним, суспільствознавчим, ***агробіологічним***.

Методична підготовка за відповідним напрямом і педпрактика планувалися на III-му курсі (по 7 год. у тиждень на кожний триместр).

У свідоцтвах випускників вказувалося, що вони отримали кваліфікацію вчителя старшого концентру шкіл-семиліток (5-7 класи), та перелік навчальних дисциплін.

Власник наведеного на фотомонтажі свідоцтва про вищу освіту – Ф.К. Курінний, – є родоначальником династії природознавців, які віддавали й віддають чимало зусиль для розвитку природничо-наукової освіти в нашому закладові (дружина – Довженко Єфросинія Сергіївна; дочка – доцент кафедри хімії Наталія Федорівна Гриньова, і внучка – декан природничого факультету Марина Вікторівна Гриньова).

Студенти випусків 1927 і 1929 років агробіологічного напряму під керівництвом професора ботаніки М.Ф. Ніколаєва та лаборанта (пізніше – асистента) Ф.К. Курінного, з метою удосконалення організації навчальної та наукової роботи, започаткували на території, прилеглій до Архімандритського саду, колекцію культурних і дикорослих трав'янистих рослин, яка налічувала більше 400 видів і різновидностей. Ця територія в документах інституту носила назву «ботанічна ділянка» та була задумана як дослідницька лабораторія. Силами студентів природничого гуртка ділянки спочатку були розчищені від непотребу, оскільки використовувалися місцевим населенням як звалище.

Викладачі працювали у складі природознавчої циклової комісії.

Заняття з ботаніки ведуть проф. Ніколаєв М.Ф. і асистент Курінний Ф.К.

«Пред'явник цього КУРІННИЙ Федір Каленикович, що народився 1898 року в с. Руновщині на Полтавщині, вступив 1921 року у Полтавський інститут народної освіти на факультет соціального виховання і закінчив його повний курс в 1924 році з природничої секції.

За час перебування в інституті громадянин Курінний прослухав теоретичний курс і виконав практичні заняття з дисциплін, зазначених на звороті цього свідоцтва:

•Пролетарська революція	•Математика
•Історія культури	•Фізика
•Історія української культури	•Хімія
•Історія соціалізму	•Неорганічна еволюція
•Економічна географія України	•Географія і антропогеографія
•Українська мова й література	•Біологія й теорія еволюції
•Анатомія й фізіологія	•Німецька мова
•Психологія	•Французька мова
•Вступ до соцвиху	•Мистецтвознавство
•Сучасні педагогічні методи	•Фізкультура
•Педологія	•Ботаніка з фітогеографією
•Шкільна гігієна	•Зоологія з зоогеографією
•Семінар з соцвиху	•Методика природознавства
•Ботаніка	•Фізична географія й метеорологія
•Зоологія	•Геологія й мінералогія
•Енциклопедія виробництва	•Вища математика

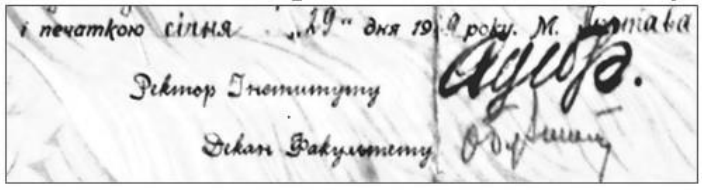

У квітні місяці 10 дня 1928 року підлягав іспитові в кваліфікаційній Комісії й обороняв кваліфікаційну працю на тему «Городина та бур'яни» (осіння екскурсія на город).

На підставі Положення про Інститути, затвердженого 19 липня 1927 року ВУЦВК і РНК УСРР, громадянину Курінному надається кваліфікація *Вчителя старшого концентра семилітки.*

Це свідоцтво видало Правління Полтавського інституту народної освіти за належним підписом і печаткою січня «29» дня 1929 року. м. Полтава.

Ректор Інституту (підпис) ***Фарбер***
Декан факультету (підпис) ***Бузинний»***

Фотомонтаж свідоцтва про вищу освіту Федора Калениковича Курінного (1898-1970)*, який закінчив ПІНО в 1924 р., але, як і багато інших випускників, для отримання диплому мусив з набуттям практичного досвіду в і 1928 році виконувати ще й кваліфікаційну роботу*

Головування у природознавчій цикловій комісії було доручено проф. Булдовському О.Т. (1927-1928 і 1928-1929 н.р.), а потім проф. Самбікіну М.М. (1929-1930 н.р.).

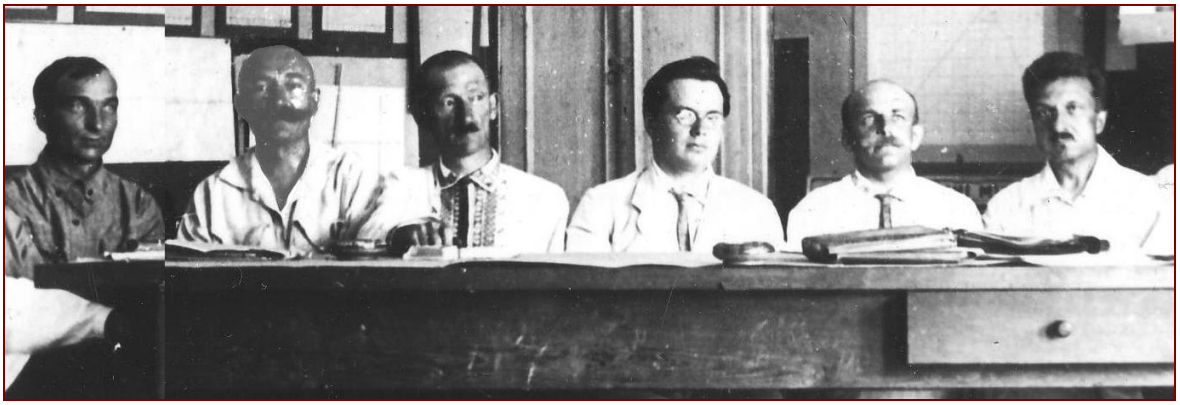

Викладачі агробіологічного і фізико-математичного напрямів ПІНО у другій половині 1920-х років, справа – наліво: М.М. Самбікін, О.Т. Булдовський, В.С. Воропай, М.Ф. Ніколаєв, Й.О. Власенко, Ф.К. Курінний

Серед викладачів природничих дисциплін і далі працювали професори О.Т. Булдовський (зоологія, зоогеографія, методика природознавства, педпрактики), М.М. Самбікін (енциклопедія виробництва з краєзнавчим ухилом; метеорологія; геологія); Й.О. Власенко (хімія, неорганічна еволюція); доктор медицини Григорій Хомич Нагай (анатомія і фізіологія людини), М.І. Гавриленко (геологія, мінералогія і кристалографія, зоологія). Після переїзду В.Ф. Ніколаєва до Харкова, ботаніку і фітогеографію до 1924 р. викладав Б.Б. Лук'янович, а в 1924-1930 рр. – М.Ф. Ніколаєв (вів також курси біології з теорією еволюції, фізичної географії тощо). Під керівництвом М.Ф. Ніколаєва (разом із тоді лаборантом Ф.К. Курінним) була створена ботанічна ділянка інституту, а у 1928 р. закладені посадки ботанічного саду. Викладачем економічної географії, заміненої курсом технологій виробництва, організатором виробничих екскурсійна кафедрі хімії був Олекса Мартим'янович Колонтай (1884-1937). У 1928-1930 рр. геологію й мінералогію, а також методику неживої природи викладав Ілько Сергійович Педан (1891-1958?), який перейшов у ПІНО із педтехнікуму.

До літа 1927 р. інститут працював ще в непристосованих маленьких приміщеннях; було усього 12 штатних викладачів (8 професорів ІІ-ї категорії і 4 викладачі І-ї категорії), а також 10 нештатних викладачів та 6 лаборантів. За даними ректора, станом на літо 1927 р. 80% всіх випускників ПІНО працювало в школах; 15-16% – в інших вузах (у т.ч. педтехнікумах).

Тільки перед 1927-1928 н.р. ПІНО отримав приміщення сучасного корпусу №1 (колишній провулок Другий Кірочний, перейменований на вул. Інститутську, а з 1951 р. – на вул. Остроградського). Це дало можливість значно збільшити штат викладачів і набір студентів: у жовтні 1928 р. працювали вже 73 лектори, навчалися 512 студентів, а на початку 1929-1930 н.р. – 821. Таке кількісне збільшення пов'язане не тільки з приростом навчальних площ, але й із тим, що в 1928 році до ПІНО було приєднано Полтавський педагогічний технікум імені М. Драгоманова.

Станом на березень 1929 р. в перелікові із 17 кабінетів ПІНО названі кабінети хімії і методики її навчання; зоології з живим кутком; ботаніки і ботанічний сад; фізичної географії, краєзнавства та геології; анатомії і фізіології. На базі кабінетів діяли наукові гуртки – не тільки студентські, а й для учнів шкіл та вчителів (зокрема три – природознавчого спрямування, у т.ч. два – під керівництвом О.Т. Булдовського). Проф. Булдовський О.Т. був членом Державної науково-методичної комісії.

Із грудня 1929 року викладання агрономічних дисциплін за сумісництвом було доручено викладачеві сільськогосподарського інституту Ф.Г. Білецькому. За його участю створювався агрономічний кабінет. Курс зоотехнії вів проф. Заворотний.

Із 1928-1929 н.р. ПІНО мав вже 2 факультети: *старшого концентру*, що готував учителів 5-7 класів (декан О.Т. Бузинний, а після його арешту, з 22.XI.1929 – П.Х. Митрофанов) і *молодшого концентру* – для підготовки вчителів 1-4 класів.

У 1929-1930 н.р. факультет старшого концентру поділявся на три відділи: фізико-математичний, ***агробіологічний***, соціально-економічний. На І-х курсах, як і раніше, викладалися спільні для всіх соціально-економічні й педагогічні дисципліни. Спеціалізація по відділах розпочиналася не з III-го курсу (як у 1924-1928 рр.), а вже з другого семестру II-го курсу.

Питаннями методичного забезпеченням викладання дисциплін в 1929-1930 н.р. займались чотири циклові комісії, у т.ч. агробіологічна (голова – проф. Самбікін М.М., заступник – Педан І.С., секретар – студент Левін О.П.), та педагогічна (голова – проф. Ващенко Г.Г., заступник – Пошивайло Ф.І.).

Поступово відбувався відхід від «лабораторного методу» організації навчального процесу, зростала роль лекцій і семінарських занять. Але, як і в школі, спостерігалося масове захоплення «методом проектів».

На факультеті старшого концентру навчальний процес поділявся на заняття трьох типів: лекції (33% усього навчального навантаження), семінари (майже 39% часу), і практики (28% від усього обсягу навантаження). Кожен тип занять в різній пропорції був представлений у трьох циклах дисциплін: виробничому, соціально-економічному, педагогічному. Чергувалися дні, коли читалися лекції (6 годин на день; тривалість однієї лекції, як і раніше – 50 хвилин), і дні семінарів та практик (7 годин на день).

Вимоги до наукового рівня підготовки вчителів, між тим, зменшуються: у 1930 р. скасовано кваліфікаційні роботи для студентів педагогічних вишів.

Відповідно до партійних директив, запроваджується одноосібне керівництво закладами вищої освіти. 13.03.1930 р. правління ПІНО, яке формально було колективним органом управління (починаючи з 1921 р.), розпускається. Персональна відповідальність за стан справ повністю покладається на ректора М.Х. Фарбера (1892-1942?), та завідувачів факультетів.

У 1928-1929 рр. розпочалися політичні репресії, і ПІНО накрила хвиля арештів викладачів, яких підозрювали в приналежності до «націоналістичної організації». Заарештований у жовтні 1929 р. декан О.Т. Бузинний. Більшість професорів – справжніх інтелігентів, патріотів і вчених, – теж вимушені були покинути інститут, а в другій половині 1930-х років зазнали репресій. ПІНО залишили майже всі кваліфіковані природознавці: М.І. Гавриленко (жовтень 1929 року), М.Ф. Ніколаєв, О.Т. Булдовський, І.С. Педан (улітку 1930 року).

Розпочинався період в історії нашого закладу, коли професори старої школи були звільнені, а їхнє місце зайняло молодше покоління викладачів, переважно виховане в ПІНО у 1920-х роках (І.І. Мазепа, Ф.К. Курінний, Т.У. Малахов, М.І. Петрик, М.В. Пилипченко, М.І. Рогозіна), та в ПДПІ у 1930-х роках (А.П. Каришин, О.С. Михайлова, Д.М. Кустол).

У серпні 1930 р. ПІНО було реорганізовано в Полтавський інститут соціального виховання (ПІСВ). Основною причиною перетворення 4-річних ІНО (з повною вищою освітою) на 3-річні ІСВ (із неповною вищою освітою) був курс на прискорення темпів індустріалізації на початку 1930-х років, який зумовив запровадження обов'язкової, безплатної семирічної освіти в промислових містах, фабрично-заводських районах і робітничих селищах (дещо пізніше – й у сільських місцевостях). А розширення мережі шкіл вимагало зростання й чисельності вчительських кадрів (за рахунок збільшення прийому на навчання – два рази на рік, та прискорених, «ударних» темпів їхньої підготовки, зниження вимог до обсягу і якості теоретичної підготовки).

Викладачі природничих дисциплін (2-й ряд, зліва - направо): лаб. Курінний Ф.К., Ніколаєв М.Ф. (ботаніки), проф. Булдовський О.Т. (зоолог і методист), проф. Самбікін М.Ф. (агрометеоролог), проф. Власенко Й.О. (хімік). Зі студентами агробіологічного відділу Полтавського інституту народної освіти. Грудень 1928 р.

Полтавський інститут соціального виховання (ПІСВ), 09.1930-08.1933

На початку існування ПІСВ, 08-10.1930 р. директором залишався М.Х. Фарбер (1892-1942?); з 10.1930 по 10.1931 р. – К.П. Жагар (1883-1938); з 10.1931 по 09.1933 – Р.П. Куліненко (1891-?). Деякі із цих директорів не мали навіть закінченої вищої освіти.

У ПІСВ із часу заснування й до початку 1932-1933 н.р. існували факультети: *шкільний* (реорганізований із факультету старшого концентру) і *дошкільний*.

Завідувачем *шкільного факультету* ПІСВ з 09.1930 по 02.1932 р. був професор економічних дисциплін І.М. Ромер (1889-?), а 02-12.1932 р. – філолог Ю.Ю. Циганенко (1902-1938). Заступником завідувача шкільного факультету, потім – заступником директора ПІСВ був Іван Ількович Мазепа (25.05.1906-12.09.1974), випускник Полтавського ІНО 1929 року (на фото вище: 1-й ряд, перший ліворуч), у майбутньому – перший зав. кафедрою зоології ПДПІ.

Як і в останні роки існування ПІНО, в ПІСВ майже до кінця 1932 р. діяв ***агробіологічний відділ*** (завідувач – Ф.Г. Білецький).

Наказом від 14.01.1931 р. були відновлені *кафедри.* Зокрема, в складі агробіологічного відділу діяли *кафедри хімії* (зав. Й.О. Власенко), *біології* (зав. В.В. Абрамович, а після його звільнення – з 08.1932 р. по 02.1933 р. зав. Ф.П. Приймак), *землезнавства* і *сільського господарства* (зав. Ф.Г. Білецький).

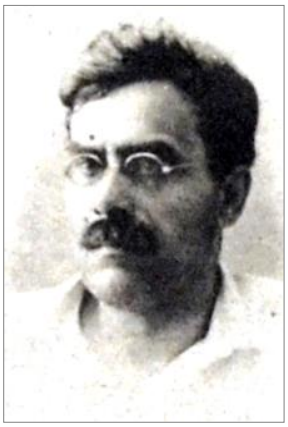

Остання пізніше перейменовувалася на кафедру ***агрономічних наук***; ***реконструкції сільського господарства***. Нею до 09.1933 р. керував професор Ф.Г. Білецький (1879-1967). Підготовка кадрів здійснювалася, переважно, в аспектах, що стосувалися аграрного сектора господарства. У ті роки перелік і обсяг навчальних дисциплін змінювалися щорічно. Курс геології й ґрунтознавства на цій кафедрі викладав О.О. Іллічевський; хліборобства – Ф.Г. Білецький; фізичну географію з краєзнавством, агрометеорологію – М.М. Самбікін. П.Н. Колотій викладав курс скотарства (до 1.10.1932 р.), замість нього викладати курс зоотехнії прийнятий як позаштатний проф. *К.П. Ковальов* (*див. його фото*).

На цій кафедрі за сумісництвом В.Є. Коломійченко, а потім А.Ф. Світалка читали курс сільськогосподарського машинознавства.

Курс ботаніки на ***кафедрі біології*** після від'їзду М.Ф. Ніколаєва в 1930/1931 і 1931/1932 н.р. викладав молодий професор Віктор Володимирович Абрамович (1901-?). Крім нього, ботаніку в 1931/1932 н.р. викладав штатний доцент Ф.К. Курінний. Вони із великим ентузіазмом продовжили справу М.Ф. Ніколаєва по розширенню ботанічних ділянок і створенню ботанічного саду (на фото 1931 р. вони сидять крайніми справа, 2-й ряд).

Викладачі ПІСВ, 1931 рік (2-й ряд, зліва направо): І.І. Мазепа (зоолог), Ф.І. Пошивайло (педагог-методист), Й.О. Власенко (хімік), Ф.Г. Білецький (агроном, зав. кафедри), К.П. Жагар (директор ПІСВ), П.Х.Митрофанов (філософ, заступник директора), Ю.Ф. Костенецький (декан агро-математичного факультету), Ф.К. Курінний (ботанік), В.П. Абрамович (ботанік). 3-й ряд: О.О. Іллічевський (ґрунтознавець, 4-й зліва), В.В. Степанівський (викладач методики природознавства, 5-й), М.А. Самійленко (анатом, 2-й праворуч)

Після того, як інститут залишив проф. Булдовський О.Т., методику вивчення неорганічної і органічної природи на кафедрі біології в 1930/1931 н.р. викладав доц. Степанівський В.В. (звільнений з роботи в інституті 31.12.1933), а зоологію – позаштатний доцент І.І. Мазепа (основним місцем роботи поки що був робітничий факультет).

У 1931/1932 н.р. інтегрований курс «Методика природознавства» викладав доц. Самійленко М.А. – до звільнення за скороченням годин 22.9.1932 р. (Михайло Антонович Самійленко читав раніше і лекції з анатомії та фізіології людини, ще будучи позаштатним доцентом).

Дирекція ПІСВ на утримання й розширення ботанічної ділянки виділяла кошти, але невеликі (120-350 крб. на рік).

Як писав В.Абрамович у замітці «Полтава повинна мати ботанічний сад» у місцевій газеті в 1931 р.: «*Вже третій рік при агро-біологічному відділі існує ботанічний садок, де студенти практично вивчають ботаніку, роблять спостереження і досліди. Через кафедру біології ботанічний садок зв'язався з іншими садками України і закордонними науковими установами і приступив до акліматизації ряду рослин, наприклад, каучуконосу тау-сагиз. Зросту та роботі ботанічного садка заважає те, що він досі не має огорожі, тому з нього ночами крадуть цінні рослини й овочі, псують грядки тощо. Міськраді треба б допомогти ПІСВ забезпечити цілісність садка й розгорнути його роботу ширше. Ставимо задачу так: з 1933 року Полтава повинна мати ще одну наукову установу Всеукраїнського значення* – ***Полтавський ботанічний сад***». Ця задача досі є актуальною.

Кафедра хімії ПІСВ станом на 25.10.1931 р. складалася із трьох осіб: керівника, штатного професора з 1926 р. і викладача педінституту з 1920 р. Йосипа Олексійовича Власенка; штатних доцентів – Костянтина Васильовича Лопатіна (1896-?) і

Олекси Мартим'яновича Колонтая (1884-1937). 26.11.1931 р. переводиться з посади лаборанта на посаду асистента Парфеній Трохимович Перев'язко (3-й ряд, 4-й справа на фото 1931 р.), а на посаду лаборанта прийнятий випускник ПІСВ того ж року М.В. Пилипченко.

Природнича підготовка здійснювалася також на денному та вечірньому робітфаках. Наказом від 7.03.1931 р. викладачем природознавства (322 год.) на вечірньому робітфаці вперше призначається Є.С. Довженко (фото 1928 р., 3-й ряд, четверта зліва). Потім на цій посаді працювали О.Д. Сніжко, а з 20.03.1933 р. – М.І. Рогозіна (1928 р., 3-й ряд, шоста зліва).

Найбільш обдаровані й успішні з числа студентів, починаючи з II-го курсу, призначалися на посади позаштатних асистентів, які вели практичні заняття.

Навчальні й виробничі практики були націлені на ознайомлення з окремими напрямками виробничого процесу чи суспільного життя. Так, виробнича агро-індустріальна практика студентів 2-го курсу набору 1930р. і 1-го курсу весняного набору 1931 р. тривала з 1 липня до 1 вересня 1931 р.

Уже в кінці 1932 р. відбулася чергова зміна внутрішньої структури ПІСВ. Замість існуючих двох факультетів, створюються нові факультети і кафедри в їхньому складі. Дошкільний факультет ліквідовувався, а шкільний поділили на два факультети: ***агро-математичний*** і соціально-економічний.

Деканом ***агро-математичного факультету*** з 6.11.1932 року став фізик Ю.Ф. Костенецький. Факультет, в свою чергу, поділили на два відділи: техно-математичний і ***агробіологічний***. *Агробіологічний відділ* очолив зоолог І.І. Мазепа.

Агробіологічний відділ, як і в 1931 р., поділявся на три кафедри: реконструкції сільського господарства, біології, хімії.

Кафедрою *хімії* до 02.1934 року продовжував керувати Й.О. Власенко, кафедрою *реконструкції сільського господарства* до 09.1933 року – Ф.Г. Білецький. Виконуючим обов'язки завідувача кафедри *біології* 02-09.1933 року був Ф.К. Курінний.

Професори й доценти читали тільки лекції (їхня тривалість становила 45 хв.), приймали заліки (в 1930-1931 рр. робилася відмітка: «зараховано» / «не зараховано»). А відповідно до Наказу від 12.05.1932 р., щоб запобігти «зрівнялівки»: «добре», «цілком задовільно», «задовільно», «не задовільно».

Викладачі ПІСВ, 1932 р., зліва направо: 1 - М.А.Самійленко; 3 - М.М.Самбікін; 4 - Ф.Г. Білецький, 5 - директор ? Р.П.Куліненко, 6 - П.М.Койнаш (завуч), 7 - О.О.Іллічевський, 8 - Ф.К.Курінний, 9 - О.М.Колонтай. 3-й ряд, крайній праворуч - І.І. Мазепа - зі студентами агробіологічного відділу Полтавського ІСВ.

Перелік навчальних дисциплін (і загальна кількість годин на них), які викладалися для студентів агробіологічного відділу ПІСВ в 1932/1933 навчальному році

1 курс	2 курс	3 курс
Політекономія – 78 Теорія радянського господарства – 50 Економічна географія – 40 Основи індустр. виробництва – 40 Основи с.-г. виробництва – 88 Українська мова – 94 Математика – 74 Фізика – 84 Хімія – 84 Геологія – 66 Фізична географія – 60 Ботаніка – 42 Німецька мова – 42 Маркс.-ленінська педагогіка – 74 Маркс.-ленінська психологія – 20 Мистецтво тональне – 44 Мистецтво образотворче – 40 Фізкультура – 56 Військові дисципліни – 70	Теорія радянського господарства – 50 Фізика – 46 Хімія – 80 Геологія – 34 Ботаніка – 40 Зоологія – 40 Ґрунтознавство – 20 Анатомія людини – 90 Методика природознавства – 20 Історія більшовизму – 40 Педологія – 60 К.Д.Р – 40 Фізкультура – 28 Маркс.-ленінська педагогіка – 68 Німецька мова – 30 Військові дисципліни – 70	Теорія радянського господарства – 40 Історія більшовизму – 40 Діалектичний матеріалізм – 80 Ленінізм і національне питання – 90 Фізкультура – 30 Основи зоотехнії – 52 Основи агротехніки – 62 Технології сільського госп. – 68 Анатомія людини – 26 Біологія – 70 Методика природознавства – 36 Історія техніки – 30 Військові дисципліни – 50

Експеримент з утворенням ІСВ був невдалим, і в серпні-вересні 1933 р. почалась їхня реорганізація на педагогічні інститути. У зв'язку зі зміною концепції підготовки і навчальних планів, що сталася внаслідок реорганізації інституту, були звільнені лектори агро-біологічного відділу: завідувач кафедри реконструкції сільського господарства проф. Білецький Ф.Г., професор основ зоотехнії Ковальов К.П., доцент геології Іллічевський О.О., викладач технологій виробництва і на робітфаці Колонтай О.М. та інші.

Полтавський державний педагогічний інститут (ПДПІ), 09.1933-06.1941

Наказом директора Р.П. Куліненка від 9.08.1933 р. було оголошено про реорганізацією ПІСВ з 3-річним терміном освіти на 4-х річний педагогічний інститут (ПДПІ). Студенти 3-го курсу ПІСВ не випущені в школи, а переведені на 4-й курс ПДПІ (денні й вечірні групи). Причиною реорганізації було те, що з 1934 р. запроваджувалася єдина структура загальноосвітньої школи трьох типів: початкова (4 роки), неповна середня (7 років), середня (10 років), і стали потрібними краще підготовлені вчителі для середніх шкіл. Підвищилися і вимоги до наукової підготовки викладачів: 13.01.1934 р. були введені вчені ступені кандидатів і докторів наук, а також відновлені вчені звання доцентів і професорів, посади асистентів.

Інститут поділявся на факультети, а факультети – на відділи підготовки студентів та викладацькі кафедри. Наказом від 10.09.1933 р. створюється, зокрема, природничо-географічний факультет, який діяв упродовж 1933-1934 н.р. у складі біологічного, хімічного й географічного відділів. Деканом факультету призначено Івана Ільковича Мазепу (нагадаємо, що він із 11.1932 р. очолював агробіологічний відділ, який тепер дещо розширили).

1.09.1933 року на посаду керівника кафедри біології призначено агрометеоролога професора Самбікіна Михайла Митрофановича.

Але відділ у такому складі проіснував лише рік: навчання студентів на географічному відділі в 1934 р. (після 1-го курсу) було припинене через звільнення за політичними мотивами М.М. Самбікіна з посади й інституту. На його місце зав. кафедри біології з 1.09.1934 р. було призначено доц. Курінного Ф.К. Але останній теж за політичними мотивами був звільнений із посади й інституту вже 8.03.1935 р. (за приховування перебування в петлюрівській армії та

класово-ворожого походження). Одночасно із М.М. Самбікіним звільнений доцент із зоології і методики навчання природознавства Т.С. Чупіс (працював у ПДПІ всього півроку; відомо, що він був першим деканом природничого факультету Запорізького педінституту після звільнення міста від фашистів; у 1946 р. захистив кандидатську дисертацію; продовжував працювати в Сумському педінституті). Доцент за сумісництвом, зав. відділом природи краєзнавчого музею М.І. Гавриленко, який 1.10.1933 р. повернувся на посаду викладача зоології на кафедрі біології, був заарештований 31.12.1935 р.

Політичні репресії змінили склад кафедри хімії. Ще в 1933 р. заарештований й звільнений з роботи доц. О.М. Колонтай (за трактування причин голодомору), а 27.01.1934 р. – завідувач кафедри Й.О. Власенко (за класово-вороже походження). Він перейшов у Полтавський інститут м'ясної промисловості, але невдовзі був звільнений і звідти та висланий (подальшу його долю встановити не вдалося). За висловлення співчуття до Й.О. Власенка у 1934-1935 н.р. був звільнений із ПДПІ і його колега, доцент-хімік К.В. Лопатін.

Із 09.1934 по 09.1936 рр. факультет носив назву ***біохімічного***. Деканами факультету були: з часу заснування – зоолог І.І. Мазепа, а після його призначення заступником директора з навчальної роботи, з 19.01.1935 р. – хімік М.М. Дашевський (який, втім, часто перебував у наукових відрядженнях).

Із 09.1936 року до сьогодні факультет носить назву ***природничого***.

До речі, факультет мав «підшефну» сільськогосподарську артіль у с. Руновщина, де проводилися практики і відбувалася заготовка харчів для їдальні інституту.

У довоєнний час виконувачами обов'язків декана були: в.о. доцента з фізичної географії і геології Л.П. Ткаченко (09.1936-10.1937) і 25-річний асистент кафедри хімії А.П. Каришин (10.1937-02.1938); призначені деканами – зоолог І.І. Мазепа (03.1938-04.1939), хімік К.Я. Скарченко (04-09.1939), і знову Л.П. Ткаченко (1.09.1939-17.09.1941).

І.І. Мазепа з 19.4.1939 працював заступником директора з учбової і наукової роботи.

Декани і завідувачі кафедр факультету в 1930-х роках

Мазепа Іван Ількович, завуч, декан в 1933-35,38-39 зав. кафедри зоології

Ткаченко Леонід Пилипович, доцент декан факультету, 1936-7,39-41; географ

Самбікін Михайло Митрофанович, проф. географії, зав. каф. біології в 1933 – 1934

Курінний Федір Каленикович, ботанік зав. каф. біології в 1934 – 1935

Каришин Андрій Потапович, в.о. декана факультету в 1937-1938, хімік

До 30.10.1937 року на природничому факультеті ПДПІ продовжувала діяти створена ще з 01.1931 р. ***кафедра біології***. В останні роки існування на кафедрі викладали такі навчальні дисципліни: ботаніка, зоологія, геологія, анатомія та фізіологія людини, методика природознавства, генетика, дарвінізм, фізична географія, еволюційне вчення.

Наказом ректора від 20.03.1935 р. завідувачем кафедри біології призначений в.о. доцента зоології І.І. Мазепа, а з 01.09.1935 по 30.10.1937 р. нею керував в.о. доцента ботаніки, теж випускник інституту 1929 р. Тимофій Устимович Малахов. Склад кафедри був нечисельним: Т.У. Малахов і асистент з 09.1936 р. С.М. Фраймович викладали ботаніку; І.І. Мазепа і нештатний асистент Т.Л. Іхненко – зоологію. С.М. Фраймович і Т.Л. Іхненко були звільнені з 1.09.1937 р. І.Я. Мороз недовго викладав методику навчання біології й вів педпрактику (у грудні 1935 р. звільнений з роботи за низьку якість лекцій). Геологію і фізичну географію у педагогічному інститут із 01.09.1935 р. і відкритому в 1936 р. учительському інституті викладав в.о. доцента

кафедри біології Л.П. Ткаченко (суміщаючи викладання з посадами в.о. декана і в.о. заступника директора з навчальної частини). Нетривалий час на посаді в.о. професора кафедри в 1936/1937 н.р. був О.М. Ейбер, а завідувачем ботанічного саду в 1936 р. – професор А.С. Волощук (який раніше працював у Полтавському сільськогосподарському інституті).

Із 1.11.1937 р. *кафедра біології* була розділена на дві кафедри: *ботаніки* і *зоології*.

Кафедру ботаніки з 12.11.1937 до 31.08.1938 р. очолював Т.У. Малахов (до призначення був зав. кафедри біології з 09.1935 р., а з 1.12.1939 р. обіймав посаду декана природничого факультету заочного сектора). Із 1.09.1938 по 09.1941 (і в 1944-1963 рр.) кафедрою завідував в.о. професора Павло Євграфович Сосін (1895-1969), який після війни став доктором біологічних наук. Навчальні дисципліни на кафедрі: ботаніка, фітогеографія, фізіологія рослин, генетика, дарвінізм, методика ботаніки, еволюційне вчення. Для викладання курсу дарвінізму й еволюційного вчення із 01.1938 по 08.1940 р. залучався на 0,5 ставки доцент сільськогосподарського інституту В.Ф. Ніколаєв (у 1919-1923 рр. посідав керівні посади в нашому закладі). У 1938-1939 н.р. асистентом кафедри працювали Л.П. Скарченко і Марія Марківна Сердюк (пізніше тривалий час була методистом з біології та хімії в Полтавському інституті удосконалення вчителів). Залишена на посаді старшого лаборанта і асистента за сумісництвом випускниця 1938 р. Варвара Павлівна Маяцька (загинула в роки війни). 1.09.1940 р. на посаду в.о. доцента по ботанічному саду призначено к.б.н. Сергія Олімпійовича Іллічевського (1895-після 1961). Для читання лекцій з генетики на умовах погодинної оплати з 2.04.1941 р. залучався А.Х. Кащенко.

Кафедру зоології з часу її заснування 1.11.1937 до 09.1941 р. очолював І.І. Мазепа, який викладав зоологію із зоогеографією і методику зоології, анатомії й фізіології.

На цю кафедру перейшов Л.П. Ткаченко (викладав геологію і мінералогію, суміщаючи викладання з посадою декана в 1939-1941 рр.). Із 1.09.1937 призначений доцентом курсу анатомії та фізіології людини й тварин Микола Якимович Токовий (1899-1985). Зазначимо, що з 1.11.1943 до 19.02.1944 р. М.Я. Токовий буде деканом природничого факультету ПДПІ, а пізніше – доктором ветеринарних наук, професором, знаним в СРСР фахівцем.

Прийнята із 1.09.1937 р. асистентои Анна Михайлівна Неміровська (1909-1992). Вона працювала на доцентом кафедри до виходу на пенсію в 1965 р. Асистентом у 1937-1938 н.р. переведена і Марія Іванівна Рогозіна (1903-1989), яка раніше була викладачем природознавства робітничого факультету, й працювала асистентом на кафедрі до 1958 р. Асистентом із погодинною оплатою з 9.05.1938 р. призначено К.П. Проценко, а в 1939 р. – Юрія (Георгія) Костянтиновича Басовича (1908-1997), випускника ПДПІ 1938 р., учасника війни.

На умовах погодинної оплати залучалися викладачі Харківського університету – ембріолог проф. Уманський Е.Ю. (з 16.03.1938), та паразитолог доц. Шевченко М.М. (з 25.02.1939).

Продовжувала діяти ***кафедра хімії***. Після звільнення Й.О. Власенка, з 01.02.1934 р. кафедрою завідував в.о. професора, викладач органічної і аналітичної хімії Мойсей Миронович Дашевський (1889-1975). Він працював у Полтаві до 09.1938 р.

На початку 1934-1935 н.р. кафедра складалася із 3-х штатних викладачів – в.о. професора М.М. Дашевського, доцента К.В. Лопатіна, асистента Миколи Васильовича Пилипченка, та в.о. професора з погодинною оплатою праці А.К. Крамера.

У 1936/1937 н.р. кафедру хімії поділили на дві: *органічної хімії* (нею завідував М.М. Дашевський) і *загальної хімії* (в.о. доцента Мирон Юхимович Цимблер).

На кафедрі *загальної хімії* ПДПІ працювали два асистенти – М.В. Пилипченко і М.Ю. Маркевич, прийнятий на роботу в 1936 р.

М.Ю. Цимблер звільнений з ПДПІ на початку вересня 1937 р. «за відсутністю навчального навантаження». Відомо, що в 1931-1941 рр. він працював у трьох інститутах Полтави, а в післявоєнні роки – в інститутах міст Курган, Київ, Рівне, де очолював кафедри хімії.

У 1936-1937 н.р. кафедра органічної хімії складалася із двох штатних викладачів – проф. Дашевського М.М. і випускника 1936 р., залишеного на посаді старшого лаборанта і на півставки асистента – Андрія Потаповича Каришина (28.08.1912-29.05.1987). В.о. професора з погодинною оплатою праці другий рік працював А.К. Крамер.

Поділ на дві кафедри хімії існував усього один рік, до початку 1937-1938 н.р.

Станом на 26.03.1938 р. на єдиній кафедрі хімії працювали лише три особи: її керівник М.М. Дашевський і два асистенти: А.П. Каришин і М.В. Пилипченко.

Із 16.11.1938 р. кафедру хімії очолив К.Я. Скарченко. Про цю людину маємо небагато інформації (швидше, негативної). З 17.01.1940 р. тимчасово виконуючим обов'язки зав. кафедри став А.П. Каришин. Із 1937 р. він переведений асистентом на ставку, а з 09.1939 р. – старшим викладачем кафедри хімії. Після війни, з 12.1945 р. він повернувся в рідний інститут і в 1946-1948 та 1950-1978 очолював кафедру хімії, а в 1947-1950, 1955-1958, 1959-1986 рр. – природничий факультет.

Асистентом з осені 1939 р. переведена О.С. Михайлова (1908 р.н.), яка була залишена після закінчення інституту в 1936 р. лаборантом кафедри (разом із її чоловіком – А.П. Каришиним). Із 10.04.1940 по 17.09.1941 р. був асистентом кафедри її випускник Кустол Дмитро Миронович (23.02.1914 - 04.11.1965), який у 1953-1965 роках знову працював на посадах асистента і старшого викладача з курсу органічної хімії.

Таким чином, у 1939 р. кафедра хімії складалася із чотирьох штатних працівників: керівника – доц. Скарченка К.Я., ст. викладача Каришина А.П. і двох асистентів: Пилипченка М.В. і Михайлової О.С. Викладачем курсу біохімії з погодинною оплатою з 7.02.1939 р. був доцент с.-г. інституту В.П. Гудзенко.

Із січня 1940 р., після вибуття К.Я. Скарченка й призначення в.о. зав. кафедри А.П. Каришина, продовжували працювати два асистенти: М.В. Пилипченко і О.С. Михайлова, та додався третій – Д.М. Кустол.

Викладачі біології 1920-х – 1930-х років

Булдовський О.Т.

Нагай Г.Х.

Ніколаєв М.Ф.

Малахов Т.У.

Викладачі хімії 1920-х – 1930-х років

Власенко Й.О.

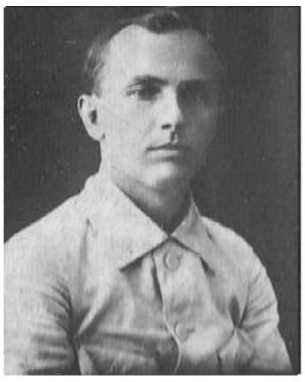

Лопатін К.В.

Дашевський М.М.

Пилипченко М.В.

Кабінет хімії і методики її навчання в кінці 1920-х рр. (зав. проф. Власенко Й.О.)

Пролетарии всех стран, соединяйтесь!

Полтавский Государственный Педагогический Институт

ДИПЛОМ

Настоящий диплом выдан Полтавским Государственным Педагогическим Институтом Народного Комиссариата Просвещения УССР гражд. ШЕРШОВУ Дмитрию Ивановичу, родившемуся в с. Решетиловке Харьковской области 23 октября 1916 года, в том, что он поступил в 1933 году на естественный факультет Полтавского Государственного Педагогического Института, где и обучался до 30 июня 1937 года.

За время своего обучения в институте гр. ШЕШРОВ Д. И. полностью выполнил учебный план, сдал экзамены по лекционным курсам и зачеты по педагогической практике и практическим занятиям, предусмотренным учебным планом естественного факультета Полтавского Государственного Педагогического Института, со следующими оценками:

1. Диалектический и исторический материализм . . . . . *удовлетворительно*	9. История педагогики . . . . . *отлично*	18. Физиология человека . . . . . *удовлетворительно*
2. Политэкономия . . . . . *удовлетворительно*	10. Физика . . . . . *отлично*	19. Генетика . . . . . *удовлетворительно*
3. Ленинизм . . . . . *удовлетворительно*	11. Неорганическая химия . . . . *удовлетворительно*	20. Эволюционное учение . . . . *удовлетворительно*
4. Немецкий язык . . . . . *удовлетворительно*	12. Аналитическая химия . . . . . *отлично*	21. Геология с минералогией . . . *удовлетворительно*
5. Военные дисциплины . . . . *удовлетворительно*	13. Органическая химия . . . . . *отлично*	22. Физиология растений . . . . *удовлетворительно*
6. Физкультура . . . . . *зачтено*	14. Физическая химия . . . . . *удовлетворительно*	23. Методика естествознания . . *удовлетворительно*
7. Психология . . . . . *удовлетворительно*	15. Ботаника . . . . . *отлично*	24. Методика химии . . . . . *удовлетворительно*
8. Педагогика . . . . . *удовлетворительно*	16. Зоология . . . . . *отлично*	25. Педагогическая практика . . . *зачтена*
	17. Анатомия человека . . . . . *отлично*	

Гражданин ШЕРШОВ Д. И. 30 июня 1937 года сдал экзаменационной Комиссии установленные государственные экзамены со следующей оценкой:

1. Неорганическая химия . . . . . *отлично*	3. Педагогика . . . . . *удовлетворительно*
2. Зоология . . . . . *удовлетворительно*	4. Ботаника . . . . . *удовлетворительно*

На основании постановления Совета Народных Комиссаров Союза ССР и Центрального Комитета ВКП(б) от 23 июня 1936 года гражданину ШЕРШОВУ Дмитрию Ивановичу присвоена квалификация учителя естествоведения и химии в старших классах (V-X) полной средней школы с дипломом второй степени.

Директор Полтавского Государственного Педагогического Института

Декан естественного Факультета Полтавского Государственного Педагогического Института

ПДПІ на початку війни,часу німецької окупації (07.1941-09.1943 рр.) та в перші роки післявоєнного відновлення

На початку війни основні корпуси педінституту були звільнені для потреб військового часу. Завершення навчального процесу відбувалося по вул. Остроградського №3 (знищеного під час війни), а адміністративні служби перенесені в невеликий будинок по вул. Лассаля № 4 (тепер – вул. Сковороди).

Пропозицію на евакуацію отримали далеко не всі викладачі, і два роки, не зі своєї волі, змушені були виживати, як могли. На окупованій території залишилися 39 із 76 викладачів та 725 із 850 студентів.

У серпні – на початку вересня, коли німці вже були на території Полтавщини, найбільш цінне майно (зокрема обладнання) було завантажене в залізничні вагони для евакуації. Тільки 16.09.1941 р., за два дні до того, як німці ввійшли у Полтаву, в Наказі оголошено розпорядження Народного комісаріату оборони УРСР про евакуацію Полтавського педінституту у місто Тюмень (тоді – Свердловської області). Останнім же наказом від 17.09.1941 р. директора П.М. Асєєва інститут оголошений евакуйованим.

Уранці 18.09.1941 р. німецькі війська увійшли в Полтаву. Настав дворічний період окупації. Гітлер був категорично проти вищої і навіть середньої освіти на окупованих східнослов'янських землях. Заняття в інституті не розпочалися, але формально він не був закритий, а став «науковою установою». Призначений ректором колишній декан природничого факультету Леонід Пилипович Ткаченко (1895-1944?) впродовж року фактично був зберігачем майна інституту, а також відповідав за ботанічний сад і гравіметричну обсерваторію. Станом на 02.1942 р. в інституті працювало 26 осіб, з яких 18 – у штаті інституту (у т.ч. хімік Микола Васильович Пилипченко, ботанік Тимофій Устимович Малахов), 4 – у ботанічному саду (ким керував С.О. Іллічевський), та 4 – у штаті обсерваторії. Після війни ці люди були під різними приводами звільнені з інституту, а ректор Л.П. Ткаченко засуджений до 10 р. позбавлення волі. Із 10.1942 р. педінститут перестав бути і науковою установою. За декілька днів до відступу окупанти підпалювали будівлі міста. Центральна частини Полтави зазнала руйнувань унаслідок бомбардувань. На 23.09.1943 р., коли Полтава звільнена від загарбників, будівлі педінституту були спалені, зруйновані або пошкоджені:

Постановою № 380 від 21.10.1943 р. Рада народних комісарів УРСР поновила роботу Полтавського педагогічного інституту й затвердила план прийому студентів на 1-й курс (180 осіб). Відбувалося поступове зарахування студентів, що навчалися раніше. Навчання почалося з 15.11.1943 р. у невеликих пристосованих приміщеннях.

У червні 1944 р. з Тюмені повернулося евакуйоване обладнання. Природничий факультет був чи не в найкращих умовах, тому що заняття відбувалося в першу зміну у будинку по вул. Інститутській, 2 (*див. фото на с. 36*); з 1951 р. це - вул. Остроградського.

Освітній процес у перші післявоєнні роки вівся у складних умовах: не вистачало аудиторій, а до 1947-1948 н.р. не було електрики. Студенти працювали на прибиранні руїн та на відбудові міста, в колгоспах; знімали приватне житло (бо гуртожитків при інституті не було аж до осені 1952 р.).

У перші роки після відновлення деокупації Полтави декани природничого факультету працювали не подовгу. Вже 01.11.1943 р. на цю посаду призначено професора анатомії і фізіології сільськогосподарських тварин Токового М.Я., який перебував на ній до 19.02.1944 р. Після нього обов'язки декана покладалися на доц. Сосіна В.Є. (з 20.02.1944 по 20.07.1945), фізика - доц. Шутовського В.А. (з 20.07.1945 по 19.11.1945), потім на зоолога доц. Петрика М.І. (20.11.1945-16.01.1947), і нарешті – ст. викладача кафедри хімії Каришина А.П. (з 17.01.1947 р. до 1950 р.).

На початку 1950-х років вийшла постанова про те, що факультет не може існувати самостійно, якщо в його складі на денному відділенні навчаються менше 200 осіб. На денному відділенні природничого студентів було заледве 100. Тому з 01.1950 по 09.1954 р. деканом природничого і фізико-математичного факультету була одна й та ж особа (*див. табл*. на с. *38*).

Відповідно до Наказу міністра освіти УРСР від 4.05. 1946 року в Учительському інституті (який діяв як підрозділ ПДПІ) був створений природничо-географічний факультет, який існував до 1951 року й підготував всього біля 150 учителів. За два роки тут готували випускників, яким видавали дипломи зі званням учителя середньої школи й правом викладання в 5-7 класах за спеціальністю «Природознавство та географія».

В.Є.Сосін, А.П.Каршин і М.Я.Токовий зі студентами 4 курсу, 01.07.1947 р. Біля корпусу природничого факультету

Біля корпусу природничого - завідувачі кафедр зоології – Петрик М.І. (1945-1962) і ботаніки – Сосін П.Є. (1938-1941, 1944-1963)

Заняття студентів-природничників після війни відбувалося в двоповерховому корпусі, який був розібраний у першій половині 1970-х років (зараз на його місці корпус №2 ПНПУ).

Заняття в кабінеті зоології (друга зліва – А.П. Калашник (Мащенко), 1952-1953 н.р.)

Список використаних джерел:

1. Булава Л. М. Історія підготовки вчителів географії та природознавства на Полтавщині (1914-2014 роки): монографія / Л. М. Булава, С. М. Шевчук, О. М. Мащенко. – Полтава : ПОІППО, 2015. – 158 с. http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/7269

2. Булава Л. М. Організація природничої освіти в попередниках ПНПУ імені В.Г. Короленка (09.1914-09.1941рр.) / Л. М. Булава, О. М. Мащенко // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Методика навчання природничих дисциплін у середній та вищій школі» (XXI Каришинські читання) (м. Полтава, 29-30 травня 2014 р.) / За заг. ред. проф. М. В. Гриньової. – Полтава, 2014. – С. 40–42.
http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/9160/1/22.pdf

3. Булава Л. М. О. Т. Булдовський і В. Ф. Ніколаєв – голови науково-навчальної ради Полтавського педінституту як колективного органу управління в 1920-1921 рр. / Леонід Миколайович Булава // Історична пам'ять. – Полтава. – 2013. – Вип. 30-31. – С. 164–169.

4. Булава Л. М., Мащенко О. М. Залікова книжка студентки першого набору природознавчого відділу Полтавського педагогічного інституту (1919 рік) // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Методика навчання природничих дисциплін у середній та вищій школі» (XXIV Каришинські читання), 18-19 травня 2017 року. – Полтава, 2017. – С. 50–53.
http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/14766/2/Tytul%2C%20zmist_Karushuns%27ki%20chytannaj_2017.pdf

5. Випускники природничого факультету Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка – науковці України : до 100-річчя від дня заснування Полтав. нац. пед. ун-ту ім. В. Г. Короленка та 100-річчя від дня народж. декана природн. ф-ту А. П. Каришина / [В. В. Буйдін та ін.; за ред. Н. І. Шиян, М. В. Гриньової]. – Полтава : Болотін А. В., 2013. – 144 с.

КЕРІВНИКИ ЗВО І ПІДРОЗДІЛІВ, ЯКІ ВІДПОВІДАЛИ ЗА ПІДГОТОВКУ ВЧИТЕЛІВ-ПРИРОДНИЧНИКІВ (1919 – 2019 рр.)

(*укладач – Л.М. Булава*)

Період	Керівник і назва посади
12.1919 – 09.1920	Булдовський Олександр Теофілович – голова науково-педагогічної ради Полтавського педагогічного інституту; до 06.1930 - професор
01.1921 – 04.1921	Ніколаєв Валентин Федорович – голова науково-педагогічної ради Полтавського педагогічного інституту, ботанік
04.1921 – 02.1922	Ніколаєв Валентин Федорович – декан фізико-математичного відділу Полтавського інституту народної освіти (ПІНО); до 04.1923 - професор
У 1922-1928 рр. діяв єдиний факультет соціального виховання ПІНО (декан – філолог О.Т. Бузинний). До 1926 р. головою природничо-математичної предметної комісії був математик В.С. Воропай; у 1926-1928 рр. керівником агробіологічного відділу - проф. Булдовський О.Т.	
09.1928-09.1930 рр. діяв факультет старшого концентру ПІНО (декани – О.Т. Бузинний і філософ П.Х.Митрофанов). Голова агробіологічного відділу - агрометеоролог М.М.Самбікін	
09.1930 – 12.1932	Білецький Федір Григорович - завідувач агробіологічного відділу Полтавського інституту соціального виховання (ПІСВ)
12.1932 – 09.1933	Мазепа Іван Ількович - завідувач агробіологічного відділу агро-математичного факультету ПІСВ
09.1933 – 09.1934	Мазепа Іван Ількович - декан природничо-географічного факультету (біологічного, хімічного й географічного відділів) ПДПІ
09.1934 – 09.1936	Декани біохімічного факультету ПДПІ: Мазепа Іван Ількович (09.1934 – 01.1935), Дашевський Мойсей Миронович (01.1935 – 09.1936)
09.1936 – 09.1941	Декани природничого факультету ПДПІ: Ткаченко Леонід Пилипович (в.о. 09.1936 – 10.1937) Каришин Андрій Потапович (в.о. 10.1937 – 02.1938) Мазепа Іван Ількович (03.1938 – 04.1939) Скарченко К.Я. (04 – 09. 1939) Ткаченко Леонід Пилипович (09.1939 – 09.1941)
11.1943 – 01.1947	В.о. декана природничого факультету ПДПІ: Токовий Микола Якимович (11.1943 – 02.1944) Сосін Павло Євграфович (02.1944 – 07.1945) Шутовський Володимир Олексійович (07.1945 – 11.1945), фізик Петрик Микита Іванович (11.1945 – 01.1947)
01.1947 – 10.1950	Каришин Андрій Потапович - декан природничого факультету
12.1950 – 08.1951	Гур'єв Микола Федорович - одночасно декан фізико-математичного і природничого факультетів педінституту й учительського інституту
09.1951 – 02.1954	Березовський Василь Павлович - одночасно декан фізико-математичного і природничого факультетів педінституту
02.1954 – 09.1954	Гур'єв Микола Федорович - одночасно декан фізико-математичного і природничого факультетів педінституту
09.1954 – 12.1955	Сосін Павло Євграфович – виконуючий обов'язки (в.о.) декана природничого факультету (до 09.1955 - на громадських засадах)
12.1955 – 11.1958	Каришин Андрій Потапович – декан природничого факультету
11.1958 – 09.1959	Світалка Андрій Федорович – в.о. декана природничого факультету
10.1959 – 09.1986	Каришин Андрій Потапович – декан природничого факультету
10.1986 – 02.1987	Буйдін Валерій Васильович – в.о. декана природничого факультету
02.1987 – 08.1995	Білич Анатолій Миколайович - декан природничого факультету
08 – 11.1995	Редчук Анатолій Сергійович - в.о. декана природничого факультету
22.11.1995 - понині	Гриньова Марина Вікторівна – декан природничого факультету

БУЛДОВСЬКИЙ ОЛЕКСАНДР ТЕОФІЛОВИЧ

Керівник органу самоуправління педінститутом (1919-1920), професор природознавства та методики його навчання (1917-1930), зоолог

О.Т. Булдовський народився 13.03.1887 р. у містечкові Старі Санжари Полтавської губернії, в родині Теофіла Булдовського – православного церковного діяча, митрополита Української соборно-єпископської церкви (1929-1937 рр.), та митрополита Української автокефальної православної церкви (1942-1943 рр.).

У 1912 р. закінчив природниче відділення фізико-математичного факультету Харківського університету й розпочав педагогічну діяльність як учитель природознавства Усть-Медведицького реального училища на Донщині (зараз – місто Серафімович Волгоградської обл.). Після лютневої революції 1917 р. повертається в Полтаву, працює разом із батьком у Єпархіальному училищі. Затверджений 26.10.1917 р. на посаді учителя географії та природознавства з методиками їх навчання в Полтавському учительському інституті. Як голова науково-педагогічної ради, до 09.1920 виконував обов'язки керівника Полтавського педагогічного інституту. На посаді професора Полтавського інституту народної освіти (ПІНО) офіційно затверджений Народним комісаріатом освіти 1.03.1926 р. До 1930-го року О.Т. Булдовський, крім зоології, викладав також зоогеографію, методику навчання природознавства; керував різними видами практик.

У 1927-1929 рр. був головою природознавчої методичної комісії в ПІНО, членом Державної науково-методичної комісії Народного комісаріату освіти України.

Професор Булдовський звертав увагу на практичну підготовку вчителя-природознавця, пропагував передові методичні ідеї серед вчителів-практиків. За час роботи в ПІНО видані його праці: «Методи викладання природознавства в педагогічних школах» (1924), «Місце фенологічних спостережень в навчальному плані школи» (1925), «Методи фенологічних спостережень та їх фіксація в трудовій школі»(1926), «Організація зоологічного кабінету і праця в ньому» (1926), «Робота гуртка вчителів-природників при Полтавському ІНО з 1923 до 1925 р.» (1926), «Робота гуртка вчителів-природників за 1925 р.» (1926), «Методи географічних дисциплін у педвузах» (1927), «Гурток учителів трудових шкіл при лабораторії методики природознавства в Педвузах» (1927), «Методи зимових екскурсій» (1927). У 1931 р. у Харкові вийшов друком підручник О. Т. Булдовського «Практикум із зоології: хребетні та безхребетні тварини».

Продовжував займатися започаткованими ще в студентські роки гідробіологічними науковими дослідженнями (зокрема, фауни р. Ворскли).

Працюючи в нашому закладі набув авторитету провідного в Україні фахівця з методики навчання природознавства як у школі, так і в педагогічних закладах вищої освіти.

У кінці 1920-х рр. проти нього, за заявами студентів ІІІ-го курсу агробіологічної секції інституту, було висунуто політичні звинувачення у «шкідництві». Звинувачення не підтвердилися, але під їх тиском у липні 1930 р. вчений змушений був подати заяву на звільнення з посади професора кафедри зоології Полтавського ІНО.

Він їде на Далекий Схід Росії (Примор'я). У 1932 р. стає керівником гідробіологічної станції, а потім – завідувачем гідробіологічного відділу прісних вод Далекосхідного філіалу Академії наук СРСР; за сумісництвом працює доцентом одного із ЗВО Владивостока.

Заарештований 21.08.1937 р. за звинуваченням у «контрреволюційній роботі й шпигунстві». Розстріляний через рік, 21.08.1938, у м. Владивосток. Реабілітований 25.04.1957 р.

Укладачі: Л.М. Булава, С.М. Шевчук

НІКОЛАЄВ ВАЛЕНТИН ФЕДОРОВИЧ

Керівник педінституту, декан фізико-математичного відділу ПІНО (1921), професор (1922-1923), ботанік

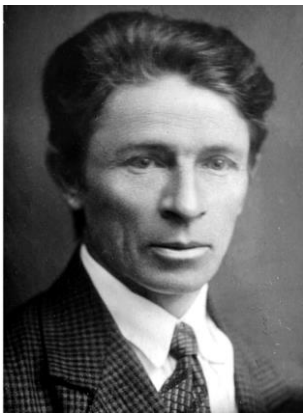

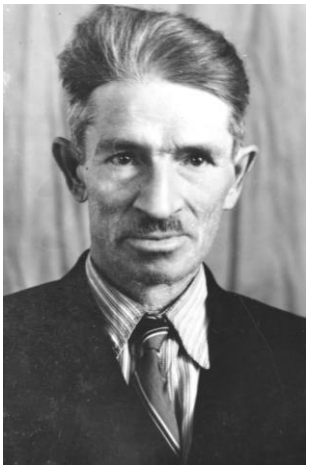

В.Ф. Ніколаєв народився 7.08.1889 р. у місті Слов'янську Харківської губернії (тепер Донецька обл.). Ботанік, організатор музейної справи; науковий співробітник кількох науково-дослідних інститутів; викладач багатьох закладів вищої освіти.

У 1914 році закінчив природниче відділення фізико-математичного факультету Харківського університету, а в 1915 р. захистив дипломне дослідження «Рослинність боліт західної частини Полтавщини».

Завідувач природничо-історичного музею Полтавського губернського земства (1915-1917), перейменованого в Народний музей Полтавщини (1918-1919) і Центральний пролетарський музей Полтавщини (1920-1923); зараз це – краєзнавчий музей імені В.Г. Кричевського. Природоохоронці музею на чолі з В.Ф. Ніколаєвим підготували матеріали до охорони дев'яти пам'яток природи (карлівських степів, диканських лісів, Перещепинского болота, урочища Гетьманщина тощо).

Одночасно із завідуванням музеєм і громадською діяльністю, із 1920 р. В.Ф. Ніколаєв встигав працювати лектором із ботаніки, анатомії й фізіології рослин, еволюції природи; завідував біологічною лабораторією; був головою ради фізико-математичного відділу Полтавського педагогічного інституту. Із початку 1921 р. В.Ф. Ніколаєв – голова науково-учебної ради (керівник органу самоуправління педінститутом), а з квітня 1921 р. – професор, декан фізико-математичного відділу Полтавського інституту народної освіти (ПІНО). Зокрема, викладав ботаніку, загальну фізичну географію, фізичну географію України, географію рослин, краєзнавство та вів практикум з організації шкільного музею.

У квітні 1923 року його запрошують до Харкова, де він працює старшим інспектором музейно-екскурсійно-виставкової секції Народного комісаріату освіти УРСР, потім недовго – головою Всеукраїнського комітету з охорони пам'яток старовини. Викладав у Харківському сільськогосподарському інституті. У 1927-1935 рр. – старший науковий співробітник, заступник директора сухумського відділення Всесоюзного інституту рослинництва, декан факультету в Сухумському інституті субтропічних культур. Кандидат біологічних наук (з 1936).

У кінці 1930-х рр. знову в Полтаві – в.о. завідувача кафедри генетики, селекції й насінництва Полтавського сільськогосподарського інституту; у 1938-1940 роках викладає за сумісництвом у Полтавському педінституті курс дарвінізму. Із 1941 р. – завідувач кафедри рослинництва Курганського сільськогосподарського інституту; у 1946-1953 рр. заступник директора Всесоюзного науково-дослідного інституту сухих субтропіків у м. Душанбе. У 1953-1963 рр. – завідувач кафедри ботаніки Уманського сільськогосподарського інституту.

Брат ботаніка М.Ф. Ніколаєва *(див. біографічний нарис про нього)*.

Нагороджений орденом «Знак пошани», медалями.

Помер 26.02.1973, похований у м. Харкові.

***Ніколаєв Валентин Федорович** : біобібліографічний покажчик наукових праць за 1915-1993 рр.*
http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/4472

Укладачі: Л.М. Булава, В.М. Самородов, С.Л. Кигим

САМБІКІН МИХАЙЛО МИТРОФАНОВИЧ

Керівник агробіологічного відділу факультету старшого концентру (1928-1930), завідувач кафедри біології (1933-1934), фундатор агрометеорології в Україні

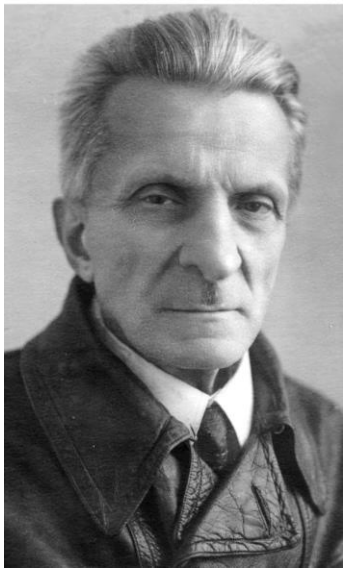

М.М. Самбікін народився 9.05.1878 р., в с. Бикові Хутори Комишинського повіту Саратовської губернії (нині Биківський р-н Волгоградської обл.)

Закінчив Київський політехнічний інститут у 1904 р. і Вищі курси при вченому комітеті Міністерства землеробства при Санкт-Петербурзькому університеті. Після закінчення навчання працював старшим науковим співробітником на кафедрі метеорології Київського політехнічного інституту, а згодом переїздить до Полтави, де починає працювати в Полтавському губернському земстві. Тут він завідує відділом сільськогосподарської метеорології та організовує Дослідну метеорологічну мережу Полтавської губернії. З 1913 р. протягом двадцяти років завідує Відділом метеорології Полтавської сільсько-господарської дослідної станції та системою метеорологічних установ Полтавської губернії. На початку 1920 року – професор метеорології і землезнавства в Полтавському педагогічному інституті. У 1928, 1939 і 1946 роках звання професора було підтверджене офіційними документами.

Результати наукової діяльності професора Михайла Самбікіна мали велике значення для становлення метеорологічної науки в Україні взагалі, оскільки вчений є фундатором агрокліматичного напрямку у вітчизняній науці, а для Полтавщини наукові студії М.М. Самбікіна стали початком систематичних агрометеорологічних досліджень.

У Полтавському інституті народної освіти до 1928 р. працює за сумісництвом (оскільки з 1921 р. основне місце його роботи – заклади-попередники Полтавської аграрної академії, першим заступником керівника з навчальної частини він був). В 1928-1929 рр. у ПІНО він викладає курс «Енциклопедія виробництва та сільського господарства».

У 1930 р. професора М. Самбікіна призначено викладачем кафедри землезнавства й сільського господарства Полтавського інституту соціального виховання (ПІСВ). У 1933 році ПІСВ був реорганізований у Полтавський педагогічний інститут, а професора М. Самбікіна призначено завідувачем кафедри біології, яка забезпечувала викладання не тільки біологічних, але й географічних дисциплін. На жаль, перед початком 1934-1935 н.р. М.М. Самбікін був звільнений не тільки з посади, але й із інституту (з політичних мотивів).

Із 1935 по 1941 рр. завідує кафедрою метеорології в Білоруській сільськогосподарській академії. У 1941-1943 рр. завідувач кафедри метеорології в Таджицькому сільськогосподарському інституті; 1943-1945 рр. завідувач кафедри географії в Благовіщенському педагогічному інституті; з 1945 по 1949 рр. – декан географічного факультету Сталінградського педагогічного інституту (був професором інституту до 1954 р.). До кінця життя плідно працював професором Волгоградського сільськогосподарського інституту. Його 90-річний ювілей відзначено на високому рівневі.

М.М. Самбікін опублікував близько 100 наукових праць, у тому числі 8 монографій.

Помер у Волгограді 8.06.1968 р.

Укладачі: С.М. Шевчук, Л.М. Булава

БІЛЕЦЬКИЙ ФЕДІР ГРИГОРОВИЧ

Завідувач агробіологічного відділу і ряду кафедр, професор ПІСВ (1929-1933)

Ф.Г. Білецький народився 30.06.1879 р. у с. Тиниця нині Бахмацького р-ну Чернігівської обл. (за іншими даними – у м. Кролевець Сумської обл.).

Закінчив агрономічний факультет Київського політехнічного інституту (1904), працював агрономом у приватних маєтках. Повітовий агроном Кролевецької земської управи (1905-1908). Вів наукові дослідження зволоження поволзьких степів поблизу Самари (1909-1911). Член комісії із землеустрою в м. Петрозаводську (1911-1916). Голова спілки споживчих товариств і викладач сільського господарства у Петрозаводській учительській семінарії (1917-1918). Завідувач губернського відділу освіти у Петрозаводську (1918-1919). Завідувач відділу сільськогосподарської освіти Народного комісаріату освіти у Москві (1919-1920). Завідувач відділу сільськогосподарської освіти, м. Харків (1920).

Директор профшколи у Старому Мерчику на Харківщині (1921-1923). Директор Маслівського сільськогосподарського технікуму (тепер Київська обл., 1923-1925). З 1925 р. завуч і викладач Полтавського сільськогосподарського технікуму, перетвореного у 1929 р. на інститут. Був першим завідувачем кафедри рослинництва сільськогосподарського інституту і понад 33 роки керував нею (1929-1962). Поряд з викладацькою роботою підтримував постійний зв'язок із виробництвом, був одним із організаторів створення колгоспів на Полтавщині, надавав їм консультативну допомогу, читав лекції, організовував проведення практичних заходів на селі.

Із 12.1929 р. за сумісництвом – професор Полтавського інституту народної освіти (викладач агрономічних дисциплін). У 1930 р. у зв'язку із перетворенням ПІНО на ПІСВ Ф.Г. Білецький був призначений завідувачем кафедри землезнавства та сільського господарства (в 1931 р. перейменовану в кафедру агрономічних наук, а в 1932 – кафедру реконструкції сільського господарства). З 1930 по 1932 рр. – завідувач ***агробіологічного відділу*** ПІСВ, до складу якого входили також кафедри хімії і біології. Звільнений 8.10.1933 р. у зв'язку зі зміною концепції освітнього процесу після перетворення ПІСВ на ПДПІ.

Заслужений діяч науки УРСР (1960), професор. Нагороджений орденом Леніна (1948). Автор 76 наукових праць у галузях рослинництва і агротехніки.

Помер 12.04.1967 р., похований у м. Полтава.

Укладачі: С.М. Шевчук, Л.М. Булава

МАЗЕПА ІВАН ІЛЬКОВИЧ

Завідувач агробіологічного відділу агро-математичного факультету (1932-1933), декан природничо-географічного (1933-1934), біохімічного (1934-1935), природничого (1938-1939) факультетів; завідувач кафедри зоології (1937-1941); доцент-погодинник у 1960-х рр.

І.І. Мазепа народився 25.05.1906 року в селянській родині у с. Ярошівка Полтавської губернії (тепер – Роменського р-ну Сумської обл.; за іншими даними – в с. Рябухи, тепер Талалаївського р-ну Чернігівської обл.).

Навчався в Роменській сільськогосподарській школі (1923-1925), Полтавському інституті народної освіти (1925-1929; спеціалізація – з циклу природничих дисциплін). Був комсомольським і громадським активістом. Залишений при інституті спочатку як лаборант і викладач на робітничому факультеті при ПІНО, а з 1930 р. – викладач зоології.

Вже на самому початку 1930-х років – заступник завідувача шкільного факультету Полтавського інституту соціального виховання, потім – заступник директора ІСВ по роботі із заочниками; завідувач агробіологічного відділу агро-математичного факультету (1932-1933), природничо-географічного (1933-1934), біохімічного (1934-1935), природничого (1938-1939) факультетів. Декілька разів призначався заступником директора ПДПІ з навчальної й наукової роботи (на цій посаді залишався до вересня 1941 р.).

Перший завідувач кафедри зоології ПДПІ, в.о. доцента (1937-1941 рр.).

Після евакуації інституту в Тюмень працював там лектором міському партії, пізніше – начальником політвідділу машинно-тракторної станції в Омській обл. (1941-1943 рр.).

Після звільнення України від німецької окупації, з 1943 р. – видний партійний діяч (лектор ЦК КП(б)У; секретар Полтавського і Львівського обкомів партії з агітації й пропаганди; у 1946-1948 рр. – 2-й секретар Львівського обкому партії, – відповідальний за боротьбу з «націоналістським рухом»).

У 1948-1956 рр. – на керівних посадах у Києві: завідувач відділу науки і культури ЦК КП(б)У; заступник голови товариства «Знання»; міністр кінематографії УРСР і директор кіностудії імені О.Довженка, заступник міністра культури УРСР.

Будучи в Полтаві учнем проф. Булдовського О.Т., і його наступником у викладанні зоології, ще під його керівництвом вів гідрозоологічні дослідження, а також почав займатися дослідженнями з методики навчання природознавства. Перебуваючи на відповідальний постах, 16.03.1949 року в Київському університеті імені Т.Г. Шевченка захистив кандидатську дисертацію «Куток живої природи в середній школі».

Після розвінчання «культу особи Й.Сталіна» повернувся до викладацької роботи. У 1956-1965 р. – доцент, а у 1965-1974 р. – в.о. професора кафедри зоології безхребетних КДУ імені Т.Г. Шевченка; у 1972-1974 рр. – декан його біологічного факультету.

У середині 1960-х рр. працював на 0,5 ставки доцента з погодинною оплатою на кафедрі зоології ПДПІ імені В.Г. Короленка.

Сфера наукових досліджень останнього періоду: вивчення шкідників лісу, особливо п'ядунів. Є автором і співавтором 15 підручників, навчальних посібників, практикумів і монографій. Серед них «Навчально-дослідна робота в кутку живої природи» (у співавторстві 1958), «Польова практика з зоології. Навчальний посібник» (співавтор, 1967), «Методика навчання зоології» (співавтор, 1972).

Помер на робочому посту 12.09.1974 р., похований на Байковому цвинтарі в Києві.

Укладач: Л.М. Булава

ДАШЕВСЬКИЙ МОЙСЕЙ МИРОНОВИЧ

Декан біохімічного факультету (1935-1936), завідувач кафедри хімії (1934-1938)

Фото 1936 року

М.М. Дашевський народився 27.05.1889 р. у м. Єлісаветград (тепер – Кропивницький) у робітничій родині.

Трудову діяльність розпочав з 14 років працівником за наймом. Зокрема, із 1904 до 1910 рр. – лаборант на хімічній фабриці в Кременчуці і з 1910 до 1916 рр. – на хімічному заводі в Єлісаветграді.

У 1917 р. мобілізований до армії, але в наступному році був демобілізований. З 1918 до 1922 рр. працював у Москві в Технохімічній лабораторії Народного комісаріату охорони здоров'я; у 1922-1924 рр. завідував лабораторією. У 1925-1929 рр. навчався в Одеському хіміко-фармацевтичному інституті. З 1930 до 1934 рр. працював на посаді старшого хіміка в Харківському інституті прикладної хімії, а з 01.02.1934 до 30.08.1938 рр. – завідувачем кафедри хімії Полтавського педагогічного інституту (у 1936-1937 н.р. – органічної хімії), в.о. професора. Був деканом біохімічного факультету (01.1935-08.1936), але виконувати ці обов'язки йому було важко через часті відрядження. Залишив у ПДПІ учнів (А.П. Каришин, М.В. Пилипченко, О.С. Михайлова); а А.П. Каришин, у свою чергу, виховав плеяду своїх учнів.

З 09.1938 р. завідує кафедрою органічної хімії в Одеському індустріальному інституті; у цьому ж році захистив кандидатську дисертацію.

Під час евакуації в 1942 р. завідував кафедрами хімії в педагогічному інституті (м. Уральськ), а в 1943-1944 рр. – Інституті інженерів залізничного транспорту (м. Ташкент).

Повернувшись до Одеси після війни в 1945 р., Мойсей Миронович знову очолив в Одеському політехнічному інституті кафедру органічної та аналітичної хімії (пізніше – кафедра технології основного органічного синтезу і органічної хімії), з 1964 року – доцент цієї кафедри. Зайнявся відновленням лабораторій органічної та аналітичної хімії та розвинув активну науково-дослідну роботу в галузі хімії поліциклічних вуглеців. В результаті досліджень були синтезовані нові продукти: дикарбонові кислоти та діаміни, що знайшли подальше застосування в синтезі полімерів. Рішенням Вищої атестаційної комісії від 26 квітня 1968 р. Дашевському М.М. присуджено без захисту дисертації науковий ступінь доктора хімічних наук (за монографію: *Аценафтен. – М. : Химия, 1966. – 460 с.*), а 1 листопада 1968 р. затверджено у вченому званні професора кафедри технології основного органічного синтезу і органічної хімії.

Наукова діяльність Мойсея Мироновича була основою його життя. Він вирізнявся високою принциповістю, чесністю і великою працьовитістю.

Його творчий доробок складає близько 70 фундаментальних наукових праць. М.М. Дашевський був членом бюро Менделєєвського хімічного товариства.

Помер в Одесі 29.06.1975 року.

За: Дашевський Мойсей Миронович. 27 трав. 1889 – 29 черв. 1975. // Вчені вузів Одеси : біобібліогр. довід. / упоряд. Т. І. Олейникова; ОДНБ ім. М. Горького. – Одеса, 2002. – Вип. II : Природн. науки. 1946-2000 рр., Ч. 3 : Хіміки. – С. 55–57.

(Із доповненнями Л.М. Булави про його роботу в ПДПІ).

ТКАЧЕНКО ЛЕОНІД ПИЛИПОВИЧ

Декан природничого факультету (1936-1937, 1939-1941)

Л.П. Ткаченко народився у 1895 р. в с. Кошари Курської губернії; тепер – частина м. Бєлгорода.

У 1919 р. закінчив Київську духовну академію; кандидат богослов'я. У 1918-1920 рр., за його словами, викладав географію в школах Києва, а з 1920 р. по 1925 р. у – Полтаві. У 1926-1929 рр. – в армії (як викладач військово-підготовчої школи в Полтаві). Після демобілізації, впродовж 1929-1941 рр., працював у Полтавському педінституті і його попередниках, закінчивши в 1930 р. (екстерном) Харківський університет. Із 15.10.1929 р. – викладач географії на денному робітфаці. У 1930-1934 рр. працює в штаті кафедри політекономії (економіки). У 1934-1935 н.р. переходить на кафедру історії. Із 09.1935 р. по 10.1937 р. працює в.о. доцента кафедри біології природничого факультету, де викладає курси фізичної географії, геології з мінералогією, зоо- і фітогеографії; завідує кабінетом географії і геології; із 1936 р. викладає також в учительському інституті фізичну географію на вечірньому природничому відділі. Він тимчасово виконує обов'язки заступника директора з навчальної частини; понад рік був виконувачем обов'язків декана природничого факультету. 25.10.1937 р. його звільнено з цієї посади «за попівське походження» і переведено на посаду в.о. доцента кафедри зоології, де він викладає геологію і мінералогію для студентів-природничників педінституту й учительського інституту.

Із 1.09.1939 р. Л.П. Ткаченко знову призначений на посаду декана природничого факультету, продовжуючи викладати геологію та фізичну географію. На цій посаді він пропрацював наступні 2 роки – аж до німецької окупації Полтави. Його службові переміщення свідчать про універсальність і всебічність самопідготовки його як викладача. Як пізніше зазначив на слідстві ботанік Т.У. Малахов, «…Л.П. Ткаченко був у великій пошані серед професорсько-викладацького складу м. Полтави».

З початку німецької окупації Полтави (кінець вересня 1941 р.) Ткаченко Л.П., як особа, що піддавалася репресіям з боку радянської влади, призначений директором Полтавського педінституту, включаючи ботанічний сад і гравіметричну обсерваторію, приєднану до інституту. У вересні 1942 р., коли німецьку військову адміністрацію змінила цивільна, призначений на посаду шкільного інспектора при бургомістрові Полтави та начальником міського відділу народної освіти. Одночасно викладав метеорологію й економічну географію в сільськогосподарській школі, був головою пасторських курсів Української автономної православної церкви.

У вересні 1943 р., за кілька днів до приходу радянських військ, німецька адміністрація запропонувала Л.П. Ткаченкові із сім'єю виїхати до Львова, а далі – до Відня. Проте він доїхав тільки до Почаївської Лаври.

Після приходу радянських військ у кінці березня 1944 р. зареєструвався як учитель; 1.04.1944 р. призначений на посаду завідувача методичного кабінету відділу освіти Почаївського району Тернопільської області, а з 22.04.1944 – завідувачем цього відділу. 12.05.1944 р. після перевірки особи був затриманий. 21.10.1944 р. на закритому засіданні Військового трибуналу військ НКВС Полтавської області засуджений до 10 років позбавлення волі й невдовзі після цього, очевидно, загинув ще на етапі конвоювання до табору в Комі АРСР.

Укладач: Л.М. Булава

Викладачі-біологи, які були в.о. декана в 1940-х – 1950-х роках

ТОКОВИЙ
Микола Якимович
(1.11.1943-20.02.1944)

Роки життя:
1899-1985.
Викладач анатомії тварин і людини ПДПІ в 1938-41, 1943-48 рр. Доктор ветеринарних наук, професор. Фахівець з фізіології с.-г. тварин. Найдовше працював у м. Красноярську.

СОСІН
Павло Євграфович
(02.1944-07.1945; (09.1954-12.1955)

Роки життя:
1895-1969.
Завідувач кафедри ботаніки ПДПІ в 1938-41, 1944-50, 1953-63 рр. Доктор біологічних наук з 1952 р., професор. Викладач ботаніки.
Сфера наукових інтересів – гастероміцети.

ПЕТРИК
Микита Іванович
(11.1945-01.1947)

Роки життя:
1897-1997.
Завідувач кафедри зоології ПДПІ в 1945-62.
Кандидат с.-г. наук, доцент.
Викладач зоології безхребетних.
Сфера наукових інтересів – ентомологія.

В.о. декана природничого факультету – не викладачі його кафедр

ШУТОВСЬКИЙ Володимир Олексійович (*07-11.1945*)
Викладач фізики, канд. ф.-м. наук

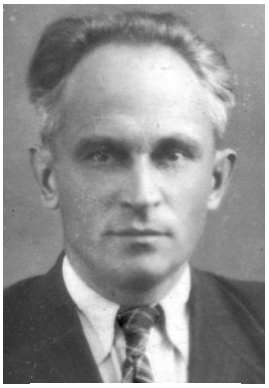

ГУР'ЄВ Микола Федорович (12.1950-08.1951; 02.1954-09.1954)

БЕРЕЗОВСЬКИЙ Василь Павлович (*09.1951-02.1954*)

Декани фізико-математичного + природничого факультету (за сумісництвом)

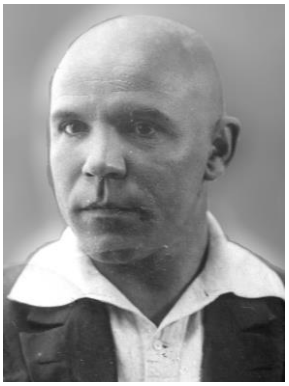

СВІТАЛКА Андрій Федорович *(11.1958-09.1959)*
Ст. викладач с.-г. машинознавства

Фотомонтаж і текст Л.М. Булави

КАРИШИН АНДРІЙ ПОТАПОВИЧ

Декан природничого факультету
(10.1937-02.1938; 1947-1950, 1955-1958, 1959-1986)

Студент А. Каришин

А.П. Каришин народився 28.08.1912 року (за новим стилем) у селі Шишаки Полтавської губернії (тепер – районний центр Полтавської обл.).

Через роботу в господарстві батьків, а потім – у колгоспі, не мав змоги завершити шкільну освіту, тому для підготовки до вступу у заклад вищої освіти закінчив робітничий факультет у с. Великі Сорочинці (1931-1932 рр.). Півроку навчається в Харківському інституті педпрофосвіти, але, як він пише, через хворобу у лютому 1933 р. перериває навчання. У тому ж 1933 році вступив до Полтавського педінституту, на факультет біологічного, хімічного і географічного відділів (навчався на хімічному відділі). В роки навчання був профспілковим і комсомольським активістом.

Із 1934 по 1936 р. факультет називався біохімічним. Узимку 1934 р. на завідуванні кафедрою хімії Й.О. Власенка змінив хімік-органік М.М. Дашевський, який залучив студента Каришина до наукових досліджень. З цієї причини після закінчення навчання в 1936 р. А.П. Каришин залишений спочатку на посаді старшого лаборанта і на півставки – асистента кафедри органічної хімії (штат якої в 1936-1937 н.р. складався із цих двох осіб).

У 1937-1938 н.р., коли кафедра хімії знову стала єдиною, він переведений на повну ставку асистента, а з 09.1939 р. став старшим викладачем. В умовах сталінських репресій і зумовленого ними кадрового голоду, 25-річний А.П. Каришин із 10.1937 по 02.1938 вперше виконував обов'язки декана природничого факультету. А з 17.01.1940 р. він став тимчасово виконуючим обов'язки завідувача кафедри хімії (був ним до 17.09.1941 р.).

А.П. Каришин 09.1941 р. евакуйований у Башкирію, де працював учителем хімії сільської школи. Але невдовзі попросився на фронт, і з 16.01.1942 р. й майже до кінця 1945 р. провів у діючій армії, був учасником бойових дій, нагороджений орденом «Червоної зірки» і медаллю. Закінчив війну на посаді гвардії старшого техніка-лейтенанта, помічника начальника штабу окремого батальйону зв'язку.

Після війни, з 12.1945 р., він повернувся в рідний інститут і до 1978 р. (з перервою в 1948-1950 рр. на адміністративну роботу) очолював кафедру хімії, а 01.1947-10.1950, 12.1955-11.1958, 10.1959-09.1986 рр. – природничий факультет.

А.П. Каришин 28.01.1950 р. успішно захищає кандидатську дисертацію «Галоїдопохідні аценафтену» в Київському університеті імені Тараса Шевченка, а з 21.10.1950 р. затверджений у вченому званні доцента кафедри хімії. У 1950-х приступав до виконання докторської дисертації.

З 12.1950 по 12.1955р., і з 11.1958 по 10.1959 р. працював на посаді заступника директора ПДПІ з навчальної та наукової роботи. А 05-11.1953 р. (після смерті одного керівника й до вступу на посаду – наступного) був виконуючим обов'язки директора інституту.

Із 09.01.1987 р. вийшов на пенсію за інвалідністю, до цього біля півроку тяжко хворів. Помер 29.05.1987 р., похоронений у м. Полтаві.

Андрій Потапович був центром життєдіяльності факультету – навчальної, наукової, громадської роботи і навіть у вирішенні побутових питань. На честь свого ЛІДЕРА природничий факультет проводить щорічні Кари-шинські читання; на фасаді корпусу №1 ПНПУ імені В.Г. Короленка на його честь у 2013 р. встановлено меморіальну дошку, а в корпусі ще раніше створено музейну кімнату А.П. Каришина. До 100-річчя з дня його народження видана книга «Слово про Вчителя».

Укладачі: М.В. Гриньова, Л.М. Булава

БІЛИЧ АНАТОЛІЙ МИКОЛАЙОВИЧ

Декан природничого факультету (1987-1995 рр.)

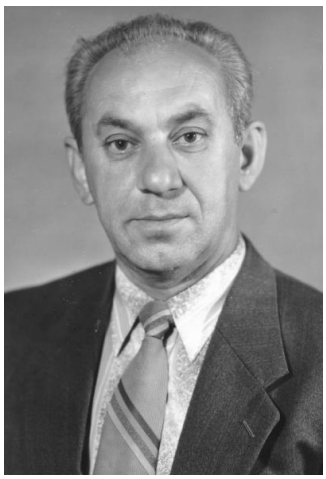

Народився 20.05.1939 року в с. Мар'янка Петропавлівського р-ну Дніпропетровської обл.

У 1967 р. закінчив Харківський медичний стоматологічний інститут, який у тому ж році був переведений до Полтави (з 1994 р. – Українська медична стоматологічна академія). У 1968-1978 рр. і з 1995 р. донині працює в цьому закладі вищої освіти.

Кандидат медичних наук, доцент. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук: «Хірургічна анатомія артерій і нервів м'якого піднебіння». Спеціальність «Анатомія людини». – Харків, 1973.

У ПДПІ імені В.Г. Короленка з 1978 р. працював завідувачем кафедри цивільної оборони й медичної підготовки (в 1990-х – кафедри медичних знань) та викладачем анатомії людини.

Призначений деканом природничого факультету з 03.02.1987 р., й працював на цій посаді до 27.08.1995 р. (звільнений з роботи в ПДПІ за власним бажанням).

80-річний ювілей відзначив на посаді заступника завідувача кафедри клінічної анатомії та оперативної хірургії Української медичної стоматологічної академії (м. Полтава).

Укладач: Л.М. Булава

РЕДЧУК АНАТОЛІЙ СЕРГІЙОВИЧ

В.о. декана природничого факультету (08-11.1995 рр.)

А.С. Редчук народився 6 жовтня 1950 року в селищі Опішне, в учительській родині. Закінчив загальноосвітню середню школу №6 м. Полтави.

Після закінчення школи у 1967 році вступив, а в 1972 році закінчив із відзнакою хімічний факультет Московського державного університету імені М.В. Ломоносова; там же навчався в аспірантурі на кафедрі фізичної хімії (1972-1976). Працював асистентом і старшим викладачем кафедри загальної хімії Чечено-Інгушського державного університету, м. Грозний (1977-1986).

У 1984 році на хімічному факультеті МДУ захистив кандидатську дисертацію «Спектры лазерной флуоресценции молекулы Te_2: кинетика вращательной релаксации в системах $Te_2(BO^+_u)$ – аргон и $Te_2(BO^+_u)$ – ксенон» (спеціальність «Фізична хімія»).

У 1986-1990 рр. був завідувачем сектору філії Всесоюзного науково-дослідницького інституту «Біотехніка», де працював над проблемами створення автоматичних аналізаторів і методів контролю за виробництвом медичних препаратів. Потім цей досвід намагався втілити в організацію освітнього процесу в Полтавському педінституті.

У 1990-1997 роках працював доцентом кафедри хімії Полтавського державного педагогічного інституту імені В.Г. Короленка, викладав курс аналітичної хімії. Він поєднував викладацьку роботу з науковою діяльністю. Саме завдяки йому в навчальний процес кафедри хімії почала впроваджуватися комп'ютерна техніка для розрахунків електронної будови органічних речовин. Біля нього завжди можна було побачити студентів, яких він навчав комп'ютерним технологіям. Велику допомогу в оволодінні комп'ютерною технікою надавав своїм колегам.

Виконував обов'язки декана природничого факультету (28.08-16.11.1995 р.).

З літа 1997 по кінець 1998 р. працював у селищі Північно-Єнісейськ Красноярського краю, де брав участь в організації ліцею. Пізніше був доцентом кафедр хімії Полтавської аграрної академії (1999-2005), та Дніпропетровського аграрного університету (2005-2010); старшим науковим співробітником Науково-виробничого центру «УВІКОМ», м. Митищі (займався науковими проблемами, вирішення яких може бути використано в розробці технологічних процесів отримання вуглецевих матеріалів).

А.С. Редчук велику увагу приділяв роботі з талановитою молоддю. З початку заснування в місті ліцею (ліцей №1, м. Полтава) він суміщав роботу викладача кафедри і учителя хімії ліцею в класах фізико-хімічного профілю. Весь період його роботи на кафедрі хімії ПДПУ і, навіть після переходу його на роботу в інший навчальний заклад, був членом журі обласного етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з хімії, керував науковими роботами в системі МАН.

Має понад 100 друкованих праць.

Укладач: Л.М. Булава

ГРИНЬОВА МАРИНА ВІКТОРІВНА

Декан природничого факультету (з 1995 року до теперішнього часу)

Доктор педагогічних наук, професор, заслужений працівник освіти України, член-кореспондент Національної академії педагогічних наук України, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки.

Марина Вікторівна народилася 10 березня 1961 року в м. Таллінн (Естонія). Її батьки, Віктор Борисович і Наталія Федорівна, народились, виросли й отримали освіту в Україні, проте Віктор Борисович, закінчивши Харківський політехнічний інститут, отримав розподіл до Таллінна. Коли сім'я повернулася до Полтави, Наталія Федорівна Гриньова була прийнята на роботу на кафедру хімії ПДПІ імені В.Г. Короленка. Її діти – Борис та Марина – буквально виросли у цьому навчальному закладі. Тут же в 1930-х роках працювали їхній дідусь, Ф.К. Курінний, і бабуся, Є.С. Довженко.

У 1983 р. і Марина Вікторівна закінчила природничий факультет ПДПІ імені В.Г. Короленка за спеціальністю біологія та хімія. По закінченні інституту з 1983 по 1986 рік працювала вчителем хімії та біології середньої школи № 30 м. Полтава; у 1986-1988 роках була асистентом кафедри природничих і математичних дисциплін ПДПІ імені В.Г. Короленка; у 1988-1990 роках – стажером-дослідником НДІ педагогіки УРСР; у 1990-1995 роках – асистентом, старшим викладачем, доцентом і професором кафедри педагогіки, обіймала посаду проректора із навчальної роботи (1995), а з 2002 по 2015 рр. очолювала кафедру педагогічної майстерності та менеджменту ПДПУ імені В.Г. Короленка. 1991 року в Науково-дослідному інституті педагогіки в Києві захистила кандидатську дисертацію на тему «Формування саморегуляції навчальних дій у молодших школярів». Відразу після цього почала працювати над фундаментальним дослідженням «Теоретико-методологічні основи формування саморегуляції навчальної діяльності школярів». У 1997 році в спеціалізованій вченій раді Інституту педагогіки Академії педагогічних наук України захистила його як докторську дисертацію.

З листопада 1995 р. і донині **Марина Вікторівна Гриньова** – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, випускниця природничого факультету (1983) є деканом природничого факультету і гідним продовжувачем династії його науковців, що плекали становлення цього освітнього осередку впродовж довгих десятиліть.

Марина Вікторівна відома в Україні як здібний педагог-організатор, науковець нового покоління, ініціатор упровадження сучасної педагогічно-освітньої стратегії формування гуманної особистості майбутнього вчителя природничих дисциплін. З ініціативи Марини Вікторівни та під її науковим керівництвом на природничому факультеті створена мережа музеїв (еволюційної зоології, загальної та регіональної геології імені В.І. Вернадського (куратор – доцент кафедри біології людини і тварин В.М. Закалюжний), життя і діяльності А.С. Макаренка, меморіальна аудиторія І.А. Зязюна)), відкрито меморіальні дошки В.І. Вернадському, А.П. Каришину, Д.С. Івашину, Р.В. Ганжі, М.І. Петрику; Марина Вікторівна – ініціатор створення музею природничого факультету (співавтор – Л.М. Гомля), лабораторії «Лідер майбутнього» (співавтор – Ю.П. Кращенко), Центру макаренкознавства (співавтор – А.В. Ткаченко). Під керівництвом М.В. Гриньової нове життя отримав ботанічний сад: відкрито музей Українського садівництва і квітникарства під відкритим небом, Зелений клас, закладено рокарій, сирінгарій, дендропарк, розчищено ставок та впорядковано криницю, створено нові колекції рослин закритого і відкритого ґрунту, відкрита пам'ятна стела українському вченому-ботаніку, академіку М.М. Гришку.

М.В. Гриньова – ініціатор проведення міжнародних, всеукраїнських і регіональних конференцій та семінарів із хімії, біології, педагогіки, присвячених актуальним питанням розвитку та впровадження інноваційних засад педагогічної майстерності, освітнього менеджменту,

управління проектами та інноваціями, валеології, біоетики, збереження природного біорізноманіття та здоров'я людини. «Візитівкою» природничого факультету стала щорічна міжнародна науково-практична конференція з методики викладання природничих дисциплін «Каришинські читання».

Під керівництвом М.В. Гриньової на природничому факультеті створене модернізоване освітньо-виховне середовище, організовано методичну розробку та оновлення теоретичних курсів і лабораторних практикумів, які впроваджені у навчальний процес національної вищої школи. Відбувається стрімке вдосконалення матеріальної бази для проведення навчальної та науково-дослідної роботи. Зокрема, у листопаді 2014 р. відбулося відкриття лабораторії бріології (керівник – доктор біологічних наук, професор кафедри ботаніки, екології та методики навчання біології С.В. Гапон); у травні 2017 р. було відкрито цифрову STEM лабораторію Einstein (зав. лабораторії – О.М. Нечипоренко). За організаційної підтримки Марини Вікторівни у вересні 2009 р. науковий гербарій ПНПУ імені В.Г. Короленка, започаткований у середині XX ст. з ініціативи доцента кафедри ботаніки, кандидата біологічних наук Р.В. Ганжі, було внесено до міжнародного гербарного списку «Index Herbariorum» (куратор – доцент кафедри ботаніки, екології та методики навчання біології Л.М. Гомля). У грудні 2015 р. за безпосереднього сприяння Марини Вікторівни на факультеті було започатковано видання наукового фахового журналу із біологічних наук «Біологія та екологія» (головний редактор – професор С.В. Гапон).

За ініціативою М.В. Гриньової на кафедрі педагогічної майстерності та менеджменту імені І.А. Зязюна проводяться курси підвищення кваліфікації для керівників зі спеціальності 073 Менеджмент, на природничому факультеті розширюється мережа спеціальностей бакалаврату та магістратури: 014 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини); 014 Середня освіта (Хімія); 014 Середня освіта (Природничі науки); 091 Біологія; 102 Хімія; 101 Екологія; 073 Менеджмент (освітні програми Управління навчальним закладом, Управління проектами, Управління інноваційною діяльністю), успішно працюють докторантура та аспірантура з педагогіки.

Професор М.В. Гриньова створила власну наукову школу «Саморегуляція як основа успішної педагогічної діяльності». Під її керівництвом захищено 56 кандидатських та 11 докторських дисертацій із педагогіки.

Наукова школа проф. Гриньової М.В.

Професор М.В. Гриньова – автор понад 650 наукових праць, серед яких 8 монографій, 2 підручники, 31 посібник, близько 550 статей і тез доповідей, а також є розробником навчальних програм з різних галузей педагогічної науки, методичних рекомендацій і словників-довідників, навчально-методичного комплексу з педагогічних дисциплін, що включає окремі підручники і

навчальні посібники, рекомендовані Міністерством освіти і науки України. Основний напрям досліджень – теоретико-методичні основи саморегуляції навчальної діяльності молоді.

М.В. Гриньова – автор ефективних методик з менеджменту освіти: теоретичні і методичні засади управління адаптивно-педагогічним проектуванням регіональних освітніх систем підвищення кваліфікації педагогічних працівників; моделювання процесу навчання в системі підвищення кваліфікації вчителів; педагогічне стимулювання професійного зростання вчителів загальноосвітніх навчальних закладів. М.В. Гриньовою створено і впроваджено у навчально-виховний процес вищих навчальних закладів навчально-методичні посібники, що мають гриф Міністерства освіти і науки України: «Саморегуляція» (2012 р.), «Педагогічні технології: теорія та практика» (2006, 2007, 2012 рр.), «Менеджмент загальноосвітніх навчальних закладів» (2014 р.), «Управління навчально-виховним процесом» (2014 р.), «Основи сучасного виховання» (2015, 2018 р.), «Управління навчально-виховним процесом» (2016, 2017 р.).

М.В. Гриньова – головний редактор журналу «Витоки педагогічної майстерності», ліцензованого ДАК України як фахове видання і внесеного до міжнародних наукометричних баз (Index Copernicus та Ulrichsweb Global Serials Directory).

Винахідницька діяльність М.В. Гриньової включає 16 авторських свідоцтв та патентів на винахід. У 2012 вона році стала лауреатом державної премії України в галузі науки і техніки за роботу «Реалізація стратегії інноваційного розвитку на основі новітніх алгоритмів управління».

Професор М.В. Гриньова – науковий керівник та ініціатор створення мережі наукових комплексів з музеями Полтавщини, загальноосвітніми та позашкільними навчальними закладами, що покладено в основу наукового проекту фундаментального дослідження «Модель професійної підготовки майбутнього вчителя до роботи в Новій українській школі» (Секція 19. Педагогіка і психологія, проблеми молоді та спорту), який подано на фінансування в МОН України (2019-2020 рр.).

М.В. Гриньова є членом спеціалізованих вчених рад Д 26.452.01 в Інституті педагогіки НАПН України з методики навчання хімії, біології, географії та Д 44.053.01 у Полтавському національному педагогічному університеті імені В.Г.Короленка.

На природничому факультеті активно діє система студентського самоврядування та студентське наукове товариство, панує демократична атмосфера та створено творчий освітній простір – це дає змогу готувати майбутніх учителів до педагогічної діяльності в новій автономізованій українській школі.

Під керівництвом М.В. Гриньової до участі у конкурсах студентських наукових робіт щорічно готуються студенти, серед яких чимало завойовують призові місця. Так, у 2018 р. переможцями конкурсів різних рівнів стали:

Кабак Оксана – диплом і ступеня міжнародного конкурсу студентських наукових робіт за спеціальністю 015 «Професійна освіта (за спеціалізацією)»;

Ісакова Тетяна – диплом і ступеня міжнародного конкурсу студентських наукових робіт за спеціальністю 101, «Екологія»;

Дрижд Валентина – диплом І ступеня Міжнародного конкурсу студентських наукових робіт за спеціальністю 073 «Менеджмент», почесне ІІ місце у Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт з напрямку «Інтелектуальна власність» та диплом ІІ ступеня щорічного конкурсу студентських робіт «Від студентського самоврядування до самоврядування громад» за наукову роботу «Організація роботи керівників об'єднаних територіальних громад, спрямованої на вибір молоддю педагогічної професії (на прикладі Семенівської сільської та Білоцерківської селищної ОТГ»;

Ходунай Володимир – диплом ІІІ ступеня щорічного конкурсу студентських робіт «Від студентського самоврядування до самоврядування громад» за наукову роботу «Методи залучення полтавської студентської громади до оздоровлення ландшафту музею-садиби І.П. Котляревського в місті Полтава».

Тетяна Наумочкіна, Олена Хоменко та Вікторія Григорова стали лауреатами студентського конкурсу наукових робіт «Невійськові ініціативи НАТО в сфері екології людини», що проводився до Дня науки в ПНПУ імені В.Г. Короленка.

М.В. Гриньова – голова організаційного комітету ІІ етапу всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт за галуззю знань «Біологія» (Полтава, 27-29 квітня 2018 року); член організаційного комітету Всеукраїнської учнівської олімпіади з хімії, що відбулася на базі природничого факультету ПНПУ імені В. Г. Короленка 25-30 березня 2018 року; голова журі обласного та міського конкурсу наукових робіт МАН з педагогіки; голова журі обласної учнівської олімпіади з біології; член журі Всеукраїнського конкурсу захисту студентських наукових робіт з напрямку «Інтелектуальна власність», «Менеджмент».

Для становлення іміджу природничого факультету важливим є розширення співпраці з НАПН України і закордонними науковими установами з метою проведення спільних наукових досліджень, науково-практичних конференцій, семінарів та виконання спільних міжнародних проектів.

Ім'я професора М.В. Гриньової занесене до книг «Жінки України» (2001 р.), «Славетні жінки України» (2005 р.), «Державні нагороди та нагороджені в Україні» (2014 р.), «Науковці країни, еліта держави» (2014 р.), «Портрет успішної жінки» (2014 р.), «Літопис освіти і науки України» (2015 р.), «Літопис сучасної освіти і науки України: «Інститут педагогіки НАПН України: 90 років історії звершень» (2016 р.). Вчена є лауреатом низки премій: державної премії України в галузі науки і техніки (диплом № 6845, виданий Указом президента України №279/2013); обласної премії імені А.С. Макаренка (2017 р.); премії імені Леоніда Бразова у номінації «Публіцистика» (2012 р.), міської премії імені В.Г. Короленка у номінації «За активну участь у громадському та культурному житті міста», І премія (2016). Відповідно до постанови від 20.09.2018 року, голови правління фонду нагороджена медаллю В.А. Радіонова; має нагородне посвідчення та медаль лауреата ІІ Всеукраїнської премії «Працівникам освіти України» Всеукраїнського благодійного фонду «Вдячність. Визначення. Надія» за вагомий внесок в розвиток вітчизняної педагогічної науки; сертифікат почесного члена Міжнародної макаренковської асоціації (13.03.2013 р.), Training certificate «Global trends in alternative energy sources production» (31.05.2013 р.).

Марина Вікторівна – кавалер ордену Святої Великомучениці Варвари за заслуги перед Українською Православною Церквою (2010 р.). Вона нагороджена знаком «Відмінник народної освіти» (1999 р.), знаком «Ушинський К.Д.» (посвідчення №758 (наказ № 49К від 18.09.2014р.)), знаком «200 років з дня народження Тараса Григоровича Шевченка» (посвідчення № 181 від 12.12.2014 р.), почесним знаком імені Івана Яковича Франка (№35 від 09.02.2017 р.).

Її плідна діяльність на ниві освіти і науки відзначена Почесною грамотою Міністерства освіти України (1997 р.), Почесною грамотою з нагрудним знаком Кабінету Міністрів України (2000 р.), Грамотою Української асоціації імені Василя Сухомлинського (2006 р.), Почесною грамотою Полтавської обласної ради (2008 р.), Почесною грамотою виконавчого комітету Полтавської міської ради (2009 р.), Грамотою Академії педагогічних наук України (2010 р.), Грамотою Верховної Ради України за вагомі здобутки перед українським народом (2010 р.), почесною грамотою президента Національного студентського союзу (2013 р.), а також відзнакою за особистий вагомий внесок в розбудову Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького з врученням нагрудного знака № 57 від 5.04.2013, Дипломом НАПН України про творчу співпрацю та вагомий внесок в упровадження результатів НДР в освітній процес (2016 р.). Удостоєна звання члена-кореспондента Національної академії педагогічних наук України (серія К №150, протокол №1-1/2-9 від 21 жовтня 2016 р.).

ІСТОРІЯ ТА СЬОГОДЕННЯ СТАНОВЛЕННЯ ФАХОВОГО СЕРЕДОВИЩА ПРИРОДНИЧОГО ФАКУЛЬТЕТУ

Колектив природничого факультету, вересень, 2018 р.

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка сьогодні неможливо уявити без його природничого факультету – одного із найстаріших та найшанованіших подібних осередків на теренах усієї України, що веде свій історичний відлік із далекого 1919 р.

Цим подіям передувало заснування в Полтаві у липні 1914 р. **Учительського інституту** з трирічним терміном навчання. Становлення цього навчального закладу проходило у важкі роки Першої світової війни, тому на початку свого існування він не мав поділу на факультети і спрямовував свою діяльність на багатопрофільну підготовку. Незважаючи на нестатки, в інституті було обладнано природничо-історичний та інші кабінети, спеціальне гімнастичне містечко, а також створено фундаментальну та студентську бібліотеки. Для проведення практичних занять 30 листопада 1915 р. при інституті було відкрито міське зразкове училище.

У 1919 році Полтавський **учительський** інститут, після декількох спроб, було перетворено на Полтавський український **педагогічний** інститут. Поряд зі словесно-історичним та фізико-математичним відділами (факультетами) тут розпочав свою роботу і природничий факультет. Навчальний процес із природничих дисциплін забезпечували В. Ф. Ніколаєв (кандидат природничих наук, завідувач Полтавського Пролетарського музею[1]), М.І. Гавриленко (зоолог, таксидерміст, завідувач відділу природи Полтавського краєзнавчого музею), географію та природознавство із методиками їх навчання – професор О. Т. Булдовський (зоолог, гідробіолог, розробник теорії методики навчання природознавства), хімію – професор Й. О. Власенко, фізичну географію – професор-агрометеоролог М. М. Самбікін та інші.

Унаслідок об'єднання педагогічного інституту з Полтавським історико-філологічним факультетом у квітні 1921 року був створений Полтавський інститут народної освіти (ПІНО). У квітні 1921 – лютому 1922 років ПІНО складався із двох факультетів: *природничо-математичного* (декан – В. Ф. Ніколаєв) і словесно-історичного. У цей складний час, завдяки ентузіазму вище перелічених та інших науковців ПІНО, відбувається створення профільних кабінетів: експериментальної психології, фізики, хімії, педагогіки, методики викладання різних дисциплін (геології, фізіології, географії) та кабінету трудового процесу.

[1] Нині Полтавський краєзнавчий музей імені В. Кричевського.

У 1922-1928 роках у ПІНО діяв тільки один факультет – соціального виховання. Перші курси були загальноосвітніми, а на старших курсах відбувалася певна спеціалізація у навчанні здобувачів (у т.ч. по природничій секції). У 1928-1930 роках природнича освіта організовувалася у складі факультету старшого концентру, який готував учителів для 5-7 класів шкіл-семирічок (але спеціалізація в підготовці здобувачів стала глибшою).

Наступна реформа в організації педагогічної освіти змінює статус ПІНО. Заклад у серпні 1930 р. отримує назву Полтавського інституту соціального виховання (ПІСВ). Його основне завдання – підготовка вчителів для вирішення завдань колективізації сільського господарства й індустріалізації. Термін навчання скоротився до 3-х років. У складі шкільного факультету ПІСВ діяв агробіологічний відділ.

У 1931 році вперше в складі факультетів утворені кафедри (у тому числі, в складі агробіологічного відділу – кафедри хімії, біології, землезнавства і сільського господарства). Дві з них діють і понині: хімії (тепер – кафедра хімії та методики її викладання) та кафедра біології, на базі якої у листопаді 1937 р. виокремилися і збереглися донині дві кафедри – ботаніки (тепер – кафедра ботаніки, екології та методики навчання біології) і зоології (тепер – кафедра біології та основ здоров'я людини).

У 1932 році шкільний факультет було розділено на агро-математичний і соціально-економічний. У складі першого продовжував діяти агробіологічний відділ.

У серпні 1933 року відбувається нова реорганізація – ПІСВ перетворено на Полтавський державний педагогічний інститут із 4-річним терміном навчання. Упродовж 1933–1934 н. р. діяв факультет у складі біологічного, хімічного й географічного відділів. 14 вересня 1933 р. деканом цього факультету призначається доцент **Іван Ількович Мазепа.**

У 1934-1936 роках факультет носив назву біохімічного, а з 1936 року й донині має назву природничого.

Становлення природничого факультету в 1930-х роках пов'язане з іменами таких викладачів і науковців: ботаніків – Т. У. Малахова, П. Є. Сосіна, Ф. К. Курінного; зоологів – І. І. Мазепи, М. І. Гавриленка; хіміків – Й. О. Власенка, М. М. Дашевського, К. Я. Скарченка, К. В. Лопатіна, М. В. Пилипченка. На ці роки припадає початок викладацької діяльності А. П. Каришина – майбутнього багатолітнього декана природничого факультету.

На час німецької окупації України матеріальні цінності факультету (прилади, установки, реактиви та бібліотека) були евакуйовані до міста Тюмень, а після звільнення Полтави повернені до інституту. Частину обладнання все ж було втрачено у війні, значних руйнувань зазнали навчальні приміщення.

Постановою Ради Народних Комісарів УРСР від 21 жовтня 1943 р. роботу Полтавського педінституту було поновлено. Інститут розпочав навчання 15 листопада 1943 р. Були відновленні структурні підрозділи, сформований склад кафедр. Після закінчення війни із лав Радянської армії повернулися студенти й викладачі. До 1955 року був відбудований навчальний корпус №1.

У повоєнні роки на природничому факультеті Полтавського педінституту самовіддано працюють ботаніки П. Є. Сосін, Д. С. Івашин, Р. В. Ганжа, О. А. Стасілюнас; зоологи М. І. Петрик, І. Д. Іваненко, А .М. Неміровська, М. І. Рогозіна, О. В. Тищенко; хіміки Б. С. Пучковський, А. П. Каришин, М. В. Пилипченко, О. С. Михайлова, Д. М. Кустол, Г. Ф. Кириченко, Т. П. Федоренко, К. К. Гряненко та інші.

З 1947 по 1986 рр. (із невеликими перервами) природничий факультет очолює **Андрій Потапович Каришин** – випускник природничого факультету 1936 р. Ще студентом він був залучений тодішнім завідувачем кафедри хімії М. М. Дашевським до наукових досліджень у галузі хімії аценафтену. Після закінчення навчання продовжив свою діяльність в інституті, пройшовши шлях від лаборанта кафедри хімії до її завідувача. Деякий час (1951-1955 рр.) йому довелося працювати заступником директора інституту з навчальної і наукової роботи, а з травня по листопад 1953 р. Андрій Потапович виконував обов'язки директора Полтавського державного педагогічного інституту імені В.Г. Короленка[2]. Великою заслугою А.П. Каришина на цій посаді стало уведення в дію навчального корпусу, будівництво нового гуртожитку для студентів.

[2]28 грудня 1946 року Полтавському державному педагогічному інституту присвоєно ім'я В.Г. Короленка.

На посаді декана Андрій Потапович багато зробив для зміцнення матеріальної бази природничого факультету. Значну увагу він приділяв створенню та обладнанню агробіостанції інституту, а з початку 1970-х років – розбудові біостаціонару природничого факультету в с. Лучки Кобеляцького району Полтавської області (у 2000-х роках став адміністративним та науково-навчальним центром регіонального ландшафтного парку «Нижньоворсклянський»).

У вільний від адміністративної і викладацької роботи час А. П. Каришин працював у хімічній лабораторії, проводячи дослідження у галузі органічної хімії. Біля нього та під його керівництвом завжди працювали молоді колеги і студенти. Згодом склалася ціла Каришинська школа хіміків-органіків, вихованці якої продовжують дослідження у галузі аценафтену і нафтостирилу. Серед них – вчорашні й сьогоднішні викладачі кафедри хімії та методики навчання хімії Д. М. Кустол, Н. Г. Кривошапко, Г. А. Печка, Г. Ф. Джурка, В. О. Стороженко, Т. Ф. Дряниця, Ю. В. Самусенко, В. І. Магда, В. І. Шинкаренко та інші.

Андрій Потапович був не тільки викладачем і адміністратором, але й справжнім ученим, подвижником науки. Незважаючи на важкі матеріальні умови провінційного педагогічного вишу, він зробив суттєвий внесок у розвиток хімії аценафтену. Ним у співавторстві зі своїми учнями було синтезовано більше п’ятисот різник галогенопохідних аценафтену і продуктів його окиснення, несиметричних індигоїдних, хіноксалінових, антантронових та інших барвників. При цьому не тільки розроблялися методи синтезу цих речовин, але й вирішувалися складні теоретичні питання взаємозалежності між кольором і молекулярною будовою органічної речовини, вивчалися люмінесцентні властивості багатьох одержаних ним барвників.

Наукові досягнення А.П. Каришина та його школи збагатили не лише хімічну теорію, але й знайшли широке застосування у промисловому (синтез барвників) та сільськогосподарському (синтез регуляторів росту рослин) виробництві, забезпечивши високий економічний ефект.

Андрій Потапович Каришин неодноразово брав участь у роботі наукових конференцій різного рівня, публікував свої праці в журналах АН СРСР, АН УРСР, АН ЛатРСР. Посилання на його роботи можна побачити у багатьох наукових статтях і монографіях.

За свою самовіддану працю Андрій Потапович був нагороджений у мирний час орденами Жовтневої революції, «Знак пошани», медалями, значком «Відмінник народної освіти УРСР», грамотами Міністерства освіти України та управління освіти Полтавської області.

У Полтавському національному педагогічному університеті імені В. Г. Короленка створено музейну кімнату А. П. Каришина, куди щороку першого вересня приводять студентів-першокурсників. Існує такий музей і в смт Шишаки – на батьківщині видатного вченого і педагога. На стінах першого корпусу університету А. П. Каришину відкрито меморіальну дошку. Пам’ять про Андрія Потаповича увічнена у серцях його колег і вихованців, його іменем названа щорічна міжнародна науково-практична конференція, присвячена проблемам удосконалення методики викладання природничих дисциплін у середній та вищій школі.

У 1960-1980-х рр. ряди професорсько-викладацького складу природничого факультету поповнюють Е. П. Беденко, А. І. Березовська, В. В. Бихун, В. В. Буйдін, С. В. Гапон, О. М. Байрак, І. М. Голубинський, А. К. Кива, Л. Г. Козетова, Г. Є. Кращенко, Л. А. Кушніренко, Л. Д. Орлова, В. Є. Педченко, Ж. Г. Пелипець, Д. М. Щербина (на кафедрі ботаніки), О. Ф. Бондаревська, А. М. Вовк, М. М. Саричева, В. М. Закалюжний, А. Г. Бажан, Г. І. Конотоп, А. М. Лукіна, Б. Р. Пилявський, М. О. Северченко, В. Є. Скляр, М. В. Слюсар, С. В. Тесленко, Н. Ф. Шебітченко, Г. Ф. Юрко (на кафедрі зоології), Н. Г. Кривошапко, Н. Ф. Гриньова, Т. П. Данилюк, Г.А. Печка, Т. Ф. Дряниця, Ю. В. Ушаков, Г. Ф. Джурка, Ю. В. Самусенко, В. І. Магда, В. І. Шинкаренко (на кафедрі хімії).

1 червня 1981 р. наказом Міністерства освіти УРСР на задоволення клопотання вченої ради Полтавського педінституту створено першу у колишньому Радянському союзі експериментальну **кафедру педагогічної майстерності**, яка стала четвертою кафедрою сучасного природничого факультету (тепер носить назву кафедри педагогічної майстерності та менеджменту імені І. А. Зязюна).

Головним завданням цієї кафедри стала розробка нової моделі професійно-педагогічної підготовки вчителя, яка, на відміну від традиціоналістської парадигми, скерованої на забезпечення випускника високим рівнем знань і умінь, відстоювала стратегію особистісно

орієнтованого професійного розвитку майбутнього вчителя, формування професійно значущих якостей особистості (комунікативність, емоційна стабільність, спостережливість, гуманістична спрямованість тощо) вже в період навчання у вищому закладі освіти. Фундаторами кафедри педмайстерності виступили: доцент (а згодом професор) Н. М. Тарасевич (Кривонос) – завідувач, доц. Т. І. Гавакова, доц. Л. В. Крамущенко, ст. викладач Г. В. Брагіна, асистент Л. О. Савенкова (нині доктор педагогічних наук, професор Київського національного економічного університету). З перших років існування кафедри на ній також почали працювати М. О. Герасименко, А. В. Ткаченко, Т. Г. Дмитренко, Л. В. Малаканова, Н. М. Пивовар, О. Г. Жданова-Неділько, В. А. Семиченко, І. С. Тодорова, М. О. Цуркава, А. І. Шумська.

Після смерті А. П. Каришина природничий факультет упродовж 1987-1994 рр. очолював **Анатолій Миколайович Білич** – випускник Харківського медичного інституту (1952), кандидат медичних наук (нині – доцент кафедри медицини надзвичайних ситуацій з оперативною хірургією та топографічною анатомією ВДНЗУ «Українська медична стоматологічна академія»). Це був скрутний період не лише у житті факультету та інституту, але й усієї країни, що опинилася на перехресті соціально-політичних та господарсько-економічних змін. Руйнування усталених зв'язків та жорсткі ринкові реалії спричинили знецінення престижу педагогічної професії, тотальне недофінансування, відплив студентів та викладачів. Надзвичайно складно стало підтримувати належний рівень матеріально-технічної бази викладання, доглядати за ботанічним садом і польовим біостаціонаром. Однак, не дивлячись на важкі випробування часом, колективу факультету вдалося вистояти і зберегти наступність традицій освітянських поколінь та головні матеріальні й духовні надбання своїх попередників.

У 1988 р., в зв'язку з реорганізацією, кафедру ботаніки об'єднують із кафедрою зоології у кафедру біології, якою керує доцент, кандидат сільськогосподарських наук Марія Михайлівна Саричева, відомий фахівець в області фізіології живлення сільськогосподарських тварин.

Після переходу А. М. Білича на роботу до Полтавського медичного стоматологічного інституту (тепер ВДНЗУ «УМСА») деканом природничого факультету протягом нетривалого часу (упродовж 1995 р.) був **Анатолій Сергійович Редчук** – випускник Московського державного університету імені М. В. Ломоносова (1972), кандидат хімічних наук. У 1990 р. він почав працювати доцентом кафедри хімії Полтавського педінституту, де викладав курс аналітичної хімії. Викладацьку роботу поєднував із науковою діяльністю. Зусиллями А. С. Редчука у навчальний процес кафедри хімії почала впроваджуватися комп'ютерна техніка. З появою на кафедрі потужних комп'ютерів Анатолій Сергійович почав працювати над розрахунками електронної будови органічних речовин. Його діяльність у цьому напрямку надала поштовх для досконального опанування комп'ютерними технологіями молодим поколінням викладачів природничого факультету та студентам.

У період 1990-2000-х рр. на природничому факультеті починають працювати такі викладачі: І. С. Беседіна, Н. О. Стецюк (Смоляр), В. В. Оніпко, С. Б. Манжос, Л. М. Гомля, В. І. Іщенко, Т. В. Панасенко, Н. Т. Максименко (кафедра ботаніки), О. Г. Сердюк, В. І. Бобрицька, В. П. Бухун, А. А. Коваль, Р. В. Крат, С. А. Новописьменний, М. А. Піщаленко, О. М. Пожаров (Руденко), В. В. Подпала (Роман), Н. О. Корчан, О. В. Паляниця, Л. М. Рибалко, Н. О. Гуріненко, О. Я. Рибалка (кафедра зоології), Н. І. Шиян, О. Л. Гаркович, С. В. Стрижак, С. В. Пустовіт, Н. М. Ніжніченко, С. Г. Левченко, О. А. Куленко, К. О. Вовк (кафедра хімії), М. В. Гриньова, Ю. О. Клименко, Н. В. Бєляєва, Ю. П. Кращенко, Ю. І. Боловацька, І. В. Кривошапка, Н. М. Сас, Г. Ю. Сорокіна (кафедра педагогічної майстерності).

Чимало сторінок історії природничого факультету пов'язано з діяльністю біостаціонару, який створювався силами викладачів і студентів природничого факультету для проведення польової практики біологів, хіміків, адже вивчати природу можна тільки засобами самої природи. А в цій місцевості вона надзвичайно багата й різноманітна, бо ще збережена.

Спорудження викладачами й студентами будиночків біостаціонару «Лучки», літо 1983 року

Викладачі і студенти природничого факультету на облаштуванні біостаціонару імені А.П. Каришина, 1996 р. (с. Лучки Кобеляцького району Полтавської області)

Польова практика в Лучках була професійною майстернею із формування компетентностей, необхідних у діяльності вчителів-природничників. А хто не став учителем за професією, той проніс через життя і любов до цих ландшафтів, і повагу до своїх викладачів.

У 1996 р. для збереження ландшафтного і біологічного різноманіття ділянки долини річки Ворскли поблизу біостаціонару Полтавського державного (нині – національного) педагогічного університету імені В. Г. Короленка, відомого як «Лучки», створено ландшафтний заказник. Розташований тут адміністративно-науковий центр носив ім'я Андрія Потаповича Каришина – відомого вченого-хіміка, тодішнього декана природничого факультету Полтавського державного педагогічного інституту імені В.Г. Короленка, ініціатора й організатора створення біостаціонару в Лучках на початку 1970-х років і його опікуна.

У 2002 році Лучківський ландшафтний заказник увійшов до складу регіонального ландшафтного парку «Нижньоворсклянський» (*див. фото з правого корінного схилу долини*).

Від початку 2000-х років споруджені силами студентів і викладачів будівлі вже належать Кобеляцькій районній раді, яка призначає адміністрацію РЛП й визначає порядок відвідування цієї території. Щось збереглося ще з тих часів, дещо пізніше перебудоване, а чогось уже й немає (навчальний корпус, фотографічна лабораторія). Із восьми тополь, що височіли над наметами й оспівані у відомій студентській пісні «Королівство восьми тополь», залишилося лише дві… Однак, закладено дендропарк екзотичних рослин, а на місці наметового містечка побудовані будинки для проживання. Зберігся Графський будинок, де не одне покоління студентів поповнювали багаж біологічних знань, працюючи з гербарним матеріалом та колекціями, готували звіти до заліків. Атмосфера Лучок високі трави, подорож до Ворскли та Змііної гори, місяць уповні – це були невід'ємні складові студентської польової практики. Цей парк є справжньою заповідною перлиною Полтавщини, де зберігається не тільки природа, а й маленькі історії студентських років не одного покоління біологів, який виконував місію біологічного та екологічного просвітництва.

Будинки на території біостаціонару для проживання студентів

З 1 вересня 2001 р. на природничому факультеті функціонувала **кафедра екології та охорони довкілля,** що наказом ректора Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка № 152-р від 27.08.2001 р. була створена для підготовки спеціалістів у галузі біоекології, соціоекології, охорони навколишнього природного середовища, валеології та методичної підготовки студентів, а також як координаційний центр природоохоронних досліджень на Полтавщині.

Склад кафедри був сформований із викладачів кафедр природничого факультету: ботаніки (О. М. Байрак, І. С. Беседіна), біології людини і тварин (Н. О. Гуріненко, О. Я. Рибалка, О. Д. Медяник). На новостворену кафедру прийшла Н.О. Смоляр (Стецюк) із викладацької роботи у Полтавському військовому інституті зв'язку. Внутрішніми сумісниками на кафедрі працювали також професор М.В. Гриньова та доценти М.В. Слюсар і В. М. Закалюжний. Згодом колектив кафедри поповнили викладачі В. В. Попельнюх, М. М. Дяченко-Богун, М. І. Никитенко, О. В. Райда, С. В. Пилипенко, Т. С. Двірна, а також перші випускники кафедри – С.П. Пескун (Яланська), Т. В. Панасенко (Дерев'янко), Т. В. Криворучко (Шкура), І. А. Грицай (Коваленко), О. В. Сотуга (Клепець), О. Р. Ханнанова.

Першим завідувачем кафедри екології та охорони довкілля стала доктор біологічних наук, доцент (а згодом – професор) О. М. Байрак , яка займала цю посаду впродовж п'яти років до переїзду на роботу у Київ. Із вересня 2006 р. завідування кафедрою прийняла кандидат біологічних наук, доцент Н. О. Смоляр (Стецюк).

Навесні 2006 р. Полтавський педуніверситет отримує ліцензію на підготовку бакалаврів за спеціальністю 6.070800 «Екологія та охорона навколишнього природного середовища», і восени 2007 р. здійснюється перший набір. З цього починається історія підготовки екологів на природничому факультеті. Нова спеціальність не відразу набула широкої популярності серед абітурієнтів, і вже після трьох успішних наборів в умовах жорсткої конкуренції на ринку освітніх послуг регіону (подібні спеціальності відкрито у Полтавській державній аграрній академії та Полтавському національному технічному університеті імені Юрія Кондратюка) настала дворічна пауза. Ця та інші обставини зумовили скорочення обсягу навчального навантаження на кафедрі екології та охорони довкілля і перехід багатьох викладачів на суміжні кафедри, що разом із намірами доц. Н .О. Стецюк вступити на навчання до докторантури стало однією з причин реорганізації кафедри (її об'єднання з іншою кафедрою в одне ціле).

Згідно з наказом №13-р від 12.02.2015, на виконання рішення вченої ради університету, з 14.02.2015 р. кафедру ботаніки та методики навчання біології[3] і кафедру екології та охорони довкілля об'єднано у кафедру ботаніки, екології та методики навчання біології. Завідування нею прийняла доктор педагогічних наук, професор Валентина Володимирівна Оніпко, яка очолює її з 2005 р.

З листопада 1995 р. і донині очолює природничий факультет доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України **Марина Вікторівна Гриньова**. Випускниця природничого факультету (1983), вона є гідним продовжувачем династії його науковців, що плекали становлення цього освітнього осередку впродовж довгих десятиліть: дід – Ф. К. Курінний – вчений-ботанік, один із перших завідувачів кафедри ботаніки (1933-1935 рр.), мати – Н. Ф. Гриньова – кандидат хімічних наук, доцент кафедри хімії, виховала не одне покоління студентів.

Розпочавши трудову діяльність шкільним вчителем хімії та біології, Марина Вікторівна пройшла шлях від асистента кафедри природничих і математичних дисциплін на педагогічному факультеті до старшого викладача, доцента і професора кафедри педагогіки, обіймала посаду проректора із навчальної роботи (1995), а з 2002 по 2015 рр. очолювала кафедру педагогічної майстерності та менеджменту.

Марина Вікторівна відома в Україні як здібний педагог-організатор, науковець нового покоління, ініціатор упровадження сучасної педагогічно-освітньої стратегії формування гуманної особистості майбутнього вчителя природничих дисциплін. З ініціативи Марини Вікторівни та під її науковим керівництвом на природничому факультеті створена мережа музеїв (еволюційної зоології, загальної та регіональної геології імені В. І. Вернадського (куратор – доцент кафедри біології людини і тварин В. М. Закалюжний), життя і діяльності А. С. Макаренка, меморіальна аудиторія-музей І. А. Зязюна), відкрито меморіальні дошки В. І. Вернадському, А. П. Каришину, Д. С. Івашину, Р. В. Ганжі, М. І. Петрику. Під керівництвом М. В. Гриньової нове життя отримав ботанічний сад: відкрито музей Українського садівництва і квітникарства під відкритим небом, Зелений клас, закладено рокарій, сирінгарій, дендропарк, розчищено ставок та впорядковано криницю, створено нові колекції рослин закритого і відкритого ґрунту, відкрита пам'ятна стела українському вченому-ботаніку, академіку М .М. Гришку.

М. В. Гриньова – ініціатор проведення міжнародних, всеукраїнських і регіональних конференцій та семінарів із хімії, біології, педагогіки, присвячених актуальним питанням розвитку та впровадження інноваційних засад педагогічної майстерності, освітнього менеджменту, управління проектами та інноваціями, валеології, біоетики, збереження природного біорізноманіття та здоров'я людини. «Візитівкою» природничого факультету стала щорічна міжнародна науково-практична конференція з методики викладання природничих дисциплін «Каришинські читання».

[3]16 вересня 2013 р. кафедра ботаніки перейменована на кафедру ботаніки та методики навчання біології (наказ № 78-р від 16 вересня 2013 р.).

XXV Каришинські читання (ювілейні), травень 2018 р.

Професор М. В. Гриньова є розробником навчальних програм з різних галузей педагогічної науки, методичних рекомендацій і словників-довідників, навчально-методичного комплексу з педагогічних дисциплін, що включає окремі підручники і навчальні посібники, рекомендовані Міністерством освіти і науки України. Основна тема досліджень – теоретико-методичні основи саморегуляції діяльності молоді.

Винахідницька діяльність М. В. Гриньової включає 16 авторських свідоцтв та патентів на винахід. У 2012 році стала лауреатом державної премії України в галузі науки і техніки за роботу «Реалізація стратегії інноваційного розвитку на основі новітніх алгоритмів управління».

М.В. Гриньова – автор ефективних методик з менеджменту освіти: теоретичні і методичні засади управління адаптивно-педагогічним проектуванням регіональних освітніх систем підвищення кваліфікації педагогічних працівників; моделювання процесу навчання в системі підвищення кваліфікації вчителів; педагогічне стимулювання професійного зростання вчителів загальноосвітніх навчальних закладів. Нею створено і впроваджено у навчально-виховний процес вищих навчальних закладів навчально-методичні посібники, що мають гриф Міністерства освіти і науки України: «Саморегуляція» (2012 р.), «Педагогічні технології: теорія та практика» (2006, 2007, 2012 рр.), «Менеджмент загальноосвітніх навчальних закладів» (2014, 2017 рр.), «Управління навчально-виховним процесом» (2014, 2017 рр.), «Основи сучасного виховання» (2015, 2018 рр.), «Управління навчально-виховним процесом» (2016 р.).

М. В. Гриньова нагороджена: Дипломом про творчу співпрацю та вагомий внесок в упровадження результатів НДР в освітній процес (2016); Дипломом Академії наук Вищої освіти України за працю «Управління навчально-виховним процесом (співавт. М. В. Гриньова, Л. В. Малаканова, Г. Ю. Сорокіна); Дипломом Академії наук Вищої освіти України за працю «Основи сучасного виховання» (співавт. М. В. Гриньова, Л. В. Малаканова, О. М. Коберник,

Г. Ю. Сорокіна). У 2018 р. відзначена дипломом «За вагомий внесок у розвиток наукових шкіл України» НАПН України, у 2018 р. нагороджена медаллю № 0256 Лауреата ІІ Всеукраїнської премії «Працівникам освіти України», лауреат Полтавської обласної премії імені А. С. Макаренка.

Презентація монографії «В.І. Вернадський про основні напрями наукових досліджень ХХ століття», 2017 р.
На фото (зліва направо): *О.В. Харченко, Г.Ф. Джурка, М.В. Гриньова, В.Т. Мельник, С.М. Шевчук*

Колектив викладачів Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка у складі доктора педагогічних наук, професора, члена-кореспондента НАПН України, декана природничого факультету Марини Гриньової; кандидата геолого-мінералогічних наук, доцента кафедри біології та здоров'я людини Віктора Закалюжного; кандидата хімічних наук, доцента кафедри хімії та методики навчання хімії Григорія Джурки у 2019 році став лауреатом премії Полтавської обласної ради імені Володимира Вернадського у номінації «Науково-педагогічна діяльність у вищих навчальних закладах ІІІ, ІV рівня акредитації».

Організаційно-педагогічна діяльність М. В. Гриньової спрямована на розвиток фахового середовища природничого факультету ПНПУ імені В. Г. Короленка відповідно до найвищих запитів сучасності. Стратегія цього розвитку пов'язана, насамперед, із якісною підготовкою високоінтелектуального покоління професіоналів, удосконаленням освітніх, наукових та виховних технологій, міжнародних освітніх та наукових зв'язків, сприятливого освітнього і соціального середовища та психологічного клімату в колективі, що відповідає реформі «Нова українська школа».

Межі освітньо-виховного середовища природничого факультету розвиваються, розширюються і охоплюють освітню систему, яка включає таку сукупність складових:

– кадровий склад науково-педагогічних працівників;

– навчально-методичне, науково-методичне забезпечення;

– міжнародні освітні, наукові зв'язки;

– соціальну інфраструктуру;

– умови для здійснення наукової діяльності та залучення до неї студентів відповідно до підготовки спеціальностей бакалаврату та магістратури: 014 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини); 014 Середня освіта (Хімія); 014 Середня освіта (Природничі науки); 091 Біологія; 102 Хімія; 101 Екологія; 073 Менеджмент (Управління навчальним закладом); 073 Менеджмент (Управління проектами); 073 Менеджмент (Управління інноваційною діяльністю); успішно працюють докторантура та аспірантура з педагогіки та біології.

Директор Департаменту освіти і науки Полтавської державної обласної адміністрації О.В. Харченко, Міністр освіти і науки України Л.М. Гриневич, доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України М.В. Гриньова, перший заступник міністра освіти П.К. Хобзей

Випуск магістрів, грудень 2018 року

Фахове середовище природничого факультету базується на основі функціонально-компетентнісного підходу, який відтворює сучасні уявлення про педагогічну діяльність як про складну багатогранну і багатоаспектну освітню систему, представлену у вигляді конкретних стосунків, взаємодій, умінь, знань і досвіду.

Факультет має потужний кадровий потенціал. Тут працює 35 науково-педагогічних працівників, 3 педагогічних (завідувачі навчальних лабораторій) та 19 непедагогічних працівників. Наукова та викладацька діяльність академічної спільноти природничого факультету здійснюється у фарватері Концепції «Нова українська школа» та спрямовується на підготовку висококваліфікованих учителів біології, хімії, екології, фахівців з управління закладами освіти, управління проектами та управління інноваційною діяльністю.

Основним структурним підрозділом факультету є кафедри, яких сьогодні на факультеті – 4:

– кафедра хімії та методики викладання хімії (завідувач – доктор педагогічних наук, професор Шиян Надія Іванівна;

– кафедра біології та основ здоров'я людини (завідувач – доктор біологічних наук, професор Пилипенко Сергій Володимирович);

– кафедра ботаніки, екології та методики навчання біології (завідувач – доктор педагогічних наук, професор Оніпко Валентина Володимирівна);

– кафедра педагогічної майстерності та менеджменту імені І. А. Зязюна (завідувач – доктор педагогічних наук, професор Ткаченко Андрій Володимирович).

*Кафедра **хімії та методики викладання хімії*** забезпечує навчальний процес із понад 40 навчальних дисциплін і здійснює методичне керівництво чотирма видами практик (пропедевтична, педагогічна з фахових методик, виробнича педагогічна, хіміко-технологічна). Викладачі кафедри впродовж тривалого часу працюють над темою «Шляхи підвищення ефективності навчально-виховного процесу з хімії у вищій та загальноосвітній школі». За останні роки ними підготовлено і видано понад 200 навчальних і навчально-методичних посібників для школярів і студентів (так, за 2016-2018 рр. опубліковано монографій та довідників – 5, навчальних посібників – 4. Видані статті у наукометричних виданнях бази даних Scopus – 1, Index Copernicus – 4, у фахових виданнях (за профілем кафедри) – 10). Викладачі кафедри вже багато років є членами журі ІІІ етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з хімії, конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів-членів територіального відділення МАН України. Ураховуючи результативність роботи кафедри, Міністерство освіти і науки України своїм наказом № 716 від 13.12.2005 року призначило Полтавський державний педагогічний університет імені В. Г. Короленка базовим навчальним закладом із проведення ІІ етапу Всеукраїнської олімпіади з хімії серед студентів класичних та педагогічних університетів (2006-2008 рр.). Під науковим керівництвом проф. Н. І. Шиян працювала спеціальна дослідницька група вчителів хімії Полтавської області «Методичний супровід профільного навчання хімії в сучасній школі» та творча група вчителів хімії м. Полтави «Результативність елективного профільного навчання хімії у загальноосвітній школі».

Отримано свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір Шиян Н. І. (*Педагогічне стимулювання майбутнього вчителя до самооцінки навчальної діяльності у процесі професійної підготовки : монографія / Надія Шиян, Олександр Мамон; Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2018. – 188 с.*).

За 2016-2018 рр. кафедрою хімії та методики викладання хімії проведено міжнародних конференцій 3, всеукраїнських – 3. Разом з ПОІППО імені М. В. Остроградського кафедра щорічно організовує і проводить: регіональну науково-практичну конференцію «Менделєєвські читання»; регіональний науково-методичний семінар «Проектна технологія навчання хімії»; регіональний науково-практичний семінар «Хімічна освіта: проблеми і перспективи». Особлива увага надається співпраці з міським методичним кабінетом, де працює дослідницька група вчителів хімії «Методичний супровід до профільної хімічної освіти за новими Державними стандартами». Спільно з позашкільним освітнім закладом «Полтавська обласна Мала академія наук учнівської молоді» проводиться обласний конкурс для школярів «Кристали: структура, властивості».

Презентація учнівських наукових робіт під час роботи науково-практичного семінару «Проектна технологія навчання хімії»

Обласний конкурс для школярів «Кристали: структура, властивості»

Викладачі кафедри постійно беруть участь у роботі методоб'єднань учителів хімії м. Полтави.

На кафедрі у межах робочого часу викладачів виконується науково-дослідна робота, що має номер державної реєстрації УкрІНТЕІ на тему «Шляхи підвищення ефективності навчально-виховного процесу з хімії у вищій та загальноосвітній школі» (№ держ. реєстрації 0116U002586).

Під керівництвом викладачів кафедри хімії та методики викладання хімії студенти беруть активну участь у міжнародних, всеукраїнських, регіональних конференціях і семінарах, зокрема: міжнародна науково-практична конференція «Методика навчання природничих дисциплін у вищій та середній школі» (Полтава, 2015-2018), міжнародна науково-практична конференція «Хімічна та екологічна освіта: стан і перспективи розвитку» (Вінниця, 2017), всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «Актуальні питання підготовки майбутнього вчителя хімії: теорія і практика» (Вінниця, 2016-2017), всеукраїнська науково-практична конференція «Хімія, екологія та освіта» (Полтава, 2016-2018), регіональна науково-практична конференція «Менделєєвські читання» (Полтава, 2015-2018), регіональний науково-методичний семінар «Проектна технологія навчання хімії» (Полтава, 2015-2018), регіональний науково-практичний семінар «Шкільна хімічна освіта: проблеми і перспективи» (Полтава, 2015-2018).

Магістранти беруть участь у щорічній Всеукраїнській студентській олімпіаді. Переможцем ІІ етапу Всеукраїнської студентської олімпіади з хімії серед студентів педагогічних університетів у 2015 р. став В. Колінько (нагороджений дипломом І ступеня). М. Лоцько завоював IV місце у ІІ етапі Всеукраїнської студентської олімпіади (Львів, 2016 р.), Н. Поцяпун посіла V місце у ІІ етапі Всеукраїнської студентської олімпіади (Чернігів, 2017-2018 р.).

Переможці олімпіад В. Колінько та М. Лоцько із науковим керівником проф. Н.І. Шиян

Наукове стажування викладачів на базі Варненського університету менеджменту (Болгарія) На фото проф. Шиян Н.І. та старший викладач Криворучко А.В.

Важливим вектором науково-дослідної, науково-методичної, організаційно-виховної роботи кафедри хімії та методики викладання хімії є спрямованість на інтеграцію до співпраці з провідними академічними та науковими установами України та зарубіжжя. Співпраця здійснюється відповідно до двосторонньо підписаних договорів, зокрема, з такими зарубіжними установами: Університет управління та інформаційно-комунікаційних технологій (Австралія) – Угода про співробітництво. Термін дії до 2019 року; Варненський університет менеджменту (Болгарія) – Угода про співробітництво. Термін дії до 2021 року.

1-12 липня 2018 р. викладачі кафедри хімії та методики викладання хімії д.п.н., професор Шиян Н. І. та к.п.н. Криворучко А. В. взяли участь у роботі міжнародної науково-практичної конференції «Formation of modern specialist`s professional competence in context of European integration» у Болгарії (м. Варна) за участі науковці з різних країн (Україна, Болгарія, Польща, Канада, Румунія). На базі Варненського університету менеджменту в рамках Європейського тижня освіти Шиян Н. І. та Криворучко А. В. успішно завершили курс міжнародного наукового професійного розвитку «Modern methods and technologies of Educational IN EU HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS». З 21 березня по 21 червня 2018 року старший викладач кафедри хімії та методики викладання хімії Криворучко А. В. проходила наукове стажування в Польщі (High Linguistic School «WSL»).

На кафедрі ***ботаніки та методики навчання біології*** науково-методична робота здійснюється шляхом виконання міжкафедральної теми «Біологічні основи раціонального використання і охорони рослинного світу» та кафедральної «Підвищення продуктивності культурних і дикорослих рослин». При кафедрі функціонує науково-творча лабораторія, яка координує роботу з учителями міста та області з організації і проведення науково-дослідницьких робіт учнів; проводяться відкриті наукові семінари у Полтавському ОІППО імені М. В. Остроградського для вчителів міста та області. Систематично здійснюється укладання та вдосконалення навчально-методичних комплексів дисциплін, які забезпечуються викладачами кафедри. Викладачі беруть участь у роботі методичних об'єднань учителів біології міста та області, надають науково-методичні та методичні консультації учителям. Здійснюють рецензування учнівських наукових робіт по лінії МАН, викладання курсу «Ботаніка» для слухачів очно-заочної біологічної школи при Полтавському обласному еколого-натуралістичному центрі.

Науково-дослідна робота на кафедрі (та її попередниці – кафедрі екології та охорони довкілля) організована відповідно до кафедральної наукової теми «Дослідження біорізноманітності Лівобережного Придніпров'я в аспекті охорони». На кафедрі функціонує наукова школа «Дослідження біорізноманітності Лівобережного Придніпров'я та шляхи її збереження» й три постійно діючі науково-практичні семінари: «Навколишнє середовище і здоров'я людини», «Шляхи інтеграції природоохоронної та еколого-просвітницької діяльності», «Фіторізноманітність Полтавської області в аспекті охорони». Викладачами кафедри опубліковано понад 400 наукових, науково-методичних та науково-популярних праць, серед яких монографії, навчальні посібники, методичні рекомендації.

На кафедрі виконується науково-дослідна робота за темою «Структурно-функціональні особливості природних та штучних фітоценозів Лівобережного Лісостепу України», що має номер державної реєстрації УкрІНТЕІ 0116U002582.

Протягом останніх трьох років викладачами кафедри ботаніки, екології та методики викладання біології видано 7 монографій, 22 навчальних посібники та підручники, опубліковано 57 наукових праць у виданнях, внесених до баз даних: Scopus та Web of Science, Index Copernicus. Щороку, в середньому, викладачами кафедри публікується близько 40 наукових праць, із яких понад 30 – у фахових наукових виданнях, та близько 50 – у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій.

Викладачами, аспірантами та студентами кафедри отримано 5 свідоцтв про реєстрацію авторського права на навчальну комп'ютерну програму, науково-популярне видання, брошури та розробки навчальної комп'ютерної програми, 5 актів упровадження результатів наукових досліджень про обґрунтування доцільності створення ботанічних заказників, концепцію розвитку територіальної структури регіонального ландшафтного парку, еколого-просвітницьку діяльність з учнівською та студентською молоддю, методичну систему реалізації здоров'язбережувальних технологій у професійній діяльності майбутніх учителів біології.

Захищено дисертації на здобуття наукового ступеня:

– доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти, тема: «Теоретичні і методичні засади реалізації здоров'язбережувальних технологій у професійній діяльності майбутніх учителів біології», 2016 (Дяченко-Богун М.М.);

– кандидата біологічних наук за спеціальністю 03.00.05 – ботаніка, тема: «Флора, рослинність та созологічна цінність регіонального ландшафтного парку «Гадяцький», 2018 (Ханнанова О.Р.).

Із 2017 року кафедра є базовою для проведення ІІ туру Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт з галузі знань «Біологія».

Урочисте відкриття ІІ туру Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт за галуззю знань «Біологія»

О.В. Харченко, Ю.П. Шапран, М.В. Гриньова під час огляду виставки навчально-методичної літератури з біології (2018 р.)

Призери ІІ етапу Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт за галуззю знань «Біологія» та члени журі – проректор з наукової роботи доктор географічних наук, доцент Шевчук С. М., доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, декан природничого факультету Гриньова М.В., доктор біологічних наук, професор Пилипенко С.В., доктор педагогічних наук, професор Оніпко В.В.

За 2016-2018 роки кафедрою проведено 3 Міжнародні науково-практичні конференції, 4 Всеукраїнські науково-практичної конференції та 6 регіональних конференцій і семінарів.

Викладачі кафедри активно займаються науково-дослідною роботою та організацією інноваційної діяльності студентів. Результат цього є очевидним: 12 студентів нагороджені грамотами, відзнаками за перемогу, активну участь у екологічних заходах, проектах та 5 студентів отримали дипломи ІІІ ступеня за перемоги в олімпіадах та конкурсах студентських наукових робіт. Студентами самостійно опубліковано 60 наукових публікацій та 58 у співавторстві з науковими керівниками.

Науковий журнал «Біологія та екологія»

На кафедрі працює аспірантура за спеціальністю 091 – біологія.

При кафедрі функціонує наукова лабораторія з бріології, яка займається вивченням мохоподібних та мохових угруповань природних типів рослинності Лісостепу України, урбоекосистем Лівобережного Придніпров'я в межах науково-дослідної теми «Мохоподібні синантропних, природних та урбанізованих екосистем: бріофлора, синтаксономія» № 0116U002581; гербарій Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка, який налічує 11 000 зразків. Акронім за Index Herbariorum: PWU.

На кафедрі видається науковий журнал «Біологія та екологія» (ISSN2414-9810), з 2017 р. його включено до Переліку наукових фахових видань України із біологічних наук, у 2018 р. створено профіль фахового видання на платформі OJS.

На кафедрі ***біології та основ здоров'я людини*** триває робота над виконанням комплексних кафедральних тем: «Роль TRPV4 рецепторів у регуляції функцій травного тракту», яка має номер державної реєстрації УкрІНТЕІ 0118U004306 та «Біологічні основи реконструкції та охорони тваринного світу Полтавської області», «Навколишнє середовище і здоров'я людини» – затверджені вченою радою університету.

Протягом останніх трьох років викладачами кафедри біології та основ здоров'я людини видано 1 монографію, 1 посібник з грифом МОН, 16 навчально-методичних посібників, 12 статей у фахових виданнях, 36 публікацій у збірниках конференцій, у виданнях, внесених до баз даних: Web of Science – 2 статті, Index Copernicus – 2. Отримано 3 патенти на корисну модель: Пилипенко С.В., Берегова Т.В., Степаненко С.В. Спосіб відновлення моторики шлунково-кишкового тракту щурів в умовах тривалої гіпоацидності шлункового соку. Деклараційний патент України UA № 107965, МПК (2016.01), C07C 69/00, A61K 38/00, A 61K 36/740 (2006.01), A61K 49/00, A61K 35/741 (2015.01), – Дата публікації відомостей про видачу патенту 24.06.2016, бюлетень № 12. Берегова Т.В., Пилипенко С.В., Янковський Д.С., Степаненко С.В. Спосіб коригуючого впливу на активність ферментів антиоксидантного захисту в слизових оболонках шлунка і товстої кишки лабораторних тварин за умов тривалої шлункової гіпоацидності. Деклараційний патент України UA № 115801, МПК (2017.01), G09B 23/28, A61K 49/00, A 61K 35/741 (2015.01), A61P 1/00, A61P 7/00, – Дата публікації відомостей про видачу патенту 25.04.2017, бюлетень № 8. Патент України на корисну модель МПК (2018.01) A61K 35/74 (2015.01) A61P 1/00. Спосіб профілактики та лікування гіпергастринемії, індукованої блокаторами протонної помпи, в експерименті / Берегова Т. В., Янковський Д. С., Пилипенко С. В., Степаненко С. В., Коваль А. А. – № 201803358 заявл. 30.03.2018. Дата публікації відомостей про видачу патенту 25.10.2018, бюлетень № 20.

Захищено дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – педагогіка: «Формування базових компетентностей майбутніх вчителів основ здоров'я в процесі вивчення професійно-орієнтованих дисциплін» (Новописьменний С. А.).

За 2016-2018 н.р. кафедрою біології та основ здоров'я людини проведено міжнародних конференцій 2, всеукраїнських – 4.

Викладачі кафедри здійснюють консультаційну та методичну допомогу учителям міста та області, рецензують роботи школярів – учасників МАН, є членами журі МАН та ІІІ етапу учнівської олімпіади з біології.

Кафедра біології та основ здоров'я людини співпрацює з міжнародною мережею за гуманну освіту (InterNICHE, Англія) та міжнародною організацією Doctor Against Animal Experiments (Германія) з питань гуманізації навчального процесу та впровадження альтернативних методів навчання на умовах безстрокового договору, укладеного у 2010 році.

Доценти Слюсар М. В., Закалюжний В. М. співпрацюють з Інститутом зоології НАНУ (м. Київ) по темі «Біологічні основи охорони рідкісних видів фауни Полтавщини». С. В. Пилипенко є членом редакційних рад 3 наукових журналів («Біологія та екологія» (Полтава), «Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Біологія та Серія: Проблеми регуляції фізіологічних функцій», «Український журнал медицини, біології та спорту»).

Науково-методична робота на кафедрі біології та основ здоров'я людини спрямована на вдосконалення методичного забезпечення навчальних курсів, практик (виробничих педагогічних, фахових із методик, навчальних з екології, біології, загальноекологічної, ландшафтно-екологічної, виробничих зі спеціалізації), підготовки студентами курсових та кваліфікаційних робіт. На кафедрі у межах організації гурткової роботи постійно проводиться підготовка студентів до участі у конкурсах студентських наукових робіт, «До чистих джерел», у всеукраїнській виставці наукових розробок студентів із природничих, технічних і гуманітарних наук у номінації «Природничі науки». Значна увага надається створенню фонду наочності із дисциплін кафедри; удосконалюється та поповнюється бібліотечний фонд кафедри, фонди фотографічних відеоматеріалів, фільмотеки, презентаційних матеріалів тощо.

На кафедрі організована діяльність викладачів щодо надання наукових та методичних консультацій вчителям міста, Полтавської області та школярам щодо підготовки наукових робіт у межах МАНу, розробки і впровадження екологічних проектів, виконання природоохоронних та екологічних конкурсних робіт. Науковці кафедри викладають на курсах підвищення кваліфікації вчителів біології та хімії Полтавського обласного центру післядипломної педагогічної освіти, в очно-заочній біологічній школі ПОЕНЦУМу, на підготовчих курсах у Полтавському національному педагогічному університеті.

Міське дитяче свято «У світі птахів»

Викладачі кафедри постійно працюють над удосконаленням методики викладання навчальних дисциплін у відповідності до сучасних вимог, беручи участь у кафедральних, факультетських, університетських методичних семінарах. До кожної навчальної дисципліни кафедри розроблений навчально-методичний комплекс, який включає: навчальну програму, робочу навчальну програму, методичні рекомендації до виконання лабораторних і практичних робіт, індивідуальної роботи студентів, методичні рекомендації до опрацювання тем, винесених на самостійне вивчення. Викладачами кафедри (Закалюжний В. М., Коваль А. А., Бажан А. Г.) розроблено і впроваджено в навчальний процес зошити з друкованою основою з зоології безхребетних, гістології з основами ембріології, вікової фізіології і шкільної гігієни, вікової фізіології і валеології, фізіології людини і тварин). Створено посібник тестових завдань по зоології безхребетних для студентів денної та заочної форми навчання. Викладач кафедри Бажан А. Г. розробив навчальні посібники з різних розділів фізіології людини.

Кафедра ***педагогічної майстерності та менеджменту імені І. А. Зязюна*** активно працює над розробкою та обговоренням актуальних питань освітнього менеджменту, залучаючи до співпраці провідних науковців України шляхом проведення науково-практичних

конференцій та семінарів управлінського спрямування, кожен з яких проходить обов'язково із залученням магістрантів – майбутніх управлінців освіти.

Плідно працюють при кафедрі 5 науково-педагогічних комплексів: «Кафедра педагогічної майстерності та менеджменту – Полтавський літературно-меморіальний музей В. Г. Короленка», «Кафедра педагогічної майстерності та менеджменту – Полтавська мала академія мистецтв імені Р. Кириченко», «Кафедра педагогічної майстерності та менеджменту – Управління Державної пенітенціарної служби України в Полтавській області», «Кафедра педагогічної майстерності та менеджменту – Музей-заповідник А. С. Макаренка (с. Ковалівка, Полтавського району)», «Кафедра педагогічної майстерності та менеджменту – Асоціація директорів шкіл, ліцеїв, гімназій Полтавської області».

Кафедру педагогічної майстерності та менеджменту нагороджено дипломом лауреата Міжнародної академії рейтингових технологій і соціології «Золота фортуна» в номінації «За вагомий внесок у справу розбудови України та високий професіоналізм у сфері освіти і науки».

Кафедра є визнаним в Україні і в світі центром макаренкознавства. При кафедрі працює віце-президент Міжнародної Макаренківської асоціації – проф. А. В. Ткаченко, який здійснює наукове керівництво проектом експозиції Державного музею-заповідника А. С. Макаренка в с. Ковалівка Полтавського р-ну. Забезпечується співпраця національних осередків макаренкознавства за кордоном (Німеччина, Чехія, Польща, Італія, Угорщина, Росія, Китай) з українськими науковцями, ініціюється проведення резонансних міжнародних і всеукраїнських конференцій (1998, 2002, 2003, 2005-2018 рр.). У листопаді 2008 р. започаткована україно-італійська науково-дослідна лабораторія з вивчення спадщини А.С. Макаренка (керівники: від України – доц. А.В. Ткаченко, від Італії – Еміліано Меттіні).

Науково-дослідна робота, що виконується на кафедрі, здійснюється за темами:

– Інформаційні та теоретико-методичні засади використання управлінсько-педагогічного досвіду А.С. Макаренка в магістерській підготовці майбутніх менеджерів. Номер державної реєстрації 0117U003233.

– Саморегуляція успішної навчально-виховної діяльності студентської та учнівської молоді. Номер державної реєстрації 0118U004309.

– Підготовка до інноваційної діяльності та випереджувальної професійної рефлексії майбутніх педагогів та управлінців. Номер державної реєстрації 0118U004310.

Протягом останніх трьох років викладачами кафедри педагогічної майстерності та менеджменту імені І. А. Зязюна видано 13 монографій, 7 навчальних посібника та підручника, опубліковано 45 наукових праць, у виданнях, внесених до баз даних: Scopus та Web of Science, Index Copernicus, 15 інших закордонних виданнях. Щороку, в середньому, викладачами кафедри публікується близько 500 наукових робіт, з яких близько 40 – у фахових наукових виданнях, 5 – у центральних(галузевих) виданнях, 25 інших виданнях та близько 210 публікацій за результатами науково-практичних конференцій.

12 наукових доробок членів кафедри впроваджуються в межах та поза межами ЗВО; отримано охоронних документів 12.

Викладачами, аспірантами та студентами кафедри отримано 11 свідоцтв про реєстрацію авторського права.

Виконуються прикладні дослідження за кошти держбюджету під керівництвом Марини Вікторівни Гриньової – доктора педагогічних наук, професора кафедри педагогічної майстерності та менеджменту імені І. А. Зязюна, декана природничого факультету Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, член-кореспондента НАПН України, заслуженого працівника освіти України, лауреата Державної премії в галузі науки і техніки України:

1. У 2013-2015 рр. – фундаментальне дослідження: «Виховний потенціал системи студентського самоврядування вищих навчальних закладів України». Секція 19. Педагогіка, психологія, соціологія, українознавство, проблеми освіти і науки, молоді та спорту.

2. У 2016-2017 рр. – дослідження «Адаптація внутрішньо переміщених осіб до університетського середовища засобами студентського самоврядування».

3. З 2019 (до 2021) р. – дослідження «Модель професійної підготовки майбутнього вчителя Нової української школи».

За 2016-2018 роки кафедрою проведено 10 Міжнародних науково-практичних конференцій, 16 Всеукраїнських науково-практичних конференцій та 9 регіональних конференцій та семінарів.

Викладачі кафедри активно займаються науково-дослідною роботою, до якої постійно залучаються й студенти. Результатом є такі відзнаки студентів: 6 осіб нагороджені грамотами, відзнаками за перемогу та 12 – отримали дипломи II та III ступеня за перемоги в конкурсах студентських наукових робіт. Студентами самостійно опубліковано 275 наукових публікацій та 74 у співавторстві з науковими керівниками.

Лауреати міської премії В. Г. Короленка А. Арканова, М. Гриньова, К. Мастюх

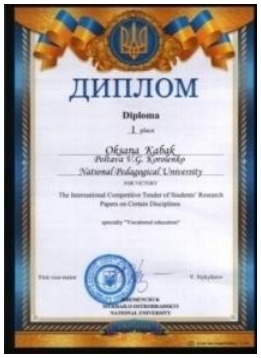

На кафедрі видається збірник наукових праць «Витоки педагогічної майстерності», який включений до Переліку наукових фахових видань України із педагогічних наук та індексується в базі Index Copernicus.

Члени кафедри активні грантоотримувачі та учасники проектної діяльності:

2016 р. Ю. Кращенко здобув міжнародний грант у рамках програми «Study Tours to Poland»;

2016-2017 р. М. В. Гриньова – науковий керівник Полтавського молодіжного проекту «Школа місцевого і студентського самоврядування «Лідер майбутнього». У рамках діяльності проекту зусиллями М. В. Гриньової відкрито Науково-методичний центр «Школа місцевого студентського самоврядування «Лідер майбутнього»».

Доц. Кращенко Ю. П. – автор положення про стипендію імені Героя Небесної Сотні – Героя України Ігоря Сердюка – для учнів, студентів і молодих учених Полтавщини, яке схвалене Полтавською обласною радою.

Збірник наукових праць «Витоки педагогічної майстерності»

Стажування у навчальних закладах різних країн пройшли науково-педагогічні працівники: Аріельський університет (Ізраїль), м. Пйотркув Трибунальський (Польща) – (М. В. Гриньова); German Academic Exchange Service (DAAD) м. Бон; держава Ізраїль (2018) – (Ю. П. Кращенко); університети Словаччини, Угорщини, Австрії – (А. В. Ткаченко).

За ініціативи М. В. Гриньової й за участю колективу кафедри та, зокрема, завідувача А. В. Ткаченка, створена у березні 2016 року та діє творча лабораторія А. С. Макаренка, Інтернет-проект «Макаренкіана», центр лідерства (куратор Ю. П. Кращенко).

Проф. Гриньова М. В. на стажуванні в рамках міжнародної співпраці з Аріельським університетом (Ізраїль)

Відкриття Міжнародного та Всеукраїнського макаренкознавчого центру

Відкриття меморіальної аудиторії імені І.А. Зязюна

Викладачі кафедри – активні учасники міжнародних проектів:

– Польсько-українського проекту «Нова українська школа – 2» (Польща);

– Міжнародного проекту «Упровадження інклюзивної освіти через молодіжне лідерство» & «Молодь проти насильства» (Флорида, США) – М.В. Гриньова;

– «Інноваційний університет і лідерство. Фаза ІІІ: інновації та відносини з оточенням» (Польща) – Ю.П. Кращенко;

– Інтегрований розвиток міст в Україні Замовник: Федеральне міністерство економічного співробітництва та розвитку Німеччини (BMZ) (Німеччина (BMZ);

– Київська школа економіки;

– Active citizens. Globally connected, locally engaged (В. Британія) – Н. М. Сас.

Укладання угоди про співпрацю з Університетом Яна Кохановського в Кельцах (Польща)

Кафедрою педагогічної майстерності та менеджменту імені І.А. Зязюна ініційовано традиції проведення виховних заходів, які спрямовані на формування професійної культури майбутнього вчителя: педагогічний вернісаж «Хочу бути хорошим учителем»; турнір «Сходинка до педагогічної майстерності; діалог старшокурсників з першокурсниками «Гортаючи сторінки «Педагогічної поеми»; діалог студентів ІІІ курсу з другокурсниками за книгою В.О.Сухомлинського «Серце віддаю дітям». При кафедрі функціонує студентський клуб педагогічного краєзнавства та клуб педагогічної творчості, у рамках діяльності яких студенти проводять наукові розвідки, різноманітні турніри та тренінги, фестивалі педагогічної майстерності. Проводяться традиційні педагогічні екскурсії до Державного музею В.О. Сухомлинського (с. Павлиш), Педагогічно-меморіального музею А.С. Макаренка.

Підготовка спеціалістів вищої кваліфікації в наукових школах є ефективною педагогічною технологією, яка відповідає сучасним вимогам розбудови національної освіти і науки. На сьогодні відчутно зростає значення наукової школи як ефективної моделі освіти, яка транслює, крім суто наукового змісту, культурні норми і цінності від старшого покоління до молодшого. Тому питання, пов'язані з формуванням та успішним функціонуванням наукових шкіл, їхнім внеском у вітчизняну та світову науку набувають особливої ваги. Саме наукові школи докторів наук – викладачів природничого факультету (М.В. Гриньова, Н.І. Шиян, А.В. Ткаченко, О.Г. Жданова-Неділько, Н.М. Сас) є таким науково-освітнім середовищем, де «виростають» нові наукові кадри.

Участь у тематичних радіопередачах

Із метою формування контингенту студентів на природничому факультеті застосовуються різні форми активізації інтересу до спеціальності: тісна співпраця з Полтавським еколого-натуралістичними центром учнівської молоді, Полтавським обласним інститутом післядипломної педагогічної освіти, випускниками факультету; консультативна діяльність викладачів; профорієнтаційна робота зі спеціальностей природничого факультету; організація виставки магістерських робіт; проведення наукових семінарів для студентів; гурткова робота зі студентами, діяльність творчих груп та наукових студій на фахових кафедрах; висвітлення діяльності кафедр у засобах масової інформації; залучення студентів до проведення різних міських і обласних природоохоронних та освітніх заходів; презентація спеціальності.

Робота викладачів в журі конкурсу захисту учнівських науково-дослідницьких робіт в Малій академії наук

Викладачі кафедр природничого факультету постійно працюють зі студентами, які були учасниками конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт школярів з біології, хімії, педагогіки МАН, II-III Всеукраїнських учнівських олімпіад з біології, хімії, наукові пошуки, які знаходять своє відображення у дипломних, а згодом і магістерських роботах. Такі студенти, оволодівши методикою наукового пошуку, оформлення експериментального дослідження, успішно виконують курсові та дипломні роботи і, зазвичай, продовжують навчання в магістратурі.

Експериментальний тур LV Всеукраїнської учнівської олімпіади з хімії

Природничий факультет має чимало студентських наукових досягнень, зокрема:

Малюков Денис Юрійович – диплом другого ступеня за перемогу у другому етапі Всеукраїнської олімпіади з хімії серед студентів педагогічних університетів (Луганський національний університет імені Т. Г. Шевченка).

Барбінова Алла Володимирівна – диплом третього ступеня за перемогу у другому турі Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт за напрямком «Менеджмент» (Харківський національний економічний університет); перша премія Полтавської обласної ради за перемогу в конкурсі студентських наукових робіт «Від студентського самоврядування – до самоврядування громад» (Полтавська обласна адміністрація).

Кравченко Людмила Володимирівна – диплом другого ступеня за перемогу у другому турі Всеукраїнського наукового конкурсу студентських науково-дослідних робіт в галузі біологічні науки (Запорізький державний університет).

Мастюх Катерина Василівна – диплом I ступеня II туру Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт за напрямом «Менеджмент» секція «Менеджмент організацій» з науковою роботою «Зелений туризм для всіх».

Біленко Анжела Олександрівна (науковий керівник проф. Гриньова М.В.) – диплом ІІІ ступеня ІІ туру Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт за напрямом «Менеджмент» секція «Менеджмент організацій» з науковою роботою «Менеджмент соціального проекту «Беремо приклад з лідерів – депутатів Полтавського місцевого врядування».

Кривенко В'ячеслав Володимирович – диплом ІІІ ступеня ІІ туру Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт за напрямом «Менеджмент» секція «Менеджмент організацій» з науковою роботою «Соціальний проект «Залучення територіальної громади Полтави до функціонування місцевого дендропарку як рекреаційного та еколого-просвітницького центру».

Арканова Анастасія Анатоліївна – диплом І ступеня за перемогу у ІІ-му етапі всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт з інтелектуальної власності.

Юрович Станіслав Олегович – диплом ІІ ступеня ІІ етапу всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт за галуззю знань «Біологія».

Дупак Валерія Сергіївна – ІІІ місце ІІ етапу всеукраїнської студентської олімпіади із дисципліни «Загальна екологія».

Кабак Оксана Анатоліївна – диплом І ступеня міжнародного конкурсу студентських наукових робіт за спеціальністю 015 «Професійна освіта (за спеціалізацією)».

Дрижд Валентина Ігорівна – диплом І ступеня міжнародного конкурсу студентських наукових робіт за спеціальністю 073 «Менеджмент»; почесне ІІ місце у всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт з напрямку «Інтелектуальна власність»; диплом ІІ ступеня щорічного конкурсу студентських робіт «Від студентського самоврядування, до самоврядування громад» за наукову роботу «Організація роботи керівників об'єднаних територіальних громад, спрямованої на вибір молоддю педагогічної професії (на прикладі Семенівської сільської та Білоцерківської селищної ОТГ».

Переможці конкурсів (В. Дрижд та В. Ходунай) із науковим керівником проф. М.В. Гриньовою

Ходунай Володимир Валерійович – диплом ІІІ ступеня щорічного конкурсу студентських робіт «Від студентського самоврядування, до самоврядування громад» за наукову роботу «Методи залучення Полтавської студентської громади до оздоровлення ландшафту музею-садиби І.П. Котляревського в місті Полтава».

Ісакова Тетяна Іванівна – диплом І ступеня міжнародного конкурсу студентських наукових робіт за спеціальністю 101 «Екологія».

Мороз Анастасія Валеріївна – перша премія щорічного конкурсу студентських наукових робіт «Від студентського самоврядування – до самоврядування громад», за наукову роботу «Збереження людського капіталу в об'єднаній територіальній громаді засобами співпраці з педагогічним університетом (на прикладі Засульської об'єднаної територіальної громади)», науковий керівник доктор педагогічних наук, професор, декан природничого факультету ПНПУ імені В. Г. Короленка, член-кореспондент НАПН України Гриньова Марина Вікторівна.

М.В. Гриньова та переможниця конкурсу студентських наукових робіт А. Мороз

Значна роль у справі збереження контингенту студентів належить студентському самоврядуванню. Студентське самоврядування

реалізує свої права насамперед у: навчанні, підвищенні його якості та якості самоосвіти, науково-дослідній і культурно-освітній роботі, організації дозвілля, суспільно-корисній праці, самоврядуванні у студентській академічній групі й у студентському гуртожитку, утвердженні в студентському середовищі здорового духовного та культурного способу життя та ін. Розширення студентського самоврядування дає змогу виховувати у майбутніх фахівців соціальну відповідальність, розвивати у них прагнення до наукового пошуку, підвищувати рівень самостійності, а також є важливим для підготовки майбутнього магістра до організаторської, управлінської та виховної роботи. Студентське самоврядування ініціює проведення студентських наукових конференцій, де обговорюються цікаві наукові питання з виданням матеріалів конференцій, що пов'язані з студентськими дослідженнями.

Студентське самоврядування природничого факультету

На природничому факультеті активно діє система студентського самоврядування та студентське наукове товариство, панує демократична атмосфера та створено творчий освітній простір – це дає змогу готувати майбутніх учителів до педагогічної діяльності в новій автономізованій українській школі. З кожним роком студентство більш активно бере участь в заходах, що їх організує місцева влада (відділ з культури, відділ у справах сім'ї та молоді) та місцеві молодіжні організації: масштабні заходи до дня Європи, благодійні студентські бали для допомоги хворим дітям, День вишиванки, свято «Місто професій», церемонія нагородження «Гордість природничого», День матері, обласний конкурс екологічних агітбригад. Волонтери природничого факультету поповнили флористичну колекцію етноландшафту (рослинний покрив присадибних ділянок кінця XVIII – початку XIX століття на території) музею-садиби І. П. Котляревського (м. Полтава).

Щорічна церемонія нагородження «Гордість природничого»

Традиційною є співпраця природничого факультету з управлінням у справах сім'ї, молоді та спорту виконавчого комітету Полтавської міської ради у напрямку реалізації загальноміських проектів та програм. Зокрема, відзначаємо партнерську співпрацю щодо організації та проведення VII благодійного студентського балу «Допомогти так легко», щорічної церемонії нагородження «Молодь року».

Переможці церемонії нагородження «Молодь року» у м. Полтава
На фото (зліва направо) *Н. Коновал, М.В. Гриньова (науковий керівник), А. Барбінова (2013 р.)*

Щорічна церемонія нагородження «Молодь року» (2015, 2018)

Природничим факультетом ініційовано традиції проведення природоохоронних, просвітницьких, культурно-мистецьких заходів, серед яких: конкурс-презентація груп І курсу «Осінній дебют» з нагоди Дня працівників освіти; виставка композицій із природного матеріалу «Засяяла в осінніх барвах Полтавщина», що присвячена визволенню Полтави від фашистських загарбників; щорічна благодійна акція «Подаруй казку дітям!», відвідування Полтавського дитячого притулку «Любисток»; загальноміський захід юних натуралістів «У світі птахів»; конкурс команд КВН І курсу на кубок декана природничого факультету проф. М.В. Гриньової; звітний концерт колективів художньої самодіяльності «Українська весна»; культурно-мистецький захід «Перемога, свята перемога».

Щорічний конкурс-виставка композицій із природного матеріалу «Засяяла в осінніх барвах Полтавщина»

Конкурс-презентація груп І курсу «Freshers party2018»

У контексті духовно-морального виховання майбутніх учителів особливої уваги заслуговують традиційні «Уроки доброти», ініційовані проф. М. В. Гриньовою та заслуженим артистом України Г.Ю. Юрченком.

Виховна робота на природничому факультеті є одним із пріоритетних напрямків діяльності педагогічної спільноти факультету. Адже залучення майбутніх учителів до виховної діяльності сприяє реалізації їхнього духовного і творчого потенціалу, професійному самовизначенню, створенню культурних цінностей. На факультеті працюють команда черлідингу «Art life», студія естрадної пісні «Глорія», стем-команда.

Студія естрадної пісні «Gloria»

Команда з черлідингу «Art life»

Студентський гуртожиток № 3

Студенти природничого факультету з 1980 року проживають у гуртожитку № 3 (вул. В. Козака, 10 а). Гуртожиток має розгалужену інфраструктуру, обладнані кімнати, кімнати відпочинку, кухні, душові кімнати. В кімнатах проживають по 2-3 людини: готуються до занять, відпочивають, харчуються, спілкуються ...

Комендант студентського гуртожитку № 3 Погребняк Н.П.

Як і скрізь, студентський гуртожиток – це особливий світ і період молодості, який потім згадується все життя. Керівництво гуртожитком № 3 здійснює комендант гуртожитку Погребняк Надія Петрівна, а допомагає їй в цьому Студентська Рада гуртожитку № 3 на чолі з Головою. Всі вони стежать за дотриманням Правил проживання в гуртожитку, допомагають облаштовуватися новачкам, вирішують поточні побутові питання. На прохідній завжди чергує вахтер, який забезпечує контрольно-пропускний режим, до нього теж завжди можна звернутися в разі ускладнень.

Сутнісною рисою студентського самоврядування природничого факультету закладу є відповідність його роботи цілям, змісту та структурі самої педагогічної діяльності. Відомо, що сформованість педагогічних умінь відображає рівень оволодіння професійно значущими якостями. Це також визначає розвиток педагогічної майстерності майбутніх учителів. Тобто, діяльність системи студентського самоврядування стає фактором цілеспрямованого виховання, формування та розвитку всієї сукупності професійних здібностей учителя-вихователя. Сприятливе середовище та всебічну підтримку для функціонування й розвитку створює декан природничого факультету М. В. Гриньова.

Періодична звітність і виборність є одним із базових принципів сучасного студентського самоврядування, що стало школою управлінської майстерності для багатьох випускників факультету. Студентськими деканами тут свого часу були К. Вовк, М. Божинська, Н. Коновал, М. Рябика, Ю. Ніка, Т. Ісакова; студентськими культорганізаторами – Ю. Дусяк, С. Шкоденко, Ю. Боловацька, М. Тітік, К. Мастюх, В.Ходунай; студентськими профоргами – Т. Вірченко, К. Удовиченко, О. Момот, К. Яременко, Т. Шелест, В. Рева, О. Бутко, В. Манжос; головами студентського наукового товариства – Ю. Кращенко, К. Тарабун, А. Біленко, А. Омельченко.

У 2006 році досвід студентського наукового товариства природничого факультету використано при створенні Студентського наукового товариства університету, яке очолив Ю. П. Кращенко. У вересні 2007 року ініціативною групою студентів університету скликано конференцію студентів та аспірантів і створено головний орган студентського самоврядування – студентську раду. Ю. П. Кращенко був співзасновником та головою студентської ради два роки (2007-2009 рр.), співавтором Положення про студентське самоврядування університету. Протягом 2010-2012 рр. студентську раду університету очолювала студентка природничого факультету К. І. Яременко.

Протягом 2008-2012 рр. Ю. П. Кращенко був віце-президентом Національного студентського союзу, основна мета якого представництво та захист науково-освітніх, соціально-економічних та інших прав та інтересів осіб, які навчаються. З 2012 року він очолює Раду молодих учених при Державному агентстві з питань науки, інновацій та інформатизації України.

Підведення підсумків конкурсу проектів молодих учених під головуванням Міністра освіти і науки України Л.М. Гриневич

У процесі підготовки фахівців використовується матеріально-технічна база природничого факультету. Підготовка здійснюється в навчальному корпусі №1 Полтавського національного педагогічного університету, де розташований природничий факультет. Усі лекційні, семінарські та лабораторно-практичні заняття з фахових дисциплін проводяться у відповідно обладнаних аудиторіях, методичних кабінетах. Навчальний процес ведеться у 19 навчальних аудиторіях, 2 комп'ютерних класах, цифровій STEM лабораторії Einstein, музейних аудиторіях природничого факультету: «Еволюційної зоології», «Загальної і регіональної геології імені В. І. Вернадського», «Палеозоології хребетних тварин», меморіальній аудиторії імені І. А. Зязюна, Центрі лідерства та творчій лабораторії А. С. Макаренка, меморіальній аудиторії А. П. Каришина, музейній аудиторії А. С. Макаренка та ботанічному саду, на території якого знаходиться біля 130 таксонів деревно-кущових рослин, колекції однорічних та багаторічних квіткових рослин, теплиця, парник та ін., наукова лабораторія з бріології, музей українського садівництва і квітництва під відкритим небом, зелений клас, сиренгарій, рокарій, дослідні ділянки.

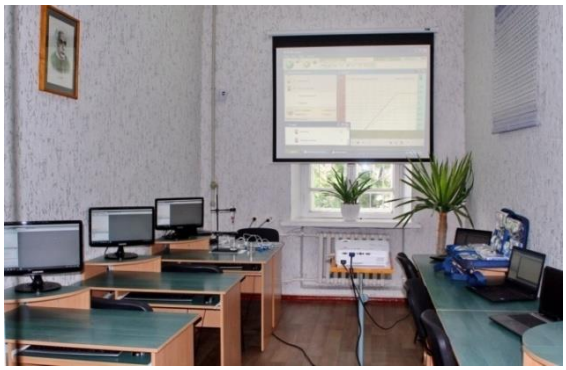

Цифрова STEM лабораторія Einstein

Музей еволюційної зоології

Музей палеозоології хребетних тварин

Оранжерея ботанічного саду

Виставка навчально-методичної літератури викладачів природничого факультету

Природничий факультет має достатню мережу персональних комп'ютерів, які використовуються у навчальному процесі, науковій роботі та управлінні. У методичних кабінетах та лаборантських кафедр зібрана наукова, монографічна і навчально-методична література, періодичні видання, які необхідні для роботи викладачів і студентів. Крім того, ці зібрання постійно поповнюються новими інформаційно-методичними матеріалами, зразками шкільної документації. На кафедрі ботаніки функціонує науковий, навчальний та демонстраційний гербарій. Предмети професійної підготовки у повному обсязі забезпечуються колекційним, роздатковим матеріалом. Відповідно до функціонального призначення всі приміщення укомплектовані необхідними інструментами, приладами і матеріалами, технічними засобами навчання і обробки інформації. Із метою вдосконалення навчально-методичної роботи зі студентами працівниками кафедр створено відеотеку і фототеку, розроблено дидактичні матеріали щодо застосування інноваційних технологій під час вивчення дисциплін природничого, укомплектовано необхідний наочний і методичний фонд.

Отже, фахове середовище природничого факультету – це педагогічна система, яка складається з проективного, конструктивного, організаторського, комунікативного, гностичного компонентів, цілісне освітньо-виховне середовище, що знаходиться в сталому розвитку, характеризується ефективністю праці і професіоналізмом науково-педагогічних працівників і активною, творчою діяльністю студентів.

Спрямовуючи зусилля колективу природничого факультету на відзначення сторічного ювілею, формується його позитивна репутація, яка складалася протягом століття, має унікальні риси і традиції. На основі Закону про освіту, Закону про вищу освіту, розроблена інноваційна модель факультету, спрямовану на засвоєння духовних і матеріальних цінностей українського народу, формування у студентів почуття відповідальності та причетності до становлення реформ в освіті, важливості власної ролі в цьому процесі.

КАФЕДРА БОТАНІКИ, ЕКОЛОГІЇ ТА МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ БІОЛОГІЇ

Сучасний склад кафедри:

Верхній ряд (зліва направо): М.М. Дяченко-Богун, Л.М. Гомля, В.І. Іщенко, Н.Т. Максименко, О.Р. Ханнанова, А.С. Дзюбаненко

Нижній ряд (зліва направо): Т.В. Шкура, С.В. Гапон, В.В. Оніпко (завідувач кафедри), М.В. Гриньова (декан природничого факультету), Л.Д. Орлова, Ю.П. Левченко

Завідувачі кафедри:

1937-1938 рр. – **Малахов Т.У.**

1938-1941 рр. та 1944-1963 рр. – **Сосін П.Є.**

1963-1972 рр. – **Бихун В.В.**

1972-1981 рр. – **Щербина Д.М.**

1981-1988 рр. – **Буйдін В.В.**

1988-1991 рр. (об'єднана кафедра біології) – **Саричева М.М.**

1991-1996 рр. – **Орлова Л.Д.**

1996-2005 рр. – **Гапон С.В.**

З 2005 року і по теперішній час – **Оніпко В.В.**

Історія кафедри

Кафедра починає свою історію з листопада 1937 року, коли єдина з 1931 року кафедра біології Полтавського державного педагогічного інституту була розділена на дві окремі кафедри – *зоології* та *ботаніки*.

Проте елементи ботанічних знань у студентів формувалися ще з часу створення Полтавського учительського інституту (1914), в курсі «Природознавство». Після реорганізації цього інституту в 1919-1923 роках систематичні курси ботаніки й фізіології рослин дуже професійно викладав В.Ф. Ніколаєв – один із перших керівників інституту та директор краєзнавчого музею за сумісництвом. У 1923-1924 роках його змінив Б.Б. Лук'янович, а в 1924-1930 роках – М.Ф. Ніколаєв (брат В.Ф. Ніколаєва), який обіймав посаду професора, завідувача ботанічного кабінету. Микола Федорович Ніколаєв був ініціатором і очільником створення з 1927 року ботанічної дослідної ділянки і закладки ботанічного саду [6].

Ботанічний кабінет Полтавського інституту народної освіти у 1920-х роках (із фотоархіву Л.М. Булави)

До 14 січня 1931 року поділу інституту на кафедри не було. Першим завідувачем кафедри біології став Віктор Володимирович **Абрамович** (1931-1932) – молодий фізіолог рослин, який обіймав посаду професора. Після нього кафедру біології очолювали Ф.П. Приймак (1932-1933), Ф.К. Курінний (1933 і 1934-1935) та Т.У. Малахов (1935-1937).

Першим керівником кафедри ботаніки був призначений в.о. доцента Тимофій Устимович **Малахов** – випускник природничої секції інституту 1929 р. (перебував на цій посаді з 12.11.1937 р. до 31.08.1938 р.; працював до кінця 1940-х років) [7].

Із 1.09.1938 р. завідувачем кафедри стає Павло Євграфович **Сосін**, який у 1937 р. захистив кандидатську дисертацію на тему «Гастероміцети Української РСР» і вже був знаний в Україні та її межами вчений-міколог. Він очолював кафедру до вересня 1941 р. та з 1944 до 1963 рр. Викладаючи ботаніку в довоєнні та післявоєнні роки, він досліджував гриби різних областей України та суміжних територій. Рішенням ВАК СРСР від 16 травня 1953 р. йому присуджена вчена ступінь доктора біологічних наук [1].

У 1944-1950 рр. на посаді асистента кафедри ботаніки і завідувача ботанічного саду (до 1949 р.) працює Д.С. Івашин. Під час польових практик, екскурсій, чисельних самостійних виїздів він цілеспрямовано займався вивченням конкретних груп рослин, особливо лікарських. Цей період у його житті став початком систематичного детального дослідження флори лікарських рослин України, який завершився у 1964 р. захистом кандидатської дисертації «Дикорослі лікарські рослини річкових долин Лівобережного Лісостепу України».

Проф. Сосін В.Є. і ас. Верховод Л.А. ведуть практичні заняття з ботаніки. 1950-ті роки. (Фото з особистого архіву А.П. Мащенко, крайня справа вдалині)

У кінці 1940-х і на початку 1950-х рр. переважно за сумісництвом на кафедрі працюють Федір Юхимович Майфет (у 1952 р. став канд. с.-г. наук), Йосип Іванович Власюк, Павло Аністратович Сипій та інші. Для керівництва польовими практиками і ботсадом у 1949 р. прийнятий на роботу Дмитро Федорович Борисенко.

Таким чином, до початку 1950-х років кафедра ще не мала власних кваліфікованих викладачів із усіх дисциплін. Лекції часто читалися за сумісництвом викладачами сільськогосподарського інституту та науково-дослідної станції кормових рослин, тому П.Є. Сосін активно працював у напрямку розвитку власного кадрового потенціалу. Він не лише залучав до роботи на кафедрі найбільш досвідчених фахівців, а також вишукував майбутніх викладачів серед студентської молоді. Саме завдячуючи йому, на кафедру був запрошений Р.В. Ганжа, який працював асистентом кафедри після закінчення рідного вузу з 1950 року. Займаючись вивченням грибів, він у 1963 році захистив кандидатську дисертацію «До флори грибів порядку *Agaricales* долини р. Ворскла на Полтавщині» і працював доцентом кафедри до виходу на пенсію. Коло наукових інтересів Ростислава Васильовича було надзвичайно різноманітним. За результатами досліджень він публікує ряд наукових праць в академічних виданнях. Його наукові роботи мали вагоме значення для мікології та лісового господарства. Зокрема, праця щодо використання міжрядь у молодих насадженнях сосни на пісках для вирощування арахісу відзначена срібною медаллю ВДНГ СРСР. Матеріали Р.В. Ганжі були використані при створенні ряду фундаментальних робіт та укладанні п’ятитомного «Визначника грибів України», монографій із досліджень агарикальних, болетальних та амонітальних грибів, другого видання Червоної книги України [3].

Із 1954 року асистентом кафедри починає працювати випускниця Полтавського педінституту О.А. Стасілюнас, яка після закінчення цільової аспірантури у Всесоюзному інституті рослинництва та захисту кандидатської дисертації на тему: «Визначення гіберелініподібних речовин у різноманітних сільськогосподарських рослин у зв’язку з їх розвитком», стає доцентом кафедри. Під час тривалої викладацької роботи їй довелося розробляти багато нововведених курсів – «Мікробіологія», «Біогеографія», «Екологія»; створювати навчальні лабораторії; поповнювати колекції ботанічного саду екзотичними рослинами, зокрема, такими, як ґінкго, тсуга, тис та ін. У той же час вона вела науково-дослідну роботу з вивчення фізіологічних особливостей люцерни різного рівня плоїдності. Під керівництвом свого вчителя Д.С. Івашина брала активну участь в експедиціях із вивчення рідкісних і зникаючих рослин із метою їх охорони. Багато років творчо працювала заступником декана факультету з виховної роботи. Вийшовши на пенсію, підтримує зв'язок з кафедрою, активно займається громадською діяльністю [3, 4].

Засідання кафедри ботаніки. Зліва направо: *Р.В. Ганжа, О.М. Байрак, С.В. Гапон, І.С. Беседіна, В.М. Самородов, В.В. Буйдін, О.А. Стасілюнас*

Відкриття меморіальної дошки Р.В. Ганжі (2014 р.)

Із 1963 р. у зв’язку з хворобою П.Є. Сосіна на посаду завідувача кафедрою був обраний кандидат сільськогосподарських наук, доцент В.В. Бихун, який викладав курс «Ботаніка (анатомія та морфологія рослин) і «Фізіологія рослин». Його наукова діяльність була пов'язана з вивченням питань підвищення врожайності сільськогосподарських культур (зокрема, кукурудзи) [3, 4].

У 1966 р. кафедра ботаніки отримує справжнього фахівця з генетики і цитології – Д.М. Щербину. Він одразу ж узявся за викорінення «лисенківщини» з освітнього процесу. Займався проблемами поліплоїдії в роді Люцерна. Викладав курси «Генетика», «Дарвінізм», «Основи сільського господарства». З 1972 до 1981 рр. він був завідувачем кафедри. Під його керівництвом виконано чимало студентських досліджень.

Із 1975 р. на кафедрі починає працювати асистентом В.В. Буйдін – випускник Полтавського педінституту. У 1980 р. він успішно захищає кандидатську дисертацію «Порівняльне вивчення особливостей дії деяких поліплоїдних речовин» і з 1981 до 1988 рр. керує діяльністю кафедри. За його безпосередньою участю в 1970-х – 1980-х роках розбудовувався біостаціонар «Лучки», оранжерейний корпус у ботанічному саду. В.В. Буйдін – активний поповнювач колекцій рослин відкритого і закритого ґрунту в ботанічному саду. Плідно працює з вивчення рідкісних і зникаючих рослин Полтавщини, проводить цитогенетичні та фізіологічні дослідження з цінними лікарськими рослинами (зокрема, ехінацеєю пурпуровою), успішно займається селекцією хризантеми дрібноквіткової [3, 4].

На початку 1980-х років на кафедрі працював як професор-консультант, доктор біологічних наук І.М. Голубинський, знаний за своїми працями із палінології.

У 1980 р. після виходу на заслужений відпочинок повертається на кафедру Д.С. Івашин і продовжує наукову й трудову діяльність. Він очолив природоохоронну роботу кафедри стосовно дослідження флори Полтавщини за участю викладачів та студентів біологів. Проведено десятки експедицій, виявлено нові місцезнаходження рідкісних та зникаючих видів й уточнено їх ареали. Матеріали щодо 110 видів опрацьовані ним і оформлені у Червону книгу рослин Полтавщини. У 1982 р. видана кафедрою науково-популярна робота «Щоб росли горицвіти». На основі копітких досліджень Д.С. Івашин науково обґрунтував створення більше як 70 заповідних об'єктів природи Полтавщини. Він значну увагу приділяв підготовці педагогічних кадрів. Значний практичний досвід, ерудиція дозволяли вченому популяризувати знання рослинного світу серед учнівської та студентської молоді, науковців, широких верств населення. Дмитро Сергійович є автором більше ніж 250 наукових та науково-популярних праць.

Відкриття меморіальної дошки Д.С. Івашину під час міжнародної науково-практичної конференції «Ресурсознавство, колекціонування та охорона біорізноманіття», присвячена 90-річчю від дня народження Д.С. Івашина, ботаніка, флориста, еколога (Полтава, 2002)

У 1982 р. на кафедрі почала працювати асистентом Л.Д. Орлова. У 1984 р. вона захистила кандидатську дисертацію «Біоекологічні особливості та мінеральний склад дикорослих кормових рослин південно-східної України» і стала працювати старшим викладачем, а згодом доцентом кафедри [3, 4].

За час роботи кафедри ботаніки, на ній плідно і творчо працювали доценти, кандидати сільськогосподарських наук Д.Л. Ващишина, Ж.Г. Пелипець, О.Г. Вовк, старший викладач Л.А. Верховод (Лазорко), асистенти Л.А. Кушніренко, Г.С. Кращенко, М.А. Донцова, А.І. Березовська та інші [4].

На початку 1980-х рр. на кафедрі залишені асистентами випускники факультету О.М. Байрак, С.В. Гапон, пізніше І.С. Беседіна (з 1988 р.) та Н.О. Стецюк (із 1991 р.).

У 1988 р. кафедру ботаніки об'єднують з кафедрою зоології у кафедру біології, якою керувала фізіолог тварин, доцент, кандидат с.-г. наук М.М. Саричева

У 1991 р. кафедру ботаніки знову відокремили в окрему кафедру, яку очолювала Л.Д. Орлова. Вона читає профілюючі курси з «Анатомії та морфології рослин», «Фізіології рослин», активно займається науково-дослідною роботою щодо вивчення лучних угідь Полтавщини [4]. Л.Д. Орлова займається визначенням кількісного та якісного складу лучних травостоїв, встановленням типів екобіоморф, з'ясуванням ценоморфного складу лучних фітоценозів, їхньої насиченості основними біоморфами й екоморфами Лівобережного Лісостепу України. Отримані наукові результати використовуються для оцінки сучасного стану лучних угідь регіону Головним управлінням агропромислового розвитку Полтавської обласної державної адміністрації.

Наприкінці 1980-х років і на початку 1990-х років на кафедрі активізується наукова робота. У 1993 році захищають кандидатські дисертації І.С. Беседіна на тему «Агарикоїдні базидіоміцети Придніпровської низовини (Лівобережний Лісостеп України)» та С.В. Гапон: «Мохоподібні Лівобережного Лісостепу України», навчається в аспірантурі, а згодом у докторантурі О.М. Байрак, в аспірантурі – Н.О. Стецюк. У 1993 році після закінчення нашого вищого навчального закладу на

кафедру приходять асистентами Н.П. Коваленко, С.Б. Манжос, а у 1994 році – В.В. Оніпко, які після закінчення стаціонарної аспірантури у 2002 році захистили кандидатські дисертації: Манжос С.Б. на тему «Обґрунтування заходів боротьби з чорнощиром нетреболистим на необроблюваних землях Лівобережного Лісостепу України», Оніпко В.В. «Біологічні особливості амброзії полинолистої та заходи боротьби з нею в агроценозах польових культур Лівобережного Лісостепу України». Доцент Манжос С.Б. на кафедрі викладала дисципліну «Генетика з основами селекції», розробила курси «Біотехнологія», «Основи селекційної справи». Доцент Оніпко В.В. викладала студентам курс «Основи сільськогосподарського виробництва», розробила спецкурси «Фермерське господарство», «Захист рослин» [3, 4].

У 1995 р. недовго, перед вступом до аспірантури, працювала І.А.Коротченко.

Із 1996 року на посаду завідувача кафедри була обрана С.В. Гапон. Вона викладала курси «Систематика нижчих рослин», «Систематика вищих рослин», «Фітоценологія». С.В. Гапон плідно працює над науковою темою по бріофлорі [4]. Вона займається складанням схеми мохової рослинності України (у межах Лісостепу України); постійно поповнює гербарій кафедри та гербарій Полтавського краєзнавчого музею імені Василя Кричевського; створенням Продромусу мохової рослинності України; комплексно вивчає бріорізноманітність природних, штучних та урбоекосистем Лісостепу України; виявленням рідкісних та зникаючих видів, розробленням заходів щодо їх охорони.

На початку 1997 року захищає кандидатську дисертацію Н.П. Коваленко «Історичний досвід реформування галузі землеробства Полтавщини (на прикладі реформи 1861 р.)», вона викладала курс «Основи сільськогосподарського виробництва» і «Мікробіологія».

Із 1997 р. на кафедру асистентом приходить Л.М. Гомля, яка у 2005 р. після стаціонарного навчання в аспірантурі захищає дисертацію «Рослинність долини р. Хорол та її флористичні і созологічні особливості». Викладає курс «Генетика», «Цитологія» на стаціонарному і заочному відділеннях.

У 2005 р. на правах сумісництва на кафедрі почав працювати В.І. Іщенко, а з 2007 р. він був прийнятий на основне місце роботи. У 2009 р. захистив кандидатську дисертацію «Підготовка майбутнього вчителя природничих дисциплін до самоосвітньої діяльності». Викладає предмети сільськогосподарського циклу [3].

Із 2005 року до цього часу кафедру очолює доцент, кандидат сільськогосподарських наук (із 2013 р. доктор педагогічних наук, професор) В.В. Оніпко, яка наразі наполегливо дбає про спільне розроблення та впровадження у навчальний процес кафедрою інноваційних методів підготовки майбутніх учителів природничих дисциплін, координує діяльність учителів міста й області з виконання науково-дослідницьких робіт учнів, проводить відкриті наукові семінари, педагогічні читання та круглі столи в Полтавському обласному інституті післядипломної педагогічної освіти імені М.В. Остроградського для вчителів Полтавщини. Вона розробляє авторську систему професійної підготовки майбутніх учителів природничих дисциплін до роботи в профільній школі, обґрунтовує організаційно-функціональну модель такої підготовки, вдосконалює технологічні засади й науково-методичне забезпечення системи підготовки майбутніх учителів природничих дисциплін (на прикладі біотехнологічного профілю навчання учнів) в освітньому процесі ВНЗ ІІІ-ІV рівнів акредитації педагогічного спрямування.

Із 2006 року на кафедрі на посаді доцента працює С.П. Пескун (Яланська). У 2009 році отримала звання доцента кафедри ботаніки. Основу навчального навантаження складали: «Цитологія», «Основи біотехнології», «Основи селекційної справи», «Методика викладання основ аграрного виробництва» та «методика викладання природознавства».

Після успішного захисту кандидатської дисертації у 2008 р. на кафедру працювати перейшла із кафедри екології та охорони довкілля доцент, кандидат біологічних наук Т.В. Панасенко (Дерев'янко). Розробила і читала курси «Радіобіологія», «Лікарські рослини» тощо.

Згідно наказу №13-р від 12.02.2015 на виконання рішення вченої ради університету з 14.02.2015 р. кафедру ботаніки та методики навчання біології об'єднано з кафедрою екології та охорони довкілля і перейменовано на кафедру ботаніки, екології та методики навчання біології [4]. Із кафедри екології та охорони довкілля залишилися працювати доцент, кандидат педагогічних наук М.М. Дяченко-Богун, доцент, кандидат біологічних наук Т.В. Шкура

(Криворучко), асистенти О.В. Клепець та О.Р. Ханнанова. Доцент Н.О. Смоляр вступила до докторантури Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Кафедра екології та охорони довкілля була створена у 2001 році для підготовки спеціалістів у галузі біоекології, соціоекології, охорони навколишнього природного середовища. Першим завідувачем кафедри була Олена Миколаївна Байрак – доктор біологічних наук (із 2000 року), випускниця ПДПІ 1981 року.

Викладачі кафедри забезпечували викладання профільних дисциплін на природничому факультеті за такими напрямками: біологічним, валеологічним, методичним. На всіх факультетах університету для студентів усіх спеціальностей викладачами кафедри з 2001 р. забезпечувалося викладання лекційних курсів «Валеологія» та «Основи соціоекології», які з 2006 р. змінюються на «Вікову фізіологію та валеологію» і «Основи екології»; для студентів нової з 2006 р. спеціальності «Журналістика» викладався лекційний курс «Екологія».

Навесні 2006 р. Полтавський педуніверситет отримує ліцензію на підготовку бакалаврів екології, а влітку здійснює перший набір здобувачів освіти.

У 2006 році О.М. Байрак переїздить до м. Києва і залишається професором кафедри.

Із вересня 2006 р. кафедру очолює кандидат біологічних наук, доцент Смоляр (Стецюк) Наталія Олексіївна. На кафедру приходять молоді перспективні викладачі – її вихованці – Тетяна Володимирівна Криворучко (Шкура), Ірина Анатоліївна Грицай (Коваленко), Олена Вікторівна Сотуга (Клепець), пізніше – Тетяна Сергіївна Двірна, Олеся Равілівна Ханнанова. Навчальний процес забезпечували кандидати наук, доценти (Н.О. Смоляр, М.М. Дяченко-Богун, Т.В. Шкура), асистенти (О.В. Клепець, О.Р. Ханнанова). У різні часи на кафедрі працювали професор О.М Байрак (2001-2006 рр.), доценти І.С. Беседіна (2001-2014 рр.), О.Я. Рибалка (2001-2012 рр.), В.В. Попельнюх (2003-2011 рр.), Т.В. Панасенко (Дерев'янко) (2003-2007 рр.), старші викладачі Н.О. Гуріненко (2001-2014 рр.), С.П. Яланська (2003-2006 рр.), М.І. Никитенко (2010-2013 рр.), І.А. Грицай (Коваленко) (2008-2011 рр.), асистенти О.Д. Медяник (2001-2010 рр.), Пилипенко С.В. (2001-2003 рр.), Т.С. Двірна (2008-2010 рр.), Т.Є. Кожевнікова (2011 рр.).

Кафедра екології та охорони довкілля

Верхній ряд (зліва направо): Т.В. Шкура (Криворучко), В.В. Попельнюх, І.А. Грицай
Нижній ряд (зліва направо): О.Я. Рибалка, О.Р. Ханнанова, Н.О. Смоляр, І.С. Беседіна, Н.О. Гуріненко

На кафедрі виконувалися наукові теми за державним фінансуванням:

1. «Розробка проекту екологічної мережі Лівобережного Придніпров'я» (керівник – доктор біологічних наук О.М. Байрак, 2004-2006 рр.).

2. «Оптимізація природно-заповідної мережі Полтавської області» (керівник – кандидат біологічних наук Н.О. Смоляр, 2007-2010 рр.).

Із самого початку функціонування кафедри окреслюються пріоритетні напрямки наукових досліджень «Дослідження біорізноманітності Лівобережного Придніпров'я», зокрема: моніторингові дослідження й навчально-просвітницька робота на території РЛП «Нижньоворсклянський»; ведення Червоної книги Полтавщини; дослідження мікобіоти Полтавщини; дослідження дендрофлори парків Полтавщини; оптимізація природно-заповідної мережі Полтавщини; інвентаризація та оцінка біологічної та ландшафтної різноманітності існуючих та перспективних природно-заповідних об'єктів Полтавщини; ведення кадастру об'єктів та територій природно-заповідного фонду Полтавської області; розвиток екологічного туризму в полтавському регіоні; дослідження валеологічних аспектів довкілля; упровадження сучасних ефективних підходів до екологічної освіти й виховання.

За роки функціонування кафедри в її діяльності склались наукові традиції, виокремились конкретні напрямки досліджень, зародилась і плідно працювала наукова школа «Шляхи збереження видової та ландшафтної біорізноманітності Лівобережного Придніпров'я» під керівництвом доктора біологічних наук, професора Байрак О.М. та кандидата біологічних наук Смоляр Н.О. На кафедрі функціонували три науково-практичні семінари: «Фіторізноманітність Полтавщини та шляхи її збереження», «Шляхи інтеграції природоохоронної та еколого-просвітницької діяльності», «Навколишнє середовище і здоров'я людини».

Із 2001 р. університетом започатковано видання «Збірника наукових праць Полтавського державного педагогічного університету імені В.Г. Короленка. – Серія «Екологія. Біологічні науки», який входив до Переліку №2 наукових праць, у яких публікувалися основні результати дисертаційних робіт, редакторська група якого працювала на кафедрі екології та охорони довкілля, і очолювала її О.М. Байрак.

Матеріали, одержані в результаті проведених комплексних досліджень лягли в основу численних публікацій науковців, у тому числі в центральних та фахових виданнях: «Український ботанічний журнал», «Заповідна справа в Україні», «Збірник Полтавського державного педагогічного університету імені В.Г. Короленка. – Серія «Екологія. Біологічні науки», «Вісник проблем біології та медицини» (УМСА) та інші. За дев'ять років функціонування викладачами кафедри підготовлено і опубліковано понад 600 наукових, науково-методичних, науково-популярних праць. Серед них – монографії:

Байрак О.М. В гаю заграли проліски (розповіді про весняні рослини Полтавщини) / Байрак О.М., Стецюк Н.О., Самородов В.М. – 2-ге вид., перероб., доп. – Полтава: Верстка, 2001. – 77 с.

Еталони природи Полтавщини. Розповіді про природно-заповідні території / Байрак О.М., Проскурня М.І., Стецюк Н.О. та інші. – Полтава: Верстка, 2003. – 212 с.

Байрак О.М. Атлас рідкісних і зникаючих рослин Полтавщини / Байрак О.М., Стецюк Н.О. – Полтава: Верстка, 2005. – 248 с.

Ботанічний заказник «Драбинівка» / Байрак О.М., Шевель М.І., Грицай І.А., Криворучко Т.В. та інші. – Полтава: Верстка, 2006. – 172 с.

Байрак О.М. Парки Полтавщини: історія, сучасний стан дендрофлори, шляхи збереження і розвитку. Наукове видання / Байрак О.М., Самородов В.М., Панасенко Т.В. – Полтава: Верстка, 2007. – 276 с.

Байрак О.М. Конспект флори Полтавщини. Вищі судинні рослини / Байрак О.М., Стецюк Н.О. – Полтава: Верстка, 2008. – 195 с.

Стежинами заповідних парків Полтавщини. Екскурс в історію та сьогодення / за ред. О.М. Байрак. – Полтава: Верстка, 2009. – 164 с.

Регіональна екомережа Полтавщини / Колектив авторів; за заг. ред. О.М. Байрак. – Полтава: Верстка, 2010. – 214 с.

У цілому, викладачами кафедри захищені й підготовлені до захисту кандидатські дисертації:

Рибалка О.Я. «Формування готовності студентів біологічних факультетів до виховання у підлітків культури статевих стосунків» за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти (науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор Гриньова М.В.) (2005 р.).

Пескун С.П. «Дидактичні умови творчого розвитку старшокласників при вивченні предметів природничого циклу» за спеціальністю 13.00.09 — теорія навчання (науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор Гриньова М.В.) (2006 р.).

Панасенко Т.В. «Дендрофлора парків Полтавщини: сучасний стан, шляхи збереження та розвитку» за спеціальністю 03.00.05 – ботаніка (науковий керівник – доктор біологічних наук, професор Байрак О.М.) (2007 р.).

Криворучко Т.В. «Рідкісні степові ефемероїди Лівобережного Придніпров'я (стан популяцій та наукові основи охорони)» за спеціальністю 03.00.05 – ботаніка (науковий керівник – доктор біологічних наук, професор Байрак О.М.) (2008 р.)

Дяченко-Богун М.М. «Педагогічні умови природоохоронного виховання старшокласників» за спеціальністю 13.00.06 – теорія і методика виховання (науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор Гриньова М.В.) (2011 р.).

Грицай І.А. «Рід *Scilla* L. у флорі рівнинної частини України (таксономія, географічні, еколого-ценотичні та біоморфологічні особливості, популяційна структура і стратегія» (науковий керівник – доктор біологічних наук, професор Байрак О.М.) (2010 р.).

Антипова Ю.Л. «Екологічні закономірності формування рослинного покриву кар'єрів та відвалів Кременчуцького Придніпров'я» – підготовлено до захисту (науковий керівник – доктор біологічних наук, професор Байрак О.М.).

****

На сьогодні колектив кафедри ботаніки, екології та методики навчання біології налічує 4 доктори наук (д.б.н., проф. Гапон С.В., д.п.н., доц. Дяченко-Богун М.М., д.п.н., проф. Оніпко В.В., д.б.н., проф. Орлова Л.Д.), 3 кандидати наук (к.б.н., доц. Гомля Л.М., к.п.н., доц. Іщенко В.І., к.б.н., доц. Шкура Т.В.), 2 асистенти (Максименко Н.Т., Ханнанова О.Р.) та 3 старші лаборанти (Білан Т.О., Левченко Ю.П., Хілінська Т.В.).

Кафедра є випусковою для студентів спеціальностей 014.05 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини), 014.15 Середня освіта (Природничі науки), 101 Екологія, 091 Біологія.

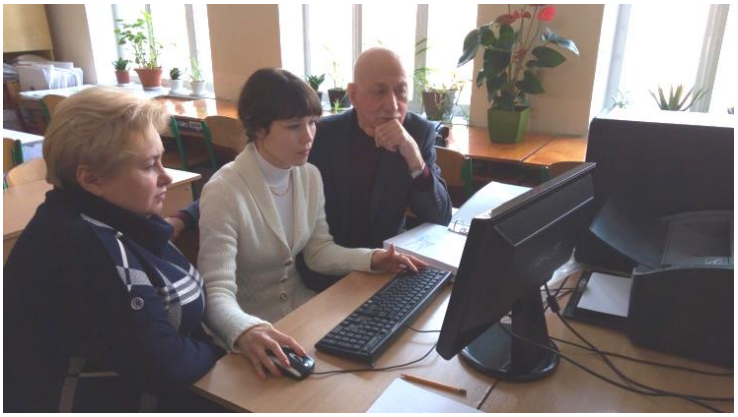

Акредитаційна експертиза освітньо-професійної програми «Екологія» зі спеціальності 101 Екологія за другим (магістерським) рівнем вищої освіти (Сафранов Т.А., завідувач кафедри екології та охорони довкілля Одеського державного екологічного університету, Ханнанова О.Р., Оніпко В.В.) (2018 р.)

На кафедрі функціонує аспірантура за спеціальністю 091 Біологія. Наукове керівництво здійснюють доктори біологічних наук, професори С.В. Гапон та Л.Д. Орлова.

Викладачами розроблено освітні програми, навчальні плани та комплекси методичного забезпечення відповідно до умов ліцензування.

Одним із основних напрямів діяльності кафедри є науково-дослідна робота, яка здійснюється у межах виконання державних тем: «Структурно-функціональні особливості природних та штучних фітоценозів Лівобережного Лісостепу України» (наук. кер. проф. Л.Д. Орлова), «Мохоподібні синантропних, природних та урбанізованих екосистем: бріофлора, синтаксономія» (наук. кер. проф. С.В. Гапон), «Теоретико-методичні засади професійної підготовки майбутніх вчителів природничих дисциплін до роботи у профільній школі» (наук. кер. проф. В.В. Оніпко).

За результатами проведених експериментальних досліджень захистили докторські дисертації:

2011 р. **С.В. Гапон** (тема «Мохоподібні Лісостепу України (рослинність та флора), спеціальність 03.00.05 – ботаніка);

2012 р. **В.В. Оніпко** (тема «Теоретико-методичні засади підготовки майбутніх учителів природничих дисциплін до професійної діяльності у профільній школі», спеціальність 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти);

2012 р. **Л.Д. Орлова** (тема «Біоекологічний аналіз лучних фітоценозів Лівобережного Лісостепу України (стан, продуктивність та охорона)», спеціальність 03.00.16 – екологія);

2016 р. **М.М. Дяченко-Богун** (тема «Теоретичні і методичні засади реалізації здоров'язбережувальних технологій у професійній діяльності майбутніх учителів біології», спеціальність 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти).

У 2018 р. **О.Р. Ханнанова** захистила кандидатську дисертацію на тему «Флора, рослинність та созологічна цінність регіонального ландшафтного парку «Гадяцький» (науковий керівник – кандидат біологічних наук, доцент Н.О. Смоляр) за спеціальністю 03.00.05 – ботаніка.

Традиційно кафедра є організатором (співорганізатором) Міжнародних та Всеукраїнських науково-практичних конференцій, науково-методичних семінарів природничого спрямування.

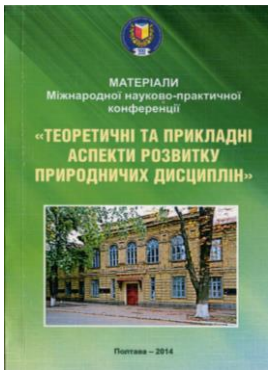

Учасники міжнародної конференції молодих учених «Актуальні проблеми ботаніки та екології», присвяченої 120-річчю від дня народження Д.К. Зерова (м. Полтава, 15-20.09.2015 р.)

Учасники Всеукраїнської науково-практичної конференції «Біорізноманіття: теорія, практика та методичні аспекти вивчення у загальноосвітній та вищій школі (присвячена 80-річчю з дня заснування кафедри ботаніки, екології та методики навчання біології Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка)» (2017 р.)

Учасники Всеукраїнської науково-практичної конференції з нагоди п'ятиріччя з дня створення Хорольського ботанічного саду «Теоретичні та прикладні аспекти вивчення, збереження та збагачення фіторізноманіття у науково-дослідних установах та навчальних закладах України» (2018 р.)

Найбільш вагомі результати наукових розвідок висвітлено у монографіях, навчальних посібниках і підручниках, у виданнях, внесених до наукометричних баз даних та у фахових періодичних виданнях.

Монографії викладачів кафедри:

Збережи де стоїш, де живеш. По сторінках Червоної книги Полтавщини. Рослинний світ / під ред. О. М. Байрак. – Полтава : Верстка, 1998. – 205 с.

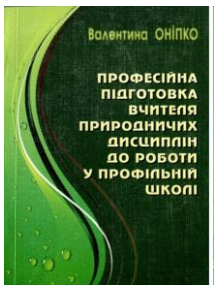

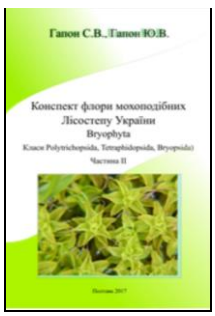

Байрак О.М., Гапон С.В., Леванець А.А. Безсудинні рослини Лівобережного Лісостепу України. – Полтава: Верстка, 1998. – 160 с.

Гапон С. В. Епіфітна та епіксильна мохова рослинність лісостепової зони України / в монографії В. А. Соломаха Синтаксономія рослинності України, третє наближення. – К.: Фітосоціоцентр, 2008. – 295 с.

Гомля Л.М. Флора вищих судинних рослин Полтавського району / Гомля Л.М., Д.А. Давидов. – Полтава : Техсервіс, 2008. – 212 с.

Оніпко В.В. Професійна підготовка вчителя природничих дисциплін до роботи у профільній школі : монографія / В. В. Оніпко ; Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2011. – 376 с.

Орлова Л.Д. Біоекологічні особливості лучних фітоценозів Лівобережного Лісостепу України (продуктивність та раціональне використання) / Л. Д. Орлова. – Полтава : ПНПУ імені В.Г. Короленка, 2011. – 278 с.

Гапон С В. Бріоугруповання Лісостепу України / С.В. Гапон. – Полтава, 2013. – 254 с.

Дяченко-Богун М.М. Здоров'язбережувальні технології у професійній діяльності майбутніх учителів біології / Марина Дяченко-Богун; Полтав. нац. пед. ун-т ім. В.Г. Короленка. – Полтава : ПНПУ ім. В. Г. Короленка, 2015. – 347 с.

Гапон С.В. Конспект флори мохоподібних Лісостепу України (Anthocerotophyta, Marchantiophyta, Bryophyta (Sphagnopsida)). Частина І / Гапон С.В., Гапон Ю.В. – Монографія. – Полтава : ФОП Кулібаба, 2016. – 106 с.

Гапон С.В. Конспект мохоподібних Лісостепу України Bryophyta: класи Polytrichopsida, Tetraphidopsida, Bryopsida). Частина ІІ / Гапон С.В., Гапон Ю.В. – Полтава : ФОП Кулібаба, 2017. – 368 с.

Гриньова М.В. Сучасні здоров'язбережувальні технології / [М.В. Гриньова М.В., Дяченко-Богун М.М., Оніпко В.В. та ін.]/ за заг. ред. проф. Ю.Д. Бойчука. – Харків : Оригінал, 2018. – 724 с.

Редколегія збірника наукових робіт «Біологія та екологія»: С.В. Гапон, О.В. Клепець, Л.Д. Орлова

На кафедрі із 2015 р. видається науковий журнал «Біологія та екологія», із 2017 р. його включено до Переліку наукових фахових видань України із біологічних наук, у 2018 р. створено профіль фахового видання на платформі OJS.

Результати наукових досліджень викладачі кафедри висвітлюють на наукових та науково-практичних конференціях і семінарах.

Важливим завданням наукової діяльності кафедри є налагодження міжнародного наукового співробітництва. Вагомим здобутком є договір про співпрацю з «Inter NICHE» (партнери Англія та Німеччина), у рамках якої викладачі кафедри мають можливість використовувати альтернативні засоби навчання (динамічні моделі). У 2018 р. відбулося обговорення напрямів наукової співпраці з Регіональним екологічним центром для Центральної та Східної Європи в освітніх програмах для старшокласників та вчителів щодо здійснення екологічного просвітництва в Полтавському регіоні.

Під час наукового стажування викладачами проводиться комплексне вивчення ефективних практик, актуальних питань освіти та науки, відповідних нормативно-правових документів, трансляція вітчизняного та зарубіжного досвіду, підвищення кваліфікації, аналізується досвід започаткування серії науково-практичних семінарів та консультацій за участю викладачів та науковців європейських університетів.

Спільні заходи та проекти виконуються у співпраці з такими установами: Інститут молекулярної біології та генетики НАН України, Інститут ботаніки НАН України, Інститут екології Карпат НАН України, Київський національний університет імені Т.Г. Шевченка, Київський педагогічний університет імені Драгоманова, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, Львівський лісотехнічний університет, Львівський природознавчий музей, Дніпропетровський державний аграрний університет, Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара, Інститут зернового господарства УААН України, Інститут рослинництва імені Юр'єва УААН України, Рівненський державний гуманітарний університет, Полтавська обласна сільськогосподарська дослідна станція імені М.І. Вавилова, Уманський педагогічний університет, Полтавський краєзнавчий музей імені Василя Кричевського та ін. Згідно угод передбачаються спільні дії за напрямками: проведення науково-дослідницьких експериментів, участь у наукових конференціях, семінарах, спільне видавництво наукових статей, монографій, обмін науковою інформацією, періодичними виданнями, консультації, проходження практик студентів, аспірантів тощо [4].

Зустріч Клімента Менджова (Kliment Mindgov), провідного експерта в галузі екологічної освіти Регіонального екологічного центру для Центральної та Східної Європи, з викладачами кафедри

Стажування М.М. Дяченко-Богун у європейських університетах (Словаччина (Кошице Братислава), Академічне співтовариство Михала Балудянського, Технічний університет м. Кошице)

У 2014 р. при кафедрі створена наукова лабораторія бріології під керівництвом д.б.н., проф. С.В. Гапон. Вона є піонерним науковим осередком із дослідження мохових угруповань, їх класифікації та питань бріосинтаксономії в Україні та центром вивчення мохоподібних природних, штучних та урбоекосистем Лівобережного Придніпров'я та Лісостепу України.

Напрямки діяльності лабораторії:

1. Бріофлористичний (комплексне вивчення бріорізноманіття природних, штучних та урбоекосистем Лісостепу України), виявлення рідкісних та зникаючих видів, розробка заходів щодо їх охорони.
2. Комплексне вивчення бріорізноманіття природно-заповідних об'єктів Лісостепу України.
3. Дослідження мохових угруповань, їх класифікація та створення Продромусу мохової рослинності України Поповнення бріологічного гербарію кафедри, картотеки місцезростань мохоподібних.
4. Створення бріосинтаксотеки України (в межах Лісостепу України, Лівобережного Полісся).

Наукові здобутки:

1. Уперше для науки описано 6 асоціацій, 9 субасоціацій та 14 безрангових угруповань (автори Гапон С.В., Гапон Ю.В.).
2. Складено синтаксономічну схему мохової рослинності України (в межах Лісостепу України (автор Гапон С.В.) та синтаксономічну схему мохової рослинності урбоекосистем низки міст Роменсько-Полтавського геоботанічного округу (автор Гапон Ю.В.).
3. Постійно поповнюється бріологічний гербарій кафедри ботаніки, екології та методики навчання біології Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка та гербарій Полтавського краєзнавчого музею імені Василя Кричевського.

На кафедрі функціонує науковий гербарій, який ще у 60-х роках започаткований доцентом кафедри ботаніки, к.б.н. Р.В. Ганжою.

Офіційною датою заснування наукового гербарію кафедри вважається 2005 р., хоча поступове накопичення гербарного матеріалу розпочалося ще у 1960-х роках і завдячує доценту кафедри ботаніки к.б.н. Р.В. Ганжі для забезпечення наочним матеріалом навчальний процес для студентів І та ІІ курсів, що вивчають морфологію та систематику рослин. Під його керівництвом проводилися збір, висушування та монтування гербарію під час проведення польових практик у Диканських лісах, а пізніше – на біостаціонарі «Лучки» (Кобеляцький район Полтавської області). Частину гербарних матеріалів (зразки з Португалії та Росії) Р.В. Ганжа, очевидно, одержав по обміну з іншими науковими установами [4].

На сьогодні він налічує 11 000 зразків. Акронім за Index Herbariorum: PWU. Куратор гербарію – доц. Гомля Л.М. Гербарний фонд PWU поділений на загальний гербарій (гербарій судинних рослин; бріологічний та мікологічний гербарій) та особисті колекції. Гербарій судинних рослин, у свою чергу, поділений на 4 секції: Флора Європи та колишнього Радянського Союзу (67 зразків з Португалії, 35 зразків із Середньої Росії та 168 зразків із Далекого Сходу); Флора України (близько 1 000 зразків із Харківської, Волинської, Закарпатської, Одеської, Херсонської, Чернігівської, Сумської областей та АР Крим); Флора Полтавської області (понад 7 000 зразків); Дендрофлора та інтродуковані рослини (близько 200 зразків).

Виставка нових поповнень наукового гербарію

Молоді науковці працюють з науковим гербарієм

Викладачами здійснюється науково-дослідна робота зі студентами, що дає можливість сформувати у них фахові компетентності та реалізувати їх науковий потенціал. На кафедрі функціонують науковий ботанічний та екологічний гуртки й проблемні (наукові) групи.

Дяченко-Богун М.М., ас. Максименко Н.Т. проводять засідання гуртка «Біоекоетика» на тему «Етика живого, етичні аспекти ставлення до тварин» (2017 р.)

Гапон С.В., Гомля Л.М., аспірант Гапон Ю.В. організували та провели засідання ботанічного гуртка на тему «Сучасний стан вивчення квіткових рослин в Україні та науковий гербарій ПНПУ імені В. Г. Короленка» (2016 р.)

При кафедрі створено групу консультування «Юний олімпієць», яка щорічно готує олімпійський резерв студентів природничого факультету до участі у Всеукраїнських олімпіадах із біології, екології та екологічної безпеки. Викладачі кафедри здійснюють керівництво студентськими науковими роботами, які мають відзнаки на Всеукраїнських і регіональних конкурсах наукових робіт.

Валерія Дупак *отримала диплом ІІІ ступеня у ІІ етапі Всеукраїнської студентської олімпіади із Загальної екології (2017 р.)*

Анастасія Арканова *отримала диплом ІІІ ступеня у ІІ турі Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт за галуззю «Екологія та екологічна безпека», науковий керівник Ханнанова О.Р. (2016, 2017 рр.)*

Юлія Ніка *– переможець всеукраїнського наукового конкурсу «Молодь і прогрес у раціональному природокористуванні», науковий керівник Клепець О.В. (2017 р.)*

Із 2018 р. кафедра стала базовою для проведення ІІ туру Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт у галузі знань «Біологія».

Члени журі, оргкомітет та учасники ІІ туру Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт у галузі знань «Біологія» (2018 р.)

Важливим напрямом діяльності кафедри є методична робота, яка передбачає вивчення, узагальнення і поширення передового досвіду навчально-методичної роботи із підготовки майбутніх фахівців, використання прогресивних методів організації й інтенсифікації навчального процесу у закладах освіти; надання методичної допомоги вчителям природничих дисциплін щодо впровадження у навчальний процес інноваційних методів навчання.

Викладачі кафедри пройшли навчання за програмою тренінгу «Відродження оновлених додатків до навчально-методичного мультимедійного посібника (для України) «Крок за кроком»» щодо практик викладання основ сталого розвитку у рамках екологічного проекту «Місцеві Ініціативи для Сталої України» Регіонального Екологічного Центру для Центральної та Східної Європи (РЕЦ) (2018 р.)

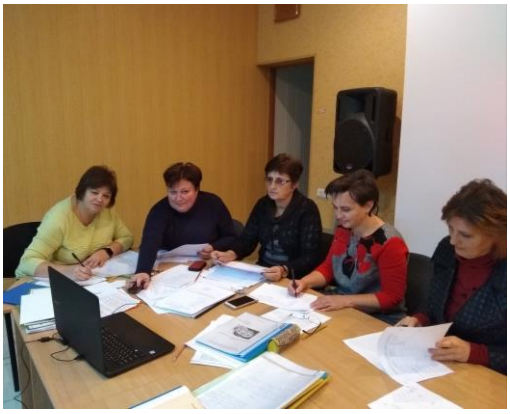

М.М. Дяченко-Богун – член журі міського етапу Всеукраїнського конкурсу «Учитель року-2019» у номінації «Основи здоров'я»

У рамках співпраці з Полтавським обласним інститутом післядипломної освіти педагогічних працівників імені М.В. Остроградського та методичного кабінету управління освіти виконавчого комітету Полтавської міської ради проводяться методичні семінари для вчителів міста та області.

Проведення семінару для вчителів біології, географії «Методика проведення уроків у природі та на базі відділу природи Полтавського краєзнавчого музею імені В. Кричевського» (м. Полтава, 2018 р.)

Учасники обласного науково-практичного семінару «Запровадження здоров'язберігаючих технологій як один із напрямків виховання здорової особистості» (2017 р.)

Учасники обласного науково-практичного семінару «Методика превентивного виховання учнів закладів загальної середньої освіти» (смт. Решетилівка, 2018 р.)

Викладачі кафедри постійно працюють над підготовкою та удосконаленням навчально-методичних комплексів дисциплін у відповідності до сучасних вимог підготовки здобувачів вищої освіти, методичного забезпечення самостійної роботи студентів. Із метою покращення інформаційного забезпечення навчального процесу колектив кафедри здійснюється розробка навчально-методичних видань (підручників, навчальних і навчально-методичних посібників, методичних рекомендацій до виконання самостійної роботи тощо).

На кафедрі функціонує бібліотека, яка є інформаційним центром у галузі генетики, цитології, загальної біології, ботаніки, екології, методики викладання біології та інших природничих дисциплін, матеріалами якої користуються викладачі, вчені, аспіранти та студенти. Щорічно вона поповнюється новими працями викладачів кафедри й науковцями інших дружніх вишів та установ. Наявна іменна бібліотека Д.М. Щербини, яка у 2014 р. була передана університету його родиною та налічує 150 книг та понад 200 журналів.

Бібліотека кафедри ботаніки, екології та методики навчання біології

Дмитро Михайлович ***Щербина***

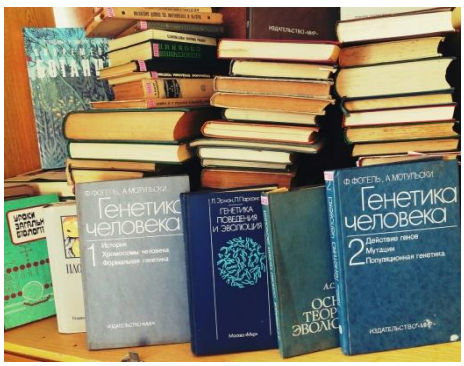

Іменна бібліотека Д.М. Щербини

Підвищення якості практичної підготовки майбутніх учителів природничих дисциплін, біологів та екологів здійснюється під час навчальних та виробничих практик. Із метою вивчення біорізномантності, взаємозв'язків живих організмів та впливу на них абіотичних та антропогенних факторів середовища здійснюються виїзні екскурсії на природно-заповідні території Полтавщини та України.

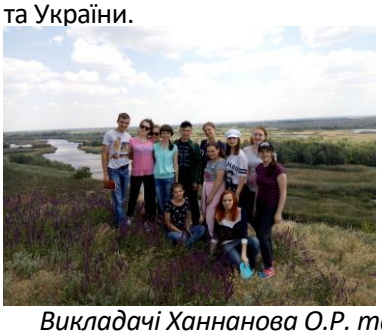

Викладачі Ханнанова О.Р. та Гомля Л.М. разом зі студентами під час навчальних практик

Навчальна практика з біології передбачає виконання практичних завдань на території навчальної лабораторії природничого факультету ПНПУ імені В.Г. Короленка (ботанічного саду, парку – пам'ятки садового-паркового мистецтва місцевого значення), які включають ознайомлення з регіональними ґрунтово-кліматичними умовами, особливостями інтродукції та акліматизації рослин, сучасними методами експериментальних робіт з агрономії, сортовим різноманіттям польових, овочевих та плодових культур в умовах навчально-дослідної ділянки, проявом генетичних закономірностей в умовах відділів відкритого та закритого грунту лабораторії та ін. На території ботанічного саду постійно проводяться профорієнтаційні та тематичні екскурсії для студентів, учнів, вчителів, природодослідників.

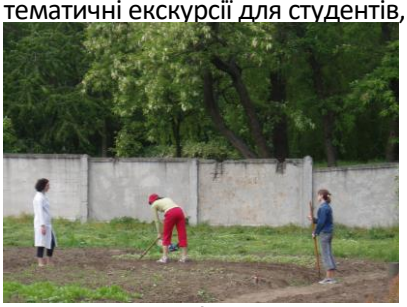

Практичні завдання в умовах навчально-дослідної ділянки

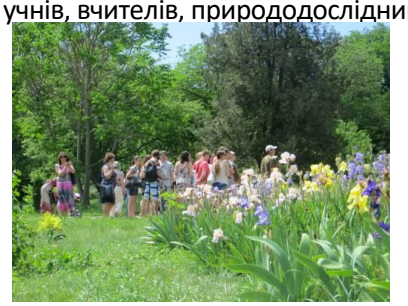

Тематичні екскурсії у умовах навчальної лабораторії природничого факультету ПНПУ імені В.Г. Короленка

Невід'ємним елементом професійної діяльності викладачів кафедри є здійснення екологічного просвітництва серед студентської та учнівської молоді. Студенти природничого факультету долучаються до проведення різноманітних заходів природоохоронного та еколого-просвітницького напрямів («Міжнародний день чистих берегів», «Всесвітній день охорони водно-болотних угідь», «Всесвітній день води (Всесвітній день охорони водних ресурсів)», «Всеукраїнський день довкілля», «Роковини Чорнобильської катастрофи. Міжнародний день пам'яті жертв радіаційних аварій і катастроф», Всеукраїнська екологічна акція по охороні квітів-первоцвітів «Первоцвіт» та ін.).

Участь студентів в акції «Міжнародний день чистих берегів» прибирання берегів річечки Тарапуньки (2018 р.)

Клепець О.В. зі студентами беруть участь у роботі у Всесвітньому дні води (2017 р.)

Викладачі кафедри долучилися до поповнення колекції Хорольського ботанічного саду (2018 р.)

З ініціативи декана природничого факультету М.В. Гриньової М.В. територія університету по вулиці Остроградського стала об'єктом весняної «ревізії» студентів-природників. Під керівництвом викладачів у квітниках був замінений верхній шар ґрунту, що в майбутньому посприяє буянню різноманітних рослин.

Упорядкування території університету до Всеукраїнського дня довкілля (2017)

Викладачі кафедри регулярно надають професійні коментарі з проблем взаємодії людини і довкілля у засобах масової інформації – на шпальтах місцевих газет, у відеосюжетах інформаційних міських, обласних, всеукраїнських телепрограм, через виступи на радіо.

Реалізація завдань безперервної екологічної освіти відбувається на кафедрі через зв'язки зі школами, а саме: проведення для учнів польових біологічних практик на Бутовій горі, екологічних екскурсій, консультування учнів у межах виконання ними науково-дослідних робіт по лінії Малої академії наук, робота в журі конкурсів МАН (проф. В.В. Оніпко, проф. С.В. Гапон), журі міських і обласних біологічних і екологічних олімпіад (проф. В.В. Оніпко, проф. С.В. Гапон, проф. Л.Д. Орлова), екологічних агітбригад (проф. В.В. Оніпко, проф. С.В. Гапон, проф. Л.Д. Орлова), викладацька робота в обласній очно-заочній біологічній школі Полтавського обласного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді (проф. С.В. Гапон).

Викладачі кафедри здійснюють заходи щодо професійного зорієнтування учнівської молоді, які реалізуються під час проведення педагогічних практик у навчальних закладах м. Полтава та області, конкурсу наукових робіт МАН, роботи з обдарованими учнями, професіографічних екскурсій, занять для учнів очно-заочної біологічної школи Полтавського обласного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді, методичної допомоги вчителям, консультуванні щодо вибору профілю навчання, індивідуальних бесід із школярами та їх батьками, експрес-дайджестів для випускників ЗНЗ із підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання з біології, майстер-класів із ботаніки та екології тощо.

Викладачі кафедри долучилися до національного профорієнтаційного проекту «Місто професій», до проведення освітнього семінару «Особливості вступної кампанії – 2018», де майбутні вступники мали можливість також відвідати майстер-класи із біології.

Проф. Орлова Л.Д. та проф. Гапон С.В. під час майстер-класу із біології (2018 р.)

Участь у Всеукраїнському фестивалі науки «Наукові пікніки» (м. Полтава, 2018 р.)

«Місто професій». Опановувати професію біолога дітям допомагали ас. Ханнанова О.Р. та аспірант Купріян К.В. (м. Полтава, 2017 р.).

Колектив кафедри зреалізував низку цікавих культурно-громадських проектів, серед яких висадка «Кизилової алеї» на території Літературно-меморіального музею В.Г. Короленка, озеленення території Полтавського літературно-меморіального музею-садиби І.П. Котляревського.

Озеленення присадибної ділянки Музею-садиби І.П. Котляревського етнічними рослинами на чолі з ініціатором – доктором педагогічних наук, професором, деканом природничого факультету Мариною Вікторівною Гриньовою

Викладачами організовано чимало заходів, які спрямовані на формування професійної культури майбутнього педагога та природодослідника. Традиційно на факультеті кафедрою проводиться виставка композицій із природного матеріалу «Засяяла в осінніх барвах Полтавщина», круглий стіл «Етика живого, етичні аспекти відношення до тварин», турнір «Експрес-дайджест із біології».

Учасники інтерактивного квесту «Молодь обирає майбутнє», що спрямований на профілактику ризикованої поведінки серед студентської молоді та жахливих на сьогодні захворювань – ВІЛ/СНІД (2017 р.)

Презентація проекту «Активна Громада» членом громадської організації «Еколтава» Катериною Доровських та М.М. Дяченко-Богун

Традиційна виставка «Засяяла в осінніх барвах Полтавщина»

У перспективі кафедра планує діяти за основними напрямами, продовжувати науково-дослідну роботу для вирішення регіональних потреб із залученням студентів, публікування наукових результатів у виданнях, внесених до баз даних Scopus та Web of Science, Index Copernicus та зарубіжних виданнях, які мають імпакт-фактор, наукове та науково-технічне співробітництво із вітчизняними та закордонними організаціями та розширення кола наукової співпраці; спрямувати роботу на створення об'єктів інтелектуальної власності та результатів комерціалізації науково-технічних розробок та впровадження розробок за межами закладу вищої освіти.

Список використаних джерел:

1. Ганжа Р. В. Сосін Павло Євграфович / Р. В. Ганжа, Л. Д. Орлова / Історія Полтавського педагогічного інституту в особах : матер. конф. – Полтава, 1995. – С. 89–91.

2. Івашин Дмитро Сергійович : біобібліографічний показчик : до 100-річчя від дня народження / упоряд. В. В. Оніпко, Л. Д. Орлова; за ред. М. В. Гриньової. – Полтава : ФОП Болотін А.В., 2015. – 80 с. – (Серія «Науковці університету»).

3. Природничий факультет: історія і сьогодення. До 95-річчя Полтавського державного педагогічного університету імені В.Г. Короленка та 90-річчя природничого факультету / за заг. ред. М. В. Гриньової; ПДПУ імені В.Г. Короленка. Полтава: ТОВ «АСМІ», 2009. – 240 с.

4. Кафедра ботаніки, екології та методики навчання біології : http://nature.pnpu.edu.ua/bemnb.php

5. Степаненко М. І. Кафедрі ботаніки, екології та методики навчання біології Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка – поважних 80 років / М. І. Степаненко / Біорізноманіття: теорія, практика та методичні аспекти вивчення у загальноосвітній та вищій школі (присвячена до 80-річчя з нагоди дня заснування кафедри ботаніки, екології та методики навчання біології Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка) (2-3 листопада 2017 р., м. Полтава) : мат-ли Всеукр. наук.-практ. конф. – Полтава : ФОП Гаража, 2017. – С. 3–7.

6. Булава Л. М. Історія підготовки вчителів географії та природознавства на Полтавщині (1914-2014 роки) : монографія / Л. М. Булава, С. М. Шевчук, О. М. Мащенко. – Полтава : ПОІППО, 2015. – 158 с.

7. Булава Л. М. Організація природничої освіти в попередниках ПНПУ імені В.Г. Короленка (09.1914-09.1941 рр.) / Л. М. Булава, О. М. Мащенко // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Методика навчання природничих дисциплін у середній та вищій школі» (XXI Каришинські читання) (м. Полтава, 29-30 травня 2014 р.) / За заг. ред. проф. М. В. Гриньової. – Полтава, 2014. – С. 40-42.

http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/9160/1/22.pdf

8. Кафедра екології та охорони довкілля: історія створення, етапи становлення та розвитку / Автор та упорядник Н.О. Стецюк. – Полтава: Верстка, 2009. – 68 с.

Біографічні відомості про викладачів та співробітників кафедри

АБРАМОВИЧ ВІКТОР ВОЛОДИМИРОВИЧ

Професор Полтавського інституту соціального виховання

Народився 29 грудня 1901 р. в Одесі. Закінчив у 1924 р., агробіологічний відділ Одеського інституту народної освіти (зараз – Одеський університет) в якому згодом навчався в аспірантурі, а з 1929 р. працював на посаді професора.

У 1930 р. переїхав до Полтави, де завідував кабінетом ботаніки в Інституті соціального виховання (так у 1930-1933 рр. йменували наш заклад), а в 1931 р. став першим завідувачем кафедри біології, професором. Викладав курс ботаніки на кафедрі біології в 1930/1931 і 1931/1932 н.р. Із великим ентузіазмом продовжив справу свого попередника по впорядкуванню агробіологічної станції, створенню ботанічного саду інституту. Із невідомих нам причин 08.1932 року він несподівано обірвав бурхливу діяльність, залишив інститут і повернувся в Одесу.

У 1930-ті роки був доцентом кафедри мікробіології і фізіології рослин в Одеському університеті, а в роки евакуації – її завідувачем. Його доля після війни нам невідома.

Фахівець в області фізіології рослин. Працював над проблемами подразливості та стимуляції росту рослин. Кандидат біологічних наук (дисертація на тему «Стимуляція проростання насіння дією солей»).

Укладачі: Л.М. Булава, Л.Д. Орлова

БАЙРАК (СМОЛЯР) ОЛЕНА МИКОЛАЇВНА

Доктор біологічних наук, професор

Народилася 7 серпня 1957 р. у м. Полтава. Після закінчення СШ №2 м. Полтава (1965-1975) навчається на природничому факультеті Полтавського педагогічного інституту (1976-1981).

Бере активну участь у студентському житті факультету як культорг (організатор і учасник тематичних вечорів, святкових концертів), була організатором трьох художньо-самодіяльних колективів. У 1976 р. на факультеті вона організувала вокально-інструментальний ансамбль «Емпіреї», який очолювала як художній керівник до 1979 р. Співала в народному хорі «Калина» у партії альтів (1979-1981).

Із 1978 року вивчає лишайники лісів Полтавщини. Дипломна робота «Лишайники соснових лісів Полтавської області» (науковий керівник – Буйдін В.В.) була відмічена дипломом І-го ступеня республіканського конкурсу студентських наукових робіт. У 1981 році з відзнакою закінчує інститут і стає асистентом кафедри ботаніки: веде лабораторні заняття з систематики вищих і нижчих рослин, польову практику з морфології та систематики рослин, здійснює ліхенологічні дослідження.

Упродовж 1984-1987 рр. навчається в цільовій аспірантурі при Інституті ботаніки ім. М.Г. Холодного АН України (м. Київ). Влітку 1985-1987 років веде польову практику з морфології та систематики рослин для студентів природничого факультету на Лучківському біостаціонарі у перерві між експедиціями з вивчення лишайників у Полтавській, Сумській, Чернігівській, Київській областях.

По закінченню аспірантури успішно захистила кандидатську дисертацію (1987) на тему «Лишайники Лівобережного Лісостепу України» (*див. фото із захисту*) і повернулася на кафедру ботаніки Полтавського педагогічного інституту, де працює спочатку старшим викладачем, згодом (1989 р.) – доцентом: викладає систематику рослин, веде польову практику на Лучківському біостаціонарі.

Олена Миколаївна стає активним учасником ботанічних та природоохоронних конференцій. У 1989 році разом зі студентами Стецюк Н., Строгаль Т. і Тараненко Л. була учасником експедиції у тундру на півострів Ямал (Ямало-Ненецький автономний округ РРФСР), де вивчала роль лишайників у рекультивації порушених ґрунтів.

У цей період викладач О. Байрак як творча особистість згуртувала студентів, які гарно співали під час тематичних вечорів. Це були Олександр Ковтун, Наталія Стецюк, Олександр Вакуленко, Тетяна Строгаль (оператор демонстрації слайдів), пізніше – Іван Власюк. Перше випробування колектив пройшов на фестивалі у Вільнюсі, де став лауреатом. На початку 1988 р. Товариством охорони природи була проголошена акція «Рік пам'яток природи», і становлення колективу відбувалося в ході експедиції із вивчення пам'яток природи Полтавщини, де вони виступали у сільських клубах із природоохоронною програмою. Серед учасників був викладач кафедри зоології Слюсар М.В. та студенти із групи «Джерело».

Вокальна група «Джерело» (1988-1992) – лауреат багатьох молодіжних пісенних фестивалів, учасник наукових конференцій, нарад, експедицій. У репертуарі були авторські природоохоронні програми «Природні і пісенні скарби України», «Край голубих озер» (про Карелію), «Дивуйсь», які включали вірші, пісні і супроводжувалися демонстрацією слайдів. Для виступів О. Байрак написала чимало пісень на вірші Г. Коваля про природу.

Упродовж 1988-1992 рр. колектив здійснив понад 100 виступів, здебільшого тематичних. Маршрути «Джерела» були надзвичайно різноманітними: Прибалтика, Молдавія, Карелія, Карпати, Кавказ, Середня Азія, Шацькі Озера. Так, у квітні 1989 р. студенти разом із своїм викладачем були учасниками Всесоюзного семінару з геоботаніки у Карелії, звідти проїздом через рідне місто встигли взяти участь у відкритті першої екологічної стежини м. Полтава, і на наступний день помандрували до заповідника «Кам'яні Могили», що на Донеччині, щоб спостерігати неймовірне квітування степу навесні.

Усі подорожі та зустрічі з цікавими людьми безумовно мали вплив на формування професійного потенціалу та духовних якостей учасників колективу. Улітку 2006 р. організатор і керівник колективів, що були гордістю факультету у різні роки, О. Байрак, організувала зустріч трьох поколінь у стінах рідного факультету. У малому актовому залі лунали студентські хіти.

У серпні 2008 р. відбулася зустріч вокальної групи «Джерело» на честь 20-річчя колективу у Національному дендрологічному парку «Софіївка», де колектив виступив із концертом перед працівниками парку та екскурсантами.

Працюючи доцентом кафедри ботаніки, Олена Миколаївна була активним членом Полтавської обласної організації Українського товариства охорони природи: пропагувала досвід створення екологічних стежок у Полтавській області.

Дослідницький інтерес до вивчення заповідних територій Полтавщини виникає в неї ще під час експедицій із студентами природничого факультету – учасниками вокальної групи «Джерело». Із 1988 р. у межах виконання наукової теми кафедри вивчає поширення рідкісних рослин на Полтавщині. Є одним із авторів першої колективної природоохоронної монографії на кафедрі «Щоб росли горицвіти» (1992). Ініціювала підготовку видання «В гаю заграли проліски» (1993).

Із 1990 р. активно співпрацює з Міжвідомчою лабораторією наукових основ заповідної справи Інституту ботаніки АН України та Мінекобезпеки України м. Київ (під керівництвом доктора біологічних наук, професора Андрієнко Т.Л.).

Упродовж 1993-1998 рр. наукові дослідження фіторізноманіття Лівобережного

Придніпров'я здійснює як докторант відділу екології фітосистем Інституту ботаніки АН. Результати вивчення флори і рослинності регіону висвітлює у монографіях («Заповідна краса Полтавщини», «Конспект флори Лівобережного Придніпров'я», «Безсудинні рослини Лівобережного Лісостепу України») та у численних статтях.

Навчаючись у докторантурі, Олена Миколаївна викладала систематику рослин, спецкурс із фітоіндикації, вела польову практику з ботаніки, екології рослин у Києво-Могилянській академії, Київському національному університеті імені Тараса Шевченка, Соломоновому університеті.

Після закінчення докторантури (жовтень 1998 р.) повернулася на кафедру ботаніки. Опанувала теоретичний курс «Еволюційне вчення», розробила лекції, тематику і оригінальну методику проведення семінарських занять та рейтингового контролю знань. Розробила авторську програму спецкурсу «Заповідна справа». Викладала навчальні дисципліни «Географія рослин», «Проблеми сучасної біології». Розробила маршрути навчальних екскурсій еколого-натуралістичної практик до природно-заповідних територій (заповідники «Кам'яні могили», «Канівський», дендропарки «Устимівський», «Софіївка», регіональний ландшафтний парк «Диканський» тощо). Десятки курсових і дипломних робіт виконано під керівництвом О.М. Байрак за тематикою досліджень рослинного світу Полтавщини.

У 2001 р. вона захистила докторську дисертацію на тему «Фіторізноманітність Лівобережного Придніпров'я». Обґрунтувала доцільність створення кафедри екології та охорони довкілля на природничому факультеті, яку очолювала упродовж п'яти років (із вересня 2001р. по серпень 2006 р.).

У цей період Олена Миколаївна плідно інтегрує різні види діяльності як педагог, науковець і громадський діяч. Здійснює різні види навчальної та організаційно-методичної роботи: веде лекційні, семінарські заняття з дисциплін «Основи еволюційного вчення», «Заповідна справа», «Проблеми сучасної біології», керує екологічною практикою, укладає слайдотеки, фототеки, сценарії відеосюжетів («Раритети флори Полтавщини», «Проектований регіональний ландшафтний парк «Нижньоворсклянський»). Декілька разів на рік виступає на методичних семінарах із природоохоронною тематикою у районах області, консультує учителів, учнів.

У 2003 р. отримала наукове звання професора. Очолювала і забезпечувала виконання трьох фундаментальних тем кафедри:

– «Дослідження біорізноманітності Лівобережного Придніпров'я» (розділи: оцінка біологічної та ландшафтної різноманітності існуючих і проектованих заповідних територій; вивчення стану популяцій рідкісних рослин Полтавської області);

– «Сучасний стан природно-заповідної мережі Полтавської області та її оптимізація» (оптимізація природно-заповідної мережі Лохвицького, Чутівського, Шишацького, Машівського та інших районів Полтавської області; розробка проекту регіонального ландшафтного парку «Нижньоворсклянський»);

– «Розробка проекту перспективної регіональної екологічної мережі Лівобережного Придніпров'я».

У 2002 р. ініціювала створення регіонального ландшафтного парку «Нижньоворсклянський» з метою збереження студентського Лучківського біостаціонару. Розробила концепцію та очолила перші етапи розбудови дендропарку на території біостаціонару. Сприяла створенню музею «Природа і мистецтво». Щороку організовувала наукові експедиції по території існуючих та проектованих заповідних об'єктів. Була постійним консультантом із питань заповідної справи Держуправління охорони навколишнього природного середовища в Полтавській області, ініціатором і автором проспектів колективних монографій «Еталони природи Полтавщини» (2003), «Атлас рідкісних рослин України» (2005), «Ботанічний заказник «Драбинівка» (2006), «Парки Полтавщини» (2007) у співпраці із полтавським видавництвом «Верстка».

У 2002-2003 рр. співпрацювала з кафедрою екології та ботаніки Полтавської аграрної академії (викладає «Заповідну справу», була науковим керівником аспірантки Некрасенко Л.А.). Із 2003 р. викладала курс «Біології», «Біоценології», «Заповідної справи», «Біоіндикації» для студентів-екологів Полтавського інституту бізнесу.

Із 2003 р. на кафедрі очолювала роботу аспірантури із «Ботаніки» та «Екології». П'ять аспірантів (Панасенко Т., Ворцепньова М., Криворучко Т., Грицай І., Антипова Ю.) виконували дисертаційні роботи за актуальними для регіону темами досліджень, зокрема: дендрофлора парків Полтавщини, урбанофлора м. Полтави, рідкісні степові ефемероїди, стратегія популяцій видів роду проліска, рослинний покрив кар'єрів та відвалів Кременчуцького Придніпров'я.

Із 2001 р. редагувала «Збірник наукових праць Полтавського педагогічного університету» – Серія «Екологія. Біологічні науки», який із 2003 р. є фаховим виданням, а також збірки матеріалів науково-практичних семінарів. Щороку виступала з доповідями на міжнародних, всеукраїнських наукових конференціях, з'їздах, симпозіумах у різних містах України, була організатором в університеті міжнародних і всеукраїнських наукових конференцій та науково-практичних семінарів, які здебільшого проходили у педагогічному університеті та на біостаціонарі ПДПУ.

Із 2001 р. очолювала секцію «Природно-заповідні території» Полтавської організації Українського товариства охорони природи, яка щороку сприяла проведенню науково-практичних семінарів для вчителів біології, працівників еколого-натуралістичних центрів, екологічних структур та виданню природоохоронної літератури (книг, збірок, буклетів, календариків).

Започаткувала традицію – проведення презентацій нових природоохоронних видань у Полтавському краєзнавчому музеї.

У 2005-2006 рр. очолювала підготовку документації до ліцензування спеціальності «Екологія» на природничому факультеті ПДПУ імені В.Г. Короленка.

У 2006 р. переїхала до м. Києва, але продовжувала працювати професором кафедри – керувала роботою аспірантів, для магістрів забезпечувала викладання навчального курсу «Сучасні погляди на еволюцію органічного світу».

У Києві впродовж 2006-2007 рр. вона працювала старшим науковим співробітником відділу ландшафтного будівництва Національного ботанічного саду імені М.М. Гришка, а з 2007 по 2010 рр. – заступником директора із наукової роботи Наукового центру екомоніторингу та біорізноманіття мегаполісу НАН України. Від вересня 2010 р. обіймала посаду директора Центру заповідної справи, рекреації та екотуризму, а з 2012 р. була завідувачем кафедри заповідної справи Державної екологічної академії післядипломної освіти та управління Мінприроди.

Із 2004 р. Олена Миколаївна активно займалася питаннями паркознавства та дендрології, вивчала стан дендропарків та парків-пам'яток садово-паркового мистецтва Полтавщини та України. Результати цієї її роботи опубліковані у колективних монографіях «Парки Полтавщини» (2007), «Стежинами заповідних парків Полтавщини» (2009). Вона активно та цілеспрямовано сприяла поповненню колекцій «Криворудського», «Устимівського» та «Березоворудського» дендропарків, була ініціатором, організатором і науковим координатором проекту створення нового дендропарку «Івушка» (Кременчуцький р-н, с. Омельник). Згодом очолила довгостроковий Всеукраїнський науково-освітній проект «Оптимізація озеленення територій навчальних закладів України» (2008). Із 2009 р. вивчала стан дендропарків загальнодержавного значення, результати чого висвітлено у проспекті «Заповідні дендропарки України» (2014). Із 2010 р. організувала проведення щорічних Всеукраїнських науково-практичних семінарів-експедицій на базі дендропарків загальнодержавного і місцевого значення. О.М. Байрак багато зробила для підвищення статусу Криворудського парку до дендропарку загальнодержавного значення (2010). Історію розвитку та сучасний стан його дендрофлори вона разом із колегами описала у монографії «Парк, посаджений з любов'ю» (2016).

О.М. Байрак була науковим керівником проектів зі створення Національних природних парків України та розробки структури Національної та регіональних екомереж України. Вона організувала підготовку колективної монографії «Регіональна екомережа Полтавщини» (2010) і

виступила її співавтором та науковим редактором. Активно здійснювала моніторинг заповідних територій Полтавщини, результати якого висвітлено у книзі «Заповідні стежини Лохвицького краю» (2012), низці публікацій, доповідей на конференціях.

Під науковим керівництвом О.М. Байрак захищено вісім кандидатських дисертацій, із них чотири – зі спеціальності «Ботаніка» (Панасенко Т.В. – 2007, Криворучко Т.В. – 2008, Грицай І.А. – 2010, Потоцька С.О. – 2011), чотири – з «Екології» (Некрасенко Л.А. – 2004, Жицька Л.І. – 2011, Федько Р.М. – 2014, Шапаренко І.Є. – 2015).

О.М. Байрак – автор понад 300 наукових та понад 50 навчально-методичних публікацій, у т.ч. 15 монографій, підручника «Біологія» (для студентів вищих навчальних закладів), навчальних програм та посібників, статей у фахових виданнях, у збірниках матеріалів конференцій, буклетів.

Від 2011 р. вона стала засновником серії науково-популярних видань «Видатні дослідники та природоохоронці України». У ній побачили світ п'ять видань, присвячених відомим ученим, – В.М. Самородову (2011), Т.Л. Андрієнко (2013), Т.М. Черевченко (2014), Л.П. Царику (2015), І.С. Косенку (2016). Із 2012 р. у серії «Національна екомережа і природно-заповідний фонд України» побачили світ шість вишуканих книжок, у тому числі такі популярні, як: «Степові перлини Полтавщини», «Устимівський дендропарк» тощо.

У творчому доробку О.М. Байрак – понад 10 відеофільмів про заповідні території Полтавщини й України, а також більш як 50 пісень про природу, зібраних на тематичних дисках «Вишукані квіти», «Намалюй мені степ», «Старинный парк» та ін., які вона майстерно виконувала, адже мала абсолютний музичний слух та неповторно м'який голос.

Науковій спільноті Олена Миколаївна відома як принциповий член спецради по захисту дисертацій при Національному ботанічному саду імені М.М. Гришка НАН України і заступник голови спецради у Державній екологічній академії післядипломної освіти та управління.

Багато фахівців із різних куточків України запам'ятали Олену Миколаївну як рецензента численних підручників, посібників, монографій, статей для «Українського ботанічного журналу», опонента на захистах кандидатських та докторських дисертацій, активного члена Ради ботанічних садів і дендропарків України та наукової ради Всеукраїнської екологічної ліги. Крім цього, вона відома своєю подвижницькою діяльністю як член редколегій журналів «Світ довкілля», «Біологія та екологія» та видання «Бібліотека Всеукраїнської ліги: Серія «Стан навколишнього середовища».

Загинула в автокатастрофі 3 лютого 2018 р. біля с. Підпечери Івано-Франківської області. Похована у м. Полтава. 5 лютого 2019 р. відбулися заходи із вшанування її пам'яті.

За: Гапон С.В., Самородов В.М., Буйдін В.В., Орлова Л.Д., Смоляр Н.О. Авторитетний науковець і викладач, ботанік, флорист, еколог, сподвижник заповідної справи в Україні (пам'яті доктора біологічних наук, професора Олени Миколаївни Байрак) // Біологія та екологія. – 2018. – Т.4, №1. – С. 123–128.

БЕДЕНКО ЕВЕЛІНА ПЕТРІВНА

Доцент

Народилась 24 травня 1941 р. у м. Валуйки Бєлгородської області Російської Федерації в сім'ї робітників. У 1958 році закінчила середню школу з медаллю.

З 1959 по 1964 рр. навчалася на біолого-грунтознавчому факультеті Воронезького державного університету. Працювала вчителем біології спочатку у м. Валуйки, а з липня 1970 року по грудень 1976 р. в середніх школах №4 та №28 м. Полтави.

З 1976 по 1 грудня 1979 р. навчалась в аспірантурі Ботанічного інституту ім. В.Л. Комарова

АН СРСР. З грудня 1979 року працює асистентом кафедри ботаніки і захисту рослин Полтавського сільськогосподарського інституту.

Евеліна Петрівна Беденко в січні 1980 р. захистила кандидатську дисертацію «Макроміцети Бєлгородської області». Значну консультаційну допомогу при виконанні дисертаційної роботи Евеліні Петрівні надавав доц. Р.В. Ганжа.

У червні 1982 р. обрана на посаду старшого викладача кафедри ботаніки ПДПІ імені В.Г. Короленка. З лютого 1983 р. – доцент кафедри. Основне навчальне навантаження - методика біології та ботаніка.

У вересні 1985 року звільняється з роботи у зв'язку із зміною місця роботи чоловіка, і з жовтня 1985 по лютий 1986 року працює старшим науковим співробітником лабораторії навчання біології і хімії в НДІ педагогіки УРСР. Після цього Міністерством освіти УРСР направляється порядком переводу для використання на посаді доцента кафедри природничих і математичних дисциплін ПДПІ імені В.Г. Короленка з наступним призначенням на посаду старшого наукового співробітника для роботи над докторською дисертацією.

З вересня 1986 по вересень 1988 р. проходить стажування (докторантуру) в Ботанічному інституті імені В.Л. Комарова АН СРСР, де в лабораторії прикладної мікології Відділу нижчих рослин доповідає тему докторської дисертації «Макромицеты Среднерусской возвышенности». Отримує позитивний відгук і рекомендацію для розгляду на засіданні Спеціалізованої Ради із захисту таких дисертацій. Пізніше (у жовтні 1990 р.) Спеціалізована Рада при МДУ імені М.В. Ломоносова прийняла щодо дисертації Евеліни Петрівни негативне рішення.

Після повернення з докторантури працює доцентом кафедри природничих і математичних дисциплін. Навесні 1990 року бере участь у конкурсі на заміщення посади доцента кафедри біології, але рішенням Ради інституту від 4 травня не переобирається на новий термін. У липні 1990 року отримує дозвіл на виконання робіт з госпдоговірної тематики. У 1992 році звільняється за власним бажанням.

У подальшому працювала доцентом на кафедрі медичної біології, паразитології та генетики Полтавської медичної стоматологічної академії, займалася дослідженнями використання лікарських рослин у медицині, а після виходу на пенсію – цілительством.

БЕЗСОНОВА ВАЛЕНТИНА ОЛЕКСАНДРІВНА

Старший лаборант

Народилась 27 серпня 1985 року. У 2002-2007 рр. – навчалась у ПДПУ імені В.Г. Короленка по спеціальності «Педагогіка і методика середньої освіти. Хімія та основи інформатики». Здобула кваліфікацію вчителя хімії, основ інформатики, екології та безпеки життєдіяльності. У 2008 рр. – закінчила магістратуру за спеціальністю «Педагогіка і методика середньої освіти. Хімія» та здобула кваліфікацію магістра педагогічної освіти, викладача хімії; у 2018 році отримала другу вищу освіту за спеціальністю «Психологія» в Полтавському національному педагогічному університеті імені В.Г. Короленка.

З серпня 2007 року працювала на посаді старшого лаборанта кафедри екології та охорони довкілля Полтавського державного педагогічного університету імені В.Г. Короленка. В лютому 2015 року переведена на посаду старшого лаборанта кафедри ботаніки, екології та методики навчання біології ПНПУ. У 2016 р. звільнилась з посади у зв'язку із вступом до аспірантури в Полтавську державну аграрну академію зі спеціальності 201 – Агрономія.

БЕРЕЗОВСЬКА АЛЬВІНА ІВАНІВНА

Асистент

Народилась у 1937 році в м. Чита в родині військовослужбовця. Навчалася в радянській середній школі в місті Дайрен у Китаї, яку закінчила в 1955 році, після чого вступила на факультет плодоовочівництва і виноградарства Одеського сільськогосподарського інституту.

Після закінчення інституту в 1960 році отримала диплом за спеціальністю «Плодоовочівництво і виноградарство» з присвоєнням кваліфікації вченого-агронома. Працювала за направленням плодоовочеводом у колгоспі на Кіровоградщині, а потім агрономом-фітопатологом служби сигналізації і прогнозів появи шкідників і хвороб сільськогосподарських культур у м. Первомайськ Миколаївської області. У 1966 році переїхала до Полтави за місцем навчання чоловіка в аспірантурі. Три роки працювала в обласній інспекції з карантину рослин, а потім старшим лаборантом відділу розведення і генетики Полтавського НДІ свинарства. У 1975 році перейшла на посаду старшого лаборанта кафедри ботаніки природничого факультету Полтавського державного педагогічного інституту імені В.Г. Короленка. Була ініціативною, постійно турбувалася про якість обслуговування освітнього процесу, уніфікуючи підготовку до нього. Брала активну участь у різних формах громадського життя на факультеті.

З 1986 р. до виходу на пенсію в 1998 р. працювала асистентом кафедри ботаніки. Основне навчальне навантаження – лабораторні заняття та польова практика з анатомії, морфології і систематики рослин.

Наукові інтереси А.І. Березовської були пов'язані з вивченням рідкісних рослин південно-східної частини Лівобережного Лісостепу України.

БЕСЕДІНА ІРИНА СЕРГІЇВНА

Кандидат біологічних наук, доцент

Народилася 20 квітня 1955 року в місті Полтава. Середню освіту отримала в СШ №14 м. Полтава, яку закінчила у 1972 р. У цей період цікавилася біологією та географією, активно займалася спортом.

Із 1.09.1972 р. працювала на посаді препаратора кафедри ботаніки Полтавського педагогічного інституту ім. В.Г. Короленка, а у 1974 р. вступає на природничий факультет інституту. Навчання давалося легко, вчилася з великим бажанням. Брала активну участь у житті факультету, представляла інститут на спортивних змаганнях, виконувала обов'язки старости групи. Успішно закінчила у 1979 р. інститут, отримала кваліфікацію вчителя біології і хімії. Набуті під час навчання знання і досвід від кращих викладачів інституту дозволили впевнено розпочати свою роботу у рідній школі №14, де з 1979 по 1985 р. працювала на посадах: вихователя групи продовженого дня, вчителя молодших класів, природознавства, географії, біології та хімії.

У 1986 р. перейшла до Полтавського сільськогосподарського інституту, де працювала старшим лаборантом на кафедрі вигодовування, морфології та фізіології сільськогосподарських тварин, а вже у 1988 р. повернулася до педагогічного інституту на посаду асистента кафедри біології.

Протягом 1989-1992 рр. навчалася в очній цільовій аспірантурі Інституту ботаніки АН УРСР ім. М.Г. Холодного (м. Київ). Наставником, виваженим керівником наукової роботи увесь цей час був Ростислав Васильович Ганжа. У 1993 р. успішно захищена кандидатська

дисертація «Агарикоїдні базидіоміцети Придніпровської низовини (у межах Лівобережного Лісостепу України)».

По закінченню аспірантури Беседіна І.С. повернулася асистентом вже на кафедру ботаніки. Саме тут, поряд із досвідченими викладачами Ганжою Р.В., Стасілюнас О.А., Щербиною Д.М., Буйдіним В.В. відбувалося становлення Ірини Сергіївни Беседіної як викладача і науковця. Працюючи на кафедрі ботаніки на посадах старшого викладача (1994-1996 рр.) та доцента (1996-2001 рр.) забезпечувала лекційні курси «Ботаніка. Систематика вищих та нижчих рослин», «Мікробіологія», «Основи соціоекології», постійно вела практичні заняття з «Методики викладання ботаніки, біології», «Виготовлення унаочнення» та польові практики з «Ботаніки. Систематики рослин», «Методики викладання біології». Досвід, отриманий під час роботи у школі, дозволив якісно здійснювати керівництво роботою студентів під час педагогічних практик на 4-5 курсах та пропедевтичної практики.

У 2001 році І.С. Беседіна була переведена на посаду доцента новоствореної кафедри екології та охорони довкілля. Читала лекції та проводила практичні заняття з «Основ соціоекології», «Основ екології», «Екології», «Основ екології аграрного виробництва», спецкурс із мікології, проводила польові навчальні практики з «Екології», «Методики викладання біології. Шкільний курс», комплексні практики з біології, педпрактики. З 2001 по 2005 р. виконувала обов'язки заступника декана природничого факультету з методичної роботи. Не втрачала зв'язки із школами, працюючи за сумісництвом у школі «Паросток». Це дозволяло відчувати запити і потреби забезпечення шкільного курсу біології, реагувати на них, готуючи до цієї педагогічної діяльності студентів.

Перейшовши працювати у 2004 році на кафедру природничо-математичних дисциплін психолого-педагогічного факультету ПДПУ, Ірина Сергіївна викладала дисципліни «Ботаніка і зоологія», «Природознавство», «Валеологія», «Основи екології», але не полишала роботу на кафедрі екології та охорони довкілля до 2013 року.

І.С. Беседіна є автором ряду опублікованих методичних матеріалів, посібників із навчальних курсів, що нею викладаються, а також тематичних екскурсій на території регіональних парків «Диканський» та «Нижньоворсклянський» та інших заповідних об'єктів Полтавщини. У 2006 та 2007 рр. брала участь у розбудові адміністративно-наукового центру регіонального ландшафтного парку «Нижньоворсклянський»: закладанні дендропарку, фруктового саду, розробки проекту музею (експозиція про гриби), забезпечувала еколого-просвітницькі заходи – організовувала конференції, проводила екологічні екскурсії, здійснювала моніторингові наукові дослідження.

Наукові інтереси І.С. Беседіної пов'язані з дослідженням мікобіоти Полтавщини. Кожного року проводить польові дослідження в різних районах Полтавської області в складі наукової групи викладачів кафедри, вивчаючи видову різноманітність грибів макроміцетів у різних екосистемах та їх екологічні особливості, досліджує особливості мікобіоти заповідних територій. Під керівництвом Беседіної І.С. підготовлено понад 30 курсових, 10 дипломних та 4 магістерських роботи, що оцінені комісіями тільки на «відмінно». Має досвід у керівництві учнівськими науковими роботами (робота, присвячена родині мухоморові стала переможцем Всеукраїнського конкурсу учнівських наукових робіт). Постійно поповнюється новими цікавими знахідками створений викладачем науковий мікологічний гербарій, що нині нараховує вже більше, ніж 3000 ексикатів. Результати досліджень постійно висвітлюються на наукових конференціях, семінарах різного рівня та ботанічних з'їздах. За тридцять років роботи в Полтавському педагогічному університеті І.С. Беседіна опублікувала понад 70 наукових та методичних праць. Є активним членом Полтавської обласної організації Українського товариства охорони природи.

Увесь час навчання, трудової діяльності І.С. Беседіна була завжди активним учасником життя факультету, його патріотом. Чисельні різнотематичні виставки ніколи не проходили без її участі («Вісті весни», «Гриби» та ін.).

Фахівець у галузі: екології, мікології, методики викладання біології, екологічного туризму, еколого-валеологічного просвітництва.

У 2017 р. звільняється за власним бажанням у зв'язку з виходом на пенсію.

БИХУН ВАСИЛЬ ВАСИЛЬОВИЧ

Кандидат сільськогосподарських наук, завідувач кафедри (1963-1972 рр.)

Народився 1 січня 1920 року в родині селянина-середняка в селі Варварівка Вовчанського району на Харківщині. Середню освіту отримав у м.Рубіжне Ворошиловградської (Луганської) області. В 1937 р. вступив, а 1946 р. закінчив Ворошиловградський сільськогосподарський інститут. З березня 1943 року по жовтень 1945 року служив рядовим солдатом.

З липня 1946 року по січень 1954 р. працював завідувачем сортодільниці при Волинській, а потім заступником завідувача при Івано-Франківській інспектурах.

У 1956 р. В.В. Бихун закінчив стаціонарну аспірантуру при Всесоюзному НДІ кукурудзи і по травень 1957 року працював молодшим науковим працівником. У 1958-1963 рр. – на Івано-Франківській обласній сільськогосподарській дослідній станції, спершу на посаді завідувача відділу рільництва, а потім заступника директора з наукової роботи.

У 1959 році захистив дисертацію на здобуття вченого ступеня кандидата сільськогосподарських наук на тему «Порівняльна продуктивність і деякі питання агротехніки силосних культур у богарних умовах південного Степу УРСР».

З 14.10.1963 р. зайняв посаду завідуючого кафедрою ботаніки ПДПІ імені В.Г. Короленка, де викладав курс загальної ботаніки (анатомія та морфологія) і фізіології рослин.

Наукові інтереси Василя Васильовича пов’язані з темами: «Вплив макродобрив NPK на якісний склад і врожай кукурудзи в умовах Полтавської області» та «Мінеральне живлення кукурудзи як фактор росту і розвитку рослин, формування врожаю та його якості». У вересні 1970 року захистив докторську дисертацію на тему «Біологічні особливості і агротехнічні основи вирощування та впровадження кукурудзи на Прикарпатті», яка не була затверджена ВАК.

Звільнився з кафедри за власним бажанням у зв’язку з виходом на пенсію 31.08.1986 року, але завдяки дозволу Міністерства освіти УРСР на зарахування на роботу доцентів-пенсіонерів повернувся на кафедру і продовжував працювати ще впродовж року. Після звільнення з ПДПІ виїхав до Росії, де деякий час обіймав посаду доцента у закладах вищої освіти міста Пензи.

БІЛАН ТАМАРА ОЛЕКСАНДРІВНА

Старший лаборант

Народилась 8 травня 1997 р. в с. Сари Гадяцького району Полтавської області.

У 2014 році закінчила Веприцьку загальноосвітню школу І-ІІІ ступенів.

1 вересня 2014 року вступила на навчання до Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка на природничий факультет за фахом «Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування» та отримала диплом з освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавр у червні 2018 року. З вересня 2018 продовжила навчання в цьому ж університеті для отриманням магістерського рівня вищої освіти. З жовтня 2018 р. була прийнята на посаду старшого лаборанта кафедри ботаніки, екології та методики навчання біології.

БУГАЄВСЬКИЙ МИХАЙЛО ФЕДОСІЙОВИЧ

Доцент

Народився 22 травня 1893 року в родині шахтаря в с. Климівка (нині – Луганської області). У 1912 році екстерном склав екзамен на звання вчителя початкової школи і вчителював у селах Луганщини до вересня 1922 року. Вчительська робота переривалася у зв'язку з мобілізацією на війну на Кавказький фронт (1916-1917) та службою у лавах Червоної Армії (1919-1921).

З 1922 по 1 травня 1926 року навчався в Харківському інституті народної освіти на агробіологічному факультеті. Тут же в 1926-1929 роках навчався в аспірантурі з фізіології рослин. У червні 1938 року йому було присуджено вчений ступінь кандидата біологічних наук. Після захисту кандидатської роботи перейшов працювати в Український НДІ Соцземлеробства в Харкові на посаду молодшого, а потім старшого наукового співробітника. В зв'язку з тим, що для роботи в інституті потрібні були ґрунтовні знання з фізики, вступив на перший курс фізико-математичного факультету ХДУ, який закінчив у 1941 році.

У березні 1942 року добровільно пішов на фронт, але вже у травні через поранення був евакуйований до м. Куп'янськ. Потрапив у оточення, був у концтаборі (звідки втік). З червня 1943 по вересень 1945 працював директором Ольховатської середньої школи на Харківщині. З вересня 1945 року – доцент кафедри ботаніки Полтавського сільськогосподарського інституту.

З жовтня 1951 року – доцент кафедри ботаніки ПДПІ (як погодинник). Викладав курс фізіології рослин. Наукові інтереси М.Ф. Бугаєвського були пов'язані з розв'язанням проблем, що виникають при зимівлі озимих культур.

БУЙДІН ВАЛЕРІЙ ВАСИЛЬОВИЧ

Кандидат біологічних наук, доцент, завідувач кафедри (1981-1988 рр.)

Народився 25 жовтня 1947 року в м. Козова Тернопільської області у родині військового. Після демобілізації батька у 1948 році сім'я Буйдіних переїхала на Полтавщину, спочатку до с. Великі Кринки, а згодом до с. Манжелії Глобинського району. В 1965 році закінчив Манжеліївську середню школу з золотою медаллю, і того ж року вступив на природничий факультет ПДПІ імені В.Г. Короленка на спеціальність «Хімія і біологія». З 1 вересня 1970 року він – аспірант Інституту молекулярної біології і генетики АН УРСР. В 1971-1972 роках служив у Радянській Армії. Після звільнення в запас продовжив навчання в аспірантурі.

Весною 1975 року повертається до Полтавського педінституту на посаду асистента кафедри ботаніки. З 1977 року — старший викладач кафедри ботаніки. В 1982 році захищає дисертацію на здобуття вченого ступеня кандидата біологічних наук з теми «Порівняльне вивчення особливостей дії деяких поліплоїдогенних речовин» і обирається на посаду завідувача кафедри ботаніки.

Співав у народному хорі «Калина» у партії тенорів (1979-1982).

З 1988, після об'єднання кафедр зоології і ботаніки – доцент кафедри. Читав лекційні курси з цитології, генетики, географії рослин, дослідницької роботи в школі. Проводив лабораторні та семінарські заняття з цих предметів, а також із систематики рослин, з якої вів і польову практику.

Із уведенням магістратури опанував теоретичні курси з молекулярної біології, біотехнології, сучасних проблем генетики людини.

Тривалий час займався вивченням флори Полтавщини, рідкісних та зникаючих рослин. Один із авторів науково-популярних видань «Щоб цвіли горицвіти» (1992) та «Збережи, де стоїш, де живеш» (1998). Особливу увагу приділяє популяризації знань про декоративні рослини, проводячи різноманітні виставки. У співдружності з Національним ботанічним садом НАН України імені М.М. Гришка займається гібридизацією хризантеми дрібноквіткової. Передав у сортовивчення ряд цінних гібридів цієї рослини.

Починаючи з 2000 року в тісній співпраці з науковцями Полтавської аграрної академії працює над темою «Біологізація захисту декоративних рослин від хвороб і шкідників засобами рослинного походження».

Перший науковий керівник доктора біологічних наук О.М. Байрак, доктора біологічних наук С.В. Гапон та кандидата біологічних наук Ю.В. Буйдіна, студентські наукові роботи яких переросли в кандидатські дисертації.

Упродовж усіх років роботи на кафедрі постійно співпрацював з Полтавським обласним інститутом післядипломної педагогічної освіти імені М.В. Остроградського.

Брав активну участь у створенні біостаціонару «Лучки». В 1970-х – 1980-х рр. очолював студентські будівельні загони природничого факультету, які в період канікул зводили споруди на його території та збудували оранжерейно-лабораторний комплекс у ботанічному саду ПДПУ.

Понад 20 років очолював журі обласних учнівських олімпіад з біології. Брав активну участь у підготовці команд області до Всеукраїнських олімпіад.

У провідних школах міста та області тривалий час читав спецкурси з генетики, біології клітини, біотехнології, керував учнівськими науково-дослідницькими роботами. Був головою журі обласних конкурсів членів МАН та НТУ по секції «Біологія». У професійній діяльності завжди займав принципову позицію.

Нагороджений нагрудним знаком «Відмінник освіти» (1984 р.).

Коло наукових інтересів: ботаніка, екологія рослин, генетика, цитологія.

Звільнився з кафедри у 2015 р. в зв'язку з виходом на пенсію.

БУЛАНИЙ ЮРІЙ ІВАНОВИЧ

Асистент ПДПІ імені В.Г. Короленка (1978-1982 рр.)

Народився 18 січня 1955 року в с. Халтурине (з 2016 р. – Мартинівка) Карлівського району Полтавської області.

У 1972-1977 роках навчався на біологічному факультеті Харківського державного університету імені О.М. Горького. Був направлений на роботу вчителем біології та хімії Новотагамлицької середньої школи Машівського району Полтавської області.

З 22 серпня 1978 по 30 вересня 1982 року працював на посаді асистента кафедри ботаніки Полтавського державного педагогічного університету імені В.Г. Короленка. Фахівець в області анатомії та морфології рослин.

У 1982-1985 роках навчався в аспірантурі при Московському педагогічному інституті імені В.І. Леніна зі спеціальності «Ботаніка», під керівництвом А.Г.Єланєвського. В 1987 р. захистив кандидатську дисертацію «Таксономическая значимость морфологических признаков для систематики рода *Ranunculus* L. на примере группы Ranunculus dissectus».

З 1985 р. працює в Саратовському державному університеті імені М.Г. Чернишевського (зараз – національний дослідницький державний університет). Доктор біологічних наук з 2010 р. (тема: «Флора Саратовської області»). Автор численних наукових праць: https://www.sgu.ru/person/bulanyy-yuriy-ivanovich#

Професор кафедри ботаніки й екології СНДУ імені М.Г.Чернишевського з 2011 р. по даний час.

ВАЩИШИНА ДЖАНЕЛЬ ЛЬВІВНА

Доцент

Народилася 6 серпня 1939 року в м. Радомишль Житомирської області. Закінчила Білоцерківський сільськогосподарський інститут у 1964 році, отримавши спеціальність «вчений-агроном». Працювала лаборантом-мікробіологом у науково-дослідних установах м. Харкова та старшим науковим співробітником на Сквирській дослідній станції. У 1972 році закінчила аспірантуру при Українському НДІОБ у м. Харків. З 1973 по 1980 рік – асистент кафедри ботаніки і фізіології рослин Білоцерківського сільськогосподарського інституту. У 1974 році захистила кандидатську дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата сільськогосподарських наук. У 1980 році обирається по конкурсу на посаду старшого викладача, а пізніше – доцента кафедри ботаніки Ніжинського державного педагогічного інституту імені М.В. Гоголя. З 1987 року працювала на посаді доцента кафедри ботаніки Полтавського педінституту. Читала курс дарвінізму та дисципліни сільськогосподарського циклу.

Звільнилася у 2000 році в зв'язку з виходом на пенсію.

Померла 16 травня 2012 р., похована у м. Полтава.

ВЕРХОВОД (ЛАЗОРКО) ЛЮДМИЛА АРТЕМІВНА

Асистент, старший викладач

Людмила Артемівна (дівоче прізвище – Лазорко) народилася 20 травня 1924 року в м. Ізюм Харківської області у родині службовців. У 1932 році вступила до школи. Атестат про середню освіту отримала у м. Полтава, куди у 1937 році переїхала родина.

У 1941 році вступила до Харківського хіміко-технологічного інституту. В роки війни проживала в м. Полтава, де працювала робітницею в садівництві. Після визволення міста в 1944 році вступила до Полтавського сільськогосподарського інституту, який закінчила з відзнакою в 1948 році. Працювала агрономом-інспектором облдержінспекції з якості насіння, а з 1951 року – лаборантом кафедри ботаніки Полтавського педагогічного інституту.

З 1.09.1953 по 1978 рік Людмила Артемівна працювала на посаді асистента та старшого викладача кафедри ботаніки. Викладала практичний курс з ботаніки, теоретичні та практичні курси з основ загального землеробства і рослинництва.

На агробіостанції замість колекційного відділу у відкритому ґрунті були створені польова та овочева сівозміни, в навчальному корпусі – кабінет рослинництва.

Працювала над науково-дослідницькою темою «Мінеральне живлення кукурудзи як фактор росту і розвитку рослин, формування врожаю та його якості».

Звільнена в 1978 році з посади в зв'язку з виходом на пенсію за інвалідністю.

ВЛАСЕНКО (ОРЛОВА) НАТАЛІЯ ОЛЕКСАНДРІВНА

Кандидат біологічних наук, асистент

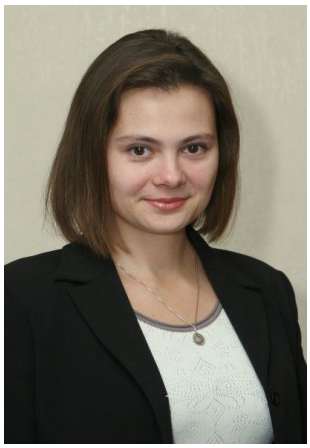

Народилася 18 січня 1983 року у м. Полтава. Середню освіту здобула у міській ЗОШ № 23. На стаціонарному відділенні природничого факультету Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка навчалася у 2000-2005 роках. Отримавши диплом вчителя біології, валеології та основ екології, практичного психолога в закладах освіти, вступила до магістратури ПНПУ, де в 2006 році здобула кваліфікацію магістра педагогічної освіти, викладача біології.

З 2006 по 2010 рр. працювала асистентом кафедри природничих і математичних дисциплін ПНПУ імені В.Г. Короленка і за сумісництвом у 2007-2009 рр. – кафедри ботаніки. Забезпечувала проведення лабораторних занять та польової практики із навчальних курсів «Ботаніка», «Фізіологія рослин».

У період 2007-2014 років навчалася в аспірантурі Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара. Виконала дисертаційне дослідження на тему «Біоекологічні особливості лісів зеленої зони міста Полтави (біорізноманітність, відновлення, охорона)» під керівництвом відомого ботаніка і ґрунтознавця, доктора біологічних наук, професора, член-кореспондента НАН України А.П. Травлєєва. Кандидатську дисертацію захистила у 2014 року на засіданні спеціалізованої ради Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара за спеціальністю 03.00.16 – екологія.

Після закінчення аспірантури з 2014 по 2016 рр. продовжила працювала на посаді асистента кафедри природничих і математичних дисциплін, а з 2016 по 2018 рр. – асистента кафедри початкової освіти, природничих і математичних дисциплін та методик їх викладання ПНПУ імені В.Г. Короленка, з 2018 року по теперішній час працює на посаді доцента цієї кафедри.

Коло наукових інтересів**:** екологія та біогеоценологія, екологічне ґрунтознавство, степове лісознавство і лісова рекультивація порушених земель.

ВЛАСЮК ЙОСИП ІВАНОВИЧ

Доцент

Народився 16 квітня 1903 року в с. Рахнах-Собових Гайсинського району Вінницької області у родині сільського вчителя. В 1923 році вступив на агрономічний факультет Уманського сільськогосподарського інституту і закінчив його в 1926 році. Був направлений на роботу в Уманську Сількоопспілку, пізніше реорганізовану в Окрбурякспілку. Тут, а також у ряді інших установ працював на посаді агронома.

У липні 1932 року був направлений на посаду старшого наукового працівника в Український інститут кормів. У 1932 році вступив до аспірантури при цьому ж інституті. В 1934 році переведений до аспірантури при Всесоюзному інституті рослинництва, яку закінчив у січні 1936 року і одночасно захистив дисертацію на здобуття вченого ступеня кандидата біологічних наук з теми «Морозостійкість сортів люцерни і вплив осінніх термінів укосу на зимостійкість і урожайність люцерни».

Після захисту дисертації до початку війни працював на посаді наукового співробітника, завідувача групи фізіології рослин у лабораторії селекції і насінництва філіалу Інституту кормів у м. Полтаві. Сюди ж повернувся після війни з Саратовської області, де філіал був в евакуації.

З 01.12.1946 року – доцент кафедри ботаніки Полтавського педінституту з курсів фізіології рослин та дарвінізму. Звільнився у 1956 році. Запам’ятався як уважна до студентів, доброзичлива людина. Помер у 1976 р., похоронений у Полтаві.

ВОВК ОЛЕКСАНДРА ГРИГОРІВНА

Кандидат біологічних наук, доцент

Народилась 23 січня 1937 року в с. Бардакове (тепер – Покровське) Решетилівського р-ну Полтавської обл. в сім'ї робітника. З 1944 по 1954 рік навчалася в Антонцівській середній школі. У 1959 році з відзнакою закінчила біологічний факультет Харківського державного університету імені О.М. Горького. Деякий час працювала в Липецькій середній школі та в Українському інституті вдосконалення кваліфікації лікарів.

З 1960 року життя О.Г. Вовк пов'язане з кафедрою ботаніки Харківського державного університету, де працювала старшим лаборантом, асистентом, навчалася в аспірантурі і працювала на посаді доцента.

У лютому 1969 року захистила дисертацію і стала кандидатом біологічних наук. У вересні 1973 року затверджена у вченому званні доцента по кафедрі ботаніки нижчих та вищих рослин.

На час обрання по конкурсу 15 серпня 1977 року доцентом кафедри ботаніки ПДПУ імені В.Г. Короленка, Олександра Григорівна – відомий в Україні фахівець з дикорослих злакових рослин, співавтор монографії «Злаки України».

Під час роботи проявила себе як викладач, який досконало знає флору, володіє програмним матеріалом курсів анатомії, морфології та систематики вищих рослин, прийомами і методами викладацької роботи у ВНЗ, методами польових і лабораторних досліджень, що використовуються в ботаніці. Багато зробила для становлення молодих викладачів, створення гербарію кафедри, особливо щодо його збору та визначення представників родини злакових.

Через сімейні обставини у липні 1979 року звільнилася з посади і повернулася до Харківського педагогічного інституту, де у 1985-2000 рр. очолювала кафедру ботаніки. Пізніше - старший науковий наукового напрямку «Лікарська рослинна сировина» Державного наукового фармакопейного центру якості лікарських засобів.

ВОРЦЕПНЬОВА МАРІЯ СЕРГІЇВНА

Лаборант

Народилась 30.05.1975 року в Азербайджані, місто Алі-Байрамли. У 1982 році пішла до школи, яку закінчила в 1992 році. З 1994 р. по 1996 р. навчалась у СПТУ №31. У 1998 році вступила на навчання до ПДПУ імені В.Г. Короленка, який закінчила в 2003 році за спеціальністю «Педагогіка і методика середньої освіти. Біологія. Психологія» та здобула кваліфікацію вчителя біології, валеології та основ екології, практичного психолога у закладах освіти.

З вересня по грудень 2003 року працювала культорганізатором університету імені В.Г. Короленка. З 1.12.2003 року була переведена на посаду лаборанта кафедри ботаніки, яку займала до жовтня 2004 року.

У 2010 р. була звільнена за власним бажанням.

ГАНЖА РОСТИСЛАВ ВАСИЛЬОВИЧ

Кандидат біологічних наук, доцент

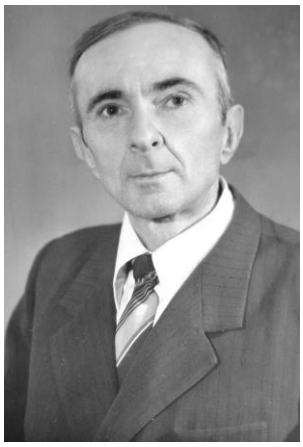

Народився 21 січня 1924 року в селі Суха Маячка Новосанжарського району Полтавської області в сім'ї службовців. У зв'язку з роботою батька сім'я неодноразово змінювала місце проживання: Ленінградська, Новосибірська, Ворошиловградська області, Алтайський край, м. Полтава. Здобувати освіту довелося з перервами, більше самотужки за допомогою матері, яка була вчителькою.

Узимку 1941-1942 років, разом зі своїми однокласниками, працював на трудовому фронті. Декілька разів сім'я евакуйовувалася, але все ж таки була змушена повернутися в окуповану Полтаву. Після визволення міста у вересні 1943 року служив при штабі МППО мінером і брав участь у розмінуванні Полтави. Тут же, в 1945 році, закінчив 10 клас середньої школи № 4 зі срібною медаллю і без іспитів був прийнятий на перший курс природничого факультету Полтавського педагогічного інституту, з яким пов'язав усе своє подальше життя.

Після успішного закінчення інституту в 1950 році залишений на кафедрі. Спочатку вивчав флору покритонасінних рослин Полтавщини, а потім його подальша наукова робота була спрямована на вивчення мікобіоти. Він став справжнім знавцем природи і в 1962 році блискуче захистив кандидатську дисертацію «К флоре грибов порядка *Agaricales* долины р. Ворсклы на Полтавщине».

Його дослідження мали вагоме значення в мікології та лісогосподарстві. Матеріали їх були використані при написанні ряду фундаментальних робіт: складанні п'ятитомного «Визначника грибів України», монографій з флори агарикальних, болетальних та амонітальних грибів, другого видання Червоної книги України. Завдяки його дослідженням виявлено 151 вид грибів, нових для України, а в 1993 році описано новий для науки вид – *Amanita olivaceobrunnea Hanzha et Besed.* Із 17 видів шапкових грибів, занесених до Червоної книги України, відомості про місцезнаходження 4 видів уперше подані ним.

Викладав на кафедрі ботаніки курси дарвінізму, ботаніки, проводив польові практики з ботаніки й на агробіостанції. Доцент з 7.10.1970 року.

Маючи півстолітній досвід дослідницької роботи в природі, Р.В. Ганжа багато сил та енергії віддав підготовці наукових і вчительських кадрів. Був науковим консультантом п’яти кандидатських робіт з мікології; брав активну участь у популяризації наукових знань про природу, виступаючи на радіо, у пресі. Р.В. Ганжа є автором ряду науково-популярних видань «Щоб росли горицвіти», «Збережи, де стоїш, де живеш» та інші. Як міколог, Р.В. Ганжа відомий далеко за межами країни.

Після виходу на пенсію в 1984 році Ростислав Васильович не припиняв своєї наукової та педагогічної діяльності: консультував, проводив польові практики з ботаніки для студентів природничого факультету. Його багаторічні флористичні дослідження лягли в основу наукового гербарію при кафедрі ботаніки Полтавського педуніверситету (1500 гербарних аркушів).

У 1998 році за багаторічні наукові досягнення в галузі мікології, ботаніки, екології, созології, створення школи ботаніків-флористів Р.В. Ганжа удостоєний звання «Почесний член Українського ботанічного товариства».

Помер 28.12.2008 року. Похований у м. Полтаві на старому міському цвинтарі.

На природничому факультеті ПНПУ імені В.Г. Короленка на його честь встановлена меморіальна дошка.

ГАПОН СВІТЛАНА ВАСИЛІВНА

Доктор біологічних наук, професор, завідувач кафедри (1996-2006 рр.)

Народилася 30 січня 1958 року в с. Іванівка Семенівського району Полтавської області. Навчалася в Комишнянській середній школі Миргородського району та в Оболонській середній школі Семенівського району, яку закінчила в 1975 році з медаллю. Ще у школі зацікавилася ботанікою, біологією і за порадою вчителя біології, Кирпоти В.І. вступила в 1975 р. на природничий факультет Полтавського педінституту. З третього курсу захопилася дослідженням мохоподібних, яким і присвятила своє наукове життя. Результати досліджень лягли в основу курсової, а потім дипломної роботи «Мохоподібні Полтавської області» (науковий керівник доц. Буйдін В.В.).

Усі роки навчання, починаючи з другого курсу, була старостою ботанічного гуртка. Разом з його керівником доц. Р.В. Ганжою проводили цікаві засідання, захоплюючі екскурсії з вивчення рослинного світу Полтавщини.

У 1980 році, з відзнакою закінчивши педінститут, працює учителем біології та німецької мови Милорадівської середньої школи Котелевського району. В цей час тісно співпрацює з відомим ученим-бріологом із м. Львів, кандидатом біологічних наук Купавою Остапівною Уличною, яка пізніше стане її науковим керівником, та д.б.н. Демковим О.Т., київськими ботаніками д.б.н., Г.Ф. Бачуриною, к.б.н. Л.Я. Партикою та викладачами кафедри ботаніки Полтавського педінституту.

З 1983 року працює препаратором, лаборантом, а з 1984 р. – асистентом кафедри ботаніки Полтавського педінституту; веде лабораторні заняття з ботаніки, систематики нижчих і вищих рослин, польову практику з ботаніки. У цей же час працює над вивченням мохоподібних Лівобережного Лісостепу України.

Протягом 1987-1990 рр. навчається в цільовій аспірантурі Інституту екології Карпат АН України. Велику увагу приділяє експедиційним дослідженням та підготовці кандидатської дисертації з теми «Мохоподібні Лівобережного Лісостепу України», яку успішно захищає в 1993 р. З цього часу працює старшим викладачем, а з 1994 – доцентом кафедри ботаніки.

З 1996 по 2005 рр. очолює кафедру ботаніки. Під час роботи на цій посаді всіляко дбає про зміцнення її матеріально-технічної бази, упорядковує гербарій кафедри, сприяє підвищенню науково-методичного потенціалу.

Розробляє та читає на кафедрі курси «Ботаніка. Систематика рослин», «Екологія», «Соцекологія», «Основи екології сільського господарства», «Флора і рослинність України», «Бріологія» та «Основи фітоценології». Автор навчального посібника «Семінарсько-практичні заняття з фітоценології» (2005 р.).

С.В. Гапон є одним із авторів колективних монографій «Безсудинні рослини Лівобережного Лісостепу України» (1988 р.) та «Збережи, де стоїш, де живеш» (1998 р.). Із 1996 року за ініціативою проф. кафедри ботаніки КНУ імені Тараса Шевченка, д.б.н. В.А. Соломахи вперше в Україні займається класифікацією бріоугруповань згідно еколого-флористичної класифікації на основі методу Браун-Бланке. У 2011 р. С.В. Гапон захистила докторську дисертацію на тему «Мохоподібні Лісостепу України (рослинність та флора)», спеціальність 03.00.05 – ботаніка.

Після захисту докторської дисертації працює професором кафедри ботаніки, екології та методики навчання біології. Головний редактор наукового фахового журналу «Біологія та екологія», член редколегії фахового журналу «Світ медицини та біології» (Українська медична стоматологічна академія, м. Полтава). Керує підготовкою аспірантів за спеціальністю «Біологія».

У 1999 році нагороджена нагрудним знаком «Відмінник освіти України», у 2014 році присвоєно звання «Заслужений працівник освіти України».

Має понад 200 наукових та науково-методичних публікацій, з-поміж яких монографії, посібники (12). С.В. Гапон співпрацює з учителями та учнями шкіл міста і області, позашкільними закладами міста, є членом журі конкурсів МАН.

Вважає себе вихованкою «школи» А.П. Каришина, за що глибоко вдячна.

Коло наукових зацікавлень: ботаніка, бріологія, бріосинтаксономія, фітоценологія, геоботаніка, екологія. Керівник наукової школи з бріології та бріосинтаксономії. Є засновником бріосинтаксономічного напрямку дослідження бріоугруповань за еколого-флористичною класифікацією.

ГАПОН ЮРІЙ ВАСИЛЬОВИЧ

Старший лаборант

Народився 06.05.1982 р. в с. Оболонь Семенівського району Полтавської обл. З 1989-1999 рр. навчався в Полтавській загальноосвітній школі №12. З 1999 по 2004 рр. навчався на природничому факультеті Полтавського державного (нині – національного) педагогічного університету імені В. Г. Короленка (2004 р.) за напрямом «Педагогіка і методика середньої освіти. Біологія. Психологія» та здобув кваліфікацію вчителя біології, валеології та основ екології, практичного психолога у закладах освіти.

З 12.03.2004 р. по 03.10.2004 р. працював старшим лаборантом кафедри ботаніки Полтавського державного педагогічного університету імені В.Г. Короленка. В подальшому працював учителем біології у Полтавській ЗОШ №11 та Полтавській ЗОШ №39.

Навчався в аспірантурі Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (з 2014 по 2017 рр.) за спеціальністю 03.00.05 – ботаніка. Тематика наукових досліджень «Мохоподібні міст Роменського-Полтавського геоботанічного округу».

Працює викладачем в Українській медичній стоматологічній академії з 2017 р.

Коло наукових інтересів: бріофлора міст, особливості її формування в міському середовищі, проведення моніторингу забруднень з допомогою мохів, бріоугруповання їх класифікація, особливості трансформації природного і урбанізованого ареалу поширення мохоподібних.

ГОЛУБИНСЬКИЙ ІВАН МИКОЛАЙОВИЧ

Професор

Народився 18 лютого 1909 року в м. Борзна на Чернігівщині в сім'ї кравця. Там же отримав початкову та середню освіту, закінчивши у 1926 році технікум садівництва, після чого був зарахований на посаду практиканта на Млієвську садово-городню дослідну станцію, що на Черкащині. З осені 1928 року – студент факультету інтенсивних культур Полтавського сільсько-господарського інституту, який закінчив у грудні 1931 року, але вже як факультет овочівництва Полтавського плодоягідного інституту. З грудня 1931 року працював завідувачем педчастини овочевого радгоспу імені Косіора під Херсоном, а з літа 1932 року до осені 1933 року асистентом на селекційно-генетичній станції імені Мічуріна в Мічурінську. Восени 1933 року перейшов на станцію лікарських рослин у с. Березоточа Лубенського району на посаду наукового керівника з цитогенетики лікарських рослин. Одночасно був консультантом з цитології і генетики Житомирської науково-дослідної станції. Навесні 1936 року Іван Миколайович перейшов на науково-дослідну станцію хмелярства під Житомиром на посаду старшого наукового співробітника. Під час поїздки до Всесоюзного інституту рослинництва йому вдалося зустрітися з академіком М.І. Вавиловим, який детально розпитував про стан справ. Микола Іванович радив публікувати результати досліджень в академічних журналах, чому пізніше посприяв сам – 5 статей Івана Миколайовича таким чином були оприлюднені. Згодом М.І. Вавилов, зацікавлений роботою молодого дослідника, радив написати про хміль у багатотомник «Культурна флора СРСР».

У 1938 році І.М. Голубинський підготував кандидатську дисертацію до захисту, але його заарештували за фальшивим доносом. 14 місяців ув'язнення в НКВС коштували досліднику втрати дисертації, авторського права на співучасть у створенні сорту хмелю, важких моральних і фізичних переживань. Через те що на допитах Іван Миколайович вини не визнавав, а у слідства не було доказів, його звільнили. Після звільнення обійняв посаду завідувача відділу селекції станції хмелярства. Працюючи в Житомирі у 1938-1939 рр. був обраний головою станції.

У роки війни, в часи тимчасової окупації Житомирщини, працював на дослідній станції. Після звільнення Житомира від німецьких окупантів 1944 року відновив роботу на науково-дослідній станції хмелярства, на посаді завідувача відділу селекції. Одночасно читав курс генетики в Житомирському сільськогосподарському інституті.

З 1949 по 1962 рік працював на посадах викладача плодоовочівництва і ботаніки Дубенського сільськогосподарського технікуму на Рівненщині, заступником директора з наукової роботи Сарненської науково-дослідної станції з освоєння боліт, завідувачем Костопільської овочевої сортодільниці, молодшого наукового співробітника лабораторії розвитку та запліднення Українського науково-дослідного інституту рослинництва, генетики та селекції.

У 1962 році після захисту дисертації – доцент Рівненського педагогічного інституту. З 1965 року доцент кафедри ботаніки Полтавського сільськогосподарського інституту. Працюючи на кафедрі Іван Миколайович за сукупністю опублікованих праць захистив докторську дисертацію, а в 1971 році отримав звання професора. За 11 років освітньо-наукової роботи він підготував на кафедрі низку праць. З них слід виділити його класичну монографію «Биология прорастания пыльцы». Вона без перебільшення стала відома у всьому світі, не втративши свого значення для кожного хто досліджує пилок. Серед знакових праць І.М. Голубинського слід назвати і «Словарь ботанических терминов».

З виходом на пенсію в 1976 році був запрошений на роботу до Полтавського педагогічного інституту, де працював професором кафедри ботаніки. Читав курс ботаніки та проводив польову практику студентів. Іван Миколайович запам'ятався колегам як справжній лицар наукової істини, безкомпромісний і принциповий. Разом з тим – доброзичливий співбесідник, некорислива, інтелігентна людина.

Активний член товариства «Знання»; часто виступав з доповідями з охорони природи серед трудящих міста Полтави і області. Брав активну участь як дописувач у центральних і місцевих газетах. Щедро ділився насінням і різноманітним посадковим матеріалом з колегами та пересічними громадянами.

Помер 8 жовтня 2008 року, не доживши до свого 100-річчя лише кілька місяців. Похований у м. Полтава на Новоміському цвинтарі.

ГОМЛЯ ЛЮДМИЛА МИКОЛАЇВНА

Кандидат біологічних наук, доцент

Народилася 17 лютого 1975 року у м. Полтава. У 1992 році зі срібною медаллю закінчила середню школу № 23 і вступила на природничий факультет ПДПІ імені В.Г.Короленка (спеціальність «Хімія і біологія»), який закінчила з відзнакою. В 1995 р. стала першим Каришинським стипендіатом. Навчаючись на п'ятому курсі, Л.М. Гомля працювала лаборантом кафедри ботаніки, а з вересня 1997 – асистентом. У 2000-2003 рр. навчалась в аспірантурі на кафедрі ботаніки Національного педагогічного університеті імені М.П. Драгоманова. У березні 2005 року в Національному ботанічному саду імені М.М. Гришка захистила дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата біологічних наук за спеціальністю «Ботаніка» з теми «Рослинність долини річки Хорол та її флористичні і созологічні особливості». З лютого 2005 р. Людмила Миколаївна працює на кафедрі ботаніки на посаді старшого викладача, а з вересня 2005 р. – на посаді заступника декана з навчальної роботи заочного відділення, з 2007 р. – доцентом кафедри.

Куратор наукового гербарію кафедри ботаніки. Один із авторів монографії «Флора вищих судинних рослин Полтавського району» (2008 р.).

Коло наукових інтересів: ботаніка, екологія, гербарна справа.

ГРИЦАЙ (КОВАЛЕНКО) ІРИНА АНАТОЛІЇВНА

Кандидат біологічних наук, старший викладач

І.А. Грицай (в заміжжі – Коваленко) народилася 23 листопада 1977 року в селищі Чорнухи Полтавської області. У 1985-1993 роках навчалася у Войнихівській середній школі Лубенського району, Полтавської області. У 1993 р. вступила до Лубенського медичного училища на відділення «сестринська справа», яке закінчила у 1996 році і отримала диплом із відзнакою. Після закінчення закладу працювала на станції швидкої медичної допомоги медичною сестрою у м. Лубни.

Упродовж 2000-2005 рр. Ірина Анатоліївна навчалася на заочному відділенні природничого факультету Полтавського державного педагогічного університету імені В.Г. Короленка, після закінчення якого отримала диплом із відзнакою про повну вищу освіту за спеціальністю «Педагогіка і методика середньої освіти. Біологія. Психологія» та здобула кваліфікацію вчителя біології, валеології та основ екології, практичного психолога у закладах освіти. Одночасно, у 2001-2005 рр. працювала вчителем біології Войнихівської ЗОШ І-ІІІ ступенів Лубенського району Полтавської області.

Із жовтня 2005 року по жовтень 2008 року Ірина Анатоліївна навчалася в аспірантурі кафедри екології та охорони довкілля ПДПУ.

Із жовтня 2006 року починається робота І. А. Грицай на посаді асистента кафедри екології та охорони довкілля за сумісництвом. Із грудня 2008 року переведена на основне місце роботи на посаді асистента кафедри. Викладала лекційні курси «Біосферологія», «Популяційна екологія», «Моніторинг довкілля». Забезпечувала проведення цікавих ботанічних екскурсій для студентів та учнів Полтавської області. У жовтні 2009 р. переведена на посаду старшого викладача кафедри. У 2010 році захистила кандидатську дисертацію на тему: «Рід *Scilla L*. у флорі рівнинної частини України (таксономія, географічні, еколого-ценотичні та біоморфологічні особливості, популяційна структура і стратегія)».

Є автором більше 30 наукових праць, у тому числі – монографії («Ботанічний заказник «Драбинівка», 2006) у співавторстві.

У 2012 р., за сімейними обставинами, переїхала до м. Луганська, де кілька років працювала в аграрному університеті.

ГУРІНЕНКО НАДІЯ ОЛЕКСАНДРІВНА

Старший викладач

Народилася 31 травня 1950 року у м. Полтава. Навчаючись у Полтавській СШ №16, брала активну участь у громадському житті: очолювала сектор по роботі з ветеранами Великої Вітчизняної війни та праці, була секретарем комсомольської організації, учасницею художньої самодіяльності, захоплювалась туристично-краєзнавчою роботою. У 1967 році закінчила школу та вступила на природничий факультет Полтавського державного педагогічного інституту імені В.Г.Короленка. За час навчання брала активну участь у громадському житті факультету: була старостою академічної групи, редактором факультетської стінгазети, комсоргом факультету, учасницею інститутської художньої самодіяльності. Сферою наукових інтересів у студентські роки стала робота із вивчення біоекологічних особливостей представників ряду Рукокрилі Полтавщини під керівництвом завідувача кафедри зоології професора І.Д. Іваненка.

У 1972 році Надія Олександрівна закінчила Полтавський державний педагогічний інститут імені В.Г.Короленка. Педагогічну діяльність розпочала у Надеждинській середній школі Диканського району Полтавської області вчителем біології та хімії.

Із 1973 по 1977 роки працювала вчителем біології у школі №93 Групи Радянських військ у Німеччині, де неодноразово нагороджувалась різними відзнаками за плідну навчальну та громадську діяльність.

Проживаючи з 1977 по 1981 роки в Уч-Аралі Талдикурганської області (тепер - Республіка Казахстан), не мала можливості влаштуватися на посаду вчителя, проте активно займалась громадською роботою серед військовослужбовців та членів їх сімей.

У 1980 році працювала викладачем біології у Полтавському СПТУ №23. Наступного року (1981) отримала запрошення на посаду вчителя біології СШ №32 м. Полтава, де у 1988 році за високий рівень викладання біології та за співпрацю із Полтавським державним педагогічним інститутом імені В.Г.Короленка було присвоєно звання Учитель-методист. Із 1990 року – старший викладач кафедри зоології Полтавського державного педагогічного інституту імені В.Г. Короленка.

Із 2001 по 2014 роки працювала на кафедрі екології та охорони довкілля.

Упродовж 1996-2006 років виконувала обов'язки заступника декана природничого факультету з виховної роботи. За цей час на факультеті створюються нові колективи художньої самодіяльності, формується ядро студентів-організаторів, художня самодіяльність на факультеті займає високі позиції в університеті.

Надія Олександрівна була провідним методистом на природничому факультеті. Працюючи в університеті, ніколи не втрачала зв'язків із школами, працюючи за сумісництвом у школі «Паросток», ЗШ №17, адже для методиста, який готує студентів – майбутніх вчителів біології – до роботи у школі, – це є обов'язковою умовою. Вона керувала методичним гуртком на кафедрі екології та охорони довкілля та творчих груп студентів, де відпрацьовувалися методичні засади створення освітніх проектів, спецкурсів, шкільних біологічних та екологічних практикумів тощо.

Н.О. Гуріненко є автором більше 50 науково-методичних праць, серед яких 8 навчально-методичних посібників. Активний член Полтавської обласної організації Українського товариства охорони природи.

У 2002 році нагороджена знаком «Відмінник освіти України».

Фахівець з методики навчання біології, екологічної освіти.

Звільнилася за власним бажанням у зв'язку з виходом на пенсію у 2014 р.

ДВІРНА ТЕТЯНА СЕРГІЇВНА

Асистент

Народилася 8 червня 1985 року у с. Лелюхівка Новосанжарського району Полтавської області. У 1992-2002 рр. навчалася у Новосанжарському навчально-виховному комплексі. У 2000-2002 рр. стала переможцем україно-канадського проекту «Молодь за здоров'я».

Упродовж 2002-2008 рр. Тетяна Сергіївна навчалася на природничому факультеті Полтавського державного педагогічного університету імені В.Г. Короленка за спеціальністю «Педагогіка і методика середньої освіти. Біологія» та здобула кваліфікацію вчителя біології, основ сільськогосподарського виробництва, валеології та основ екології та отримала диплом із відзнакою та диплом магістра з відзнакою за спеціальністю «Педагогіка і методика середньої освіти. Біологія» та здобула кваліфікацію магістра педагогічної освіти, викладача біології.

Під час навчання займалася дослідженням лучних кормових рослин заплавних лук околиць смт. Нові Санжари. Активно брала участь у конференціях та семінарах міжнародного, всеукраїнського та регіонального рівнів. Неодноразово була нагороджена грамотами декана природничого факультету Гриньової М.В. за високі досягнення у навчанні та за активну участь у громадському житті факультету. Виконувала обов'язки старости групи та потоку.

Із вересня 2008 р. Тетяна Сергіївна працює на кафедрі екології та охорони довкілля на посаді асистента. Забезпечує проведення практичних та лабораторних занять із навчальних курсів загальнобіологічного («Біогеографія», «Валеологія»), екологічного («Ландшафтна екологія»,

«Екологія людини», «Основи екології аграрного виробництва»), методичного («Методика викладання шкільного курсу біології») напрямків, керує польовими та навчальними Вона бере активну участь у громадському житті колективу факультету, виконує обов'язки куратора академічної групи.

У 2010 р. поступила до аспірантури Інституту ботаніки імені М.Г. Холодного. Після успішного закінчення навчання і захисту кандидатської дисертації (на тему: «Адвентивна фракція флори Роменсько-Полтавського геоботанічного округу та її інвазійний потенціал») залишилася працювати в цій установі.

Коло наукових інтересів*:* ботаніка, методика викладання біології.

ДЕРЕВ'ЯНКО (ПАНАСЕНКО) ТЕТЯНА ВАСИЛІВНА

Кандидат біологічних наук, доцент

Т.В. Панасенко (в заміжжі – Дерев'янко) народилася 19.10.1980 р. у с. Шенгури Кобеляцького р-ну Полтавської області.

Закінчила Шенгурівську СШ (1997), природничий факультет (2002), магістратуру (2003), аспірантуру (2006) Полтавського державного педагогічного університету імені В.Г. Короленка. У Полтавському державному педагогічному інституті імені В.Г. Короленка (нині національний педагогічний університет) з 2003: асистент (2003-2006), ст. викладач (2007-2008), доцент (з 2008) кафедри ботаніки, екології та методики навчання біології, заступник декана природничого факультету (2009-2015).

Брала участь у програмах держбюджетної та держдоговірної тематики: розробка наукового обґрунтування зміни заповідного статусу парка-пам'ятки садово-паркового мистецтва «Криворудський» (Семенівський район) на отримання статусу дендропарку загальнодержавного рівня, розробка Проекту реконструкції зелених насаджень та структурних елементів парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва «Зарізький» (Оржицький район), проекту реконструкції зелених насаджень території с. Мар'янівка Гребінківського району розробка наукового обґрунтування необхідності зміни меж ботанічної пам'ятки природи місцевого значення «Парк обласної лікарні».

Нагороджена Почесною грамотою Головного управління освіти і науки, Почесними грамотами обласних органів виконавчої влади (2009, 2010, 2012 рр.).

Має 119 публікацій, із них – 78 наукових та 41 навчально-методичного характеру, у тому числі 11 у фахових, 5 – у наукометричних виданнях.

Коло наукових інтересів – ботаніка, дендрологія, паркознавство, зелене будівництво та ландшафтний дизайн. У 2018 р., після закінчення контракту в ПНПУ, перейшла на іншу роботу.

ДОНЦОВА МАРІЯ ОПАНАСІВНА

Асистент

Народилася 29.04.1916 року в с. Цокурівка Диканського району Полтавської області у селянській родині.

У 1938 році закінчила Сумський державний педагогічний інститут і була призначена на роботу в с. Балясне Диканського р-ну Полтавської обл. на посаду вчителя природознавства та хімії.

З листопада 1938 року по травень 1940 року працювала в м. Орел учителем. З жовтня 1940 року по 5 липня 1941 року викладала природознавство та хімію в педагогічному училищі м. Бендери в Молдавії. У зв'язку з війною була евакуйована до Киргизії, де по травень 1943 року працювала в Краснооктябрьській середній школі Кагановицького району. У травні 1943 року переїхала до м. Москви, де працювала на канцелярській роботі у вищій розвідувальній школі Генерального штабу Радянської Армії. У квітні 1945 року, в зв'язку з черговим переїздом чоловіка, який був військовим, виїхала на Далекий Схід, де з жовтня 1945 по

вересень 1949 року працювала вчителем у Сахалінській області.

З листопада 1949 року працювала в Полтавському педагогічному інституті спочатку інспектором-методистом із заочної освіти, а з вересня 1950 року — асистентом кафедри ботаніки. На посаді асистента кафедри Марія Опанасівна проводила лабораторні заняття з фізіології рослин, методики природознавства, плодоовочівництва, польовий практикум з фізіології рослин, брала активну участь у виховній роботі студентів, залучала їх до проведення тематичних вечорів, виставок, які відзначались оригінальністю.

У вересні 1971 року звільнилася з роботи в зв'язку з виходом на пенсію.

ДЯЧЕНКО-БОГУН МАРИНА МИКОЛАЇВНА

Доктор педагогічних наук, доцент

Народилася 25 серпня 1972 року у смт. Нові Санжари Полтавської області. Середню освіту отримала у 1989 році в школі №27 м. Полтави.

У 1994 р. закінчила природничий факультет Полтавського державного педагогічного інституту ім. В.Г. Короленка та здобула кваліфікацію вчителя хімії та біології. Із вересня 1996 року по грудень 2007 року працювала на посаді вчителя хімії та біології у школі № 27 м. Полтави.

Із січня 2008 року і по цей час працює в ПНПУ імені В.Г.Короленка. Спочатку на посаді асистента кафедри, а згодом після захисту кандидатської дисертації у березні 2011 року, на тему «Педагогічні умови природоохоронного виховання старшокласників», була переведена на посаду доцента кафедри екології та охорони довкілля. Із 2015 року доцент кафедри ботаніки, екології та методики навчання біології. У 2016 році захистила докторську дисертацію на тему «Теоретичні і методичні засади реалізації здоров'язбережувальних технологій у професійній діяльності майбутніх учителів біології» в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. Науковий керівник дисертаційного дослідження – доктор педагогічних наук, професор М.В. Гриньова.

Забезпечує викладання курсів «Моніторинг довкілля», «Основи екологічної токсикології», «Екологічний менеджмент і аудит», «Екологічна експертиза», «Ландшафтна екологія», «Гідрологія», «Метеорологія та кліматологія», «Технологія та екологія харчових виробництв», «Технології захисту довкілля», «Теорія та практика екологічної освіти», «Екологічна етика» тощо.

Дяченко-Богун М.М. є автором понад 95 одноосібних наукових і науково-методичних праць та методичних посібників: «Природоохоронне виховання старшокласників у загальноосвітніх навчальних закладах» (2011 р.); «Методика реалізації здоров'язбережувальних технологій у професійній підготовці майбутніх учителів біології» (2017 р.); монографії: «Здоров'язбережувальні технології у професійній діяльності майбутніх учителів біології» (2015 р.)

ІВАШИН ДМИТРО СЕРГІЙОВИЧ

Кандидат біологічних наук

Народився Дмитро Сергійович 2 листопада 1912 року в селі Попівка, тепер – Миргородського району на Полтавщині.

Закінчивши Устивицьку семирічку (зараз – Великобагачанський р-н), навчався у Полтавській садівничій профшколі. В 1930 році вступає на агрономічний факультет Полтавського зоотехнічного інституту, після закінчення якого працює вчителем біології та хімії в сільських школах Мар'ївки та Великих Будищ на Полтавщині. У 1935 році вступає на заочне відділення біологічного факультету Ленінградського державного університету, який успішно закінчує за спеціальністю «Геоботаніка».

Фундаментальна освітня підготовка дає йому можливість кваліфіковано досліджувати флору і рослинність рідного краю. Цьому сприяло те, що Д.С. Івашин з 06.1944 р. стає асистентом кафедри ботаніки Полтавського педагогічного інституту та відповідальним за роботу ботанічного саду цього ж інституту.

У ботанічному саду інституту він закладає колекційний відділ на 100 видів лікарських рослин дикорослої флори України. Ділянки відділу завжди були доглянуті, постійно вівся журнал спостережень за динамікою розвитку рослин в умовах культури. Період з 1944 по 1950 рік став початком систематичного і детального дослідження флори лікарських рослин України, що знайшло висвітлення у перших друкованих працях Дмитра Сергійовича.

Звільнений відповідно до поданої заяви з 25.08.1950 р.

У 1950 році Д.С. Івашин перейшов на роботу геоботаніком у Башкирський державний заповідник, але у зв'язку з реорганізацією заповідників у 1952 році повернувся на Полтавщину, де його запросили на посаду старшого наукового співробітника Української зональної дослідної станції лікарських та ароматичних рослин ВІЛАР. Тут Дмитро Сергійович продовжує роботу з лікарськими рослинами Полтавщини та оформляє кандидатську дисертацію «Дикорослі лікарські рослини річкових долин Лівобережного Лісостепу України», яку успішно захищає і стає кандидатом біологічних наук у 1964 році. А в 1965 році виходить з друку основна праця його життя «Дикорастущие лекарственные растения Украины», яка принесла автору визнання.

У 1967 році, будучи вже відомим ботаніком, за конкурсом прийнятий на посаду старшого наукового співробітника відділу мобілізації флори у організований на той час Донецький ботанічний сад АН УРСР і затверджується на посаді завідувача відділу природної флори. У цьому ж році вийшов у світ «Атлас ареалов и ресурсов лекарственных растений СССР», який отримав визнання не лише в СРСР, а й за кордоном. На Донеччині вчений керує вивченням впливу антропогенного пресу на рослинний покрив краю, вивченням і створенням заповідних об'єктів області.

Після переходу у 1983 році на заслужений відпочинок Дмитро Сергійович переїздить до Полтави і, в міру своїх сил та можливостей, продовжує наукову і трудову діяльність.

У 1979 році опублікований «Реєстр заповідних об'єктів Полтавської області», у розробці якого бере найактивнішу участь Д.С. Івашин. У цей же час він стає науковим керівником колективу викладачів кафедри ботаніки ПДПІ, мета якого – пошуки рідкісних та зникаючих видів флори Полтавщини та дослідження стану природних фітоценозів для їх охорони. Результатом цього керівництва було видання колективної праці «Щоб росли горицвіти». Це було першим в області виданням по рідкісних і зникаючих видах рослин і тварин. Окрім того, вченим була науково обґрунтована необхідність створення 9 республіканських заказників водно-болотних угідь та 61 об'єкта місцевого значення.

Упродовж декількох років Дмитро Сергійович допомагав кафедрі в проведенні польової практики з ботаніки та в становленні молодих викладачів-флористів.

За своє життя Дмитро Сергійович написав і опублікував понад 250 друкованих праць.

Під його керівництвом виховувалось чимало поколінь біологів, зокрема ботаніків, просто любителів природи. Його публікації в місцевих газетах та збірках із питань охорони природи учили людей, зокрема молодь, дбайливому ставленню до природи, любові до всього живого. Володіючи глибокими знаннями флори і рослинності, Дмитро Сергійович безпомилково впізнавав вид на будь-якому етапі онтогенезу. У фітоценозах завжди відзначав як притаманні їм види, так і випадково занесені туди. Ніколи не читав нотацій, виховував любов до знань і завжди був прикладом відповідального ставлення до дорученої справи.

Помер Д.С. Івашин 20 вересня 1992 р. Похований у м. Полтава на Новоміському цвинтарі.

ІЩЕНКО ВОЛОДИМИР ІВАНОВИЧ

Кандидат педагогічних наук, доцент

Народився 28 травня 1979 року в с. Клюшниківка Миргородського району Полтавської області в сім'ї робітників. Середню школу закінчив у 1996 році.

З 1996 по 2001 рік навчався на природничому факультеті ПДПУ імені В.Г. Короленка. Отримав спеціальність учителя біології, основ сільськогосподарського виробництва, валеології та основ екології. У 2001-2002 роках у цьому ж ВНЗ отримав кваліфікацію магістра педагогічної освіти, викладача біології і був прийнятий на посаду керівника студентського бюро естетичного виховання педуніверситету.

У 2004-2007 рр. – аспірант стаціонарної форми навчання і сумісник кафедри ботаніки, 2005 р. – асистент, з 2010 р. – доцент кафедри ботаніки ПНПУ імені В.Г. Короленка.

У вересні 2009 року захистив дисертацію на здобуття вченого ступеня кандидата педагогічних наук з теми «Підготовка майбутнього вчителя природничих дисциплін до самоосвітньої діяльності».

Коло наукових інтересів: підготовка майбутнього вчителя природничих дисциплін до самоосвітньої діяльності; механізована техніка сучасного фермерського господарства, сортове різноманіття культурних рослин Полтавщини; самоменеджмент майбутніх вчителів природничих дисциплін.

КЛЕПЕЦЬ (СОТУГА) ОЛЕНА ВІКТОРІВНА

Асистент

О.В. Клепець (в заміжжі – Сотуга) народилася 7 березня 1983 року в м.Полтава у сім'ї службовців. Шкільні роки провела у стінах полтавських СШ №25 школи-ліцею, а згодом – НВК №30, закінчивши його з «золотою медаллю».

Із 8 класу згідно власних уподобань обрала хіміко-біологічний профіль навчання, у зв'язку з чим, окрім інтенсивного вивчення хімії та біології, слухала спецкурси «Основи екології» та «Охорона навколишнього середовища».

Шкільна підготовка визначила професійні пріоритети. У вересні 2000 року стала студенткою природничого факультету ПДПУ імені В.Г. Короленка. За період навчання неодноразово брала участь у університетських олімпіадах з хімії, екології, іноземної мови, три роки поспіль здобувала призові місця у ІІ турі

Всеукраїнської олімпіаді з дисципліни «Екологія та охорона навколишнього середовища» у м. Донецьк (2003 рік – ІІІ місце, 2004 рік – ІІІ місце, 2005 рік – ІІ місце). Відзначена дипломом переможця університетського конкурсу «Студент року – 2003» у номінації «За успіхи у навчанні». Одночасно займалася науковою роботою. У 2003 році увійшла до складу Студентського наукового товариства природничого факультету, а згодом очолила його екологічну секцію. У межах роботи секції брала участь у розв'язанні екологічних проблем міста за запитом відділу екології Полтавської міської ради (розробка технологій оптимізації стану екосистем гідрологічних об'єктів Полтави), залучалася до науково-дослідної і просвітницької роботи кафедри екології та охорони довкілля. Стала переможцем конкурсу «Студент року – 2005» у номінації «За визначні успіхи у науковій діяльності» та нагороджена дипломом ректора університету.

У 2005 році отримала диплом із відзнакою спеціаліста, учителя хімії та біології. У 2006 році здобула кваліфікацію магістра, отримавши диплом із відзнакою за спеціальністю «Педагогіка і методика вищої освіти. Викладач біології».

Має досвід роботи зі слухачами Очно-заочної біологічної школи при Полтавському обласному еколого-натуралістичному центрі учнівської молоді.

Із вересня 2006 року на засадах сумісництва, а з листопада 2007 року – на постійній основі через конкурсний відбір обрана асистентом кафедри екології та охорони довкілля.

У 2013 р. закінчила очну аспірантуру Інституту гідробіології НАН України за спеціальністю 03.00.17 – гідробіологія. Має публікації в Hydrobiological Journal тощо.

Із 2015 р. працювала асистентом кафедри ботаніки, екології та методики навчання біології. Працювала над розробкою навчально-методичних комплексів із дисциплін «Вступ до спеціальності», «Гідрологія», «Хімічна екологія». Була членом редколегії збірника наукових робіт «Біологія та екологія». Активно сприяла розвитку наукової творчості студентства: була консультантом екологічної секції СНТ, здійснювала керівництво науковими проектами, співкоординувала гурткову діяльність на кафедрі, здійснювала підготовку до Всеукраїнських студентських олімпіад за напрямком «Екологія та охорона навколишнього середовища».

У 2018 р., після закінчення терміну контракту, перейшла на іншу роботу.

КОВАЛЕНКО НІНЕЛЬ ПАВЛІВНА

Кандидат сільськогосподарських наук, доцент

Народилася 3 травня 1961 року в м. Полтаві. Середню освіту отримала в школі №16. З 1978 по 1980 рр. навчалась у Полтавському технікумі радянської торгівлі, після закінчення якого працювала зі спеціальності. У 1984-1994 роках працює на посадах лаборанта і методиста в ПДПІ ім. В.Г. Короленка.

Вищу освіту отримала після закінчення заочного відділення природничого факультету Полтавського педінституту (1985-1990 рр.). У 1994-1996 рр. – асистент кафедри ботаніки.

У вересні 1996 р. вступає до цільової аспірантури при науково-дослідному інституті землеробства УААН і вже в жовтні 1997 року захищає дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата сільськогосподарських наук на тему «Історичний досвід реформування галузі землеробства Полтавщини (на прикладі реформи 1861 р.)».

Із січня 1998 р. знову асистент кафедри ботаніки. У червні 1999 переведена на посаду доцента. В цьому ж році з лютого по вересень працювала заступником декана природничого факультету. У листопаді 1999 року отримала звання доцента. Навчала студентів мікробіології та вела дисципліни сільськогосподарського циклу. Високоосвічений спеціаліст, чарівна, інтелігентна людина, вона залишила добру пам'ять у тих, хто з нею спілкувався.

У вересні 2005 року звільнилась за власним бажанням. Працювала доцентом кафедри екології, охорони навколишнього середовища та збалансованого природокористування, а зараз - кафедри захисту рослин Полтавської аграрної академії.

КОЗЕТОВА ЛЮБОВ ГРИГОРІВНА

Викладач

Народилася 10 жовтня 1925 року в місті Кременчук Полтавської області. Там же отримала середню освіту.

У 1947 році вступила заочно навчатися у Полтавський вчительський інститут на природничо-географічний факультет, який закінчила в 1949 році. Викладала біологію у середній школі № 3 м. Кременчука і навчалася заочно в Київському педагогічному інституті на хіміко-біологічному факультеті. Після закінчення інституту в 1953-1956 роках навчалася в аспірантурі НДІ педагогіки (відділ методики біології), захистила дисертацію в Ленінграді.

Із 1956 по 1966 рік в Полтавському педінституті викладала методику природознавства, вела лабораторні заняття з загального землеробства, фізіології рослин, польові практики. Разом зі студентами біологічного факультету багато часу приділила вертикальному і горизонтальному озелененню коридорів та аудиторій кафедри ботаніки, які набули чудового естетичного вигляду. Студенти ж здобули потрібні навички для цієї роботи у школі.

У 1966-1976 роках – старший науковий співробітник НДІ педагогіки в Києві; з 1976 р. – на кафедрі педагогіки і методики початкового навчання, а з 1982 – на кафедрі методики викладання природничо-географічних дисциплін і охорони природи Київського державного педінституту імені О.М. Горького (тепер – НПУ імені М.Драгоманова).

КОРОТЧЕНКО ІРИНА АНДРІЇВНА

Кандидат біологічних наук

Народилася 12 травня 1973 року у м. Полтава. У 1990 році із золотою медаллю закінчила середню школу № 20. У 1990-1995 рр. навчалася на стаціонарному відділенні природничого факультету за спеціальністю «Біологія та хімія». З 1992 року почала займатися науковою роботою з дослідження орхідних на території Полтавської області під керівництвом кандидата біологічних наук Л.Д. Орлової. У 1993-1995 рр. брала участь у роботі по оптимізації природно-заповідного фонду Полтавської області, яка проводилася Міжвідомчою комплексною лабораторією наукових основ заповідної справи під керівництвом Т.Л. Андрієнко. Із серпня по жовтень 1995 року, після закінчення інституту з відзнакою, Ірина Андріївна працювала асистентом кафедри ботаніки.

З 1995 по 1998 рік навчалася в аспірантурі відділу екології фітосистем Інституту ботаніки імені М. Г. Холодного НАН України. Працювала над кандидатською дисертацією на тему «Диференціація рослинного покриву степів південної частини Лівобережного Лісостепу України», яку успішно захистила у 1999 році (науковий керівник – Я. П. Дідух).

Із жовтня 1998 року по січень 2012 року працювала у відділі екології фітосистем Інституту ботаніки ім. М.Г. Холодного НАН України спочатку інженером першої категорії, у 1999-по 2000 рр. – молодшим науковим співробітником, 2001-2003 рр. – науковим співробітником, 2004-2012 рр. – старшим науковим співробітником.

Із лютого 2012 р. по теперішній час Ірина Андріївна працює завідувачем лабораторії охорони фіторізноманіття та рослинних ресурсів відділу систематики та флористики судинних рослин Інституту ботаніки імені М.Г. Холодного.

У 2006 році рішенням Вищої атестаційної комісії України І.А. Коротченко присвоєно вчене звання старшого наукового співробітника зі спеціальності – ботаніка.

З 2000 року Ірина Андріївна за сумісництвом працює доцентом на факультеті природничих

наук Національному університеті «Києво-Могилянська академія, викладає спецкурс: «Ботаніка».

Сфера наукових досліджень І.А. Коротченко: охорона фіторізноманіття, екологія рослин, степова рослинність, класифікація біотопів, екофлора України, фітоіндикація, Червона книга України, Зелена книга України. Вона брала участь у дослідженні рослинного покриву степів лісостепової зони України, встановленні їх флористичної, ценотичної та екологічної специфіки, визначенні раритетної компоненти флори та рослинності. Для заповідників та національних природних парків розроблено методику ценотичних досліджень, проведено дослідження 30-кілометрових зон Хмельницької та Рівненської атомних електростанцій, встановлено особливості їх рослинного покриву та складено картосхеми поширення рослинних угруповань. Брала участь у підготовці багатотомного видання «Екофлора України», де нею охарактеризовано біоморфологічні, еколого-ценотичні особливості видів різних таксономічних груп; розроблено класифікаційну схему степових біотопів лісостепової зони та наведена характеристика виділених одиниць, участь у підготовці другого видання «Зеленої книги України» та третього видання «Червоної книги України» (відповідальний секретар видання «Червона книга України. Рослинний світ»). Є членом редколегії Українського ботанічного журналу, секретарем Секції з питань охорони рослинного світу Національної комісії з питань Червоної книги України.

І.А. Коротченко є автором та співавтором понад 140 наукових праць, підручників, навчальних посібників. Серед них: «Порівняльна оцінка фіторізноманітності заповідних степових екосистем України з метою оптимізації режимів її охорони» (1998) «Екофлора України. Том 1» (2001), «Літопис природи для заповідників та національних природних парків» (2002), «Екофлора України. Том 2» (2004), «Екологічна енциклопедія: У 3 т» (2006-2008), «Екофлора України. Том 5» (2007), «Червона книга України. Рослинний світ» (2009), «Зелена книга України» (2009), «Природно-заповідний фонд України: території та об'єкти загальнодержавного значення» (2009), «Острів Зміїний та шельф: просторово-часова динаміка геоекологічного стану» (2009), «Екофлора України. Том 6» (2010), «Інститут ботаніки ім. М.Г. Холодного НАН України (1921-2011). Віхи історії та сучасність» (2011), «Біотопи лісової та лісостепової зон України» (2011), «Eurasian Steppes. Ecological Problems and Livelihoods in a Changing World» (2012).

КРАЩЕНКО ГАЛИНА ЄВГЕНІВНА

Асистент

Народилася 16 січня 1924 року в селі Федорівка Диканського району Полтавської області в сім'ї селянина.

У 1941 році закінчила середню школу № 6 у м. Краматорськ. В цьому ж році вступила до медичного інституту в м. Сталіно (нині Донецьк).

У роки війни перебувала у батьків на Полтавщині. Після звільнення Полтави радянськими військами вступила на роботу до Полтавської контори «Заготзерно». Незабаром була прийнята до лав Радянської Армії, де працювала рахівником-касиром, а пізніше у відділі технічного постачання – бухгалтером.

У 1945-1950 роках навчалася на біологічному факультеті Одеського Державного університету імені І.І. Мечнікова зі спеціальності «Дарвінізм».

У 1951 році вступила на роботу до Науково-дослідного інституту свинарства в м. Полтаві, в хімічній лабораторії якого працювала науковим працівником.

З 15 грудня 1955 р. – асистент кафедри ботаніки Полтавського педагогічного інституту. Під час роботи забезпечувала практичні курси ботаніки, фізіології рослин, загального землеробства і рослинництва, методики викладання природознавства.

Добре освічена, відповідальна, вона під час занять працювала з кожним студентом, дбаючи про якнайкраще засвоєння навчального матеріалу на занятті.

Наукові інтереси Галини Євгенівни були пов'язані з вивченням анатомічної будови стебла

кукурудзи в залежності від густоти посіву та агрофону. Зрізи, зроблені нею вручну на мікропрепаратах, виглядали як мистецькі витвори.

У серпні 1980 року звільнилася з посади асистента кафедри ботаніки у зв'язку з виходом на пенсію.

КУПРІЯН (МАСТЮХ) КАТЕРИНА ВАСИЛІВНА

Старший лаборант

Народилася 1 жовтня 1993 р. у м. Полтава.

Закінчила Полтавську ЗОШ І-ІІІ ступенів № 19 у 2010 р. із золотою медаллю, ПНПУ імені В. Г. Короленка (2015).

Вступила до аспірантури за спеціальністю 03.00.05 Ботаніка ПНПУ імені В.Г. Короленка (2015). Працювала старшим лаборантом кафедри ботаніки, екології та методики навчання біології (2015-2017). З 2018 року працює в Українській медичній стоматологічній академії.

КУРІННИЙ ФЕДІР КАЛЕНИКОВИЧ

Завідувач кафедри біології (1934-1935 рр.)

Народився 9 червня 1898 р. в селі Педашки Зачепилівського району Харківської області в селянській сім'ї. Першу освіту Федір Курінний отримав у Зачепилівському двокласному училищі. Ще сімнадцятирічним юнаком він розпочав викладацьку діяльність. До служби в армії працював вчителем у Тагамлицькій (1915) та Григорівській (1916) нижчих школах, після армії – у Санжаро-Терновській школі (1918). Потім навчався у Красноградській учительській семінарії, яку закінчив у 1920 році та був призначений на посаду вчителя Педащанської школи.

У 1921-1924 рр. навчався у Полтавському Інституті Народної Освіти. Уже в студентські роки його залучив до наукової роботи професор М.Ф. Ніколаєв. Після закінчення вузу Ф.К. Курінного залишили в інституті на кафедрі ботаніки. Спочатку він працював лаборантом, із першого вересня 1927 року – штатним асистентом, а через рік обійняв посаду штатного доцента. Відомо, що з осені 1931 по лютий 1934 року та на початку 1935 року Федір Каленикович також завідував ботанічним кабінетом. Під керівництвом професора Миколи Федоровича Ніколаєва молодий вчений активно долучився до наукової роботи. За завданням останнього в 1926 році Ф.К. Курінний зібрав гербарій степової рослинності в околицях рідного села Педашка та в степах, що належали Ланнівській цукроварні.

Федір Курінний займався і методично-просвітницькою діяльністю, про що свідчать його виступи на засіданнях гуртка вчителів-природників, що діяв із 1923 року при Полтавському ІНО. У 1926 році він представив загалу гуртківців доповіді: «Водяні рослини, як матеріал при вивченні природознавства в школі» та «Догляд за кімнатними рослинами як метод роботи в школі».

Під керівництвом професора М.Ф. Ніколаєва Ф. Курінний брав активну участь в організації ботанічної ділянки інституту та склав анотований список її видового різноманіття. На території площею в 2800 м^2 вдалося зібрати близько 480 видів та форм рослин. Чимало зусиль довелося докласти ентузіастам щодо формування колекції, адже переважна більшість видів була привезена із природних ценозів Полтавщини. Саме з посадок 1928 року на вулиці Крупської, 2 (зараз – вулиця Моргуна, 16) бере початок сучасний ботанічний сад ПНПУ імені В. Г. Короленка.

Ф.К. Курінний зі студентами Полтавського педінституту

Під його керівництвом проводилося активне вивчення флори Полтавської області, про що свідчать друковані праці, що зберігаються в музеях Полтави — краєзнавчому та педуніверситету. Багато уваги приділяв агробіостанції, яка у ті часи була полігоном наукових досліджень. З кінця 20-х до середини 30-х років XX століття Ф.К. Курінний займався переважно геоботанікою. Користуючись порадами професора М.Ф. Ніколаєва, у липні та вересні 1928 року він провів обстеження степової рослинності в околицях с. Скалонівки Зачепилівського району. Повторне дослідження місцевості науковець здійснив влітку 1929 року. Він склав геоботанічні описи, дослідив ґрунти та зібрав гербарій рослин, що нараховував понад 240 видів. У складних випадках під час визначення зібраного матеріалу ботанік звертався за консультацією до відомих флористів Є.М. Лавренка та М.І. Котова.

Федір Курінний був досить уважним дослідником, тож невипадково він описав три нових види рослин для флори Полтавщини, знайдених в околицях с. Скалонівки. Це, зокрема, вовчок пурпуровий (*Orobanche purpurea* Jacq. (*O. coerulea* Vill.)), конюшина мінлива (*Trifolium ambiguum* Bieb.) та плоскоплідник льонолистий (*Meniocus linifolius* (Steph.) DC. (*Alyssum linifolium* Steph.). Він одним із перших вказав ще у 1928 році місцезнаходження ковили волосистої (*Stipa capillata* L.) в межах м. Полтави на Монастирській горі. Молодого ботаніка цікавили й адвентивні рослини, зокрема чорнощир нетреболистий (Cyclachaena xanthiifolia (Nutt.) Fresen.) та елодея канадська (*Elodea canadensis* Michx.), швидкість розповсюдження яких він вивчав на території Полтавщини.

Є.С. Довженко – учениця й дружина Ф.К. Курінного, викладала природознавство на робітфаці педінституту на початку 1930-х років.

Влітку 1929 та 1930 років Ф.К. Курінному пощастило два польових сезони опановувати на практиці методику геоботанічних досліджень під керівництвом відомих науковців Полтавщини. Федір Каленикович був учасником експедиції по дослідженню алювіальних луків долини р. Ворскли. Очолили експедицію завідуюча кафедрою сільськогосподарської ботаніки сільськогосподарського інституту Віра Платонівна Кушніренко та професор Інституту Народної Освіти Микола Федорович Ніколаєв. Під їх керівництвом працювало 26 чоловік. У межах кожного адміністративного району, де протікала річка Ворскла, шляхом рекогносцирувальних об'їздів виявлялися найбільш цікаві лучні масиви, які, у свою чергу, досліджувались детально-екскурсійними методами. Визначення гербарію та його систематизація були доручені асистентам В.Г. Ліховіцеру та Ф.К. Курінному. А зібрано матеріалу було чимало – аж 2812 гербарних аркушів!

Цікаво, що під час експедиції 24 липня 1930 року Федір Курінний знайшов в околицях села Хижняківки поблизу Опішні на заболочених місцях рідкісну реліктову рослину – хвощ великий (*Equisetum telmateia* Ehrh. (*E. majus* Gars., *E. maxima* auct.)). Про свою знахідку вчений опублікував замітку у вузівському збірнику. На жаль, ця публікація пройшла повз увагу флористів і місце зростання хвоща великого на Полтавщині не було зазначено при написанні 12-томного видання «Флора УРСР» (1936-1965). А знахідка виявилася дійсно унікальною, бо Ф.К. Курінний першим указав місце зростання виду на терені краю! З власної ініціативи професор М.Ф. Ніколаєв разом із Ф.К. Курінним у липні 1929 року вирішили також обстежити суходільні луки в околицях Полтави, які не входили до плану досліджень експедиції. Косовиця

на цих луках розпочиналася пізніше та й дістатися до них можна було пішки, не витрачаючи кошти на транспорт.

Отримавши практичні навички польової геоботаніки, у наступні три роки поспіль Ф.К. Курінний вже самостійно проводив геоботанічні обстеження. Так, у 1931 році він очолював експедицію, організовану «Тракторцентром», яка займалася геоботанічним вивченням Кобеляцького району. У 1932 році – за дорученням Українського інституту агроґрунтознавства досліджував Кременчуцький район щодо агроінвентаризації ґрунтів, у 1933 – за завданням Харківського Обласного Земельного Управління провів геоботанічне обстеження Диканського району, за що у листопаді 1933 року отримав матеріальну винагороду та подяку.

Науково-дослідну роботу Ф.К. Курінний поєднував з викладацькою діяльністю. Він продовжував працювати у педагогічному інституті, де читав курси ботаніки і загальної біології, та одночасно, з березня 1932 року, обіймав посаду доцента біології Полтавського Виробничого Медичного Інституту. З 20 лютого 1933 року доцент Ф.К. Курінний спочатку тимчасово виконував обов'язки керівника кафедри біології Полтавського педагогічного інституту, а з першого вересня 1934 був переведений на постійне завідування. У цей час він чимало їздив у наукові відрядження до ботанічних закладів Ленінграду, Києва, Криму тощо. Так, у жовтні 1934 року Федір Каленикович цілий місяць вдосконалював свої знання з систематики квіткових рослин у Ботанічному інституті АН СРСР у Ленінграді.

Очільником кафедри Ф.К. Курінний пробув недовго. Навесні 1935 року чорна хвиля репресій накрила навчальні заклади м. Полтави. Не обминула вона і Федора Калениковича, якого восьмого березня звільнили з роботи, звинувативши у насадженні в навчальний процес контрреволюційних і буржуазно-націоналістичних ідей. Начебто він стверджував, що план другої п'ятирічки склали лише на папері, виконувати його було нікому. Ф.К. Курінному довелося шукати роботу в іншому місці. Йому вдалося влаштуватися з 16 травня 1935 року геоботаніком на Козаровицьку науково-дослідну станцію луківництва в Київській області. У цей час його улюблений учитель професор М.Ф. Ніколаєв мешкав у м. Горки Могильовської області Білорусії, де очолював кафедру ботаніки Білоруського сільськогосподарського інститута. Завдяки клопотанням останнього з першого лютого 1936 року Ф.К. Курінного зарахували доцентом кафедри ботаніки названого вузу. Через відсутність годин у штатному розписі кафедри йому запропонували очолити Ботанічний сад і доручили роботу з теми «Нові культури». До речі, цю тему під керівництвом професора М.Ф. Ніколаєва кафедра почала розробляти з 1935 року. У Білорусії Федір Каленикович пропрацював до 1937 року, а потім був репресований і засуджений на 10 років заслання, яке відбував у Росії в Хабаровському краї. В таборах вирощував культури, нові для цих країв, листувався з ученими, чим заслужив повагу оточуючих.

Після звільнення у 1947 році на деякий час приїхав до міста Полтави, а з 1948 року Федір Каленикович працював у Мартовському радгоспі в Алтайському краї. Тут, з 1950 року, очолює лісорозсадник, директором якого працює до 1958 року. Займався вирощуванням посадкового матеріалу для полезахисних смуг та озеленення. За самовіддану працю був нагороджений медаллю «За освоєння цілинних земель».

У 1956 році Ф.К. Курінний був реабілітований за відсутністю складу злочину.

Останні роки свого життя провів у м. Полтаві. Помер 21 вересня 1970 р. Похований на старому міському цвинтарі, що на північній околиці міста.

За: Халимон О.В. Федір Курінний: сторінки біографії / О.В. Халімон / Біорізноманіття: теорія, практика та методичні аспекти вивчення у загальноосвітній та вищій школі: мат-ли Всеукр. наук.-практ. конф. – Полтава : ФОП Гаража, 2017. – С. 54-60.

Інформацію про Є.С.Довженко подав доц. Булава Л.М.

КУШНІРЕНКО ЛАРИСА АНДРІЇВНА

Асистент

Народилася 30 квітня 1925 року в селі Велика Рудка Диканського району Полтавської області в родині службовця. Дитячі роки минули в селищі Решетилівка.

В роки Великої Вітчизняної війни перебувала на Полтавщині, а в 1944 році переїхала в м. Київ до батька. Закінчила середню школу №6 та біолого-ґрунтознавчий факультет Київського державного університету імені Т.Г. Шевченка. Впродовж трьох років викладала хімію в Бабайківському зоотехнікумі Дніпропетровської області. В 1954 році переїхала до м. Полтави, де працювала один рік асистентом кафедри ботаніки сільськогосподарського інституту. У зв'язку з скороченням штатів з 22.09.1955 р. перейшла на роботу в Полтавський педагогічний інститут імені В.Г. Короленка, де працювала методистом заочного відділу до вересня 1959 року.

У червні 1960 року, після майже річної роботи лаборантом кафедри ботаніки природничого факультету, була переведена спочатку на посаду методиста заочного відділу цього ж факультету, а з грудня 1961 року – асистента кафедри ботаніки. Основу навантаження складали лабораторні заняття та польова практика з ботаніки і фізіології рослин. Відзначалася високою працездатністю, вимогливістю, відданістю роботі, ініціативністю та почуттям нового. Проводила заняття на високому методичному та науковому рівні, багато допомагала становленню та професійному зростанню молодих викладачів.

Наукові дослідження Л.А. Кушніренко стосувалися вивчення впливу макродобрив на якісний склад і врожай кукурудзи та мінерального живлення цієї культури.

У 1983 році звільнилася з роботи у зв'язку з виходом на пенсію. Довгий час не полишала добрих стосунків зі своїми підопічними.

Померла у 2017 р. і похована у м. Полтава на старому міському цвинтарі.

ЛЕВЧЕНКО (ПРОКОПЧУК) ЮЛІЯ ПЕТРІВНА

Асистент

Народилася 30 травня 1984 р. в с. Яблуневе Оржицького району Полтавської області. У 2006 році закінчила Полтавський державний педагогічний університет імені В.Г. Короленка, природничий факультет за спеціальністю «Педагогіка і методика середньої освіти. Біологія. Основи аграрного виробництва».

З 2006 по 2007 навчалась у магістратурі природничого факультету ПДПУ імені В.Г. Короленка за спеціальністю «Біологія» та отримала кваліфікацію викладача біології.

У ПДПУ В.Г. Короленка з 2007: старший лаборант кафедри ботаніки та асистент за сумісництвом, а з 2015 – кафедри ботаніки, екології та методики навчання біології.

Викладає генетику, цитологію, молекулярну біологію, веде польові практики.

Коло наукових інтересів: біологія рослин, методика викладання біології, екологія.

ЛІХОВІЦЕР ВІКТОР ГЕНРІХОВИЧ

Доцент

Народився у 1895 році у м. Браїлов на Вінниччині у сім'ї службовця. У 1917 році вступив до Київського державного університету, який закінчив у 1924 році і був залишений на посаді асистента. Із травня 1927 року у м. Полтава працював викладачем агрокооперативного технікуму та лектором сільськогосподарського політехнікуму. З 1930 по 1934 рр. – асистент зоотехінституту.

З лютого 1935 – старший науковий співробітник НДІ у м. Мічурінську. В цьому ж році поступає на роботу до Плодоовочевого інституту імені І.В. Мічуріна на посаду доцента. В 1935-1939 роках виконував обов'язки завідувача кафедри ботаніки.

У 1939-1941 рр. працював асистентом сільськогосподарського інституту м. Полтави. Дисертацію на здобуття вченого ступеня кандидата біологічних наук захистив 14 березня 1941 року в Інституті ботаніки АН України.

З 1942 року – викладач сільськогосподарського інституту та агрозоотехнікуму у м. Курган. У січні 1945 року прийнятий на посаду виконуючого обов'язки доцента кафедри ботаніки Полтавського педінституту з курсу морфології та систематики рослин. Наукові інтереси В.Г. Ліховіцера були пов'язані з біологією плодів та цитологією. Постраждав у період «боротьби з космополітизмом».

ЛЯДСЬКИЙ ІГОР КОСТЯНТИНОВИЧ

Асистент

Народився 10 грудня 1984 року в місті Полтава у родині робітників. З 1992 по 2002 роки навчався в ЗОШ № 4, яку закінчив із двома золотими медалями (одна стандартна, а іншу виготовила та вручила вчитель біології). За роки навчання у школі багаторазово ставав переможцем та призером обласних етапів Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів-членів Малої академії наук України, на обласній олімпіаді з біології та інших змаганнях. З дитинства захоплювався палеонтологією. Під керівництвом кандидата геолого-мінералогічних наук, доцента В. М. Закалюжного підготував ряд наукових робіт, присвячених таким викопним істотам, як шерстистий носоріг (*Coelodonta antiquitatis*), шерстистий мамонт (*Mammuthus primigenius*), первісний бізон (*Bison priscus*) та первісний бик (*Bos primigenius*), які населяли наші землі у пізньому плейстоцені.

Після школи вступив на природничий факультет, який закінчив у 2007 році з відзнакою і здобув кваліфікацію вчителя біології, основ сільськогосподарського виробництва, валеології та основ екології. У студентські роки зацікавився генетикою та з другого курсу навчання проходив практику в Інституті свинарства імені О.В. Квасницького УААН, де познайомився із кандидатом біологічних наук К. Ф. Почерняєвим, який і став у подальшому науковим керівником його дисертаційної роботи. Своєрідною перехідною ланкою між палеонтологією та ДНК-технологіями були їх спільні публікації на тему вдосконалення методу виділення ДНК з фосілій вищих викопних ссавців та визначення придатності викопних кісток, знайдених на території України, для аналізу ДНК. Отримував академічну стипендію Кабінету Міністрів України та стипендію імені А.П. Каришина за перемоги на Всеукраїнських студентських олімпіадах з біології.

Трудову діяльність розпочав із четвертого курсу, влаштувавшись лаборантом, а потім менеджером зі зв'язків з громадськістю, у приватну медичну лабораторію ТОВ «Гентріс». Після отримання вищої освіти з 1.10.2007 р. по 30.06.2008 р. працював на посаді асистента кафедри ботаніки Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка. Забезпечував викладання навчальних курсів «Систематика рослин», «Генетика з основами селекції». Паралельно з цим вступив до аспірантури у лабораторію генетики Інституту свинарства імені О. В. Квасницького УААН за спеціальністю 06.02.01. – розведення і селекція тварин, яку закінчив у 2010 році. Тема дисертаційної роботи: «Зв'язок продуктивних ознак свиней великої білої породи з поліморфізмами генів *mc4r*, *ctsl* та *hmga1*». Захист дисертації відбувся у лютому 2015 року в Інституті розведення і генетики тварин імені М.В. Зубця НААН України за спеціальністю 03.00.15 – генетика. Високий рівень досліджень підтверджено схвальними відгуками, одержаними від колег із Великобританії (UWE Bristol) та Іспанії (*University* of Lleida).

Після завершення аспірантури залишився працювати в Інституті свинарства і агропромислового виробництва НААН, спершу на посаді наукового співробітника лабораторії генетики, а потім наукового співробітника лабораторії наукових досліджень з питань інтелектуальної власності та маркетингу інновацій.

У 2016 році, у зв'язку із нестабільною ситуацією у вітчизняній науці, перейшов на посаду директора з маркетингу до великого промислового підприємства ПрАТ «Полтавський вентиляторний завод» та паралельно зайнявся політичною діяльністю, ставши заступником керівника обласної організації однієї із національних партій. При цьому не забуває і свого викладацького покликання, періодично проводячи тренінги з таких перспективних напрямів діяльності, як Time-менеджмент, PR-технології та підвищення рівня креативності. Розробив власний авторський курс під назвою «Ефективна мультифункціональність», що сприяє різнобічному розвитку особистості, тим самим підвищуючи її творчий потенціал.

Автор 70 наукових та науково-популярних публікацій, більше сотні статей у газетах та сайтах мережі Інтернет, співавтор науково-методичного посібника, призначеного для підготовки учнівської та студентської молоді до біологічних змагань. Має авторське свідоцтво. Нагороджений Почесною грамотою виконавчого комітету Полтавської міської ради (2004 рік) та грамотою Національної академії наук України (2005 рік).

МАКСИМЕНКО НАТАЛІЯ ТАРАСІВНА

Асистент

Народилася 2 серпня 1982 року в селі Мала Перещепина Новосанжарського району Полтавської області. У 2004 р. спочатку отримала спеціальність учителя біології, основ сільськогосподарського виробництва, валеології та основ екології, а у 2005 році, після навчання в магістратурі ПДПУ імені В.Г. Короленка, здобула кваліфікацію викладача біології.

Під час навчання у магістратурі працювала на посаді лаборанта кафедри ботаніки, після закінчення стала її асистентом. Веде лабораторні заняття з мікробіології з основами вірусології, лабораторні заняття та польову практику з дисциплін сільськогосподарського циклу та фізіології рослин.

Наукові інтереси пов'язані з питаннями агротехніки вирощування, з'ясуванням біоекологічних особливостей культивованих трав'янистих та кущових сільськогосподарських рослин.

МАЛАХОВ ТИМОФІЙ УСТИМОВИЧ

Старший викладач, завідувач кафедри (1937-1938 рр.)

Народився 1900 р. в с. Кладове нині – Губкінського району Бєлгородської області (РФ). У 1916 р. закінчив Радьківську вчительську школу (отримав кваліфікацію вчителя нижчих початкових училищ).

У 1919-1922 рр. служив у Червоній армії.

Випускник агробіологічного відділу факультету старшого концентру Полтавського інституту народної освіти 1929 р. (на фото).

У роки навчання активно займався громадською роботою.

З 1930 по 1933 р. – викладач ботаніки і завуч Лебединського педтехнікуму. У 1933-1935 р. керував кафедрою біології Кременчуцького учительського інституту, а з 01.09.1935 по 30.10.1937 р. – зав. кафедри біології Полтавського педагогічного інституту; був на посаді в.о. доцента ботаніки. З 12.11.1937 до 31.08.1938 р. очолював кафедру ботаніки, а з 1.12.1939 р. обіймав посаду декана заочного сектора природничого факультету.

Під час німецької окупації з 10.1941 по 10.1942 залишений директором Л.П. Ткаченком у штаті інституту. Пізніше працював у фельдшерській школі та полеводом у маєткові імені Т. Шевченка.

Після визволення Полтави, з 29.09.1943 р. – старший викладач кафедри ботаніки. Його лекції відзначалися високою якістю, тому серед студентства він був у числі улюблених викладачів.

Але зазнавав переслідувань через перебування під окупацією (тому в 1946 році переведений на посаду асистента); зловживав алкоголем. Не дивлячись на клопотання студентів, декілька разів звільнявся з роботи (остаточно – 16.10.1948 р.).

Помер на рубежі 1940-х / 1950-х років.

Укладачі: Л.М. Булава, В.В. Буйдін

МАНЖОС СВІТЛАНА БОРИСІВНА

Кандидат сільськогосподарських наук, доцент

Народилася 6 жовтня 1970 року в місті Кременчуці. У 1988 році закінчила середню школу № 18 м. Кременчука з золотою медаллю, а в 1993 році – природничий факультет ПДПІ імені В.Г. Короленка з відзнакою. Була прийнята на посаду лаборанта кафедри ботаніки. З вересня 1996 року переведена на посаду асистента кафедри.

У 1997-2000 рр. навчалася у цільовій очній аспірантурі Полтавського державного сільськогосподарського інституту.

З червня 2001 року – старший викладач кафедри ботаніки ПДПУ імені В.Г. Короленка.

У 2002 році захистила дисертацію на тему «Обґрунтування заходів боротьби з чорнощиром нетреболистим на необроблюваних землях Лівобережного Лісостепу України» на здобуття наукового ступеня кандидата сільськогосподарських наук.

З 09.2003 по 11. 2005 року – доцент кафедри ботаніки. Пізніше працювала доцентом кафедри фінансів, банківської справи та державного управління в Полтавському технічному університеті ім. Ю. Кондратюка (отримавши відповідну другу вищу освіту).

МЕДЯНИК ОЛЬГА ДМИТРІВНА

Асистент

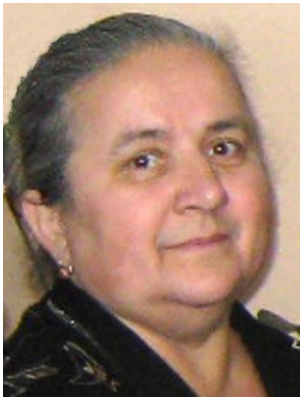

Народилася 20.05. 1952 року в сім'ї військовослужбовця. У 1969 році закінчила середню школу №17 м. Полтава. Із 1970 по 1975 р. навчалася у Полтавському медичному стоматологічному інституті на стоматологічному факультеті. Із 1982 року працювала в Полтавському державному педагогічному інституті імені В.Г. Короленка на посаді асистента спочатку кафедри основ медичних знань, потім – зоології. У 2001-2011 роках - асистентом на кафедрі екології та охорони довкілля. Забезпечувала проведення практичних та лабораторних занять із навчальних курсів «Валеологія», «Вікова фізіологія та валеологія», «Екологія людини», керувала валеологічною практикою студентів.

Ольга Дмитрівна проводила роботу зі студентами всіх факультетів і спеціальностей університету зі збереження здоров'я та ведення ними здорового способу життя. Вона є фахівцем із профілактики та лікування захворювань дихальних шляхів засобами аромотерапії. Звільнилася у зв'язку з виходом на пенсію в 2011 році.

НАЗАРЕНКО ЛІДІЯ ВАСИЛІВНА

Асистент

Народилася 1 жовтня 1936 року в с. Супрунівка Полтавського району. Вступила до Полтавського державного педагогічного інституту, який закінчила в 1959 році за спеціальністю учителя біології, хімії та основ сільського господарства. Працювала в школах Васильківського та Переяслав-Хмельницького районів Київської області.

З листопада 1966 року по лютий 1970 року — асистент кафедри ботаніки Полтавського державного педагогічного інституту.

В її індивідуальному плані переважав курс методики навчання біології та керівництво педагогічною практикою.

НЕПОКУПНИЙ ПАВЛО ОЛЕКСІЙОВИЧ

Викладач

Народився 10 листопада 1900 року на хуторі Черкащенків Комишнянського району на Полтавщині. Після закінчення вищої початкової школи в 1918-1919 рр. навчався на педкурсах у м. Гадячі. З 1921 р. по 1928 р. працював учителем і директором Довгалівської початкової школи на Миргородщині. У 1928-1931 рр. навчався в Полтавському інституті народної освіти (з 1930 – інститут соціального виховання). У 1932-1936 рр. перебував в аспірантурі зі спеціальності «Генетика й селекція». Написав дисертацію на тему «Вивчення інцухту у кормового буряка».

З 1936 року до початку Великої Вітчизняної війни працював науковим співробітником на Полтавському дослідному Полі і за сумісництвом викладачем Червоноградського заочного педтехнікуму, Полтавського філіалу. У квітні 1942 року був примушений стати науковим співробітником (селекціонером) при НДІ кормів, де працював до 1946 року. З серпня 1946 року – викладач кафедри ботаніки ПДПІ з курсів дарвінізму та фізіології рослин.

Звільнився 16 серпня 1947 року.

НІКОЛАЄВ МИКОЛА ФЕДОРОВИЧ

Кандидат природничих наук

Народився 4 листопада 1882 р. у місті Слов'янську (зараз – Донецька обл.), в родині підприємця. Вищу освіту здобув у Харківському університеті на природничому відділенні фізико-математичного факультету, який закінчив у 1910 р. До того навчався на хіміка-технолога в Швейцарії.

Кандидат природничих наук (ботанік, фітопатолог). Із 1911 року розпочав педагогічну роботу в закладах професійної освіти Полтави. Працював помічником завідувача та завідувачем Природничо-історичного музею Полтавського губернського земства (травень 1910 – листопад 1915 р.), співробітник музею до 1917 р. За роки його керівництва музей був осередком просвітницької роботи через Педагогічне бюро (мав постійні експозиції, адресовані освітянам, бібліотеку й зібрання унаочнень).

М.Ф. Ніколаєв читав лекції з природознавства Полтавської губернії на літніх педагогічних курсах, викладав у закладах освіти, займався організацією природоохоронної роботи. На початку Першої світової війни суміщав роботу в музеї з діяльністю в громадській організації «Земгор», яка займалася питаннями допомоги земств в забезпеченні потреб армії, очолював губернську Переселенську організацію.

Упродовж 1917-1918 рр. завідував фітопатологічним відділом ботанічного саду міста Кутаїсі. Із 1920 р. – викладач природознавства підготовчого відділення технічного факультету при Вищій робітничій школі в Полтаві. У 1921 р. цей факультет реорганізований у сільськогосподарський, а з 1923 р. – в агрокооперативний технікум. У 1923 р. став завідувачем хлібного відділу Полтавського держбанку.

В 1923-1924 н.р. М.Ф. Ніколаєв перейшов на постійну роботу до Полтавського інституту народної освіти, де обіймав посаду професора, завідувача ботанічного кабінету. Викладав до вересня 1930 р. біологію і теорію еволюції, ботаніку, географію рослин, а також певний час – фізичну географію, геологію з ґрунтознавством.

Був ініціатором і керівником створення в 1927 р. ботанічних дослідних ділянок ПІНО.

Восени 1930 р. переїхав до м. Горки Могильовської області, де став викладачем Білоруського сільськогосподарського інституту. У 1937-1941 роках очолював там кафедру ботаніки і фітопатології, керував дослідженнями із інтродукції пайзи, могари, амаранту, інших кормових, технічних, харчових і декоративних культур. Мав нагороди (остання медаль вручена в квітні 1941 р. М.І. Калініним у Москві,).

Рідний брат біолога, доцента В.Ф. Ніколаєва (див. нарис про нього у рубриці «Декани природничого факультету»); науковий керівник Ф.К. Курінного.

Час та обставини його смерті достеменно невідомі. Є підкріплена аргументами версія про те, що він міг підпасти під дію наказу НКВС від 23.06.1941 р. про знищення потенційних «ворогів народу» при відступі радянської армії.

Укладачі: Л.М. Булава, С.Л. Кигим, В.М. Самородов

НОЖКА ОЛЕКСАНДР ОЛЕКСІЙОВИЧ

Старший лаборант

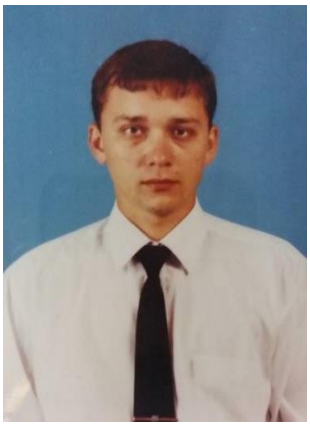

Народився 4 грудня 1981 року в смт. Нові Санжари Полтавської обл. З 1988 по 1999 р. навчався у Новосанжарській загальноосвітній школі. У 1996 р. закінчив повний курс Новосанжарської дитячої музичної школи з фаху кларнет, а у 1999 – з фаху труба.

У 1999 р. вступив на навчання до Полтавського державного педагогічного університету імені В.Г. Короленка і навчався за спеціальністю Хімія і біологія, а у 2003 р. отримав базову вищу освіту за напрямом підготовки «Педагогічна освіта» та здобув кваліфікацію бакалавра педагогічної освіти, вчителя хімії, основ екології та безпеки життєдіяльності.

У 2004 р. отримав повну вищу освіту за спеціальністю «Педагогіка і методика середньої освіти. Хімія і біологія» та здобув кваліфікацію вчителя біології, хімії, основ екології і безпеки життєдіяльності. У 2005 р. закінчив Полтавський державний педагогічний університет імені В.Г. Короленка і отримав повну вищу освіту за спеціальністю «Педагогіка і методика середньої освіти. Хімія» та здобув кваліфікацію магістра педагогічної освіти викладача хімії.

З липня 2005 р. прийнято на посаду старшого лаборанта кафедри ботаніки, а з 30.06.2006 р. за сумісництвом на посаду асистента цієї ж кафедри.

В серпні 2006 року звільнений за власним бажанням.

НОР ВІКТОР ЮРІЙОВИЧ

Асистент

Народився 22 грудня 1985 року в м. Хорол Полтавської області у сім'ї медика. У 2003 році вступив на навчання до природничого факультету ПДПУ імені В.Г. Короленка, де продовжив свої виступи на олімпіадах університетського рівня. Починаючи з другого року навчання під керівництвом доцента кафедри ботаніки В.В. Буйдіна розробляв тему науково-дослідницької роботи «Біологічна активність екстрактів з представників роду *Echinacea Moench*», яка отримала третє місце на Всеукраїнському підсумковому конкурсі-захисті студентських наукових робіт.

Після закінчення університету з відзнакою у 2008 р. прийнятий на посаду асистента кафедри ботаніки. У 2012 р. поступив в аспірантуру Інституту розведення і генетики тварин імені М.В. Зубця (Чубинське). Кандидат біологічних наук з 2015 р. (спеціальність – генетика).

ОМЕЛІЧ НАТАЛІЯ ДМИТРІВНА

Лаборант

Народилася 29 липня 1960 р. З 1967 по 1975 р. навчалася у СШ №28 м. Полтава. У 1979 р. закінчила Полтавський геолого-розвідувальний технікум за спеціальністю нафтопромислова хімія. Навчалася у Полтавському державному педагогічному інституті (нині університеті) імені В.Г. Короленка в 1983-1988 рр. за спеціальністю педагогіка і методика початкового навчання. Почала працювати на кафедрі ботаніки з 1979 р. – спочатку препаратором, а потім лаборантом по 1986 р.

З 1986 року по 2006 рік працювала вчителем початкових класів в Полтавській гімназії №33, в з 2006 року і донині працює вчителем в Полтавській загальноосвітній школі І-ІІІ ступенів №30.

ОНІПКО (СТРАШКО) ВАЛЕНТИНА ВОЛОДИМИРІВНА

Доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри (2006 і по теперішній час)

Народилася 12 січня 1971 року в м. Полтава, де навчалася в школах № 22 та №21. Одразу після закінчення школи працювала помічником вихователя в яслах-садочку. В 1988 році вступила до ПДПІ імені В.Г. Короленка на природничий факультет, де навчалася до 1994 року і отримала спеціальність «Вчитель біології та хімії» та «Практичний психолог в закладах освіти». З 1992 по 1994 рік поєднувала навчання із роботою в середній школі №21 на посаді вчителя біології.

Після закінчення інституту залишена при ВНЗ на посаді асистента кафедри ботаніки. У вересні 1995 року В.В. Оніпко вступила до цільової аспірантури Полтавського державного сільськогосподарського інституту. 10 квітня 2002 року захистила кандидатську дисертацію на тему «Біологічні особливості *Ambrosia artemisifolia* L. та заходи боротьби з нею в агроценозах польових культур Лівобережного Лісостепу України» зі спеціальності «Загальне землеробство». З 2002 року – доцент кафедри ботаніки Полтавського педуніверситету, заступник декана природничого факультету (2003-2005), з 1 листопада 2005 року – завідувач кафедри ботаніки (із

2015 – кафедри ботаніки, екології та методики навчання біології) Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка (по теперішній час).

У 2012 р. В.В. Оніпко захистила докторську дисертацію по темі «Теоретико-методичні засади підготовки майбутніх учителів природничих дисциплін до професійної діяльності у профільній школі», спеціальність 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти, отримала звання професора і працює професором кафедри.

Є членом ученої ради природничого факультету Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка, членом-кореспондентом Міжнародної академії наук педагогічної освіти.

Керує науково-дослідною роботою аспіранта та студентів у проблемних групах «Дослідження змістового компонента формування основ педагогічної майстерності майбутнього вчителя природничих дисциплін», «Підвищення продуктивності культурних та дикорослих рослин». Має понад 200 наукових та науково-методичних публікацій, з-поміж яких монографія, посібники.

Має свідоцтво про реєстрацію авторського права на книгу «Професійна підготовка вчителя природничих дисциплін до роботи у профільній школі» та науково-популярне видання «Зелений кизиловий ансамбль садиби В.Г. Короленка: науково-популярні нариси».

Член журі І, ІІ етапів Всеукраїнської олімпіади з біології на природничому факультеті та в проведенні ІІІ обласного конкурсу захисту науково-дослідницьких робіт МАН, постійно консультує учнів та вчителів щодо методики викладання біології та проведення науково-дослідницьких робіт учнів.

Коло наукових інтересів: сегетальні та рудеральні бур'яни Лівобережного Лісостепу України, підготовка майбутніх учителів природничих дисциплін до викладання в профільній школі, методика й методологія викладання біології у вишах і середніх навчальних закладах України.

ОРЛОВА ЛАРИСА ДМИТРІВНА

Доктор біологічних наук, професор, завідувач кафедри (1991-1996 рр.)

Народилася 22 червня 1955 року в с. Березоточа Лубенського району Полтавської області в родині українського ботаніка-флориста, знавця лікарських рослин Д.С. Івашина.

Закінчила Донецьку середню школу (1972), Донецький державний університет (1977). Після закінчення університету за направленням працювала до 1979 року у відділі природної флори фіто-хімічної лабораторії Донецького ботанічного саду. У період з 1979 по 1982 роки навчалася у стаціонарній аспірантурі Донецького державного університету під керівництвом видатного науковця, доктора біологічних наук, професора Реви Михайла Лукича.

Улітку 1982 року прийшла за направленням працювати на посаду асистента кафедри ботаніки ПДПІ імені В.Г. Короленка. У 1984 році захистила кандидатську дисертацію з теми «Біоекологічні особливості і мінеральний склад кормових рослин природної флори Південно-східної України» у Дніпропетровському державному університеті за спеціальністю «Екологія». Згодом, пройшовши по конкурсу, працювала старшим викладачем кафедри ботаніки, а з 1988 року, після реорганізації та об'єднання кафедр ботаніки і зоології в кафедру біології, – доцентом. У 1991 році після відновлення кафедри ботаніки Лариса Дмитрівна очолила її і перебувала на цій посаді до 1996 року.

Опанувала та читає провідні фахові курси та спецкурси, зокрема лекційні, лабораторно-практичні заняття, польову практику з анатомії та морфології рослин, фізіології рослин; лекції та семінарські заняття з курсів «Лікарські рослини», «Луківництво». З уведенням магістратури розробила і читає курс «Ресурсознавство (ботанічне)».

Під час роботи на кафедрі тривалий час займалася вивченням корисних рослин Лівобережного Лісостепу України, зокрема лучної, багато уваги приділяла дослідженню рідкісної флори і є одним із співавторів науково-популярного видання «Збережи, де стоїш, де живеш» (1998) та автором багатьох фахових публікацій і монографії по лучній флорі.

Особливу увагу приділяла вивченню лучних фітоценозів: їх систематичного складу,

біоморфологічним і екологічним особливостям, фізіологічним параметрам, кормовій цінності, кругообігу речовин та раціональному їх використанню. Активно залучала до цієї роботи студентів, спільно з якими має велику кількість опублікованих наукових робіт.

У рамках виконання наукової кафедральної теми захистила докторську дисертацію по темі «Біоекологічний аналіз лучних фітоценозів Лівобережного Лісостепу України (стан, продуктивність та охорона)», спеціальність 03.00.16 – екологія). Після захисту отримала звання професора і працює професором кафедри.

Упродовж усіх років роботи на кафедрі співпрацювала з Полтавським обласним інститутом післядипломної педагогічної освіти імені М.В. Остроградського. Читала лекції учителям і учням із сучасних проблем біологічної науки. У школах області та міста читала спецкурси з ботаніки, фізіології рослин, рецензувала учнівські наукові роботи по лінії МАН.

Бере участь у проведенні Всеукраїнської студентської олімпіади з біології, екологічної безпеки, конкурсі наукових робіт студентів на природничому факультеті, у проведенні ІІ, ІІІ етапів Всеукраїнської учнівської олімпіади з екології, ІІІ етапу Всеукраїнської олімпіади школярів з біології, постійно консультує учнів та вчителів щодо науково-дослідницьких робіт учнів.

Член спеціалізованої вченої ради К 26.880.02 із захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата біологічних наук за спеціальністю 03.00.16 «Екологія» у Державній екологічній академії післядипломної освіти та управління Мінприроди України. Входить до складу редколегії науково-практичного журналу «Вісник проблем медицини і біології», наукового фахового журналу «Біологія та екологія». Є керівником державної теми «Структурно-функціональний аналіз природних і штучних фітоценозів Лівобережного Лісостепу України». Керує підготовкою аспірантів за спеціальністю «Біологія».

Має понад 260 наукових та науково-методичних публікацій, з-поміж яких монографії, посібники, рекомендації.

Коло наукових зацікавлень: флористика, фізіологія рослин, екологія рослин, луківництво.

ПЕДЧЕНКО ВІКТОР ВОЛОДИМИРОВИЧ

Доцент

Народився 15 травня 1938 року в м. Корсунь-Шевченківський Черкаської області. Закінчивши у 1956 році середню школу, вступив до Полтавського сільськогосподарського технікуму. Отримавши диплом, працював бригадиром садово-овочевої бригади на Харківщині.

У 1961 році вступив до Полтавського сільськогосподарського інституту на агропедагогічний факультет. З 1971 р. по 1976 р. – здобувач та аспірант кафедри рослинництва Полтавського сільськогосподарського інституту. В листопаді 1975 року достроково захистив дисертацію на тему «Вплив мінеральних добрив на насіннєву продуктивність люцерни в Лісостеповій зоні УССР».

З листопада 1975 р. по червень 1978 р. працює в науковій частині Полтавського сільськогосподарського інституту.

У жовтні 1978 року стає старшим викладачем кафедри ботаніки ПДПІ імені В.Г. Короленка. З березня 1979 до квітня 1984 року – доцент кафедри ботаніки. Викладав предмети сільськогосподарського циклу.

ПЕЛИПЕЦЬ ЖАННА ГЕОРГІЇВНА

Кандидат сільськогосподарських наук, доцент

Народилася 4 квітня 1939 року в м. Севастополь у робітничій сім'ї. У 1946-1956 роках навчалася в середній школі в м. Охтирка на Сумщині. Там же розпочала трудову діяльність, працюючи в колгоспах ім. Петровського і «Червона зоря». В 1957 році поступила на заочний відділ Харківського сільськогосподарського інституту, який закінчила в 1964 році за спеціальністю «Захист рослин» та отримала кваліфікацію вчений-агроном по захисту рослин.

В 1961-1964 та 1966-1967 рр. працювала лаборантом та старшим лаборантом в Українському науково-дослідному інституті ґрунтознавства в м. Харків.

З березня 1967 по квітень 1968 року спочатку старший лаборант, а потім молодший науковий співробітник Харківського сільськогосподарського інституту імені В.В. Докучаєва. Проводила дослідження по вивченню хімічного складу промислових стічних вод та впливу їх на харчовий режим і біологічну активність чорноземів.

У квітні 1968 р. Жанна Георгіївна вступила до стаціонарної аспірантури Українського науково-дослідного інституту ґрунтознавства і агрохімії імені А.Н. Соколовського в лабораторію мікробіології ґрунтів, яку закінчила в 1971 році.

З травня 1971 р. по січень 1974 р. працювала молодшим науковим співробітником на кафедрі землеробства Харківського сільськогосподарського інституту.

В жовтні 1972 року захистила кандидатську дисертацію на здобуття вченого ступеня кандидата сільськогосподарських наук на тему «Использование илов городских сточных вод для изготовления органических удобрений».

У 1974-1976 рр. перебувала в Республіці Куба, в зв'язку з відрядженням чоловіка.

15 серпня 1980 року обрана на посаду старшого викладача кафедри ботаніки ПДПУ імені В.Г.Короленка, а з 28 січня 1983 року — доцента кафедри. 7 травня 1986 року Ж.Г. Пелипець присвоєне вчене звання доцента кафедри ботаніки. Працюючи на кафедрі, читала курси мікробіології та основ аграрного виробництва, проводила лабораторні заняття з цих предметів. Підтримувала в належному стані ділянки польової і овочевої сівозмін на агробіостанції (ботанічному саду кафедри).

З 20 лютого 1997 року Ж.Г. Пелипець звільнена з посади доцента кафедри ботаніки за власним бажанням.

РЕМИГА ВАЛЕНТИНА ВАСИЛІВНА

Старший лаборант

Народилася 3 травня 1948 року в селі Королівка Карлівського району Полтавської області в родині колгоспників.

Середню освіту отримала, закінчивши середню школу №1 м. Карлівка у 1966 році. У 1977 закінчила природничий факультет ПДПУ імені В.Г. Короленка за спеціальністю «Біологія і хімія».

З 1972 по 1978 року працювала на кафедрі хімії лаборантом, а з 1992 до 2004 – старшим лаборантом кафедри ботаніки.

Валентина Василівна брала участь у проведенні навчально-польової практики студентів на біостаціонарі «Лучки» та в околицях м. Полтава, з метою збору гербарію і фіксації рослинного матеріалу у формаліні, для навчального процесу студентів природничого факультету. Відповідальна і сумлінна при

виконанні службових обов'язків, постійно дбала про збереження і збагачення матеріально-технічної бази кафедри, виконувала громадські обов'язки заступника профорга природничого факультету.

З 2004 р. знаходиться на заслуженому відпочинку.

РОССА ЗІНАЇДА ПЛАТОНІВНА

Старший лаборант

Народилась в 1933 році в м. Полтаві. У 1943 році поступила в перший клас семирічної школи №12, після закінчення була прийнята в середню школу №21 м. Полтави.

У 1953 р. поступила в Полтавський сільськогосподарський інститут на спеціальність зоотехнія, отримала кваліфікацію вченого зоотехніка. Після закінчення його в 1960 р. була направлена на роботу в Тульську область.

У зв'язку з сімейними обставинами переїхала в Полтаву, де з 1964 р. працювала лаборантом комбікормового заводу.

З 1969 р. перейшла на роботу в науково-дослідний інститут свинарства старшим лаборантом.

З листопада 1978 р. по лютий 1988 р. займала посаду старшого матеріально-відповідального лаборанта кафедри ботаніки, була звільнена за власним бажанням.

САГАЙДАК (СИНЯЩОК) ВІКТОРІЯ МИКОЛАЇВНА

Старший лаборант

Народилася 13 травня 1992 року в с. Остапівка Миргородського району, Полтавської області. У 2010 році закінчила Остапівську загальноосвітню школу I-III ступенів.

У 2010-1015 рр. здобувала освіту на базі Полтавського національного педагогічного університету ім. В.Г. Короленка на природничому факультеті. Спеціаліст, отримала кваліфікацію «Біолог. Вчитель біології, екології. Вчитель основ аграрного виробництва», а у 2014-2015 рр. – магістр (кваліфікація «Викладач біології»). Отримала диплом з відзнакою.

У 2013-2018 рр. працювала старшим лаборантом кафедри ботаніки та методики навчання біології ПНПУ ім. В.Г. Короленка; із травня 2018 року працювала керівником гуртків Миргородського міського центру еколого-натуралістичної творчості; із серпня 2018 року працює на посаді вихователя групи інтенсивної педагогічної корекції у ДНЗ №10 «Веселка», м. Миргород.

СМОЛЯР (СТЕЦЮК) НАТАЛІЯ ОЛЕКСІЇВНА

Кандидат біологічних наук, доцент,
завідувач кафедри екології та охорони довкілля (2006-2014 рр.)

Н.О. Стецюк (у заміжжі – Смоляр) народилася 29 липня 1969 року у с. Великий Кобелячок Новосанжарського району Полтавської області у сім'ї агрономів. Середню освіту здобувала у Демидівській восьмирічній школі Решетилівського району Полтавської області, а пізніше – у Головачанській середній школі Полтавського району, яку закінчила у 1986 році зі срібною медаллю. У шкільні роки була активною у громадському житті шкіл – обиралася головою піонерської дружини, комсоргом класу і школи.

Змалечку виявляла інтерес до біології, любила із батьками бувати у природі, подорожувати, що й обумовило вибір майбутнього фаху.

У 1986 році вступила до Полтавського державного педагогічного інституту імені В.Г. Короленка на природничий факультет за спеціальністю «Біологія і хімія». Ще на першому курсі зацікавилася ботанікою. Коло наукових інтересів – флористика, систематика, созологія.

За роки навчання виявила себе здібною студенткою, активною у громадському житті факультету, брала участь у наукових конференціях, представляла інститут на студентських фестивалях як учасник вокальної групи «Джерело» у республіках Прибалтики, Придністров'я, Кавказу, Середньої Азії, Карелії, у різних регіонах України. Особливою подією географії студентських років є наукові експедиції у тундру на півострів Ямал (Ямало-Ненецький автономний округ РСФСР) разом із однокурсниками Строгаль Т.Г., Тараненко Л.М. під керівництвом Байрак О.М. у 1989 році з метою дослідження ролі лишайників у рекультивації тундрових ґрунтів. Всі подальші студентські роки була активним членом ботанічного гуртка і працювала в студентській науковій групі під керівництвом кандидата біологічних наук Олени Миколаївни Байрак. Після другого курсу брала участь у науковій експедиції по природно-заповідних територіях Полтавщини. Результати експедиції лягли в основу звіту, який був відмічений журі республіканського конкурсу «Рік пам'яток природи» у 1989 р. і посів ІІ місце в Україні. За участю Н. Стецюк у 1990 році створюються і урочисто відкриваються перші екологічні стежки – одна в Полтаві на території Комсомольського лісопарку (район Інститутської гори), друга – на території об'єднання «Миргород-Курорт» (м. Миргород). Досвід створення екологічних стежок у Полтавській області був відображений у перших методичних рекомендаціях, виданих у 1990 р. у співавторстві з О.М. Байрак та у дипломній роботі.

У 1991 р. закінчила інститут із відзнакою, отримавши кваліфікацію вчителя біології та хімії.

Із серпня 1991 року працює на посаді асистента кафедри ботаніки Полтавського державного педагогічного інституту імені В.Г. Короленка, забезпечуючи викладання практичних курсів із основ соціоекології, систематики рослин, екології. За її участю підготовлено «Методичні вказівки до проведення лабораторних занять із систематики нижчих рослин» (1992). У цей час виконує обов'язки заступника декана природничого факультету із виховної роботи, організовує змістовні природоохоронні та культурно-масові заходи для студентів та викладачів. Під час проведення польової практики з систематики рослин на біостаціонарі «Лучки» окреслюються завдання щодо комплексного дослідження рослинного світу пониззя р. Ворскла. Саме це лягло в основу обґрунтування теми наукового дисертаційного дослідження Н.О. Смоляр.

У 1993 році була направлена з кафедри ботаніки до аспірантури як перспективний науковець. Упродовж 1993-1997 років навчається в стаціонарній аспірантурі Інституту ботаніки НАН України за спеціальністю 03.00.05 – ботаніка при відділі екології фітосистем (науковий керівник – доктор біологічних наук, професор Андрієнко Т.Л.).

За цей час у складі наукової групи досліджувала рослинний світ Полтавщини, проводила роботи з оптимізації природно-заповідної мережі Полтавщини, склала список флори та рослинних угруповань пониззя р. Ворскли, започатковувала створення регіональних ландшафтних парків Полтавщини – Нижньоворсклянського та Диканського. Аспірантуру

закінчила успішно у 1997 р. Цього ж року захистила кандидатську дисертацію на тему «Флористична, ценотична та созологічна характеристика пониззя р. Ворскли» й отримала науковий ступінь кандидата біологічних наук за спеціальністю 03.00.05 – ботаніка. Результати наукових досліджень дозволили значно поповнити флористичний список вищих судинних рослин пониззя р. Ворскли і околиць біостаціонару, створити ряд нових природно-заповідних об'єктів на островах Дніпродзержинського водосховища – ландшафтних («Пелехи», «Вишняки», «Крамареве». «Вільхуватський») та ботанічного («Вишняки») заказників, ландшафтного заказника загальнодержавного значення «Лучківський». Дещо пізніше (у 2001 р.) це стало вагомим аргументом для створення регіонального ландшафтного парку «Нижньоворсклянський». У цей період брала участь у створенні колективних монографій «В гаю заграли проліски» (1993), «Заповідна краса Полтавщини» (1996), «Збережи, де стоїш, де живеш» (1998).

Після закінчення аспірантури повернулася на кафедру ботаніки, де працювала до 1997 року. Із 1997 по 2000 роки працювала провідним інженером відділу забезпечення життєдіяльності військової частини А-1400 (м. Ічня Чернігівської області). Створила службу екологічного забезпечення військової частини та підготувала пакет документів для контролю екологічного забезпечення військових частин Збройних Сил.

У 2001 році працювала викладачем Полтавського військового інституту зв'язку, де розробила і викладала курс «Основи екології» для курсантів та студентів, підготувала лабораторний практикум із екології та навчальний посібник «Основи військової екології».

У вересні 2001 р. повернулася до Полтавського державного педагогічного університету імені В.Г. Короленка на новостворену кафедру екології та охорони довкілля, де працювала старшим викладачем, згодом – на посаді доцента, а з 2006 року – завідувача кафедри.

Забезпечувала викладання лекційних курсів «Екологія», «Основи екології», «Загальна екологія та неоекологія, «Біогеографія», «Екологія рослин», «Проблеми сучасної біології» та інші дисципліни екологічного спрямування, керує науковою роботою студентів, магістрантів, педагогічною практикою студентів старших курсів, організатором та керівних усіх навчальних екологічних та польових практик на кафедрі. Наталія Олексіївна здійснювала наукове керівництво 12 магістерських, 35 дипломних та більше 120 курсових робіт, студентських наукових робіт та екологічних проектів. Була куратором академічних груп – має випуски студентів біологів 1997, 2006, 2011 років, екологів – 2013, 2017 років). Два роки (2004-2006) виконувала обов'язки заступника декана природничого факультету з наукової роботи.

Наталія Олексіївна продовжує кращі традиції природодослідництва в Полтавській області, очолює наукову групу викладачів природничого факультету щодо дослідження біорізноманітності, ведення Червоної книги Полтавщини, розвитку заповідної справи та поширення екологічних знань.

Найвагомішим доробком природоохоронної діяльності Наталії Олексіївни є участь у створенні понад 120 природно-заповідних об'єктів, насамперед, регіонального ландшафтного парку «Нижньоворсклянський» (обґрунтування доцільності створення, дослідження фіторізноманітності, розробка концепції). Зі створенням парку (2002 р.) забезпечує наукову та рекреаційну діяльність парку: проведення моніторингових наукових досліджень біорізноманітності, організація та проведення ботанічних та екологічних екскурсій для відвідувачів парку, польових біологічних та екологічних практик студентської та учнівської молоді, бере участь у розбудові дендропарку (2005 р.) та закладанні фруктового саду (2004 р.), створенні музею (2004 р.), є одним із розробників концепції створення еколого-просвітницького центру (2006 р.) та еколого-просвітницької діяльності в парку.

Стецюк Н.О. є автором понад 200 наукових, методичних та науково-популярних праць, серед яких шість монографій у співавторстві («Заповідна краса Полтавщини» (1996), «Збережи, де стоїш де живеш. По сторінках Червоної книги Полтавщини. Рослинний світ» (1998), «В гаю заграли проліски» (2001), «Еталони природи Полтавщини. Розповіді про заповідні території» (2003), «Атлас рідкісних і зникаючих рослин Полтавщини» (2005), «Конспект флори Полтавщини» (2008), «Регіональна екомережа Полтавщини» (2010).

Із 2014 по 2017 рр. навчалася у докторантурі Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Нині координує роботу в Полтавській області з екологічного виховання, є автором Довгострокової програми реалізації завдань екологічної освіти та виховання у Полтавському державному педагогічному університеті. Працює у напрямку популяризації природоохоронних знань серед різних груп населення – студентів, учнів, учителів, представників територіальних громад, виступає по радіо, бере участь у інформаційних передачах на телебаченні, організовує та проводить екскурсії на природно-заповідних територіях. Постійно співпрацює із вчителями області щодо діяльності Малої Академії Наук (секції «біологія» та «екологія»), є викладачем Очно-заочної біологічної школи при Полтавському обласному центрі учнівської молоді, головою журі учнівських конкурсів природоохоронного спрямування. Постійно надає наукові та методичні консультації вчителям біології, екології, довкілля Полтавської області, виступає з науковими доповідями на семінарах районних, міських методичних об'єднаннях учителів, працює на курсах підвищення кваліфікації вчителів біології та хімії області. Із 2010 року очолює Полтавську обласну організацію Українського товариства охорони природи.

Нагороджена нагрудним знаком «Відмінник освіти України» (2009 р.), грамотами і подяками Міністерства освіти і науки України, Міністерства екології та природних ресурсів України і їх територіальних органів, Полтавського державного педагогічного університету імені В.Г. Короленка.

Фахівець у галузі: ботаніки, геоботаніки, систематики рослин, екології рослин, заповідної справи, созології, екологічного туризму, екологічного просвітництва.

Станом на 2019 рік працює за спеціальністю в Полтавському національному технічному університеті імені Юрія Кондратюка (кафедра прикладної екології та природокористування).

СОЛОМАШЕНКО (ГУДЗЕНКО) ЮЛІЯ ЮРІЇВНА

Старший лаборант

Народилася 12 травня 1987 року в м. Полтава. З вересня 1994 року по червень 2004 року навчалася в середній загальноосвітній школі І-ІІІ ступенів №23 м. Полтави.

З вересня 2004 року вступила до Полтавського державного педагогічного університету імені В.Г. Короленка, який закінчила з відзнакою в 2008 році і отримала базову вищу освіту за напрямком підготовки «Педагогічна освіта» та здобула кваліфікацію бакалавра педагогічної освіти, вчителя біології, валеології та основ екології. З 11.12.2008 року прийнята на посаду лаборанта кафедри ботаніки. У червні 2009 року закінчила з відзнакою Полтавський державний педагогічний університет імені В.Г. Короленка і отримала повну вищу освіту за спеціальністю «Педагогіка і методика середньої освіти. Біологія» та здобула кваліфікацію вчителя біології, основ сільськогосподарського виробництва, валеології та основ екології. 17.12.2010 року переведена на посаду старшого лаборанта кафедри ботаніки, а згодом із 04.02.2011 року переведена на посаду диспетчера природничого факультету. З 2009 по 2010 рр. навчалася в магістратурі ПНПУ імені В.Г. Короленка і отримала з відзнакою повну вищу освіту за спеціальністю «Управління проектами» та здобула кваліфікацію керівника проектів та програм.

З 06.02.2016 року звільнена з займаної посади за угодою сторін. Працює на посаді фахівця відділення персоналу Аварійно-рятувального загону спеціального призначення ГУ ДСНС України у Полтавській області.

СОСІН ПАВЛО ЄВГРАФОВИЧ

Професор, завідувач кафедри (1938-1941, 1944-1963 рр.)

Народився 24.02.1895 року в м. Санкт-Петербурзі в родині офіціанта ресторану.

З 1903 по 1917 рік навчався у початковій школі, Владимирському вищому навчальному міському училищі, Петербурзькому хіміко-технологічному училищі, Псковському, а потім Саратовському середньому сільськогосподарському училищі, закінчивши яке отримав звання агронома.

З 1917 по 1930 рр. працював у системі Наркомзему (помічник агронома, агроном). З жовтня 1924 року по січень 1925 року обіймав посаду завідувача сільськогосподарського відділу Союзу сільськогосподарської кооперації в м. Одеса, а потім до жовтня 1928 року був старшим інспектором Сільбанку.

З вересня 1930 року по вересень 1934 – доцент кафедри ботаніки Вінницького педінституту. Після переїзду до Кам'янця-Подільського впродовж півроку працює доцентом кафедри ботаніки педагогічного інституту.

З лютого 1935 по серпень 1938 року працює в Херсоні спочатку доцентом кафедри ботаніки сільськогосподарського інституту, а потім доцентом і завідувачем кафедри ботаніки педінституту.

У 1937 р. захистив кандидатську дисертацію на тему «Гастероміцети Української РСР». У 1938 році почав працювати на кафедрі ботаніки Полтавського педінституту на посаді завідувача кафедри.

Викладаючи ботаніку, досліджував гриби. Тоді ще не було аспірантури та докторантури, тому працював самостійно, наполегливо переборюючи труднощі наукової роботи.

У час війни 1941-1945 рр. був евакуйований в Сталінградську область, де працював до повернення в Полтаву старшим агрономом машинно-тракторної станції.

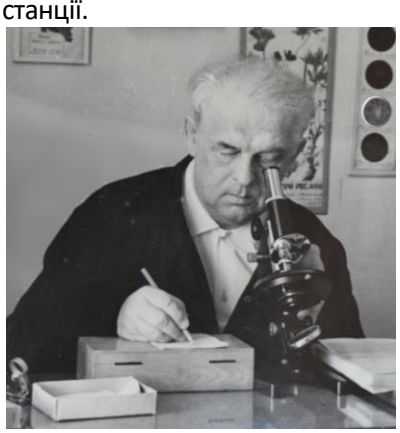

У тяжкі післявоєнні роки П.Є. Сосін брав активну участь у відновленні роботи Полтавського педінституту. Працював завзято, у всьому допомагав деканові природничого факультету А.П. Каришину. Разом зі студентами відбудовував спалений будинок інституту, облаштовував аудиторії та кабінети. Багато сил віддавав організації роботи агробіостанції природничого факультету педінституту.

У наступні роки Павло Євграфович продовжував наукову роботу, вивчаючи флору грибів-гастероміцетів України та інших колишніх республік СРСР.

У 1950 р. був прийнятий у докторантуру Інституту ботаніки АН СРСР імені В.Л. Комарова. Його науковим консультантом став видатний учений В.П. Савич. Як міколог, працював у тісному контакті з В.П. Васильковим, Л.В. Васильєвою та іншими провідними ученими.

Павло Євграфович зарекомендував себе науковцем високого рівня, який глибоко дослідив морфологію, анатомію, біоекологію, філогенію та еволюцію гастероміцетів флори України. Його офіційними опонентами при захисті докторської дисертації «Гастероміцети Української РСР» були такі видатні вчені, як М.А. Наумов, А.С. Бондарцев, П. Голвін. Тому не дивно, що вже через кілька місяців після захисту (1952 р.) ВАК затвердила П.Є. Сосіна доктором біологічних наук.

З жовтня 1953 р. він продовжує працювати завідувачем кафедри ботаніки ПДПІ, професором. Незважаючи на труднощі в роботі, викладачі кафедри ніколи не чули від П.Є. Сосіна будь-яких нарікань. Умови праці на кафедрі завдяки його старанням, значно змінилися — вона стала укомплектованою викладачами за фахом, були створені нормальні умови для проведення лабораторних занять, практикумів на біостанції.

Його постійне навчальне навантаження полягало у читанні лекцій з ботаніки та фізіології рослин для студентів, учителів на курсах підвищення кваліфікації. Брав участь у проведенні

польової практики з ботаніки. В 1949 році першим із членів кафедри керував додатковим практикумом з ботаніки; зі студентами II-го курсу весь серпень мандрував по узбережжю Чорного моря від Одеси до Батумі, вивчаючи рослини ботанічних садів. Після горезвісної сесії ВАСГНІЛ у 1948 р. ботанічний сад довелось реорганізувати у біостанцію, що призвело до знищення цінних колекційних ділянок, зокрема лікарських рослин.

На науковій конференції викладачів та студентів природничого факультету 1948 року П.Є. Сосін виступив з критикою вчення академіка Т.Д. Лисенка про відсутність внутрішньовидової конкуренції рослин (на прикладі посівів цукрового буряка). Тоді це був досить сміливий учинок, наслідки якого могли бути вельми серйозними, адже це був виступ проти фаворита існуючого на той час режиму.

У 1963 році здоров'я П.Є. Сосіна різко і несподівано погіршилося, і він був змушений подати заяву про звільнення з посади завідувача кафедрою. Працював на посаді професора до 08.1965 р.

Йому все життя була притаманна особливо висока культура поведінки, виключна тактовність у спілкуванні з викладачами та студентами. Виказані ним зауваження не ображали, а лише викликали бажання позбутись недоліків у роботі та поведінці.

За активну участь у суспільному житті одержав чимало нагород, зокрема орден Трудового Червоного Прапора (1953). Відмінник народної освіти УРСР (1946). 25.02.1965 року відбулося святкове засідання Вченої ради ПДПІ, присвячене вшануванню вченого з нагоди його 70-річчя.

Помер 18.01.1969 р., похований у м. Полтава на Монастирському цвинтарі.

СТАСІЛЮНАС ОЛЬГА АНТОНІВНА

Кандидат біологічних наук, доцент

Народилась 4 червня 1929 року у місті Томську – тоді Західносибірського краю, у родині лікарів. Литовське прізвище успадкувала від діда — політичного засланця. Дитинство пройшло в м. Кемерово.

В Україні з 1944 року, коли мати була направлена лікарем у м. Смілу (тоді Київської області). Тут Ольга закінчила середню школу № 1.

Батька, військового лікаря, було направлено на службу до гарнізонного шпиталю в Полтаву.

У 1947 році вступила до Полтавського державного педагогічного інституту на природничий факультет, який закінчила з відзнакою у 1951 році. У студентські роки довелось багато попрацювати на відновленні зруйнованого міста та спаленого інституту.

Рік навчала дітей біології та хімії в чоловічій середній школі №4 м Полтави. До 1954 року за сумісництвом працювала в середній школі робітничої молоді № 2. У 1952 році була обрана секретарем комітету комсомолу ПДПІ імені В.Г. Короленка *(фото ліворуч – цього часу).* У 1954 році стає асистентом кафедри ботаніки, веде лабораторні роботи і польовий практикум з ботаніки, рослинництва. Уважним наставником молодого спеціаліста був завідувач кафедри ботаніки П.Є. Сосін, котрий постійно цікавився професійним зростанням викладача, допомагав своїми порадами.

У 1965-1968 році навчалась у стаціонарній цільовій аспірантурі Всесоюзного інституту рослинництва (ВІР) у Ленінграді за спеціальністю «Фізіологія рослин». Захистила кандидатську дисертацію на тему «Визначення гіберелініподібних речовин у різноманітних сільськогосподарських рослин у зв'язку з їх розвитком».

Повернувшись на кафедру ботаніки, почала працювати над нововведеним курсом «Загальна мікробіологія». Освоюючи його, створила добре обладнану навчальну мікробіологічну лабораторію, підготувала наочні посібники, методрозробки.

Із введенням нового предмету «Екологія» працювала над його освоєнням та створенням наочного матеріалу для студентів.

За власної ініціативи поповнила колекцію ботанічного саду пединституту саджанцями гінкго, тиса ягідного, кедра ліванського, тсуги, які привезла з ботанічного саду Одеського держуніверситету. Вони ростуть тут і зараз.

У той же час О.А. Стасілюнас вела науково-дослідну роботу з вивчення фізіологічних особливостей люцерни різного рівня плоїдності. Під керівництвом свого вчителя Д.С. Івашина брала активну участь в експедиціях з вивчення рідкісних та зникаючих рослин Полтавщини з метою їх охорони. Була співавтором книги «Щоб росли горицвіти».

Має вчене звання доцента кафедри ботаніки (з 1971). Багато років на громадських засадах плідно працювала заступником декана факультету з виховної роботи.

У 1987 році Ользі Антонівні відділенням загальної біології Академії наук СРСР та Комісією по збереженню і розробці наукової спадщини М.І. Вавилова вручена ювілейна пам'ятна медаль, що випущена на ознаменування 100-річчя від дня народження видатного радянського вченого Миколи Івановича Вавилова.

О.А. Стасілюнас брала участь в оснащенні лабораторій з ботаніки та охорони природи на біостаціонарі «Лучки».

Після виходу на заслужений відпочинок 31 грудня 1987 року не полишає зв'язків з «alma mater». Цю енергійну, ініціативну, небайдужу людину часто можна бачити на природничому факультеті. Без неї не обходяться студентські виставки. Працює в журі.

У свої далеко не молоді роки займається активною громадською діяльністю. Турбується про самотніх. Допомагає увічнити добру пам'ять про видатних учених пединституту. Виступає з доповідями на наукових конференціях. Публікує статті. Щедро ділиться своїми знаннями і власною бібліотекою з молодими спеціалістами.

ХАННАНОВА ОЛЕСЯ РАВІЛІВНА

Кандидат біологічних наук, асистент

Народилася 18 березня 1987 року в с. Бобрівник Зіньківського району Полтавської області в сім'ї робітників. У 2002 році закінчила Бобрівницьку загальноосвітню школу I-II ступенів і вступила до Зіньківської загальноосвітньої школи I-III ступенів № 2. У 2004 році отримала атестат із відзнакою і нагороджена золотою медаллю «За особливі успіхи в навчанні». Впродовж 2002-2004 рр. навчалася у Очно-заочній біологічній школі при Полтавському обласному еколого-натуралістичному центрі учнівської молоді, де отримала поглиблені знання із біології, екології і виявила інтерес до вивчення природничих наук та набуття педагогічної професії. Із 2004 р. до 2009 р. здобувала вищу освіту у Полтавському державному (нині – національному) педагогічному університеті імені В. Г. Короленка за спеціальністю «Педагогіка і методика середньої освіти. Біологія». За результатами навчання отримала дипломи із відзнакою за освітньо-кваліфікаційними рівнями бакалавр, спеціаліст та магістр.

Із 2014 р. є здобувачем кафедри ботаніки та методики навчання біології (нині – ботаніки, екології та методики навчання біології) Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка за спеціальністю 03.00.05 – ботаніка. Дослідження, започатковані ще в студентські роки і висвітлені у наукових, курсових та магістерській роботах, лягли в основу дисертації, у межах якої здійснюється комплексне вивчення рослинного світу регіонального ландшафтного парку «Гадяцький» – новоствореного поліфункціонального об'єкту природно-заповідної мережі Полтавської області. У 2018 р. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.215.01 у Національному ботанічному саду ім. М.М. Гришка НАН України відбувся захист дисертації на тему «Флора, рослинність та

созологічна цінність регіонального ландшафтного парку «Гадяцький» на здобуття наукового ступеня кандидата біологічних наук за спеціальністю 03.00.05 – ботаніка (науковий керівник – кандидат біологічних наук, доцент Наталія Олексіївна Смоляр).

Ще зі студентських років (із 2007 р.) почала працювати старшим лаборантом, а із вересня 2009 р. – асистентом кафедри екології та охорони довкілля Полтавського державного (нині – національного) педагогічного університету імені В. Г. Короленка. Із 2015 р. – асистент кафедри ботаніки, екології та методики навчання біології.

У колі наукових інтересів – ботаніка, екологія, фітосозологія, заповідна справа, еколого-валеологічне просвітництво.

ХІЛІНСЬКА ТЕТЯНА ВОЛОДИМИРІВНА

Старший лаборант

Народилася 23 липня 1972 р. у м. Полтава. У 2006 році закінчила ПДПУ імені В.Г. Короленка, природничий факультет за спеціальністю «Педагогіка і методика середньої освіти. Біологія. Психологія», а в 2007 р. – магістратуру природничого факультету ПНПУ імені В.Г. Короленка за спеціальністю «Менеджмент» (Управління навчальним закладом).

Працює у ПНПУ імені В.Г. Короленка з 2000 р. старшим лаборантом кафедри ботаніки та асистентом за сумісництвом, а з 2015 – кафедри ботаніки, екології та методики навчання біології. Коло наукових інтересів: біологія рослин, методика викладання біології та екологія.

ЧЕБОТАРЬОВА ЛЮДМИЛА ВАСИЛІВНА

Старший лаборант

Народилася 7 жовтня 1978 р. у м. Полтава. В 1996 р. закінчила Полтавську гімназію № 21, де навчалася у профільному біологічному класі. У випускному класі як член Малої академії наук захистила науково-дослідницьку роботу на тему «Екологічний стан р. Псел», отримавши призове місце в обласному турі. У цьому ж році вступила в ПДПІімені В.Г. Короленка на природничий факультет. У 2001 р. отримала диплом спеціаліста та здобула кваліфікацію вчителя біології, основ сільськогосподарського виробництва, валеології та основ екології. У 2002 р. закінчила магістратуру та здобула кваліфікацію магістра педагогічної освіти, викладача біології. Під час навчання в магістратурі викладала біологію та охорону праці у професійно-технічному училищі № 9 м. Полтава. З 2002 р. по 2010 р. працювала старшим лаборантом на кафедрі ботаніки природничого факультету ПНПУ імені В.Г. Короленка. Протягом 2011-2013 рр. навчалася в аспірантурі за спеціальністю 03.00.16 – «Екологія» (сільськогосподарські науки). Тема дисертації: «Особливості активності лектинів пшениці м'якої озимої (*Triticum aestivum* L.) в онтогенезі та їх агроекологічне значення». З 2014 р. працює науковим співробітником науково-дослідного експозиційного відділу природи Полтавського краєзнавчого музею імені Василя Кричевського.

ШКУРА (КРИВОРУЧКО) ТЕТЯНА ВОЛОДИМИРІВНА

Кандидат біологічних наук, доцент

Т.В. Криворучко (в заміжжі – Шкура) народилася 11 січня 1982 року в с. Тахтаулове Полтавського району. У 1988-1999 рр. навчалася у середній школі №11, яку закінчила із золотою медаллю.

Упродовж 1999-2004 рр. Тетяна Володимирівна навчалася на природничому факультеті Полтавського державного педагогічного університету імені В.Г. Короленка за спеціальністю «Педагогіка і методика середньої освіти. Біологія» та здобула кваліфікацію вчителя біології, основ сільськогосподарського виробництва, валеології та основ екології. Починаючи з четвертого курсу (2003 р.) працювала старшим лаборантом на кафедрі екології та охорони довкілля як сумісник. Із вересня 2004 по вересень 2007 років Т.В. Криворучко навчалася в аспірантурі ПДПУ та за сумісництвом працювала асистентом кафедри екології та охорони довкілля. У жовтні 2008 року захистила кандидатську дисертацію на тему «Рідкісні степові ефемероїди Лівобережного Придніпров'я (стан популяцій та наукові основи охорони)» за спеціальністю 03.00.05 – ботаніка у спеціалізованій вченій раді Д 26.215.01 при Національному ботанічному саду імені М.М. Гришка НАН України, науковий керівник – доктор біологічних наук, професор Олена Миколаївна Байрак.

Із грудня 2008 р. Тетяна Володимирівна працює на кафедрі екології та охорони довкілля на посаді старшого викладача. Забезпечує викладання лекційних курсів «Біологія», «Основи біологічних знань», «Екологія міських систем», «Нормування антропогенного навантаження на природне середовище», «Екологічна експертиза» та ін., вміло організовує роботу студентів під час проведення польових та навчальних практик студентів. Вона бере активну участь у громадському житті колективу факультету, виконувала обов'язки заступника декана з наукової роботи.

Т.В. Криворучко закладені моніторингові ділянки степових ефемероїдів Полтавщини на території Ботанічного саду Полтавського педуніверситету. Вона є автором понад 40 публікацій, в тому числі й у фахових виданнях, та монографії (Ботанічний заказник «Драбинівка», 2006 р.) у співавторстві.

Після об'єднання кафедр ботаніки і екології та охорони довкілля у 2015 р., працює доцентом кафедри.

Коло наукових інтересів: ботаніка, фітоекологія, фітосозологія.

ЩЕРБИНА ДМИТРО МИХАЙЛОВИЧ

Кандидат сільськогосподарських наук, доцент

Народився 24 травня 1934 року в м. Полтава. У 1952 році закінчив середню школу з відзнакою та вступив до Полтавського сільськогосподарського інституту на спеціальність «Агрономія». Впродовж 1957-1958 рр. працював агрономом-насіннєводом у радгоспі «Чутове» на Полтавщині. З 1958 по 1961 рік – головний агроном і заступник директора радгоспу.

У 1961-1964 роках Д.М. Щербина навчається в аспірантурі Українського науково-дослідного інституту рослинництва, селекції та генетики імені В.Я. Юрьєва. Тема дисертаційної роботи «Використання гібридизації при селекції високоякісних м'яких пшениць в Лісостепу України». З 1964 по 1966 рр. працював молодшим науковим співробітником відділу селекції інституту, зокрема в групі селекції озимого жита. Займався дослідженням закономірностей успадкування

технологічних властивостей у гібридів пшениці; опрацьовував методи технологічних і гібридологічних аналізів, методику селекції пшениці. 4 березня 1965 року йому було присуджено вчений ступінь кандидата сільськогосподарських наук.

7 жовтня 1966 р. кафедра ботаніки ПДПІ імені В.Г. Короленка отримує справжнього фахівця з генетики і цитології – Д.М. Щербину. Він одразу ж узявся за викорінення «лисенківщини» з освітнього процесу. Активно займався науковими дослідженнями, працюючи над проблемами поліплоїдії в роді Люцерна. Маючи агрономічну освіту, крім генетики викладав дисципліни сільськогосподарського циклу. У 1969 році отримав учене звання доцента кафедри ботаніки.

Під його керівництвом виконано чимало студентських курсових і дипломних досліджень. Зокрема, був першим науковим керівником студентських робіт майбутніх кандидатів наук В.В. Буйдіна та С.С. Тимохи.

Дмитру Михайловичу у 1987 році відділенням загальної біології Академії наук СРСР була вручена ювілейна пам'ятна медаль, випущена на ознаменування 100-річчя від дня народження видатного радянського вченого Миколи Івановича Вавилова.

З 1972 по 1981 р. завідував кафедрою ботаніки. Із 31 травня 1981 року, коли закінчився термін перебування на посаді завідувача кафедри, продовжив працювати на посаді доцента, викладав генетику та дарвінізм. Вийшов на пенсію 10 березня 2000 року.

Коло наукових інтересів: генетика, цитологія, ґрунтознавство.

Помер 13 грудня 2013 р., похований у м. Полтава.

ЯЛАНСЬКА (ПЕСКУН) СВІТЛАНА ПАВЛІВНА

Доктор психологічних наук, професор

С.П. Пескун (у заміжжі – Яланська) народилася 15 серпня 1980 року у м. Полтава.

У 1997 році закінчила Халтурінську (тепер – Мартинівську) загальноосвітню середню школу Карлівського району, а в 2002 році – ПДПУ імені В.Г. Короленка за спеціальністю «Біологія та практична психологія» (з відзнакою). На останньому році навчання працювала старшим лаборантом, а після закінчення була обрана на посаду асистента кафедри екології та охорони довкілля.

З 2003 по 2006 рік навчалася в аспірантурі ПДПУ імені В.Г. Короленка. В лютому 2006 р. захистила дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук на тему «Дидактичні умови творчого розвитку старшокласників у процесі вивчення предметів природничого циклу загальноосвітньої школи» зі спеціальності «Теорія навчання».

З 2006 року С.П. Яланська займала посаду доцента кафедри ботаніки.; у 2009 році отримала звання доцента кафедри ботаніки.

Основу навчального навантаження складали: цитологія, основи біотехнології, основи селекційної справи, методика викладання основ аграрного виробництва та методика викладання природознавства.

Після успішного захисту докторської дисертації та отримання звання професора займає посаду завідувача кафедри загальної, вікової та практичної психології ПНПУ імені В.Г.Короленка.

Гарант освітньої програми зі спеціальності – 053 Психологія, галузі знань – 05 Соціальні та поведінкові науки, ступеня вищої освіти – доктора філософії (з 2016). Член експертної комісії з проведення експертизи наукових проектів молодих учених (з 2016). Член підкомісії із психології НМК «Соціальні науки та журналістика» науково-методичної ради МОН України (з 2016). Член-кореспондент Міжнародної педагогічної академії наук (з 2010). Голова Наукової комісії вченої

ради ПНПУ імені В.Г. Короленка (з 2017). Член атестаційної комісії МОН (2016), член фахової комісії науково-методичної ради Полтавського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти ім. М.В. Остроградського з розгляду методичних розробок претендентів на присвоєння (на відповідність раніше присвоєного) педагогічного звання «практичний психолог-методист» (з 2017).

Автор понад 130 наукових, навчально-методичних праць, у тому числі навчально-методичних посібників для середньої та вищої школи, серед яких чотири з грифом Міністерства освіти і науки України.

Наукові інтереси охоплюють проблематику: психологія розвитку творчої, толерантної особистості в освітньому просторі, розвиток творчості школярів у процесі вивчення природничих дисциплін.

* * *

НИЖНЬОВОРСКЛЯНСЬКИЙ РЕГІОНАЛЬНИЙ ЛАНДШАФТНИЙ ПАРК УЛІТКУ Й ВОСЕНИ.
Правий корінний схил і заплава долини р. Ворскла *(фото Л.М.Булави)*

КАФЕДРА ХІМІЇ ТА МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ХІМІЇ

Сучасний склад кафедри:
Верхній ряд (зліва направо): В.М. Лоза, Ю.В. Самусенко, А.В. Криворучко
Нижній ряд (зліва направо): Ю.П.Чорнявська, В.І. Шинкаренко,
Н.І. Шиян (завідувач кафедри), С.В. Стрижак, О.А. Куленко

Завідувачі кафедри:

1931-1934 рр. – **Власенко Й.О.**
1934-1938 рр. – **Дашевський М.М.**
1938-1940 рр. – **Скарченко К.Я.**
1940-1941 рр. – **Каришин А.П.**
1943-1945 рр. – **Пучковський Б.С.**
1945-1948 рр. – **Каришин А.П.**
1948-1950 рр. – **Гряненко К.К.**
1950-1978 рр. – **Каришин А.П.**
1978-1997 рр. – **Самусенко Ю.В.**
1997-2005 рр. – **Джурка Г.Ф.**
З 2005 р. і по теперішній час – **Шиян Н.І.**

Історія кафедри (1931-2019 рр.)

Кафедра хімії, як окремий підрозділ, веде свою історію з 1931 року, відтоді, як 9 лютого 1931 року в Бюлетені Народного Комісаріату освіти опубліковано «Статут про кафедри».

Проте окремі елементи хімічних знань формувалися ще з часу створення трирічного Полтавського учительського інституту (1914), у складі навчального курсу «природознавство». Учителем фізики і природознавства був І. А. Шестаков. В інституті, який у 1914-1917 рр. розташовувався по нинішній вул. Балакіна №10, ним було обладнано кабінет природничої історії.

На початку свого існування інститут не мав поділу на факультети. Він давав своїм вихованцям багатопрофільну підготовку.

Із 1918 року учительський інститут розташувався по вулиці Ново-Кременчуцька (нині це будинок по вулиці Лідова 9/12). Підготовка вчителів природознавства в цьому корпусі велася майже до кінця 1920-х років. Учителем географії та природознавства з методиками їх навчання із жовтня 1917 по літо 1919 року був О.Т. Булдовський.

У грудні 1919 – січні 1920 року учительський інститут реорганізовано в педагогічний із чотирирічним терміном навчання. У 1920 році цей місцевий заклад вищої освіти мав три відділи: словесно-історичний, фізико-математичний, природничий. Починаючи з 1920 року на природничому відділі педінституту викладачами хімії були Й.О. Власенко і Я.Г. Бергольц.

12 квітня 1921 року педінститут увійшов до складу Полтавського інституту народної освіти (ПІНО), який до зими 1922 року складався із двох факультетів: природничо-математичного та словесно-історичного (перший – утворений на основі педінституту). Із 02.1922 до 09.1928 функціонував тільки один факультет – соціального виховання, а в його складі діяла *природнича секція* (у кінці 1928 – на початку 1931 рр. у складі факультету старшого концентра, а потім шкільного факультету секція називалася *агробіологічною*).

Уже на початку 1921-1922 н.р. виникла потреба в утворенні кабінетів, у т.ч. хімії. У 1927-1928 н.р. ПІНО отримав сучасний корпус №1, в якому зараз розташований природничий факультет. У «Записках Полтавського інституту соціального виховання» за 1929-1930 роки відзначається, що в інституті працював хімічний кабінет, який забезпечував роботу двох студентських груп по 25 осіб. У ньому проводились різні досліди, хімічні аналізи (аналітичне вивчення мінералів), використовувалися різні методи дослідження: фізичні, фізико-хімічні і т.д. Далі в «Записках» указано: «кабінет збагатився деякими закордонними приладами».

У 1924 р. ненадовго утворилися кафедри природознавства і неорганічної природи. Але вже скоро їх замінили так звані циклові комісії. Серед викладачів природничої циклової комісії хімію і неорганічну еволюцію викладав тільки Й.О. Власенко. Пізніше до нього приєднався К.В. Лопатін (спочатку як лаборант, а потім – доцент кафедри).

Формування кафедр у 1931 р. розпочалося на базі циклових комісій. Наказом від 25 жовтня 1931 року по Полтавському інституту соціального виховання затверджується персональний склад кафедри хімії: Й.О. Власенко – керівник кафедри, штатний професор; К.В. Лопатін – штатний доцент; О.М. Колонтай – штатний доцент.

Наказом від 26 листопада 1931 року на посаду лаборанта хімічного кабінету був зарахований випускник Полтавського ІНО М.В. Пилипченко, а також ненадовго переводиться на посаду асистента П.Т. Перев'язко (випуск 1931 р.).

Річне навантаження складало в цьому році від 270 до 420 годин.

У той час у складі агро-математичного факультету Полтавського інституту соціального виховання (був реорганізований із ПІНО 09.1930 р. й існував до 09.1933 р.) перебувають агро-біологічне та техніко-математичне відділення, куди увійшли кафедри реконструкції сільського господарства, біології, хімії, математики, фізики. Наказом від 5 вересня 1933 року вводяться вступні іспити, які проводились із 10 вересня по 13 вересня з таких дисциплін: суспільствознавство, математика, фізика, хімія, українська мова та література. Екзамен з хімії приймали у три зміни: Й.О. Власенко – бригадир, члени комісії М.Ю. Цимблер, К.В. Лопатін, М.В. Пилипченко.

У тому ж році, після перетворення трирічного інституту соціального виховання на чотирирічний Полтавський державний педагогічний інститут (ПДПІ), відбулася і реорганізація факультетів. Наказом від 14 вересня 1933 року деканом факультету біологічного, хімічного та географічних відділень призначається викладач зоології доцент І.І. Мазепа.

У 1934-1936 роках факультет називався біохімічним, а з 1936 р. донині – природничим. Хімія також вивчалася на фізико-математичному факультеті та техно-математичному відділенні.

Наказом від 27 січня 1934 року по Полтавському педагогічному інституту звільняється з посади професора, керівника кафедри хімії Й.О. Власенко й замість нього призначається з 1 лютого 1934 року професор М.М. Дашевський.

У 1934 році в практику роботи кафедри вводяться дипломні роботи. «Для проведення оборони дипломних робіт утворити кваліфіковану комісію, від професорсько-лекторського складу ввести професора кафедри хімії М. М. Дашевського, і захист провести з 1 липня по 5 липня», – зазначено у наказі від 16 червня 1934 року.

Річне навантаження викладачів кафедри хімії на 1934-1935 навчальний рік визначалося таким чином: М. М. Дашевський – в.о. професора – 760 год.; К. В. Лопатін – доцент – 690 год.; М.В. Пилипченко – асистент – 620 год.; А. К. Крамер – в.о. професора – 80 год. (погодинна оплата).

У 1936 році кафедра хімії поповнюється новими викладачами. Так, закінчив інститут і залишився на кафедрі асистентом А.П. Каришин, також був зарахований асистентом М.Ю. Маркевич.

Кафедра хімії була поділена на дві кафедри:

Кафедра загальної хімії

М.Ю. Цимблер – керівник кафедри, доцент;

М.Ю. Маркевич – асистент;

М. В. Пилипченко – асистент.

Кафедра органічної хімії

М. М. Дашевський – керівник кафедри, в.о. професора;

А.П. Каришин – асистент;

А.К. Крамер – в.о. професора (погодинно).

Документи свідчать, що з 1938 р. кафедра хімії діє вже як єдина.

Наказом по інституту від 26 березня 1938 року для кафедри хімії був затверджений такий штат: М.М. Дашевський – керівник кафедри, доцент; М.В. Пилипченко – асистент кафедри; А П. Каришин – асистент кафедри.

У 1938 році також відбулися зміни на кафедрі хімії: доцент М.М. Дашевський за конкурсом обирається завідувачем кафедри Одеського індустріального інституту, а замість нього кафедрою хімії Полтавського педагогічного інституту керує доцент К.Я. Скарченко. Склад кафедри в 1939 році: К.Я. Скарченко – керівник кафедри, доцент; А.П. Каришин – старший викладач; асистенти – М.В. Пилипченко і О.С. Михайлова.

ДОЩЕНКО Олексій - Студент-хімік, у 1940-1941 - комсорг ПДПІ

Наказом від 19 січня 1940 року з посади завідувача кафедри хімії звільняється доцент К. Я. Скарченко і виконуючим обов'язки завідувача кафедри призначається А.П. Каришин. Цим же наказом йому доручається читати курс неорганічної хімії та методики викладання хімії. У 1940 році на кафедрі хімії працювали: А.П. Каришин – в.о. завідувача кафедри, старший викладач; асистенти – М.В. Пилипченко, О.С. Михайлова, Д.М. Кустол.

Нормальний ритм роботи кафедри був зупинений подіями Великої Вітчизняної війни і, зокрема, окупацією фашистськими військами міста Полтави.

Матеріальні цінності кафедри (прилади, установки, реактиви, частково – бібліотека) у вересні 1941 р. були евакуйовані до міста Тюмень. До речі, всі матеріали були повернені інституту після звільнення Полтави.

Постановою Ради Народних Комісарів УРСР від 21 жовтня 1943 року відновлено роботу Полтавського педінституту. Не маючи відповідної бази для того, щоб розпочати роботу, інститут все ж розпочав навчання 15 листопада 1943 року. Наказом від 16 грудня 1943 року був затверджений штат кафедри хімії на 1943-1944 навчальний рік: Б.С. Пучковський – зав. кафедри, доцент; М.В. Пилипченко – старший викладач; Б.Г. Гаркавий – викладач на 0,5 ставки (звільнений 1.04.1944); К.М. Бойко – асистент (теж на короткий час, у 1944 р.).

Члени кафедри й студенти брали активну участь у відбудові зруйнованих приміщень. Студенти, які поверталися із армії й евакуації, поновлювалися на навчання на відповідні курси; здійснювалися набори абітурієнтів.

Викладачі природничого факультету з випускниками в 1950-х роках

Повертається з армії і приступає до роботи Андрій Потапович Каришин. З кінця грудня 1945 року він очолює кафедру, укомплектовану викладачами: доцент Б.С. Пучковський читає курс фізичної та колоїдної хімії, неорганічну хімію – старший викладач М.В. Пилипченко; органічну хімію і методику викладання – старший викладач А.П. Каришин. Пізніше на кафедрі працювали О.С. Михайлова, Д.М. Кустол, Г.Ф. Кириченко, Т.П. Федоренко, К.К. Гряненко.

З 1948 по 1950 рік кафедру очолював доц. К.К. Гряненко; його знову змінив на цій посаді А.П. Каришин, який був завідувачем кафедри до 1978 року.

На кафедрі хімії інтенсивно розгорталася науково-дослідна робота. З хімії аценафтена починають готувати кандидатські дисертації Д.М. Кустол, Т.П. Федоренко, О.С. Михайлова. Відновлюється науково-дослідна робота студентів. Розпочинає роботу науково-методичний семінар учителів міста Полтави, керівництво яким здійснюють завідувач кафедри А.П. Каришин та учитель хімії середньої школи №10 (випускник природничого факультету) Н. Н. Рисс. Семінар став постійно діючим, продовжує свою роботу і на даний час (керівник професор Н.І. Шиян і заслужений учитель України, учитель-методист, учитель хімії Полтавської гімназії № 32 Л.О. Севастьян).

Навчальний корпус №1 відбудований до 1955 року (до цього року заняття проходили в невеликій триповерховій будівлі, на місці якої розташований сучасний корпус №2). Тоді ж завершується й обладнання хімічних лабораторій. У 1959-1960 навчальному році лабораторії були підключені до природного газу. Інтенсивно працює кафедра в 1970-1980-ті роки. У цей

час захищають кандидатські дисертації Н.Г. Кривошапко, Н.Ф. Гриньова, Т.П. Данилюк, Г.Ф. Джурка, Ю.В. Самусенко, В.І. Магда, В. І. Шинкаренко. Пізніше, в 1990-х роках – Н.І. Шиян, О.Л. Гаркович, С.В. Стрижак. У 2005 році успішно захищає докторську дисертацію Н.І. Шиян. Готували до захисту докторську дисертацію О.Л. Гаркович, кандидатську дисертацію – старший викладач С.В. Пустовіт, О.А. Куленко. У 2015 р. захистила кандидатську дисертацію Криворучко А.В.

Із 1950 до 1978 року кафедру хімії очолював доцент А.П. Каришин. У період з 1978 по 1997 роки – кандидат хімічних наук, доцент Ю.В. Самусенко; з 1997 р. по 09.2005 р. – доцент Г.Ф. Джурка. З 09.2005 року кафедру очолює доктор педагогічних наук, професор Н.І. Шиян.

Із 1995 року кафедра хімії одержала право підготовки магістрів за спеціальністю 8.010103 Педагогіка і методика середньої освіти. Хімія.

Наказом ректора від 2 листопада 2005 року *кафедра хімії* перейменована в *кафедру хімії та методики викладання хімії.*

Науково-дослідна робота кафедри (1934-2019 рр.)

Систематичні наукові дослідження на кафедрі хімії Полтавського педагогічного інституту почалися з приходом у 1934 році на посаду завідувача кафедри М.М. Дашевського. Ще у 1930 році, працюючи старшим хіміком Інституту прикладної хімії (м. Харків), М. М. Дашевський познайомився з майбутнім видатним українським хіміком А.І. Кіпріановим, який запропонував йому зайнятися хімією аценафтену. У співавторстві з А. І. Кіпріановим М.М. Дашевський опублікував свої перші шість наукових праць, серед яких були такі: «Выделение аценафтена из каменноугольной смолы», «Окисление аценафтена в аценафтенхинон». Друге повідомлення про дослідження процесу окиснення аценафтену було вже надруковане у 1936 році у співавторстві з А. П. Каришиним. Це була перша наукова праця молодого вченого Андрія Потаповича Каришина, який щойно закінчив Полтавський педінститут і це була перше дослідження в галузі хімії аценафтену, яке лягло в основу багаторічних досліджень кількох поколінь співробітників кафедри хімії.

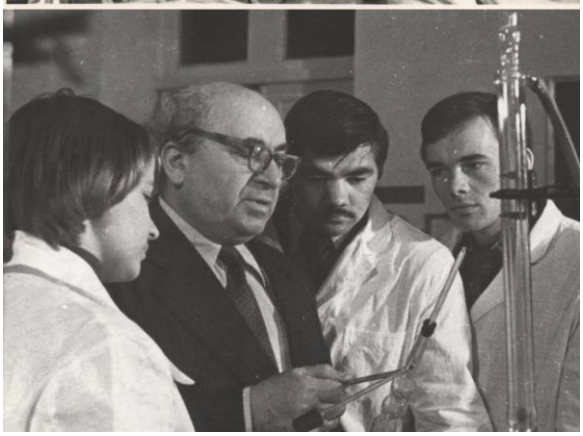

Аценафтен є продуктом переробки кам'яно-вугільної смоли, де його вміст складає біля 1,2 %, тобто, аценафтен посідає за вмістом четверте місце після нафталіну (10-12 %), фенантрену (1,2-3,5 %) і флуорену (1,0-2,5 %).

Відкрив аценафтен у 1866 році П'єр Ежен Марселен Бертло. Цей же автор вперше синтезував аценафтен при пропусканні парів бензену або нафталіну з етиленом або ацетиленом крізь розжарену трубку.

Майже півтора століття ця сполука вивчалася хіміками різних країн. Вивчення хімії аценафтену в Україні почалось на початку 30-х років минулого століття спочатку в Інституті прикладної хімії в м. Харкові, а потім на кафедрі хімії Полтавського педагогічного інституту. У 1936 році в журналі «Промышленность органической химии» була опублікована стаття «Окисление аценафтена в аценафтенхинон», авторами якої були М. М. Дашевський і А. П. Каришин. Після цієї праці з'являється ціла низка статей цих авторів, присвячених синтезу різних галогенопохідних аценафтену, а в 1946 році – стаття, присвячена синтезу нафталіду (II) з нафтальдегідної кислоти (I):

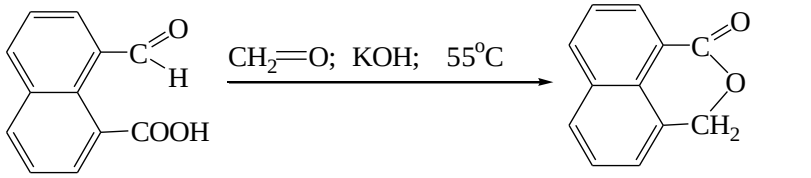

I II ~95%

У 1947 році з'являється стаття, присвячена нітропохідним аценафтенхінону.

На початку 50-х років, у зв'язку з від'їздом М. М. Дашевського на нове місце роботи в Одесу, дослідження в галузі хімії аценафтену на кафедрі хімії ПДПІ очолив А. П. Каришин. Об'єктом його дослідження стали галогенопохідні аценафтенхінону і несиметричні індигоїдні барвники на їх основі. Разом з А. П. Каришиним над цією проблемою працювали Т. П. Федоренко і Д. М. Кустол.

Продовжуючи вивчення галогенопохідних аценафтенхінону А. П. Каришин із співавторами досліджує реакцію конденсації аценафтенхінонів (III) з *орто*-діамінами, унаслідок якої були одержані аценафтіленохіноксалінові барвники (IV):

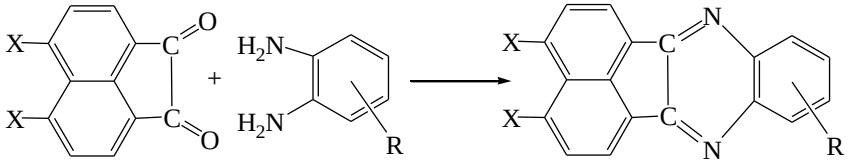

III IV

X = Cl, Br; R = Hal, Alk, Ar.

Усього було синтезовано близько 50 нових хіноксалінових барвників, досліджені їх властивості.

Імід нафталевої кислоти (VII) (нафтальімід), який одержують з ангідриду нафталевої кислоти (VI) є цінним напівпродуктом для промисловості органічного синтезу. А.П. Каришиним разом з Д.М. Кустолом був запропонований ефективний метод його одержання з аценафтену (V):

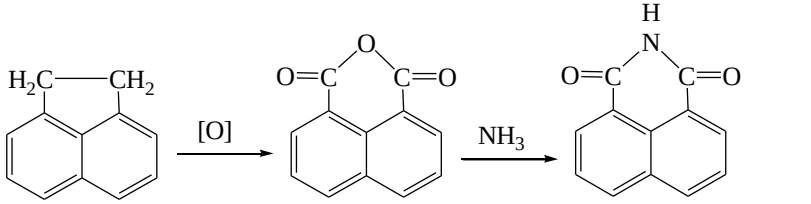

V VI 85-95% VII 97-99%

Легкість і доступність методу, запропонованого авторами, сприяла впровадження його у виробництво на Рубіжанському хімічному комбінаті.

Ці ж автори запропонували використовувати нафтальімід для одержання нафтостирилу (VIII), а з нього – 1,1'-динафтіл-8,8'-дикарбонової кислоти (IX):

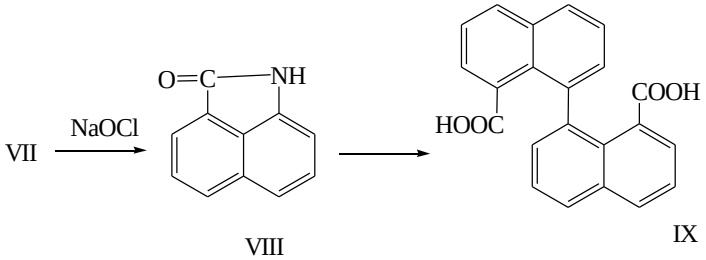

VIII IX

Пізніше А.П. Каришин і В.Ф. Баклан одержали ряд N-алкільних похідних нафтальіміду та його галогенопохідних:

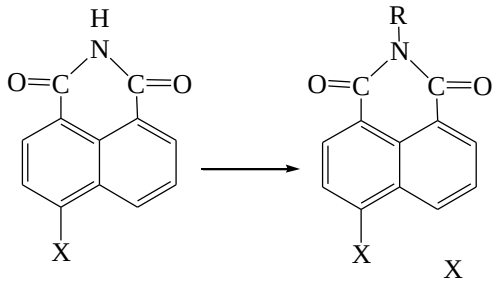

X

X = H, Cl, Br; R = C_2H_5, C_3H_7, C_5H_{11}, C_6H_{13}.

Нафталевий ангідрид (VI) і його галогенопохідні А. П. Каришин і Д. М. Кустол використали для одержання нафталфлуоресцеїнів загальної формули (XI):

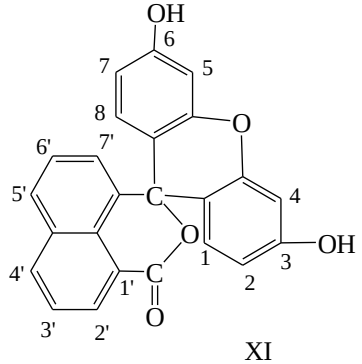

XI

При конденсації нафталевого ангідриду і його галогенопохідних з резорцином у присутності безводного цинк хлориду з наступним бромуванням або іодуванням продуктів конденсації в положення 2, 4, 5, 7 було одержано дев'ять барвників – аналогів флуоресцеїну, еозину і еритрозину. Вивчення УФ-спектрів цих сполук показало, що максимуми поглинання натрієвих солей бромо- й іодопохідних нафталфлуоресцеїнів зміщені в довгохвилеву ділянку спектру, порівнюючи з еозином і еритрозином.

З 1960 року на кафедрі починаються інтенсивні дослідження із синтезу і вивчення властивостей антантронових і несиметричних індигоїдних барвників. Вихідною речовиною для синтезу несиметричних індигоїдних барвників є аценафтенхінон і його похідні. А.П. Каришин разом з учнями синтезував значну кількість моно-, ди- і тетрагалогенопохідних аценафтену з різними атомами галогену і різним положенням їх в ароматичному ядрі.

Окисненням галогенопохідних аценафтену були одержані відповідні аценафтенхінони:

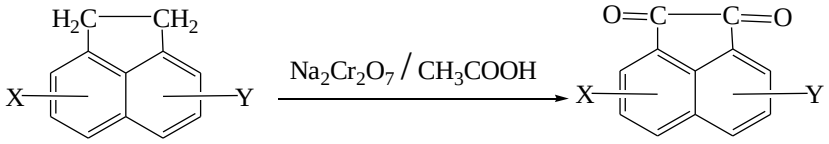

XII

X, Y = F, Cl, Br, J

Під час цих досліджень було уточнено будову деяких бромо- і фторопохідних аценафтену і продуктів їх окиснення. Була також вивчена реакційна здатність карбонільних груп моногалогенопохідних аценафтенхінону.

Конденсацією аценафтенхінону і його галогенопохідних з 3-окситіонафтеном (XIII), індоксином (XIV), псевдотіогідантоїном (XV), 2-тіогідантоїном (XVI), 2,4-тіазолідіндіоном (XVII), роданіном (XVIII) та їх похідними було одержано понад 200 нових несиметричних індигоїдних барвників:

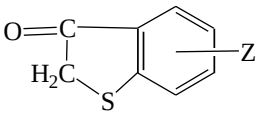

XIII

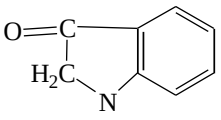

XIV

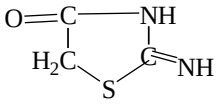

XV

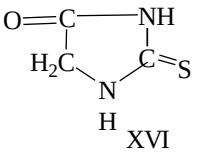

XVI

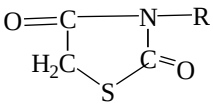

XVII

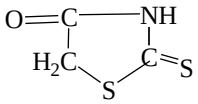

XVIII

Z = Hal, OC_2H_5, Alk, Ar; R = H, Alk, Ar.

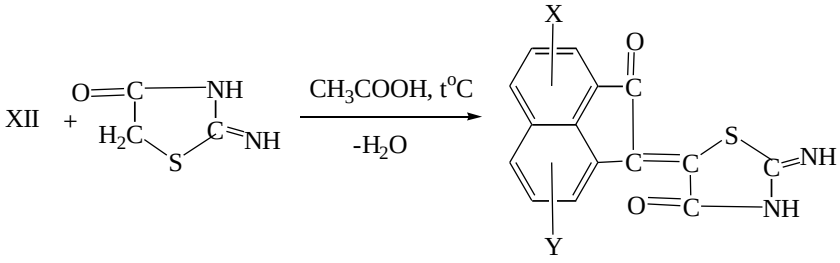

Разом з А. П. Каришиним над цією проблемою працювали Т. П. Федоренко, Д. М. Кустол, Ю. В. Самусенко, Л. А. Соломаха, Г. Ф. Джурка, Т. Ф. Баклан, А. М. Тимченко, Д. І. Особик, Н. Г. Кривошапко. Саме у цей період (60-і роки минулого століття) створювалась школа А. П. Каришина.

Про інтенсивність досліджень свідчить той факт, що з 1959 по 1969 рік у наукових журналах АН СРСР, АН УРСР, АН Латвійської РСР було опубліковано 35 наукових статей, присвячених хімії аценафтену.

Одержані барвники ретельно і всебічно вивчалися. Великий фактичний матеріал давав змогу прослідкувати залежність зміни кольору цих сполук від природи і місця положення атомів галогену, від структури гетероциклічного фрагменту молекули барвника.

Було встановлено, що деякі індигоїдні барвники володіють люмінесцентними властивостями.

Поряд із синтезом і вивченням властивостей несиметричних індигоїдних барвників проводилась велика робота з синтезу і вивчення барвників антантронового ряду.

Кубовий барвник – антантрон (XIX) утворюється внаслідок диарильної конденсації 1,1'-динафтіл-8,8'-дикарбонової кислоти (IX):

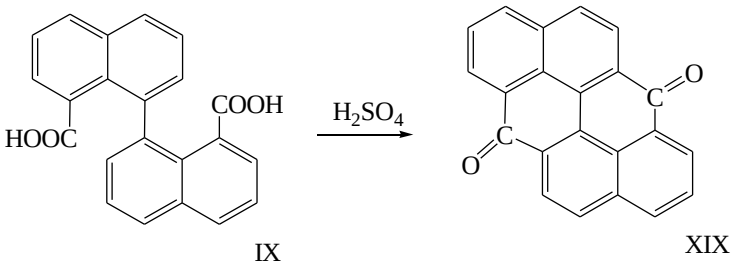

IX XIX

Як було показано вище, дикарбонова кислота (IX) одержується з нафтостирилу (VIII), який у свою чергу синтезують з іміду нафталевої кислоти (VII). Деякі галогенопохідні нафтостирилу можуть бути одержані при прямому галогенуванні, або шляхом заміни аміногрупи на атом галогену:

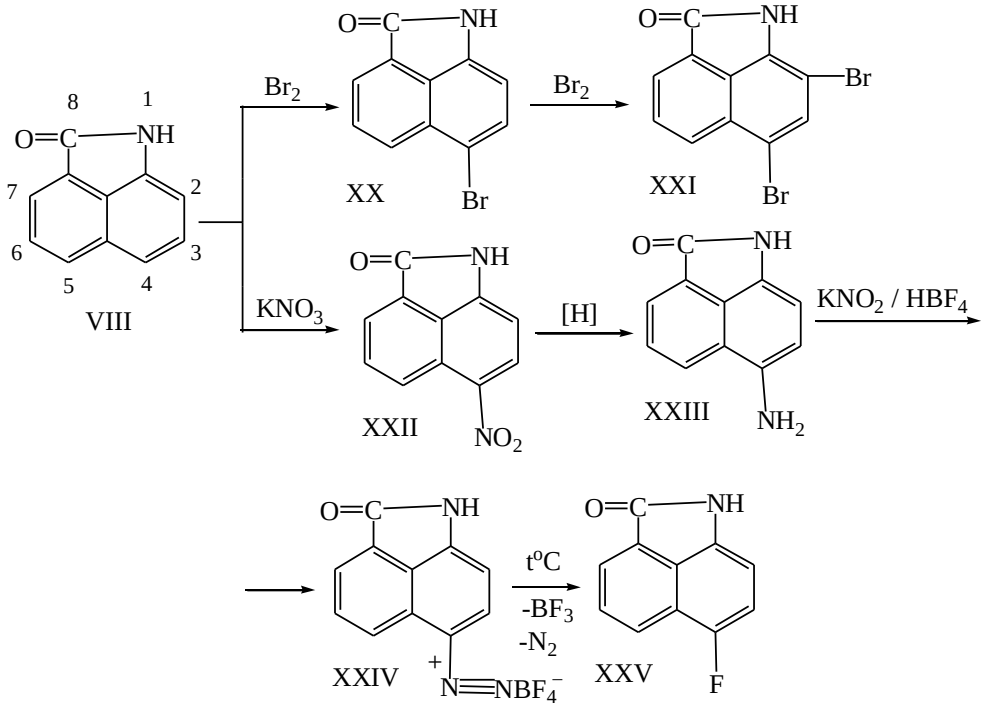

Однак, таким чином можна одержати галогенопохідні нафтостирилу тільки з атомами галогену в положенні 2 і 4. Ізомерні галогенопохідні можна синтезувати реалізуючи інший шлях:

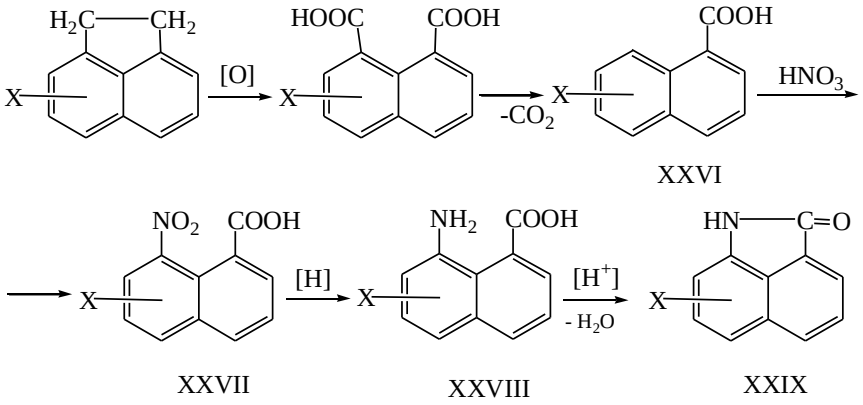

Використовуючи різні синтетичні методи, була одержана велика кількість різних моно- і дигалогенонафтостирилів, що відрізняються природою атома галогену і місцем його положення в ароматичному ядрі. На їх основі через відповідні динафтілдикарбонові кислоти були одержані 35 нових галогенопохідних антантрону, які виявились хорошими кубовими барвниками. Колір цих сполук залежить від природи атомів галогену і поглиблюється при переході від фторо- до йодопохідних. Вони можуть бути використані для фарбування віскозного волокна з високою стійкістю до різних фізико-хімічних впливів.

Для 13 дигалогенопохідних антантрону в науково-дослідній лабораторії Сейдтера (США, Філадельфія) були одержані і опубліковані ІЧ-стандарт-спектри.

Галогенопохідні нафтостирилу були використані не лише для синтезу барвників. При взаємодії нафтостирилу і його похідних з монохлороцтовою кислотою утворюються сполуки, які можуть бути з успіхом використані в якості регуляторів росту сільськогосподарських рослин:

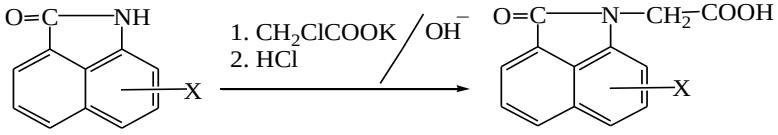

XXIX XXX

X = F, Cl, Br, J

Деякі з цих сполук пройшли Державні випробування і з успіхом використовувалися для підвищення врожайності кукурудзи, цукрового буряка і соняшника в господарствах Полтавщини. А.П. Каришин разом з учнями започаткував хімію тіонафтостирилу і його галогенопохідних. Продовжуючи дослідження в галузі хімії похідних аценафтену та продуктів його окиснення, нафтостирилу тощо Ю.В. Самусенком були розроблені методи одержання N-алкілсульфоніл і N-арилсульфоніл нафтостирилів:

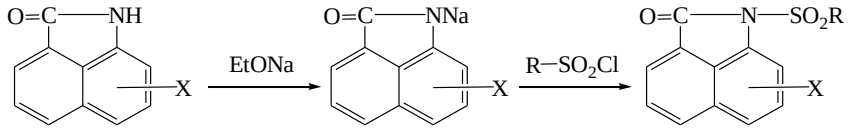

XXXI XXXII

X = Cl, Br, NO_2; R = Alk, Ar, CF_3SO_2.

Певна увага була приділена розробці методів синтезу і вивченню хімічних властивостей аценафтенону і його похідних, які використовувались для доказу структури деяких індигоїдних барвників:

а)

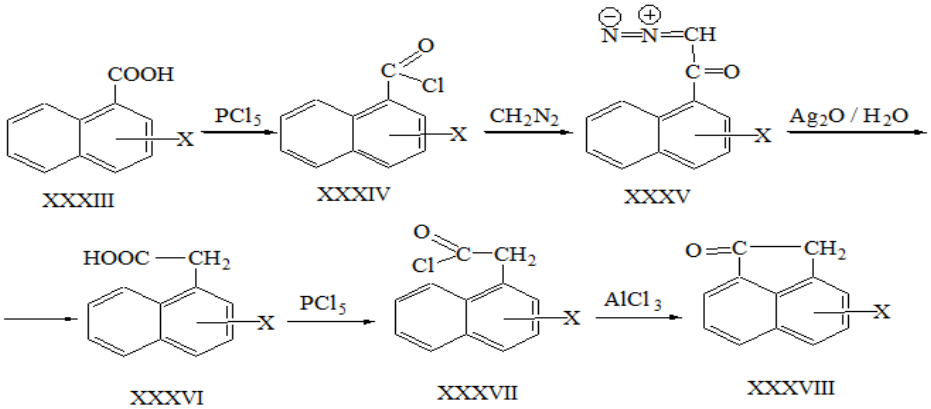

XXXIII XXXIV XXXV XXXVI XXXVII XXXVIII

X = NO_2, Br, Cl, F.

б)

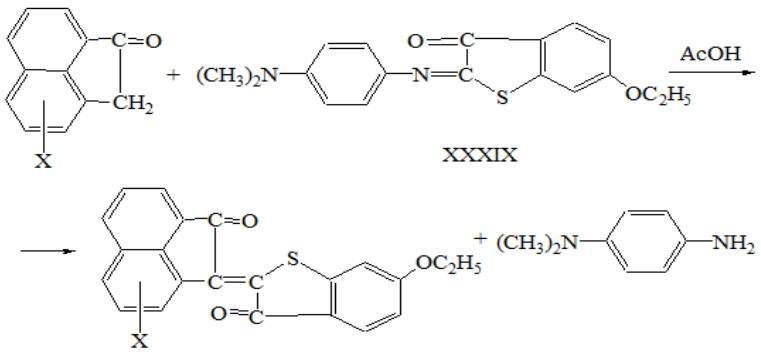

XXXIX

X L

У 1970-1980-х роках на кафедрі хімії ПДПІ широко впроваджується полярографічний метод дослідження карбонільних сполук ароматичного ряду. Зокрема, Г.Ф. Джурка вивчав полярографічну поведінку нафтостирилу і його галогенопохідних, а також галогенопохідних тіонафтостирилу в різних середовищах. Було встановлено, що атоми галогену знижують електронну густину на атомі Карбону карбонільної групи і викликають зміщення потенціалу електрохімічного відновлення в позитивну ділянку.

Дослідження В.І. Магди були присвячені вивченню полярографічного відновлення аценафтенону та його фторо- і хлоропохідних. Розроблений метод полярографічного контролю за процесом окиснення аценафтену в аценафтенон хромовою кислотою в середовищі водного розчину оцтової кислоти.

Полярографію і реакційну здатність 2-бензиліденаценафтенону і його похідних вивчав В.І. Шинкаренко. 2-Бензиліденаценафтенони були одержані шляхом конденсації аценафтенону з різними похідними бензальдегіду в присутності сухого HCl:

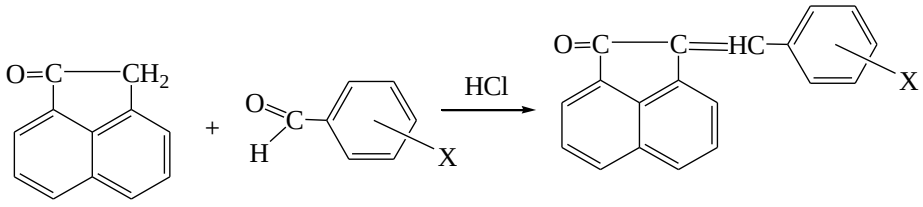

XLI

X = H, F, Cl, Br, Alk, OR, N(CH_3), SO_2CF_3.

Вивчення реакційної здатності цих сполук показало, що вони легко вступають в реакції нуклеофільного приєднання:

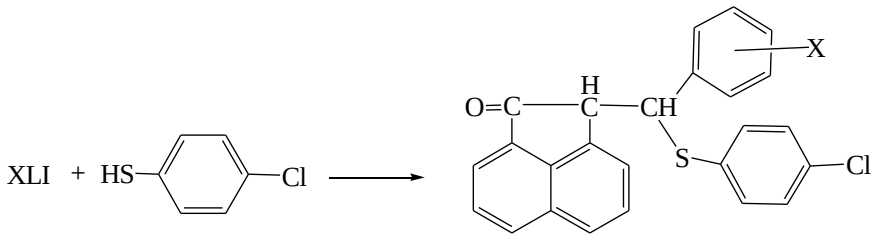

XLI

З фенілгідразином 2-бензиліденаценафтенони реагують по різному в залежності від умов проведення реакції [23]:

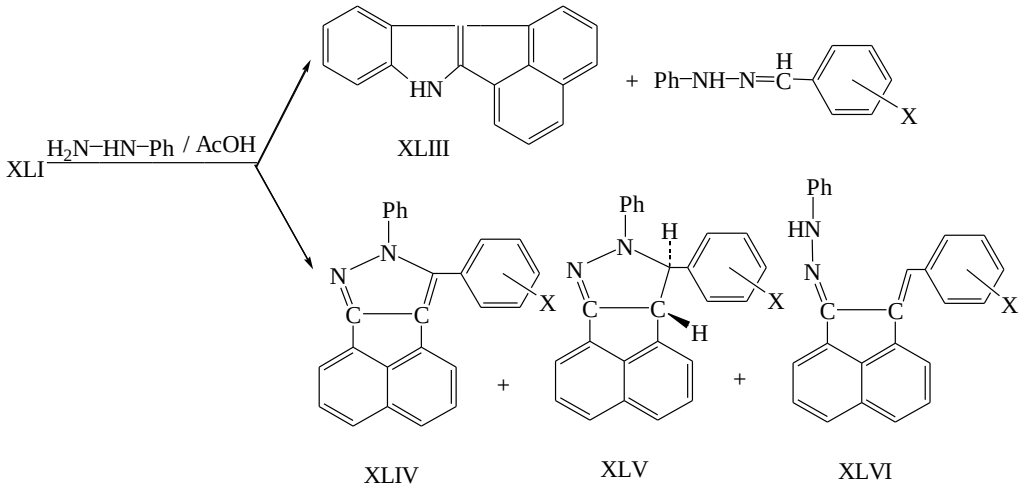

У 2005-2007 роках Ю.В. Самусенко удосконалює методи синтезу N-алкілтіонафтостирилів, четвертинних солей на їх основі, які були використані для синтезу нових нафтолактамових барвників:

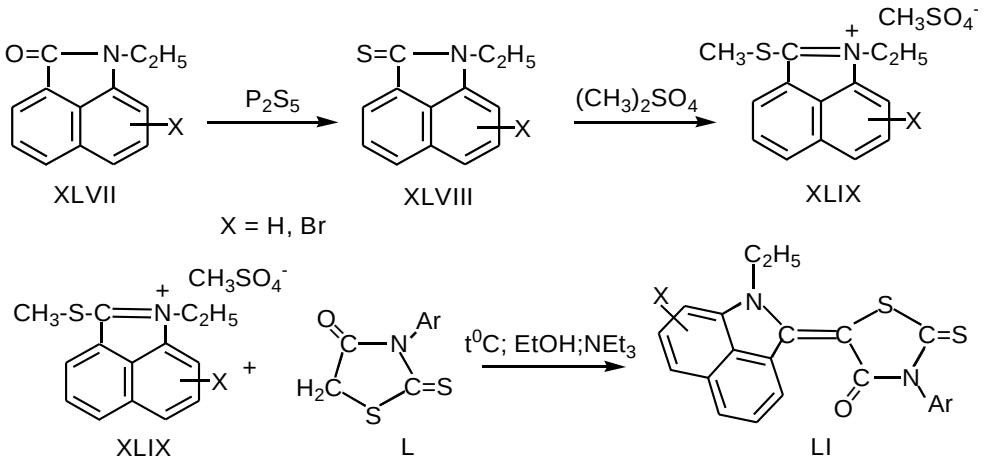

Дослідження хімії нафтостирилу, які проводилися на кафедрі, відображені у фундаменальній монографії (А. Д. Исак, В. Г. Карцев «Химия нафтостирилов» – М.: ICSPF, 2005. – 752 с.).

За 70 років наукових досліджень у галузі хімії аценафтену синтезовано понад 600 нових хімічних сполук, розроблені оригінальні методи синтезу різноманітних похідних аценафтену. Показано, що аценафтен може бути з успіхом використаний для синтезу якісних барвників, фізіологічно активних сполук тощо. Ці дослідження продовжуються і зараз. Зокрема вивчаються біохімічні аспекти впливу 2,4-дибромонафтостирил-N-оцтової кислоти на сільськогосподарські рослини, проводяться квантово-механічні обчислення структури деяких похідних аценафтену.

Підвищуючи свій науковий рівень, співробітники кафедри проходили навчання в аспірантурі інших наукових і вищих навчальних закладів України, де виконували дослідження за тематикою цих закладів. Так, доцент О.Л. Гаркович займався екологічними і токсикологічними аспектами біохімії ксенобіотиків, старший викладач С.В. Пустовіт – вивченням спектрально-люмінесцентних властивостей полістирольних матеріалів, що містять люмінофор тощо.

Окрім суто хімічних проблем, викладачі кафедри хімії протягом багатьох років займалися і проблемами методики викладання хімії, організації і проведення виховної роботи та іншими проблемами теорії та методики навчання хімії у загальноосвітній та вищій школі. Особливо пожвавилися ці роботи з приходом на кафедру Н. І. Шиян. Спочатку нею розроблялася проблематика впровадження технології модульно-рейтингового навчання у вищій педагогічній школі, зокрема, при вивченні дисциплін хімічного циклу. З цієї проблеми Надія Іванівна у 1999 році захистила кандидатську дисертацію. Згодом її наукові інтереси поширилися на дидактичні засади профільного навчання в загальноосвітній школі сільської місцевості. З цієї проблеми у 2005 році Н. І. Шиян захистила докторську дисертацію. Сферою наукових інтересів доцента кафедри Стрижак С. В. є дидактичні засади науково-методичної підготовки майбутніх учителів природничих дисциплін у вищих навчальних закладах.

Визнанням наукового потенціалу професорсько-викладацького складу кафедри є той факт, що викладачі кафедри вже багато років є членами журі ІІІ етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з хімії. Майже кожного року школярі Полтавської області стають призерами IV етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з хімії.

Викладачі кафедри також є членами журі конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів-членів територіального відділення МАН України. Зокрема, Н.І. Шиян та Г.Ф. Джурка активно працювали не лише в складі журі, а й науковими керівниками школярів, які готують до захисту наукові роботи. На допомогу вчителям хімії викладачами і студентами кафедри спільно з обласним еколого-натуралістичним центром був підготовлений до друку і виданий методичний посібник (Основи організації науково-дослідної роботи школярів / Шиян Н. І., Самусенко Ю. В., Джурка Г. Ф., Гуріненко Н. О., Карюк З. П., Жовновата М. А. – Полтава: Техсервіс, 2003. – 68 с.).

Ураховуючи результативність роботи кафедри, Міністерство освіти і науки України своїм

наказом від 13.12.2005 року призначило Полтавський державний педагогічний університет імені В. Г. Короленка базовим навчальним закладом з проведення ІІ етапу Всеукраїнської олімпіади з хімії серед студентів класичних та педагогічних університетів. ІІ етап Олімпіади проводиться для різних груп вищих навчальних закладів: серед студентів класичних університетів і серед студентів педагогічних університетів. Для кожної групи готуються окремі завдання.

Викладачі кафедри беруть участь у проведенні різноманітних конкурсів, олімпіад як в області, так і за її межами. У 2003 році на базі кафедри хімії Полтавського державного педагогічного університету був проведений регіональний конкурс «Кращий хімік» серед студентів п'яти вищих навчальних закладів м. Полтави. Переможцем конкурсу став студент ПДПУ імені В. Г. Короленка Кращенко Юрій. В Україні традиційним став Всеукраїнський конкурс «Учитель року», який проводиться у три тури: І – районний, ІІ – обласний, ІІІ – заключний (Всеукраїнський). Н. І. Шиян була головою журі ІІ (обласного, м. Полтава, 2002 р. та 2006 р.) та ІІІ (заключного, м. Ужгород) турів Всеукраїнського конкурсу «Учитель року-2006» у номінації «Хімія» та членом журі ІІІ (заключного, м. Луганськ) туру Всеукраїнського конкурсу «Учитель року-2002» у номінації «Хімія».

Активно співпрацюють викладачі кафедри з учителями хімії загальноосвітніх навчальних закладів. Регулярно проводяться регіональні семінари, виїзні засідання кафедри спільно з педагогічними колективами шкіл, викладачі постійно беруть участь у роботі методичних об'єднань учителів хімії міста, області, окремих районів. Постійними учасниками методичних об'єднань є Н. І. Шиян, С. В. Стрижак та інші. Провідні викладачі кафедри читають лекції на курсах підвищення кваліфікації вчителів хімії в обласному інституті післядипломної педагогічної освіти імені М. В. Остроградського. Під науковим керівництвом Н. І. Шиян працювала спеціальна дослідницька група вчителів хімії Полтавської області, яка досліджує проблему «Методичний супровід профільного навчання хімії в сучасній школі». Цією групою підготовлено до друку і видано навчальні посібники для загальноосвітньої школи:

Шиян Н. І. Пропедевтичне профільне навчання у загальноосвітній школі сільської місцевості. – Полтава: АСМІ, 2003. – 356 с.

Хімія-8: Допрофільна підготовка: Навч. посібник. / За ред. Н.І. Шиян – Полтава: АСМІ, 2001. – 323 с.

Хімія-9: Допрофільна підготовка: Навч. посібник / За ред. Н.І. Шиян – Полтава: АСМІ, 2002. – 305 с.

Хімія-10: Профільне навчання на основі індивідуального вибору школярем рівня вивчення предмета: Навч. посібник / За ред. Н.І. Шиян. – Полтава: АСМІ, 2003. – 260 с.

Хімія-11: Профільне навчання на основі індивідуального вибору школярем рівня вивчення предмета: Навч. посібник / За ред. Н.І. Шиян. – Полтава, 2008. – 280 с.

На базі міського методичного кабінету під науковим керівництвом Н. І. Шиян створена творча група вчителів хімії м. Полтави, яка працює над проблемою «Результативність елективного профільного навчання хімії в загальноосвітній школі».

Практично всі викладачі кафедри беруть активну участь у наукових конференціях різного рівня, присвячених проблемам педагогіки загальноосвітньої і вищої школи. Традиційними стали регіональні семінари «Шкільна хімічна освіта: проблеми і перспективи», які проводяться в рамках тижня природничого факультету. На семінарах кращі вчителі хімії міста Полтави, викладачі і студенти обговорюють проблеми змісту хімічної освіти, форм і методів навчання у сучасній загальноосвітній школі.

Тісно співпрацюють викладачі кафедри з професорсько-викладацьким складом кафедр хімії інших закладів вищої освіти Полтави. Щорічно проводяться регіональні семінари з проблем хімічної науки та методики викладання хімії.

Активно працюють викладачі кафедри над розробленням навчальних посібників з дисциплін, які читаються на кафедрі. За останні роки викладачами кафедри підготовлені до друку і видані навчальні посібники:

Шиян Н. І. Шкільний курс хімії та методика його викладання: навчальний посібник – Полтава: ІОЦ ПДПУ, 2007. – 248 с.

Самусенко Ю. В., Шиян Н. І. Органічна хімія: Навчальний посібник. – Полтава, 2003. – 167 с.

Самусенко Ю. В. Теоретичні основи органічної хімії – Полтава, 2007. - 162 с.

Джурка Г. Ф., Шиян Н. І. Видатні хіміки Полтавщини – Видання 2-е, виправлене і доповнене. – Полтава: АСМІ, 2005. – 30 с.

Магда В. І., Гаркович О. Л. Фізична хімія: Навчально-методичний комплекс – Полтава, 2004. – 184 с.

Гаркович О. Л. Зошит для лабораторно-практичних занять з «Загальної та неорганічної хімії з завданнями для самостійної роботи». – Полтава, ПДПУ імені В. Г. Короленка, 2003 – 82 с.

Ніжніченко Н. М., Магда В. І. Колоїдна хімія: Навч. посібник. – Полтава, 2007. – 222 с.

Шинкаренко В. І., Пустовіт С. В. Практикум з загальної та неорганічної хімії. – Полтава, 2007. – 186 с.

Шинкаренко В. І. Задачі і вправи з загальної та неорганічної хімії. – Полтава, 2003. – 44 с.

Всеукраїнські олімпіади з хімії серед студентів класичних та педагогічних університетів / Шиян Н. І., Самусенко Ю. В., Куратова Т. С., Грузнова С. В., Курмакова І. М. / За ред. Н. І. Шиян – Полтава, 2007. – 126 с.

Шиян Н. І., Буйдіна О. О., Кравченко Т. О. Олімпіадні задачі з хімії. – Полтава: ПОІППО, 2007. – 68 с.

Джурка Г. Ф. Історія хімії: Навч. посібник – Полтава, ІОЦ ПДПУ, 2007. – 28 с.

Джурка Г. Ф. Основи хімічної технології та біотехнології: Навч. посібник – Полтава, ІОЦ ПДПУ, 2007. – 84 с.

Джурка Г. Ф., Пустовіт С. В. Практикум з основ хімізації сільського господарства: Навч. посібник. – Полтава, ІОЦ ПДПУ, 2007. – 28 с.

Самусеноко Ю. В., Шиян Н. І. Органічна хімія (навч.-методичний посібник) – Полтава: ІОЦ ПДПУ, 2009. – 11,5 д.а. (у співавторстві); Збірник контрольно-екзаменаційних завдань з органічної хімії. – Полтава: ІОЦ ПДПУ, 2009.

Джурка Г. Ф. Біотехнологія: навч. посібник [для студ. вищ. навч. закладів] / Г.Ф. Джурка. – Полтава: видавець ПП Шевченко Р.В. 2010 – 284 с.

Джурка Г. Ф. Лабораторний практикум з хімічної технології: навч. посібник [для студ. вищ. навч. закладів] / Г. Ф. Джурка. – Полтава: видавець ПП Шевченко Р.В. 2010 – 42 с.

Джурка Г. Ф. Думанський Антон Володимирович: навч. посібник [для студ. вищ. навч. закладів] / Г. Ф. Джурка, Д. В. Строцька. – Полтава: видавець ПП Шевченко Р. В. - 2010. – 32 с.

Джурка Г. Ф. Бережной Анатолій Семенович (до 100-річчя від дня народження): навч. посібник [для студ. вищ. навч. закладів] / Г. Ф. Джурка, Л. В. Гилюн. – Полтава: видавець ПП Шевченко Р. В., 2010. – 58 с.

Джурка Г. Ф. Чичибабін Олексій Євгенійович (до 140-річчя від дня народження): навч. посібник [для студ. вищ. навч. закладів] / Г. Ф. Джурка, Д. Ю. Малюков – Полтава: видавець ПП Шевченко Р.В., 2010. – 60 с.

Самусенко Ю. В. Основи хімічної номенклатури органічних сполук (IUPAC) / Ю. В. Самусенко. Полтава : ПП Р. В. Шевченко, 2011. – 46 с.

Джурка Г. Ф. Видатні хіміки Полтавщини / Джурка Г. Ф., Шиян Н. І., Фурсов І. С.: Навч. посібник – 3-тє вид., перероб. і доп. – Полтва, ПП Шевченко Р. В., 2011. – 100 с.

Джурка Г. Ф. Хімія високомолекулярних сполук: навч. посібник [для студ. вищ. навч. закл.] / Г. Ф. Джурка, І. Г. Зезекало. – Полтава: ПП Шевченко Р. В., 2011. – 238 с.

Джурка Г. Ф. Малюков Д. Ю. Михайло Васильович Ломоносов (до 300-річчя від дня народження): навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.]. – Полтава: ПП Шевченко Р. В., 2011. – 54 с.

Джурка Г. Ф., Фурсов І. С. Екологічна хімія та екологічні задачі: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.]. – Полтава: ПП Шевченко Р. В., 2011. – 112 с.

Джурка Г. Ф., Фурсов І. С. Хімічні елементи як ендемічні фактори впливу на довкілля: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.]. – Полтава: ПП Шевченко Р. В., 2011. – 134 с.

Самусенко Ю. В. Іменні реакції і правила в органічній хімії (методичний посібник-довідник) / Ю. В. Самусенко. Полтава : ПП Р. В. Шевченко, 2011. – 38 с.

Гаркович О. Л. Збірник контрольно-екзаменаційних завдань з курсу «Біологічна хімія» : навч. пос. – Полтава : ІОЦ ПНПУ ім. В. Г. Короленка, 2010. – 40 с.

Магда В. І. Сучасні теорії розчинів: навч. пос. / Магда В. І., Фурсов І. С. – Полтава, 2011. – 100 с.

Куленко О. А. Техніка хімічного експерименту та виготовлення приладів : Навчальний посібник для студентів природничого факультету. – Полтава, 2010. – 72 с.

Зезекало І. Г. Технологія фосфоровмісних добрив, кислот і солей: підручник / І. М. Астрелін, І. Г. Зезекало, О. Я. Лобойко та ін..; за ред. Л. М. Товажиянського. – Харків: Вид-во «Підручник НТУ «ХПІ», 2011. – 288 с.

Джурка Г. Ф. Видатні жінки-хіміки України: навч. посібник [для студентів вищ. навч. закладів] / Г. Ф. Джурка, К. І. Тарабун. – Полтава, ПП Шевченко Р. В., 2012. – 64 с.

Джурка Г. Ф. Лабораторний практикум з хімічної технології: навч. посібник [для студентів вищ. навч. закладів] / Г. Ф. Джурка. – Полтава, ПП Шевченко Р. В., 2012. – 34 с.

Джурка Г. Ф. Основи хімічного аналізу: навч. посібник [для студентів вищ. навч. закладів] / Г. Ф. Джурка, С. В. Стрижак. – Полтава, ПП Шевченко Р. В., 2012. – 66 с.

Самусенко Ю. В. Основи електронної теорії в органічній хімії / Ю. В. Самусенко. – Полтава : ПП Р. В. Шевченко, 2011. – 57 с.

Шиян Н.І., Буйдіна О.О. Учнівська олімпіада з хімії у Полтавській області : навч.-метод. пос. – Полтава : ПОІППО, 2011. – 60 с.

Джурка Г. Ф. В. І. Вернадський про основні напрями наукових досліджень XX століття (до 150-річчя від дня народження великого вченого-енциклопедиста) / Г. Ф. Джурка, І. С. Фурсов : Навч. посібн. – Полтава: видавець Шевченко Р. В., 2013. – 256 с.

Джурка Г. Ф. Тестові завдання з хімії / Г. Ф. Джурка, І. С. Фурсов : навч. посіб. – Полтава : видавець Шевченко Р. В. – 2013. – 86 с.

Джурка Г. Ф. Силікатна промисловість Полтавщини / Г. Ф. Джурка : навч. посіб. – Полтава : видавець Шевченко Р. В., – 2013. – 112 с.

Самусенко Ю. В. Практикум з органічної хімії. – 2-ге вид. випр. і доп. / Ю. В. Самусенко. – Полтава : РВВ ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2012. – 156 с.

Самусенко Ю. В. Основи неорганічного і органічного синтезу : навчальний посібник / Ю. В. Самусенко. – Полтава : РВВ ПНПУ, 2013. – 91 с.

Магда В. І. Хімія колоїдно-дисперсних систем: Навч. посібник. – Полтава: ПП Шевченко Р.В., 2013. – 178 с.

Самусенко Ю. В. Органічна хімія (навчальний посібник) / Ю. В. Самусенко, Н. І. Шиян. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2015. – 90 с.

Шиян Н. І. Формування готовності майбутніх товарознавців-експертів до професійної діяльності на ринку митних послуг : монографія / Н. І. Шиян, О. В. Калашник, С. Е. Мороз. – Полтава : ПУЕТ, 2016. – 282 с.

Видатні хіміки Полтавщини / [Г. Ф. Джурка, Н. І. Шиян, В. Т. Мельник] ; Полтава : Видавець Шевченко Р. В., 2017. – 168 с.

Джурка Г. Ф. Історія хімічної науки і освіти в Україні: Навч. посібник для вузів / Г. Ф. Джурка, В. Т. Мельник, К. І. Тарабун. – Полтава: Видавець Шевченко Р. В., 2017. – 305 с.

Шиян Н. І. Методика розв'язування задач з хімії / Н. І. Шиян. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2018. – 234 с.

Гриньова М. В., Джурка Г. Ф., В. Т. Мельник В.І. Вернадський про основні напрями наукових досліджень (до 155-річчя від дня народження великого вченого-енциклопедиста та 100-річчя створення Академії Наук України). – Полтава, 2018. – 323 с.

Шиян Н. Педагогічне стимулювання майбутнього вчителя до самооцінки навчальної діяльності у процесі професійної підготовки : монографія / Надія Шиян, Олександр Мамон ; Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2018. – 188 с.

Хімія: довідник для абітурієнтів та школярів загальноосвітніх навчальних закладів :

навч.-мет. посіб. / [Шиян Н. І., Джурка Г. Ф., Магда В. І., Стрижак С. В. та ін.]. – К. : Літера ЛТД, 2018.

Кафедра хімії та методики викладання хімії першою в університеті впровадила у навчальний процес вищої школи рейтинговий контроль успішності студентів. Ю.В. Самусенко ще у 1986 році упровадив рейтинговий контроль рівня якості знань студентів з курсу «Органічна хімія».

З 1 жовтня 2007 року на кафедрі відкрита разова аспірантура з спеціальності 13.00.02 – теорія і методика навчання хімії (очна форма навчання). Першими аспірантами кафедри стали випускники Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка Криворучко Аліна Валеріївна і Копанцева Лариса Миколаївна.

Як уже зазначалося, зростання педагогічної складової у наукових дослідженнях кафедри зумовило перейменування кафедри хімії у 2005 році у кафедру хімії та методики викладання хімії.

Нині на кафедрі хімії та методики викладання хімії працює 6 викладачів, серед яких 1 доктор наук, професор, 3 кандидати наук, доценти, 1 кандидат наук, старший викладач, 1 старший викладач, 1 завідувач навчальною лабораторією та 1 старший лаборант.

Кафедра хімії та методики викладання хімії здійснює підготовку фахівців освітніх рівнів «бакалавр» та «магістр» за спеціальностями 014.06 Середня освіта (Хімія), 102 Хімія, 014.15 Середня освіта (Природничі науки).

Визнанням наукового потенціалу професорсько-викладацького складу кафедри є той факт, що викладачі кафедри вже багато років є членами журі ІІІ етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з хімії, конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів-членів територіального відділення МАН України. Зокрема, Н І. Шиян та Г.Ф. Джурка активно працювали не лише в складі журі, а й виступали науковими керівниками школярів, котрі готують до захисту наукові роботи.

В.І. Магда на Всеукраїнській учнівській олімпіаді з хімії

Майже кожного року школярі Полтавської області стають призерами IV етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з хімії, Опанасенко Максим (2001 р, м. Бомбей, Індія бронзова медаль), та Ломака Михайло (2006 р., м. Сеул, Південна Корея, срібна медаль) були призерами Міжнародної олімпіади з хімії. У 2018 році золотим призером 50-ї Міжнародної учнівської олімпіади з хімії став Кирило Данилейко, випускник Кременчуцького навчально-виховного комплексу «Загальноосвітня школа І-ІІ ступенів-ліцей» № 4 Кременчуцької міської ради Полтавської області.

Показником професійного рівня викладачів кафедри є призові місця студентів Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка у ІІІ етапі Всеукраїнської олімпіади з хімії серед студентів класичних та педагогічних університетів. 2001-2003 роки – переможцем олімпіади був Коробкін Юрій, 2004-2006 роки – Кращенко Юрій, 2007 рік – Кращенко Юрій і Давидов Денис, 2008 рік – Кращенко Юрій, 2011-2012 призером олімпіади став Малюков Денис, 2013 р. – переможець олімпіади Малюков Денис, 2014 року – призери олімпіади Лоцько Михайло, Колінько Віталій, 2015 року – переможець олімпіади Колінько Віталій. У 2017 році студентка Поцяпун Наталія зайняла V місце, а Пагу Альона – VI місце у ІІ етапі Всеукраїнської студентської олімпіади з хімії у м. Чернігів (Чернігівський національний університет імені Т. Г. Шевченка). У 2018 році студентка Поцяпун Наталія зайняла абсолютне V місце у м. Львів (Львівський національний університет імені І. Франка).

У 2013 році на базі кафедри, у межах роботи традиційного для європейських учених

Гумбольдтівського колегу «Хімія і життя», проходив науковий форум, присвячений 150-тій річниці з дня народження Володимира Івановича Вернадського. У поважному науковому зібранні взяли участь учені з університетів Німеччини (Гумбольдт-університет, Інститут хімії; Регенсбург-університет, Інститут фізичної і теоретичної хімії; Університет Штутгардта; Університет Баілефельдта); Франції (Університет імені Поля Сабатьє); Росії (Інститут геосферної динаміки РАН); України (Інститут теоретичної фізики імені Боголюбова; Інститут органічної хімії НАН України), Національної академії педагогічних наук України, провідні науковці полтавських вишів.

У 2016 році кафедра хімії та методики викладання хімії спільно з Інститутом органічної хімії НАН України провели «XXIV Українську конференцію з органічної хімії». У ній взяли участь майже 200 учасників з усіх куточків країни, що представляли як академічні установи, так і вищі навчальні заклади.

У 2018 році на базі кафедри проведено експериментальний тур IV етапу LV Всеукраїнської учнівської олімпіади з хімії. Усі викладачі кафедри були членами журі та оргкомітету експериментального туру IV етапу LV Всеукраїнської учнівської олімпіади з хімії.

Усі викладачі кафедри хімії та методики викладання хімії беруть активну участь у наукових конференціях різного рівня, присвячених проблемам хімії і педагогіки загальноосвітньої й вищої школи. Традиційними стали Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Завдання і перспективи навчання хімії у профільній школі», Всеукраїнська науково-практична конференція «Менделєєвські читання», Міжнародна науково-практична конференція «Каришинські читання», регіональний науково-практичний семінар «Шкільна хімічна освіта: проблеми і перспективи», «Проектна технологія навчання хімії», обласний конкурс «Кристали: структура, властивості». Регулярно проводяться регіональні семінари, виїзні засідання кафедри спільно з педагогічними колективами шкіл, викладачі постійно беруть участь у роботі методичних об'єднань учителів хімії міста, області, окремих районів. На семінарах кращі вчителі хімії міста Полтави, викладачі й студенти обговорюють проблеми змісту хімічної освіти, форм і методів навчання у сучасній загальноосвітній школі.

Під науковим керівництвом Н.І. Шиян продовжує працювати спеціальна дослідницька група вчителів хімії Полтавської області, яка досліджує проблему «Методичний супровід допрофільної хімічної освіти за новими Державними стандартами».

Шиян Н. І. науковий консультант СДГ «Проектна і дослідницька діяльність з хімії як чинник особистісного розвитку учнів». Результат роботи – дослідно-експериментальна робота «Реалізація діяльнісного підходу у навчанні природничих предметів» на базі Шишацької спеціалізованої школи імені В. І. Вернадського. Працює постійно діючий семінар «Діяльнісний підхід у навчанні як умова розвитку особистості школяра», смт. Шишаки.

Н.І. Шиян була головою журі II (обласного, м. Полтава, 2002 р. та 2006 р.) та III (заключного, м. Ужгород, 2006 р., м. Харків, 2010 р., м. Миколаїв, 2015 р.) турів Всеукраїнського конкурсу «Учитель року» у номінації «Хімія» та членом журі III (заключного, м. Луганськ) туру Всеукраїнського конкурсу «Учитель року-2002» у номінації «Хімія». Постійно бере участь у роботі журі обласного етапу олімпіади з хімії. З 2006 року – голова журі III етапу (обласного) та експерт II (міського) етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з хімії, з 2006 по 2013 рр. – голова журі II (обласного) етапу конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів-членів територіального відділення МАН України, з 2006 р. член журі (у 2006-2008 роках – голова журі) II етапу Всеукраїнської студентської олімпіади з хімії серед студентів класичних та педагогічних університетів, член журі фінального етапу XXI Всеукраїнського турніру юних хіміків (2013 р.). З 2006 по 2011 роки – член експертної ради ВАК України з педагогічних наук. У 2007 та у 2014 роках – член робочої групи з розроблення стандартів вищої освіти (ОКХ, ОПП, засобів діагностики якості вищої освіти) з галузі знань Природничі науки за напрямами підготовки 6.040101 Хімія*, 8.04010101 Хімія*, у 2017 р. – член робочої групи з розроблення стандартів вищої освіти України першого (бакалаврського) і другого (магістерського) рівнів спеціальності 014.06 Середня освіта (Хімія). 2011-2013 рр. – член комісії з хімії Науково-методичної ради Міністерства освіти і науки України. З 2008 по 2011 рр. – вчений секретар спеціалізованої вченої ради К 44.053.01 у

Полтавському національному педагогічному університеті імені В.Г. Короленка.

Надія Іванівна Шиян керує науковими роботами аспірантів зі спеціальності 13.00.02 – теорія і методика навчання (хімія), 13.00.09 – теорія навчання та 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. Виступає офіційним опонентом на захисті докторських та кандидатських дисертацій. Під її керівництвом захищено наступні кандидатські дисертації:

Момот Ю.В. «Проектна технологія організації позаурочної роботи з хімії учнів загальноосвітніх навчальних закладів», 2010.

Нізовцев А.В. «Формування дослідницьких умінь студентів технічних університетів у процесі вивчення професійно-орієнтованих дисциплін», 2010.

Буйдіна О.О. «Організація самостійної роботи з хімії учнів основної школи з використанням засобів візуалізації знань», 2012.

Тесленко М.М. «Формування пізнавальної самостійності студентів у процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін», 2013.

Когут І.В. «Формування професійно-педагогічної комунікативної компетентності майбутнього вчителя», 2015.

Мороз С.Е. «Формування готовності майбутніх товарознавців-експертів до професійної діяльності на ринку митних послуг», 2015.

Зайцева Ю.В. «Формування у майбутніх учителів фізичної культури готовності до організації фізкультурно-спортивної роботи у загальноосвітніх навч. закладах», 2015.

Криворучко А.В. «Підготовка майбутнього вчителя хімії до оцінювання навчальних досягнень школярів», 2015.

Мамон О.В. «Педагогічне стимулювання майбутнього вчителя до самооцінки навчальної діяльності у процесі професійної підготовки», 2016.

Лобач Н.В. «Формування інформаційно-аналітичної компетентності майбутніх лікарів в освітньому середовищі вищого медичного навчального закладу», 2016.

Викладачі кафедри Шиян Н. І., Стрижак С. В. працювали у складі творчої групи над проблемою «Критерії визначення опорної школи». Науковим здобутком такої співпраці стала спільна монографія: Опорна школа: шляхи становлення / [М. І. Степаненко, Н. І. Шиян, О. Ю. Ільченко, С. В. Стрижак, О. О. Буйдіна] ; за ред. М. І. Степаненка. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2017. – 140 с.

Кафедрою хімії та методики викладання хімії проводиться систематична профорієнтаційна робота. Викладачі кафедри та студенти розповсюджують інформацію про університет та природничий факультет серед випускників ЗНЗ під час усіх форм роботи з учителями та школярами: конференцій, семінарів, курсів підвищення кваліфікації, ІІ, ІІІ і ІV етапів учнівської олімпіади з хімії, індивідуальних консультацій, профорієнтаційних заходів у школах та в університеті для школярів, педагогічної практики студентів, роботи з обдарованими школярами тощо. Протягом багатьох років уже традиційними стали профорієнтаційні заходи кафедри для школярів «Хімічний дивосвіт», «Школа хімічної магії», «Хімічний експериментаріум», «Життя віддане науці» та інші. Здійснюється інформування учнів і вчителів на сайті chemistry-forum.at.ua.

Викладачі кафедри працюють над науковою темою «Шляхи підвищення ефективності навчально-виховного процесу з хімії у вищій та загальноосвітній школі» (Державний реєстраційний номер 0116U002586), а також планується подальше дослідження в галузі хімії хітозану та тіонафтостирилу. Матеріали своїх індивідуальних досліджень викладачі кафедри хімії та методики викладання хімії публікують у різних періодичних виданнях, зокрема, у фахових журналах «Екологія плюс», «Біологія і хімія в рідній школі», закордонних виданнях, у т.ч. внесених до наукометричних баз даних.

Викладачі кафедри приділяють значну увагу проблемі екологізації курсу хімії. Кафедра хімії та методики викладання хімії ПНПУ імені В.Г. Короленка творчо співпрацює із кафедрою хімії, екології та методики їх навчання Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, а також кафедрою загальної та біологічної хімії Полтавської аграрної академії. Традиційним став науково-практичний семінар при кафедрі хімії Полтавського університету економіки і торгівлі, де студенти четвертого курсу, магістранти і викладачі кафедри хімії та методики викладання хімії представляли наукові проекти, в яких висвітлені результати власних досліджень з проблем екологічної чистоти ряду харчових продуктів. Спільні розробки студентів були передані в обласну раду і міське управління торгівлі для практичного аналізу та покращення

якості продуктів, які реалізуються в м. Полтава.

Кафедра хімії та методики викладання хімії підтримує тісні зв'язки з Інститутом органічної хімії НАН України, Лабораторією хімічної і біологічної освіти Інституту педагогіки НАПН України, Інститутом вищої освіти НАПН України, Миколаївським національним університетом імені В.О. Сухомлинського, Вінницьким державним педагогічним університетом імені Михайла Коцюбинського, Кіровоградським державним педагогічним університетом імені В.Винниченка, Чорноморським державним університетом імені Петра Могили, Хмельницьким національним університетом, Уманським державним педагогічним університетом імені Павла Тичини, Полтавською державною аграрною академією, Українською медичною стоматологічною академією, Полтавським університетом економіки і торгівлі, Полтавським національним технічним університетом імені Юрія Кондратюка.

Між кафедрою хімії та методики викладання хімії та Інститутом органічної хімії НАН України була підписана угода про творчу співпрацю. Результатом спільної роботи цих двох підрозділів є проведення Всеукраїнської науково-практичної конференції з органічної хімії, яка відбулася у вересні 2016 році в ПНПУ імені В. Г. Короленка. На базі ІОХ НАН України викладачі кафедри проводять окремі експериментальні дослідження в галузі органічної хімії. В аспірантурі ІОХ НАН України навчалися асистент кафедри Замулко К. А. та старший лаборант Кулешов С.В.

Викладачі кафедри підтримують зв'язки з закладами вищої освіти Австралії, Данії, Болгарії, Білорусі, Казахстану, Росії.

За роки свого існування кафедра підготувала тисячі кваліфікованих учителів хімії. Десятки її випускників стали кандидатами й докторами наук; очолюють хімічні кафедри в інших ЗВО, працюють в науково-дослідних установах системи НАН України, хімічних лабораторіях підприємств та установ.

Тому головною метою подальшого розвитку кафедри хімії та методики викладання хімії є: оновлення її функціонування у напрямі підвищення якості надання освітніх послуг, модернізації змісту навчання та виховання відповідно до вимог ринку праці для забезпечення потреб суспільства у висококваліфікованих фахівцях – передусім, учителях хімії.

Викладачі кафери хімії та методики навчання хімії – активні учасники журі учнівських олімпіад, конкурсів-захистів наукових робіт учнів – членів МАН та інших форм співробітництва з освітніми закладами Полтави, Полтавщини, України

Біографічні відомості про викладачів та співробітників кафедри

БАЛА ОЛЕНА АНАТОЛІЇВНА

Лаборант

Олена Анатоліївна Бала народилася 3 січня 1965 року в смт. Чутово Полтавської області в сім'ї робітника.

У 1972 р. вступила до першого класу Полтавської середньої школи №19 імені героя Радянського Союзу В.А. Мироненка.

З 1980 року виконувала обов'язки секретаря комсомольської організації класу.

У 1982 році закінчила середню школу №19.

З 31 серпня 1982 року зарахована на посаду старшого препаратора кафедри хімії, а з 1984 року переведена на посаду лаборанта кафедри хімії. У 1985 році звільнена з посади лаборанта кафедри хімії за власним бажанням.

БЕРГОЛЬЦ ЯКІВ ГЕРШОВИЧ

Старший викладач, доцент

Бергольц Яків Гершович (Григорович) народився 16 серпня 1881 року в місті Полтава, закінчив тут гімназію. Батьки – дрібні промисловці. У Харківському технологічному інституті отримав кваліфікацію «Інженер-технолог». До того пройшов курси з неорганічної хімії Томського й Гельдельберзького університетів.

У 1920 р. – професор органічної хімії та з курсу еволюції техніки в Полтавському педінституті (та у створеному на його основі ПІНО на початку 1920-х років).

Деякий час працював механіком на Полтавському паровозо-ремонтному заводі (ППРЗ), потім брав участь в обладнанні м'ясокомбінату, який у той час будувався. На початку 1930-х років його запросили викладачем Полтавського інституту м'ясної промисловості. Яків Гершович знаходить підтримку у Й.О. Власенка. Він йому допомагає в обладнанні хімічного кабінету при монтуванні витяжних шаф та підведенні води.

Й.О. Власенко також вдруге запросив його на кафедру хімії Полтавського інституту соціального виховання читати курс енциклопедії виробництва, який був пов'язаний з виконанням робіт з технічного аналізу води, ґрунтів, природних матеріалів, а також технологічної переробки жиру, обробки шкір, виробництва спирту, крохмалю. Цей курс викладався недовго, і Яків Гершович повернувся до інституту м'ясної промисловості. Коли в 1935 році Полтавський інститут м'ясної промисловості був переведений до м. Москви, то Яків Гершович повернуся до ППРЗ.

БЕРЕЖНА ГАЛИНА ВАСИЛІВНА

Старший лаборант

Галина Василівна Бережна народилася 8 липня 1986 року в с. Тарасенкове Оржицького району Полтавської області, а в 1988 р. разом з батьками переїхала до с. Маяківка цього ж району. У 2003 році закінчила 11 класів Денисівської середньої школи. У цьому ж році вступила до Полтавського державного педагогічного університету імені В.Г. Короленка, який закінчила у 2009 році. У вересні 2007 року була прийнята на посаду старшого лаборанта кафедри хімії та методики викладання хімії та методики викладання хімії.

Нині працює у Полтавській державній аграрній академії.

БОЙКО КАТЕРИНА МИКИТІВНА

Асистент

Катерина Микитівна Волощенко (в заміжжі – Бойко) народилася в 08.11.1903 року у м. Миргороді. У першій половині 1920-х років, разом із майбутнім чоловіком А.Г. Бойко (у 1943-1944 р. директором ПДПІ) навчалася у педагогічному технікумі в с. Великі Сорочинці. Після закінчення технікуму працювала вчителем у с. Хомутець Миргородського району і заочно навчалася на хіміко-біологічному факультеті Херсонського педінституту. Пізніше викладала хімію і біологію в інших школах на Миргородщині. З 1939 по 1941 р. працювала лаборантом кафедри хімії ПДПІ. У 1941-1943 рр. – в евакуації в Тюмені, де теж працювала в хімлабораторії. У грудні 1943 року повернулася в Полтаву, на кафедру хімії, де спочатку працювала лаборантом, а пізніше, до листопада 1944 р. – асистентом.

Восени 1944 р. чоловіка направили на роботу у Львів. У цьому місті вона працювала вчителькою хімії (до виходу на пенсію).

Померла 30.04.1974 р., похоронена на Личаківському кладовищі (м. Львів).

Укладач: Л.М. Булава

ВІДЄНІНА РАЇСА ФЕДОРІВНА

Старший лаборант

Раїса Федорівна Відєніна народилася 29 квітня 1930 року в смт Близнюки Харківської області, в сім'ї робітника. Батько працював на коксохімічному заводі в м. Горлівці.

У 1950 році закінчила 10 класів і вступила до Харківського державного педагогічного інституту імені Г.С. Сковороди на хіміко-біологічний факультет.

У 1954 році отримала диплом вчителя хімії і біології.

З 1954 р. по 1956 р. працювала вчителем хімії 8-10 класів у Турбовській середній школі.

З 1958 р. по 1961 р. працювала вчителем хімії у Бориспільській школі, Київської області.

З 1 серпня 1963 року працювала старшим лаборантом кафедри хімії.

Брала участь в конкурсі на заміщення вакантної посади асистента неорганічної хімії, але не пройшла по конкурсу. У зв'язку з цим перейшла працювати до Полтавського медичного стоматологічного інституту.

ВЛАСЕНКО ЙОСИП ОЛЕКСІЙОВИЧ

Професор ПДПІ (1920-1934 рр.), завідувач кафедри хімії (1931-1934 рр.)

Й.О. Власенко народився в 1880 році у селі Івашки Полтавського району, в родині поміщиків (мала 400 га землі).

Закінчив природниче відділення фізико-математичного факультету Московського університету в 1908 р.

Із 1909 по 1917 рік викладав природознавство в реальній школі м. Скопин (нині – Рязанської області).

З 1917 р. – в Полтаві. Член партії хліборобів-власників (за що в 1930-х і репресований). Викладач Землемірного училища (в 1920-х роках перетвореного на землевпорядний технікум, у якому продовжував працювати як сумісник). Член Полтавського товариства любителів природи (1918) на чолі з В.І. Вернадським. У листах до Вернадського співробітники музею називали Й. Власенка його учнем. Був також завідувачем хімічної лабораторії Центрального пролетарського музею в Полтаві на початку 1920-х рр.

У 1920-1921 рр. – лектор з хімії Полтавського українського педагогічного інституту.

У 1920-х років працював одночасно і в багатьох інших закладах освіти, наприклад, педагогічній школі імені М. Драгоманова. У Полтавському інституті народної освіти із початку його створення в квітні 1921 р. – викладач курсів «Хімія», «Неорганічна еволюція», «Енциклопедія виробництва».

У 1926 р. затверджений наркоматом освіти на посаді професора II-ї категорії.

У січні 1931 р. були створені кафедри, і він призначений керівником кафедри хімії. Працював на цій посаді до лютого 1934 р., коли розпочалися «чистки» закладів освіти від вихідців із заможних класів (звільнений «за класово-вороже походження»).

Перейшов у Полтавський технологічний інститут м'ясної промисловості (де він і раніше працював за сумісництвом), на посаду в.о. завідувача кафедрою органічної хімії, доцента. Але 15 листопада 1934 року знятий з посади й звільнений з роботи «…як такий, що проявив буржуазно-ідеологічні збочення у викладанні хімії» та бажання говорити українською мовою. Його подальша доля укладачам невідома.

Укладачі: Л.М. Булава, В.С. Сушко

ВОВК КАТЕРИНА ОЛЕКСІЇВНА

Асистент

Народилася 6 лютого 1983 року у родині військовослужбовця збройних сил СРСР у м. Кишкунхалаш, Угорщина. У 2000 році закінчила Водянобалківську загальноосвітню школі I-III ступенів Диканського району, де одержала атестат з відзнакою про повну середню освіту та золоту медаль.

В 2000 році вступила на природничий факультет ПДПУ імені В.Г. Короленка. У 2005 році одержала диплом з відзнакою про вищу освіту за спеціальністю: вчитель хімії та інформатики. Протягом трьох років вона виконувала обов'язки студентського декану природничого факультету. Брала участь у студентській олімпіаді з педагогіки.

У серпні 2005 року вступила на навчання до ПДПУ імені В.Г. Короленка на природничий факультет в магістратуру за спеціальністю «хімія», у 2006 р., закінчивши навчання, отримала диплом з відзнакою за спеціальністю «магістр педагогічної освіти, викладач хімії».

У 2006 році вступила до аспірантури Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна за спеціальністю 02.00.03 – органічна хімія. Працювала над дослідженням реакцій гетероциклізації за участю 5-ацетилпіримідин 2-онів та їх циннамоїльних похідних. Наукову роботу поєднувала з викладацькою роботою на кафедрі хімії та методики викладання хімії ПДПУ імені В.Г. Короленка.

ВОСКОБОЙНИК ОЛЕНА ЛЕОНІДІВНА

Лаборант

Олена Леонідівна Воскобойник народилася 8 серпня 1966 року в м. Полтава.

У 1983 році закінчила середню школу № 25 м. Полтави, і у 1983-1984 рр. працювала на Полтавському заводі «Легмаш».

З 1984 року працювала старшою піонервожатою в середній школі м. Полтави №17.

27 серпня 1984 р. прийнята на посаду лаборанта кафедри хімії. Під час роботи на кафедрі хімії сумлінно виконувала роботу лаборанта, забезпечувала матеріальним обладнанням лабораторні роботи. З 1989 року звільнена з посади у зв'язку з оформленням на роботу в Полтавський інженерно-будівельний інститут.

ГАРКОВИЧ ОЛЕКСІЙ ЛЕОНТІЙОВИЧ

Кандидат біологічних наук, доцент

Народився 18 січня 1974 року в місті Карлівка на Полтавщині. У 1981-1991 рр. навчався в Халтуринській середній школі Карлівського району; вже у 10-му класі працював на посаді лаборанта кафедри хімії цієї ж школи. У 1991-1996 рр. навчався на природничому факультеті ПДПІ імені В.Г. Короленка за спеціальністю «хімія і біологія». Навчання поєднував із роботою на посаді лаборанта кафедри хімії, а після закінчення інституту працював на посаді асистента кафедри хімії.

У грудні 1996 року О.Л. Гаркович вступив до цільової аспірантури Української медичної стоматологічної академії. У березні 2000 року захистив кандидатську дисертацію на тему «Фізіологічна активність пептидного комплексу печінки», став кандидатом біологічних наук.

Після закінчення аспірантури працював на посаді асистента, а з 01.06.2001 року – доцента кафедри хімії ПДПУ імені В.Г. Короленка.

У 2004 році вступив до докторантури Полтавського державного педагогічного університету імені В.Г. Короленка.

З 2007 року працює у Миколаївському національному університетів імені В.О. Сухомлинського доцентом кафедри хімії та біохімії, наразі суміщає з педагогічною діяльністю в Одеській національній академії харчових технологій (доцент кафедри екології та природоохоронних технологій).

У своїй науковій роботі О.Л. Гаркович досліджує актуальні питання оновлення професійної природничо-наукової підготовки майбутнього вчителя природничих наук та розробляє нову модель підготовки вчителя у вигляді цілісної науково-методичної системи, яка включає концептуальні, змістово-структурні та організаційно-дидактичні основи.

О.Л. Гаркович є автором і співавтором понад 100 друкованих праць.

ГЛОБА НАДІЯ ІВАНІВНА

Старший лаборант

Надія Іванівна Глоба народилася 22 жовтня 1957 року в с. Федорівка Карлівського району Полтавської обл.

У 1973 році закінчила вісім класів Карлівської середньої школи №4 і в цьому ж році вступила в Харківський хіміко-механічний технікум за спеціальністю «Аналітична хімія». Закінчила освіту у 1977 р.

Після закінчення технікуму за направленням працювала три роки в Харківському науково-дослідному хіміко-фармацевтичному інституті старшим лаборантом в аналітичній лабораторії.

У 1980 році звільнилася за власним бажанням, і перейшла на роботу в НДІ «Монокристалреактив» старшим лаборантом санітарно-промислової лабораторії.

У 1981 році звільнилася в зв'язку з переїздом чоловіка до місця служби.

У 1980 р. вступила на вечірнє відділення хіміко-технологічного факультету УЗПІ за спеціальністю «Технологія органічного синтезу і нафтохімічна переробка», який закінчила у грудні 1984 р.

У 1985 році пішла на роботу у військову частину №63521, де працювала спочатку медсестрою, а потім перевелася на посаду техніка ГСМ.

У 1989 році звільнилася в зв'язку з переїздом чоловіка до нового місця служби. У цьому ж році пішла працювати на Полтавський завод «Комплект» лаборантом хімічного аналізу. У 1990 році перевелася в Полтавський інженерно-будівельний інститут на посаду інженера НД сектора, займалась проблемами екології.

У вересні 1991 року звільнилася з даної посади і була прийнята на посаду старшого лаборанта кафедри хімії Полтавського державного педагогічного інституту.

30 червня 1995 року звільнена за власним бажанням.

ГРИНЬОВА НАТАЛІЯ ФЕДОРІВНА

Кандидат хімічних наук, доцент

Наталія Федорівна народилася 15 серпня 1930 р. у м. Полтаві, в сім'ї викладача ботаніки Полтавського інституту народної освіти Ф.К. Курінного і викладача природознавства робітничого факультету Є.С. Долженко.

Середню освіту отримала в 1-й середній школі, яку закінчила в 1949 р. із золотою медаллю.

Наталія Федорівна згадує епізод, який характеризував умови повоєнного життя та навчання. «У сьомому класі ми дуже любили уроки креслення. Вчитель показував, як накреслити і розфарбувати орнамент. Це було захоплююче на тлі розрухи та сірості. Потім уроки припинились – захворів учитель. У той час хліб був по карточках, а в школі на великій перерві нам давали безкоштовно шматочок чорного хліба і подушечку (цукерка). Ми зібрали разом всі наші шматочки і цукерки та пішли провідати вчителя креслення. Він лежав на примітивному ліжку серед шмаття ковдри, ніде не було ні рисочки харчів! Невдовзі ми хоронили вчителя, який помер з голоду».

У 1949 р. Н.Ф. Гриньова вступила на хімічний факультет Харківського державного університету імені О.М. Горького, а в 1954 р. закінчила його за спеціальністю «Фізична хімія». На життя студентів надзвичайно великий вплив мали викладачі: проф. Є.С. Хотинський, М.П. Комаров, доц. В.В. Александров. Останній був учнем академіка М.А. Ізмайлова – всесвітньо відомого вченого з теорії розчинів. В університеті з другого по п'ятий курс Н. Ф. Гриньова обиралася головою профспілкового бюро хімічного факультету.

Після закінчення університету за направленням чоловіка, Гриньова Віктора Борисовича, сім'я переїхала в Естонію, м. Таллін. Дев'ять років було присвячено створенню сім'ї, вихованню дітей: Бориса (нині академік НАН України) та Марини (нині доктор наук, професор, декан). Ці роки Наталія Федорівна працювала вчителем хімії та фізики в школі робітничої молоді № 4 м. Талліна.

У 1963 р. сім'я переїхала до м. Полтави, де в 1964 р. розпочалася трудова діяльність Наталії Федорівни на кафедрі хімії Полтавського державного педагогічного інституту спочатку на посаді асистента, потім старшого викладача та доцента кафедри. Протягом тривалого часу вона викладала курс фізичної та колоїдної хімії.

За дорученням Андрія Потаповича Каришина Н.Ф. Гриньова виконувала в програмованому вигляді тему «Основні класи неорганічних сполук». У результаті – посібник, 3 друковані роботи та запрошення в аспірантуру.

З метою написання кандидатської дисертації Н.Ф. Гриньова звертається до кафедри фізичної хімії Харківського держуніверситету, зокрема до завідувача кафедри – доцента В.В. Александрова. Вчений запропонував їй експериментальну роботу із загальної теми кафедри «Теорія розчинів», а саме перевірка його методів обчислення стандартних електродних потенціалів у роботі – у середовищі з низькими діелектричними сталими: діоксан + вода.

Почалася організація матеріальної основи експерименту. Складність була в тому, що на кафедрі фізичної хімії ніхто особливо не роз'яснював саму методику роботи. Тому доводилося багато в чому імпровізувати. У літературних джерелах були визначені дані E_0^{HCl} 70 % і 82 % розчинах діоксану з водою. Наталія Федорівна працювала рік. Дані 70 %-ного розчину повністю співпали з літературними, а 82 %-ного – ні. Оформивши матеріали згідно вимог, Наталія Федорівна приїхала до Александрова. Але він сказав: «Прекрасно!» – і показав роботу, де вказувалось, що при обчисленні в 82 %-му розчині вчені допустили помилку і справжня величина така, як у дослідниці. Після цього В. В. Александров запропонував Н.Ф. Гриньовій місце в заочній аспірантурі. Так була виконана та захищена кандидатська дисертація.

В інституті довелося шукати своє місце в науковій роботі, організовувати фізико-хімічні дослідження органічних речовин. Був відремонтований спектрофотометр, на підставі одержаних даних були опубліковані роботи А.А. Пєчки та інших.

Наталія Федорівна все своє активне життя поклала на вівтар виховання та навчання молоді, внесла гідний внесок у науку. З 1986 р. перебуває на пенсії.

ГРУБІЧ КАТЕРИНА ГРИГОРІВНА

Лаборант

Катерина Григорівна Грубич народилася 24.08.1925 року, в сім'ї робітника. З 1932 року навчалася у школі, проте тільки 2 роки і за сімейними обставинами більше в школу не ходила.

У сім'ї було шість чоловік, Катерина Григорівна була найстарша. Батько і мати працювали на виробництві, а коли почалася війна, батько поїхав на фронт. У 1943 році Катерину Григорівну забрали до Німеччини, де вона пробула до звільнення Червоною Армією. З лютого 1945 року переїхала до рідних в м. Полтаву.

З 11.04.1945 р. – старший препаратор кафедри хімії Полтавського педінституту. Катерина Григорівна відзначалася виключною працелюбністю. Часто надавала допомогу А.П. Каришину у його наукових дослідженнях та господарській роботі у біостаціонарі «Лучки».

З 6.01.1976 р. – переведена на посаду лаборанта кафедри хімії.

Звільнилася з роботи 15 серпня 1988 р. у зв'язку з виходом на пенсію.

ГРЯНЕНКО КІНДРАТ КИРИЛОВИЧ

Кандидат хімічних наук, доцент

Народився 22 березня 1900 р. у с. Миколаївці Новомосковського району на Дніпропетровщині. У 1914 році закінчив початкову школу. Деякий час працював на заводі, в пекарні. Пізніше навчався у приватній автомобільній майстерні Вечерського, м. Дніпропетровськ. З 1916 р. працював водієм на руднику Галковського (м. Кривий Ріг).

У 1919-1923 рр. К. К. Гряненко був слухачем Павлоградівської та Новомосковської учительської семінарії, які потім були перейменовані на педагогічні курси. Одночасно працював вихователем дитячого будинку.

У 1923-1927 рр. навчався в Дніпропетровському інституті народної освіти. Одночасно працював вихователем у колонії безпритульних, у 1926 р. – викладачем хімії та фізики у школі №4 м. Дніпропетровська.

З 1929 р. працював викладачем аналітичної хімії у коксово-хімічному та металургійному технікумах. У 1932 році почав працювати асистентом кафедри хімії у вечірній промакадемії м. Дніпропетровська.

З 1932 р. по 1940 р. Кіндрат Кирилович – асистент кафедри хімії Дніпропетровського гірничого інституту. Тоді ж розпочав наукову діяльність і в 1940 р. захистив кандидатську дисертацію на тему «Вплив твердої фази на механізм нижньої межі спалаху метану». До 1941 року працював доцентом.

У період Великої Вітчизняної війни К.К. Гряненко залишався на окупованій території і працював доцентом політехнічного інституту м. Дніпропетровська, а з 1943 р. по 1948 р. – доцентом та завідувачем кафедри хімії Дніпропетровського гірничого інституту.

З 1948 року Кіндрат Кирилович працює спочатку доцентом, а невдовзі – завідувачем кафедри хімії Полтавського педінституту (до 1950 року).

К.К. Гряненко був високоерудованим принциповим викладачем курсів неорганічної хімії, фізичної і колоїдної хімії, аналітичної хімії. Його лекції – цікаві, змістовні, у супроводі експерименту, – залишали слід у пам'яті і в душах студентів на все життя. Дуже багато часу він приділяв консультаціям, колоквіумам, науковому студентському гуртку. Був вимогливим, але залишався завжди турботливим добрим батьком для майбутніх учителів. Уміло плекав любов до учительської професії, акуратність, послідовність, дисциплінованість, порядність. Умів вдало використовувати народну мудрість, гумор, допомагаючи цим долати труднощі в навчанні. Керував семінаром учителів хімії м. Полтави. За всі ці чесноти студенти і вчителі не тільки поважали, а й щиро любили Кіндрата Кириловича.

Доцентом Гряненко К.К. опубліковано більше двох десятків наукових праць. Деякі з них використовувалися в практиці виробництва силікатних виробів. У співавторстві з Т.П. Федоренком ним створений і виданий в 1966 році підручник «Аналітична хімія» (якісний аналіз), який не втратив своєї значимості й дотепер.

У 1961 році перейшов працювати на кафедру хімії будівельного інституту (тепер – ПНТУ імені Юрія Кондратюка).

ГУСЄВА НІНА ПЕТРІВНА

Старший лаборант

Ніна Петрівна Гусєва народилася 13 травня 1926 року в місті Полтава, в родині залізничника. У 1934 році вступила до полтавської залізничної школи № 23, де навчалася до 1941 року.

У 1941 році, коли почалася війна, вся сім'я була евакуйована в Саратовську область, де продовжила навчання.

У 1943 році повернулася з евакуації в м. Полтаву, де в цьому ж році закінчила навчання в середній школі.

У 1944 році вступила до Полтавського сільськогосподарського інституту, який закінчила в 1948 році за спеціальністю «Агрономія».

31 червня 1948 року було присвоєно звання вченого агронома. Зарахована на посаду лаборанта кафедри хімії з 16 травня 1955 року.

У 1958 році переведена на посаду старшого лаборанта.

18 серпня 1982 року по закінченню тарифної відпустки звільнилася з роботи в зв'язку із досягненням пенсійного віку.

ДАНИЛЕВСЬКИЙ ІВАН ПЕТРОВИЧ

Старший лаборант

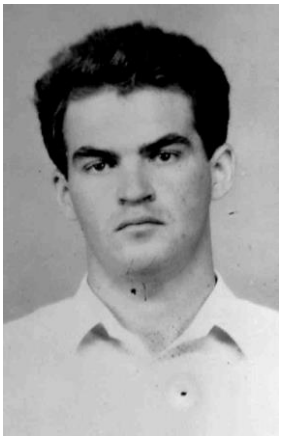

Народився 25 квітня 1967 року в с. Яреськи Шишацького району Полтавської області в сім'ї робітників. У 1984 році закінчив Яреськівську середню школу й вступив до Полтавського державного педагогічного інституту ім. В.Г. Короленка. У квітні 1985 року після закінчення першого курсу, був призваний до лав Радянської армії. У цьому ж році продовжив навчання в Полтавському державному педагогічному інституті, який і закінчив з відзнакою в 1991 р. У роки навчання був старостою групи, головою профспілкового бюро факультету. З 1990 року працював лаборантом, старшим лаборантом кафедри хімії, а з 1991 року прийнятий на посаду асистента.

Під час роботи на кафедрі сумлінно виконував роботу старшого лаборанта, забезпечуючи всім необхідним дисципліни кафедри. У 1993 році звільнений у зв'язку з оформленням на службу в УВС Полтавської області.

ДАНИЛЮК ТАМАРА ПАВЛІВНА

Кандидат біологічних наук, доцент

Народилася 15.03.1940 року в м. Полтаві у сім'ї робітника. У 1948-1958 роках навчалась в середній школі №24 м. Полтави. Після закінчення школи вступала до Полтавського педагогічного інституту на історико-філологічний факультет, але не пройшла по конкурсу; працювала старшою піонервожатою середньої школи №24.

Робота в школі, спілкування з учнями та вчителями дещо змінили її професійні наміри. Місце для роботи їй відвели в лаборантській і часто доводилось допомагати лаборанту в підготовці лабораторних робіт з хімії та біології. Ось саме тоді, очевидно, й зародилася думка про те, щоб навчатися на природничому факультеті Полтавського педінституту.

У 1960 році вона вступила до цього вузу на природничий факультет і практично до кінця своїх робочих років не залишала його.

«Мені дуже пощастило в житті – я довгий час студенткою, асистентом, старшим викладачем, доцентом працювала поряд з унікальною людиною – А.П. Каришиним. У нього я навчилася любити хімію, розуміти її, саме Андрій Потапович навчив мене мислити науково, бачити наукові проблеми. Ми, студенти, і ми, викладачі, з глибокою повагою ставились до Андрія Потаповича», – розповідає Тамара Павлівна.

У 1969 році Т.П. Данилюк вступила до аспірантури Інституту біохімії АН України. Бути керівником наукової роботи згодився завідувач відділом біосинтезу і біологічних властивостей білків академік М.Ф. Гулий. Це друга надзвичайна людина, що трапилась на її життєвому шляху. Життя Максима Федотовича – це приклад служіння науці, це науковий фанатизм. Взагалі, Максима Федотовича не можливо уявити без наукового пошуку. Цим він захоплював своїх учнів, коло його наукових пошуків було завжди досить широке й різноманітне, часто, здавалось, безперспективне, але з яким нетерпінням він чекав результатів експерименту.

Тема кандидатської дисертації Т.П. Данилюк – «Вивчення взаємозв'язку амінокислот у процесі біосинтезу білка». Під керівництвом академіка М. Ф. Гулого за три роки перебування в аспірантурі Тамара Павлівна провела необхідні наукові дослідження зі згаданої теми, написала дисертацію та успішно пройшла попередній захист, а через 2 місяці потому захистила дисертацію і стала кандидатом біологічних наук зі спеціальності «біохімія».

Після закінчення аспірантури Тамара Павлівна повернулася на кафедру хімії Полтавського педінституту. На той час А. П. Каришин працював над синтезом речовин, які, при попередньому дослідженні в Інституті органічної хімії АН України, виявляли властивості регуляторів росту рослин. Найбільш перспективними були два: 2,4-дихлор- та 2,4-дибромнафтостирол оцтової кислоти. Андрій Потапович назвав їх Полтавськими стимуляторами росту, а скорочено ПС-1 та ПС-2. Тамара Павлівна почала працювати разом з Андрієм Потаповичем, і ними були встановлені оптимальні дози, які стимулюють ріст та розвиток рослин. Далі вказані стимулятори пройшли випробування на різних дослідних станціях Полтавської обл. та в деяких радгоспах. Були одержані позитивні результати відносно обох речовин, але більш активним виявився ПС-2 (2,4-дибромнафтостирол-N-оцтова кислота). Після цього оформили всі необхідні документи для проведення державних випробувань, які були направлені в м. Москва. Для державних випробувань були вибрані Дніпропетровський НДІ кукурудзи, Херсонський НДІ зрошуваного землеробства, Краснодарський сільськогосподарський інститут та Волгоградський НДІ рослинництва. Випробування тривали три роки. Дослідження регулятора росту рослин, якому було надана назва ДИНУК, припинилися з розпадом Радянського Союзу.

Наукова робота Т.П. Данилюк весь час була пов'язана з вивчення механізмів впливу препарату ДИНУК на процеси обміну речовин у сільськогосподарських рослин, зокрема кукурудзи, ячменю, вівса, гороху. З цієї тематики під її керівництвом було виконано ряд дипломних робіт.

Тамара Павлівна була прекрасним лектором, творчим викладачем, уміла зацікавити студентів і магістрантів біохімічними дослідженнями, її знали і любили як біохіміка вчителі міста

та області. Вона читала курс «Біологічна хімія», розробила два спецкурси «Основи біофізики» та «Біохімія білків та нуклеїнових кислот».

Усі роки роботи в інституті Тамара Павлівна плідно працювала головою профспілки викладачів та співробітників природничого факультету.

Перебуває на заслуженому відпочинку.

ДАШЕВСЬКИЙ МОЙСЕЙ МИРОНОВИЧ

Кандидат хімічних наук, доцент

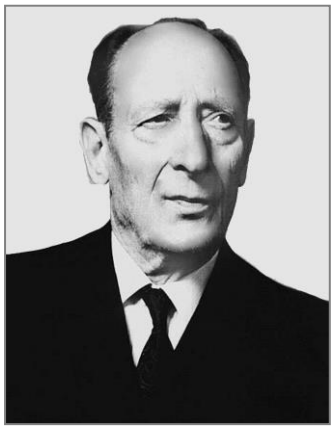

М.М. Дашевський народився 22 травня 1889 року в м. Єлисаветграді у бідній єврейській сім'ї робітника цукрового заводу. З 1904 по 1910 рік працював лаборантом на одному з підприємств м. Кременчука, а з 1910 по 1916 рік – лаборантом різних установ м. Єлисаветграду. У 1918 році Мойсей Миронович опиняється у Москві, де працює спочатку завідувачем експедицією Наркомздраву, а з 1922 по 1924 рік – завідувачем однієї з лабораторій.

У 1925 році стає студентом хіміко-фармацевтичного інституту в м. Одесі, який закінчує у 1929 році. Одержавши диплом, він працює старшим хіміком Харківського Інституту прикладної хімії. Під час роботи в цьому інституті він знайомиться з А.І. Кіпріановим (у майбутньому – академіком АН УРСР) і починає наукові дослідження під його керівництвом. У співавторстві з ним М.М. Дашевський публікує в наукових журналах свої перші шість статей, які стали основою його кандидатської дисертації. Будучи вже доцентом, він очолює кафедру хімії Полтавського педінституту з 1.02.1934 по 30.08.1938 р. Саме він поклав початок науковим дослідженням у галузі хімії аценафтену, які продовжувались на кафедрі протягом майже 75 років. Під його керівництвом молодий тоді ще асистент кафедри хімії А. П. Каришин у 1936 році виконав свою першу наукову роботу «Окисление аценафтена в аценафтенхинон». Пізніше М.М. Дашевський і А.П. Каришин у співавторстві виконають і опублікують ще сім наукових праць в галузі хімії аценафтену. Це був початок цілого напряму досліджень, який розвивали кілька поколінь співробітників кафедри хімії в Полтаві.

Їх співробітництво продовжується і після того, як М. М. Дашевський у 1938 році переїздить до м. Одеси, де очолює кафедру в Індустріальному інституті. Остання спільна наукова праця опублікована ними у 1947 році. Вона присвячена різним нітропохідним аценафтенхінону.

На початку війни, в 1941 р., залишає м. Одесу і працює на наукових і педагогічних посадах у різних містах СРСР. У 1945 році він знову повертається до м. Одеси і продовжує педагогічну і наукову діяльність у політехнічному інституті, де створює свою школу хіміків-органіків. Коло його наукових інтересів – хімія аценафтену, фенантрену та інших ароматичних вуглеводнів.

У 1966 році М.М. Дашевський видає монографію «Аценафтен», у якій висвітлює досягнення світової хімічної науки у цій галузі. У цій книзі знайшли своє відображення і дослідження полтавських учених. Ураховуючи його науковий доробок і заслуги у розвитку хімії аценафтену, ВАК СРСР у квітні 1968 року присуджує йому науковий ступінь доктора хімічних наук без захисту дисертації, а у грудні 1968 року затверджує його у науковому званні професора по кафедрі «Технології основного органічного синтезу і органічної хімії».

ДЕМУС АНАТОЛІЙ ІВАНОВИЧ

Старший лаборант

Анатолій Іванович Демус народився 9 серпня 1962 року в с. Шишаки Полтавської області. У 1979 році закінчив Шишацьку середню школу. У 1980 році вступив на підготовче відділення Ніжинського державного педагогічного інституту ім. М.В. Гоголя, яке закінчив 1 вересня 1981 року і направлений в Полтавський державний педагогічний інститут для проходження навчання. У 1987 році закінчив природничий факультет Полтавського державного педагогічного інституту за спеціальністю «біологія та хімія». Після одержання вищої освіти був прийнятий на посаду старшого лаборанта кафедри хімії з 1 вересня 1987 року. Під час роботи сумлінно виконував обов'язки старшого лаборанта, готував розчини, забезпечував виконання лабораторних робіт з аналітичної хімії та хімічної технології.

15 березня 1990 року був звільнений з посади старшого лаборанта кафедри хімії за власним бажанням.

ДЖУРКА ГРИГОРІЙ ФЕДОРОВИЧ

Кандидат хімічних наук, доцент

Г.Ф. Джурка народився 19 вересня 1942 року в селі Кротовщина Великобагачанського району Полтавської області у сім'ї селянина, який загинув на фронтах Великої Вітчизняної війни. Мати працювала в колгоспі.

У 1949 р. вступив до першого класу Лукашівської початкової школи, а в 1953 р. продовжив навчання в Кротовщинській середній школі, яку закінчив у 1959 р. із золотою медаллю.

У шкільні роки брав активну участь у шкільних і районних олімпіадах з фізики, математики та хімії. Після закінчення школи обрав спеціальність учителя хімії й у 1959 р. вступив на природничий факультет, який закінчив із відзнакою в 1964 році.

За час навчання в інституті особливу увагу приділяв науковій роботі, якою з самого початку керував завідувач кафедри, кандидат хімічних наук, доцент А.П. Каришин. Будучи студентом другого курсу, очолив студентське наукове товариство, виступав ініціатором проведення студентських наукових конференцій. Його наукові роботи були відзначені призами на республіканському конкурсі, на з'їзді молодих учених у м. Києві у Академії наук УРСР. На четвертому курсі навчання поєднував з педагогічною роботою в Будеразькій середній школі Здолбунівського району Рівненської області. Після завершення навчання в інституті, Г.Ф. Джурка стає асистентом кафедри хімії, читає лекції з курсів «Аналітична хімія» та «Хімічна технологія», проводить лабораторні заняття, готуючись до вступу в аспірантуру складає екзамени кандидатського мінімуму.

У 1969 р. Григорій Федорович вступив до аспірантури кафедри хімії Харківського державного педагогічного інституту імені Г.С. Сковороди за спеціальністю «органічна хімія». Згодом з'ясувалося, що у виші немає потрібного наукового керівника і його довелося шукати в інших інститутах. Врешті решт ним став доктор хімічних наук, професор, завідуючий кафедрою органічної хімії Українського заочного політехнічного інституту В. Д. Безуглий. Експериментальна частина роботи виконувалася в одній із лабораторій Всесоюзного науково-дослідного інституту «Монокристал».

У квітні 1973 року Г.Ф. Джурка на засіданні спеціалізованої вченої ради хімічного факультету Харківського державного університету успішно захистив дисертаційну роботу на тему «Синтез і полярографічне дослідження галогенопохідних нафтостирилу».

Після закінчення аспірантури він повернувся на кафедру хімії ПДПІ імені В.Г. Короленка і продовжив працювати на посаді старшого викладача. Невдовзі йому присвоїли вчене звання доцента кафедри хімії.

З 1997 р. по 2005 р. Г.Ф. Джурка працював завідувачем кафедри хімії. В останні роки вів лекційні курси з дисциплін: «Хімічна технологія», «Хімія полімерів», «Історія хімії» та «Основи хімізації сільського господарства», проводить лабораторні та семінарські зайняття з цих дисциплін.

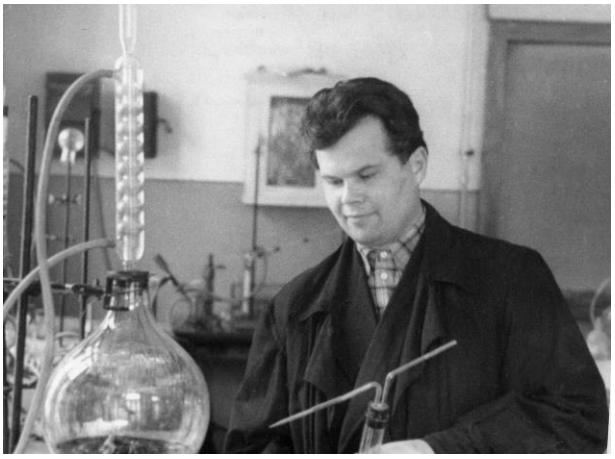

Студент III курсу Г.Ф. Джурка проводить відновлення нітроаценофтену (1962 р.)

Доцент Г.Ф. Джурка більше десяти років працював із учнями 9-11 класів середніх шкіл міста Полтави та області, ведучи науково-дослідний гурток «Юний хімік». Багато його членів брали участь у конкурсах наукових робіт секції «Хімія» Полтавського відділення Малої академії наук України.

26 років очолював науково-дослідний сектор інституту, де щорічно виконувалося більше 30-ти госпдоговірних робіт різного профілю.

За час роботи на кафедрі сам і в співавторстві опублікував понад 250 друкованих праць, серед яких навчальні посібники і наукові статті.

Чимало серед них видань, які присвячені історії хімічної науки, зокрема, «Видатні хіміки Полтавщини» (2005), «Вступ до історії хімії та хімічної науки (періоди, факти, фрагменти)» (2006), «І. І. Китайгородський, до 120-річчя від дня народження» (2008), «Видатні хіміки України» (2009), «Чичибабін Олексій Євгенійович (до 140-річчя від дня народження)» (2010), «Талановитий хімік, мудрий наставник» (до 90-річчя Т.П. Федоренка, 2014) та інші.

Нагороджувався Почесними грамотами Міністерства освіти і науки України, Полтавської обласної державної адміністрації, виконавчого комітету Полтавської міської ради, Полтавського обласного управління освіти. Серед його нагород Грамота Національного еколого-натуралістичного центру МОН України, Диплом Міністерства охорони навколишнього природного середовища України, Почесна Грамота Полтавського міського навчально-дослідницького центру учнівської молоді «Юний хімік» Малої Академії Наук України. «Відмінник освіти України» (2000).

У 2018 році перебуває на заслуженому відпочинку.

ДИВОНЯК ЮЛІЯ ІГОРІВНА

Лаборант

Юлія Ігорівна Дивоняк народилася 17 березня 1983 року в с. Засулля Лубенського району Полтавської області, в сім'ї службовця.

У 1990 р вступила до першого класу загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів №1 м. Лубни. У 2000р., закінчила Засульську загальноосвітню школу з відзнакою. 13 вересня 2000 р працевлаштувалася в Лубенський районний центр дитячої та юнацької творчості на посаду керівника гуртка. А вже 7 серпня 2001 р звільнилася з даної посади в зв'язку з вступом на навчання в ПДПУ імені В.Г. Короленка. У січні 2005 року прийнята на посаду лаборанта кафедри хімії.

У 2006 році закінчила п'ятий курс природничого факультету ПДПУ ім. В.Г. Короленка, і в цьому ж році була звільнена з посади лаборанта кафедри хімії за власним бажанням.

ДРЯНИЦЯ ТЕТЯНА ФЕДОРІВНА

Асистент

Т.Ф. Баклан (у заміжжі – Дряниця) народилася 27 березня 1942 році в с. Судіївка Новосанжарського р-ну Полтавської області.

З 1949 по 1957 рік навчалася в школі у рідному селі, а з 1957 до закінчення школи у 1959 році – в районному центрі. Після закінчення школи Тетяна Федорівна вступає на природничий факультет Полтавського державного педагогічного інституту імені В. Г. Короленка, де вже навчався її старший брат В.Ф. Баклан.

У 1964 році Тетяна Федорівна успішно закінчує навчання в інституті і одержує направлення на роботу в Глобинський район. Протягом навчального року вона працює вчителем біології СШ №5 м. Глобине, а в 1965 році за сімейними обставинами повертається у Полтаву. У 1966 році Т. Ф. Дряниця бере участь у конкурсі на заміщення посади асистента кафедри хімії Полтавського педінституту. З цього часу починається її багаторічний шлях викладача вищого навчального закладу.

Майже тридцять два роки Тетяна Федорівна працювала на кафедрі хімії. Багато поколінь студентів пам'ятають цю симпатичну і привітну жінку, яка завжди була готова надати допомогу студентам в оволодінні премудростями хімічної науки. Окрім навчальної роботи, вона виконувала громадські доручення: була куратором академічних груп, брала активну участь у роботі «Школи юних хіміків», яка працювала при кафедрі протягом багатьох років. Заняття в цій школі проводилися у неділю двічі на місяць і Т.Ф. Дряниця, будучи заміжньою жінкою, матір'ю двох дітей, жодного разу не висловила невдоволення тим, що у вихідні дні вона декілька годин присвячувала дітям, які приїздили на заняття школи з різних районів області. Вона сумлінно і на високому професійному рівні виконувала обов'язки викладача кафедри хімії.

У 1998 році звільняється з роботи у зв'язку з виходом на пенсію.

ЗАМУЛКО КАТЕРИНА АНАТОЛІЇВНА

Кандидат хімічних наук, асистент

Народилася 12 грудня 1991 року у смт. Нові Санжари, а пізніше разом з батьками переїхала у м. Полтава. У 2008 році закінчила Полтавську спеціалізовану школу №5 з відзнакою та вступила на природничий факультет ПНПУ імені В.Г. Короленка.

Під час навчання у школі активно приймала участь у роботі Малої академії наук, брала участь у шкільних олімпіадах з хімії. Паралельно з навчанням в університеті працювала лаборантом на кафедрі хімії та методики викладання хімії. Важливим поштовхом до наукової роботи стало написання магістерської роботи під керівництвом Самусенка Ю.В., яка була присвячена похідним 3-гідроксипіридину.

У 2013 році закінчила магістратуру ПНПУ імені В.Г. Короленка та отримала червоний диплом за спеціальністю «Хімік. Викладач хімії». Цього ж року вступила до аспірантури в Інститут органічної хімії НАН України (м. Київ) у відділ хімії елементоорганічних сполук. Науковим керівником призначили завідувача відділу, професора, доктора хімічних наук Ониська П.П. У грудні 2017 року на засіданні спеціалізованої Вченої ради ІОХ НАН України відбувся успішний захист кандидатської дисертації на тему: «*N*-Ацилполігалогеналканіміни» за спеціальністю 02.00.03 – органічна хімія.

З 2017 року Замулко К.А. працювала асистентом кафедри хімії та методики викладання хімії ПНПУ імені В.Г.Короленка, але вже в 2018 році звільнилася з посади за власним бажанням.

ЗЕЗЕКАЛО ІВАН ГАВРИЛОВИЧ

Доктор технічних наук, професор

Іван Гаврилович Зезекало народився 31 жовтня 1948 року в селі Пишненки Зіньківського району Полтавської області в селянській родині.

Вищу освіту отримав в 1967-1973 роках в Харківському політехнічному інституті зі спеціальності «Інженер-технолог». У 1975 році був прийнятий на роботу старшим інженером у Полтавський комплексний науково-дослідний відділ інституту Укр. НДІ газ об'єднання Укргазпром.

З 1978 року по 1988 рік працював в Полтавському газопромисловому управлінні об'єднання Укргазпром, на посадах старшого інженера, начальника лабораторії корозії та начальника цеху науково-дослідних та промислових робіт.

В 1988 році перейшов в Полтавський комплексний науково-дослідний відділ інституту Укр. НДІ газ на посаду завідуючого відділом, де працював по 2000 рік.

Автор багатьох розробок та патентів у галузі інгібіторного захисту обладнання від корозії, очистки природного газу від кислих компонентів, ізоляції пластових вод, капітального ремонту свердловин, стимуляції притоку вуглеводнів нафтогазових пластів та нетрадиційних пошуків нафти і газу.

У 1996 році Іван Гаврилович Зезекало у ВАТ «Український нафтогазовий інститут АТ Укр. НГІ» (м. Київ) захищає дисертацію на тему «Хіміко-технологічні проблеми підвищення надійності видобутку вуглеводнів шляхом застосування аміаку та його похідних» на здобуття наукового ступеня доктора технічних наук.

Зезекало І.Г. спеціаліст з корозії нафтогазопромислового обладнання та інтенсифікації видобутку нафти і газу. Він є одним із авторів відкриття Ковердинського газоконденсатного родовища в 1998 році. Вся науково-педагогічна та виробнича діяльність Зезекало І.Г. спрямована на впровадження світового та вітчизняного науково-технічного прогресу в нафтогазову галузь України. Має 111 наукових публікацій.

Зезекало Іван Гаврилович був ініціатором і одним із засновників науково-виробничого підприємства «Нафтогазтехнологія», де працював на посаді директора з 1993 по 2000 рік.

Також є ініціатором та організатором створення акціонерного товариства «Пласт», де працював на посаді голови правління і генерального директора з 1998 по 2003 рік.

З 2000 року по 2002 рік працював у Полтавському Національному технічному університеті на посаді завідувача кафедрою «Нафтогазові промисли».

З 2002 року і по цей час працює в інституті Укр. ДНГРІ на посаді головного наукового співробітника. Перебував на посаді професора кафедри хімії та методики викладання хімії Полтавського державного педагогічного університету.

Бере участь у громадській роботі, є президентом баскетбольного клубу вищої ліги «Полтава-Баскет», дитячо-юнацького клубу «Вікторія» м. Опішня та головою спілки наукових та інженерно-технічних працівників «Прометей».

Зезекало Іван Гаврилович має відзнаки та нагороди: «Винахідник СРСР», «Відмінник газової промисловості СРСР», «Почесний працівник Українського Газпрому», «Почесний розвідник надр», «Заслужений діяч науки і техніки України».

КАРИШИН АНДРІЙ ПОТАПОВИЧ

Кандидат хімічних наук, доцент, завідувач кафедри (1950-1978 рр.)

Є люди-легенди, люди-епохи, пам'ять про яких живе багато років після їх смерті. До таких людей відноситься Андрій Потапович Каришин. Його ім'я нерозривно пов'язане з Полтавським державним педагогічним інститутом імені В.Г. Короленка в 1930-1980-х роках.

Андрій Потапович народився 15 серпня 1912 року (за старим стилем) у с. Шишаки Полтавської області в сім'ї селянина-бідняка. Після закінчення чотирикласної школи працював у господарстві батьків, а потім у колгоспі. У 1931 році за рекомендацією райкому комсомолу він вступає на вечірній робітфак у селі В.Сорочинці, а після закінчення його, у 1932 році – у Харківський інститут педпрофосвіти. Через хворобу перериває навчання там. Після видужання Андрій Каришин продовжує навчання вже у Полтавському педагогічному інституті, на хімічному відділі. Не зважаючи на відносно слабку попередню підготовку, він добре й відмінно навчається. Особливо його цікавить хімічна наука.

Коли у 1934 році завідувачем кафедри стає М.М. Дашевський, він залучає студента Андрія Каришина до наукових досліджень в галузі хімії аценафтену. У 1936 році, після успішного завершення навчання в інституті, А.П. Каришин короткий час працює лаборантом кафедри хімії, а з жовтня 1936 року по вересень 1939 року – асистентом цієї ж кафедри. Під керівництвом М.М. Дашевського Андрій Потапович продовжує дослідження в галузі хімії аценафтену. У 1936 році в журналі «Промышленность органической химии» виходить їх перша спільна наукова стаття «Окисление аценафтена в аценафтенхинон».

У вересні 1939 року А.П. Каришин стає старшим викладачем, а з січня 1940 року – виконуючим обов'язки завідувача кафедри. На цей час він має вже п'ять наукових праць у галузі хімії аценафтена. Плідну наукову роботу перервала Велика Вітчизняна війна. У вересні 1941 року А.П. Каришин евакуюється на Урал, потім в Башкирію, де працює учителем хімії Каменської середньої школи. Із січня 1942 року він бере участь у боях із фашистськими загарбниками. За роки війни Андрій Потапович пройшов шлях від рядового до помічника начальника батальйону зв'язку, був нагороджений медалями. Він неодноразово згадував, про важкі бої під Великими Луками.

Доц. Каришин А.П. проводить лабораторне заняття (1949 р.)

У грудні 1945 року, після демобілізації, А.П. Каришин повертається в Полтавський педінститут, якому присвячує все своє життя. З 12.1945 по 1948, і з 1950 по 1978 роки він очолює кафедру хімії. У 1950 році Андрій Потапович успішно захищає кандидатську дисертацію.

Науковим консультантом у нього був відомий український учений, директор Інституту органічної хімії АН України, академік А.І. Кіпріанов. До кінця свого життя А.П. Каришин зберіг почуття глибокої поваги і любові до цієї людини. З 1947 по 1950, з 1955 по 1958 і з 1959 до хвороби в 1986 р. А.П. Каришин був деканом природничого факультету. У сумі 6 років працював заступником директора педінституту з навчальної та наукової роботи.

На посаді декана Андрій Потапович багато зробив для зміцнення матеріальної бази природничого факультету, зокрема, обладнанню, збереженню й розширенню агробіостанції педінституту.

З 1973 року і до передостаннього року свого життя він самовіддано працював над розбудовою біостаціонару в с. Лучки Кобеляцького району, на базі якого до 2000 року проходили польову практику студенти природничого факультету. Там були побудовані цегляні будиночки, в яких мешкали студенти під час практики, столова, сауна, господарські будівлі тощо. На біостаціонарі був розбитий сад, студенти вживали свіжі овочі з власного огороду, а силами лаборантів кафедри хімії щорічно робились заготовки консервованих овочів і фруктів (до 50-70 трилітрових банок). Оскільки на це не виділялися гроші державою, Андрій Потапович оплачував всі ці роботи з власної кишені.

А.П. Каришин був талановитим організатором і педагогом. Багато поколінь учителів хімії і біології вдячні йому за мудру науку. Авторитет його серед викладачів і студентів був надзвичайно великий. У своєму колі студенти 1960-1970-х років звали його «батьком», пізніші покоління – «дідом». До нього йшли за порадою як до близької людини і завжди її отримували. Студенти готові були виконати будь-яке його доручення або розпорядження. Навіть якщо колись Андрію Потаповичу доводилося і карати студентів за які-небудь провини, ніхто на нього не тримав зла, бо робилось це в гуманній формі і абсолютно справедливо.

Не маючи жодного заступника, Андрій Потапович як декан десятками років не використовував свої відпустки. Його можна було побачити за роботою в інституті з сьомої години ранку і до пізнього вечора щоденно, іноді й у вихідні дні. Кожну вільну від адміністративної і викладацької роботи хвилину він працював у хімічній лабораторії, проводячи дослідження в галузі органічної хімії. Біля нього і під його керівництвом завжди працювали молоді колеги і студенти. Згодом склалася ціла Каришинська школа хіміків-органіків, вихованці якої продовжують дослідження похідних аценафтену і нафтостирилу. Серед них: Д.М. Кустол, Н.Г. Кривошапко, Г.А. Печка, Г.Ф. Джурка, В.О. Стороженко, Т.Ф. Дряниця, В.Ф. Баклан, Ю.В. Самусенко, В.І. Магда, В.І. Шинкаренко та інші. Багато з них мають учені ступені і звання, очолюють кафедри хімії в різних ВНЗ або ведуть там викладацьку і наукову роботу. Дехто пройшов навчання в аспірантурі системи Академії наук чи провідних університетів України, але вважають себе учнями А.П. Каришина.

На фото (зліва направо): *препаратор К.Г. Грубич, Н.Ф. Гриньова, А.П. Каришин, Т.П. Данилюк, Ю.В. Самусенко з дружиною, Г.А.Пєчка. (Перша половина 1980-х років)*

Андрій Потапович був не тільки викладачем і адміністратором, але й справжнім ученим. Подвижником науки назвав його доктор хімічних наук, професор Л.М. Ягупольський на засіданні Вченої ради Інституту органічної хімії АН України. Не зважаючи на важкі матеріальні умови провінціального педагогічного ВНЗ, він зробив суттєвий внесок у розвиток хімії аценафтена. Ним у співавторстві зі своїми учнями було синтезовано велику кількість (більше п'ятисот!) різник

галогенопохідних аценафтену і продуктів його окиснення, несиметричних індигоїдних, хіноксалінових, антантронових та інших барвників. При цьому не тільки розроблялися методи синтезу цих речовин, але й вирішувалися складні теоретичні питання взаємозалежності між кольором і молекулярною будовою органічної речовини, вивчалися люмінісцентні властивості багатьох одержаних ним барвників.

Наукова стаття А.П. Каришина у співавторстві з Д.М. Кустолом «К вопросу о синтезе нафтальимида и его производных», що була надрукована в «Журнале общей химии» АН СРСР у 1958 році, викликала великий інтерес у практиків. Через деякий час на Рубіжанському хімічному комбінаті було запущено лінію з виробництва нафталіміду за методом полтавських учених, що дало великий економічний ефект.

У 1966 році дослідженнями А.П. Каришина у галузі синтезу антантронових барвників зацікавилися американські науковці з лабораторії органічної хімії в м. Філадельфія. Вони звернулися з проханням до нього вислати зразки барвників для проведення фізико-хімічних досліджень. Згодом А. П. Каришин одержав із США ІЧ- і ЯМР-спектри дванадцяти антантронових барвників, що були синтезовані ним разом із своїми учнями.

З 1973 року А. П. Каришин активно займається синтезом фізіологічно активних речовин. Деякі з них проявили себе як досить ефективні регулятори росту сільськогосподарських рослин. Застосування лише одного з них (препарат ДИНУК) дає можливість підвищити врожайність зерна кукурудзи на 8-11 ц/га, сої – на 3-4 ц/га, вівса і ячменю – на 2-4 ц/га. Цей препарат пройшов Всесоюзні випробування, але з розпадом Радянського Союзу ці дослідження практично припинилися.

Андрій Потапович Каришин неодноразово брав участь у роботі наукових конференцій різного рівня, публікував свої праці в журналах АН СРСР, АН України, АН Латвії. Посилання на роботи А.П. Каришина можна побачити в багатьох наукових статтях і монографіях.

За свою самовіддану працю Андрій Потапович у мирний час був нагороджений орденами Жовтневої Революції і «Знак Пошани», медалями «За трудову доблесть» і ювілейними, знаком «Відмінник народної освіти УРСР», грамотами.

У ПНПУ імені В.Г. Короленка створено музейну кімнату А.П. Каришина, куди приводять студентів-першокурсників і розповідають їм про цю чудову людину, а на стіні корпусу № 1 встановлено меморіальну дошку.

КАШНЕР ОЛЕКСІЙ ЮРІЙОВИЧ

Аспірант

Олексій Юрійович Кашнер народився 23 січня 1988 року в м. Полтава у родині службовців. З 1996 по 1997 навчався у середній школі № 4, та з 1997 по 2004 навчався у приватній школі «Чарівний світ». Після закінчення школи у 2004 році вступив на навчання на природничий факультет Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка. У 2009 році одержав диплом про вищу освіту. За час навчання був учасником народного хору «Калина».

У серпні 2009 вступив на навчання до Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка на природничий факультет в магістратуру за спеціальністю «Педагогіка і методика середньої освіти. Хімія», після закінчення якої у цьому ж році вступив на навчання до аспірантури Луганського національного університету імені Т.Г. Шевченка за спеціальністю 02.00.03 – органічна

хімія. Наукову роботу виконує під керівництвом доктора хімічних наук, професора Дяченка В.Д. (ЛНУ імені Т.Г. Шевченка) та кандидата хімічних наук, доцента Самусенка Ю.В. (ПНПУ імені В.Г. Короленка).

Продовжуючи наукову тематику кафедри, займається синтезом похідних нафтостирилу.

КИВВА ВЕРОНІКА ОЛЕКСІЇВНА

Старший лаборант

Вероніка Олексіївна Кивва народилася 4 липня 1960 року в м. Остров Псковської обл. у родині військовослужбовця.

З 1966 року по 1977 рр. – навчалася в Островській середній школі. Після школи рік працювала на Полтавському електромеханічному заводі. З 1978 по 1981 рр. навчалася на денному відділенні Полтавського державного педагогічного інституту, на природничому факультеті.

У 1981 році перевелася на заочне відділення і виїхала до м. Бердянськ. З 1982 по 1990 рр. з невеликою перервою працювала в Старопетрівській середній школі на посаді піонервожатої, а потім вчителем біології і хімії.

З 1990 по 1991 рр. на Бердянській станції юних натуралістів працювала на посаді керівника групи, а також керувала екологічним відділенням станції.

25 жовтня 1991 р. прийнята на посаду старшого лаборанта кафедри хімії Полтавського державного педагогічного інституту ім. В.Г. Короленка. Вона сумлінно виконувала обов'язки старшого лаборанта, забезпечувала лабораторні роботи матеріалами та реактивами.

КИРИЧЕНКО ГРИГОРІЙ ФЕОДОСІЙОВИЧ

Старший викладач

Г.Ф. Кириченко народився у 1920 р. в с. Червона Іванівка П'ятихатського району Дніпропетровської області. У 1937 р. закінчив 7 класів Параскеєвської середньої школи і вступив до Полтавського хіміко-технологічного технікуму, в 1941 р. – до Харківського медичного інституту, але за станом здоров'я навчання довелось залишити. З 1942 р. по 1943 р. навчався в лісовому технікумі в Зінцях. У 1943 р. вступив до Полтавського педагогічного інституту, який закінчив у 1946 р., одержавши спеціальність учителя хімії і біології.

Трудову діяльність Г.Ф. Кириченко розпочав учителем хімії в Мачушанській середній школі Полтавського району, а з 16 жовтня 1946 р. – асистент кафедри хімії ПДПІ. Григорій Федосійович читав курс методики навчання хімії, проводив заняття з лабораторного практикуму, що відзначалися цікавими дослідами, які переважно пропонував сам викладач і які були ефективними, простими, доступними для виконання як у інститутських хімічних лабораторіях, так і в шкільному хімічному експерименті.

Одночасно продовжував працювати в школі на посаді учителя хімії. Досить часто асистував лекції з неорганічної та органічної хімії.

Значну увагу Г.Ф. Кириченко приділяв роботі хімічного гуртка, який працював три дні на тиждень, так як бажаючих відвідувати його було досить багато. Заняття були в більшості експериментального характеру. Студенти відпрацьовували методику виконання цікавих дослідів, які потім проводили для учнів та населення м. Полтави і Полтавської області. Зверталася увага і на розв'язування задач: кожний студент повинен був повністю розв'язати задачі із шкільного збірника, а потім скласти залік, запропонувавши власні задачі з хімії.

Особливо захоплювався Григорій Федосійович керівництвом педагогічною практикою, де разом із студентами готував різні варіанти уроків, позакласних заходів, системи контролю знань учнів.

КОЛЕСНИК ЛЮДМИЛА ІВАНІВНА

Лаборант

Народилася 7 травня 1955 року в м. Вологда. У 1956 році разом з батьками переїхала до м. Полтава.

Закінчила навчання в 1972 році у середній школі №10 Полтави. У цьому ж році вступила до Полтавського технікуму радянської торгівлі на відділ товарознавства, і в 1975 році з відзнакою закінчила його. Працювалла продавцем секції «Іграшки» магазину «Дитячий світ».

З 1977 року працює на Полтавському заводі штучних алмазів на посаді техніка-конструктора. Пропрацювавши 12 років, потрапила під скорочення робочого персоналу. Потім влаштувалася в Полтавське кооперативне училище на посаду майстра виробничого навчання.

У 1980 році вступила до Московського станко-інструментального технікуму, який закінчила в 1983 році.

1 липня 1991 року була переведена з Полтавського кооперативного училища в ПДПІ імені В.Г. Короленка на посаду лаборанта кафедри хімії. 31 серпня 1991 року була переведена на посаду старшого лаборанта кафедри хімії цього ж інституту. У 1995 році звільнена з посади старшого лаборанта кафедри хімії Полтавського педінституту .

КОЛОНТАЙ ОЛЕКСІЙ МАРТИНОВИЧ

Доцент

Олексій Мартинович (*Олекса Мартим'янович*) народився 25.02.1884 р. в селі Старі Санжари тепер – Новосанжарського району, в заможній селянській родині.

У 1913 році закінчив природниче відділення фізико-математичного факультету Харківського університету. Із 1913 по 1917 рр. працював учителем географії Вищої початкової школи на Кубані, а з 1917 по 1919 рр. викладав географію у хлоп'ячій гімназії (Воронезька губернія). Упродовж 1919-1925 рр. був учителем географії Полтавської трудшколи № 20, а в 1921-1923 рр. – директором Полтавської трудової школи № 23 та викладав географію в Полтавському педагогічному технікумі імені М.Драгоманова (за сумісництвом).

У 1925 р. О.М. Колонтай переходить на викладацьку роботу до Полтавського інституту народної освіти, де до 1931 р. читав лекції з курсу економічної географії, а в 1931-1933 рр. на кафедрі хімії викладав курс «Основи виробництва», займався організацією екскурсій на виробництво й виробничих практик. У 1933 р. за «недостатню партійність» у викладанні та «наклепи на радянську владу щодо причин голоду 1933 року» доцент Колонтай О.М. звільнений із роботи й на три тижні заарештований. Між двома арештами викладає на робітфаках Полтави. Вдруге заарештований 5.09.1937 р. Проходив по колективній справі 14 представників полтавської інтелігенції, яких звинуватили у створенні «контрреволюційної націоналістичної організації». Олекса Колонтай єдиний із цієї групи повністю заперечував усі звинувачення. Він мав сміливість заявити на допиті 18 вересня 1937 року: «*Радянська влада з метою знищення українського народу створює неіснуючі справи про українські контрреволюційні організації, заарештовує й засуджує людей ні в чому не повинних*». Особливою трійкою при УНКВС Полтавської області 17 - 19.11.1937 р. засуджений до вищої міри покарання. Розстріляний 29.11.1937 у Полтаві. Реабілітований 5.07.1958 р.

Укладач: Л.М. Булава

КОШЛАТА (КРАВЧЕНКО) ЮЛІЯ ПЕТРІВНА

Старший лаборант

Юлія Петрівна Кошлата народилася 7 березня 1991 року в м. Полтава. У вересні 1998 року пішла до 1-ого класу Полтавської загальноосвітньої школи № 13, через рік переїхала разом з батьками, навчання продовжувала в школі № 19.

У 2007-2008 роках навчалася в обласному еколого-натуралістичному центрі учнівської молоді (очно-заочна біологічна школа).

У 2008 році вступила до Полтавського державного педагогічного університету імені В.Г. Короленка на природничий факультет, який успішно закінчила у 2013 році, одержавши кваліфікацію магістра.

Кошлата Ю.П. за роки навчання має велику кількість наукових праць опублікованих в збірниках науково-практичних конференцій.

З вересня 2012 року успішно поєднує навчання з роботою старшого лаборанта кафедри хімії та методики викладання хімії.

Нині вчитель хімії у Полтавській ЗОШ І-ІІІ ступенів № 19.

КРАМЕР АДОЛЬФ КАРЛОВИЧ

Кандидат біологічних наук, професор

Адольф-Ґерхард-Лоренц Крамер народився 4.02.1886 р. в м. Полтава, у сім'ї потомственного дворянина, службовця. У 1907 р. вступає до Київського університету на природниче відділення фізико-математичного факультету, яке закінчує в 1913 році. В 1916-1919 рр. працює там на кафедрі медичної хімії. Успішно захистив дисертацію «Нові методи одержання едестину», за що йому присвоюють ступінь кандидата біологічних наук. Здійснює ряд публікацій в Медичному журналі: «Вплив антисептики на пепсин і трипсин», «Толуол, як антисептик»; в Біохімічному журналі публікує роботу «До питання про одержання кристалічних білків» та ряд інших робіт. Підготував і опублікував лабораторний практикум з фізичної хімії, яким користувались і студенти-природничники Полтавського педагогічного інституту. На кафедрі хімії педінституту працював погодинно в 1934/1935 н.р., читав курс фізичної хімії. Після приєднання Полтавського інституту м'ясної промисловості до Московського хіміко-технологічного інституту переїжджає до Москви і працює там.

КРИВОРУЧКО АЛІНА ВАЛЕРІЇВНА

Кандидат педагогічних наук, старший викладач

Народилася 6 листопада 1982 року в с. Дейнеківка, Диканського району, Полтавської області у робітничій родині. Закінчила Балясненську ЗОШ (2000), природничий факультет ПДПУ імені В. Г. Короленка (2006) за напрямом 6.040101 Педагогіка і методика середньої освіти. Хімія (з відзнакою).

Навчалася в аспірантурі ПНПУ імені В. Г. Короленка (2007-2010) за спеціальністю 13.00.02 – теорія та методика навчання (хімія). У 2015 р. на засіданні спеціалізованої вченої ради Інституту вищої освіти НАПН України захистила дисертацію «Підготовка майбутнього вчителя хімії до оцінювання навчальних досягнень учнів» на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук із спеціальності 13.00.02 – теорія та методика навчання (хімія) (науковий керівник – Надія Іванівна Шиян).

Упродовж 2006-2016 років (із перервою) працювала в ПНПУ імені В. Г. Короленка старшим лаборантом кафедри хімії та методики викладання хімії й асистентом цієї ж кафедри за сумісництвом. Із 2016 року працює старшим викладачем кафедри хімії та методики викладання хімії.

У колі наукових інтересів – методика оцінювання навчальних досягнень учнів і студентів, сучасні форми та методи оцінювання, портфоліо навчальних досягнень, проектна технологія навчання хімії.

Узяла участь у роботі понад 30 наукових та науково-практичних конференцій різного рівня. Автор понад 30 наукових статей. Учасник круглих столів м. Полтави. Керівник науково-дослідної роботи студентів природничого факультету (проблемно-пошукова група «Сучасні форми та методи оцінювання навчальних досягнень учнів та студентів», курсові проекти, наукові публікації).

Викладає дисципліни «Екологічна хімія», «Методи аналізу об'єктів довкілля», «Проектна технологія навчання хімії», «Актуальні питання хімії».

Відповідає за наукову роботу на кафедрі хімії та методики викладання хімії, член оргкомітету ІІІ етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з хімії (2010-2018 рр.), член оргкомітету XI науково-практичної конференції «Менделєєвські читання» (2018 р.) член науково-дослідницької роботи кафедри хімії та методики викладання хімії ПНПУ імені В. Г. Короленка «Шляхи підвищення ефективності навчально-виховного процесу з хімії у вищій та загальноосвітній школі» (державний реєстраційний № 0116U002586).

КРИВОШАПКО (ОБРІЗАН) НЕОНІЛА ГРИГОРІВНА

Кандидат хімічних наук, доцент

Народилася 25 червня 1936 року в м. Полтава. У 1954 році закінчила навчання в середній жіночій школі № 5 м. Полтави із золотою медаллю. У цьому ж році вступила на перший курс природничого факультету ПДПІ імені В.Г. Короленка, який закінчила з відзнакою 1959 році.

Після закінчення інституту працювала вчителем хімії в Чутівському районі Полтавської області. Потім асистентом кафедри хімії Полтавського сільськогосподарського інституту, а з жовтня 1962 року по 1999 рік – на кафедрі хімії Полтавського державного педагогічного інституту імені В.Г. Короленка.

Спочатку працювала асистентом кафедри хімії, а з 1964 року – старшим викладачем. Під керівництвом А.П. Каришина займається синтезом несиметричних індигоїдних барвників на основі галогенопохідних аценафтенхінону. У 1973 році захистила кандидатську дисертацію в Харківському політехнічному інституті і в цьому ж році була переведена на посаду доцента кафедри хімії, на якій працювала до виходу на пенсію в 1999 р.

З 1964 року Неоніла Григорівна викладала курс неорганічної хімії. Її ерудиція, вимогливість імпонувала більшості студентів факультету. Поряд з викладацькою і науковою діяльністю Обиралася секретарем партбюро факультету, керувала студентським науковим гуртком. Неоніла Григорівна багато уваги приділяла роботі на курсах підвищення кваліфікації вчителів хімії міста та області. Протягом двадцяти років вона була членом журі обласного етапу учнівської олімпіади з хімії.

Має близько 50 науково-методичних праць. Неодноразово брала участь як делегат у з'їздах хіміків. Нагороджена знаком «Відмінник народної освіти УРСР» та медаллю «Ветеран праці».

КУЛЕНКО ОЛЕНА АНАТОЛІЇВНА

Старший викладач кафедри

Народилася 23 травня 1980 року в селищі Чутове Полтавської області у родині службовців. У 1986-1997 рр. навчалася в Чутівській загальноосвітній школі. Влітку 1997 року, після успішного складання вступних іспитів була зарахована на природничий факультет Полтавського державного педагогічного університету імені В.Г. Короленка на спеціальність «хімія та основи інформатики». У 2002 році, отримавши диплом спеціаліста, вступила до магістратури Полтавського державного педагогічного університету імені В.Г. Короленка зі спеціальності «хімія», після закінчення якої була прийнята на посаду асистента кафедри хімії та методики викладання хімії на умовах строкового трудового договору. З грудня 2003 по грудень 2006 року навчалася в аспірантурі ПДПУ. Тема наукового дослідження – «Підготовка майбутніх учителів хімії до проведення шкільного хімічного експерименту напівмікрометодом». Науковий керівник – завідувач лабораторії хімічної та біологічної освіти Інституту педагогіки АПН України, доктор педагогічних наук, професор Величко Людмила Петрівна. Мета дослідження – вдосконалити систему шкільного хімічного експерименту шляхом використання на лабораторних заняттях з хімії елементів напівмікрометоду. У 2003-2007 рр. відбувалася апробація отриманих результатів на базі ПДПУ імені В.Г. Короленка, Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка та Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка.

У січні 2007 року, пройшовши конкурсний відбір, О.А. Куленко була прийнята на посаду асистента кафедри хімії та методики викладання хімії ПДПУ імені В.Г. Короленка. А в квітні 2012 року О.А. Куленко була прийнята на посаду старшого викладача кафедри.

Куленко О.А. член оргкомітету міжнародних, всеукраїнських та регіональних конференцій, семінарів, студентських та учнівських олімпіад.

Куленко О.А. бере участь у науково-дослідницькій темі кафедри «Шляхи підвищення ефективності навчально-виховного процесу з хімії у вищій та загальноосвітній школі».

Має наукові публікації у фахових та закордонних виданнях.

КУЛЕШОВ СЕРГІЙ ВОЛОДИМИРОВИЧ

Старший лаборант

Кулешов Сергій Володимирович народився 9 вересня 1987 р. в с. Петропавлівська Борщагівка Київської обл. в сім'ї робітників.

З 1995р. по 1998р. навчався у загальноосвітній школі с.Петропавлівська Борщагівка, Киево-Святошинського району, Київської області. 1998 р. сім'я переїзжає на постійне місце проживання у с. Великі Сорочинці. Пішов до 5 класу Великосорочинської ЗОШ І-ІІІ ступенів, яку закінчив у 2004.

З 2004 р. по 2007 р. навчався в Миргородському державному керамічному технікумі (зараз Художньо-професійний коледж імені М.В. Гоголя), по спеціальності «Виробництво тугоплавких, неметалевих, силікатних матеріалів та виробів».

З 2009 року навчається на природничому факультеті Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка. З вересня 2012 року навчання в університеті поєднує з роботою старшого лаборанта кафедри хімії та методики викладання хімії.

Після закінчення університету стає аспірантом Інституту загальної та неорганічної хімії ім. В.І. Вернадського НАН України, м. Київ.

КУСТОЛ ДМИТРО МИРОНОВИЧ

Старший викладач

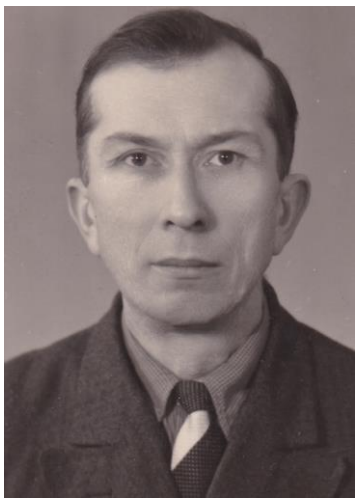

Д.М. Кустол народився 23.02.1914 року в с. Жирківка (нині – Машівського району Полтавської області). Закінчив Михайлівську семирічну школу в 1929 році. Спочатку працював у колгоспі обліковцем, а в 1930-1933 роках навчався в Полтавському кооперативному технікумі, після закінчення якого був бухгалтером Нехворощанської МТС.

У вересні 1936 року Д.М. Кустол вступив на перший курс природничого факультету Полтавського державного педагогічного інституту, який закінчив у квітні 1940 р., одержавши кваліфікацію і звання вчителя природознавства і хімії середньої школи. З 10 квітня 1940 р. по 17 вересня 1941 р. працював асистентом кафедри хімії ПДПІ.

Під час німецької окупації території працював рахівником цивільної медичної лікарні в рідному с. Жирківка. Після приходу радянських військ мобілізований на службу в армії, був поранений і в липні 1944 р. демобілізований як інвалід.

У 1945-1953 рр. працював викладачем хімії Писаревщанського ветзоотехнікуму в Диканському районі.

З 1.09.1953 року знову став асистентом кафедри хімії ПДПІ імені В.Г.Короленка. Дмитро Миронович цілком забезпечував проведення лабораторних робіт з органічної та аналітичної хімії. Багато працював над підвищенням свого теоретичного рівня з органічної та фізичної хімії, агрохімії, методики навчання хімії й педпрактики. Постійно удосконалював методику й техніку хімічного експерименту, виконав значний хімічний експеримент з синтезу похідних аценафтену.

Д. М. Кустол опублікував 11 робіт у різних хімічних виданнях, зокрема «Синтез нафталіміду з нафтальдегідної кислоти», «Про конденсацію галоїдаценафтенхінонів з індоксилом», «До питання про синтез нафталіміду і його похідних». Слід зазначити, що ці дослідження були використані при промисловому синтезі нафталіміду на Рубіжанському хімкомбінаті, що дало значний економічний ефект. Дмитро Миронович виявив себе хорошим експериментатором, уважним і вимогливим. Проводив хімічний аналіз одержаних речовин до 5-6 разів, і тільки після цього заносив дані до лабораторного журналу. Працював у хімічній лабораторії по 14-16 годин на добу. Всі досліди з лабораторних практикумів перевіряв особисто і тільки після цього дозволяв виконувати роботу студентам.

Він на «відмінно» склав екзамени кандидатського мінімуму в Харківському державному університеті, але кандидатську дисертацію захистити не встиг.

До студентів Д.М. Кустол був вимогливий, але завжди справедливий. Він вимагав від них акуратності, чіткості й особливо надійності одержаних результатів хімічного експерименту. Під час проведення лабораторного практикуму з фізичної хімії заносив дані, одержані кожним студентом, до свого зошита, а потім звіряв їх під час зарахування роботи, так що студент не міг скористатись чужими результатами. Багато уваги він приділяв роботі з учнями середніх шкіл м. Полтави. З його ініціативи при кафедрі працював гурток, який займався питанням аналітичної хімії, – практично готував лаборантів для хімічних виробництв. Студенти і викладачі завжди могли одержати в нього консультацію з різних питань хімічної науки.

Помер Д.М. Кустол 04.11.1965 року.

ЛЕВЧЕНКО СТАНІСЛАВ ГРИГОРОВИЧ

Асистент

Народився у 1970 році в с. Вечірки Пирятинського району. Після закінчення школи у 1987 році С.Г. Левченко протягом року працював бібліотекарем Теплівської середньої школи.

У 1988 році Станіслав вступає на перший курс природничого факультету ПДПІ ім. В.Г. Короленка. Під час навчання в інституті він проявив неабиякі здібності до хімічної науки, самостійно освоїв роботу на персональному комп'ютері. Після успішного закінчення навчання в інституті з вересня 1993 року починається його робота на посаді асистента кафедри хімії. Станіслав Григорович сумлінно віднісся до своїх обов'язків. Він був вимогливим викладачем, його заняття відрізнялися високим науковим і методичним рівнем.

У 1997 році він вступив до аспірантури, займався науковими дослідженнями в галузі біохімії тварин. У 2000 році повернувся на кафедру хімії і продовжував працювати асистентом до 2004 року.

ЛОЗА ВАЛЕНТИНА МИКОЛАЇВНА

Завідувач лабораторіями

Народилася 4 листопада 1953 року в с. Велика Рублівка Котелевського району Полтавської області. У 1971 році закінчила 10 класів Великорублівської середньої школи. З вересня 1971 року по серпень 1973 року працювала піонервожатою Шевченківської восьмирічної школи Котелевського району.

У 1973 році вступила на перший курс природничого факультету Полтавського державного педагогічного інституту імені В.Г. Короленка, який закінчила в 1978 році. Працювала до 1990 року в системі дошкільного виховання.

У серпні 1995 року була прийнята на посаду старшого лаборанта кафедри хімії, де працює і в даний час.

ЛОПАТІН КОСТЯНТИН ВАСИЛЬОВИЧ

Старший лаборант, доцент

К.В. Лопатін (*на фото – вгорі праворуч, поруч з Й.О. Власенком*) народився 18.11.1897 р. у м. Полтава в родині службовця. З 1904 р. навчався в чоловічій гімназії м. Полтави.

У Полтавському інституті народної освіти в 1920-х рр. працював лаборантом кабінету хімії. Коли була організована кафедра хімії (25 жовтня 1931 р.) його призначають на посаду доцента. Костянтин Васильович при підтримці професора Й.О. Власенка організовує науково-дослідну роботу студентів з хімії, допомагає Й.О. Власенку видати практикум з неорганічної хімії, використовуючи його для проведення лабораторних робіт та забезпечення лекційного експерименту з органічної та неорганічної хімії. Костянтин Васильович постійно підтримує професора Й.О. Власенка в його роботі.

К.В. Лопатін виступив на підтримку Й.О. Власенка, звільненого з роботи в Полтавському інституті м'ясної промисловості. «За співчуття буржуазному елементові» лектора К.В.Лопатіна 30 березня 1935 р. звільнили з роботи. Його подальша доля залишається нам невідомою.

Уклала: О.М. Мащенко

МАГДА ВІКТОР ІВАНОВИЧ

кандидат хімічних наук, доцент

Народився 24 вересня 1950 року в селі Броварки Глобинського району Полтавської області у сім'ї вчителів. Там же у 1967 році закінчив із золотою медаллю середню школу і вирішив вступати до Вінницького державного медичного інституту. Не пройшовши за конкурсом, повернувся в рідне село й працював муляром у Градизькому будівельному управлінні № 4 «Облміжколгоспбуд».

У 1968 році В.І. Магда вступив на перший курс природничого факультету, який закінчив з відзнакою у 1973 році. У 1969 році брав участь у роботі Зльоту студентів-активістів вищих навчальних закладів УРСР. Починаючи з другого курсу займався науковою роботою під керівництвом доцента А.П. Каришина. На момент закінчення інституту мав дві наукові публікації. Починаючи з четвертого курсу, працював старшим лаборантом кафедри хімії з наукової роботи. Після завершення навчання в інституті, В.І. Магду залишили працювати на кафедрі хімії старшим лаборантом. Виконання обов'язків лаборанта він поєднував з науковими дослідженнями в галузі хімії аценафтену.

Після закінчення служби в армії у листопаді 1974 року повернувся працювати старшим лаборантом кафедри хімії. З 1 вересня 1979 р. – асистент кафедри.

У квітні 1980 року В.І. Магда в Харківському державному університеті імені М. Горького захистив кандидатську дисертацію на тему «Синтез і дослідження аценафтенону і його галогенопохідних». Науковим керівником роботи був видатний учений, заслужений діяч науки і техніки України, доктор хімічних наук, професор В.Д. Безуглий. Під керівництвом професора Безуглого В.Д. займався полярографічними дослідженнями похідних аценафтенону.

У 1984 році обраний на посаду доцента кафедри хімії, на якій працював до 2017 року, викладаючи дисципліни «Фізична хімія» і «Колоїдна хімія».

Має понад 100 друкованих наукових та науково-методичних праць.

Протягом багатьох років В.І Магда є учасником хору української народної пісні «Калина».

З 2017 року перебуває на заслуженому відпочинку.

МИХАЙЛОВА ОЛЬГА СЕМЕНІВНА

Асистент

О.С. Михайлова народилася в 1908 р. у с. Данилівка Харківської області. До 1922 р. навчалась у семирічній школі. У 1922 -1930 рр. працювала вдома. У 1930 р. вступила на II-й курс Сахновського робітфаку. У 1932-1936 рр. навчалася на біохімічному факультеті ПДПІ (*фото 1936 р.)*, після закінчення якого працювала лаборантом кафедри хімії, а з 1938 по 09.1941 – асистентом цієї ж кафедри. Дружина А.П. Каришина з 1934 року. Під час фашистської окупації жила з трьома дітьми і працювала в с. Шишаки Полтавської області.

З 29 жовтня 1946 р. О.С. Михайлова поновлена на посаді асистента кафедри, читала курс аналітичної хімії та вела лабораторний практикум. Почала працювати над темою кандидатської дисертації (займалася похідними аценафтену). Але невдовзі їй довелося залишити роботу за станом здоров'я й сімейними обставинами.

Померла 9.08. 1994 р., похоронена в м. Полтаві, поруч із чоловіком.

МОТІЄНКО НАДІЯ ПАВЛІВНА

Старший лаборант

Надія Павлівна Мотієнко народилася 19 березня 1946 року в м. Полтава в сім'ї службовців. У 1953 році вступила в середню школу № 10 м. Полтави, яку закінчила в 1964 році. У цьому ж році прийнята лаборантом Полтавської дослідної сільськогосподарської станції. У 1965 році вступила на загальнотехнічний факультет Полтавського інженерно-будівельного інституту, працюючи лаборантом в Полтавському науково-дослідному інституті свинарства. У період з 1966 по 1968 рр. працювала лаборантом центральної заводської лабораторії Полтавського турбомеханічного заводу, звідки пішла навчатися на денне відділення Харківського політехнічного інституту, закінчивши його у 1972 році. У цьому ж році повернулася на роботу в Полтавський турбомеханічний завод інженером-хіміком і переведенням пішла працювати в Полтавський проектно-конструкторський технічний інститут інженером, а потім провідним інженером. У період з 1979 по 1988 роки працювала старшим інженером центральної лабораторії Полтавського електромеханічного заводу, звідки звільнилась у зв'язку із закордонним відрядженням.

З 1 червня 1991 р. наказом ректора була назначена на посаду старшого лаборанта кафедри хімії Полтавського державного педагогічного інституту.

1.08.1994 року була звільнена з посади лаборанта за власним бажанням.

МУСІНА ЛЮДМИЛА ОЛЕКСАНДРІВНА

Старший лаборант

Людмила Олександрівна Мусіна народилася 15 жовтня 1947 р. у м. Ленінграді в родині військового службовця. У 1954 р. пішла в перший клас середньої школи №139 міста Ленінграда, яку закінчила в 1965 році.

У 1965 році вступила до Ленінградського політехнічного інституту, а в 1971 р. закінчила його за спеціальністю «автоматика і телемеханіка». З 1971 р. працювала інженером-конструктором ПКТБ по локомотивам при ПТРЗ в м. Полтаві. У 1994 році звільнилась за власним бажанням.

У квітні 1996 року прийнята на посаду старшого лаборанта кафедри хімії ПДПІ. З жовтня 2000 року додатково працює на посаді асистента цієї ж кафедри, за сумісництвом.

У 2005 році звільнена з посади старшого лаборанта та асистента кафедри хімії за власним бажанням.

НІЖНІЧЕНКО НАТАЛІЯ МИКОЛАЇВНА

Старший викладач

Ніжніченко Наталія Миколаївна народилася 8 квітня 1974 року у місті Полтава. Навчалася у середній школі № 22 м. Полтави, яку закінчила у 1991 році. У період з 1991 по 1996 роки навчалася на природничому факультеті Полтавського державного педагогічного інституту імені В.Г. Короленка. Одержала диплом з відзнакою, здобула кваліфікацію вчителя хімії та біології. У 1995-96 рр. працювала на посаді лаборанта кафедри хімії ПДПІ.

У 1999 році вступила до магістратури Полтавського державного педагогічного інституту імені В.Г. Короленка за спеціальністю «Педагогіка і методика середньої освіти. Хімія». Успішно захистила магістерську роботу на тему «Антиоксидантний статус спермопродукції кнурів різних генотипів». Закінчила магістратуру у 2000 році, одержала диплом з відзнакою, здобула кваліфікацію магістра педагогічної освіти, викладача хімії.

З 2000 по 2004 рік навчалася на заочному відділенні аспірантури Інституту свинарства імені О.В. Квасницького Української академії аграрних наук за спеціальністю фізіологія людини і тварин. Працювала над дослідженням прооксидантно-антиоксидантного статусу спермопродукції кнурів.

З 2000 року працювала на посаді асистента кафедри хімії, з 2006 року – старшого викладача кафедри хімії та методики викладання хімії ПДПУ імені В.Г. Короленка. Викладала лабораторний практикум з неорганічної, аналітичної, органічної, фізичної, колоїдної хімії, методики викладання хімії, спецкурси «Основи фізико-хімічних методів дослідження», «Позакласна робота з хімії».

Автор більше 20 публікацій у фахових виданнях та матеріалах науково-практичних конференцій, семінарів: «Вільно-радикальне перекисне окислення в живому організмі як результат дії несприятливих екологічних факторів», «Антиоксидантний статус організму на фоні погіршення екологічної ситуації», «Формування хімічних понять при вивченні енергетики хімічних реакцій в шкільному курсі хімії», «Використання індивідуального підходу до студентів при вивченні методики викладання хімії», «Формування самостійності студентів у процесі вивчення курсу методики викладання хімії» та інші. Автор методичного посібника «Фотохімічні реакції» (2003); програми курсу «Колоїдна хімія» для студентів природничого факультету, що навчаються за спеціальністю 7.010103 «Педагогіка і методика середньої освіти. Хімія» (2006); навчального посібника «Колоїдна хімія» (2006).

НІМЧЕНКО ОЛЕКСАНДР АНАТОЛІЙОВИЧ

Старший лаборант

Олександр Анатолійович Німченко народився 14 серпня 1988 року в с. Кривуші Кременчуцького району Полтавської області. У 1995 р. пішов до 1-го класу Кривушівської загальноосвітньої школи I-II ст.

З 2001 по 2005р. навчався в дитячій музичній школі імені П.І. Чайковського по класу «Акордеон». У 2004 році закінчив ЗОШ № 19 м. Кременчука. З 2004 по 2007 рік навчався у Вищому професійному училищі № 7 м. Кременчука, де здобув кваліфікацію «Верстатник широкого профілю, оператор верстатів і маніпуляторів з ЧПК» IV розряду. По закінченню училища працював токарем IV розряду у ВЛДРМ (відділ лабораторно-дослідницьких робіт та метрології) на заводі КрАЗ м. Кременчука. У 2007-2012 рр. навчався в Полтавському національному педагогічному університеті імені В.Г. Короленка, де здобув кваліфікацію вчителя хімії та біології. Навчання на 5-му курсі поєднував з роботою старшого лаборанта кафедри хімії та методики викладання хімії. Зараз працює у Вищому професійному училищі № 7 м. Кременчука.

ОРІНІЧ ВАЛЕНТИНА СЕРГІЇВНА

Старший лаборант

Валентина Сергіївна Орініч народилася 8 жовтня 1936 р. у м. Красноградіі Харківської області. Мати, Шилова Ганна Сергіївна, працювала друкаркою в загальному відділі Красноградського райвиконкому, батько Шилов Сергій Прокопович працював бухгалтером на Красноградському маслозаводі. Під час Великої Вітчизняної Війни загинув на фронті 25 березня 1945 року.

У 1945 році вступила до Красноградської залізничної школи, закінчила 7 класів у 1951 році. У 1951 році вступила на перший курс Красноградського педагогічного училища, яке закінчила у 1955 році. У цьому ж році вступила на перший курс біологічного факультету Харківського педагогічного інституту ім. Г. Сковороди. У 1956 році цей факультет був переведений в Харківський державний університет ім. О.М. Горького. У 1960 році закінчила біологічний факультет університету за спеціальностю біолога-ботаніка, учителя біології та хімії середньої школи. З 12 вересня 1960 року до 22 липня 1961 року працювала учителем біології та хімії в Роздолінській 8-річній школі Красноградського району Харківської області. З 1964 року прийнята на посаду старшого лаборанта кафедри хімії. Як старший лаборант бере участь у проведенні наукових робіт кафедри, бере участь у підготовці і проведенні студентських наукових робіт (готує матеріали і реактиви, допомагає у постановці дослідів).

У 1972 році звільнена з посади старшого лаборанта кафедри хімії за власним бажанням.

ОРЛОВА (ТРЕБКО) КАТЕРИНА АНАТОЛІЇВНА

Старший лаборант

Катерина Анатоліївна Орлова народилася 16 квітня 1992 р. в селі Кочубеївка Чутівського р-ну Полтавської області. Середню освіту здобула в Кочубеївській ЗОШ.

У вересні 2009 року стала студенткою ПНПУ імені В.Г. Короленка, природничого факультету.

Потім навчалася в магістратурі за спеціальністю «Хімія» в ПНПУ імені В.Г. Короленка.

У вересні 2012 року була прийнята на посаду старшого лаборанта кафедра хімії та методики викладання хімії ПНПУ імені В.Г.Короленка.

ОСОБІК ДІНА ІВАНІВНА

Старший лаборант

Діна Іванівна Особік народилася 13 вересня 1938 року в сім'ї колгоспника. У 1957 року переїхала до м. Полтави, де навчалася у школі ФЗН. Після закінчення школи поступила на фабрику працювати мотальщицею. У 1959 році закінчила 10 клас Полтавської середньої школи робітничої молоді №3. 1 вересня 1959 року поступила в Полтавський педагогічний інститут імені В.Г. Короленка, який закінчила в 1964 році з відзнакою. 15 серпня 1964 року зарахована на посаду старшого лаборанта кафедри хімії. Під час роботи сумлінно виконувала свої обов'язки, готувала лабораторні роботи, брала участь в науковій діяльності кафедри хімії, філософських семінарах. Мала друковані наукові праці.

29 грудня 1972 р. звільнена за власним бажанням.

ПАЛАМАРЧУК ЄВГЕНІЙ СЕРГІЙОВИЧ

Асистент

Паламарчук Євгеній Сергійович народився 1 жовтня 1933 року в селі Шишаки Гоголівського району Полтавської області, в сім'ї учителя. У 1951 році закінчив Шишацьку середню школу і вступив до Полтавського педінституту.

Під час навчання в інституті в 1953-54 роках працював лаборантом кафедри хімії. Закінчив інститут у 1955 році.

В 1955-56 роках працював вчителем біології і хімії у Сокільській середній школі, Кишеньковського району Полтавської області.

З 22 серпня 1956 року працював асистентом кафедри хімії, проводячи лабораторні заняття з аналітичної хімії та хімічної технології.

Звільнений з посади асистента кафедри хімії в зв'язку зі скороченням штатів 30 червня 1958 р.

Євгеній Сергійович повернувся працювати в середню школу. Довгий час викладав хімію в Обласному інтернаті №1. У 1975-90 роках працював завучем школи. Відмінник народної освіти УРСР.

ПЄЧКА ГАННА АНДРІЇВНА

Старший викладач

Народилася 1 травня 1930 року в с. Краснопавлівка Лозовського району Харківської області, де її батько був черговим залізничної станції. Там же вона закінчила школу у 1950 році і одразу вступила на хімічний факультет Харківського університету. Після закінчення навчання в університеті з 1955 по 1964 рік працювала вчителем хімії в Луганській та Харківській областях.

Коли у 1964 році її чоловіка – інженера-залізничника – направляють на роботу в Полтаву, Ганна Андріївна поступає на роботу на кафедру хімії Полтавського педінституту. З 1964 по 1979 рік працює асистентом, а з 1979 по 1990 – старшим викладачем кафедри хімії. Тут знадобився її досвід учительської роботи – вона викладає методику навчання хімії студентам природничого факультету, а також проводить лабораторні заняття з органічної хімії, бере участь у наукових дослідженнях кафедри.

Протягом багатьох років Г.А. Пєчка виконувала обов'язки секретаря партбюро факультету. У ті часи ця посада зобов'язувала людину займатися виховною роботою з студентською молоддю. Фактично вона була заступником декана з виховної роботи. У сфері її відповідальності була робота кураторів академічних груп, профспілкова і комсомольська робота в студентських групах, художня самодіяльність, спортивно-масова робота тощо. На цьому поприщі розкрився талант Ганни Андріївни як хорошого організатора, порядної і чуйної людини. Ніхто з її колег і випускників факультету не може згадати випадку, коли б Ганна Андріївна, навіть у самих складних ситуаціях, підвищила на кого-небудь голос, образила необдуманим словом. За це її любили і поважали всі викладачі, співробітники і студенти факультету.

Під керівництвом А. П. Каришина, Г. А. Пєчка працює над синтезом галогенпохідних нафтостирил-N-оцтової кислоти і вивченням їх фізіологічної активності. Разом вони одержують Авторське свідоцтво на спосіб добування і застосування регулятору росту рослин ДИНУК.

У 1990 році Ганна Андріївна виходить на пенсію за віком, але до кінця свого життя вона не поривала зв'язки з колективом кафедри і факультету.

ПИЛИПЧЕНКО МИКОЛА ВАСИЛЬОВИЧ

Старший викладач

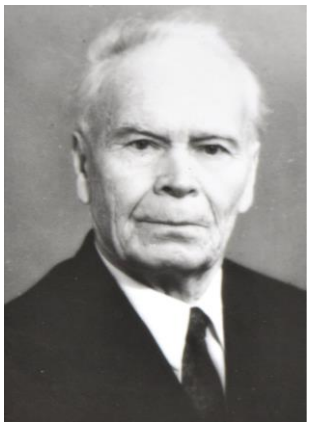

Народився 2 лютого 1900 року в с. Ярмоленці Роменського району Сумської області.

У 1911 закінчив чотирьохкласну початкову школу, вступив до вищої початкової школи містечка Глинськ Роменського району. У 1917 р. при цій же школі вступив на дворічні педагогічні курси, які закінчив у 1919 р. З 10.1919 по 9.1927 р. був учителем і завідувачем початкових шкіл у Роменському районі. У 1927 р. за рекомендацією райвідділу освіти він вступив до Полтавського ІНО, який закінчив у 1931 році (у 1938 р. змушений був закінчити екстерном ще один курс). З 09.1931 працює лаборантом кафедри хімії і викладачем хімії на робітничому факультеті, а 11.1937-09.1941 – асистентом, викладачем методики навчання хімії.

В роки німецької окупації Полтави був помічником завідуючого господарством педінституту (12.1941-03.1943), завгоспом міської бібліотеки (03-09.1943).

З 20.10.1943 до 6.09.1948 р. працював старшим викладачем кафедри хімії (з курсів методики навчання хімії і аналітичної хімії). За характеристикою завідувача кафедри А.П.Каришина (від 01.1948 р.), М.В. Пилипченко науковою роботою не займається і не займався; якість освітньої діяльності, яку він здійснював, потребувала покращення.

Після звільнення з ПДПІ імені В.Г. Короленка переїхав на рідну Роменщину.

Ліворуч – випускне фото (1931 р.); праворуч – фото 1970-х років.

ПРИХОДА ТЕТЯНА ГРИГОРІВНА

Старший лаборант

Тетяна Григорівна Прихода народилася 27 березня 1963 року в м. Карлівка Полтавської обл. У 1970 році поступила на навчання в Карлівську СШ №1, яку закінчила в 1980 році з золотою медаллю. За час навчання в школі виконувала громадські доручення: була комсоргом школи, членом бюро райкому комсомолу. У 1980 році вступила на перший курс природничого факультету ПДПІ ім. В.Г. Короленка. Навчалася на відмінно. Була членом комсомольського бюро групи, потім – членом профбюро факультету, членом комсомольського бюро факультету, відповідальною за ідейно-виховну роботу. У 1985 році закінчила інститут.

З 15 серпня 1985 року прийнята на посаду старшого лаборанта кафедри хімії. Працювала добросовісно, сумлінно, охайно, забезпечувала матеріальне обладнання на лабораторних роботах з органічної хімії.

Звільна з посади 30 жовтня 1990 року в зв'язку зі вступом до аспірантури.

ПУСТОВАР (КОЧЕРГА) СВІТЛАНА ПЕТРІВНА

Асистент

Світлана Петрівна народилась 18 листопада 1937 року в с. Кіровка Полтавського району. У 1940 р. разом з батьками переїхала до м. Полтави. У 1945 р. вступила до школи, яку закінчила в 1955 році.

Природничий факультет ПДПІ С.П. Пустовар закінчила у 1960 р. Працювала два роки учителем хімії та біології Кіровської середньої школи Кіровоградської області. З вересня 1962 р. – асистент кафедри хімії ПДПІ, читала лекційний курс та вела лабораторний практикум з аналітичної хімії, а також лабораторний практикум з біологічної хімії та методики викладання хімії.

С.П. Пустовар поглиблено працювала над курсом аналітичної хімії. У 1974 р. звільнилась і перейшла працювати в систему профосвіти.

ПУСТОВІТ СЕРПІЙ ВІТАЛІЙОВИЧ

Старший викладач

Народився 30 грудня 1977 року в с. Набережне Глобинського району Полтавської області. Навчався у Бабичівській неповній середній школі, та Погребівській ЗОШ. З 1993 року займається комп'ютерними технологіями.

З 1995 по 2000 рік навчався в ПДПУ імені В.Г. Короленка. За досягнуті успіхи у навчанні був удостоєний іменної стипендії імені А.П. Каришина. Брав участь у загальноінститутських олімпіадах з біології та хімії, де займав призові місця.

25 лютого 1998 році закінчив комп'ютерні курси при АТ Учбовий бізнес-центр «Світоч» з підготовки національних кадрів підприємств, йому була присвоєна кваліфікація «Оператор персональних електронно-обчислювальних машин». З 1.03.1998 по 1.03.2000 року працював у Полтавському відділенні академії наук технологічної кібернетики України.

З 2000 року працює за сумісництвом інженером-програмістом у Полтавській державній аграрній академії, вивчаючи проблеми Інтернет-технологій, дистанційної освіти.

З 1998 року займається науковою роботою під керівництвом доктора хімічних наук Сахно Т.В. Тематика наукової роботи – «Теоретичне дослідження впливу різних факторів на прозорість оптичних полімерів».

Галузь наукових інтересів: молекулярне моделювання, квантово-хімічні розрахунки спектрально-люмінесцентних властивостей гетероароматичних молекул, інформатизація хімічної освіти.

Неодноразово брав участь у регіональних, всеукраїнських та міжнародних наукових та науково-практичних конференціях.

Приймав участь у виконанні ряду науково-дослідних робіт, наприклад, науково-дослідної роботи за держбюджетною темою: «Синтез барвників і фізіологічно активних речовин на основі аценафтену» (№ 0104U000154) на посаді наукового співробітника.

Займався створенням електронної хімічної бібліотеки кафедри хімії та методики викладання хімії. Сприяв налагодженню міжнародних стосунків між науковцями кафедри хімії та методики викладання хімії та науковцями різних країн. Має понад 40 наукових публікацій з основної і суміжних тем в українських та міжнародних виданнях.

У 2012 році звільнився з посади в ПНПУ імені В.Г. Короленка за власним бажанням.

З 2013 по 2016 р. очолював Навчально-науковий інститут інформаційних та інноваційних освітніх технологій Полтавської державної аграрної академії.

ПУЧКОВСЬКИЙ БОРИС СЕРГІЙОВИЧ

Кандидат біологічних наук, кандидат хімічних наук, доцент

Б.С. Пучковський народився в 1898 р. в м. Юр'єв Ліфляндської губернії (м. Тарту, Естонія) в родині вченого-ветеринара С.Ю. Пучковського, в наступному – відомого професора.

У 1918 р. закінчив середню школу. У 1919 р. батьки переїхали до м. Новочеркаська, і Борис вступив до сільськогосподарського інституту, а в 1921 р. – до Воронезького державного університету: спочатку на природниче відділення, а згодом на хімічне, яке закінчив у 1926 році. У 1921-1924 рр. паралельно працював науковим співробітником кафедри хімії Воронезького університету. У 1926-1932 рр. – асистентом кафедри хімії Воронезького зооветеринарного інституту, де розпочинає наукову роботу під керівництвом професора А.В. Думанського. У 1932 р. підготував і опублікував лабораторний практикум з колоїдної хімії для медичних та зооветеринарних інститутів.

Протягом 4 років (1932-1936 рр.) працював старшим науковим співробітником науково-дослідного інституту колоїдної хімії у Воронежі. Завершив роботи з дослідження лецитину як емульгатора.

У 1931 р. був призначений доцентом та завідуючим кафедрою фізичної й колоїдної хімії Воронезького мединституту, де пропрацював 11 років. У 1937 році був призначений доцентом кафедри загальної хімії.

6 січня 1938 р. Воронезьким медичним інститутом Б.С. Пучковському присвоєна ступінь кандидата біологічних наук, а в березні 1938 р. Ленінградським університетом – кандидата хімічних наук.

У липні 1942 р. м. Воронеж був окупований, інститут припинив свою діяльність. Борис Сергійович переїхав до м. Харкова й працював старшим науковим співробітником хімічного інституту. А на початку лютого 1943 р. переїхав до м. Полтави і був директором Інституту кормів, де пропрацював до листопада 1943 р.

05.11.1943 р. призначений завідуючим кафедрою хімії Полтавського педагогічного інституту (звільнений з цієї посади 24.12.1945). Працював також зав. кафедрою хімії Полтавського будівельного інституту. У ПДПІ з 1946 р. був на посаді доцента (пізніше понижений до старшого викладача – за діяльність під час німецької окупації), викладав аналітичну й фізичну хімію.

Звільнився з роботи 13 вересня 1950 р., оскільки не мав навчального навантаження на кафедрі й був запрошений на кафедру хімії Уманського сільськогосподарського інституту.

САЛЮК МАРИНА АНАТОЛІЇВНА

Старший лаборант

Марина Анатоліївна Салюк народилася 13 серпня 1963 року в м. Тихорецьке Краснодарського краю. У 1970 році вступила в середню школу №4 м. Качкалара Свердловської області, а у 1980 році закінчила 10 клас середньої школи №5 м. Железногорська Курської обл. у 1980 році вступила в Харківський політехнічний інститут на факультет органічної хімії за спеціальністю «Хімічна технологія пластичних мас». Закінчила інститут у лютому 1986 року. Працювала в м. Кропоткині та м. Тихорецку.

У вересні 1991 року прийнята на посаду старшого лаборанта кафедри хімії Полтавського державного педагогічного інституту імені В.Г. Короленка.

САМУСЕНКО ЮРІЙ ВАСИЛЬОВИЧ

Кандидат хімічних наук, доцент

Народився 28.11.1945 р. в м. Ленінграді у сім'ї військовослужбовця. У 1957 році родина переїхала в Полтаву. Тут він пішов у 5-й клас СШ № 6. Навчання давалося йому легко. Хімією захопився з перших уроків, і коли при Полтавському педінституті відкрили Школу юного хіміка, він був серед перших її учнів.

Восени 1963 року завідувач кафедри хімії педінституту, доцент А.П. Каришин запропонував Ю.В. Самусенко займатися органічною хімією. Так органічна хімія увійшла в його життя. Проробивши всі передбачені програмою досліди з органічного синтезу, які звичайно виконували студенти старших курсів, він під керівництвом А.П. Каришина розпочав дослідження у галузі хімії аценафтена. Ще будучи учнем, він виконав роботу, результати якої у співавторстві з А.П. Каришиним були надруковані у щойно створеному «Журнале органической химии» АН СРСР. Наукова стаття називалася «О конденсации аценафтенхинона и его галогенпроизводных с псевдотиогадантоином». Весною 1964 року Ю.В. Самусенко займає перше місце на обласній олімпіаді з хімії і бере участь у І-й Республіканській хімічній олімпіаді школярів, після чого одержує від ректорату Дніпропетровського хіміко-технологічного інституту запрошення до вступу в цей виш. Але залишившись вірним своєму вчителю – А.П. Каришину, після закінчення школи з золотою медаллю у 1964 році, він вступає на природничий факультет.

Будучи студентом першого курсу, Ю.В. Самусенко в травні 1965 року бере участь у Республіканській нараді молодих учених України. Ще не за заслугами, а як наймолодшого, його запросили до президії цього з'їзду, де під час перерв він знайомиться з такими видатними вченими, як академік В.М. Глушков, академік М.П. Дубінін, член-кореспондент АМН УРСР М.М. Амосов, член-кореспондент АН УРСР О.К. Антонов. Протягом навчання в інституті Ю.В. Самусенко разом зі своїм учителем опублікували ще п'ять наукових статей в журналах АН СРСР, АН Латвійської РСР. Усі вони були присвячені хімії аценафтенхінона і нафтостирила. У 1966 році вийшла монографія М.М. Дашевського «Аценафтен», у якій автор приводить, як один з прикладів, результати досліджень Ю.В. Самусенка і А.П. Каришина.

Під час навчання в інституті Ю.В. Самусенко, був головою Студентського наукового товариства інституту. За успіхи в навчанні, науковій роботі і громадському житті Ю.В. Самусенко починаючи з третього курсу і до закінчення навчання, одержував Ленінську стипендію. Восени 1968 року за рекомендацією А.П. Каришина поїхавши у м. Київ в Інститут органічної хімії (ІОХ) АН УРСР протягом півтора місяця працює в лабораторії відділу фторорганічних сполук під керівництвом професора Л.М. Ягупольського, який невдовзі надсилає ректору Полтавського педінституту листа з проханням направити Ю.В. Самусенка після закінчення інституту на навчання в аспірантуру в ІОХ АН УРСР.

У лютому 1969 року Ю.В. Самусенко у складі делегації Полтавського педінституту брав участь у роботі Зльоту студентів-активістів вищих навчальних закладів УРСР, де йому було вручено Почесну грамоту Міністерства освіти УРСР і ЦК ЛКСМУ «За відмінні успіхи у навчанні та активну участь у громадській та науковій роботі».

У травні 1969 року Ю.В. Самусенко брав участь у Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт, який проводився на базі Харківського державного педагогічного інституту, і одержав диплом І ступеня. Це вже другий такий диплом, перший він одержав ще в 1967 році.

У липні цього ж року він не лише успішно завершив навчання в інституті і разом з дипломом з відзнакою одержує направлення в цільову аспірантуру у ІОХ АН УРСР, але й брав участь у роботі П'ятого Міжнародного симпозіуму з хімії фтору, який проводився в Московському університеті. До початку вступних іспитів його залишають на кафедрі хімії на посаді старшого лаборанта.

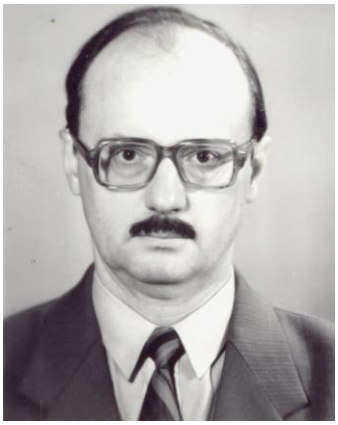

У жовтні цього року він успішно склав вступні іспити і з першого листопада був зарахований до аспірантури, але з 18 листопада перервав свої заняття у зв'язку з призовом до лав Радянської Армії, де за добросовісну службу його нагороджено медаллю «За воинскую доблесть».

У листопаді 1970 року Юрій Васильович повернувся в Київ і продовжив заняття в аспірантурі. Його дисертаційною роботою, виконанням якої керував Л.М. Ягупольський, стала розробка методів синтезу і дослідження властивостей ненасичених сульфонів, що містять фтор. Протягом трьох років він оволодівав найсучаснішими методами дослідження органічних речовин, брав участь у роботі наукового семінару відділу фторорганічних речовин, мав можливість безпосередньо спілкуватися з видатними хіміками-органіками України.

Після закінчення аспірантури Ю.В. Самусенко повертається у Полтаву на посаду асистента кафедри хімії. У березні 1975 року на засіданні спеціалізованої вченої ради ІОХ АН УРСР він успішно захищає кандидатську дисертацію на тему «α,β-Ненасыщенные сульфоны, содержащие фтор». У липні цього ж року він став старшим викладачем, а через рік – виконуючий обов'язки доцента кафедри хімії Полтавського педінституту.

У травні 1978 року його призначили завідувачем кафедри хімії, а в липні цього ж року обрали секретарем первинної партійної організації інституту. П'ять років він суміщав ці дві відповідальні ділянки роботи. У ці роки, зосередивши свою увагу на проблемах підвищення якості підготовки учительських кадрів в інституті, на вирішенні численних поточних проблем громадського життя колективу, Ю.В. Самусенко менше уваги приділяв дослідженням в галузі органічної хімії. Лише з листопада 1983 року знову почалися активні дослідження в галузі хімії аценафтену і нафтостирилу.

Як керівник кафедри, він створював усі умови для наукового росту своїх колег. У цей період кандидатські дисертації захищають В.І. Магда, В.І. Шинкаренко, одержує рекомендацію в аспірантуру Н.І. Шиян. Шість випускників природничого факультету, що були студентами Ю.В. Самусенка, обирають шлях хіміка-органіка і проходять наукову школу в ІОХ АН України.

Восени 1997 року він подав заяву про звільнення з посади завідувача кафедри. З цього часу Ю.В. Самусенко працює доцентом кафедри, читає курс «Органічна хімія», зосереджуючи свою увагу на удосконаленні навчального процесу і наукових дослідженнях. На замовлення ТОВ «Біополімер», наприклад, він розробив технологію виробництва синтетичного біоабсорбуючого шовного матеріалу; для фірми «Євразія» досліджував властивості природного полімеру – хітозану. Ці дослідження завершилися створенням лікарського препарату «Хітозан-Гента». При цьому не припиняв дослідження з хімії нафтостирилу.

Визнанням високого професіоналізму Ю.В. Самусенка є той факт, що протягом багатьох років він був членом журі І і ІІ етапів Всеукраїнської олімпіади з хімії студентів класичних і педагогічних університетів та учнівських хімічних олімпіад обласного та республіканського рівнів.

На кінець 2018 року він має понад 260 друкованих праць, серед яких – Патент СРСР, Патент РФ, 2 наукові монографії, статті в академічних журналах, навчальні посібники, довідники, збірники задач, практикуми та інші.

За сумлінну працю Ю.В. Самусенко був двічі нагороджений Почесними грамотами Міністерства освіти УРСР (1986 р. і 1987 р.), Державного комітету СРСР з народної освіти (1989 р.), знаками «Відмінник народної освіти УРСР», (1984) і «Відмінник народної освіти України» (1994).

СКАЛОЗУБ (ГУМЕНЮК) ВІКТОРІЯ ОЛЕКСІЇВНА

Лаборант

Вікторія Олексіївна Скалозуб народилася 30 вересня 1975 р. в селі Чернечий Яр Диканського району Полтавської області, в сім'ї службовців. У вересні 1983 року пішла до першого класу Диканської середньої школи імені М.В. Гоголя. У 1993 році закінчила школу і в тому ж році вступила до Полтавського державного педагогічного інституту імені В.Г. Короленка, де навчалася до 1998 р. 1 липня 1998 році отримала диплом за спеціальністю «Хімія та біологія». Після відмови у Диканському РДА у працевлаштуванні молодого спеціаліста, у 1998 р. стає на облік у районному центрі зайнятості смт. Диканька. З 22 вересня 1999 р зарахована лаборантом кафедри хімії ПДПІ. З 14 травня 2001 р працює додатково на посаді диспетчера природничого факультету.

У лютому 2009 р. звільнена за власним бажанням.

СКОЛОТА (АСТАХОВА) КАТЕРИНА ОЛЕКСІЇВНА

Старший лаборант

Катерина Олексіївна Сколота народилася 11 березня 1989 року в м. Верхньодніпровську Дніпропетровської області. З 1996 по 2006 рр. навчалася у Пушкарівській ЗОШ, яку закінчила із золотою медаллю. У 2006 році вступила до Полтавського державного педагогічного університету імені В.Г. Короленка на природничий факультет, який успішно закінчила у 2011 році, одержавши звання «магістр». Кожного літа з 2007 по 2009 рр. працювала вожатою у ДОТ «Соснова поляна».

З листопада 2009 року працювала на посаді старшого лаборанта кафедри хімії та методики викладання хімії до 2012 року. З 2012 року – викладач Полтавського кооперативного технікуму.

Нині працює на олійно-екстракційному заводі «Кернел Групп».

СТРИЖАК (СУПТЕЛЯ) СВІТЛАНА ВОЛОДИМИРІВНА

Кандидат педагогічних наук, доцент

Народилася 11 лютого 1975 року в місті Столін Брестської області (Республіка Білорусь) в родині службовців. У 1982-1992 р. навчалася у середній школі № 4 міста Полтави, яку закінчила із золотою медаллю.

У 1992-1997 рр. Світлана Володимирівна навчалася на природничому факультеті ПДПІ імені В.Г.Короленка (спеціальність хімія і біологія). На п'ятому курсі (1996-1997 н.р.) працювала вчителем хімії й біології середньої школи № 14.

У 1997 році, отримавши диплом з відзнакою, залишається працювати на кафедрі хімії. Тут, у стінах природничого факультету, вона пройшла шлях від асистента до доцента кафедри хімії та методики викладання хімії. Протягом 1998 – 1999 навчального року працювала за сумісництвом вчителем хімії у рідній середній школі № 4 м. Полтави.

З жовтня 2001 року по жовтень 2004 року Світлана Володимирівна навчалася в аспірантурі ПДПУ імені В.Г. Короленка. У вересні 2005 року в Інституті педагогіки Академії педагогічних наук України захистила дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти. Тема її дослідження «Науково-методичні основи професійної підготовки майбутніх учителів природничих дисциплін у вищих

педагогічних навчальних закладах». Науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор, декан природничого факультету ПНПУ імені В.Г. Короленка Гриньова Марина Вікторівна.

Світлана Володимирівна здійснює консультаційну та методичну допомогу учителям хімії міста та області, з написання наукових робіт школярів, учасників МАН, була членом журі обласного етапу Всеукраїнського конкурсу «Вчитель року» у номінації «Хімія».

Постійно бере участь у роботі журі обласного етапу олімпіади з хімії. З 2017 року – заступник голови журі ІІІ етапу (обласного), член журі IV (2018р.) та експерт ІІ (міського) етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з хімії, член журі обласного конкурсу «Кристали: структура, властивості».

Вона член оргкомітету міжнародних, всеукраїнських та регіональних конференцій, семінарів, студентських та учнівських олімпіад, зокрема, Меделєєвські читання, Гумбольдтівська конференція «Хімія та життя», XXIV Українська конференція з органічної хімії, Всеукраїнська студентська олімпіада з хімії серед студентів класичних та педагогічних університетів, IV етап Всеукраїнської учнівської олімпіади з хімії тощо.

Наукові пошуки Стрижак С.В. здійснюються у рамках проблематики кафедри «Шляхи підвищення ефективності навчально-виховного процесу з хімії у вищій та загальноосвітній школі» (№ державної реєстрації 0116U002586), зокрема розробляється технологія дослідницького навчання хімії.

Світлана Володимирівна виступала офіційним опонентом на захистах кандидатських дисертацій, керує науковою роботою студентів. Під її керівництвом виконуються курсові, дипломні та магістерські роботи. Світлана Володимирівна активно впроваджує проектну технологію навчання хімії.

За її участю проводиться профорієнтаційна робота, зокрема проведення майстер-класів, хімічного експериментаріуму, цікавих дослідів для учнів міста та області.

Стрижак С.В. – гарант освітньої програми «Середня освіта. Хімія» другого рівня вищої освіти за спеціальністю 014 Середня освіта (Хімія) галузі знань 01 Освіта/Педагогіка.

Стрижак С.В. є автором та співавтором понад 200 наукових і навчально-методичних праць, монографій, навчальних посібників. Серед них: «Довідник для абітурієнтів і школярів. Хімія», «Опорна школа: шляхи становлення» тощо.

Нагороджена Грамотою Полтавського державного педагогічного університету імені В.Г. Короленка (2006, 2009 рр.), Грамота Обласної державної адміністрації Головного управління освіти і науки (2009 р.), Грамота Полтавської обласної Державної адміністрації Департаменту освіти і науки (2015, 2016 рр.).

ТИТАРЕНКО (СОРОКА) ВАЛЕНТИНА ПЕТРІВНА

Старший лаборант

Народилася 26 листопада 1948 року у селі Великі Сорочинці Миргородського р-ну Полтавської обл. в селянській родині. Середню освіту здобула у Великосорочинській середній школі, яку закінчила із золотою медаллю. У 1966 р. Валентина стала студенткою природничого факультету, стаціонарне відділення якого закінчила у 1971 р., отримавши спеціальність учителя біології і хімії.

Свій трудовий шлях розпочала у 1971 р., на посаді старшого лаборанта кафедри хімії Полтавського державного педагогічного інституту, нині – національного університету імені В.Г. Короленка.

Першим її науковим керівником була кандидат біологічних наук, доцент кафедри хімії Т.П. Данилюк.

У 1989 році стає кандидатом сільськогосподарських наук і переходить на роботу на інший факультет.

У 2010 році в Інституті педагогіки АПН України Валентини Петрівна захищає докторську дисертацію «Теорія і практика формування естетичної культури майбутніх учителів трудового навчання засобами українських народних промислів».

На даний час вона є професором, завідувачем кафедри теорії та методики технологічної освіти, деканом факультету технологій та дизайну ПНПУ.

ТЮТЮННИК ЄЛИЗАВЕТА ФЕДОТІВНА

Старший лаборант

Єлизавета Федотівна Тютюнник народилася у 1918 році в с. Шевченки Полтавського району, українка. Батьки – робітники.

У 1936 році закінчила Шевченківську середню школу.

З 1936-1940 рр. навчалася одночасно на робфаці при ПДПІ та хімічному факультеті Полтавського державного педагогічного інституту і одержала спеціальність вчителя хімії V-X класів середньої школи.

З 1.09.1939 р. – 5.07.1941р. – учитель 8-10 класів середньої школи м. Кульчини Красилівського району, Кам'янець-Подільської області.

З 8.10.1943 р. – 15.08. 1953 р. – учитель 5-7 класів семирічної школи с. Минівка Полтавського району.

З 15.08.1953 р. – 17.08.1954 р. – учитель 8-го класу середньої школи с. Мачухи Полтавського району.

16 серпня 1954 року Тютюнник Є.Ф. – зарахована на посаду старшого лаборанта кафедри хімії з 17 серпня 1954 р. 29.06.1963 р. звільнена за власним бажанням.

УШАКОВ ЮРІЙ ВАСИЛЬОВИЧ

Кандидат хімічних наук, доцент

Народився 20 березня 1934 р. в с. Коншино Велико-Дворського району Бєлгородської області. У 1953 р. закінчив середню школу і вступив до Військово-фінансового училища МО СРСР у м. Тамбові, яке закінчив у 1955 р. Працював ревізором. З 1957 р. по 1962 р. навчався на хімічному факультеті Харківського державного університету і здобув кваліфікацію хіміка та учителя хімії середньої школи. Працював інженером-технологом п/с 153, старшим інженером хіміко-аналітичної лабораторії СКТБ джерел світла м. Полтави.

З 1966 р. по 1969 р. Ю.В. Ушаков навчався в аспірантурі зі спеціальності «Неорганічна хімія» у Полтавському інженерно-будівельному інституті. Дисертаційне дослідження було присвячене одержанню й дослідженню деяких характеристик сульфатів лужних металів літію, рубідію, цезію. 18 Лютого 1970 р. успішно захистив кандидатську дисертацію на вченій раді хімічного факультету Дніпропетровського державного університету, а з вересня почав працювати на посаді старшого викладача кафедри хімії ПДПІ імені В.Г.Короленка, де на високому науково-методичному рівні читав лекції, вів практичні заняття з основ хімічної технології. Ю.В. Ушаков був завжди вимогливим до студентів і до себе, творчо ставився до організації й проведення виробничої практики на заводах м. Полтави і Полтавської області.

У 1972 р. Юрій Васильович за сімейними обставинами звільнився з роботи і переїхав на постійне місце проживання до м. Гомель (Білорусь), де працював на кафедрі загальної хімії сільськогосподарського інституту.

ФЕДОРЕНКО ТРОХИМ ПАВЛОВИЧ

Кандидат хімічних наук, доцент

Т.П. Федоренко народився 27 вересня 1924 року в с. Комиші Кременчуцького району Полтавської обл. у сім'ї селянина-середняка. Початкову школу закінчив у рідному селі в 1936 році, а потім продовжував навчатися в Омельницькій середній школі. Та закінчити її не вдалося, бо почалася Велика Вітчизняна війна. В червні 1941 року дев'ятикласником виконував важку чоловічу роботу – розвантажував артилерійські снаряди в м. Кременчуці. Там же був важко поранений у ногу. Під час тимчасової окупації працював на різних роботах при громадському дворі на хуторі Федоренки с. Комиші. 10 червня 1943 року був заарештований гестапо за відмову служити в німецькій армії. Непокірного юнака відправили на роботу в Німеччину. Довелося працювати на лісорозробках в Австрії аж до звільнення Радянською Армією. У 1945 році Т.П. Федоренко перебував у 200-му запасному полку Радянської Армії, а після проходження комісії при Рава-Руському фільтраційному пункті відбув до Кременчуцького воєнкомату. У вересні 1945 року продовжив навчання у 10-му класі Потіцької середньої школи, потім вступив на природничий факультет Полтавського педінституту, який закінчив у 1950 році.

З 15.09.1950 р. Т.П. Федоренко працював лаборантом кафедри хімії, а згодом – її асистентом. Вів лабораторні заняття з неорганічної, аналітичної, органічної хімії та методики навчання хімії. У цей період розпочав наукову діяльність. Дуже багато уваги приділяв заняттям студентського наукового гуртка, проводив надзвичайно цікаві вечори, брав активну участь у роботі товариства з питань розширення наукових і політичних знань, багато часу приділяв практичній допомозі вчителям міста.

Т.П. Федоренко написав посібники «Хімія розкриває чудеса», «Хімічні тематичні вечори», «Цікаві питання з органічної хімії». Разом з К.К. Гряненком видав посібник «Аналітична хімія (якісний аналіз)», яким користуються й нинішні студенти. Мав близько 10 наукових праць. Трохим Павлович був висококваліфікованим, ерудованим викладачем, який вмів викликати живу цікавість до свого предмета, а не просто його викладати, радів успіхам своїх студентів, був турботливим куратором групи.

У 1962 році, він перейшов працювати до Полтавського будівельного інституту. Захистив кандидатську дисертацію, одержав звання доцента кафедри хімії, якою потім і завідував до виходу на наукову пенсію.

Закінчилось земне життя Трохима Павловича Федоренка 27 жовтня 2001 р.

ЦИМБЛЕР МИРОН ЮХИМОВИЧ

Кандидат хімічних наук, доцент

М.Ю. Цимблер народився 22 січня 1906 року в м. Ошмяни Віленської губернії (тепер Гродненська область Білорусії), в родині кустарів.

У 1923 році закінчив середню школу. З 1923 по 1927 рік навчався у Харківському фізико-хіміко-математичному інституті (хімічний факультет) і отримав спеціальність «хімік-викладач».

З 1927 року по 1929 рік працював викладачем неорганічної та аналітичної хімії в Хімічному технікумі (м. Бар, Вінницька обл.).

З 1929 року по 1931 рік був на посаді виконуючого обов'язки доцента неорганічної та аналітичної хімії в Індустріально-керамічному інституті (м. Миргород, Полтавська обл.).

З 1931 року по 1941 рік – завідувач лабораторії (із 1938 р. – кафедри) хімії в Полтавському інституті сільськогосподарського будівництва (тепер – Полтавський національний технічний університет імені Юрію Кондратюка).

У 1930-х роках в.о. доцента М.Ю. Цимблер залучався до вступних іспитів у Полтавському державному педагогічному інституті, а в 1936/1937 навчальному році був завідувачем кафедри загальної хімії в ПДПІ (звільнений 4.09.1937 р. за відсутністю навантаження).

З 1937 по 1941 роки був завідувачем кафедри неорганічної та аналітичної хімії у Полтавському сільськогосподарському інституті. Під час війни інститут евакуйований до м. Курган у південному Зауралі, де на його базі в 1944 р. створений Курганський сільськогосподарський інститут. Мирон Юхимович працював завідувачем кафедри хімії цього інституту до 1947 року.

У 1938 році захистив кандидатську дисертацію при Київському індустріальному інституті на тему: «Об'ємно-аналітичні визначення кадмію у присутності деяких інших катіонів», отримав науковий ступінь кандидата хімічних наук, а згодом – вчене звання доцента.

Підготував докторську дисертацію та тему «Об'ємне аналітичне визначення ряду катіонів методом внутрішньо-комплексних сполук». Захист повинен був відбутись в липні 1941р. Три примірники дисертаційної роботи були залишені в Харкові після евакуації університету в Ташкентську область. Ще один примірник, що був у нього вдома, був загублений під час евакуації його сім'ї в м. Курган. Станом на 1948 рік було відомо, що він займався відновленням матеріалів докторської дисертації та планував захист в Інституті хімії АН УРСР. Також відомо, що мав позитивні відгуки на дисертацію від акад. Будникова П.П. та чл.-кор. академії наук УРСР Уразовського С.С.

З 15 березня 1943 року по лютий 1945 року працював за сумісництвом завідувачем хімічної лабораторії та головним інженером Курганського шкірзаводу. В роки Великої Вітчизняної війни, при дуже незадовільному постачанні заводу хімікатами, ним розроблена технологія обробки шкірозамінників. 25 січня 1944 року наказом НКСХ СРСР йому присвоєне звання «Відмінник НКСХ СРСР». Він також нагороджений медаллю за доблесний труд у роки Великої Вітчизняної війни.

З 1947 по 1952 рік працював завідувачем кафедри хімії в Київському гідромеліоративному інституті. У 1959 р. інститут переведений до Рівного й перейменований в Український інститут інженерів водного господарства (зараз це – Національний університет водного господарства та природокористування). Із 1959 по 1967 рік кандидат хімічних наук, доцент Цимблер М.Ю. завідував тут кафедрою хімії. Останні відомі його публікації – за 1973 р. (у співавторстві з С.М.Цимблер).

Укладачі: В.І. Гаращенко (м. Рівне), Л.М. Булава (м. Полтава)

ЧОРНЯВСЬКА ЮЛІЯ ПЕТРІВНА

Старший лаборант

Чорнявська Юлія Петрівна народилася 5 лютого 1994 року у с. Дружба Решетилівського р-ну Полтавської обл. Середню освіту здобула у Шевченківській ЗОШ І-ІІІ ступенів.

У 2011 році закінчила школу та вступила до Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка на природничий факультет.

У 2016 році закінчила спеціаліста, отримавши диплом учителя хімії, біології та екології з відзнакою.

У вересні 2016 року вступила на магістратуру кафедри хімії та методики викладання хімії. У 2018 році отримала диплом з відзнакою за спеціальністю «Хімік».

14 грудня 2015 року була прийнята на посаду старшого лаборанта кафедри хімії та методики викладання хімії, де працює і в даний час.

ШИНКАРЕНКО ВАЛЕНТИН ІВАНОВИЧ

Кандидат хімічних наук, доцент

Народився 18 жовтня 1957 року у м. Новгород-Сіверському Чернігівської області. У 1974 р. вступив на природничий факультет ПДПІ. Починаючи з другого курсу, займався науковою роботою під керівництвом доцента кафедри хімії Г.Ф. Джурки. Наукові інтереси були зосереджені на електрохімії органічних сполук, зокрема похідних нафтостирилу. Закінчивши інститут, В.І. Шинкаренко отримав кваліфікацію вчителя біології та хімії і з вересня 1979 року по травень 1980 року працював на кафедрі хімії педагогічного інституту старшим лаборантом; проходив строкову службу в армії. З січня 1987 року Валентин Іванович працював асистентом кафедри хімії. З 1987 року навчався в аспірантурі Українського заочного політехнічного інституту, де науковим керівником роботи був доктор хімічних наук, професор В.Д. Безуглий. У 1989 році на засіданні спеціалізованої вченої ради Харківського державного університету імені В.Н. Каразіна відбувся захист кандидатської дисертації на тему «Полярографія і реакційна здатність 2-бензаліденаценофтенону та його похідних» за спеціальністю 02.00.03 – органічна хімія.

У 1990 р. В.І Шинкаренко одержав диплом кандидата хімічних наук і з 1991 р. працює доцентом кафедри хімії ПДПУ. Має понад 90 друкованих праць.

У 1996-2009 роках був заступником декана природничого факультету.

Валентин Іванович нагороджений чотирма Грамотами ректора ПНПУ імені В.Г. Короленка, Грамотою головного управління освіти і науки Полтавської обласної державної адміністрації, (2009 р., 2012 р.), Почесною грамотою Міністерства освіти і науки України (2009 р.), Подякою міського голови (2014 р.), Почесною грамотою Полтавської обласної ради (2017 р.).

ШИЯН НАДІЯ ІВАНІВНА

Доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри з 2005 року і по теперішній час

Надія Іванівна народилася 30 квітня 1957 року в селі Березова Лука Гадяцького району Полтавської області. У 1974 році, після закінчення Березоволуцької середньої школи із золотою медаллю, вступила на стаціонарне відділення природничого факультету. Навчання в інституті у такого відомого вченого як А.П. Каришин, вплинуло на вибір майбутньої професійної діяльності Надії Іванівни. Майже всі роки своєї роботи вона присвятила хімії.

Свою трудову діяльність розпочала вчителем хімії і біології Краснознаменської, а потім Березоволуцької середньої школи Гадяцького району Полтавської області ще будучи студенткою п’ятого курсу. Отримавши у 1979 році диплом з відзнакою, працювала викладачем хімії Хорольського технікуму механізації та електрифікації сільського господарства (1979-1982 рр.), директором Котелевської районної станції юних натуралістів (1982-1985 рр.), методистом Кобеляцького районного методичного кабінету Полтавської області (1986-1990 рр.) та методистом Ленінського районного методичного кабінету м. Полтави (1990 р.), працюючи також учителем хімії загальноосвітньої школи.

З 1990 року – старший викладач кафедри хімії Полтавського державного педагогічного

інституту імені В.Г. Короленка. Працювала над науковою проблемою впровадження сучасних освітніх технологій у навчальний процес вищої педагогічної школи. У 1999 р. На засіданні спеціалізованої вченої ради Харківського державного педагогічного інституту імені Г.С. Сковороди захистила кандидатську дисертацію «Технологія модульно-рейтингового навчання у вищій педагогічній школі». Науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПН України А.М. Бойко.

У 2001-2004 рр. навчалася в докторантурі Полтавського державного педагогічного університету імені В.Г. Короленка.

У квітні 2005 році на засіданні спеціалізованої вченої Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди захистила докторську дисертацію «Дидактичні засади профільного навчання в загальноосвітній школі сільської місцевості» за спеціальністю 13.00.09 – теорія навчання. Науковий консультант – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПН України А.М. Бойко. З 1 вересня 2005 року – завідувач кафедри хімії Полтавського державного педагогічного університету імені В.Г. Короленка. З 1 листопада 2005 року кафедру хімії перейменовано на кафедру хімії та методики викладання хімії. У 2011-2012 рр. одночасно з завідуванням кафедрою хімії та методики викладання хімії виконувала обов'язки проректора з наукової роботи ПНПУ імені В.Г. Короленка.

Наукові інтереси Надії Іванівни пов'язані з дослідженням дидактичних засад профільного навчання в загальноосвітній школі сільської місцевості, методики навчання хімії у закладах вищої та загальної середньої освіти. Вона була науковим керівником спеціальної дослідницької групи вчителів хімії Полтавської області, яка працювала над проблемою «Методичний супровід профільного навчання хімії в сучасній школі» та творчої групи вчителів хімії м. Полтави, що досліджували проблему «Результативність елективного профільного навчання хімії в загальноосвітній школі».

Має понад 250 опублікованих наукових праць.

Н.І. Шиян була головою журі ІІ (обласного, м. Полтава, 2002 р., 2006 р.) і ІІІ (заключного, м. Ужгород, 2006 р., м. Харків, 2010 р., м. Миколаїв, 2014 р.) турів Всеукраїнського конкурсу «Учитель року» у номінації «Хімія», та членом журі ІІІ (заключного, м. Луганськ) туру Всеукраїнського конкурсу «Учитель року-2002» у номінації «Хімія». Постійно бере участь у роботі журі ІІІ етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з хімії. З 2006 року – голова журі ІІІ етапу (обласного) та експерт ІІ (міського) етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з хімії. У 2005 - 2014 рр. – голова журі ІІ (обласного) етапу конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів-членів територіального відділення МАН України. У 2006 - 2008 роках – голова журі, а з 2009 р. – член журі ІІ етапу Всеукраїнської студентської олімпіади з хімії серед студентів класичних та педагогічних університетів. З 2006 по 2011 роки – член експертної ради ВАК України з педагогічних наук. У 2007 році – член робочої групи з розроблення стандартів вищої освіти (ОКХ, ОПП, засобів діагностики якості вищої освіти) з галузі знань Природничі науки за напрямом підготовки 6.040101 Хімія*, а в 2016 р. – член робочих груп МОН України з розроблення стандартів вищої освіти України першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів освіти галузі знань 01 Освіта спеціальності 014.06 Середня освіта (Хімія). У 2011-2013 рр. – член комісії з хімії Науково-методичної ради Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України. Член спеціалізованих вчених рад Д 44.053.01 у Полтавському національному педагогічному університеті імені В.Г. Короленка та Д 64.053.04 у Харківському національному педагогічному університеті імені Г.С. Сковороди. З 2008 по 2011 рр. – вчений секретар спеціалізованої вченої ради К 44.053.01 у Полтавському національному педагогічному університеті імені В.Г. Короленка.

Надія Іванівна керує науковими роботами аспірантів зі спеціальностей 13.00.02 – теорія і методика навчання (хімія), 13.00.09 – теорія навчання та 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. Виступає офіційним опонентом на захисті докторських та кандидатських дисертацій. Під її керівництвом захищено 10 кандидатських дисертації (Момот Ю.В., Нізовцев А.В., Буйдіна О.О., Тесленко М.М., Мороз С.Е., Когут І.В., Криворучко А.В., Мамон О.В., Зайцева Ю.В., Лобач Н.В.).

Нагороджена Почесною грамотою Полтавського державного педагогічного

університету імені В.Г. Короленка (2005 р.), Почесною грамотою Академії педагогічних наук України (2006 р., 2009 р.), Подякою Полтавського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені М.В. Остроградського (2007 р., 2011 р., 2015 р.), Грамотами Головного управління освіти і науки Полтавської обласної державної адміністрації (2008 р., 2009 р., 2010 р., 2011 р.), Почесною Грамотою Міністерства освіти і науки України (2009 р.), знаком «Відмінник освіти України» (2011 р.), Подякою міського голови (2013 р.), Знаком НАПН України «К.Д. Ушинський» (2014 р.), Знаком ПНПУ імені В.Г. Короленка «За особистий вагомий внесок у розбудову університету» (2014 р.), почесним званням «Заслужений працівник освіти України» (2014 р.), Грамотою Департаменту освіти і науки Полтавської обласної державної адміністрації (2015 р.), Грамотою Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка (2016 р.), Грамотою Полтавської обласної ради (2016 р.), Почесною грамотою Полтавської обласної ради (2017 р.).

ШОСТАК ОЛЕКСАНДР МИКОЛАЙОВИЧ

Лаборант

Олександр Миколайович Шостак народився 15 серпня 1962 р. у селищі Полудіно Булаївського р-ну Північно-Казахстанської обл. Казахської РСР. У 1970 р., разом із батьками переїхав до Полтавської обл. Після закінчення в 1979 р. Оржицької середньої школи (смт. Оржиця Полтавської обл.), працював робітником у Оржицькій райсільгосптехніці.

У 1980 р. поступив до Полтавського державного педагогічного інституту на природничий факультет, який закінчив у 1986 р.

З серпня по жовтень 1986 р. працював вчителем біології Оржицької середньої школи.

З жовтня 1986 р. по червень 1988 р. проходив строкову військову службу.

Після повернення із служби, із вересня 1988 р. по січень 1990 р. працював на посаді лаборанта кафедри хімії Полтавського державного педагогічного інституту. Працював разом із лаборантами Воскобійник О., Приходою Т., Демусом А.

Звільнився у зв'язку із переходом на роботу до органів внутрішніх справ.

КАФЕДРА БІОЛОГІЇ І ОСНОВ ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ

Сучасний склад кафедри:

Верхній ряд (зліва направо): С.А. Новописьменний, В.І. Паляниця, А.Г. Бажан, Т.І. Вербова, А.А. Коваль

Нижній ряд (зліва направо): М.В. Слюсар, С.В. Пилипенко (завідувач кафедри), В.В. Попельнюх, В.М. Закалюжний

Завідувачі кафедри:

1937-1941 рр. – **Мазепа І.І.**
1943-1945 рр. – **Пучковський С.Ю.**
1945-1962 рр. – **Петрик М.І.**
1962-1974 рр. – **Іваненко І.Д.**
1974-1977 рр. – **Шевченко М.Т.**
1977-1983 рр. – **Люрин І.Б.**
1983-1996 рр. – **Саричева М.М.**
1996-1999 рр. – **Сердюк О.Г.**
2000-2011 рр. – **Закалюжний В.М.**
2012-2016 рр. – **Цебржинський О.І.**
З 2016 р. і по теперішній час – **Пилипенко С.В.**

Людина живе доти, доки живе про неї пам'ять
Народна мудрість

Коротка історія кафедри (1937-2019 рр.)

Народна мудрість гласить: «Хто не шанує минулого, той не має майбутнього». Мабуть, такий вислів доречний, коли ми згадуємо про добрі справи наших попередників. Умовно історію кафедри зоології можна розділити на кілька етапів: перший відноситься до 1941 року; другий – до кінця 1980-х рр.; третій – від 90-х років XX століття до сьогодні.

Коріння природознавчої освіти сягає до 1914-1919 років, коли діяв Полтавський учительський інститут, в якому викладався інтегрований курс природознавства з методикою його навчання. Із 1920 по 1930 рік зоологічні дисципліни й методику біології викладав професор О.Т. Булдовський. Недовго викладав в інституті ентомолог І.А. Фабрі. Анатомію і фізіологію людини в 1920-х викладали В.В. Лауер, Г.Х. Нагай, В.В. Самійленко.

Після публікації «Устава про катедри» в бюлетені НКО (№11/128 від 12.03.1931 р.) в Полтавському інституті соціального виховання формують профільні кафедри. Зокрема, кафедра біології створена наказом №82 від 22.10.1931 р. у складі 5 в.о. доцентів, які забезпечували всю біологічну освіту. Мазепа І.І. на цій кафедрі викладав курси зоології, Самійленко В.В. – анатомії і фізіології, Степанівський В.В. – методики навчання.

Власне кафедра зоології в Полтавському педагогічному інституті була утворена наказом № 134, § 5, від 13 листопада 1937 року. Першим завідувачем кафедри зоології був випускник Полтавського інституту народної освіти 1929 року Мазепа Іван Ількович.

У зв'язку зі спеціалізацією та розширенням діапазону навчальних дисциплін кафедру зоології перейменовують спочатку на кафедру біології людини ті тварин (наказ №67-к від 1 квітня 1999 року), а в подальшому на кафедру біології та основ здоров'я людини (наказ №51-р від 31 липня 2011 р.).

Польова зоологічна практика, 1950-ті роки. Керівник А.М. Неміровська

Навчальна робота викладачів кафедри

У наш час кафедра є випусковою, забезпечуючи підготовку фахівців зі спеціальностей: 014 Середня освіта (Біологія та основи здоров'я), 091 Біологія, 014 Середня освіта (Здоров'я людини) для рівнів бакалавра і магістра.

Кафедра забезпечує освітній процес із понад 40 навчальних дисциплін (зоологія безхребетних тварин, зоологія хребетних тварин, геологія з основами історичної геології, вікова фізіологія та шкільна гігієна, анатомія людини, фізіологія людини і тварин, фізіологія травлення, фізіологія сенсорних систем та ВНД, фізична реабілітація з основами масажу, тваринництво, фермерське господарство, гістологія з основами ембріології, природознавство, гідробіологія та палеозоологія, основи медичних знань, історія розвитку біологічної науки в Україні, малакологія, оздоровчі технології, діагностика і моніторинг рівня здоров'я, антропологія, паразитологія і гельмінтологія, рекреаційні ресурси і заповідна справа, теоретична біологія, загальна теорія спорту для всіх, лікувальна фізкультура, масаж і самомасаж, методика навчання оздоровчих дисциплін у вищій школі, методика навчання основ здоров'я, валеології, основи здорового способу життя, теорія і технології оздоровчо-рекреаційної рухової активності, технологія створення здоров'язбере-жувального середовища, фізіологічні основи фізкультури і спорту, біологія людини і тварин, загальна патологія, імунологія, біологічні основи інфекційних процесів у людини, біологія людини, мікробіом людини, сучасні концепції гуморальної регуляції функцій у тварин і людини, технології оздоровлення організму людини, фізіологія рухової активності, валеологія, вікова анатомія та фізіологія, вікова фізіологія та гігієна, загальна та педагогічна валеологія) та здійснює науково-методичне керівництво 3 видами практик: навчальною практикою з біології (зоологія безхребетних та хребетних), виробничою педагогічною практикою, навчальною практикою з біології (тваринництво).

Доцент Слюсар М.В. проводить лекцію з зоології хребетних

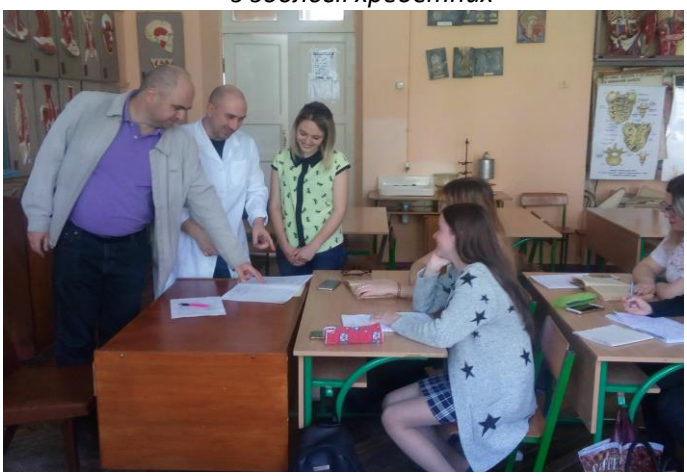

Старший викладач Коваль А.А. проводить лабораторне заняття з вікової фізіології

Раніше на кафедрі викладалися і інші навчальні дисципліни, зокрема: зоогеографія, методика викладання біології, проблеми сучасної біології. Ці навчальні дисципліни в 2001 році були передані, в зв'язку з організацією нової кафедри екології та охорони довкілля.

Польова практика з зоології безхребетних в околицях м. Полтава

Польова практика з зоології хребетних у Азово-Сиваському національному парку

Захист результатів виробничої педагогічної практики студентами 4 курсу на засіданні кафедри

Науково-дослідна робота викладачів кафедри

Тривалий час викладачі кафедри працюють над виконанням комплексної кафедральної теми «Біологічні основи реконструкції та охорони тваринного світу». Ці дослідження започатковані у 30-40 роки XX століття вивченням орнітофауни Лівобережжя України відомим українським зоогеографом, орнітологом кандидатом біологічних наук Миколою Івановичем Гавриленком. Підсумком наукових досліджень Гавриленка М.І. стала публікація двох монографічних видань: «Птицы Полтавской губернии» (1929 р.) та «Позвоночные животные и урбанизация их в условиях города Полтавы» (1970 р.). Дослідження Гавриленка М.І. продовжив кандидат біологічних наук, доцент Микола Володимирович Слюсар та асистент Бухун Володимир Петрович.

Дослідження теріофауни цього регіону розпочалися на кафедрі з появою доктора біологічних наук, професора Івана Дем'яновича Іваненка, який займався еколого-фауністичним вивченням нежуйних парнокопитних ссавців. Продовжили ці дослідження кандидати біологічних наук, доценти Богдан Романович Пилявський, Микола Тихонович Шевченко, Сергій Васильович Тесленко. Пріоритетом досліджень цих викладачів було вивчення мишовидних гризунів.

У вивченні безхребетних тварин найбільша увага приділялася ентомології та малакології.

У 1943-1944 р. на кафедрі працював відомий воронезький ентомолог М.М. Конаков. Ентомологічна проблематика розпочалася з досліджень комах-комірних шкідників кандидатом сільськогосподарських наук, доцентом Микитою Івановичем Петриком, і продовжилася еколого-фауністичним вивченням комах кандидатами біологічних наук, доцентами Ганною Михайлівною Немировською, Віталієм Григоровичем Надворним. На даний час, навчаючись в аспірантурі асистенти кафедри Коваль Андрій Анатолійович та Паляниця Олександр Вікторович досліджують біологію комах-шкідників посівів сільськогосподарських культур.

Особливості систематики та біології молюсків досліджували кандидати біологічних наук, доценти Ігор Борисович Люрин, Анатолій Миколайович Вовк та кандидат геолого-мінералогічних наук, доцент Віктор Маркович Закалюжний. Гідрофауна безхребетних прісних водойм досліджувалася кандидатом біологічних наук, доцентом Аллою Михайлівною Лукіною.

Вивченням особливостей розведення годівлі та селекції сільськогосподарських тварин на базі Полтавського науково-дослідного інституту свинарства УААН в різні роки займалися кандидати сільськогосподарських наук, доценти Никифір Федорович Шебітченко та Олег Георгійович Сердюк.

У 1990-2000 роки до кафедральної науково-дослідної теми входять чотири розділи по дослідженню тваринного світу Лівобережжя України фауністичного, екологічного і природоохоронного спрямування. У виконанні даної теми задіяні викладачі Закалюжний В.М., Слюсар М.В., Сердюк О.Г., Коваль А.А., Паляниця О.В. Крім того викладач кафедри Анатолій

Григорович Бажан працював над індивідуальною науковою темою «Вивчення індивідуальних особливостей реакцій зовнішнього дихання на додаткові резистивні інспіраторні опори». Викладачі кафедри Закалюжний В.М., Слюсар М.В., Паляниця О.В. входили у склад науково-технічної ради регіонального ландшафтного парку «Нижньоворсклянський».

Деканом природничого факультету професором Мариною Вікторівною Гриньовою та асистентом кафедри Паляницею Олександром Вікторовичем написаний і виданий з грифом МОН навчальний посібник «Природознавство» (Полтава, 2007).

Викладачі кафедри Коваль А.А., Паляниця О.В., Корчан Н.О. підвищували свій науковий рівень навчаючись в аспірантурі Харківського національного педагогічного університету та Полтавського науково-дослідного інституту свинарства УААН. При кафедрі працює студентський науковий зоологічний гурток. Серед гуртківців кафедри. Призерами Всеукраїнських студентських біологічних олімпіад та конкурсів науково-дослідних робіт були: Паляниця О.В., Лядський І.К., Надєєн В.В., Некрасов К.В., Кравченко Л.В., Юрович С.Ю.

З 2000 року викладачі кафедри (Закалюжний В.М., Бажан А.Г.) викладають біологічні дисципліни в обласній заочній біологічній школі, яка діє на базі обласного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді та Полтавського національного педагогічного університету. Слухачами цієї школи є учні старших (9-11) класів зацікавлені поглибленим вивченням біологічних дисциплін. Викладачі кафедри здійснюють наукове керівництво та рецензування учнівських робіт в системі МАН.

З появою на кафедрі професорів Цебржинського О.І. (2012 р.) та Пилипенка С.В. (2016 р.) активізувався фізіологічний аспект наукових досліджень, *п*родовжувалась робота над виконанням комплексних кафедральних тем: «Біологічні основи реконструкції та охорони тваринного світу Полтавської області» (Вивчення стану популяцій прісноводних двостулкових та черевоногих молюсків – Закалюжний В.М., Аналіз та поширення пасік на урбанізованих територіях околиць міста Полтави – Бажан А.Г., Орнітофауна природно-заповідних територій Полтавської області – Слюсар М.В., Орнітофауна урбанізованих територій околиць міста Полтави – Попельнюх В.В., Використання штучного осіменіння в процесах відтворення популяцій ссавців – Корчан Н.О., Пилипенко С.В., Склад та вплив популяцій жуків-листоїдів на рослинність урбанізованої зони околиць міста Полтави – Коваль А.А.); «Навколишнє середовище і здоров'я людини» (З'ясування впливу загазованості повітря на стан здоров'я людини та Стан питних вод та його вплив на здоров'я людини — Закалюжний В.М., Психо-фізіологічні фактори впливу в урбанізованих умовах на здоров'я людини – Пилипенко С.В., З'ясування впливу вмісту пилу в повітрі на стан здоров'я людини – Бажан А.Г., Орнітофауна міста Полтави та вивчення зоонозів і їх вплив на здоров'я людини – Попельнюх В.В., Природні фактори оздоровлення людини – Коваль А.А., Вплив фізичних навантажень на стан здоров'я людини – Новописьменний С.А.), «Роль TRPV4 рецепторів у регуляції функцій травного тракту» (Пилипенко С.В., Коваль А.А.)

Кафедрою з 2002 року регулярно проводились науково-практичні конференції різного рівня присвячені проблемам відтворення та охорони біорізноманіття України, здоров'ю, його теоретичним та практичним аспектам, в останні 2 роки були проведені Міжнародна науково-практична конференція «Актуальні питання медицини та біології» та Міжнародна науково-практична конференція «Біологічні, медичні та науково-педагогічні аспекти здоров'я людини» участь в яких брали провідні науковці, викладачі, аспіранти та студенти ЗВО.

Основні наукові публікації:

Закалюжний В.М., Джурка Г.Ф. Полтавська область. Геолого-географічний нарис. – Полтава, 2000. – 136 с.

Почерняєва В.Ф., Чорнобай А.В., Цебржинський О.І., Муляр Л.А., Лимар Л.О., Сенягіна О.С. Природні чинники запобігання розвитку онкологічних захворювань. – Полтава: Дивосвіт, 2013. – 52 с.

Чеботар Л.Д., Цебржинський О.І. Фізіологія вищої нервової діяльності. – Миколаїв: МНУ ім. В.О.Сухомлинського, 2013. – 84 с.

Диканщина. Історичний нарис (монографія) / під ред. О.Коваля. – Полтава: Дивосвіт, 2013. (Слюсар М.В. Тваринний світ, екологія). – С.38–43.

Цебржинський О.І. Творчість: життя, здоров'я, соціалізація. – Полтава: Полімет, 2014. – 48с.

Слюсар М.В. Тваринний світ. // Довкілля Полтавщини /Заг. ред. Голік Ю.С., Ілляш О.Е. – Полтава: Копі-центр, 2014. – С. 62–68.

Каменський В.П., Закалюжний В.М. Нафтогазова галузь України: виникнення, розвиток та становлення. – Полтава: Астрая, 2014. – 200 с.

Закалюжний В.М. Полтавці – відомі зоологи. – Полтава: Астрая, 2017. – 129 с.

Смоляр Н.О. Навчально-польова біолого екологічна практика юних дослідників природи. навч.-метод. посібн. / Смоляр Н.О., Гапон С.В., Слюсар М.В.,Закалюжний В.М., Клепець О.В., Коваль А.А. – Полтава: ТОВ «Фірма «Техсервіс», 2017. – 247 с.

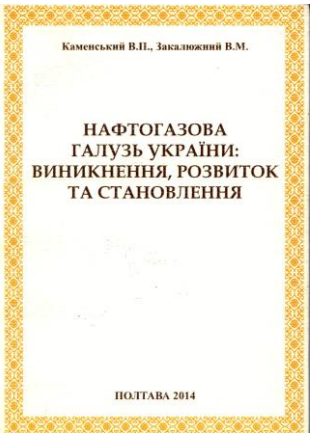

В останні роки (2016-2018 рр.) завідувач кафедри професор Пилипенко С.В. отримав 3 патенти на корисну модель у галузі фізіології травлення.

Методична робота викладачів кафедри (1937-2019 рр.)

При кафедрі зоології тривалий час читався нормативний курс «Методика викладання біології». Викладачі кафедри постійно працюють над удосконаленням методики викладання навчальних дисциплін кафедри у відповідності до сучасних вимог, беручи участь у кафедральних, факультетських, університетських методичних семінарах. До кожної навчальної дисципліни кафедри розроблений навчально-методичний комплекс, який включає: навчальну програму, робочу навчальну програму, методичні рекомендації до виконання лабораторних робіт, методичні рекомендації до опрацювання тем винесених на самостійне вивчення. Викладачами кафедри розроблено і впроваджено в навчальний процес навчальні та навчально-методичні посібники для студентів з різних дисциплін.

Викладачі кафедри постійно надають консультації студентам та учителям біології з питань методики організації та проведення позакласних натуралістичних заходів.

Основні навчальні та навчально-методичні публікації:

Закалюжний В.М., Коваль А.А. Навчально-методичний комплекс з загальної паразитології для студентів денного відділення спеціальності 014 Середня освіта (Здоров'я людини). – Полтава, 2017. – 57 с.

Пилипенко С.В., Коваль А.А. Оздоровче харчування при деяких захворюваннях шлунково-кишкового тракту. – Полтава: Астрая, 2018. – 127 с.

Закалюжний В.М., Коваль А.А., Паляниця О.В., Пилипенко С.В. Навчально-методичний комплекс посібник з зоології безхребетних: для студентів денного відділення, які навчаються за спеціальністю 015 Середня освіта (Природничі науки). – Полтава, 2018. – 130 с.

Закалюжний В.М., Коваль А.А., Паляниця О.В., Пилипенко С.В. Навчально-методичний посібник з зоології безхребетних. І семестр: для студентів спеціальності 091 Біологія. – Полтава, 2018. – 61 с.

Закалюжний В.М., Коваль А.А., Паляниця О.В., Пилипенко С.В. Навчально-методичний посібник з зоології безхребетних. І семестр: для студентів спеціальності 014 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини). – Полтава, 2018. – 94 с.

Робочий зошит лабораторно-практичних занять з фізіології людини. Навчально-методичний посібник для студентів природничого факультету підготовки бакалавра галузі знань 01 Освіта за спеціальністю 014 Середня освіта та предметною спеціалізацію основи здоров'я /Уклав А.Г. Бажан. – Полтава, 2018. – 102 с.

Збірник тестів з фізіології людини для підсумкового контролю самостійної роботи студентів. Навчально-методичний посібник для студентів природничого факультету. – Уклав А.Г. Бажан. – Полтава, ПНПУ, 2018. – 90 с.

Пакет наскрізних програм навчальних та виробничих практик підготовки бакалаврів на природничому факультеті ПНПУ імені В.Г Короленка на 2017/2018 навчальний рік (для денного відділення). 5 шт. / Авт. кол. – Упорядник А.Г. Бажан. За заг. ред. М.В. Гриньової. – Полтава: ПНПУ, 2017. – 152 с.

Пакет наскрізних програм навчальних та виробничих практик підготовки магістрів на природничому факультеті ПНПУ імені В.Г Короленка на 2017/2018 навчальний рік (для денного відділення). 7 шт. / Авт. кол. – Упорядник А.Г. Бажан. За заг. ред. М.В. Гриньової. – Полтава: ПНПУ, 2017. – 188 с.

Організаційна і виховна робота кафедри (1937-2019 рр.)

Впродовж 1950-1990-х рр. викладачі кафедри (Немировська Г.М., Бондаревська О.Ф., Закалюжний В.М.) очолювали актив первинної організації Українського товариства охорони природи (УТОП) при ПДПІ.

Екскурсію зоологічним музеєм проводить студент природничого факультету А.Я. Щербуха (друга половина 1950-х рр.) – у майбутньому відомий український іхтіолог

Традиційною на кафедрі стала організація та проведення Всеукраїнської науково-практичної конференції на тему «Проблеми відтворення та охорони біорізноманіття України в світлі вчення про ноосферу». На базі навчальних музеїв кафедри «Еволюційної зоології», «Палеозоології хребетних тварин» «Загальної та регіональної геології», навчального тераріуму викладачі кафедри здійснюють навчально-екскурсійну діяльність для студентів зво та школярів Полтавщини.

Доцент Закалюжний В.М. проводить екскурсію музеєм факультету

Біографічні відомості про викладачів та співробітників кафедри

БАЖАН АНАТОЛІЙ ГРИГОРОВИЧ

Старший викладач

Народився 3.12.1956 р. в с. Кустолово-Суходілка Машівського району Полтавської області. В 1974 р. закінчив Кустолово-Суходільську середню школу. В 1974-1975 рр. працював лаборантом цієї ж школи.

В 1975-1980 рр. навчався на природничому факультеті ПДПІ імені В.Г. Короленка, який закінчив з відзнакою за спеціальністю «Біологія і хімія», кваліфікацією і званням учителя біології і хімії середньої школи.

В 1980-1981 рр. працював учителем біології і хімії середньої школи № 16 м. Хмельницький. В 1981-1982 рр. працював асистентом кафедри зоології Полтавського педінституту. В 1982-1984 рр. служив в армії.

В 1984-1987 рр. навчався в аспірантурі на кафедрі фізіології людини і тварин Черкаського державного педагогічного інституту. Займався вивченням індивідуальних особливостей реакцій зовнішнього дихання людини на додаткові резистивні інспіраторні опори.

З 1987 р. по теперішній час працює на кафедрі біології людини і тварин ПНПУ імені В.Г. Короленка: асистентом, а потім старшим викладачем кафедри. Викладає курс фізіології людини і тварин, спецкурс фізіологія вищої нервової діяльності. З 2002 року виконує обов'язки заступника декана з питань практик. Загальна кількість наукових публікацій складає понад 150. З 2002 року викладає курс «Біологія людини» в очно-заочній біологічній школі при Обласному еколого-натуралістичному центрі учнівської молоді Полтавської області.

БАКЄЄВ ЮРІЙ МИКОЛАЙОВИЧ

Кандидат біологічних наук, старший викладач

Народився 14 січня 1939 року в селі Бешпагір Спицівського району Ставропольського краю. У 1961 році закінчив біологічний факультет Харківського державного університету. У 1961-62 рр. працює на посаді рибовода в Харківській обласній конторі рибного господарства. У 1962-65 рр. - аспірант при кафедрі зоології Уральського державного університету.

З 1965 по 1968 рік працював викладачем кафедри зоології ПДПІ викладаючи навчальні дисципліни «Зоологія хребетних», «Анатомія людини», «Гістологія з основами ембріології», здійснював керівництво навчальними та педагогічними практиками студентів. У лютому 1968 року в Інституті зоології АН УРСР успішно захищає кандидатську дисертацію на тему «Морфолого-екологічний нарис деяких кунячих Уралу та Приуралля». У кінці 1968 року звільняється з ПДПІ. Тривалий час працював у Росії старшим науковим співробітником Кіровського науково-дослідного інституту мисливського господарства і звірівництва.

БАСОВИЧ ГЕОРГІЙ (ЮРІЙ) КОСТЯНТИНОВИЧ

Асистент

Ю.К. Басович народився 28.06.1908 р. в м. Ростов-на-Дону. Випускник природничого факультету Полтавського педінституту 1938 р. У 1939 р. прийнятий на посаду асистента кафедри зоології ПДПІ (лаборант з 1937 р.). Брав участь в евакуації його майна до Тюмені восени 1941 р.; 15.11.1941 р. мобілізований до армії: був фотографом при політвідділі, мав три бойові нагороди. Після закінчення війни й до кінця життя мешкав у Кременчуці.

Фото кінця 1970-х рр.

Помер 4.09.1997 р., похований у м. Кременчук на Новому Ревівському кладовищі.

Довідку уклав Л.М. Булава

БІЛАШ СЕРГІЙ МИХАЙЛОВИЧ

Доктор біологічних наук, професор

Сергій Михайлович народився 13 лютого 1971 року в м. Кременчук Полтавської області в робітничій родині. Середню освіту здобув у ЗОШ №18. Закінчив денне відділення природничого факультету у 1993 році за спеціальністю «біологія і хімія». Впродовж 1993-1994 років працював асистентом кафедри зоології ПДПІ.

Наукову роботу розпочав у грудні 1993 року з навчання в очній аспірантурі на кафедрі оперативної хірургії та топографічної анатомії Української медичної стоматологічної академії. Науковим керівником кандидатської дисертації був доктор медичних наук, професор, заслужений діяч науки та техніки України М. С. Скрипніков. Кандидатську дисертацію на тему «Кровопостачання піднебіння людини в онтогенезі» захистив на засіданні спеціалізованої вченої ради Харківського державного медичного університету у 1997 році.

С.М. Білаш – доцент кафедри гістології, цитології та ембріології УМСА. Вивчає механізми впливу ендо- та- екзогенних чинників на організм людини та корекцію цих патологічних процесів, закінчує роботу над докторською дисертацією на тему «Морфофункціональна характеристика шлунку за умов гострого хронічного гастриту та трансплантації кріоконсервованої плаценти». Виконані есперимантальні дослідження, проведені гістологічні, гістохімічні, електронно-мікроскопічні та лектинохімічні дослідження.

Свою наукову роботу поєднує з навчально-методичною. Проводить лекційні, практичні заняття з гістології, цитології та ебріології для студентів за напрямами підготовки «Стоматологія», «Лікувальна справа», «Педіатрія». На факультеті з підготовки іноземних студентів викладає навчальну дисципліну англійською мовою.

Сергій Михайлович постійно бере участь у роботі наукових, науково-методичних конференцій, симпозіумів, конгресів. Підготував 50 доповідей з наукової та організіційно-методичної тематики, про що має відповідні сертифікати. Виступав на міжнародних конференціях у містах Мюнхені та Парижі з питань трансплантології та тканинної терапії.

У результаті наукових досліджень, проведених С.М. Білашем, впровадженні нові методи в лікуванні цукрового діабету, гіпертонічної хвороби, кардіологічних патологій. Установлені механізми розвитку ретинопатій різної етіології та вади розвитку зародка людини на різних етапах пренатального ембріогенезу. У 2013 році Білаш С.М. захистив докторську дисертацію у Тернопільському державному медичному університеті на тему «Морфофункціанльна характеристика структурних компонентів шлунку інтактних щурів та при введенні кріоконсервованої плаценти на тлі гострого експериментального запалення». У 2015 році отримав вчене звання професора. І з листопада 2015 року завідувач кафедри оперативної хірургії та топографічної анатомії УМСА.

Сергій Михайлович автор та співавтор 320 наукових і навчально-методичних робіт. Є співавтором 22 навчальних посібників з гістології, цитології та ембріології, оперативної хірургії і топографічної анатомії. 4 з яких англійською мовою. Має 12 патентів та 12 винаходів.

Нагороджений Почесними грамотами Кабінету міністрів України, Міністерства охорони здоров'я України, Полтавської обласної ради. Має відзнаку Полтавського міського голови.

БОБРИЦЬКА (ГИРИЧ) ВАЛЕНТИНА ІВАНІВНА

Доктор педагогічних наук, професор

Валентина Іванівна народилася 23 квітня 1963 року в смт. Недригайлів Недригайлівського району Сумської області в родині військовослужбовця. Середню освіту отримала у Недригайлівській середній школі.

У 1980 році вступила на природничий факультет, який закінчила у 1985 році з відзнакою та здобула кваліфікацію «учителя біології і хімії».

З 1985 по 1986 рр. працювала вихователем дитячого садка № 1 м. Полтави. У жовтні 1986 року Валентина Іванівна повертається до Полтавського пединституту, де спочатку працює науковим співробітником лабораторії А.С. Макаренка, з 1993 по 1996 рр. – асистентом кафедри педагогічної майстерності, а у 1996-2001 рр. – старшим викладачем, а потім і доцентом кафедри біології людини і тварин.

Кандидатську дисертацію захистила у 1996 році в Інституті педагогіки АПН України.

З 2001 р. по лютий 2006 р. навчалася в докторантурі Інституту педагогіки і психології професійної освіти АПН України. Після завершення навчання працює у Київському університеті імені Бориса Грінченка. Працювала завідувачем кафедри теорії та історії педагогіки Київського університету імені Бориса Грінченка. В даний час - в.о. завідувача кафедри соціальної філософії, філософії освіти і освітньої політики НПУ імені М.Драгоманова, м. Київ.

Докторську дисертацію на тему «Теоретичні і методичні основи формування здорового способу життя у майбутніх учителів у процесі вивчення природничих наук» за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти – успішно захистила у грудні 2006 року в Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих АПН України. Професор (з 2011 р.).

Професійний і науковий інтерес: макаренкознавство; професійна підготовка вчителя; теорія і практика впровадження здоров'язбережувальних освітніх технологій; освітня політика України і зарубіжних країн.

Має понад 300 друкованих праць. Серед публікацій: 2 одноосібні і 3 колективні монографії; 48 одноосібних статей у фахових наукових виданнях, які затверджені ВАК України; 20 навчальних і навчально-методичних посібників, 19 навчально-методичних практикумів, більше 90 статей у збірниках наукових праць, матеріалів і тез конференцій тощо.

В.І. Бобрицька має нагороди різного рівня, серед яких: Подяка Київського міського голови за вагомий внесок у розвиток освіти та з нагоди 130-річчя від дня народження Г. Ващенка (2008); Медаль НАН України «Почесна відзнака «Трудова Слава» в номінації «За вагомий внесок у справу розбудови України та високий професіоналізм» (2009); Георгієвська медаль «Честь. Слово. Труд» в номінації «За вагомий внесок у справу розбудови України та високий професіоналізм у сфері освіти і науки» (2011).

БОНДАРЕВСЬКА ОЛЕНА ФЕДОРІВНА

Асистент

Народилася Олена Федорівна Бондаревська 2 січня 1931 року в місті Полтава, в родині службовця.

Середню освіту отримала закінчивши в 1949 році середню школу №10 м. Полтави. Після закінчення середньої школи вступила на біологічний факультет Львівського державного університету, який успішно закінчила в 1954 році, отримавши спеціальність біолог-зоолог.

Трудовий шлях розпочала у 1955 році учителем біології

середньої школи №8 м.Полтави. З 1960 року і до виходу на пенсію у 1991 році Олена Федорівна працювала асистентом кафедри зоології. Бондаревська О.Ф. забезпечувала викладання нормативних навчальних дисциплін: «Зоологія безхребетних», «Зоологія хребетних», «Методика викладання зоології», «Методика викладання анатомії і фізіології», «Виготовлення наочних посібників із зоології». Олена Федорівна сумлінно ставилась до виконання своїх службових обов'язків. На належному науково-методичному рівні проводила навчальні заняття. Здійснювала якісне керівництво студентськими навчально-польовими практиками в природі та курсовими і дипломними роботами. Тривалий час виконувала обов'язки голови первинної організації Українського товариства охорони природи (УТОП) при ПДПІ. Була куратором студентської академічної групи. Колеги відзначають високий рівень професійної підготовки, доброзичливість і толерантність Олени Федорівни.

Померла Олена Федорівна у червні 2002 року.

БРУННЕР ЮРІЙ МИКОЛАЙОВИЧ

Доктор біологічних наук, професор

Родовід Юрія Миколайовича Бруннера походить від німецьких лікарів, які переїхали до таврійських степів Російської імперії за часів імператриці Катерини II. Народився Юрій Миколайович Бруннер 16 червня 1914 року в родині службовця в місті Андижан Ферганської долини (республіка Узбекистан). Його батько працював польовим ентомологом у експедиції з вивчення шкідників бавовни.

Після раптової смерті батька у цьому ж 1914 році родина переїздить в Україну у Вінницьку губернію, до родичів матері. У 1927 році Юрій Бруннер закінчив семирічну школу в містечку Воропавиці на Вінничині. 1928 року він поступив на навчання до Уманського садово-огороднього технікуму, який успішно закінчив у 1932 році. По закінченню технікуму Ю.М. Бруннера направляють на роботу в якості польового ентомолога Киргизької дослідно-селекційної станції цукрового буряка, де в 1940 році він виріс до керівника відділу служби обліку шкідників та хвороб бурякосіючої зони Середньої Азії та Казахстану.

У 1939 році закінчив Ленінградські вищі курси прикладної зоології та фітопатології. Під час тривалої практичної роботи в Середній Азії Юрій Миколайович сформувався. як дослідник і науковець. У травні 1956 року в АН Киргизької РСР він успішно захищає дисертацію на здобуття ученого ступеня кандидата біологічних наук на тему « Довгоносики – шкідники цукрового буряка у Середній Азії та Казахстані». У вересні 1956 року Ю.М. Бруннер проходить по конкурсу на посаду викладача кафедри ботаніки та захисту рослин Полтавського сільськогосподарського інституту, з яким і пов'язана вся його подальша освітянська і наукова діяльність. У березні 1958 року він отримує атестат доцента по кафедрі ботаніки та захисту рослин.

Планомірно проводячи наукові дослідження по вивченню біології шкідників цукрового буряка у березні 1966 року Юрій Миколайович захищає докторську дисертацію на здобуття ученого ступеня доктора біологічних наук, а в 1968 році йому присвоюють звання професора. Плідно працюючи впродовж 26 років та завідуючи кафедрою ботаніки та захисту рослин (1973-1982 рр.) Ю.М. Бруннер викладав навчальні дисципліни «Сільськогосподарська ентомологія», «Захист рослин», «Дарвінізм». Впродовж 1969-1974 років викладав спецкурс «Захист рослин» на природничому факультеті ПДПІ.

Активно сприяє створенню навчальної лабораторії захисту рослин, в якій був сконцентрований багатий колекційний матеріал з біології комах-шкідників та зразків пошкодження ними рослинності. Професор Ю.М. Бруннер підтримував плідні наукові зв'язки з ентомологами не лише колишнього СРСР, а й Польщі, Чехословаччини. Болгарії.

Його науковий доробок становить понад 90 наукових та навчально-методичних публікацій. Серед яких необхідно вказати «Насекомые вредители сахарной свеклы в Киргизии и меры

борьбы с ними» (Фрунзе, 1952), навчальний посібник «Руководство для выполнения дипломних работ по сельськохозяйственной энтомологии» (Харьков, 1974), «Визначник основних шкідників цукрових буряків» (Київ, 1975) та «Визначник шкідників польових культур» (Київ, 1987). Серед колишніх студентів Юрія Миколайовича багато висококваліфікованих агрономів по захисту рослин та науковців.

У червні 1983 року в зв'язку з погіршенням стану здоров'я Юрій Миколайович Бруннер вийшов на пенсію. Помер Бруннер Юрій Миколайович у Полтаві 9 вересня 1990 року і похований на центральному міському цвинтарі.

БУХУН ВОЛОДИМИР ПЕТРОВИЧ

Асистент

Народився 5 грудня 1972 року в родині робітників в смт. Нова Водолага, Ново Водолазького району, Харківської області. Впродовж 1980-90 рр. навчався в Решетилівській середній школі. З 1990 по 1995 рік навчався на природничому факультеті ПДПІ.

Після закінчення вузу Бухун В.П. працював на посаді асистента кафедри зоології забезпечуючи викладання нормативних дисциплін «Зоологія хребетних», «Виготовлення наочних посібників із зоології».

Впродовж 1996-98 рр. Володимир Петрович навчався в аспірантурі Інституту зоології НАНУ, розробляючи науково-дослідну тему «Популяційні особливості очеретянок роду Acrocephalus в умовах Лівобережного лісостепу України». Науковим керівником був професор М.А. Воїнственський. По закінченню аспірантури Бухун В.П. повернувся до викладацької роботи на кафедрі зоології ПДПІ. Брав активну участь в суспільному житті факультету, спортивних змаганнях. У 2003 році за власним бажанням звільняється з займаної посади і нині займається підприємницькою діяльністю по ландшафтному озелененню.

ВЕРБОВА ТАМАРА ІВАНІВНА

Старший лаборант

Тамара Іванівна Вербова народилася 20 квітня 1960 року в селі Івонченці в робітничій родині.

Середню освіту отримала, закінчивши школу №24 м. Полтави у 1977 році.

З 1986 по 1991 році навчалася на природничому факультеті ПДПУ.

З 1984 року і донині працює на кафедрі зоології лаборантом, а з 1996 – старшим лаборантом.

Тамара Іванівна відповідальна і сумлінна при виконанні службових обов’язків, постійно дбає про збереження і збагачення матеріально-технічної бази кафедри, виконує громадські обов’язки профорга кафедри.

ВОВК АНАТОЛІЙ МИКОЛАЙОВИЧ

Кандидат біологічних наук, доцент

Народився 19 лютого 1937 року в м. Маріуполі в робітничій родині. В зв'язку з початком Великої Вітчизняної війни родина переїхала в с. Луценки (тепер – Жабки) Лохвицького району Полтавської області, де в 1954 році закінчив середню школу. Після закінчення середньої школи навчався у Харківському професійно-технічному училищі, де здобув професію газозварювальника.

Впродовж 3-х років працював в м. Дружківка Донецької області в комсомольсько-молодіжній бригаді на автоматичній лінії.

В 1958 році вступив до Харківського державного університету на біологічний факультет. Після закінчення вузу отримав призначення в м. Калінінград на роботу науковим співробітником в Атлантичний науково-дослідний інститут рибного господарства і океанографії (АтлантНІРО) – один із провідних наукових центрів не лише СРСР, а і світу. Тут А.М. Вовк працював у новоствореній перспективній лабораторії по вивченню кормової бази риб і крупних безхребетних (кальмарів). За час роботи в інституті А.М. Вовк взяв участь в 11 науково-дослідних експедиціях, результатом кожної з яких були наукові рекомендації про місце і найсприятливіший час для ефективного рибного промислу в Атлантичному океані. Особисті досягнення – біля 30 наукових праць, з яких 5 на англійській мові в світових наукових біологічних журналах, участь в 6 наукових союзних і 2 світових конференціях з біології морських безхребетних. За результатами наукових праць А.М. Вовка внесено в довідник провідних екологів СРСР.

В 1974 році у ХНУ під керівництвом доктора біологічних наук, професора К.Н. Несіса успішно захистив кандидатську дисертацію, присвячену біології і екології кальмара лоліго в північній Атлантиці.

З жовтня 1974 року і до виходу на пенсію в 2000 році він працював доцентом кафедри зоології Полтавського педінституту імені В.Г. Короленка. На високому навчально-методичному та науковому рівні проводив лекційні, практичні заняття, польові практики з зоології безхребетних та геології, зоогеографії, здійснював якісне керівництво написанням курсових і дипломних робіт студентами. Вовк А.М. був учасником хору народної пісні «Калина», входив в склад активу профспілкового комітету зво. Перебуваючи на пенсії Анатолій Миколайович постійно спілкується з колегами по кафедрі передаючи свій життєвий досвід молодим викладачам.

ГАВРИЛЕНКО МИКОЛА ІВАНОВИЧ

Кандидат біологічних наук, старший викладач

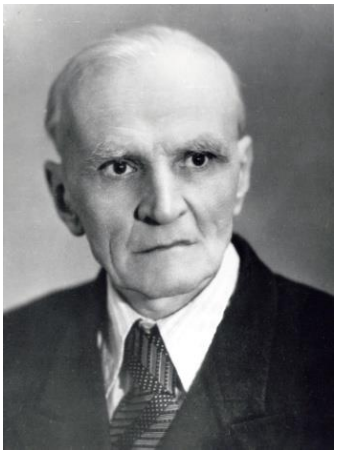

Народився М.І. Гавриленко 18 травня 1889 р. в м. Полтаві в родині тесляра-червонодеревника. Вищу освіту здобув на природничому відділенні фізико-математичного факультету Харківського університету в 1916 році. Як високоосвічена і обдарована людина володів 4 іноземними мовами латинською, англійською, німецькою, французькою), добре співав і грав на бандурі, був вправним таксидермістом і теслею, мисливцем.

Вся наступна плідна діяльність ученого і педагога Миколи Івановича Гавриленка тісно пов'язана з двома освітньо-науковими установами рідної Полтави: Полтавським краєзнавчим музеєм, де розпочав працювати на посаді завідуючого відділом природи з 1916 р. та Полтавським учительським, а в наступному педагогічним інститутом з 1918 р.

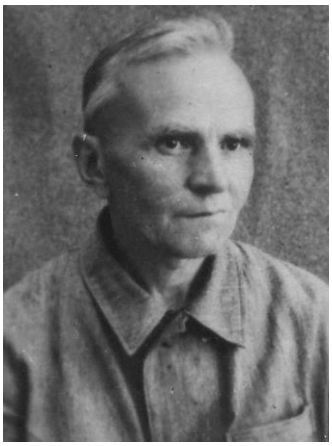

У 1935 р. за наукові досягнення в галузі зоології кваліфікаційною комісією при Наркомосі України Миколі Івановичу Гавриленкові присвоєно вчений ступінь кандидата біологічних наук. Як відомий учений і фахівець з орнітології, він був обраний дійсним членом наукових товариств: Московського товариства дослідників природи (1926 р.), Всесоюзного товариства орнітологів (1941 р.).

Але в житті ученого були не лише сонячні дні, а, на жаль, і «похмурі роки». З мотивацією за участь у діяльності так званої контрреволюційної групи «астрономічний гурток» він був засуджений до перебування в пермських таборах (1936-1941 рр.) і реабілітований лише в 1989р. Так, в розквіті сил, на творчому злеті було «підбито» талановитого українського вченого.

Під час тимчасової окупації території Полтавщини німецько-фашистськими загарбниками (1941-І943 рр.) М.І. Гавриленко врятував у підвальному приміщенні Полтавського краєзнавчого музею значну частину (35 тисяч примірників) книг з бібліотеки Полтавського сільськогосподарського інституту та багато музейних експонатів.

Видатний український учений, природодослідник з багатогранними інтересами (орнітологія, теріологія, герпетологія, зоогеографія, геологія, краєзнавство, етнографія). Перу М.І. Гавриленка належать біля 70 друкованих праць у цих галузях природознавства як у вітчизняних, так і закордонних виданнях. Маючи кваліфікацію орнітолога-зоогеографа, особливу увагу він приділяв саме цій галузі. Будучи чудовим дослідником – польовиком і знавцем фауни Полтавщини, зібрав значну колекцію тушок птахів (до 6 тисяч екземплярів). Протягом 30 років Микола Іванович постійно вів щоденники польових спостережень, що допомогло ученому узагальнити власні наукові спостереження та висновки в оригінальній монографії еколого-зоогеографічного плану «Позвоночные животные и урбанизация их в условиях г. Полтавы» (1970).

На превеликий жаль, як це було з багатьма вітчизняними вченими, його талант спочатку помітили за кордоном і тільки через декілька десятиріч на Батьківщині. На тернистому життєвому шляху Миколи Івановича все ж таки траплялось більше порядних людей, справжніх патріотів Вітчизни. Так, ще хлопчиком познайомився 13 засновником вітчизняного ґрунтознавства, професором В.В. Докучаєвим. Високо оцінив його юнацькі орнітологічні спроби професор М.О. Мензбір, а з академіками В.І. Вернадським та Л.С. Бергом перебував довгі роки у дружніх стосунках, активно листувався. Саме з ініціативи В.І. Вернадського та М.І. Гавриленка в Полтаві в 1918 році організовано Полтавське товариство любителів природи.

Під впливом ученого і педагога М.І.Гавриленка сформувалась когорта українських вчених-біологів. Ряд вихованців Полтавського педагогічного інституту стали кандидатами біологічних наук: викладачі ПДПІ – Р.В. Ганжа (міколог), О.А. Стасілюнас (мікробіолог); працівники НАН України – В.А.Мельничук (орнітолог), А.Я. Щербуха (провідний іхтіолог).

Доклав багато зусиль для створення заповідних територій на Полтавщині (Парасоцький ліс, Академічний і Карлівський степи) та організації експозицій «Біогрупи тварин» у Полтавському краєзнавчому музеї та Полтавському педагогічному інституті.

Пішов із життя 14 січня 1971 року. Похований на Новоміському цвинтарі Полтави.

ГРЕБЬОНКІН БОРИС ГЕОРГІЙОВИЧ

Кандидат біологічних наук, в.о. доцента кафедри зоології

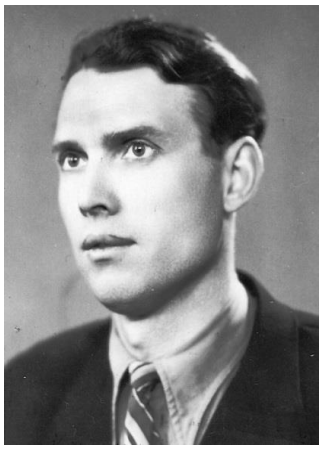

Народився Борис Георгійович 3 травня 1926 року в с. Михайлівка Ставропольського краю (нині – Російська Федерація). Після закінчення школи у 1943 р. вступив до Свердловського медичного інституту (нині м. Єкатеринбург), але в грудні того ж року був призваний до лав Радянської Армії. Брав участь у боях, отримав поранення. Демобілізувався у червні 1947 р. Нагороджений медалями «За взятие Кенигсберга» і «За победу над Германией в Великой Отечественной войне 1941-45 гг.».

У 1948 р. Б.Г. Гребьонкін вступив на природничий факультет Ставропольського педагогічного інституту, який закінчив у 1951 р., отримавши кваліфікацію вчителя хімії і біології. З 1951 по 1954 р. навчався в аспірантурі за спеціальністю «Фізіологія людини і тварин» при кафедрі анатомії і фізіології Ростовського-на-Дону педагогічного інституту.

З 12.1954 р. по 08.1955 р. працював асистентом в Удмуртському педагогічному інституті.

У червні 1955 р. на засіданні вченої ради Казанського державного університету захистив кандидатську дисертацію на здобуття вченого ступеня кандидата біологічних наук на тему: «Секреция желез тонкого кишечника в посткастрационный период. Некоторые попытки разработки нового метода исследования секреции тонкого кишечника».

На посаду старшого викладача кафедри зоології Полтавського державного педагогічного інституту імені В.Г. Короленка був зарахований 15.08.1955 р. згідно з домовленістю інституту з МО УРСР, адже всі попередні спроби вишу вирішити проблему вакантної посади викладачів анатомії і фізіології людини закінчувалися їхнім звільненням після нетривалого періоду роботи (останньою працювала М.М. Маньковська, яка перейшла на роботу в с.-г. інститут). Для створення нормальних умов для побуту новоприбулого викладача, керівництво вишу пішло на непростий на той час крок – уже через два місяці надало квартиру в будинку по вул. Сковороди, 9.

Борис Георгійович читав курс лекцій і вів практичні заняття з гістології з ембріологією, анатомії і фізіології людини і тварин, керував студентським науковим гуртком з цих дисциплін, опікувався академічною групою. Працював над науковою роботою на тему: «Вплив експериментальних неврозів на кишкову секрецію», використовував для цього передбачену нормативними документами творчу відпустку, брав участь у науковій сесії в м. Києві в Інституті фізіології АН УРСР, публікувався у наукових журналах. Проводив роботу науково-методичного характеру «Зв'язок теорії з практикою при викладанні анатомії і фізіології людини в середній школі». Б.Г. Гребьонкін очолював біологічну секцію Полтавського обласного відділення Товариства по поширенню політичних і наукових знань.

Після 5 років роботи в характеристиці для участі в конкурсі на займану посаду керівництво інституту констатує, що тов. Гребьонкін Б.Г. з роботою справляється, але активності не проявляє, більше зайнятий своїми особистими справами ніж суспільними. За наступний рік ситуація ще більше загострилася і 1.07. 1960 р. Б.Г. Гребьонкін був звільнений з роботи із формулюванням «за індивідуалізм і моральну невитриманість». Його подальша доля укладачеві невідома.

Укладач: В.В. Буйдін

ДОРОШЕНКО (КОЛОМАЦЬКА) ЕМІЛІЯ МИХАЙЛІВНА

Асистент

Народилася Емілія Михайлівна Дорошенко 30 березня 1928 року в селі Воронцово-Миколаївському Сальського району Ростовської області.

В 1946 році закінчила Харківську 17 жіночу повну середню школу і вступила на радіотехнічний факультет Харківського електротехнічного інституту (ХЕТІ), де навчалася протягом 2-х років. В 1948 році залишила ХЕТІ і вступила на біологічний факультет Харківського державного університету, який успішно закінчила в червні 1953 року.

Після закінчення університету Вчена рада ХДУ надала їй рекомендацію для вступу в аспірантуру.

В жовтні 1953 року Дорошенко Е.М. розпочала працювати лаборантом в Українському науково-дослідному інституті тваринництва, де пропрацювала до вересня 1955 року. З 1955 по 1960 рік Емілія Михайлівна працює асистентом кафедри зоології Полтавського державного педагогічного інституту, забезпечуючи викладання навчального предмета «Зоологія безхребетних», «Анатомія людини».

Дорошенко Е.М. розробляла науково-дослідну тему «Паразитофауна риб р. Ворскла». В 1961 р. вона переїхала до м. Харкова, де тривалий час успішно працювала викладачем кафедри зоології Харківського державного педагогічного інституту.

ЗАКАЛЮЖНИЙ ВІКТОР МАРКОВИЧ

Кандидат геолого-мінералогічних наук, доцент, завідувач кафедри (2000-2011)

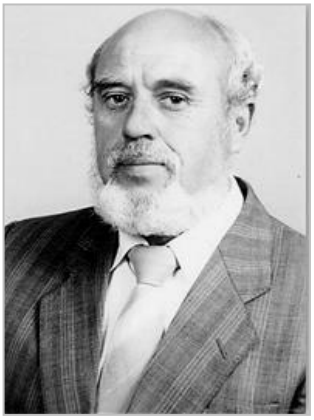

Віктор Маркович народився 8 жовтня 1951 року в м. Полтава у робітничій родині. Упродовж 1959-1969 років навчався в середній школі № 27. У шкільні роки цікавився поглибленим вивченням природничих (біологія, хімія, географія) та історичних наук, тому вступ на природничий факультет у 1969 році був цілком прогнозованим кроком. У студентські роки був активним членом студентського наукового гуртка при кафедрі зоології.

З 1974 року, після закінчення інституту з відзнакою, працював учителем біології і хімії Михайлівської середньої школи Машівського району Полтавської області. У 1976-1977 навчальному році – керівник гуртків «Юних зоологів» та методист обласного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді.

З липня 1977 року і до сьогодні життя Віктора Марковича тісно пов'язане з Полтавським педагогічним інститутом, де він пройшов шлях від асистента до доцента і завідувача кафедри біології людини і тварин(2000-2011 рр.).

У 1981-1984 роках навчався в аспірантурі Одеського національного університету імені І.І. Мечникова на геолого-географічному факультеті за спеціальністю 04.00.09 – палеонтологія та стратиграфія. У 1994 році в Інституті геологічних наук НАН України захистив дисертацію на здобуття ученого ступеня кандидата геолого-мінералогічних наук на тему «Прісноводна малакофауна та умови формування антропогенових алювіальних відкладів Дніпровсько-Донецької западини» під керівництвом доктора геолого-мінералогічних наук, професора С. А. Мороза.

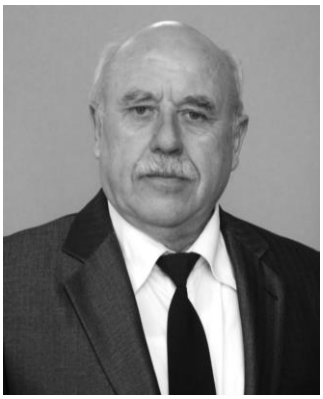

В. М. Закалюжний здійснює значний обсяг навчально-методичної, наукової та громадської діяльності. За його активної участі створено ряд навчальних музеїв на факультеті (еволюційної зоології, загальної і регіональної геології, палеозоології хребетних тварин). На факультеті за його участю організовано і тривалий час діяв тераріум рідкісних екзотичних тварин, один із організаторів Всеукраїнських науково-практичних конференцій на біологічну тематику. Віктор Маркович здійснює керівництво студентськими курсовими, дипломними та магістерськими роботами. Віктор Маркович керує науково-дослідницькою роботою як студентів, так і школярів-членів МАН; 15 років поспіль був членом журі обласного конкурсу-захисту учнівських науково-дослідницьких робіт, з 2000 року викладає в очно-заочній біологічній школі при ОБЛЕНЦУМ.

Наукові інтереси: геологія і палеонтологія антропогенових товщ України і Полтавщини; антропогенова прісноводна малакофауна; історія розвитку геологічної та біологічної наук, історії Українського козацтва. У 2011 році за книгу «Козаки Полтавщини» В.М. Закалюжний став лауреатом премії козацького літописця Самійла Величка.

Він автор та співавтор понад 160 навчально-методичних, наукових та науково-популярних публікацій. Серед яких монографічні видання: «Полтавська область. Геолого-географічний нарис» (співавт. Джурка Г.Ф.) (2000), «Полтавці – відомі геологи і географи» (2007)», «Козаки Полтавщини. Біографо-історичні нариси про козаків Полтавщини XVII-XX століть» (2009). «Історія розвитку нафтової та газової галузі Полтавщини» (співавт. Каменський В.П., 2010), «Валентин Каменський – геолог від Бога» (2012), «Нафтогазова галузь України: виникнення, розвиток та становлення» (співавт. Каменський В.П., 2014), «Полтавці – відомі зоологи» (2017).

ІВАНЕНКО ІВАН ДЕМ'ЯНОВИЧ

Доктор біологічних наук, професор, завідувач кафедри (1962-1974 рр.)

Життєвий шлях професора І.Д. Іваненка не усіяний трояндами, а, скоріше, складний і тернистий. Народився він 26 травня 1907 року в селі Самійлівка Харківської губернії в багатодітній родині селянина-бідняка, в якій було 9 дітей. В тринадцять років залишився без батька і змушений був заробляти на існування батрацькою працею. В 1924 році місцевий комітет бідноти направив Івана Іваненка навчатись на робітфаці. З 1927 року він студент Харківського ветеринарного інституту та Харківського університету, а в подальшому аспірант Харківського університету.

Після чого послідували десятиліття плідної праці на науковій та освітянській ниві. Науковий доробок І.Д. Іваненка складає понад 30 наукових публікацій, серед них і монографія «Постнатальний розвиток кабана в зв'язку з умовами зовнішнього середовища» (1956).

З професором І.Д. Іваненком студентська молодь того часу знайомилася вже на І-ІІ курсах навчання. Іван Дем'янович викладав навчальні дисципліни «Зоологія хребетних» та «Зоогеографія». У вузах, де він працював (Бердянський, Херсонський, Полтавський педагогічні інститути, Душанбинський університет) та науково-дослідних установах (Всесоюзний науково-дослідний інститут гібридизації і акліматизації тварин в Асканії-Нова, старший науковий співробітник ВІЗР м. Одеса) його пам'ятають, як надзвичайно компетентного зоолога-теріолога, зоогеографа, еколога, таксидерміста.

При першому знайомстві вражала кремезна постать, сивий чуб, сократівське чоло, глибокий погляд цього викладача. Своєрідним був і стиль викладання. Під час лекцій матеріал не задиктовувався, як часто нинішньому поколінню

студентів, а розповідався в повільному темпі. Запам'ятався вислів професора: «Такі то питання по темі лекції висвітлені в підручниках. Я ж буду розповідати Вам про те, чого в підручниках не написано».

Досить оригінальною була і манера прийому усного іспиту із зоології хребетних. На відміну від нинішніх студентів в 1970-ті роки студенти складали не два семестрових іспити, а один за увесь курс навчання після проходження польової практики.

На усний іспит в той час приходили «п'ятірками» (студентська ланка, яка разом виконувала завдання під час навчально-польової практики). На столі професора Іваненка І.Д. знаходився пакет екзаменаційних білетів і програма. Тихим і лагідним голосом він говорив: «Товариші студенти, будь-ласка, дайте Ваші матрикули». Ставив кожному студентові конкретне питання. І без підготовки в тридцять хвилин ми розпочинали по черзі відповідати. В жарт екзамен називали «зоологічним КВК». Скласти його на високу оцінку було нелегко. Адже в будь-яку хвилину відповідаючого студента, якщо він помилявся, зупиняли і просили іншого доповнити, виправити свого колегу. І якщо Ви, боронь боже, «проспали», обдумуючи своє питання, то дискусія з Вами могла тривати впродовж години.

На лабораторних заняттях, які проводив Іван Дем'янович, значна увага приділялась розгляду і препаруванню натуральних об'єктів. Він добре володів практичними навичками таксидерміста і під час практикуму «Виготовлення наочних посібників» передавав їх студентам. Саме так виникли зоологічні композиції «дикий кабан» і «сибірський козеріг», які і нині знаходяться в експозиції навчального музею «Еволюційної зоології» природничого факультету.

Будучи завідувачем кафедри зоології ПДПІ з 1962 по 1974 роки Іван Дем'янович Іваненко приділяв значну увагу науковим засіданням студентського зоологічного гуртка та екскурсіям у природу.

Селянський син, він любив працю на землі. На його зразковій садово-городній ділянці можна було побачити велику різноманітність сортів прекрасних троянд, плодових дерев та городніх культур.

За наукові та викладацькі досягнення в підготовці молодих фахівців І.Д. Іваненко у вересні 1961 року був нагороджений Орденом Трудового Червоного прапора.

Життя професора І.Д. Іваненка обірвалось раптово. 20 листопада 1975 року на 68 році сповнений творчих задумів він пішов з життя. Похований Іваненко І.Д. у Полтаві на центральному цвинтарі.

В пам'яті колишніх учнів та колег професор Іван Дем'янович Іваненко залишився, як непересічна особистість, висококваліфікований фахівець, працьовитий, гуманний, вимогливий до себе і оточуючих. У першому навчальному корпусі ПНПУ встановлено меморіальну дошку присвячену професору І.Д. Іваненку.

КОВАЛЬ АНДРІЙ АНАТОЛІЙОВИЧ

Старший викладач

Народився 21 листопада 1973 року в м. Полтава. З 1981 по 1989 рр. навчався в середній школі №29 м. Полтави. З 1990 року по 1995 рік працював на УПО «Элетроконтакт» м. Полтава. Одночасно навчався в школі робітничої молоді №2 м. Полтава з 1992-1995 роки, де отримав повну середню освіту. З 1995 по 2000 роки навчався в ПДПІ імені В.Г. Короленка де отримав диплом з відзнакою зі спеціальності «Педагогіка і методика середньої освіти. Біологія. Валеологія».

З 2000 року по 2010 рік працював асистентом, а з 2010 року і по сьогодні старшим викладачем кафедри біології та основ здоров'я людини Полтавського національного педагогічного університету. Викладає такі навчальні «Зоологія безхребетних», «Вікова фізіологія і шкільна гігієна», «Валеологія», «Оздоровчі технології», «Гістологія з основами ембріології».

Працював вчителем валеології в ЗОШ №11 м. Полтави 2001-2006 роки.

А 2006-2009 рр. навчався в аспірантурі при кафедрі зоології Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди, науковий керівник доктор біологічних наук А.З. Злотін. Працює над кандидатською дисертацією (тема: «Роль TRPV4 рецепторів у регуляції функцій травного тракту»). Загальна кількість публікацій складає понад 120 наукових та науково-методичних праць. Наукові інтереси: фізіологія людини та тварин, зоологія, методика викладання зоології та фізіології в ВНЗ.

КОНАКОВ МИКОЛА МИКОЛАЙОВИЧ

Кандидат біологічних наук, доцент

Народився 7 серпня 1900 року в м. Бєлгород. Навчався в реальному училищі та в гімназіях міст Арзамаса Горьківської області та Курська. В кінці 1919 року закінчив середню школу і вступив на біологічне відділення Курського ІНО, де провчився до 1923 року, після чого перевівся на зоологічний цикл Воронезького університету. У 1925 році отримав спеціальність ентомолога. Працював в ентомологічному відділі Рамонської селекційної станції. З 1926 по 1929 роки навчався в аспірантурі. У жовтні 1930 року став доцентом хіміко-біологічного факультету Воронезького університету. Ступінь кандидата біологічних наук отримав за сукупністю робіт в 1933 р. З 1933 по 1942 рік завідував там кафедрою ентомології. У серпні 1942 року разом з іншими науковими співробітниками прибув на роботу в в окуповану німцями Полтаву в Інститут кормів, де працював ентомологом, а потім завідувачем відділу захисту рослин від шкідників. 15.11.1943 року за сумісництвом зарахований доцентом педагогічного інституту з курсу дарвінізму. Звільнився в липні 1944 року в зв'язку з призначенням на роботу на Далекосхідну базу АН СРСР. Був учасником Курильської (1946) і Південносахалінської експедицій (1947). Зокрема, досліджував ентомофауну південнокурильських вулканів. Помер у Владивостоці 19.10.1947 р.

КОНОТОП ГЛІБ ІВАНОВИЧ

Кандидат біологічних наук, доцент

Народився в 13 липня 1941 року в селищі Решетилівка Решетилівського району Полтавської області. У 1955 році закінчив Решетилівську семирічну школу №1 і вступив у Писаревщанський ветзоотехнікум 1959 року, Диканського району Полтавської області. Після закінчення технікуму в 1960 році працював зоотехніком відділення радгоспу №10 Сватовського району Луганської області.

Після служби в армії (1960-1963) працював формувальником промкомбінату і дільничним інспектором Інспекції державного страхування у Решетилівці.

З 1964 по 1969 рік навчався в Ужгородському державному університеті, на біологічному факультеті. У 1969 році вступив до аспірантури при відділі загальної і ґрунтової мікробіології Інституту мікробіології і вірусології імені академіка Д.К. Заболотного АН УРСР. З 1972 року по 1979 працював завідуючим лабораторією мікробіології на курорті Трускавець.

У жовтні 1983 року захистив дисертацію на тему: «Вивчення мікрофлори мінеральної води «Нафтуся» в процесі експлуатації Трускавецького родовища».

З 1985 року і до 1996 року Конотоп Г.І. працював на посаді доцента кафедри зоології та заступником декана природничого факультету з навчальної роботи, а з 1997 по 2003 рік – доцентом кафедри медико-біологічних основ фізичного виховання. На кафедрі зоології Гліб Іванович викладав нормативні дисципліни «Зоологія хребетних», «Охорона природи».

КОРЧАН НАТАЛІЯ ОЛЕКСАНДРІВНА

Старший викладач

Народилася 18 травня 1977 року в місті Полтава. В 1992 році закінчила середню школу № 6 м. Полтава і вступила до Полтавського медичного училища на відділення лікувальна справа. В 1996 році закінчила училище, отримавши диплом фельдшера. У березні 1996 року почала працювати медсестрою палати новонароджених в пологовому відділенні ПОКЛ. У серпні 1996 року вступила до Полтавської медичної стоматологічної академії на факультет лікувальна справа.

У 1998 році перевелась до ПДПІ імені В.Г. Короленка на природничий факультет. В цьому ж році була переведена працювати в Полтавський міський пологовий будинок, відділення патології вагітних, акушеркою.

У 2002 році закінчила Полтавський державний педагогічний університет імені В.Г. Короленка і отримала повну вищу освіту за спеціальністю «Педагогіка і методика середньої освіти. Біологія, психологія» та здобула кваліфікацію вчителя біології, валеології та основ екології, практичного психолога у закладах освіти.

З вересня 2002 року почала працювати старшим лаборантом кафедри медико-біологічних основ фізичного виховання і по сумісництву асистентом цієї ж кафедри.

У 2005 році була переведена на посаду асистента кафедри біології людини і тварин. З другого семестру цього ж року була призначена на посаду заступника декана з виховної роботи. Наталія Олександрівна забезпечувала навчальний процес з нормативних дисциплін «Анатомія людини», «Вікова фізіологія та шкільна гігієна», «Основи медичних знань».

У грудні 2008 року вступила до аспірантури інституту свинарства імені О.В.Квасницького НААУ за спеціальністю фізіологія людини і тварин. Тема дисертаційного дослідження: «Культивування поза організмом статевих та соматичних клітин свині за осцилюючих температури та концентрації водневих іонів».

У 2012 році переведена на посаду старшого викладача. У березні 2016 року звільнилася за власним бажанням і нині працює викладачем кафедри анатомії Української медичної стоматологічної академії (УМСА).

КРАТ РУСЛАНА ВОЛОДИМИРІВНА

Асистент

Крат Руслана Володимирівна народилася 31 грудня 1977 р. в с. Писаревщина Диканського р-ну Полтавської обл.

Закінчила Великобудищанську середню школу Диканського району в 1994 році і вступила на навчання до Української медичної стоматологічної академії, де навчалася 1 рік і в 1996 році перевелась на природничий факультет ПДПІ імені В.Г. Короленка, який успішно закінчила в 2000 році.

Працювала лаборантом кафедри ботаніки, методистом заочного відділення природничого факультету, а з 2003 року – асистентом кафедри біології людини і тварин. Викладала навчальні дисципліни «Анатомія людини», «Зоологія хребетних», «Виготовлення наочних посібників», проводячи заняття на належному науково-методичному рівні. У 2009 році звільнилася з займаної посади за власним бажанням і займається підприємницькою діяльністю.

ЛУКІНА АЛЛА МИХАЙЛІВНА

Кандидат біологічних наук, доцент

Народилася 15 квітня 1936 року в м. Дніпропетровску (нині – Дніпро). В 1954 році закінчила Норильську середню школу №1. В цьому ж році вступила на біологічний факультет Київського державного університету, де навчалася впродовж 2-х років, після чого перевелася на навчання до Дніпропетровського державного університету, який і закінчила в 1959 році, отримавши кваліфікацію біолога-зоолога. Залишена на посаді молодшого наукового співробітника при кафедрі гідробіології ДДУ. Без відриву від виробництва закінчила аспірантуру при кафедрі гідробіології під керівництвом професора Г. Мельнікова і у 1967 році успішно захистила кандидатську дисертацію. У липні 1968 року була обрана по конкурсу на посаду старшого викладача кафедри зоології Мордовського університету. З 1970 року вона обрана доцентом кафедри зоології цього ж університету, де і працювала до 1983 р.

З 1983 по 1998 рік Алла Михайлівна працювала доцентом кафедри зоології ПДПІ імені В.Г.Короленка; належному науково-методичному рівні проводила навчальні заняття по зоології безхребетних та зоології хребетних тварин геології. Здійснювала якісне керівництво польовими практиками та курсовими і дипломними роботами.

У творчому доробку Лукіної А.М. понад 40 наукових публікацій.

ЛЮРИН ІГОР БОРИСОВИЧ

Кандидат біологічних наук, доцент, завідувач кафедри (1977-1983 рр.)

Ігор Борисович Люрин народився 20 липня 1936 року в м. Богуслав Київської області. Після закінчення Богуславської середньої школи №2 в 1954 році Ігор Борисович перебуває в лавах Радянської Армії (1955-1958 рр.). В 1958-1963 роках навчався на біолого-хімічному факультеті Ніжинського державного педагогічного інституту, по закінченню якого працює учителем хімії Богуславської восьмирічної школи №4.

В 1964 році він вступає в аспірантуру відділу палеозоології Інституту зоології АН УРСР. В 1967 році після закінчення аспірантури І.Б. Люрин був залишений при Інституті зоології АН УРСР на посаді молодшого наукового співробітника відділу палеозоології. В 1969 році він успішно захистив кандидатську дисертацію (науковий керівник – академік І.Г. Підоплічко). До 1975 року він працює на посаді старшого наукового співробітника відділу палеозоології Інституту зоології АН УРСР.

З 1975 по 1983 рік працює доцентом, а з 1977 року завідувачем кафедри зоології ПДПІ імені В.Г. Короленка. Викладав нормативні дисципліни «Зоологія хребетних», «Геологія», «Охорона природи». Багато уваги приділяв розвиткові і збереженню матеріально-технічної бази кафедри, особисто брав активну участь у зборі і виготовленні колекцій безхребетних тварин (молюски, комахи). Саме з ініціативи Ігоря Борисовича при кафедрі вперше за довгі десятиліття створений куток живої природи, змонтований електронний мікроскоп. Значну увагу приділяв керівництву науково-дослідною роботою студентів.

В 1983 році переводиться на роботу у Переяслав-Хмельницький державний педагогічний інститут, пізніше працює доцентом в Мелітопольському пединституті (створив там геологічний музей), а завершує свою науково-педагогічну діяльність доцентом

кафедри загальної та історичної геології Київського національного університету (1990-2001 рр.).

В доробку доцента Люрина І.Б. 120 наукових публікацій із зоології, палеозоології, стратиграфії, екології, геології, охорони довкілля. Він співавтор 4 наукових монографій та 2 науково-популярних книг «Учням про біоніку», «Як розвивалося життя на Землі».

Колеги відзначають високий професійний рівень Люрина Ігоря Борисовича, компетентність, вимогливість і об'єктивність у ставленні до студентів, толерантність у поводженні з колегами.

Помер 4 липня 2011 року, похований на міському цвинтарі міста Богуслав Київської області.

МІТЧЕНОК ВІКТОР ІВАНОВИЧ

Доктор медичних наук, професор за сумісництвом

Народився 19 листопада 1948 року в селі Орловка Новгород-Сіверського району Чернігівської області. У 1963 році закінчив 8-ми річну школу у селі Ліновиці Прилуцького району. У 1967 році закінчив Прилуцьке медичне училище.

У 1972 році закінчив з відзнакою Полтавський медичний стоматологічний інститут; у 1973-1976 років навчався там же в аспірантурі на кафедрі анатомії людини. Кандидатську дисертацію на тему «Розвиток нервово-м'язових веретен в м'язах дна порожнини рота людини у внутріутробному періоді» захистив у 1978 році. З 1980 року працював асистентом кафедри хірургічної стоматології ПМСІ, одночасово у 1980-1981 роках був сумісником на кафедрі зоології ПДПІ викладаючи навчальний курс «Гістологія з основами ембріологоії». Докторську десертацію на тему «Сіалози та хронічні сіаладеніти в умовах екологічного забруднення фторидами та радіонуклідами» захистив у 1996 році. Його наукова діяльність була сконцетрована на вивчення можливостей застосування кріоконсервованого ембріофетопланцентарного комплексу в лікуванні запально-дистрофічних травматичних уражень, дефектів та деформації голови та шиї.

Автор 140 наукових праць, двох підручників, двох винаходів та 26 рацпропозицій.

В.І. Мітченок раптово помер 24 лютого 2006 року у Полтаві.

НАДВОРНИЙ ВІТАЛІЙ ГРИГОРОВИЧ

Кандидат біологічних наук, доцент

Народився 4 січня 1936 року в селищі шахти Орджонікідзе Нікопольського району Дніпропетровської області. Середню освіту здобув навчаючись впродовж 1944-1954 рр. у Черкаській середній школі №1. З 1954 по 1958 рр. він студент природничого факультету Черкаського державного педагогічного інституту.

По закінченні якого працює вчителем біології і хімії Байбузської середньої школи Черкаської області (1958-1960 рр.). У 1961-1962 роках Надворний В.Г. працював асистентом кафедри зоології Мічурінського пединституту Тамбовської області.

Впродовж 1962-1963 років він асистент кафедри зоології Кременецького пединституту Тернопільської області. У 1963 році Віталій Григорович вступив до аспірантури кафедри ентомології Московського державного університету імені М.В. Ломоносова, яку успішно закінчив у 1965 році. Був направлений на посаду асистента кафедри зоології ПДПІ імені В.Г. Короленка, де і працював до 1968 року. У 1966 році на біологічному факультеті МДУ успішно захистив кандидатську дисертацію на тему «Ковалики Смоленської області та розробка заходів боротьби з ними». У 1967 році отримав вчене звання доцента кафедри зоології ПДПІ.

У 1968 році пройшов по конкурсу на посаду старшого наукового співробітника Українського науково-дослідного інституту захисту рослин МСГ України.

У 1983 році був обраний доцентом кафедри зоології Київського державного педагогічного інституту імені М.Горького де працював до 2002 року.

Віталій Григорович впродовж 25 років був Головою секції «Охорони тваринного світу» при Президії Республіканської Ради Українського товариства охорони природи.

Надворний Віталій Григорович нагороджений Срібною медаллю ВДНГ СРСР за розробку заходів боротьби із дротяниками у Смоленській області.

Надворний В.Г. мав 270 друкованих праць в галузі зоології безхребетних, охорони довкілля, гідрології та гідробіології. Надворний В.Г. здійснив обстеження 43 малих річок України на байдарках, плотах, катамаранах і яхтах. Був науковим керівником комплексної міжнародної Україно-болгарської наукової експедиції «Із варяг у греки». Також брав участь в роботі міжнародної комплексної наукової експедиції по річці Дунай.

Після виходу на пенсію у 2003 році працював в Українському національному еколого-натуралістичному центрі учнівської молоді.

Пішов з життя 16 березня 2011 року, похований у м. Києві.

НЕМІРОВСЬКА АННА МИХАЙЛІВНА

Кандидат біологічних наук, доцент

Народилася в січні 1909 року в с. Кам'янка Київської області.

Після закінчення семирічної вечірньої школи у 1928 році вступила на біологічний факультет Харківського педагогічного інституту професійної освіти, який закінчила у 1932 році.

З 1931 по 1933 рр. працювала в 2-му Медичному технікумі викладачем мікробіології. В 1933-1934 роках викладала біологію у Кобеляцькому педагогічному технікумі.

З 1935 року по вересень 1937 року працювала спочатку лаборантом, а потім асистентом кафедри зоології Полтавського сільськогосподарського інституту. З 1937 по 1941 рік була асистентом кафедри зоології Полтавського педагогічного інституту. У 1941 році евакуювалась у Саратовську область в місто Вольськ, там працювала вчителькою сільського господарства й біології.

З 15 квітня 1944 року, після повернення з евакуації знову приступила до роботи в Полтавському педагогічному інституті, спочатку асистентом, а після захисту кандидатської дисертації спочатку старшим викладачем, а потім доцентом кафедри зоології.

В 1954 році в Харківському університеті Неміровська А.М. захистила кандидатську дисертацію на тему «Екологічна характеристика ентомологічної фауни заливних луків р. Ворскли», після чого в 1957 році їй було присвоєно звання доцента кафедри зоології.

Працювала головою професійного об'єднання природничого факультету, керувала науковим студентським гуртком і методики природознавства. Проводила методичні семінари вчителів-біологів м. Полтави й Полтавської області.

Після виходу на пенсію в 1965 році Анна Михайлівна проводила значну природоохоронну діяльність, очолюючи Полтавський народний університет «Природа» (1968–1990 рр.), факультети якого функціонували на базі первинних організацій товариства охорони природи, при навчальних закладах та виробництвах.

Померла А.М. Неміровська 13 липня 1992 року в м. Казань.

НОВОПИСЬМЕННИЙ СЕРГІЙ АНАТОЛІЙОВИЧ

Кандидат педагогічних наук, асистент

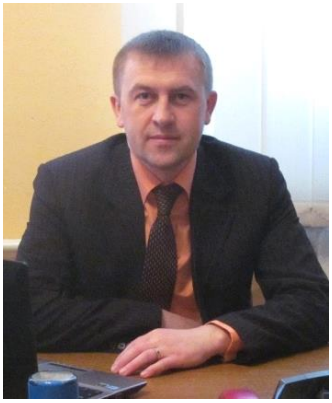

Народився 3 квітня 1978 року в селі Лучки Кобеляцького району Полтавської області в робітничій родині.

Впродовж 1985-1993 рр. навчався у Сокільській загальноосвітній школі.

В 1995 р. закінчив Світлогірську загальноосвітню середню школу.

1995-2000 р.р. – навчався на денному відділенні Полтавського державного педагогічного університету імені В.Г. Короленка який і закінчив за спеціальністю «Педагогіка і методика середньої освіти, біологія і валеологія», кваліфікація вчитель біології, валеології та основ екології.

В 2000-2007 р.р. працював лаборантом кафедри біології людини і тварин Полтавського державного педагогічного університету імені В.Г. Короленка.

В 2002-2012 р.р. працював заступник відповідального секретаря приймальної комісії Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка.

З 2007 року асистент кафедри біології людини і тварин Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка.

З 2009 року заступник декана природничого факультету з виховної роботи Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка.

В 2012-2015 р.р. працював відповідальним секретарем приймальної комісії Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка.

З 2012 р. почав плідно займатися науковою роботою.

У 2016 році успішно захистив кандидатську дисертацію у Кіровоградському державному педагогічному університеті імені Володимира Винниченка на тему: «Формування базових компетентностей майбутніх учителів з основ здоров'я у процесі вивчення професійно орієнтованих дисциплін» за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

В 2016-2018 р.р. навчався на факультеті фізичного виховання Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка який закінчив з відзнакою за спеціальністю «Середня освіта (Фізична культура)», професійна кваліфікація «Спеціаліст середньої освіти (Фізична культура). Вчитель фізичної культури».

У 2018 році вступив до магістратури на факультет філології та журналістики зі спеціальності «Філологія (Германські мови та літературі (переклад включно), перша - англійська)».

По кафедрі біології та основ здоров'я людини Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка забезпечує викладання таких дисциплін як: Загальна теорія спорту; Інноваційні технології навчання основ здоров'я людини; Методика навчання основ здоров'я, валеології та основ медичних знань; Основи здорового способу життя; Основи раціонального харчування; Сучасні методи масажу; Теорія і технологія оздоровчо-рекреаційної рухової активності; Технології створення здоров'язбережувального середовища у ВНЗ; Фізична реабілітація з основами масажу і самомасажу.

Є автором і співавтором 45 навчально-методичних та наукових фахових публікацій.

За багаторічну сумлінну працю, високий професіоналізм, плідну педагогічну діяльність, вагомий особистий внесок у підготовку висококваліфікованих фахівців і наукових кадрів відзначений грамотами та подяками Полтавської обласної ради, Виконавчого комітету Полтавської міської ради та Полтавської обласної державної адміністрації (2009-2015 рр.)

Фахівець у галузі: здорового способу життя, методики навчання основ здоров'я.

ПАЛЯНИЦЯ (СЕМЕНЯКА) ВІРА ІВАНІВНА

Завідувач лабораторії

Народилася Семеняка Віра Іванівна 3 липня 1986 року в м. Полтава у робітничій родині.

В 2003 році закінчила середню школу №38 м. Полтави.

Вищу освіту здобула на природничому факультеті Полтавського державного педагогічного університету, який успішно закінчила у 2008 році, отримавши спеціальність «Вчитель хімії, біології, основ екології і безпеки життєдіяльності»

В цьому ж році вступила до магістратури Полтавського державного педагогічного університету на спеціальність «Управління навчальним закладом», яку закінчила в 2009 році, здобувши кваліфікацію керівника підприємства, установи та організації (у сфері освіти та виробничого навчання).

3 листопада 2007 року і донині Віра Іванівна працює лаборантом кафедри біології людини і тварин. З 2016 року Семеняка В.І. - завідувач навчальної лабораторії кафедри.

ПАЛЯНИЦЯ ОЛЕКСАНДР ВІКТОРОВИЧ

Асистент

Народився Олександр Вікторович Паляниця 3 листопада 1981 року в с. Гутирівка Полтавського району Полтавської області.

В 1999 році з золотою медаллю закінчив Кіровську середню школу Полтавського району.

Вищу освіту здобув в Полтавському державному педагогічному університеті імені В.Г. Короленка, навчаючись на природничому факультеті зі спеціальності «Біологія та практична психологія» протягом 1999-2004 років. Під час навчання у вузі брав активну участь у громадському житті факультету, виконуючи обов'язки профорга. Неодноразовий учасник і призер II етапу Всеукраїнських студентських олімпіад з біології.

З 2004 року — асистент кафедри біології людини і тварин. Забезпечував проведення лабораторних та семінарських занять та навчально-польових практик з курсів «Зоологія безхребетних», «Зоологія хребетних», «Палеозоологія», «Виготовлення унаочнень з зоології», «Природознавство», «Методика викладання природознавства», «Сільськогосподарська ентомологія». Разом з викладачами та лаборантами кафедри брав участь у створенні музею-лабораторії загальної та регіональної геології імені академіка В.І. Вернадського, навчального акваріуму і тераріуму природничого факультету.

В 2008 році вступив на навчання до аспірантури Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди по спеціальності «Ентомологія» (науковий керівник — доктор біологічних наук, професор Злотін А.З.). В останні роки роботи (до 2016 р.) був завідувачем навчальної лабораторії кафедри біології та основ здоров'я людини.

У творчому доробку О.В. Паляниці більше 30 наукових публікацій, з яких один навчально-методичний посібник з грифом МОН України (Гриньова М.В., Паляниця О.В. Природознавство. – Полтава, 2007).

Наукові інтереси: ентомологія (Coleoptera, Orthoptera), екологія комах, методика викладання зоології в вузі.

У 2016 році Паляниця О.В. за власним бажанням звільняється із посади.

ПЕТРИК МИКИТА ІВАНОВИЧ

Кандидат сільськогосподарських наук, доцент,
завідувач кафедри (1945-1962 рр.)

Народився Микита Іванович Петрик 10 вересня 1897 року в с. Великі Сорочинці Миргородського повіту Полтавської губернії в родині селянина-бідняка.

Мальовничі краєвиди побіля Псла відіграли значну роль у формуванні Микити Івановича як майбутнього природознавця, народного вчителя. Після двохрічної церковно-приходської школи у 1916 році він успішно закінчує Великосорочинську учительську семінарію. У розпалі Першої світової війни 19-річного юнака мобілізували до царської армії. Після революції 1917 р. молодий солдат повертається в рідні місця, де працює народним учителем.

Бажаючи підвищити свою кваліфікацію, він в 1920 році поступив до Полтавського інституту народної освіти на природничий відділ. Після закінчення інституту в 1924 році 10 років працював учителем природознавства в школах та технікумі на Дніпропетровщині. В 1934 році М.І. Петрик стає аспірантом Науково-дослідного інституту соціалістичного землеробства в м. Харкові. Тематика його наукових пошуків досить актуальна на ті часи – вивчення шкідників зернових культур і боротьба з ними. Після аспірантури, попрацювавши рік науковим співробітником, Микита Іванович знову повертається на освітянську ниву. З 1937 року він працює завідувачем кафедри Лубенського учительського інституту. У 1939 році він успішно захищає кандидатську дисертацію.

Влітку 1941 року учений вступає бійцем винищувального батальйону, щоб захистити рідну Миргородщину від фашистської навали. Потрапляє у табір військовополонених «Хорольська яма», звідки утекти йому допомагає місцеве населення. Війну Микита Іванович Петрик закінчив у званні старшого сержанта з бойовими нагородами. Після демобілізації в 1945 році Міністерство освіти УРСР направляє його на посаду завідувача кафедри зоології Полтавського державного педагогічного інституту, де він і працює майже 25 років до виходу на пенсію.

1945 р.

Надзвичайно широка і багатогранна педагогічна діяльність Микити Івановича. Спокійний і врівноважений, чудовий лектор, уважний і доброзичливий співрозмовник, він користувався великою повагою своїх колег і вихованців, завжди створював у колективі ділову атмосферу. Багато учнів Микити Івановича з теплотою і повагою згадують його компетентність, справедливу вимогливість, поєднану з батьківською турботою про своїх учнів. В його творчому доробку понад 20 наукових публікацій.

Микита Іванович прожив тривале життя. Помер він у віці 99 років 9 місяців. Світла пам’ять про Микиту Івановича Петрика зберігається в колективі природничого факультету ПНПУ. Пішов із життя М.І. Петрик 7 червня 1997 року і похований на центральному цвинтарі у Полтаві. У першому навчальному корпусі ПНПУ встановлено меморіальну дошку присвячену доценту М.І. Петрику.

ПИЛИПЕНКО СЕРГІЙ ВОЛОДИМИРОВИЧ

Доктор біологічних наук, професор,
завідувач кафедри (з 2016 р. – по теперішній час)

Сергій Володимирович народився 2 березня 1977 року у селищі Варва Варвинського р-ну Чернігівської області в родині службовців. У 1994 році закінчив Великобагачанську середню школу Полтавської області. Мріяв стати лікарем, тому після закінчення школи рік працював санітаром у районній лікарні, щоб здобути стаж роботи для вступу до медичного вишу, але вступив до Полтавського державного педагогічного інституту імені В. Г. Короленка.

З вересня 1995 р. С.В. Пилипенко – студент стаціонарного відділення природничого факультету. Як пригадує Сергій Володимирович, через три роки він зрозумів, що його покликання бути вчителем. Допомогла йому в цьому доцент кафедри педагогічної майстерності Н. М. Пивовар, під керівництвом якої була виконана перша курсова робота.

Після закінчення магістратури у 2001 році залишився працювати асистентом на щойно відкритій кафедрі екології та охорони довкілля, звідки у 2003 році вступив до аспірантури Інституту свинарства імені О. В. Квасницького УААН. У жовтні 2006 року на засіданні спеціалізованої вченої ради цього інституту захистив кандидатську дисертацію зі спеціальності 03.00.13 – фізіологія людини і тварин на тему «Фізіологічне обґрунтування та удосконалення внутрішньоматкового осіменіння свиней», яку виконав під керівництвом доктора біологічних наук, професора, академіка УААН В. Ф. Коваленка.

Після захисту дисертації працював асистентом, а потім доцентом кафедри товарознавства та експертизи продовольчих товарів Полтавського університету споживчої кооперації України. У 2007-2010 рр. – старший викладач кафедри технологій та інтелектуальної власності ПНПУ імені В.Г. Короленка.

З 2010 р. – доцент кафедри виробничо-інформаційних технологій та безпеки життєдіяльності Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка.

Наукові інтереси С. В. Пилипенка пов’язані з вивченням механізмів запальних процесів у шлунково-кишковому тракті, викликаних гіпоцидністю. Опублікував понад 150 наукових та методичних праць, отримав 8 деклараційних патентів та свідоцтво про винахід. У квітні 2015 року в Київському національному університеті захистив докторську дисертацію на тему «Моторна функція шлунково-кишкового тракту в умовах тривалої гіпоцидності шлункового соку та її корекція»(науковий консультант доктор біологічних наук, професор Берегова Тетяна Володимирівна). У червні 2016 року обраний на посаду завідувача кафедри біології та основ здоров’я людини ПНПУ. З появою на кафедрі Сергія Володимировича активізувався біолого-медичний аспект наукових досліджень. У червні 2017 та 2018 років було організовано і проведено Міжнародні науково-практичні конференції на тему «Актуальні проблеми біології та медицини» за участю провідних фахівців у галузі фізіології, медицини та охорони здоров’я з Києва, Харкова, Дніпра, Львова, Чернівців, Полтави.

ПИЛЯВСЬКИЙ БОГДАН РОМАНОВИЧ

Кандидат біологічних наук, доцент

Народився 24 листопада 1931 року в селі Білобожниця Чортківського району Тернопільської області.

Протягом 1950-1955 рр. навчався на біологічному факультеті Чернівецького державного університету за спеціальністю – зоологія хребетних.

Тема кандидатської дисертації – «Екологія мишовидних гризунів високогір'я Українських Карпат (Чорногора)».

Її захист відбувався на засіданні спеціалізованої Вченої ради Інституту зоології АН УРСР у 1967 році.

З 1964 по 1974 рік працював на кафедрі зоології Полтавського державного педагогічного інституту. Викладав навчальні дисципліни методика викладання біології та курс зоології безхребетних. Проводив виїзні польові практики, зокрема на Кримський півострів (Асканія-Нова). З 1974 по 2004 роки працював на посаді доцента кафедри зоології Тернопільського державного педагогічного інституту, де викладав курс зоології хребетних. З 1982 р. був обраний на посаду завідувача кафедри зоології Тернопільського державного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, на якій пропрацював до 1998 року. Був науковим керівником дисертаційних кандидатських робіт з тем: «Мишовидні гризуни Західного Поділля» та «Екологія земноводних та плазунів Опілля», «Мишоподібні гризуни НПП «Сколівські Бескиди», які були успішно захищені.

Відзначений 22 грамотами-подяками: за роботу на курсах підвищення кваліфікації вчителів, за наукову роботу по підготовці педагогічних кадрів, за успіхи в науково-дослідній роботі. В 1986 році нагороджений медаллю «Ветеран праці», а у 2002 році – медаллю «Захисник Вітчизни». Загальна кількість наукових публікацій – 96.

З 2004 року перебував на заслуженому відпочинку.

Богдан Роман Пилявський останні роки жив у Києві, де й помер 10 червня 2010 року.

ПУЧКОВСЬКИЙ СЕРГІЙ ЮХИМОВИЧ

Доктор біологічних наук, професор, завідувач кафедри (1943-1945 рр.)

Народився 12.06.1872 року в місті Чернігів. Закінчив Юр'ївський (Тартуський) ветеринарний інститут (1893); там же розпочав працювати помічником прозектора, прозектором, приват-доцентом по кафедрі анатомії. У 1894 р. захистив дисертацію «О развитии и местонахождении вкусовых почек», ставши магістром ветеринарії. Із 1910 р. – професор, завідувач кафедрою операційної хірургії Юр'ївського університету. У 1918-1921 рр. – професор, завідувач кафедри анатомії Новочеркаського ветеринарного інституту. З 1921 р. професор, завідувач кафедри гістології та ембріології, декан медичного факультету (1923-1925), ректор (1925-1927) Воронезького державного університету, а також професор, завідувач кафедри гістології та ембріології, ректор (1927-1930) Воронезького зооветеринарного інституту.

У перші два роки після визволення Полтави (з 22.10.1943) С.Ю. Пучковський працював у Полтавському педагогічному інституті: завідував кафедрою зоології; викладав курси анатомії, гістології з основами ембріології.

Батько вченого-монголознавця Леоніда, і фахівця з колоїдної хімії Сергія Пучковських. Сфера наукових інтересів: анатомія, гістологія, ембріологія.

Із 13.09.1945 р. перейшов на пенсію за інвалідністю і повернувся до Воронежа, де 18.08.1948 р. закінчився його життєвий шлях.

Укладач: Л.М. Булава

ПІЩАЛЕНКО МАРИНА АНАТОЛІЇВНА

Старший викладач кафедри в 1995-1996 рр.

Народилася 22 січня 1965 року в м. Полтаві, в сім'ї службовців. З 1972 до 1982 рік навчалася у середній школі №27 і закінчила її з відзнакою. Впродовж 1982-87 років навчалася на природничому факультеті ПДПІ.

З 1987 по 1994 рік працювала вчителем біології і хімії в гімназії №32 м. Полтави.

З 1995 року Піщаленко М.А. - старший викладач кафедри зоології, забезпечувала викладання курсу «Анатомія людини». У 1996 році вона поступає до аспірантури Полтавського державного сільськогосподарського інституту (науковий керівник професор Писаренко В.М.).

Успішно захистила кандидатську дисертацію на тему «Аналого-статистичний метод прогнозу розмноження основних шкідників пшениці в Полтавській області» на засіданні спеціалізованої ученої ради Харківського державного аграрного університету у березні 2000 року. З 2008 року вона працює доцентом кафедри захисту рослин Полтавської державної аграрної академії. У творчому доробку Піщаленко М.А. понад 60 наукових публікацій.

ПОДПАЛА (РОМАН) ВІКТОРІЯ ВАЛЕРІЇВНА

Асистент у 1997 – 2003 рр.

Народилася 1 березня 1973 року у місті Полтаві. Закінчила середню школу № 9 м. Полтави та навчання на природничому факультеті ПДПІ у 1997 році з відзнакою. Була залишена на посаді асистента кафедри зоології де працювала до 2003 року. В цей період викладала курси «Соціоекології», «Вікової фізіології та шкільної гігієни», «Анатомії людини», «Антропології», «Зоології хребетних тварин», «Валеології», проводила польові та методичні практики.

Під час роботи на кафедрі зоології з 1997 по 1998 роки приймала активну участь над обробкою та монтажем першої зали музею «Еволюції тварин», що був створений членами кафедри. З 1998 року разом з доцентом кафедри біології людини і тварин Бобрицькою В.І. приймала участь у розробці практичного курсу «Валеології» та «Вікової фізіології та шкільної гігієни», а у 2000 році у співавторстві був виданий зошит-практикум для студентів з курсу «Вікової фізіології та шкільної гігієни».

Навчалася в аспірантурі кафедрі анатомії, фізіології та шкільної гігієни при Національному педагогічному університеті ім. М.П.Драгоманова (м. Київ) за спеціальністю фізіологія людини і тварин (займалася проблемою «Розумово працездатності та психофізіологічних аспектів втоми студентів» у межах дисертаційного дослідження).

З 2003 року працювала на кафедрі хімії Полтавського університету економіки і торгівлі. Викладала навчальні дисципліни «Хімія і методи дослідження сировини та матеріалів», «Аналітична хімія», «Фізична і колоїдна хімія».

Після закриття кафедри хімії ПУЕТ – учитель хімії і біології Полтавської спеціалізованої школи-інтернату №2 та Полтавського базового медичного коледжу.

ПОЖАРОВ (РУДЕНКО) ОЛЕГ МИКОЛАЙОВИЧ

Асистент

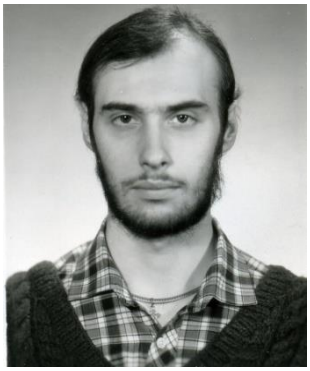

Народився 21 вересня 1972 року в м. Магадан. У 1989 році закінчив середню школу.

З 1989 по 1992 рік Пожаров О.М. працює завідувачем зоомузеєм в місті Коростишев. У 1992-1994 роках - спеціалістом по охороні оточуючого середовища в Коростишеві.

У 1994 році Пожаров О.М. поступив на навчання на природничий факультет ПДПІ, який закінчив екстерном в 1997 році. Олег Миколайович добре володів навиками таксодермії і по закінченні вузу був залишений при кафедрі зоології як лаборант і асистент. Пожаров О.М. приклав значні зусилля для розширення і збагачення експозицій навчального музею Еволюційної зоології. У 2003 році він звільнився за власним бажанням. Нині займається підприємницькою діяльністю.

ПОПЕЛЬНЮХ ВІКТОР ВАСИЛЬОВИЧ

Кандидат біологічних наук, доцент

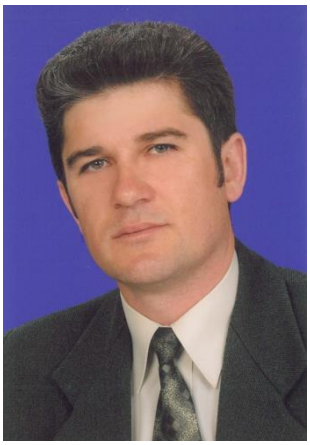

Віктор Васильович народився 9 серпня 1962 року в смт. Котельва Полтавської області в родині службовців. Після закінчення Котелевської СШ №1 ім. С.А. Ковпака у 1979 році вступив на природничий факультет. Ще учнем захопився орнітологією, а тому одразу після вступу до інституту продовжив наукові дослідження під керівництвом доцента Полтавського сільськогосподарського інституту (нині Полтавської державної аграрної академії) кандидата біологічних наук Б. О. Голова. Упродовж чотирьох польових сезонів Віктор проводив збір наукового матеріалу для дипломної роботи – «Орнітофауна пониззя р. Ворскла», яка успішно була захищена у 1984 році. Неодноразово брав участь у наукових конференціях та семінарах різних рівнів.

Після закінчення вишу у 1984 році Віктор Васильович служив у Збройних Силах Забайкальського військового округу. Після демобілізації у званні лейтенанта запасу навесні 1986 року за запрошенням адміністрації Нижньосвірського державного природного заповідника (Росія) працював науковим співробітником. У 1987 році був учасником міжнародного орнітологічного конгресу, який проходив у м. Ленінград. У цей час коло його інтересів концентрувалося навколо вивчення міграцій птахів. Він брав участь у здійсненні масових відловів та їх кільцюванні. Щорічно на орнітологічній станції, на якій працювали орнітологи з Росії, Карелії, Болгарії, Німеччини, Прибалтики, відловлювали та кільцювали понад 25 тисяч особин 150 видів птахів. Співавтор атласу міграцій птахів Ленінградської області за даними кільцювання, який був опублікований у 1995 році. Працюючи науковцем, Віктор Васильович багато фотографував тварин. Його фотороботами ілюстровані книги, зокрема із серії – «Заповідники Росії», буклети та обкладинки журналів як вітчизняних, так і зарубіжних видань.

У 1994-1997 роках В. В. Попельнюх – аспірант Карельського наукового центру Російської Академії Наук. Після завершення навчання захистив кандидатську дисертацію на тему «Экология камышевок рода Acrocephalus в Юго-Восточном Приладожье». Керівник дисертаційного дослідження – В.Б. Зимін, головний науковий співробітник Карельського наукового центру РАН, доктор біологічних наук, професор. Згодом дисертація була опублікована у вигляді монографії у працях С.-Петербурзького товариства природодослідників, декілька екземплярів якої товариство відіслало до бібліотеки Конгресу

США.

Наприкінці 2002 року Віктор Васильович відгукнувся на запрошення науковців кафедри екології та охорони довкілля Полтавського педуніверситету працювати викладачем на кафедрі та очолити регіональний ландшафтний парк «Нижньоворсклянський». Тому з 10 січня 2003 року він спочатку асистент, а з листопада цього ж року – доцент кафедри. З 1 березня 2003 року Кобеляцька районна рада своїм рішенням призначила В. В. Попельнюха директором парку.

У 2005 році В. В. Попельнюх пройшов переатестацію і за рішенням спеціалізованої вченої роди Інституту зоології ім. І.І.Шмальгаузена НАН України йому присуджено науковий ступінь кандидата біологічних наук зі спеціальності «зоологія». За результатами захисту він отримав запрошення на роботу до Інституту зоології та в докторантуру, але відмовився від цієї пропозиції.

Очолюючи впродовж дев'яти років ландшафтний парк «Нижньоворсклянський», Віктор Васильович активно займався науковою, природоохоронною та еколого-просвітницькою роботою. Він був одним із ініціаторів створення першого на Полтавщині еколого-просвітницького центру на території парку, який розпочав розбудовуватися під його керівництвом у 2009 році за сприяння Всеукраїнського Фонду місцевого самоврядування.

У квітні 2011 року Віктор Васильович переведений на посаду доцента кафедри біології людини і тварин, яка з 1 вересня 2011 р. перейменована на кафедру біології та основ здоров'я людини. Впродовж 5 років був заступником декана з природоохоронної та еколого - просвітницької роботи.

Віктор Васильович – автор та співавтор понад 100 наукових, природоохоронних, еколого-просвітницьких, методичних публікацій та декількох монографій. Серед найвідоміших (написані у співавторстві) «Нижне-Свирский заповедник» (2001 р.) і «Экология камышевок рода Acrocephalus в Юго-Восточном Приладожье» (2002 р.).

РИБАЛКА (ПОНОМАРЕНКО) ОЛЕНА ЯКІВНА

Кандидат педагогічних наук, доцент

Олена Яківна Рибалка (дівоче прізвище – Пономаренко) народилася 9 вересня 1951 року в с. Червона Слобідка Лохвицького району Полтавської області.

З 1966 по 1969 р. навчалася в Лохвицькому медичному училищі, після закінчення якого з 1969 по 1973 р. працювала медичною сестрою в Дейкалівській дільничній лікарні Зіньківського району Полтавської області. З 08.1973 по 08.1978 р. – хірургічна медсестра в Полтавському гарнізонному госпіталі. З 09.1978 по 08.1979 р. – медсестра в середній школі №13 м. Полтави.

З 09. 1979 р. по 06.2015 р. працювала у ПНПУ імені В.Г.Короленка: у 1979-1986 рр. – лаборант кафедри цивільної оборони і підготовки медичних сестер запасу; після закінчення у 1986 р. заочного відділення природничого факультету – викладач, а з 1988 р. – старший викладач названої кафедри.

Науковою роботою О. Я. Рибалка почала займатися з 1996 року під керівництвом доцента Моргуна В. Ф. Науковим керівником дисертаційного дослідження на тему «Формування готовності студентів біологічних факультетів до виховання у підлітків культури міжстатевих стосунків» (захищеного в 2005 р.) була доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогічної майстерності М.В. Гриньова.

У 2001 році Олена Яківна перейшла працювати на новостворену кафедру екології та охорони довкілля природничого факультету ПДПУ імені В.Г. Короленка (спочатку на посаді старшого викладача, а після захисту кандидатської дисертації – доцента). Викладала курси : «Валеологія» (для студентів усіх факультетів і спеціальностей»), «Вікова фізіологія та

валеологія», «Екологія людини», «Основи медичних знань». Керувала валеологічною та педагогічними практиками студентів природничого факультету.

Активно займалася громадською діяльністю. Обіймала посаду голови Червоного Хреста ПДПІ (понад 25 років) організовувала забір донорської крові, керувала волонтерськими групами зі студентів по догляду за одинокими хворими людьми, профілактико девіантної поведінки, профілактикою ВІЛ/СНІДу тощо. За цю діяльність нагороджена вищою нагородою Товариства Червоного Хреста України «Почесна відзнака».

Очолювала методичну раду природничого факультету, була керівником педагогічного експерименту всеукраїнського рівня «Здоров'язберігаючі технології як умова формування культури здоров'я учнів загальноосвітнього навчального закладу»; проводила методичні семінари для вчителів м. Полтава та Полтавської області щодо формування у підлітків культури міжстатевих стосунків.

Має понад 80 друкованих праць переважно валеологічної тематики.

У 2015 р. звільнилася з роботи у зв'язку з виходом на пенсію. Мешкає в м. Полтава.

РИБАЛКО ЛІНА МИКОЛАЇВНА

Асистент під час роботи в ПНПУ, доктор педагогічних наук у наш час

Народилася Ліна Миколаївна 6 серпня 1975 р. у м. Кобеляки Полтавської області в родині службовців. У 1992 р. закінчила зі срібною медаллю Кобеляцьку середній школі № 2, працювала у 1992-1993 н.р. старшою піонервожатою в Кіровській неповній середній школі Кобеляцького району Полтавської області. На стаціонарному відділенні природничого факультету за спеціальністю «біологія та хімія» навчалася у 1993-1998 роках. Після отримання диплома з відзнакою, працювала асистентом кафедри зоології ПДПУ імені В.Г.Короленка. У 1999 році до її обов'язків ввійшла робота методиста-куратора заочної форми навчання студентів природничого факультету.

З 2000 року, працюючи науковим співробітником лабораторії інтеграції змісту шкільної освіти Інституту педагогіки АПН України, почала свою наукову роботу з дослідження технологій інтеграції шкільної біологічної освіти. У 2008 році у Інституті педагогіки АПН України (м. Київ) захистила кандидатську дисертацію на тему «Наступність у формуванні цілісних знань про живу природу в учнів 5-7 класів» за спеціальністю 13.00.09 – «теорія навчання». Науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України, директор Науково-методичного центру інтеграції змісту освіти НАПН України, завідуюча лабораторією інтеграції змісту освіти Інституту педагогіки В. Р. Ільченко.

У 2009 році Ліна Миколаївна призначена на посаду старшого наукового співробітника лабораторії інтеграції змісту освіти Інституту педагогіки НАПН України.

У 2012 р. вступила до докторантури Інституту педагогіки НАПН України, яку закінчила достроково, успішно захистивши 2.07.2015 р. докторську дисертацію на тему «Дидактичні основи навчання природничих предметів на засадах еколого-еволюційного підходу в загальноосвітніх навчальних закладах» за спеціальністю 13.00.09 – «теорія навчання» (науковий консультант – О. М. Топузов, доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, заслужений діяч науки і техніки України, директор Інституту педагогіки НАПН України).

Після захисту дисертації працювала провідним науковим співробітником відділу біологічної, хімічної та фізичної освіти Інституту педагогіки НАПН України (за основним місцем роботи), де продовжує працювати за сумісництвом. Зараз Ліна Миколаївна – професор кафедри фізичного виховання, спорту та здоров'я людини Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка.

За активну та плідну наукову діяльність у 2006-2008 рр. Л.М. Рибалко була удостоєна іменної стипендії Кабінету Міністрів України як молодий учений. Нагороджена Почесною грамотою Національної академії педагогічних наук України (2011 р.), подякою Національного центру «Мала академія наук України» МОН України (2013 р.), Почесною грамотою Інституту педагогіки НАПН України (2014 р.), подякою Управління інфраструктури та туризму Полтавської облдержадміністрації (2017 р.).

Ліна Миколаївна член спеціалізованої вченої ради Інституту педагогіки НАПН України по захисту кандидатських дисертацій зі спеціальності 13.00.02 – теорія і методика навчання хімії, географії, біології. Також вона входить до складу редакційної колегії міжнародного наукового журналу «The unity of Science: International scientific professional journal» (Австрія, Вена), міжнародного журналу «European Journal of Education and Applied Psychology» (Австрія, Вена) і міжнародного наукового журналу «International scientific journal» (Україна, Київ).

Л.М. Рибалко автор та співавтор понад 200 наукових праць, серед яких 3 монографії, 10 підручників з біології для учнів 6-11 класів та з природознавства для учнів 6 кл. і 10 кл. (3 – мають гриф МОН України), 10 навчальних посібників з біології та природознавства для учнів 7-10 класів (2 – мають гриф МОН України) і 3 методичні посібники для вчителів тощо.

РОГОЗІНА (МАТВІЙЧЕНКО) МАРІЯ ІВАНІВНА

Асистент

Марія Іванівна Матвійченко народилася 15 лютого 1903 року в м. Полтава, у родині службовців (була внучкою запорізького козака Йосипа Негребецького).

У 1914 році вступила в полтавську Маріїнську гімназію, де провчилася 6 років (повний курс – 7 років). У 1920 р. поступила в педагогічну школу ім. Драгоманова (в подальшому – педтехнікум) у Полтаві, яку закінчила у 1922 р., після чого три роки працювала вихователем в дитячому будинку.

У 1925-1929 р. навчалася й закінчила Полтавський інститут народної освіти (природничу секцію), отримавши кваліфікацію вчителя старшого концентру семирічки. За направленням до 1931 р. працювала учителем біології в селищі Нові Санжари Полтавської області.

У 1930 р. вийшла заміж і змінила прізвище на Рогозіна. 09.1931 по 11.1938 викладала хімію і біологію на робітничому факультеті при Полтавському інституті інженерів сільськогосподарського будівництва (тепер – ПНТУ імені Ю. Кондратюка), з 20.03.1933 – і на робітфаці педінституту.

З 1936 по 1938 як сумісник, а в 1938-1941 і 1944-1958 рр. в штаті працювала асистентом кафедри зоології Полтавського державного педагогічного інституту, викладаючи практичні курси «Анатомії людини», «Фізіології людини і тварин», «Гістології». В роки німецької окупації була в Полтаві. З 10.1943 по 10.1944 р. працювала вчителем природничих дисциплін в школі №4.

Пропрацювавши в сумі понад два десятиліття в педінституті, вийшла на пенсію за віком 01.09.1958 р. У 1960-х роках час від часу працювала на кафедрі (на умовах погодинної оплати). Відійшла у Вічність 20 жовтня 1989 року.

М.І. Рогозіна проводила лабораторні заняття на високому методичному рівневі. 1956 рік

Цікаво, що доньки і онуки Марії Іванівни тісно пов'язані з педагогічною професією і нашим ЗВО. Зокрема, її онука Кононович Тетяна Олександрівна – кандидат фізико-математичних наук, доцент кафедри математичного аналізу та інформатики ПНПУ імені В.Г. Короленка.

Укладачі: Буйдін В.В., Булава Л.М.

САРИЧЕВА МАРІЯ МИХАЙЛІВНА

Кандидат біологічних наук, доцент, завідувач кафедри (1983-1996 рр.)

Народилась Марія Михайлівна Саричева 20 червня 1937 року в родині військового, який був репресований, в зв'язку з чим була віддана в дитячий притулок.

19 січня 1940 року була удочерена родиною коваля М'якушко Михайла Максимовича та домогосподарки М'якушко Марії Григорівни, які присвятили своє життя її вихованню та освіті.

Закінчила середню школу №69 в м. Полтаві. Потім вступила до Полтавського сільськогосподарського інституту на зоотехнічний факультет, де вивчення сільськогосподарських тварин спонукало її до бажання глибокого пізнання їх організму. В студентські роки проявила зацікавленість до вивчення на більш високому рівні фізіології та біології тварин і людини.

Після закінчення інституту була направлена на роботу в Запорізьку область на посаду зоотехніка, де брала участь у вдосконаленні процесів вирощування сільськогосподарських тварин та одержання продукції високого ґатунку.

В зв'язку з народженням дочки знову повернулась до Полтави, де працювала завідуючою Всесоюзними курсами по штучному осіменінню тварин при Полтавському сільськогосподарському інституті.

З 1961 по 1963 рік була відряджена за рекомендацією Міністерства сільського господарства в Монгольську Народну Республіку для роботи в якості зоотехніка та консультанта по створенню нової чамарської породи овець для килимового виробництва.

Після закінчення відрядження продовжувала працювати в Полтавському сільськогосподарському інституті.

30 квітня 1964 року була зарахована до аспірантури по спеціальності «фізіологія сільськогосподарських тварин» Полтавського науково-дослідного інституту свинарства.

Науковим керівником Саричевої М.М. був всесвітньовідомий учений-фізіолог, Герой соціалістичної праці, академік Олексій Володимирович Квасницький.

Після закінчення аспірантури була зарахована на посаду молодшого наукового співробітника інституту свинарства.

Дисертацію на тему: «Вплив вітаміну **А** та комплексу вітамінів **А** і **С** на генеративну функцію яєчників свиноматки» захистила у Київській сільськогосподарській академії 14 квітня 1969 року, після чого їй було присвоєно наукову ступінь кандидата біологічних наук.

До 1981 року працювала старшим науковим співробітником лабораторії фізіології при ПНДІ свинарства в лабораторії, яку очолював О.В. Квасницький.

В березні 1981 року була обрана за конкурсом на посаду доцента кафедри зоології Полтавського державного педагогічного інституту імені В.Г. Короленка, а в 1983 році переведена на посаду завідуючої кафедрою зоології, на якій працювала до 1996 року. З 1996 по 1999 рік працювала на посаді доцента кафедри. Викладала такі нормативні дисципліни: «Гістологія та ембріологія», «Охорона природи», «Фізіологія людини і тварин».

За весь період наукової та викладацької діяльності творчий доробок доцента Саричевої М.М. складає 47 наукових публікацій та 1 авторське свідоцтво на винахід.

Паралельно з викладацькою та науковою роботою виконувала значний об'єм громадсько-корисної діяльності (була куратором студентських груп, учасником художньої самодіяльності), активно сприяла збагаченню матеріально-технічної бази кафедри.

Під керівництвом доцента Саричевої М.М. багато часу кафедра приділяла роботі з обдарованими учнями, які потім ставали переможцями обласних і республіканських олімпіад по біології. Такі учні були рекомендовані для навчання в педагогічному інституті.

Здійснювала якісне керівництво курсовими та дипломними роботами студентів, виконавці більшості яких в подальшому зайнялися науковою роботою і зараз мають наукові ступені і звання.

Марія (Майя) Михайлівна Саричева і нині підтримує активні зв'язки з колективом кафедри біології людини і тварин, передаючи життєвий досвід молодому викладацькому поколінню.

СЕВЕРЧЕНКО МИКОЛА ОЛЕКСІЙОВИЧ

Кандидат медичних наук, доцент

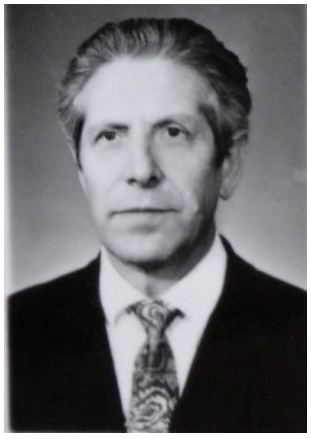

Народився 6 липня 1925 року в м. Макіївка Донецької області в робітничій родині.

З 1938 по 1941 рр. навчався у фельдшерсько-акушерській школі. Після закінчення працював фельдшером на шахті «Кочегарка» м. Горлівка. Під час окупації був відправлений на роботи в Німеччину. Після повернення на батьківщину працював секретарем начальника шахтоуправління №9 в м. Макіївці.

В 1946 році вступив до Донецького медичного інституту. У 1951 році після закінчення працював у лікарні №3 м. Ново-Горлівка лікарем-невропатологом. У 1953 році призначений завідуючим неврологічним відділенням 2 міської лікарні.

З 1955 по 1958 рр. навчався в аспірантурі при Українському науково-дослідному психоневрологічному інституті. У 1959 році переїхав у Полтаву і працював у обласній лікарні завідуючим неврологічним відділенням. У 1962 році захистив кандидатську дисертацію на здобуття ученого ступеня кандидата медичних наук.

З 1964 по 1990 роки Микола Олексійович працював доцентом кафедри зоології ПДПІ, викладаючи нормативні дисципліни «Гістологія з основами ембріології», «Фізіологія людини і тварин».

Колеги відзначають високий професійний рівень підготовки, пунктуальність, вимогливість і об'єктивність у взаєминах з колегами та студентами.

Помер Микола Олексійович Северченко у вересні 1993 року і похований на міському цвинтарі Полтави.

СЕРДЮК ОЛЕГ ГЕОРГІЙОВИЧ

Кандидат сільськогосподарських наук, доцент,
завідувач кафедри (1996-1999 рр.)

Народився 3 листопада 1961 року в с. Соколів Золотопотоцького району Тернопільської області в родині службовців.

Середню освіту отримав у середній загальноосвітній школі № 26 міста Полтави у 1979 році. В шкільні роки захоплювався палеонтологією, зоологією, проявляв цікавість до астрономії та радіотехніки. Крім цього з задоволенням читав художню літературу, переважно твори письменників в жанрі наукової фантастики.

В 1979 році вступив до Полтавського сільськогосподарського інституту. В 1984 році закінчив зооінженерний факультет зазначеного вузу і був направлений на роботу у відділ тваринництва Полтавського НВО «Еліта» на посаду молодшого, а пізніше старшого наукового співробітника.

З 1987 по 1990 роки навчався в аспірантурі при Інституті свинарства УААН за спеціальністю «Розведення, селекція та відтворення с.-г. тварин». Працюючи над темою своєї основної наукової роботи, активно займався й польовими дослідженнями з палеонтології, що пізніше знайшло своє відображення в ряді наукових праць.

Після закінчення аспірантури залишився працювати на посаді старшого наукового співробітника лабораторії гібридизації Інституту свинарства УААН. В цей час вів плідну наукову роботу по створенню нової спеціалізованої м'ясної лінії свиней. За проведену роботу в 1994 році було отримано авторське свідоцтво на селекційне досягнення в галузі тваринництва.

Поряд з активною науково-дослідницькою роботою виконував обов'язки вченого секретаря спеціалізованої вченої ради з захисту дисертацій на здобуття вченого ступеню кандидата наук при Інституті свинарства УААН.

В 1994 році перейшов на викладацьку роботу до Полтавського сільськогосподарського інституту. Починаючи з 1996 року викладач природничого факультету Полтавського державного педагогічного університету. Працюючи викладачем обіймав посади завідувача кафедри зоології з 1996 по 1999 роки та доцента кафедри біології людини і тварин з 1999 року по сучасний час.

На кафедрі викладав навчальні курси з зоології безхребетних, палеозоології, гістології, гідробіології, тваринництва та основ фермерського господарства для студентів природничого факультету. Автор більше 50 наукових та навчально-методичних праць переважно в області палеонтології та тваринництва.

За період праці у вузі брав активну участь в створенні музеїв еволюційної зоології та палеозоології хребетних кафедри біології людини і тварин. Виконував громадські обов'язки куратора «Музею палеозоології хребетних». За багаторічну сумлінну працю, вагомий вклад у підготовку висококваліфікованих спеціалістів та плідну науково-педагогічну діяльність у 1999 році був нагороджений Почесною грамотою Полтавської обласної ради.

Помер внаслідок тяжкої хвороби 18 серпня 2010 року і похований на Розсошанському цвинтарі Полтави.

СКЛЯР В'ЯЧЕСЛАВ ЄПІФАНОВИЧ

Кандидат біологічних наук, доцент

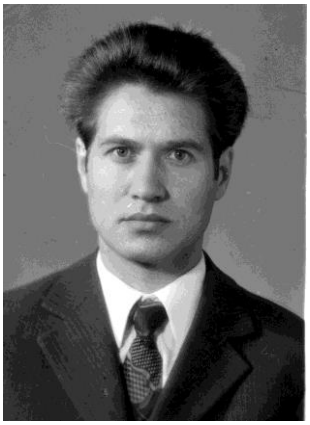

В'ячеслав Єпіфанович Скляр народився 3 травня 1939 року в селі Рязанка Покрово-Морфинського району Тамбовської області в родині службовця. У 1957 році закінчив Рязанську середню школу. І вступив на біологічний факультет Семипалатинського педагогічного інституту, а в 1960 році за сімейними обставинами перевівся на 4 курс Мічурінського педагогічного інституту, який і закінчив у 1962 році.

Трудову діяльність Скляр В.Є. розпочав учителем біології і хімії, а потім директором середньої школи у школах Липецької області. З 1965 по 1967 рік працював учителем біології в сш №4 в м. Добропілля Донецької області. У 1967-70 рр. він аспірант при кафедрі зоології Донецького державного університету. По завершенню аспірантури в 1972 році успішно захищає кандидатську дисертацію з акарології. До 1973 року В'ячеслав Єпіфанович працює в ДНУ викладаючи курси «Зоологія безхребетних», «Медична ентомологія» та «Акарологія».

З 1974 по 1990 рік працював на посаді доцента кафедри зоології ПДПІ. Одночасово в 1975-79 роках В'ячеслав Єпіфанович виконував обов'язки проректора по заочній освіті. Працюючи доцентом кафедри зоології Скляр В.Є. забезпечував викладання нормативних дисциплін «Методика викладання біології», здійснював керівництво курсовими та дипломними роботами, навчально-польовою практикою з зоології безхребетних. У творчому доробку Скляра В.Є. більше 40 наукових публікацій.

Помер В'ячеслав Єпіфанович Скляр 20 травня 2015 року і похований на міському цвинтарі Полтави.

СЛЮСАР МИКОЛА ВОЛОДИМИРОВИЧ

Кандидат біологічних наук, доцент

Народився 2 лютого 1954 року в селі Лисятичі Стрийського р-ну Дрогобицької області в родині службовців.

Середня школа №32 м. Полтави (1961-1964 рр.) та середня школа №24 цього ж міста (1965-1971 рр.). Зацікавлення в шкільні роки: література, спорт, рибальство, полювання, біологія, фізика.

Вищу освіту отримав на біологічному факультеті Харківського національного університету (1975-1980 рр.). Успішність навчання: з дисциплін біологічного та хімічного циклів – висока; з решти предметів – достатня для отримання стипендії; у громадській діяльності успіхів не мав. Зацікавлення в ці роки: в біології – теріологія та орнітологія; крім того – полювання та фотополювання, рибальство, література, піший та водний туризм. Аспірантура в інституті зоології НАН України (1989-1991 рр.) під науковим керівництвом д.б.н. Воїнственського М.А..

Трудову діяльність розпочав учнем а потім токарем у механічному цеху Полтавського авто-агрегатного заводу (1971-1972 рр.); перерва на службу в рядах збройних сил СРСР (1972-1974 рр.) та на навчання в університеті (1974-1980 рр.); після чотиримісячної спеціалізації в Середньоазійському протичумному інституті працював зоологом-паразитологом Чапаєвського відділення Уральської протичумної станції (1980-1983 рр.); з кінця 1983 р. і до сьогодні (за винятком трирічної перерви на навчання в аспірантурі) працює на кафедрі зоології нині біології та основ здоров я людини Полтавського національного педагогічного інституту університету спочатку асистентом кафедри, а потім доцентом цієї ж кафедри.

Впродовж цього часу викладав зоологію хребетних, фізіологію людини і тварин, загальну екологію та екологію тварин, соціоекологію, читав спецкурси «Актуальні проблеми зоології» та «Орнітологія». Останні роки читає курс зоології хребетних, веде лабораторно-практичні заняття та польову практику з цієї дисципліни. У творчому доробку Слюсаря М.В. понад 100 наукових публікацій.

Наукові інтереси торкаються питань фауністики, екології та екоморфології птахів, заповідної справи. У 1996 г. захистив кандидатську дисертацію на тему «Биологические циклы славок (p. Sylvia) в условиях Лесостепи Украины» в Інституті зоології НАН України під керівництвом професора М.А. Воїнственського.

СОКОЛОВ АНДРІЙ БОРИСОВИЧ

Кандидат геолого-мінералогічних наук, доцент

Народився Андрій Борисович Соколов 27 січня 1963 року в м. Орську Оренбурзької області у родині службовців.

Середню освіту отримав, навчаючись впродовж 1970-1980 років в середній школі №2 м. Полтави.

По закінченню середньої школи вступив на природничий факультет Полтавського державного педагогічного інституту, який з відзнакою закінчив у 1985 році, отримавши кваліфікацію учителя біології і хімії.

Трудовий шлях розпочав учителем біології середньої школи №2 м. Полтави. В 1985-1987 роках перебував у лавах Радянської Армії. Після демобілізації знову працює учителем хімії та трудового навчання в СШ №2 м. Полтави. З 1989 по 1991 рік навчається в аспірантурі відділу мезозою Інституту геологічних наук АН УРСР. В 1991 році на засіданні спеціалізованої ради ІГН АН УРСР успішно захистив кандидатську дисертацію на тему «Верхньокрейдові форамініфери Правобережної частини Дніпровсько-Донецької западини» (науковий керівник професор Д.Є. Макаренко). В цьому ж році розпочав працювати викладачем та доцентом кафедри зоології ПДПІ. Андрій Борисович викладав нормативні навчальні дисципліни «Геологія», «Зоологія безхребетних», «Охорона природи». Як молодий перспективний науковець в грудні 1992 році Соколов А.Б. вступає до докторантури ІГН НАНУ.

На даний час А.Б. Соколов займається підприємницькою діяльністю.

СТРАШКО ОЛЕКСАНДРА ЯКІВНА

Старший препаратор

Олександра Яківна Страшко народилася 18 червня 1931 року у м. Полтаві у робітничий родині. Середню освіту здобувала з 1939 до 1949 року. З 1951 до 1958 рік працювала копірувальницею на Полтавському турбомеханічному заводі. З 1965 працювала архіваріусом на Приладобудівельному заводі.

З 1971 до 1986 року виконувала обов’язки препаратора кафедри зоології ПДПУ.

ТЕСЛЕНКО СЕРГІЙ ВАСИЛЬОВИЧ

Кандидат біологічних наук, доцент

Народився Сергій Васильович 18 березня 1959 р. в с. Ковжижа Котелевського району Полтавської області, де й провів перші роки свого життя.

Пізніше, в 1966 році, родина переїхала до Полтави і в подальшому саме з цим містом були пов'язані більшість років його короткої біографії. Отримав середню освіту Тесленко С.В. в Полтавській середній школі №26. Хлопчик зростав допитливим і розумним, у нього рано виникла звичка отримувати відповіді на численні питання буття за допомогою книг. Надалі ця звичка мала величезне значення у формуванні його особистості, накопиченні ґрунтовних і різносторонніх знань. У становленні особливого інтересу до біології і відповідного вибору професії вирішальну роль відіграла його шкільна вчителька-біолог.

Після успішного закінчення середньої школи у 1976 р. Тесленко С.В. вступає на біологічний факультет Харківського державного університету. У стінах цього закладу він брав активну участь в роботі студентського наукового товариства та дружини охорони природи. На кафедрі зоології хребетних він спеціалізувався з орнітології в результаті виконав і успішно захистив дипломну роботу з біології птахів-дуплогніздників. Перші наукові публікації Сергія Васильовича теж вийшли на основі матеріалів його дипломної роботи.

Після закінчення з відзнакою університету в 1981 р., він був направлений працювати на кафедру зоології Полтавського державного педагогічного університету, де зайняв посаду асистента кафедри. В цю пору Сергій Васильович вів лабораторно-практичні заняття із зоології безхребетних та фізіології людини і тварин, проводив польову практику по зоології безхребетних і по зоології хребетних. Заняття, які він проводив, завжди вирізнялися цікавістю матеріалу і ретельністю підготовки, тому студентами відвідувалися з бажанням.

В 1983 р. Тесленко С.В. вступив до аспірантури Інституту зоології АН УРСР і, як мовиться, «з нуля» виконав за 3 роки прекрасну дисертаційну роботу. Називалася вона «Розповсюдження і морфо-екологічна характеристика видів-двійників звичайної полівки на території України» і була успішно захищена невдовзі по закінченню терміну аспірантури.

Після закінчення аспірантури Сергій Васильович повернувся до стін Полтавського педінституту на попередню посаду асистента кафедри зоології. Пізніше, після захисту кандидатської дисертації, він в стислі терміни став старшим викладачем а потім і доцентом кафедри.

Важливим і, як виявилося, поворотним в житті Тесленка С.В. став 1989 рік, коли в педінститут прийшов запит на кваліфікованого викладача-біолога для роботи в Луандському університеті Анголи. Сергій Васильович з ентузіазмом прийняв пропозицію і на початку навчального року був направлений на 10-місячні курси іноземних мов при КДУ, після закінчення яких, на початку 1991 р., його відрядили за новим місцем роботи.

В Луандському університеті Тесленко С.В. пропрацював два із трьох обумовлених контрактом років і у зв'язку із черговим спалахом громадянської війни в Анголі був змушений повернутися в Україну.

З 8.01.1993 р. він знову доцент кафедри зоології Полтавського державного педінституту. Тут Тесленку С.В. доручають розробку і читання нового курсу «Основи соціоекології», з чим він, як завжди, успішно справився. То був час бурхливих подій і великих сподівань, але водночас – і великого убозтва. Остання обставина а також, певною мірою, розчарування ходом подій в Україні і, зокрема, реформ в освіті, зумовили його рішення повернутися в Африку. Що він і здійснив на початку Нового 1995 р., як тільки в Анголі встановилося замирення і іноземних викладачів запросили повернутися в Луандський університет.

Це відрядження було найдовшим і влітку 2000 року після закінчення контракту Сергій Васильович мав намір повернутися додому. Але не сталося. 9 березня 2000 року в Луанді його життя обірвалося внаслідок збройного нападу на нього з метою грабунку.

Передчасно пішла з життя цікава багата душею людина, кваліфікований зоолог і прекрасний педагог.

ТКАЧЕНКО ВАЛЕНТИНА МИКОЛАЇВНА

Старший лаборант

Народилася 7 березня 1937 року в м. Кондратівка Горлівського району Донецької області.

У 1951 р. після закінчення 7 класів вступила в Олександрійське педучилище на шкільний відділ. Вищу освіту здобула на природничому факультеті Полтавського державного педагогічного інституту який закінчила у 1961 році. Після цього працювала в школі.

З 1963 по 1994 рік Валентина Миколаївна працювала лаборантом кафедри зоології ПДПІ.

Поряд з сумлінним виконанням обов'язків лаборанта кафедри впродовж років вона залучалася і до проведення лабораторних занять зі студентами як асистент кафедри з навчальних дисциплін «Гістологія з основами ембріології», «Зоологія хребетних».

Нині В.М. Ткаченко знаходиться на заслуженому відпочинку.

ТОКОВИЙ МИКОЛА ЯКИМОВИЧ

Доктор ветеринарних наук, професор

Народився Микола Якимович 17 вересня 1899 року в містечку Махнівка Бердичівської округи Київської губернії (нині село Махнівка Вінницької області) в багатодітній родині селянина. Початкову освіту одержав в двокласному земському училищі, а в 1919 році екстерном закінчив Бердичівську чоловічу гімназію.

Трудову діяльність Микола Якимович розпочинає учителем початкової школи. З 1919 року по 1925 рік учителював в селах Юрівка і Куманівка Вінницької області та Велика П'ятигірка Житомирської області. Впродовж п'яти років, окрім праці в школі, проводить велику роботу по ліквідації неграмотності на селі.

З 1925 року – студент Київського Ветеринарно-Зоотехнічного Інституту. У 1928 році, закінчивши інститут і здобувши кваліфікацію ветеринарного лікаря, Микола Якимович отримує призначення до Полтави. Працюючи в науково-дослідних установах та вищих навчальних закладах, він постійно займається науково-дослідницькою та педагогічною діяльністю.

З 1929 по 1931 рр. працював у Полтавському державному сироваточному інституті з приготування лікувальних сироваток та вакцин (ветлікар, асистент, завідувач відділенням гіперімунізації). В 1931 році переведений на посаду старшого наукового працівника Інституту по вивченню хвороб свиней (нині Науково-дослідний інститут свинарства ім. О.В. Квасницького).

В 1933-1941 роках працював у Полтавському сільськогосподарському інституті на посадах доцента кафедри зоогігієни, а з 1935 р. по 1941 р. – завідувача кафедри анатомії сільськогосподарських тварин і зоології.

У 1937 році успішно захищає дисертацію на здобуття ученого ступеня кандидата ветеринарних наук . А з 09.1937 р. він – і доцент курсу анатомії і фізіології людини в ПДПІ.

В 1939 році М.Я. Токового затверджують в ученому званні доцента по кафедрі мікробіології. Він старанно продовжує науково-дослідницьку й педагогічну діяльність має десять друкованих наукових праць, працює над докторською дисертацією і подає її до Харківського зоотехнічного Інституту для визначення придатності як докторської дисертації, де її визнають дисертабельною. 19 вересня 1941 року відбувся успішний захист дисертації М.Я Токового на здобуття ученого ступеня доктора ветеринарних наук на тему «Вплив ацидофільного молока в раціоні поросят-сосунів на ріст, їх розвиток, мікрофлору кишківника, морфологічний склад крові і обмін речовин». Але її своєчасному затвердженню завадила війна. У роки війни перебував на окупованій території.

З 1 жовтня 1943 року Микола Якимович працює в на посаді професора по кафедрі зоології; а з 11.1943 по 02.1944 – декан природничого факультету Полтавського педінституту.

Як згадував Микола Якимович, заняття проводилися в непристосованих приміщеннях спаленого німцями інституту – не було столів, стільців, студенти слухали лекції стоячи, а деякі - сидячи на підлозі. Записували лекції на клаптиках паперу ,під котрі підкладали які-небудь дощечки. Заняття перемежалися з фізичною працею: зранку - лекції в аудиторіях, потім – праця по розбиранню зруйнованих та спалених німцями будинків, по очищенню міських вулиць від битого каміння, бруду. Працювали всі – студенти, викладачі ,професори. Бажання молоді вчитися перемагало усі негаразди та незручності.

1 квітня 1944 року повернувся з евакуації і почав діяти Полтавський сільськогосподарський інститут. М.Я. Токовий був поновлений на посаді завідувача кафедри анатомії сільськогосподарських тварин і одночасно, до 1946 року, працював деканом зоотехнічного факультету.

В 1945 році Вища Атестаційна Комісія (ВАК) Раднаркому СРСР присвоїла М.Я.Токовому учену ступінь доктора ветеринарних наук та затвердила його в ученому званні професора по кафедрі «Основи ветеринарії і зоогігієни».

Одночасно з роботою в сільськогосподарському інституті Микола Якимович працює по сумісництву в Полтавському педагогічному інституті на 0,5 ставки професора анатомії і фізіології людини та тварин но кафедрі зоології. В 1946, 1947 та 1948 роках був затверджений і працював головою Державної Екзаменаційної Комісії.

Працював за сумісництвом в Полтавському державному педагогічному інституті імені В.Г. Короленка по травень 1949 року. Професор М.Я.Токовий користувався заслуженим авторитетом серед викладачів і студентів інституту.

З вересня 1950 року по серпень 1951 року Микола Якимович працює в Житомирському сільськогосподарському інституті на посаді професора кафедри тваринництва. З квітня 1952 року професор М.Я. Токовий по березень 1955 року працював на посаді старшого наукового працівника Всесоюзного науково-дослідного Інституту гібридизації та акліматизації тварин «Асканія Нова» ім. акад. Іванова М.Ф.

В 1952 році Микола Якимович розробив план оздоровчих заходів проти бруцельозу, користуючись яким дослідне господарство Інституту досягло деяких успіхів, особливо у вівчарстві, де план був розрахований на час оздоровлення. В 1953 році він проводить роботу по вивченню фізіологічних та імунобіологічних особливостей стільних корів, яка дала можливість виявляти неспецифічну реакцію на бруцельоз у стільних корів за 1 місяць до розтілу та 15 днів після розтілу. Доповідь Миколи Якимовича по роботі заслухала Вчена рада Інституту, робота була підтримана Міністерством сільського господарства СРСР для Інституту «Асканія Нова».

Необхідно сказати, що план оздоровлення дослідного господарства Інституту «Асканія Нова» від бруцельозу був відзначений срібною медаллю Всесоюзної виставки досягнень народного господарства (ВДНГ).

В грудні 1954 року та січні 1955 року професором М.Я. Токовим були розпочаті та проводилися досліди по вивченню добових та сезонних змін газообміну у телят, здана в збірник «Праці Інституту» стаття «Вікові та сезонні зміни білка в сироватці крові телят у віці від 1 до 12 місяців» надрукована в збірці «Узагальнення передового досвіду в сільському господарстві Запоріжської області» стаття «Яловість корів та заходи її попередження». Па протязі всього часу роботи в Інституті Микола Якимович постійно читав лекції для вівчарів по анатомії та фізіології сільськогосподарських тварин, а також на курсах для техніків та інструкторів по штучному запліднснню сільськогосподарських тварин, на семінарах голів колгоспів.

В березні 1955 року, в зв’язку з реорганізацією роботи ветбаклабораторії Інституту та скороченням посади старшого наукового працівника, Микола Якимович був звільнений з роботи.

В Красноярський сільськогосподарський інститут професор М.Я. Токовий прийшов 1 вересня 1955 року уже зрілим ученим та педагогом, в короткий термін зумів затвердити себе одним з кращих наставників молоді. 14 років поспіль він очолював кафедру анатомії та фізіології сільськогосподарських тварин, а після виділення кафедри анатомії в самостійну; стає на чолі кафедри фізіології сільськогосподарських тварин і на цій посаді працює ще 6 років, до виходу на пенсію.

Упродовж багатьох років професор М.Я. Токовий керував роботою аспірантів. Тільки за чотири роки (1962-1966) безпосередньо під його керівництвом було успішно захищено п'ять дисертацій: чотири кандидатських та одна докторська.

В 1966 році за досягнуті успіхи в роботі професор М.Я. Токовий був нагороджений знаком «Відмінник соціалістичного змагання сільського господарства РСФСР».

Науково-дослідницька та педагогічна діяльність професора М.Я. Токового отримала широке визнання у Сибіру та за його межами. Тільки за три роки (1967, 1968, 1969) Миколою Якимовичем та співробітниками очолюваної ним кафедри було опубліковано більше тридцяти наукових праць, причому одинадцять з них – під авторством М.Я. Токового. Щорічно в студентському науковому товаристві кафедри брало участь 20-30 студентів, за три вище згадані роки на студентські наукові конференції було подано 25 доповідей.

У грудні 1969 року дирекція, партбюро та громадські організації Красноярського сільськогосподарського інституту провели святкове засідання Ради інституту ,присвячене 70-ти річчю від дня народження та 50-ти річчю науково- педагогічної діяльності завідувача кафедри фізіології сільськогосподарських тварин, доктора ветеринарних наук, професора Миколи Якимовича Токового. Професор М.Я. Токовий мав неабиякий творчий доробок - близько 120-ти наукових праць. В чисельних наукових працях та монографіях різних авторів можна знайти посилання на його праці про застосування мікроелементів в сільськогосподарському виробництві.

За самовіддану працю, велику науково-дослідницьку та педагогічну діяльність професор М.Я. Токовий неодноразово був відзначений державними нагородами.

1 вересня 1975 року Микола Якимович виходить на пенсію за віком, іде на заслужений відпочинок. В 1976 році переїхав на рідну батьківщину, в Україну, поселився в місті Купянську Харківської області.

Онука Миколи Якимовича – біолог Беседіна (Рогозіна) Ірина Сергіївна. За люб'язно наданими нею матеріалами виконаний цей біографічний нарис.

Закінчив свій земний шлях М.Я. Токовий 10 травня 1985 року, похований на Розсошенському цвинтарі в Полтаві.

ЦЕБРЖИНСЬКИЙ ОЛЕГ ІГОРОВИЧ

Доктор біологічних наук, професор, завідувач кафедри (2012-2016 рр.)

Олег Ігорович народився 19 березня 1947 р. у м. Москва в родині фронтовиків. У середині 50-х років родина переїхала до Полтави. У 1964 році закінчив середню школу № 6 і рік працював препаратором відділу біохімії Полтавського НДІ свинарства. Тут вперше почав займатися науковою роботою під керівництвом кандидата біологічних наук Д. І. Паливоди.

На стаціонарному відділенні природничого факультету навчався у 1965-1970 рр. Після закінчення інституту з відзнакою викладав хімію і біологію у сільських школах Полтавського району (села Жуки і Рунівщина).

З 1974 року Олег Ігорович працював у Полтавському медичному стоматологічному інституті (нині «Вищий навчальний заклад України» Українська медична стоматологічна академія – УМСА). Спочатку читав біологію і хімію на підготовчих курсах, потім біологію з генетикою людини та паразитологією на кафедрі біології, а ще пізніше – обіймав посаду старшого лаборанта на кафедрах фармакології і біохімії. У 1980 році обраний на посаду асистента кафедри біохімії, де спочатку читав органічну хімію, а з 1980 по 2004 р. – біологічну хімію для студентів 2 курсу стоматологічного і медичного факультетів. З 1995 р. – доцент кафедри біохімії. Одночасно у 2002-

2004 рр. викладав екологію та екологічну токсикологію у Полтавському національному технічному університеті імені Юрія Кондратюка, а також у 2002-2007 рр. – біохімію, антропологію, екологію, біометрію в Кременчуцькій філії Міжнародного університету розвитку людини «Україна».

У 1987 році О.І. Цебржинський брав участь в організації Центральної науково-дослідницької лабораторії (ЦНДЛ) в УМСА і був її першим керівником. Потім по 2001 р. був керівником відділу біохімії, вільнорадикальної біології і антиоксидантного захисту. Тематикою проблем прооксидантно-антиоксидантної системи завдячує завідувачу кафедри фармакології УМСА, доктору медичних наук, професору О. М. Воскресенському (потім заввідділом Інституту стоматології АМН України в Одесі).

У 1992 році на засіданні спеціалізованої вченої ради Сімферопольського державного університету Олег Ігорович захистив кандидатську дисертацію на тему «Влияние фторида натрия на процессы свободнорадикального окисления и антиоксидантную систему организма животных и человека» зі спеціальності 03.00.13 – фізіологія людини та тварин і 03.00.04 – біохімія. Наукові керівники дисертаційного дослідження: П. П. Бачинський – завідувач кафедри біохімії Дніпропетровського медичного університету (раніше працював в УМСА), доктор медичних наук, професор; В. П. Міщенко – завідувач кафедри нормальної фізіології УМСА, заслужений діяч науки і техніки України, доктор медичних наук, професор.

У 2001 році у Бєлгородській державній сільськогосподарській академії (Росія) О. І. Цебржинський захистив докторську дисертацію «Прооксидантно-антиоксидантный гомеостаз животных в норме и при различных воздействиях» за спеціальністю 03.00.13 – фізіологія людини і тварин та 03.00.04 – біохімія. Науковими консультантами були: В. Ф. Коваленко – завідувач відділу фізіології та біохімії Інституту свинарства імені О. В. Квасницького, заслужений винахідник України, дійсний член Національної академії аграрних наук України, доктор біологічних наук, професор; В. П. Міщенко – завідувач кафедри нормальної фізіології УМСА, заслужений діяч науки і техніки України, доктор медичних наук, професор.

У 2004 році з успіхом пройшов переатестацію докторської дисертації у спеціалізованій вченій раді у Київському національному університеті імені Тараса Шевченко на ступінь доктора біологічних наук України за спеціальністю 03.00.13 – фізіологія людини і тварин. З 2005 р. затверджений професором кафедри біології.

Під його керівництвом успішно захищено 8 кандидатських дисертацій (біологічні, медичні, сільськогосподарські науки), консультував виконання більш 30 дисертацій. Він є членом двох спеціалізованих вчених рад з захисту кандидатських дисертацій – у Інституті Свинарства імені О. В. Квасницького (фізіологія людини та тварин, розведення) та у Херсонському державному університеті (фізіологія людини та тварин, біохімія). Був близько 30 разів опонентом кандидатських та докторських дисертацій з біологічних, медичних, сільськогосподарських наук за фахом фізіологія людини та тварин. Є членом редакційних рад двох наукових журналів «Світ медицини та біології» і «Вісник проблем біології та медицини» (обидва – УМСА, Полтава).

З серпня 2004 р. – завідувач кафедри біології Миколаївського державного університету імені В. О. Сухомлинського, а потім після реорганізації вузу з 2009 р. – завідувач кафедри фізіології та біохімії Миколаївського національного університету імені В.О.Сухомлинського. Читав лекції, вів практичні, семінарські та лабораторні курси з дисциплін: «Загальна біологія», «Біохімія», «Фізіологія людини та тварин».

З грудня 2012 р. – завідувач кафедри біології і основ здоров'я людини Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка.

Основні здобутки в науковій діяльності:

1. Створив концепцію хімічних механізмів дії надлишку фторид-іону на метаболізм організму.

2. Висунув гіпотезу та довів, що в організмі людини і вищих тварин головна руйнівна неферментативна дія та ініціація пероксидації притаманна дихальному вибуху нейтрофілів у крові і тканинах, а в меншій мірі викиду активних форм кисню з мітохондріального та мікросомального окиснень у тканинах.

3. Показав роль прооксидантно-антиоксидантної системи у нормі онтогенезу, розмноження та в сім'яниках і спермі.

4. Установив джерело та роль змін балансу прооксидантно-антиоксидантної системи у розвитку типових патологій (запалення, стрес, радіоопромінення гама- та УФ квантами, інфекції, запалення, особливо в органах ротової порожнини, ішемій та гіпоксій).

5. Виявив джерело та роль змін прооксидантно-антиоксидантної системи при різноманітних інтоксикаціях (аніонами фториду, нітрату, пероксиборату, ортованадату, вольфрамату; катіонами нікелю, талію, марганцю, свинцю; а також етанолом, барбітуратами, тетрахлорметаном, надлишком вітаміну Д).

6. Установив факт зниження можливостей дихального вибуху фагоцитів при цукровому діабеті, туберкульозі та у віддалені періоди після радіоопромінення.

7. Виявив генні ефекти (вміст мінорних основ ДНК, патології мітозу) активних форм кисню при посиленні неферментативного перекисного вільнорадикального окиснення та антимутагенну роль антиоксидантного захисту.

8. Показав вплив цитомединів на прооксидантно-антиоксидантну систему в рамках доклінічних випробувань їх та глюкозаміну.

9. Розробив методи визначення концентрації фторид-іону та концентрації і джерел супероксиданіонрадикалу у тканинах.

10. Показав, що прооксидантно-антиоксидантні ефекти трансплантації плаценти не суттєві.

11. Установив зі своїми співробітниками ефекти надлишку та нестачі мелатоніну на різні органи, що дало основу для критики перебільшених антиоксидантних можливостей мелатоніну.

12. Запропонував еволюційно-системну концепцію основ теоретичної біології: провідна роль генної регуляції в життєвому циклі клітин, рецепторної в онтогенезі організмів, ессенціальної в екологічній сукцесії.

13. Запропонував філософську та біологічну концепцію творчості (як єдності соціального та біологічного в людині), її роль для психології та педагогіки.

У більше ніж 400 друкованих працях Олега Ігоровича відображені сучасні проблеми біохімії, молекулярної біології, фізіології, токсикології, фармакології, патологічної гістології і фізіології, теоретичної біології, філософії, педагогіки. Серед них «Посібник з експериментально-клінічних досліджень в біології та медицині» (1997 р.), «Біохімічні показники обміну речовин та їх діагностичне значення. Довідник» (2003 р.), «Перекисное окисление липидов, антиоксиданты и гемостаз» (2005 р.), «Теоретическая биология и философия» (2008 р.), «Прооксидантно-антиоксидантная система семенников и спермы» (2008 р.), «Токсикологія – вибрані лекції» (2010 р.), «Психогенетика» (2011 р.).

О. І. Цебржинський у співавторстві мав авторські свідоцтва і патенти на винаходи. Серед них «Спосіб діагностики ураження стволових клітин червоного кісткового мозку несприятливими факторами зовнішнього та внутрішнього середовища» (Патент N 10182A від 30.05.1994), «Препарат тканинних біологічно активних речовин, який має регенераторну дію, та спосіб його одержання» (Патент № 5743, A61K37/02 від 30.05.1994), «Спосіб профілактики дії іонізуючого опромінення» (Патент України N 7396 від 25.06.1996), «Спосіб лікування та профілактики фтористої інтоксикації» (Патент України від 25.06.1996 N 10763A, A61K31/375), «Спосіб оцінки фагоцитарно метаболічного потенціалу гранулоцитів крові (Патент України N 16770 від 04.09.1996), «Спосіб лікування цукрового діабету та його судинних ускладнень у осіб, які зазнали впливу радіаційного опромінення» (Патент України N 10764 A от 22.01.97), «Спосіб діагностики стафілококової інфекції» (Патент від 30.01.1997), «Спосіб отримання резорбтивного хірургічного шовного матеріалу» (Патент від 16.05.1998), «Спосіб отримання резорбтивного біологічно-активного шовного матеріалу» (Патент N 98074100 від 14.10.1998), «Спосіб профілактики та лікування вперше виявленого атеросклерозу, що включає трансплантацію фрагмента кріоконсервованої тканини, який відрізняється тим, що як кріоконсервовану тканину використовують кріоконсервований екстракт плаценти, з одночасним введенням кріоконсервованого препарату екстракту гепатоцитів» (Деклараційний патент № 7 A61K31/00 09.07.2004), «Спосіб диференційованого визначення джерел та вмісту супероксиданіонрадикалу у тканинах тварин» (Деклараційний патент на винахід № 66518A (46) від 17.05. 2004).

Олег Ігорович нагороджений знаками Міністерства освіти та науки України: «Відмінник освіти України» (2002 р.) та «За наукові досягнення» (2007 р.).

28 квітня 2016 року Олег Ігорович після різкого погіршення стану здоровя відійшов у вічність. Похований О.І. Цебржинський на Розсошанському цвинтарі м. Полтави.

ШЕБІТЧЕНКО НИКИФІР ФЕДОРОВИЧ

Кандидат сільськогосподарських наук, доцент

Народився 2 липня 1924 року в селі Демидівка Решетилівського району Полтавської області. З 1932 по 1941 рр. навчався у Демідівській середній школі.

7 вересня 1941 року був мобілізований до лав Червоної Армії і направлений до Приморської Армії, яка захищала міста Одесу і Севастополь від німецько-фашистських загарбників. 5 липня 1942 року в тяжких боях за Севастополь Н.Ф. Шебітченко був тяжко поранений і захоплений в полон. У березні 1945 року після чергової втечі з концтабору на території Австрії він приєднався до підрозділу діючої Радянської Армії.

У 1948 році вступив до Полтавського сільськогосподарського інституту на зоотехнічний факультет, який закінчив у 1953 році, отримавши спеціальність «учений зоотехнік».

Впродовж 1953-1954 рр. він працює старшим зоотехніком Терновського цукрокомбінату Сумської області. У 1954 році Н.Ф. Шебітченко вступає до аспірантури Полтавського науково-дослідного інституту свинарства, яку успішно закінчує у 1957 році. У 1958 році у спеціалізованій раді Харківського зоотехнічного інституту він успішно захистив кандидатську дисертацію на тему «Вирощування та режим використання хряків при різних умовах білкової годівлі».

З 1961 по 1980 роки Никифір Федорович працював на посаді доцента кафедри зоології ПДПІ імені В.Г. Короленка. Викладав нормативні дисципліни «Основи тваринництва», «Гістологія», «Вікова фізіологія та шкільна гігієна». Колеги відзначають високий професійний рівень підготовки, об'єктивність та вимогливість до себе і оточуючих. Помер Шебітченко Никифір Федорович 10 березня 1980 року і похований на міському цвинтарі Полтави.

ШЕВЧЕНКО МИКОЛА ТИХОНОВИЧ

Кандидат біологічних наук, доцент, завідувач кафедри (1974-1977 рр.)

Народився Микола Тихонович Шевченко 17 липня 1934 року в селі Вереміївка Градизького району Полтавської області в родині селянина. Після закінчення 7-річної школи у 1951 році поступив в Черкаське педагогічне училище; 2 роки працює учителем початкових класів Дашуківської 7-річної школи Лисянського району Черкаської області.

З 1956 року - студент Львівського державного університету по спеціальності «Анатомія і фізіологія людини та тварин».

У 1961-1964 роках працює на посаді молодшого наукового співробітника у Львівському науково-природознавчому музеї. В 1964-1965 навчальному році він займає посаду асистента у Вінницькому державному педагогічному інституті. Микола Тихонович пройшов наукову спеціалізацію в аспірантурі Інститут зоології АН УРСР (1965-1968 рр.) В 1969 році захистив кандидатську дисертацію на тему «Еколого-фізіологічні особливості популяцій полівки

звичайної в умовах України».

З 1969 по 1999 рік працює доцентом, а в 1974-1977 р. - завідувачем кафедри зоології Полтавського державного педагогічного інституту імені В.Г. Короленка.

Працюючи на кафедрі Микола Тихонович впродовж десятиліть викладав навчальні курси: анатомія людини, екологія; керував навчальними та педагогічними практиками студентів. Поряд з цим доцент Шевченко М.Т. підтримував тісні зв'язки з учителями біології та обдарованою учнівською молоддю, співпрацюючи з Полтавським відділенням МАН.

У творчому доробку М.Т. Шевченка понад 30 наукових публікацій в галузі зоології, екології, охорони довкілля. Колеги відзначають високий професійний рівень доцента Миколи Тихоновича Шевченка.

Микола Тихонович Шевченко вийшов на пенсію в 1999 році.

Помер 25 квітня 2015 року у Полтаві і похований на центральному міському цвинтарі.

ШНУР ЛАРИСА ЯКІВНА

Лаборант

Народилася Лариса Яківна Шнур 31 травня 1937 року в місті Полтава в робітничий родині. Середню освіту здобула закінчивши у 1955 році середню школу №27. В цьому ж році поступила на природничий факультет ПДПІ, який успішно закінчила в 1960 році. По закінченню інституту працювала учителем біології і хімії в Захарівській середній школі Рівнянського району Кіровоградської області.

З 1963 по 2000 роки виробнича діяльність Лариси Яківни пов'язана з природничим факультетом Полтавського державного педагогічного інституту. Шнур Л.Я. тривалий час сумлінно працювала на посаді методиста заочного відділу природничого факультету і в цей же час входила у склад профспілкового активу вишу, а з 1993 року лаборантом кафедри зоології. Лариса Яківна завжди якісно проводила підготовку до лабораторних занять. Нині Шнур Лариса Яківна перебуває на заслуженому відпочинку.

ШОНО АНАСТАСІЯ ІВАНІВНА

Старший лаборант

Шоно Анастасія Іванівна народилася 4 січня 1924 року у м. Полтава у робітничій родині.

У 1943 році поступила на природничий факультет Полтавського державного педагогічного інституту, який успішно закінчила у 1948 році. По закінченню інституту до 1952 року працювала учителем біології Пушкарської семирічної школи Полтавського району.

З 1952 до 1965 рік Анастасія Іванівна працює лаборантом та старшим лаборантом кафедри зоології. Спільно з Гавриленком М.І. брала активну участь в організації перших експозицій навчального музею еволюційної зоології. Будучи обдарованою особистістю здійснювала художнє оформлення експозицій яке збереглося і до нині. Постійно дбала про збереження і збагачення матеріальної бази кафедри.

Померла Анастасія Іванівна Шоно у червні 2009 року в Полтаві.

ЮРКО ГАННА ФЕДОСІЇВНА

Старший викладач

Народилася Ганна Федосіївна Юрко 7 квітня 1917 року в с. Василівка Перещепинського району Дніпропетровської області. Після закінчення 7 класів навчалася на робітничому факультеті при Дніпропетровському державному університеті. З 1935 по 1940 рік студентка геолого-географічного факультету Дніпропетровського державного університету по спеціальності геолог. Після його закінчення залишена там старшим лаборантом кафедри фізичної географії.

В роки військового лихоліття Великої Вітчизняної війни та повоєнні роки працювала учителем географії і хімії в школах Сумської області та міста Полтави. З 1956 по 1962 рік Юрко Г.Ф. викладач економічної та політичної географії Радпартшколи в Полтаві.

З 1962 по 1972 рік Ганна Федосіївна працювала на посаді старшого викладача кафедри зоології, викладаючи геологію. Заняття проводила на належному науково-методичному рівні. Брала активну участь в громадському житті факультету, виконуючи обов'язки голови місцевого комітету профспілки, була куратором академічної групи.

Померла Ганна Федосіївна у Полтаві в 1976 році.

Навчальний табір студентів природничого факультету випуску 1968 року в с.Михайлівка, Диканського району (червень 1965 року).
Викладачі (стоять, зліва направо): 2 – Г.А. Печка, 3 – Г.Ф. Юрко, по центру – А.П. Каришин. Начальницею табору була О.А. Стасілюнас, заступником – Л.О. Бесєдний (фізрук)

КАФЕДРА ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ ІМЕНІ І. А. ЗЯЗЮНА

Сучасний склад кафедри:

Верхній ряд (зліва направо): С.П. Школяр, Ю.І. Боловацька, Р.М. Величко, О.Г. Жданова-Неділько, Ю.П. Кращенко

Нижній ряд (зліва направо) О.В. Большая, Н.М. Сас, М.В. Гриньова (декан природничого факультету), А.В. Ткаченко (завідувач кафедри), Н.М. Пивовар

Завідувачі кафедри:

1981-1992 рр. – **Тарасевич Н.М.**
1992-2000 рр. – **Крамущенко Л.В.**
2000 -2002 рр. – **Ткаченко А.В.**
2002-2015 рр. – **Гриньова М.В.**
З 2015 р. і по теперішній час – **Ткаченко А.В.**

Так усе починалося

Кафедра педагогічної майстерності та менеджменту є правонаступницею кафедри педагогічної майстерності – першої такого роду кафедри на теренах колишнього Радянського Союзу. З 2015 року кафедра носить ім'я свого засновника – ректора Полтавського педінституту Івана Андрійовича Зязюна.

Ідея викладання педагогічної майстерності при підготовці сучасного вчителя своїм корінням сягає думок А. С. Макаренка – славетного випускника Полтавського учительського інституту, знаного і шанованого всім освітянським світом. Хоча офіційна дата відкриття кафедри педагогічної майстерності в Полтавському педагогічному інституті імені В. Г. Короленка – 1 червня 1981 року, історія її створення розпочалася раніше кількома роками, сповненими пошуку і творчої праці на тлі панорами перебудови професійно-педагогічної підготовки вчителя у вишах.

Усвідомлення значущості глибокого реформування царини професійної підготовки вчителя підштовхувало до дій теоретиків і практиків. Науковці педагогічних вишів – Вінницького, Ворошиловградського, Глухівського, Дрогобицького, Житомирського, Івано-Франківського, Кам'янець-Подільського, Київських (імені О. М. Горького та іноземних мов), Криворізького, Луцького, Мелітопольського, Полтавського, Харківського, Херсонського, Черкаського – активно здійснювали пошуки шляхів реформування психолого-педагогічної підготовки вчителя.

У фарватері наукової взаємодії творчих колективів педагогічних вишів України стала програма «Вчитель» Полтавського державного педагогічного інституту імені В. Г. Короленка (Школа – педвуз – школа)».

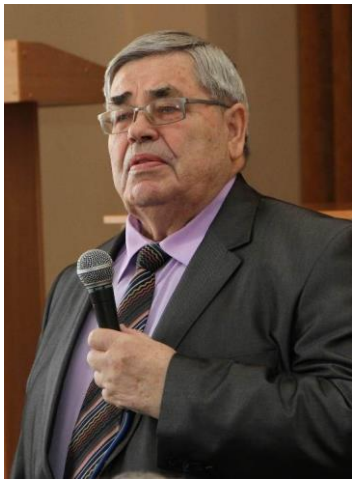

У межах цієї комплексної цільової програми, започаткованої ректором інституту ***І. А. Зязюном***, кафедрі педагогіки наказом ректора № 7 від 11 березня 1979 року було запропоновано розробити програму спецкурсу з педагогічної майстерності загальним обсягом 30 аудиторних годин (14 год. лекцій і 16 год. практичних занять) і положення про відповідні кабінети. Розробниками першої програми спецкурсу «Основи педагогічної майстерності» (1979 р.) для випускників інституту стали провідні науковці, доценти Т. І. Гавакова, І. Ф. Кривонос і Н. М. Тарасевич.

1979 року вчена рада Полтавського державного педагогічного інституту імені В. Г. Короленка одноголосно прийняла ухвалу про введення вперше за період існування вищого навчального закладу тридцятигодинного спецкурсу «Основи педагогічної майстерності» для студентів-випускників.

Для читання лекцій були запрошені провідні викладачі факультетів: доценти Н. В. Хоменко, П. К. Загайко, М. Т. Безкишкіна на філологічному, М. О. Авдеева на історичному, Н. Г. Кривошапка на природничому, О. Л. Верезомська – на фізико-математичному. Лекцію «Елементи акторської майстерності вчителя» натхненно читав у великій актовій залі ректор І. А. Зязюн особисто, практичні заняття проводили співробітники психолого-педагогічної кафедри (так званий «сектор педагогічної майстерності») за участю вчителів-методистів.

Процес упровадження курсу довів необхідність його вивчення студентами з перших місяців навчання, і вже 29 серпня 1980 року вчена рада інституту схвалила нову 120-годинну програму «Основ педагогічної майстерності» (І. А. Зязюн, Т. І. Гавакова , І. Ф. Кривонос, Н. М. Тарасевич) для студентів I–IV курсів. Синтез теоретичного й практичного педагогічного знання зумовив логіку послідовного оволодіння майбутнім учителем основами професійної майстерності: від розвитку вмінь невимушено триматися перед аудиторією, від оволодіння технікою і культурою мовлення (I курс), через виховання культури педагогічного спілкування (II курс), до формування майстерності вчителя на уроці та в позакласній виховній роботі (III курс), становлення пропагандистської майстерності педагога (IV курс).

Оновлена програма спонукала полтавських дослідників удруге запросити до участі в обговоренні розробленого ними курсу найширшу аудиторію фахівців вищих навчальних закладів країни. На заклик відгукнулися колективи Алма-Атинського, Башкирського, Душанбінського,

Ішимського, Казахського жіночого, Кишинівського, Петрозаводського, Саратівського, Смоленського, Уфимського педагогічних інститутів, а також Вільнюського, Львівського, Чечено-Інгушського університетів. Особливу зацікавленість театрально-ораторськими вкрапленнями практичних занять виявив відомий психолог і педагог В. А. Кан-Калик. Учений зазначив, що «програма «Основи педагогічної майстерності» 1980 р. заслуговує бути використаною всіма педагогічними вишами й університетами як базовий варіант програмного документа».

Із посутнім збільшенням кількості занять фізичні можливості сектора педагогічної майстерності як додаткового підрозділу психолого-педагогічної кафедри було повністю вичерпано й, таким чином, визріла об'єктивна необхідність в організації самостійної кафедри педагогічної майстерності, аналогів якій у практиці жодного з педагогічних ВНЗ країни наразі не було.

Першого червня 1981 року Міністерство освіти УРСР (наказ 3-к від 01.06.81 р.) задовольнило клопотання вченої ради ПДПІ про організацію експериментальної кафедри педагогічної майстерності.

Метою діяльності нової структурної одиниці, згідно з «Положенням про експериментальну кафедру педагогічної майстерності при Полтавському державному педагогічному інституті імені В. Г. Короленка», визначено вдосконалення системи професійної підготовки майбутніх освітян у царинах: 1) усебічного науково-теоретичного дослідження проблеми педагогічної майстерності вчителя як перспективного напряму педагогіки вищої школи; 2) розроблення й упровадження в масову практику методик професійно-педагогічної підготовки студентів на засадах особистісно-діяльнісного підходу; 3) пошуку методик визначення рівня професійної готовності з метою створення стандартизованих тестів; 4) підготовки варіативних програм курсу «Основи педагогічної майстерності» для вищих педагогічних навчальних закладів.

Окреслені напрями діяльності, різноаспектність тематики ОПМ висунули низку специфічних вимог до структурної побудови кафедри. Контингент викладачів належало сформувати із числа спеціалістів у галузі педагогіки та психології, кращих учителів-дослідників, фахівців із техніки мовлення, акторської та ораторської майстерності. Персонал кафедри педагогічної майстерності мав поєднувати виконання викладацьких посадових обов'язків із працею вчителя загальноосвітньої школи, тож навіть для кандидатури завідувача, поряд з ученим званням і науковим ступенем, був неодмінним досвід роботи в школі (не менше п'яти років). Особі штатного працівника кафедри педагогічної майстерності мали бути притаманні кращі риси вчителя, викладача й науковця.

Після обговорення вченою радою ПДПІ, наказом ректора затверджено перший персональний склад кафедри педагогічної майстерності: кандидат педагогічних наук, доцент ***Ніна Миколаївна Тарасевич*** (завідувач); кандидат психологічних наук, доцент Тамара Іванівна Гавакова; кандидат педагогічних наук Людмила Василівна Крамущенко, старший викладач Галина Василівна Брагіна, асистент Людмила Олексіївна Савенкова. У лютому 1982 р. кафедра педагогічної майстерності ПДПІ стала, за наказом Міністерства освіти УРСР, опорною кафедрою педагогічної майстерності.

Цілеспрямована пошукова наукова і методична робота активізувалася з часу створення самостійної кафедри. головним завданням якої стала розробка нової моделі професійно-педагогічної підготовки вчителя. Обстоювалася стратегія особистісно орієнтованого професійного розвитку майбутнього вчителя, формування професійно значущих якостей особистості (комунікативність, емоційна стабільність, спостережливість, гуманістична спрямованість тощо) вже в період навчання у вищому закладі освіти. За час існування кафедра розробила п'ять програм курсу (1979, 1980, 1988, 1993, 2009 рр.), які відбивають шлях пошуку ефективних форм і методів професійного становлення особистості випускника.

У 1983 році МО СРСР затвердило програму полтавських авторів для педагогічних Інститутів, а в 1985 р. для інститутів вдосконалення вчителів. Видається програма факультативу «Юний педагог» (Полтава, 1988), яку склали Н. М. Пивовар, Л. О. Савенкова, І. Ф. Кривонос та ін.

Особливе досягнення кафедри – написання оригінальних підручників: «Основи педагогічної майстерності» (Київ, 1987); «Основи педагогічної майстерності» (Москва, 1989); «Педагогічна майстерність» (Київ, 1997, 2004, 2008 рр.). Підручник 1997 року був номінований на Державну премію України.

У подальшому кафедра забезпечила викладання курсу створенням методичного комплексу, куди, крім програми й підручника, увійшли: «Словник термінології з педагогічної майстерності» (Полтава, 1995), «Педагогічна майстерність: Тести» (Полтава, 1996), «Педагогічна майстерність: Тексти» (Полтава, 2001). Кафедра залишається методичним центром з питань організації навчально-виховного процесу у викладанні курсу «Основи педагогічної майстерності» і підтримує зв'язки з вищими навчальними закладами країни, близького і далекого зарубіжжя з метою обміну досвідом професійної підготовки вчителя.

Методичний комплекс курсу
«Основи педагогічної майстерності» (Київ, Варшава)

Результати роботи колективу кафедри 1984 року експонувалися на ВДНГ СРСР; у числі експонатів – турнікети «Кабінет педагогічної майстерності в системі професійно-педагогічної підготовки вчителя», «Єдині вимоги до студентів Полтавського державного педагогічного інституту», «Програма факультативу "Юний педагог"», а також програмно-методичне забезпечення занять ОПМ (програми – 4, методичні рекомендації – 3). У 1985 досвід кафедри схвалено Міністерством освіти СРСР, на її базі проведено семінар спільно з лабораторією соціологічних досліджень АПН СРСР (завідувач С. Г. Вершловський) та республіканський семінар завідувачів кафедр педагогіки.

Заняття з педагогічної майстерності проводить асистент І.С. Тодорова

Досвід викладання ОПМ у Полтавському державному педагогічному інституті імені В. Г. Короленка не просто здобув формальне офіційне визнання державних структур, центральних органів управління освітою, а й пробудив значну зацікавленість із боку закладів вищої педагогічної освіти багатьох країн, педагогічного загалу, засобів масової інформації. На базі аналізу викладання курсу захищено 2 докторські і 8 кандидатських дисертацій. Досвід

роботи кафедри активно вивчався впродовж десятиліть вченими-педагогами і вчителями. До прикладу, у 1987-1988 навчальному році кафедру відвідала рекордна кількість гостей – 440 осіб.

Новий етап розвитку кафедри педагогічної майстерності пов’язаний з ім’ям її завідувача в 2002-2015 роках – доктора педагогічних наук, професора Марини Вікторівни Гриньової. Саме їй належить ініціатива розширення освітнього профілю кафедри за напрямом «Педагогічна технологія в системі формування професійної майстерності майбутнього вчителя». Викладачами кафедри були досліджені сучасні підходи щодо визначення сутності дефініції «педагогічна технологія», проаналізовані структура цього поняття, різноманітні класифікаційні моделі, критерії технологічності. Це дало можливість розробити й обґрунтувати науково-теоретичні засади побудови нової навчальної дисципліни «Педагогічні технології: теорія та практика», яка була введена до навчального плану і викладалася кафедрою з 2003 року на шести факультетах університету для студентів різних спеціальностей. Колективом науковців кафедри розроблено загальну систему професійної підготовки майбутнього вчителя до роботи на технологічному рівні, розвитку технологічного мислення, умінь використовувати технологічний інструментарій для розв'язання практичних завдань навчання й виховання учнів (наприклад: розвиток особистісних цінностей учнів; активізація і розвиток мислення учнів; збагачення досвіду творчої діяльності; формування умінь контактної взаємодії у навчальному співробітництві). Для забезпечення самостійної роботи студентів над дисципліною кафедрою був виданий підручник «Педагогічні технології: теорія і практика: курс лекцій: навчальний посібник», який витримав чотири видання (Полтава, 2004, 2006, 2007, 2012).

Ще більш кардинальні зміни в освітній діяльності кафедри були викликані ліцензуванням магістерських спеціальностей.

Магістратура кафедри

Випуск магістрів спеціальності 073 Менеджмент (2016 р.)

Наразі при кафедрі успішно функціонує магістратура галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 073 Менеджмент, в межах якої реалізуються три освітніх програми: «Управління навчальним закладом», «Управління проектами» та «Управління інноваційною діяльністю».

«Управління навчальним закладом». Кваліфікаційна підготовка магістра-менеджера освітнього закладу має відображати цілі вищої освіти та професійної підготовки і забезпечувати реалізацію вимог до компетентності фахівця та його соціально важливих властивостей і якостей. Формування гармонійної особистості професіонала з освітнього менеджменту – провідна ідея діяльності відповідної магістратури у Полтавському педуніверситеті.

Протягом десяти років кафедра педагогічної майстерності та менеджменту імені І. А. Зязюна здійснює підготовку магістрів за спеціалізацією «Управління навчальним закладом» із ліцензованим обсягом освітньої послуги 65 осіб (20 осіб денної та 45 осіб заочної форми навчання), що дає можливість для розвитку важливого напрямку сучасної освітньої теорії та практики – педагогічного менеджменту – і засад спрямування діяльності управління освітніми закладами на науковій основі.

Професійна підготовка фахівців здійснюється на базі освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» та «спеціаліст». При чому, згідно з Постановою КМ України «Про затвердження переліку спеціальностей, за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за освітньо-кваліфікаційними рівнями спеціаліста і магістра» указаний фах можуть здобувати бакалаври (спеціалісти) будь-якого напряму та кваліфікації.

Термін навчання у магістратурі цього освітньо-професійного напряму складає 1 рік і 4 місяці. Кваліфікація, яку отримує здобувач освітніх послуг: «Магістр управління навчальним закладом. Керівник підприємства, установи та організації (у сфері освіти та виробничого навчання)».

Здобувач освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» із управління навчальним закладом – це високопрофесійний керівник, пріоритетними складовими професіограми якого є не тільки сформованість ключових компетентностей, а й наявність низки особистісних і професійно важливих якостей, здібностей загального та професійного характеру. Своєрідність управлінсько-педагогічної діяльності керівника освітньої установи, пов'язана з її багатофункціональністю та спрямованістю на розвиток особистості, її творчої індивідуальності, на підготовку молодого покоління до життя, зумовлює необхідність поєднання у роботі менеджера визначальних професійних компетентностей та загальних норм гуманістично зорієнтованої поведінки.

Відповідно до державних нормативних документів фахівець, підготовлений за такою спеціальністю, здатний виконувати професійну роботу в галузі освіти, обіймаючи посади директора вищого навчального закладу, технікуму, коледжу; директора закладів професійно-технічної освіти, навчально-виховних загальноосвітніх закладів; директора позашкільного закладу, дошкільного, директора навчально-виробничого комбінату, тренувального центру, навчального пункту; начальника курсів підвищення кваліфікації, училища, філіалу; завідувача навчально-наукової бази, освітньої лабораторії, студентського дослідного бюро; начальника відділу, сектору.

Програма магістерської підготовки фахівців управління навчальним закладом ліцензована та акредитована на кафедрі педагогічної майстерності та менеджменту імені І. А. Зязюна у 2006 році, однією з перших в Україні за даним спрямуванням. Щороку набір на спеціальність здійснюється на конкурсній основі та повністю відповідає ліцензованому обсягу. Ретельний відбір абітурієнтів із числа інтелектуально багатих, професійно орієнтованих, обдарованих бакалаврів та спеціалістів за такими критеріями: управлінські та психолого-педагогічні знання, наявність певного рівня професійної спрямованості, уміння творчо підходити до вирішення поставлених завдань.

За тринадцять років кваліфікацію магістра-менеджера освітньої сфери отримали близько 500 керівників, більшість з яких нині працює директорами та завучами шкіл, закладів інноваційних типів, дошкільних, професійно-технічних, позашкільних закладів, начальниками та заступниками начальника управлінь освіти, керівниками підрозділів вищих навчальних закладів.

Ряд випускників спеціальності «Управління навчальним закладом» є викладачами вищої школи. Зокрема, під керівництвом М. В. Гриньової захищені кандидатські дисертації Ю. П. Кращенка, Н. В. Бєляєвої, Ю. І. Боловацької, І. В. Кривошапки, які працюють на кафедрі

педагогічної майстерності та менеджменту імені І. А. Зязюна і тепер вже забезпечують навчально-виховний процес у магістратурі. Переможниці конкурсів наукових робіт з освітнього менеджменту І. А. Дудка та А. В. Барбінова працюють асистентами кафедри та готують кандидатські дисертації під керівництвом М. В. Гриньової.

На кафедрі створені належні умови для організації навчально-виховного процесу за освітньою програмою «Управління навчальним закладом». Змістова мобільність магістерського навчання робить його особливо привабливим для тих, хто сам планує свою освітню траєкторію, свою ділову кар'єру. Навчальний план містить цикл професійної та практичної підготовки, а також блок вибіркових навчальних дисциплін, визначає перелік та обсяг навчальних дисциплін, послідовність їх вивчення, конкретні форми організації проведення занять та їх об'єм, форми контролю знань, графік навчального процесу. Загалом на підготовку магістра відведено 2700 годин.

Магістранти проходять виробничу фахову практику згідно з укладеними угода на базі закладів освіти, підприємств та установ м. Полтава та області. Практикоорієнтованість підготовки також полягає у вивченні досвіду управління різними освітніми установами у рамках навчальних курсів, відвідування майстер-класів та коуч-зустрічей з успішними менеджерами освіти. Апробація результатів навчально-наукових здобутків майбутніх магістрів-менеджерів здійснюється на відповідних науково-практичних конференціях та семінарах – як у стінах Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, так і поза його межами в Україні і за рубежем. Вагомим складником наукової роботи кафедри є організація і проведення численних міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференцій і семінарів, тематично спрямованих відповідно до специфіки магістерських програм – зокрема, щорічний Всеукраїнський науково-практичний семінар «Управлінська майстерність керівника освітнього закладу». Магістранти кафедри є переможцями обласних та всеукраїнських конкурсів наукових робіт із менеджменту.

Така комплексна практикозорієнтована підготовка магістрів освітнього менеджменту на кафедрі педагогічної майстерності та менеджменту імені І. А. Зязюна сприяє внутрішній усвідомленості здобутих знань і вмінь, забезпечує формування у сучасного керівника навичок поведінки у середовищі гуманістичної управлінської взаємодії, здатності приймати самостійні рішення в нестандартних ситуаціях і нести відповідальність за це.

«Управління проектами». Підготовку магістрів за спеціальністю 073 Менеджмент освітньою програмою «Управління проектами» кафедра педагогічної майстерності та менеджменту імені І. А. Зязюна проводить з 2009 року з ліцензованим обсягом освітньої послуги 45 осіб (20 осіб денної та 25 осіб заочної форми навчання).

Необхідність функціонування такої спеціальності обумовлена потребами сьогодення, що полягають у підвищенні темпів трансформації у промисловості, за яких перевага віддається гнучким стратегіям, організаційним структурам і культурам, що забезпечують швидке реагування на зміни; умови ринку стають більш вибагливими, проекти – масштабними та потребують більшого професіоналізму в управлінні; важливого значення набувають проблеми людських стосунків, а саме, лідерство, мотивація, створення проектної команди; діяльність менеджерів пов'язана з виконанням проектів, що вимагає спеціальних умінь, інструментарію, організаційної культури; проектний менеджмент упроваджує форми і методи, які дозволяють справлятися з інтеграційними процесами в освіті та виробництві.

Програма магістерської підготовки колективом кафедри розроблена та ліцензована у 2009 році й акредитована по закінченні циклу навчання в установленому порядку. Перший набір до магістратури здійснений в липні 2009 року на стаціонарну і заочну форму навчання терміном 1 рік. Випускники отримали диплом магістра і здобули кваліфікацію «Керівник проектів та програм».

Магістратура за такою спеціальністю була першою в Україні, яка розпочала своє функціонування на базі нетехнічного вишу. Зміст варіативної освітньо-професійної програми був розроблений колективом кафедри з урахуванням контингенту майбутніх магістрів та потреб регіону у фахівцях управління проектами, як у галузі матеріального (технічні, господарські, комерційні проекти), так і нематеріального виробництва (соціальні, муніципальні, освітні проекти).

Нині професійна підготовка фахівців здійснюється на базі освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» та «спеціаліст». Термін навчання: 1 рік і 4 місяці. Кваліфікація, яку отримує здобувач освітніх послуг: магістр з управління проектами.

Випускник за освітньо-кваліфікаційним рівнем «магістр» з управління проектами – це високопрофесійний керівник, який володіє необхідним комплексом управлінських та проектних компетентностей щодо управління командою і ресурсами проекту за допомогою специфічних методів, завдяки яким проект завершується успішно і досягає своєї мети. Об'єктом професійної діяльності фахівців зазначеної спеціальності є управлінська та проектна діяльність в адміністративному апараті підприємств та організацій державної, комунальної і приватної форми власності, фінансово-кредитних установах, консультаційних центрах, інноваційних структурах центральних і регіональних органів управління, інноваційних фондах, освітньо-культурних установах, громадських і політичних об'єднаннях, а також ЗМІ.

На кафедрі педагогічної майстерності та менеджменту імені І. А. Зязюна створені належні умови для організації навчально-виховного процесу за освітньою програмою «Управління проектами». Зміст навчання вдосконалюється, доповнюється новими даними відповідно останніх досягнень у галузі науки та техніки. Змістова мобільність магістерського навчання робить його особливо привабливим для тих, хто сам планує свою освітню траєкторію, свою ділову кар'єру. Навчальний план містить цикл професійної та практичної підготовки, а також блок вибіркових навчальних дисциплін, визначає перелік та обсяг навчальних дисциплін, послідовність їхнього вивчення, конкретні форми проведення занять та їхній об'єм, форми контролю знань, графік навчального процесу.

Набуття загальних та фахових компетентностей здійснюється у навчально-виховному процесі за використання сучасних технологій підготовки менеджера, що дозволяє майбутнім фахівцям розпізнавати проблему і перетворювати її на мету наступної роботи; визначати перспективу і планувати подальші дії; шукати і залучати ресурси (у тому числі успішно мотивувати людей на участь у проекті); точно реалізувати наявний план, а у випадку необхідності оперативно вносити до нього потрібні корективи; оцінювати і аналізувати досягнуті результати; здійснювати презентацію результатів своєї роботи і самопрезентацію власної компетентності.

Керівна ланка в будь-якій системі матеріального та нематеріального виробництва повинна володіти відповідними знаннями й уміннями менеджменту проектів. Для магістрантів розроблено сучасні цікаві та професійно спрямовані курси, зокрема: методика прийняття рішень в управлінні проектами, процеси управління проектами, технологія управління проектами, управлінський супровід професійного становлення менеджера, маніпулятивні тактики в діловій комунікації, управління проектами матеріального та нематеріального виробництва, професійна культура менеджера проектної діяльності, кваліметрія в проектному менеджменті.

За роки існування магістратури викладачами кафедри для забезпечення навчально-виховного процесу підготовки менеджерів-проектників підготовлено понад 20 навчально-методичних посібників. Серед найбільш вагомих навчальні посібники з грифом МОН (проф. М. Гриньова, доц. Г. Сорокіна, доц. Л. Малаканова). Видано одноосібні й колективні монографії (проф. П. Ворона, доц. Н. Сас, доц. С. Школяр).

Значна частина навчального часу відводиться для формування практичних умінь і навичок проектної діяльності, її науково-дослідницького обґрунтування.

Майбутні фахівці проектного менеджменту мають змогу проходити фахову виробничу практику на виробництвах, в органах державного управління, соціальної сфери.

Ряд наукових робіт-проектів, виконаних магістрантами, зреалізовані як ефективні розробки. Їхні наукові обґрунтування представлені на конкурсах наукових робіт і розробок зі здобуттям призових місць, а практичний ефект підтверджений виданими авторськими свідоцтвами та патентами. Зокрема, під керівництвом М. В. Гриньової підготовлено студентами понад десять проектів, що мають вагоме практичне значення для регіону: «Менеджмент соціального проекту «Залучення територіальної громади Полтави до функціонування місцевого дендропарку як рекреаційного та еколого-просвітницького центру»» (В. В. Кривенко), Міський проект «Зелений туризм для всіх» (К. В. Мастюх), «Інтелектуальний потенціал еколого-екскурсійного маршруту територією ботанічної пам'ятки природи «Кочубеївські дуби» у межах регіонально-ландшафтного парку «Диканський»») (А. А. Арканова), «Менеджмент соціального проекту "Беремо приклад з лідерів – депутатів Полтавського місцевого врядування"» (А. О. Біленко), «Організація впливу

збалансованого харчування на розумову діяльність студентської молоді» (Н. О. Коновал), «Розробка авторського проекту спортивно – пізнавального маршруту територією пам'ятки садово-паркового мистецтва місцевого значення (ботанічного саду Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка)» (О. А. Кабак) та інші. Випускник магістратури з управління проектами В. Жамардій захистив кандидатську дисертацію з педагогіки та працює над докторським дослідженням.

Практико орієнтована підготовка менеджерів проектів забезпечую успішну майбутню практичну діяльність випускників. Працевлаштування магістрантів складає 95 %. Результати вступних кампаній 2007–2018 рр. свідчать, що спеціальність користується попитом серед абітурієнтів.

У цілому різноманітні форми організації навчально-виховного процесу, індивідуальна робота наукових керівників – викладачів кафедри педагогічної майстерності та менеджменту – з магістрантами, організація проблемно-дослідницьких груп, залучення до організації та проведення науково-методичних семінарів, конференцій, різноманіття інтерактивних методик роботи під час навчальних занять є ефективними засобами формування здатності працювати в команді, створювати оптимальне комунікативне середовище як контекст міжособистісної взаємодії в управлінській діяльності.

«Управління інноваційною діяльністю». Підготовку магістрів за освітньою програмою «Управління інноваційною діяльністю» кафедра проводить з 2015 року з ліцензованим обсягом освітньої послуги 40 осіб (20 денної та 20 осіб заочної форми навчання.

Професійна підготовка фахівців здійснюється на базі освітньо-кваліфікаційних рівнів «бакалавр» та «спеціаліст». Термін навчання: 1 рік і 4 місяці. Кваліфікація, яку отримує здобувач освітніх послуг: магістр управління інноваційною діяльністю.

Здобувач освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» з управління інноваційною діяльністю – це високопрофесійний керівник, який володіє комплексом необхідних компетенцій з виконання завдань та обов'язків інноваційного характеру.

Об'єктом професійної діяльності фахівців зазначеної спеціальності є управлінська діяльність в адміністративному апараті підприємств та організацій державної, комунальної і приватної форм власності, фінансово-кредитних установах, консультаційних центрах, інноваційних структурах центральних і регіональних органів управління, інноваційних фондах, освітніх установах, громадських і політичних об'єднаннях, а також ЗМІ.

Програма магістерської підготовки розроблена та ліцензована у 2015 році в установленому порядку. На кафедрі створені належні умови для організації навчально-виховного процесу за вказаною освітньою програмою.

Зміст навчання вдосконалюється, доповнюється новими даними відповідно останніх досягнень у галузі науки та техніки. Змістова мобільність магістерського навчання робить його особливо привабливим для тих, хто сам планує свою освітню траєкторію, свою ділову кар'єру. Навчальний план містить цикл професійної та практичної підготовки, а також блок вибіркових навчальних дисциплін, визначає перелік та обсяг навчальних дисциплін, послідовність їх вивчення, конкретні форми організації проведення занять та їх об'єм, форми контролю знань, графік навчального процесу.

Загалом на підготовку магістра відведено 2700 годин. Серед основних дисциплін, що вивчають магістранти: «Інноваційний менеджмент», «Системний аналіз і прийняття інноваційних рішень», «Маркетинг інновацій», «Стратегічне управління інноваційним розвитком», «Трансфер технологій», «Інформаційні системи в інноваційній діяльності», «Управління інноваційними проектами», «Практичний курс іноземної мови для дослідників» та багато інших, змістова та методологічна наповнюваність яких дає змогу майбутнім фахівцям з інноваційного управління оволодіти комплексом компетентностей, необхідних для здійснення успішної професійної управлінської діяльності.

Магістранти проходять виробничу фахову практику згідно укладених угод на базі закладів освіти, підприємств та установ м. Полтава й області. Залучення магістрантів до науково-дослідницької роботи здійснюється через систему навчальних курсів, участь у науковому товаристві, наукових об'єднаннях, проблемних групах, семінарах, круглих столах, зустрічей з провідними фахівцями галузі, екскурсій, виконання обов'язкових контрольних та кваліфікаційної робіт, що присвячені актуальним проблемам досліджень в галузі управління. Специфіка навчання

дозволяє формувати у майбутніх магістрів широкий світогляд щодо особливостей інноваційного соціально-економічного середовища та управління організаціями в умовах інноваційного розвитку. Високий рівень якості підготовки майбутніх фахівців досягається за рахунок впровадження інноваційних освітніх технологій та практичної зорієнтованості навчального процесу. Магістранти кафедри є переможцями обласних та всеукраїнських конкурсів наукових робіт з менеджменту.

За роки існування магістратури викладачі підготували та видали підручники й навчальні посібники для забезпечення спеціальності з грифом МОН України (проф. М. В. Гриньова, доц. Г. Ю. Сорокіна, доц. Л. В. Малаканова); одноосібні чи колективні монографії, навчальні посібники та методичні рекомендації з актуальних питань управління інноваційною діяльністю (проф. П. В. Ворона, доц. Н. М. Сас, доц. С. П. Школяр).

Особливості навчального процесу в магістратурі, глибокі традиції та науково-організаційна діяльність кафедри викликали потребу створення спеціалізованих аудиторій. Тож у березні 2015 р. під час роботи Міжнародної науково-практичної конференції «Професійна свобода особистості у вимірах гуманістичної спадщини Антона Макаренка та Івана Зязюна» відбулося урочисте відкриття меморіальної аудиторії І. А. Зязюна (ауд. 11 першого корпусу університету). А у березні 2016 р. були обладнані й почали функціонувати Міжнародний та всеукраїнський макаренкознавчий центр та Науково-методичний центр «Школа місцевого і студентського самоврядування «Лідер майбутнього» (ауд. 305 другого корпусу університету).

Випусковою кафедрою педагогічної майстерності та менеджменту імені І. А. Зязюна укладено договори з рядом вітчизняних та зарубіжних навчальних і наукових установ, зокрема, Краківською Академією імені А. Ф. Моджевського (Польща), Секретаріатом із проведення тижня відновлюваної енергії Виконавчої Агенції малих підприємств (Бельгія), Аріельським Університетом (Ізраїль), Університетом Яна Кохановського в Кельцах (Польща), Коледжем Макхок (Канада) та іншими. Така співпраця забезпечує можливість реалізації принципів академічної мобільності студентів, сприяє підвищенню можливостей формування конкурентноспроможного, професійно компетентного фахівця, який буде здатним до працевлаштування на європейському та світовому ринках праці.

Аспірантура і докторантура

При кафедрі педагогічної майстерності та менеджменту імені І. А. Зязюна працює аспірантура і докторантура з педагогіки, що упродовж багатьох років готує наукові кадри за такими спеціальностями: 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки; 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти; 13.00.07 – теорія і методика виховання; 13.00.09 – теорія навчання. За цей час керівництво аспірантами і докторантами здійснювали: проф. Н. М. Тарасевич, проф. М. В. Гриньова, доц. А. В. Ткаченко, доц. О. Г. Жданова-Неділько, доц. Н. М. Сас.

Результативність цього виду діяльності кафедри можна продемонструвати кількістю захищених кандидатських і докторських дисертацій.

Проф. Тарасевич Н. М. (загальна кількість – 3 кандидатських дисертації): І. В. Мостова (1998), Л. В. Малаканова (2000), Л. Л. Король (2007).

Проф. Гриньова М. В. (загальна кількість – 11 докторських і 56 кандидатських дисертації): *докторські дисертації:* В. В. Оніпко (2012), А. В. Ткаченко (2014), С. М. Куліш (2014), Н. М. Сас (2015), М. М. Дяченко-Богун (2016), Н. І. Білик (2016), Н. Б. Грицай (2016), Н. В. Кононец (2017), О. Г. Жданова-Неділько (2017), Н. О. Сайко (2017), О. В. Комарова (2017); *кандидатські дисертації:* Л. І. Куторжевська (2004), О. П. Значенко (2005), Ю. П. Федоренко (2005), С. В. Стрижак (2005), О. Я. Рибалка (2005), Н. І. Білик (2005), С. П. Пескун (2006), Л. В. Литвинюк (2007), О. А. Даценко (2007), Л. В. Шаповалова (2009), Ю. М. Мороз (2009), Ю. З. Колос (2010), Г. Ю. Сорокіна (2010), О. О. Свириденко (2010), Н. В. Кононец (2010), О. П. Попович (2010), Т. М. Денисовець (2011), М. М. Дяченко-Богун (2011), І. М. Шупта (2011), Л. І. Ворона (2012), Ю. П. Кращенко (2012), О. Б. Кирильчук (2013), Є. В. Копилець (2013), І. О. Калініченко (2014), Ю. С. Матвієнко (2014), О. М. Москаленко (2014), Л. Л. Мироненко (2014), А. О. Агейчева (2014), В. О. Жамардій (2014), Є. Є. Гончарова (2015), С. П. Рендюк (2015), Н. В. Корягіна (2015), Н. В. Бєляєва (2015), Н. О. Росенко (2015), Г. Л. Попович (2015),

І. В. Кривошапка (2015), А. В. Іваниця (2015), Є. В. Вєнєвцева (2015), Ю. І. Боловацька (2015), О. В. Гурська (2016), Ж. П. Кундій (2016), В. І. Донченко (2016), О. В. Момот (2016), С. О. Воскобойніков (2016), С. А. Новописьменний (2016), В. К. Кузьмич (2017), А. О. Варданян (2017), Г. Ю. Мороховець (2017), А. В. Барбінова (2017), В. І. Макаренко (2017), О. В. Макаренко (2017), Н. В. Васильєва (2018), М. М. Товстяк (2018), О. В. Бардінов (2018), П. А. Лещенко (2019), В. В. Барбінов (2019).

Доц. Ткаченко А. В. (загальна кількість – 2 кандидатських дисертації): Є. Ю. Шаповал (2015), І. В. Тараненко (2017).

Доц. Жданова-Неділько О. Г. (загальна кількість – 5 кандидатських дисертацій): В. О. Черненко (2011), Т. П. Шутько (2013), С. Я. Гриньов (2015), С. М. Новік (2016), Н. О. Якименко (2018).

Доц. Сас Н. М. (загальна кількість – 1 кандидатська дисертація): Н. М. Деньга (2017).

Наразі науковий пошук аспірантів і докторантів, наукове керівництво яким здійснюють проф. М. В. Гриньова, доц. А. В. Ткаченко, доц. О. Г. Жданова-Неділько, доц. Н. М. Сас, спрямований на дослідження загальнокафедральних наукових тем, удосконалення науково-методичних засад діяльності кафедральної магістратури, розробку інноваційних методів та форм управління навчальними закладами та проектами і програмами, вивчення особливостей підготовки педагогічних кадрів для Нової української школи.

Наукові розвідки і здобутки

Наукова робота кафедри зосереджувалася на розробці актуальних питань навчання і виховання сучасної молоді, її науково-педагогічного просвітництва, створення умов професійного становлення. Кафедра працює над двома науковими темами: «Сучасний досвід та інновації у формуванні педагогічної майстерності майбутнього вчителя, менеджера навчального закладу та фахівця з управління проектами» та «Інформаційні та теоретико-методичні засади використання управлінсько-педагогічного досвіду А. С. Макаренка в магістерській підготовці майбутніх менеджерів». При кафедрі діють чотири наукові школи: «Саморегуляція як основа успішної педагогічної діяльності» (науковий керівник – проф. М. В. Гриньова); «Професійний розвиток і саморозвиток особистості в творчій спадщині А. С. Макаренка» (науковий керівник – проф. А. В. Ткаченко); «Створення сприятливого навчально-виховного середовища у вітчизняному освітньому закладі» (науковий керівник – доц. О. Г. Жданова-Неділько); «Тенденції професійної підготовки майбутніх керівників навчальних закладів до інноваційного управління» (науковий керівник – доц. Н. М. Сас).

При кафедрі працюють науково-методичні комплекси: «Кафедра педагогічної майстерності та менеджменту імені І. А. Зязюна – Мала Академія мистецтв – освітні та позашкільні заклади Полтавщини»; «Кафедра педагогічної майстерності та менеджменту імені І. А. Зязюна – Міжнародна і Всеукраїнська асоціація А. С. Макаренка»; «Кафедра педагогічної майстерності та менеджменту імені І. А. Зязюна – директори освітніх закладів України», «Кафедра педмайстерності та менеджменту імені І. А. Зязюна – меморіальні та літературно-меморіальні музеї України». Упродовж декількох років виконувався проект «Школа місцевого і студентського самоврядування «Лідер майбутнього», науковий консультант – проф. М. В. Гриньова, співорганізатор – доц. Ю. П. Кращенко.

Кафедра щороку збільшує свій науковий доробок. Лише за період з 2014 по 2018 рік підготовлено та опубліковано 603 наукові і науково-методичних праці. Динаміка публікацій по роках: 2014 р. – 107; 2015 р. – 112; 2016 р. – 128; 2017 р. – 123; 2018 р. – 133.

З метою підвищення професійного рівня викладачів інституту і залучення їх до проблеми вдосконалення підготовки педагогічних і керівних кадрів кафедрою педагогічної майстерності та менеджменту імені І. А. Зязюна за участю інших кафедр за 37 років проведено 62 науково-практичні конференції різного масштабу, від регіональних до міжнародних. Наводимо їхній список за період з 1981 по 2018 рік.

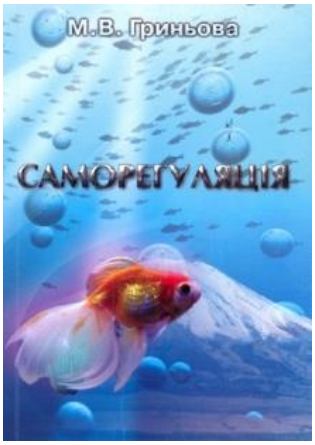

Наукові та методичні публікації кафедри педагогічної майстерності та менеджменту імені І. А. Зязюна

Регіональні: «А. С. Макаренко і Полтавщина» (1986); «Управління проектами: проблеми та перспективи розвитку» (2011);

Всеукраїнські: «Майстерність усного виступу» (1982); «Психолого-педагогічна підготовка вчителя у вузі» (1992); «Педагогічна майстерність як сучасна технологія розвитку особистості вчителя» (2002); «Соціальний захист дітей: традиції та сучасність» (2003); «Ідеї гуманізації в педагогічній спадщині В. Короленка, А. Макаренка, В. Сухомлинського» (2004); «Педагогічна майстерність: становлення і шляхи розвитку» (2006); «Педагогічна майстерність керівника освітнього закладу: теорія і практика» (2007); «Упровадження ідей А. С. Макаренка в управління навчальними закладами» (2008); «Досвід видатних педагогів Полтавщини в управлінській діяльності» (2009); «Виховання особистісних якостей майбутніх фахівців у системі студентського самоврядування» (2009); «Менеджмент у педагогічній системі А. С. Макаренка та його використання в освітньому просторі України» (2010); «Теорія і практика виховання лідерських якостей особистості у системі студентських самоврядних організацій» (2010); «Інноваційні підходи до створення навчально-методичного забезпечення спеціальності “Управління проектами”» (2011); «Управління проектами у сфері науки, освіти, інновації та інформатизації» (2012); «Методика управління навчальними закладами» (2012); «Підготовка майбутніх керівників навчальних закладів до інноваційного управління» (2012); «Програми наукової мобільності Європейського Союзу. Дії Марії Кюрі» (2012); «Управління проектами у сфері науки, освіти, інновації та інформатизації» (2014), «Управлінська майстерність керівника навчального закладу» (2014); «Управлінська майстерність керівника навчального закладу» (2016); «Управління проектами у сфері науки освіти, інновацій та інформатизації» (2016); «Управління інноваційною діяльністю в освіті та у виробництві» (2016); «Управлінська майстерність керівника навчального закладу» (2017), «Управління проектами у сфері науки, освіти, інновацій та інформатизації» (2017), «Управління інноваційною діяльністю в освіті та у виробництві» (2017); «Управлінська майстерність керівника навчального закладу» (2018), «Управління проектами у сфері науки, освіти, інновацій та інформатизації» (2018), «Управління інноваційною діяльністю в освіті та у виробництві» (2018).

Всесоюзні: «Питання освоєння педагогічного досвіду» (1981); «Творче використання ідей А. С. Макаренка і В. О. Сухомлинського у формуванні педагогічної майстерності» (1983); «Шляхи вдосконалення психолого-педагогічної підготовки вчителя у світлі основних напрямів реформ загальноосвітньої і професійної школи» (1985); «Творча спадщина А. С. Макаренка і вдосконалення підготовки педагогічних кадрів» (1988);

Міжнародні: «Проблеми освоєння театральної педагогіки в професійно-педагогічній підготовці майбутнього вчителя» (1991); «А. С. Макаренко – видатний педагог XX сторіччя» (1998); «А. С. Макаренко і світова педагогіка» (2002); «Спадщина А. С. Макаренка і педагогічні пріоритети сучасності» (2008); «Методика викладання природничих дисциплін у вищій школі. XV Каришинські читання» (2008); «Проектування освітніх систем: технології, досвід, практика»

(2008); «Спадщина видатних педагогів Полтавщини в міжнародному освітньому просторі» (2009); «Методика викладання природничих дисциплін у вищій і середній школі. XVI Каришинські читання» (2009); «Традиції та інновації менеджменту навчальних закладів і реалізація управлінських проектів» (2010); «Методика викладання природничих дисциплін у вищій і середній школі. XVII Каришинські читання» (2010); «Християнська етика в українській культурі» (2011); «Технології управління освітніми закладами» (2011); «Методика викладання природничих дисциплін у вищій і середній школі. XVIII Каришинські читання» (2011); «Управління організацією навчально-виховного процесу в середній і вищій школі» (2012); «Методика викладання природничих дисциплін у вищій та середній школі. XIX Каришинські читання» (2012); «Педагогіка А. С. Макаренка в полікультурному освітньому просторі» (2013); «Методика навчання природничих дисциплін у вищій та середній школі. XX Каришинські читання» (2013); «Теоретико-практична спадщина А. С. Макаренка в контексті євроінтеграційних тенденцій вітчизняної освіти» (2014); «Методика навчання природничих дисциплін у середній та вищій школі. XXI Каришинські читання» (2014); «Реалізація виховного потенціалу системи студентського самоврядування вищих навчальних закладів України» (2014); «Професійна свобода особистості у вимірах гуманістичної спадщини Антона Макаренка та Івана Зязюна» (2015); «Методика навчання природничих дисциплін у середній та вищій школі. XXII Каришинські читання» (2015); «Педагогічна особистість А. С. Макаренка на перетині освітніх парадигм» (2016); «Методика навчання природничих дисциплін у середній та вищій школі. XXIII Каришинські читання» (2016); «Макаренкознавчий вимір актуальних питань соціальної адаптації особистості» (2017); «Методика навчання природничих дисциплін у середній та вищій школі. XXIV Каришинські читання» (2017); «Макаренківська концепція підготовки вчителів у контексті вітчизняних та світових тенденцій розвитку педагогічної освіти» (2018); «Методика навчання природничих дисциплін у середній та вищій школі. XXV Каришинські читання» (2018).

Виступ внучатого племінника А. С. Макаренка А. С. Васильєва під час роботи міжнародної науково-практичної конференції «Педагогіка А. С. Макаренка в полікультурному освітньому просторі» (2013)

Кафедра упродовж тривалого часу майже перманентно проводить наукові дослідження за рахунок видатків державного бюджету. У 2013–2015 рр. виконувалося фундаментальне дослідження «Виховний потенціал системи студентського самоврядування вищих навчальних закладів України» (науковий керівник проф. М. В. Гриньова). У науковому проекті досліджувалися теоретичні та практичні аспекти проблеми студентського самоврядування як ключового фактору

виховання лідерських, комунікативних, організаторських, моральних якостей майбутніх фахівців, основи розширення автономії та демократизації сучасних вищих навчальних закладів.

У 2016–2017 рр. виконувалося прикладне дослідження «Адаптація внутрішньо переміщених осіб до університетського середовища засобами студентського самоврядування». Науковий керівник проф. М. В. Гриньова. У науковому проекті досліджувався вплив студентського самоврядування як вагомого чинника адаптації студентів-переселенців до середовища вищого навчального закладу; доводилося, що включення в структуру конструктивних міжособистісних відносин, залучення до організаційних форм та напрямків діяльності студентського самоврядування каталізує адаптацію студентів-переселенців; обґрунтовується концепція, що успішна адаптація внутрішньо переміщених осіб до університетського середовища можлива лише за умови встановлення дружніх доброзичливих стосунків з оточуючими студентами і викладачами та забезпечення особистісно-зорієнтованого навчання.

Успішно пройшло експертизу і з 2019 року виконується нове дослідження на тему «Модель професійної підготовки майбутнього вчителя Нової української школи» (науковий керівник проф. М. В. Гриньова).

Кафедра продовжує і розширює свій міжнародний діалог. Сьогодні вона має на своєму рахунку 7 угод із закордонними партнерами. Це Секретаріат із проведення тижня енергії, що відновлюється, ініціативної Європейської комісії, яка координується Виконавчою Агенцією малих підприємств (Бельгія, Брюсель), Аріельський університет (Ізраїль), Коледж Махок (Канада), Університет Яна Кохановського в Кельцах (Польща), Краківський педагогічний університет імені Комісії національної освіти (Польща), Національний коледж шкільних керівників (Великобританія) тощо. Метою укладених угод є: обмін аналітичною і науковою інформацією, науковими матеріалами; проведення сумісних програм консультування і аналізу; проведення спільного спонсорства конференцій (запрошення на наукові конференції викладачів і студентів); спільні публікації; обмін навчальними матеріалами, статтями й іншими публікаціями; перемовини щодо обміну студентами для забезпечення академічної мобільності тощо.

Чисельність проведених кафедрою наукових семінарів та систематична робота із залучення магістрантів до наукової діяльності сприяє постійному росту студентських публікацій. Лише за період 2014–2018 рр. під керівництвом викладачів кафедри студентами зроблено 642 наукових і науково-методичних публікації. Із них 467 одноосібних.

Чимало зусиль вимагає від викладачів участь студентів у всеукраїнських та регіональних конкурсах наукових робіт. Усього за 2014-2017 рр. 11 призових місць у ІІ турі всеукраїнських конкурсів здобули підготовлені кафедрою студенти (К. В. Мастюх, А. О. Біленко, В. В. Кривенко, А. А. Арканова, Ю. С. Дмитренко, О. А. Кабак, Н. Ю. Холодько). Упродовж 2018 року кількість досягнень студентів зросла: Валентина Дрижд – 2 місце на Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт з напрямку «Інтелектуальна власність», Маргарита Вовк – 3 місце на Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт з напрямку 073 «Менеджмент» освітнього ступеня «магістр»; переможцями міжнародних конкурсів наукових робіт стали студенти Т. І. Ісакова, В. І. Дрижд, О. А. Кабак (керівник проф. М. В. Гриньова).

Викладачами кафедри за останні роки отримано декілька патентів та свідоцтв: Патент на корисну модель № 109845 від 12.09.2016 р. «Спосіб декоративного відтворення ботанічної пам’ятки природи “Кочубеївські дуби”» (автори: С. П. Школяр, М. В. Гриньова, А. А. Арканова, Л. М. Гомля); Свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір № 53213 від 21.01.2014 р. «Організація впливу збалансованого харчування на розумову діяльність студентської молоді» (автори: М. В. Гриньова, Н. О. Коновал); Свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір № 68184 від 7.10.2016 р. Менеджмент соціального проекту «Залучення територіальної громади Полтави до функціонування місцевого дендропарку як рекреаційного та еколого-просвітницького центру» (автори: С. П. Школяр, М. В. Гриньова, В. В. Кривенко); Свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір № 68183 від 7.10.2016 р. Менеджмент авторського соціального проекту «Зелений туризм для всіх» (автори С. П. Школяр, М. В. Гриньова, К. В. Мастюх); Свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір № 75484 від 21.12.2017 р. брошура «Методи залучення Полтавської студентської громади до оздоровлення ландшафту музею-садиби І. П. Котляревського в місті Полтава» (автори М. В. Гриньова, С. П. Школяр, В. В. Ходунай) та ін.

Кафедра з 2007 року видає фаховий збірник з педагогічних наук «Витоки педагогічної майстерності», який редагує доцент кафедри О. Г. Жданова-Неділько. Часопис у 2016 році пройшов повторне ліцензування в Україні і в цьому ж році включений до наукометричної бази Index Copernicus. Наукове видання має власний сайт: http://vytokypedagogmayster.webnode.com.ua

Кафедра неодноразово очолювала університетський рейтинг за підсумками науково-дослідної роботи. Красномовними є свідчення наукового визнання членів кафедри: у 2016 році професор кафедри М. В. Гриньова була обрана членом-кореспондентом НАПН України, доц. А. В. Ткаченко 2014 року обраний Віце-президентом Міжнародної макаренківської асоціації, упродовж семи років доц. Ю. П. Кращенко успішно працює головою Ради молодих учених при МОН України, у 2014–2016 рр. ним внесено пакет концептуальних пропозицій до проектів Законів України «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про освіту». У березні 2012 році кафедру педагогічної майстерності та менеджменту було нагороджено Лауреатським дипломом Міжнародної Академії Рейтингових Технологій і Соціології «Золота фортуна» в номінації: «За вагомий внесок у справу розбудови України та високий професіоналізм у сфері освіти і науки».

Викладачами кафедри за останні роки захищено 4 кандидатських (Н. В. Бєляєва (Ночовна), І. В. Кривошапка (Бабенко), Ю. І. Боловацька, А. В. Барбінова) та 3 докторські дисертації (А. В. Ткаченко, Н. М. Сас, О. Г. Жданова-Неділько). Свою кваліфікацію викладачі регулярно підвищують у провідних вишах України, за кордоном (Австрія, Ізраїль, Німеччина, Польща, Словаччина, США, Угорщина). Кафедра, завдяки своєму науковому потенціалу, є справжньою кузнею кадрів: тут свого часу розпочинали наукову діяльність знані в Україні доктори педагогічних наук, професори В. І. Бобрицька, О. А. Лавріненко Л. О. Савенкова, доктор психологічних наук, проф. В. А. Семиченко, доктор юридичних наук, проф. С. О. Гладкий.

Дослідження спадщини А. С. Макаренка, співробітництво кафедри з Міжнародною макаренківською асоціацією

Кафедра педагогічної майстерності є визнаним в Україні і за кордоном науково-організаційним центром Міжнародної макаренківської асоціації (ММА), яку було організовано у 1991 році на Установчій конференції, що проходила 23–28 вересня у Полтавському педінституті.

Ідею полтавських учених – професорів В. Є. Лобурця, В. О. Пащенка та доцентів В. Ф. Моргуна, Л. В. Крамущенко, К. М. Ширяєвої, І. Ф. Кривоноса та М. П. Лебедика щодо об'єднання макаренкознавців з різних країн на засадах діалогу і творчої співпраці підтримали визнані у всьому світі дослідники з Європи, Азії, Америки. Вперше в історії світової педагогіки Полтава зібрала макаренкознавців Сходу і Заходу: Ґ. Хілліґа, Е. Гюнтер-Шелльхаймера, З. Вайтца, В. Ліндера (Німеччина), Ф. Патакі, А. Петрікаша (Угорщина), О. Левіна, М. Библюка (Польща), Р. Едвардс (США), Х. Расмуссена (Данія), Л. Гордіна, А. Фролова, Л. Гриценко, В. Хелемендика, С. Невську, Р. Бескіну, В. Борисенкова, Л. Чубарова, В. Опаліхіна (Росія), М. Ярмаченка, Н. Абашкіну, Ю. Львову, П. Лисенка, М. Оксу, Б. Наумова (Україна), Л. Пєху, Й. Гашковця (Чехія), Сяо Су, Би Шуджи (Китай), Б. Клайндист (Франція), А. Холодюка (Молдова), В. Бойчева, О. Сачкова (Болгарія).

Відповідальним секретарем ММА з 1991 по 2002 рр. працювала кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогічної майстерності, завідуюча лабораторією А. С. Макаренка ПДПІ Л. В. Крамущенко. З 2002 по 2013 рік цю посаду обіймав доцент кафедри педагогічної майстерності А. В. Ткаченко, який 2018 року був обраний віце-президентом ММА.

Співпраця кафедри педагогічної майстерності і Міжнародної макаренківської асоціації упродовж 28 років позначена як здобутками в розробці наукових тем макаренкознавчої проблематики, так і творчого розвитку досвіду виховної роботи А. С. Макаренка в умовах сучасних навчально-виховних закладів.

Кафедрою педагогічної майстерності започатковано традицію регулярного проведення на полтавській землі міжнародних науково-практичних конференцій, присвячених видатному землякові А. С. Макаренку. Так, великий резонанс мали конференції: «Досвід А. С. Макаренка і актуальні проблеми виховання молоді» (1998); «А. С. Макаренко і світова педагогіка» (2002); «Спадщина А. С. Макаренка і педагогічні пріоритети сучасності» (2008); «Педагогіка А. С. Макаренка в полікультурному освітньому просторі» (2013).

Кафедрою започатковано під час проведення міжнародних конференцій урочисті акції покладання гірлянди до меморіальної дошки А. С. Макаренка на будівлі Полтавського педагогічного університету, вшанування пам'яті членів ММА та вихованців А. С. Макаренка, які пішли з життя, покладання квітів і мітинг біля пам'ятника А. С. Макаренку на території музею-заповідника А. С. Макаренка в с. Ковалівка Полтавської області. Проведення цих ритуальних церемоній несе великий емоційний заряд і має великий виховний вплив як на студентську та шкільну молодь, так і на учасників конференцій старшого покоління.

Одним із завдань Міжнародної макаренківської асоціації визначено створення повної наукової біографії А. С. Макаренка, об'єктивація його спадщини. В контексті цього групою науковців кафедри педагогічної майстерності, під патронатом академіка І. А. Зязюна, протягом 1997–2009 рр. проводилася значна науково-дослідна робота зі створення історії керованих А. С. Макаренком виховних закладів: Полтавської трудової колонії імені М. Горького (1920–1926 рр.), Харківської трудової колонії імені М. Горького (1926–1928 рр.) та Трудової комуни імені Ф. Е. Дзержинського (1927–1935 рр.). Першим було підготовлено наукове видання у двох книгах: «Полтавська трудова колонія ім. М. Горького в документах і матеріалах (1920–1926 рр.)» (О. П. Єрмак, І. А. Зязюн, Л. В. Крамущенко, І. Ф. Кривонос, Н. М. Тарасевич, А. В. Ткаченко. Полтава, 2002).

У 2008 році цей видавничий проект знайшов своє продовження. Не припиняючи роботу над пошуком і публікацією архівної спадщини А. С. Макаренка, група дослідників, скоординована академіком І. А. Зязюном, підготувала нову збірку матеріалів про Горьківську колонію, висвітливши харківський період її діяльності – «Антон Макаренко : Харківська трудова колонія ім. М. Горького (в документах і матеріалах 1926–1928 рр.)» (І. А. Зязюн, І. Ф. Кривонос, Н. М. Тарасевич, А. В. Ткаченко. Київ, 2008).

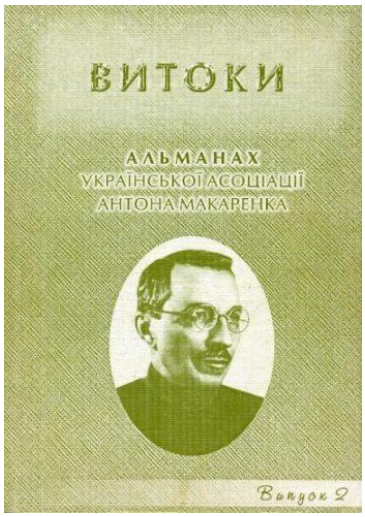

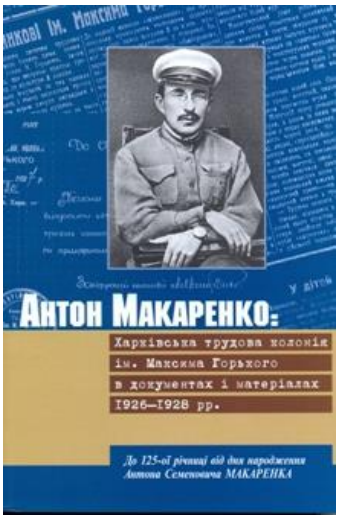

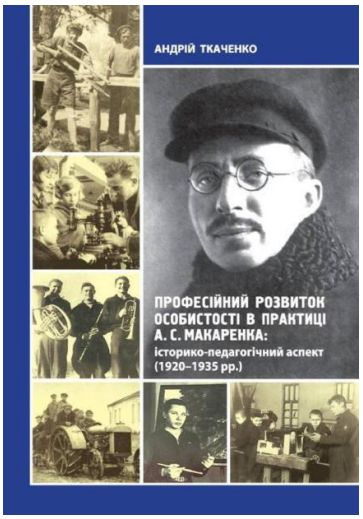

Видання кафедри з макаренкознавства

Незважаючи на успіхи полтавських учених, одним із ключових питань науки про А. С. Макаренка є інформаційний дефіцит за відсутністю повного академічного зібрання творів педагога. Останнє, 8-томне видання АПН СРСР, що вийшло ще в 1983–1986 рр., макаренкознавчою спільнотою нині майже одностайно визнане ідеологічно і текстологічно застарілим. Суттєвими недоліками, завдяки яким воно не може вважатися повноцінним джерелом для науковців, є тенденційний підбір матеріалів, скорочення або фальсифікація авторських текстів, неточність і політична заангажованість коментарів тощо. Проте головна хиба цього поважного видавничого проекту, це нездатність повноцінно представити всю відому спадщину А. С. Макаренка. Свого часу лабораторія «Makarenko-referat» Марбурзького університету ставила метою випустити максимально повне і автентичне 20-томне видання творів педагога, але припинила свій проект на восьмому томі. Відчуваючи великий борг вітчизняної науки перед світовою історико-педагогічною думкою, макаренкознавча група кафедри під керівництвом доц. А. В. Ткаченка розпочала роботу зі збирання, текстологічної обробки, коментування і підготовки до друку макаренківських текстів. Обсяг здійсненого можна проілюструвати такими цифрами: на даний час створений викладачами кафедри реєстр творів Макаренка сягнув 896 одиниць, серед яких: 179 художніх або публіцистичних творів та матеріалів до них, 73 стенограми виступів та інтерв'ю, 542 листа, 85 різного роду службових документів, решта – записні книжки, дарчі надписи, епіграми, вірші тощо. Характерний факт – лише 409 із цих текстів у більш або менш зміненому вигляді присутні у згаданому 8-томнику АПН СРСР.

Як секретаріат ММА, кафедра підтримує постійний зв'язок із її президентом, італійським професором Н. С. де Кумісом, Італійською макаренківською асоціацією. Неодноразово кафедра приймала іноземного члена НАПН України, керівника лабораторії «Макаренко-реферат» Ґ. Хілліґа, німецького дослідника Е. Гюнтер-Шелльхаймера, віце-президента Італійської макаренківської асоціації Е. Меттіні та ін.

Провідний світовий макаренкознавець Ґ. Хілліґ серед членів кафедри

Вагомим внеском кафедри в роботу Міжнародної макаренківської асоціації стало кафедральне видання альманаху Української асоціації А. С. Макаренка «Витоки» (випуск 1 – Полтава, 2003; випуск 2 – Полтава, 2004). Альманах мав на меті пропонувати спадщину А. С. Макаренка та досвід її творчого використання, спонукати – у першу чергу молодих педагогів – читати і намагатися зрозуміти самого Макаренка, свідомо збагачуватися його досвідом. Альманах знайомить українських читачів з відомими зарубіжними макаренкознавцями, активними членами ММА. Так, тут опубліковані наукові доробки італійських дослідників Ніколо Сіціліані де Куміс та Еміліано Меттіні, репрезентовано підбірку віршів внучатого племінника А. С. Макаренка поета і режисера Антона Васильєва з його

останніх поетичних збірок. На основі альманаху «Витоки» пізніше утворився кафедральний фаховий збірник з педагогічних наук «Витоки педагогічної майстерності».

Ефективним напрямком співробітництва кафедри педагогічної майстерності з ММА є пошук і презентація міжнародній спільноті досвіду діяльності кращих навчально-виховних закладів Полтавщини. Очолює цю роботу та є її душею доктор педагогічних наук, професор М. В. Гриньова, яка докладає багато зусиль для популяризації за межами України досвіду талановитих педагогів Полтавської області. Так, члени Міжнародної асоціації зустрічалися з педагогічними колективами Кременчуцького педагогічного училища імені А. С. Макаренка, який успішно використовує спадщину видатного педагога у соціалізації сучасної молоді (директор – І. В. Гальченко), Кременчуцької загальноосвітньої школи № 12 «Школа сприяння здоров'ю» (директор – С. В. Івановський), в якій значна увага приділяється проблемі реабілітації дітей – інвалідів і тих, що потребують особливої уваги. Зацікавленість зарубіжних науковців викликав досвід Полтавського обласного наукового ліцею-інтернату II-III ступенів імені А. С. Макаренка Полтавської обласної ради з розвитку творчого потенціалу учнів, їхнього професійного самовизначення (директор – В. І. Шульга).

Співпраця кафедри з асоціацією має ще одну важливу складову – налагодження діалогу між науковцями з різних країн світу, зняття надмірної політизації та ідеологізації постаті видатного педагога. Кафедра педагогічної майстерності і сьогодні об'єднує вчених Європи, Азії, Америки, стверджуючи чесність і об'єктивність у дослідженні спадщини Антона Макаренка.

Навесні 2015 р. кафедрою у співробітництві із бібліотекою університету було створено науковий інтернет-ресурс, присвячений життєдіяльності та творчому спадку А. С. Макаренка, що отримав назву «Макаренкіана». Вже за перші півроку «Макаренкіана» посіла лідерські позиції серед макаренкознавчих інтернет-ресурсів майже по всіх позиціях: кількості, оригінальності та різножанровості розміщених текстових матеріалів (на сьогодні їх 263 найменування); ґрунтовності і достовірності наукової біографії А. С. Макаренка; представленості закордонних публікацій; кількості, різноманітності, якості та оригінальності фотографій (нині їх 1977). Вперше в практиці створення подібних інтернет-ресурсів в «Макаренкіані» широко представлені унікальні, не відомі дослідникам архівні документи.

Ще у 2002 році кафедрою була створена експозиція аудиторії-музею А. С. Макаренка (автор – доц. Л. В. Крамущенко. Ауд. 18 1-го корпусу університету). 2016 року (під час роботи Міжнародної науково-практичної конференції «Педагогічна особистість А. С. Макаренка на перетині освітніх парадигм») був обладнаний та урочисто відкритий Міжнародний та всеукраїнський макаренкознавчий центр. Головними завданнями Центру є: пропаганда педагогічного спадку А. С. Макаренка; підтримка постійного міжнародного наукового діалогу з макаренкознавцями світу; поглиблення вивчення джерелознавчої бази макаренкознавства та підготовка до видання українського мовою повного академічного зібрання творів А. С. Макаренка; розширення практики впровадження прогресивних педагогічних ідей видатного педагога в діяльність вітчизняних освітніх закладів та пенітенціарних установ. За рік УкрІНТЕІ була зареєстрована при кафедрі науково-дослідна тема, що виконується у межах робочого часу викладачів: «Інформаційні та теоретико-методичні засади використання управлінсько-педагогічного досвіду А. С. Макаренка в магістерській підготовці майбутніх менеджерів» (номер держреєстрації – 0117U003233).

Одним із постійних напрямків роботи макаренкознавчої групи кафедри є пропаганда ідей і творчої спадщини А. С. Макаренка. Викладачі проводять екскурсії для гостей університету до аудиторії-музею А. С. Макаренка, беруть участь у телевізійних програмах, виступають перед педагогічною громадськістю, надають методичну допомогу Державному музею-заповіднику А. С. Макаренка в с. Ковалівка Полтавської області та Кременчуцьким педагогічно-меморіальним музеєм А. С. Макаренка. 7-10 червня 2017 р. на запрошення латиської сторони доц. А. В. Ткаченко провів семінар «Педагогічна спадщина А. Макаренка» для професорів та докторантів факультету педагогіки, психології і мистецтва Латвійського Університету (м. Рига).

Кафедральні традиції у виховній роботі

Система виховної діяльності кафедри педагогічної майстерності та менеджменту імені І. А. Зязюна спрямована на забезпечення адаптації студентства, створення умов для реалізації здібностей молоді, визначення індивідуального шляху духовно-морального розвитку, професійного педагогічного зростання. До управління та реалізації виховної діяльності на кафедрі залучені декан факультету, заступник декана з виховної роботи, завідувач кафедри, куратори академічних груп, студентська рада факультету. Особливо велику роботу щодо виховання студентської молоді здійснює ас. Ю. І. Боловацька і доц. Ю. П. Кращенко.

Виховна діяльність на кафедрі здійснюється згідно з Концепцією виховної роботи Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, Положенням про виховну роботу та Положення про Раду з організації виховної діяльності.

Досліджені архівні джерела переконують, що організація системи виховної діяльності на кафедрі ніколи не обмежувалася проведенням занять, керівництвом практикою та самостійною роботою студентів, науково-методичною роботою. Звітна документація кафедри 1981–1985 рр. повідомляє, що всі викладачі напружено працювали в мережі виховних заходів, націлених на розвиток особистості майбутнього вчителя, використовуючи асортимент традиційних форм позааудиторної роботи, як-то: урочистості з нагоди Дня вчителя, виступи агітбригад у базових навчальних закладах, тематичні вечори в студентських кафе «Глобус» і «Ворсклянка», перегляд та обговорення художніх фільмів, тиждень педагогічної майстерності. У межах останнього проводилися: театралізоване розв’язання педагогічних задач, відкрите засідання лабораторії «Творче самопочуття педагога», щорічна конференція для першокурсників за книгою А. С. Макаренка «Педагогічна поема», зустрічі академічних груп із педагогами-новаторами, конкурс публічного виступу «Добре око» й інші. Однак усі перелічені заходи були ситуативними за характером проведення, тому тривав пошук такої форми занять зі студентами, яка дозволила б забезпечити неперервну роботу досить численної різновікової групи.

У вересні 1986 р. при кафедрі педагогічної майстерності було організовано педагогічний клуб «Паросток» (кер. Т. Г. Дмитренко), який об’єднав 65 майбутніх учителів, а в наступні роки – і молодих вчителів-випускників Полтавського державного педагогічного інституту. Провідними було визначено два завдання клубу – педагогізацію позааудиторної роботи зі студентами й активізацію процесу оволодіння майбутніми вчителями професійними знаннями та вміннями. Як випливає зі сформульованих завдань, у змісті роботи студентського об’єднання досить вагомою була частка професійно спрямованого спілкування. На засіданнях клубу ухвалено рішення спрямувати зусилля на освоєння досвіду педагогів-новаторів Ш. О. Амонашвілі, В. Ф. Шаталова, М. П. Щетиніна, І. П. Іванова та ін. Вивчення творів цих педагогів у формі педагогічних читань, диспутів, конференцій забезпечило розуміння студентами сутності новаторських концепцій і стало мотивом для особистого знайомства з методикою роботи знаних у країні вчителів-новаторів.

Важливим напрямом діяльності кафедри педагогічної майстерності стало виховання духовної культури майбутнього вчителя засобами педагогічного краєзнавства, зокрема, залучення студентів до осмислення етико-педагогічної цінності діяльності видатних просвітників і педагогів, які жили і працювали на Полтавщині в минулому столітті – Володимира Короленка, Антона Макаренка, Василя Сухомлинського. Вони уособлюють моральний ідеал педагога-гуманіста, просвітника. Регуляторами їхніх дій в організації виховання дітей завжди були людяність і соціальна відповідальність. А саме ці якості, як стверджує наука і досвід, є провідними у структурі цінностей морального ідеалу, вони відіграють домінуючу роль у розвитку творчої активності педагога.

Кафедра у 1986–1996 рр. вже мала такий досвід роботи зі студентами: макаренківський гурток (кер. доцент Л. В. Крамущенко) допомагав у оформленні літературно-педагогічної експозиції Державного музею-заповідника А. С. Макаренка під Полтавою, у розробці текстів перших екскурсій залами музею. Студенти були першими екскурсоводами під час відкриття музею А. С. Макаренка в лютому 1988 року (їхні екскурсії відвідало тоді понад 2 тисячі відвідувачі із 40 міст колишнього Радянського Союзу).

Вивченню спадщини В. О. Сухомлинського присвятив роботу гурток студентів і факультатив старшокласників «Юний педагог» (кер. доценти Н. М. Тарасевич і Н. М. Пивовар). Молоді краєзнавці проводили екскурсії, зустрічі, педагогічні вечори в кімнаті-музеї В. О. Сухомлинського, педагогічні читання за його книгою «Серце віддаю дітям».

Початок нового XXI століття ознаменував зміну соціально-політичного фону професійного становлення майбутніх вчителів принесли і новий погляд на організацію роботи з педагогічного краєзнавства. У цей час вона здійснюється у формах клубної роботи, набувши більшої концептуальності, розмаху, творчої активності. Так було започатковано на кафедрі педагогічної майстерності у 2003 році студентський Клуб педагогічного краєзнавства, який об'єднав понад 50 студентів з різних факультетів університету. Девізом Клубу стали слова Антона Макаренка: «Я сказав свою маленьку, але таку потрібну правду». Загальне науково-педагогічне керівництво Клубом здійснювалося під супроводом завідуючої кафедри педагогічної майстерності доктора педагогічних наук, професора М. В. Гриньової.

Науковими керівниками, режисерами і помічниками студентів стали викладачі кафедри педагогічної майстерності професор Н. М. Тарасевич і доцент Л. В. Крамущенко. Вони зробили діяльність Клубу своєрідним дослідним майданчиком з виховання морального ідеалу майбутніх педагогів. Засадовими в роботі зі студентською молоддю стали дві концептуальні ідеї. По-перше, зміна традиційного для університетського навчання студентів способу сприймання педагогічної краєзнавчої інформації, яка пред'являється у формах, наближених до мистецтва, – документальної вистави, уявної подорожі, театралізації. Вони створювалися тільки на основі документальних матеріалів. У мозаїці реальних історичних фактів, листів, записів у щоденниках, газетних публікацій минулих років, архівних справ «ліпилися» образи Володимира Короленка, Антона Макаренка, Софії Короленко, Ольги Ракович, Федора Іванова, Василя Сухомлинського. Це стимулює активність художнього сприймання студентів, а саме воно є тими «дверцятами», в які «проходить» до них допитливість, інтерес до минулих часів, подій і людей, які тоді жили і творили.

По-друге у спілкуванні зі студентами актуальною є організація їхньої роботи як суспільно важливої педагогічно-художньої діяльності, яка створює можливості для активізації морально-етичних уявлень, почуттів, гідного самоствердження. Важливим результатом участі студентів у роботі Клубу є їхнє відчуття того, що вони своєю грою, виступами збагачують інших людей – глядачів і слухачів, несуть їм радість, спонукають до більш глибокого осмислення свого часу і своїх вчинків.

Робота в Клубі значно активізувала наукові пошуки студентів з проблематики педагогічного краєзнавства. До цієї роботи з 2006 року активно залучаються магістранти кафедри педагогічної майстерності, які досліджують спадщину А. С. Макаренка і В. О. Сухомлинського з позицій управлінської майстерності, особливостей шкільного менеджменту. Студентами і магістрантами опубліковано понад 90 ессе, статей з актуальних питань педагогічної майстерності видатних полтавських педагогів.

Головний результат роботи Клубу педагогічного краєзнавства полягає у цілеспрямованому розвиткові ціннісно-мотиваційного поля студентів шляхом стимуляції творчої активності.

Кафедра вважає, що знайомство майбутніх педагогів з діяльністю В. Г. Короленка та А. С. Макаренка не тільки поглибить їхні знання з історії педагогічної культури, а й сприятиме актуалізації морально-етичних уявлень, понять, пов'язаних із феноменом педагогічного подвижництва, – обов'язок і відповідальність педагога, гуманізм, чесність, співчуття до дітей. Цей напрямок роботи кафедри, безперечно, сприяє розвитку історичної пам'яті, виховання поваги до людей, які любили Батьківщину і ціною власного життя намагалися утвердити, зберегти людяність, відповідальність у суспільному бутті.

Творчий доробок кафедри у цьому напрямку достатньо вагомий. У 1986–1988 рр. доцент кафедри Л. В. Крамущенко очолила роботу над проектом «Тематико-експозиційний план Державного музею-заповідника А. С. Макаренка в с. Ковалівка Полтавського району». Саме за цим планом було створено літературно-педагогічну та меморіальну експозицію музею-заповідника: загальна площа експозиції біля 100 кв. м., кількість експонатів – біля 10000. Дотепер музей залишається одним із найкращих педагогічних музеїв Європи.

Протягом 2000–2009 рр. творча співпраця кафедри і музею А. С. Макаренка набула нових імпульсів, наповнилася новим змістом. Під керівництвом професора М. В. Гриньової створено комплекс «Кафедра педагогічної майстерності – Державний музей заповідник А. С. Макаренка»;

проводяться резонансні міжнародні та всеукраїнські конференції; видаються збірники наукових матеріалів.

До вагомих здобутків кафедри у напрямку виховної діяльності впродовж 2010–2019 рр. варто віднести співпрацю з міською владою (управлінням у справах сім'ї, молоді та спорту виконавчого комітету Полтавської міської ради) та партнерську участь професорсько-викладацького колективу у реалізації міських проектів та програм: щорічної церемонії нагородження переможців конкурсу «Молодь року», соціально-інформаційного проекту «Врятуй життя ближнього», благодійного пішо-квесту «25 кроків незалежності» з нагоди 25-річниці незалежності та Дня державного прапора України, благодійного студентського балу «Допомогти так легко» соціально-просвітницького проекту «Вдивляючись у себе» (дослідження літературної спадщини Т. Г. Шевченка) та ін. При реалізації вищеназваних проектів була використана авторська технологія конструювання культурно-дозвіллєвих заходів, розроблена асистентом кафедри, кандидатом педагогічних наук Ю. І. Боловацькою.

Традиційно професорсько-викладацький склад кафедри долучається до організації та проведення факультетських культурно-дозвіллєвих заходів: щорічної виставки композицій з природного матеріалу «Засяяла в осінніх барвах Полтавщина»; системи профорієнтаційних заходів щодо презентації спеціальностей факультету та напрямів підготовки магістрів; культурно-мистецького дійства, присвяченого Дню працівників освіти; презентації груп І курсу «Осінній дебют; Дня студентського самоврядування; урочистостей з нагоди вручення дипломів магістрів випускникам зі спеціальності 073 «Менеджмент» та ін.

Доброю традицією стало проведення церемонії, присвяченої підведенню підсумків навчального року та відзначення кращих викладачів і студентів-активістів «Гордість природничого».

Кафедрою ініційовано проведення виховних заходів, які спрямовані на формування професійної культури майбутнього вчителя: педагогічний вернісаж «Хочу бути хорошим учителем»; турнір «Сходинка до педагогічної майстерності; діалог старшокурсників із першокурсниками «Гортаючи сторінки «Педагогічної поеми»; колоквіум за книгою В. О. Сухомлинського «Сто порад учителю». Проведення вищеназваних заходів стало доброю традицією та підґрунтям для вшанування пам'яті видатних педагогів. Традиційно викладачами кафедри проводяться виїзні екскурсії до Павлиської ЗОШ імені В. О. Сухомлинського, Педагогічно-меморіального музею А. С. Макаренка.

Плідно працюють при кафедрі 2 науково-педагогічні комплекси: «Кафедра педагогічної майстерності та менеджменту імені І. А. Зязюна – Полтавський літературно-меморіальний музей В. Г. Короленка», «Кафедра педагогічної майстерності та менеджменту імені І. А. Зязюна – Полтавська мала академія мистецтв імені Р. Кириченко». Спільні акції кафедри, музею та школи мистецтв проводяться із залученням широкого кола громадськості, інтелігенції, учнівської та студентської молоді і завжди мають великий суспільний резонанс.

З метою створення умов для формування професіональної культури майбутніх учителів, їхнього гармонійного духовного розвитку викладацький колектив кафедри проводить особистісне консультування, що сприяє самопізнанню та самореалізації студентів. Використання викладачами технологій співробітництва дозволяє створити умови для формування самосвідомості, відповідальності, толерантності, поваги та самоповаги. Застосування на заняттях інтерактивних технологій створює умови для розвитку позиції життєтворення.

Для магістрантів управлінських спеціальностей «Управління навчальним закладом», «Управління проектами», «Управління інноваційною діяльністю» викладачами кафедри педагогічної майстерності та менеджменту імені І. А. Зязюна (М. В. Гриньовою, А. В. Ткаченком, Ю. П. Кращенком, Г. Ю. Сорокіною, Н. М. Пивовар, Ю. І. Боловацькою, О. Г. Ждановою-Неділько, Н. В. Бєляєвою, Н. М. Сас, І. В. Кривошапкою та ін.) проводиться комплекс заходів, які актуальні для організації якісного начально-виховного процесу:

– відвідування магістрантами позашкільного навчального закладу Полтавської обласної ради «Полтавська обласна Мала академія наук учнівської молоді». У ході навчальної екскурсії магістранти ознайомлюються з особливостями менеджменту закладу, системою пошуку та роботи із обдарованими учнями, введенням їх у світ наукових досліджень. Під час зустрічі майбутні управлінці дізнаються про особливості обласних конкурсів і семінарів, які проводить заклад: «Фізика в житті людини», «Кристали: структура, властивості», «Здорове життя – успіх буття»;

– відвідування Полтавського обласного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді, де магістранти мають змогу ознайомитися з особливостями менеджменту закладу, а також зі структурою центру та під час екскурсії навчально-дослідною ділянкою (закритого та відкритого ґрунту), міні-зоопарком, лабораторією зоології та орнітології та кабінетами екологічної творчості. Робота в творчих групах спрямована на отримання вихованцями додаткових знань, умінь і навичок по догляду за рослинами та тваринами, спостереження та експерименти з живими організмами. Другим етапом навчальної екскурсії є дослідження методичної бази та статуту закладу, навчального плану та сітки гуртків. Відтак, магістрантам повідомляється про кадровий склад, очно-заочну біологічну школу, кількість учнів, які навчаються у закладі, фінансування, про структурні підрозділи – філії та про оздоровчий табір «Еколог», де проводяться різні пізнавальні заходи;

– вивчення магістрантами досвіду створення авторського художнього проекту полтавського митця Ю. Бернацького Арт-студія «Художник», що діє на базі школи-гімназії № 32 м. Полтави (маркетологічні дослідження, розробка концепції діяльності, складання бізнес-плану, розробка та реалізація складових проекту та інші), а також відвідування для ознайомлення з результатами функціонування проекту – художньою виставкою, присвяченою Великодню та реалізовану за підтримки управління культури та управління освіти виконавчого комітету Полтавської міської ради у Полтавському художньому музеї (Галерея мистецтв) імені Миколи Ярошенка;

– участь у проекті «Екологічний бумеранг», бесіди щодо екологічного менеджменту з начальником управління з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи Полтавської облдержадміністрації В. М. Стеблянка;

– відвідування розважально-виховного центру «Ігроленд» та участь у прес-конференціях «Управління виховною діяльністю недержавної позашкільної організації»;

– навчальні екскурсії та зустрічі з провідними фахівцями з управління навчальними закладами м. Полтави та м. Кременчука (І. В. Гальченком – директором Кременчуцького педагогічного училища імені А. С. Макаренка), з О. В. Цимбалюк – завідувачем Центру освітніх інноваційних технологій м. Полтава, з М. В. Послушною – головним спеціалістом відділу експертизи, моніторингу та зв’язків з громадськістю департаменту екології та природних ресурсів Полтавської ОДА та ін.

Виховна діяльність кафедри педагогічної майстерності та менеджменту імені І. А. Зязюна поєднує індивідуальний підхід із колективною, творчою діяльністю, яка має особисту та громадську значущість. У цьому полягає особливість виховної роботи, яка забезпечує самовиявлення та самореалізацію особистості майбутнього вчителя, прогнозування й проектування стосунків у колективі, професійне самовдосконалення студентської молоді.

Кадри кафедри – її творчий потенціал

Нині штат кафедри складається з 12 осіб професорсько-викладацького персоналу (в тому числі 2 сумісники) і 1 старшого лаборанта. Викладачі: професор, доктор пед. наук – 1; доцент, доктор пед. наук – 3; доцент, канд. пед. наук – 1; доцент, канд. техн. наук – 1; доцент – 1; старший викладач, канд. пед. наук – 1; асистент, канд. пед. наук – 3; асистент, канд. економ. наук – 1.

Рівень професійної кваліфікації всіх викладачів кафедри відповідає вимогам вищої школи і забезпечує високий рівень викладання базових дисциплін кафедри.

Біографічні відомості про викладачів та співробітників кафедри

БАБЕНКО (КРИВОШАПКА) ІРИНА ВАСИЛІВНА

Кандидат педагогічних наук, асистент

Ірина Василівна Бабенко (уродж. Кривошапка) народилася у с. Пришиб Шишацького району Полтавської області.

2001 р. закінчила Пришибську загальноосвітню школу І-ІІІ ступенів і отримала атестат із відзнакою та була нагороджена срібною медаллю.

З 2001 р. по 2006 р. навчалася на природничому факультеті Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка і отримала диплом про повну вищу освіту за спеціальністю «Педагогіка і методика середньої освіти. Хімія і біологія» та здобула кваліфікацію вчителя хімії, біології, основ екології і безпеки життєдіяльності.

З 2006 р. по 2007 р. навчалася у магістратурі «Специфічні категорії. Управління навчальним закладом» Полтавського державного педагогічного університету імені В.Г. Короленка і здобула кваліфікацію керівника підприємства, установи та організації (у сфері освіти та виробничого навчання).

З січня 2007 р. – лаборант кафедри ботаніки Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка. З листопада 2007 р. – старший лаборант кафедри педагогічної майстерності, а з жовтня 2009 р. старший лаборант і асистент за сумісництвом цієї ж кафедри.

З жовтня 2011 р. по 2015 р. навчалася в аспірантурі (заочна форма навчання) при кафедрі педагогічної майстерності та менеджменту. З вересня 2012 р. і по теперішній час працює на посаді асистента кафедри педагогічної майстерності та менеджменту імені І. А. Зязюна.

У жовтні 2015 року захистила кандидатську дисертацію «Виховання толерантності майбутніх викладачів вищої школи в умовах магістратури» (керівник – д. п. н., проф. М. В. Гриньова). У грудні 2015 року отримала вчений ступінь кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.07 – теорія і методика виховання.

Наукові інтереси: педагогіка толерантності, основи педагогічної майстерності, основи менеджменту. Має 66 друкованих праць.

БАРБІНОВА (ХАРЧЕНКО) АЛЛА ВОЛОДИМИРІВНА

Кандидат педагогічних наук, асистент

Алла Володимирівна Барбінова (уродж. Харченко) (30.08.1992 р. м. Полтава) – кандидат педагогічних наук, асистент кафедри педагогічної майстерності та менеджменту імені І. А. Зязюна Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка.

Народилася у сім'ї педагогів. У 2009 році закінчила Полтавську гімназію № 28 (нині Полтавська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 28). Сімейне виховання сформувало в Алли чітку життєву позицію, твердість характеру та визначило напрями подальшого особистісного зростання. Саме тому в 2009 році Алла стала студенткою природничого факультету Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка. У 2014 році отримала диплом спеціаліста з відзнакою і здобула кваліфікацію біолога, вчителя біології та екології, практичного психолога у навчальних закладах. Також у 2014 році отримала диплом магістра з відзнакою і здобула кваліфікацію

керівника підприємства, установи та організації (у сфері освіти та виробничого навчання). Протягом навчання займала активу життєву позицію у житті факультету, університету та міської громади. З жовтня 2010 року по червень 2011 року була учасником молодіжного проекту «Школа місцевого самоврядування «Лідер майбутнього», де прослухала теоретичний курс та пройшла стажування в органах місцевого самоврядування.

Проявляє інтерес до наукової діяльності зі студентських років. Так, у 2011 році за написання наукової роботи «Створення Полтавського молодіжного проекту «Школа майбутньої сім'ї» здобула першу премію у щорічному конкурсі студентських наукових робіт «Від студентського самоврядування – до самоврядування громад» Полтавської обласної ради. Згодом, описавши на основі цієї роботи менеджмент молодіжного проекту «Школа майбутньої сім'ї», отримала ІІІ місце у Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт за напрямом «Менеджмент» (Харківський національний економічний університет, м. Харків). Авторський проект А. В. Барбінової визнаний кращим у номінації «Кращий молодіжний проект – 2013» у конкурсі під патронатом міського голови м. Полтави, управління сім'ї, молоді та спорту виконавчого комітету Полтавської міської ради «Молодь року – 2013». Продовжуючи сімейні традиції педагогічної діяльності, поруч з навчанням поєднувала роботу викладача біології у ДНЗ «Полтавський центр професійно-технічної освіти» (2012–2015 рр.).

З 2016 року – асистент кафедри педагогічної майстерності та менеджменту імені І. А. Зязюна Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка.

З 2015 р. по 2018 рік – аспірантка кафедри педагогічної майстерності та менеджменту імені І. А. Зязюна Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка денної форми. Здійснюючи навчально-виховний процес у закладі, де навчаються діти-сироти, та діти, позбавлені батьківського піклування, зацікавилася вихованням сімейних цінностей у цих дітей та підготовки їх до сімейного життя. У грудні 2017 року успішно захистила у спеціалізованій вченій раді Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини дисертацію «Виховання сімейних цінностей учнів у навчально-виховному процесі професійно-технічних навчальних закладів» за спеціальністю 13.00.07 – теорія та методика виховання, яка є логічним науковим продовженням студентських наукових робіт. На підставі рішення Атестаційної колегії Міністерства освіти і науки України отримала диплом кандидата педагогічних наук. Протягом 2016–2017 н. р. отримувала академічну стипендію Президента України для аспірантів. Постійний учасник Міжнародних та Всеукраїнських конференцій і семінарів. Автор понад 40 наукових друкованих праць.

За вагомі досягнення у навчанні, науково-дослідній роботі та професійній діяльності стала стипендіатом Верховної Ради України, нагороджена грамотами Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України, ПНПУ імені В. Г. Короленка, декана природничого факультету, профкому.

Викладає дисципліни «Основи педагогічної майстерності», «Менеджмент в освіті», «Педагоги-новатори в Україні», «Основи менеджменту».

У колі наукових інтересів: виховання сімейних цінностей, вплив батьківської сім'ї на установки молоді на сімейне життя, становлення особистості майбутнього вчителя, технології проектування навчально-виховного процесу.

Готуючи студентів до майбутньої педагогічної діяльності, на навчальних заняттях створює умови для їх особистісного розвитку та накопичення творчого потенціалу. Використовує інноваційні форми і прийоми викладання. У педагогічній діяльності дотримується думки А. Франса про те, що мистецтво навчання є мистецтвом пробуджувати в юних душах допитливість і потім задовольняти її.

БОЛОВАЦЬКА ЮЛІЯ ІГОРІВНА

Кандидат педагогічних наук, асистент

Юлія Ігорівна Боловацька (19.10.1986 р., м. Полтава) – кандидат педагогічних наук, викладач, заступник декана з виховної роботи природничого факультету, фахівець у галузі дозвіллєзнавства, режисер міських проектів.

Закінчила Полтавську ЗОШ І-ІІІ ступенів № 25 Полтавської міської ради із золотою медаллю (2004 р.), природничий факультет Полтавського державного (нині – національного) педагогічного університету імені В. Г. Короленка (2009 р.) за напрямом Педагогіка і методика середньої освіти. Біологія. Психологія (із відзнакою). Цього ж року закінчила магістратуру за напрямом Біологія. У 2010 року закінчила магістратуру за напрямом підготовки «Управління навчальним закладом» (із відзнакою).

Ю. І. Боловацька – активний учасник системи студентського самоврядування в Полтавському національному педагогічному університеті імені В. Г. Короленка: у 2005 році – культорганізатор природничого факультету, в 2007 р. – голова сектору культури та дозвілля студентської ради університету. Протягом 2006–2008 рр. була членом Студентської ради м. Полтава при виконавчому комітеті Полтавської міської ради.

Юлія Боловацька навчалася в аспірантурі Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (2010–2013 рр.) за спеціальністю 13.00.07 – теорія і методика виховання.

У жовтні 2015 року на засіданні спеціалізованої вченої ради К 64.051.19 Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна захистила дисертацію «Особистісно орієнтоване виховання студентів у культурно-дозвіллєвій діяльності вищого педагогічного навчального закладу» на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук із спеціальності 13.00.07 – теорія і методика виховання.

Із 2010 року працює в Полтавському державному (нині – національному) педагогічному університеті імені В. Г. Короленка асистентом кафедри педагогічної майстерності та менеджменту імені І. А. Зязюна.

Наукові інтереси фокусуються в площині виховної діяльності, дозвіллєзнавства, особистісного розвитку студентів у культурно-дозвіллєвій діяльності, гуманізації вищої освіти. Автор та співавтор понад 90 наукових праць.

Протягом 2012–2015 років науковий співробітник фундаментального науково-дослідного проекту за державним замовленням «Виховний потенціал системи студентського самоврядування вищих навчальних закладів», з 2016 року – старший науковий співробітник прикладного науково-дослідного проекту за державним замовленням «Адаптація внутрішньо переміщених осіб до університетського середовища засобами студентського самоврядування». У результаті реалізації прикладного науково-дослідного проекту було видано колективну монографію «Адаптація студентів-переселенців до університетського середовища: теоретичний і прикладний аспекти».

З вересня 2016 року рішенням ради природничого факультету Ю. І. Боловацьку призначено заступником декана з виховної роботи природничого факультету. За цей час почала активно функціонувати творча команда студентів природничого факультету, розроблена та впроваджується система роботи з обдарованою студентською молоддю.

З 2012 р. і донині Ю. І. Боловацька тісно співпрацює з управлінням у справах сім'ї, молоді та спорту виконавчого комітету Полтавської міської ради у напрямі реалізації мистецьких, культурно-дозвіллєвих, благодійних, екологічно-природоохоронних заходів. Юлія Ігорівна бере активну участь у організації заходів наукового формату (конференцій, семінарів, круглих столів) та режисеруванні заходів у напрямі змістовного дозвілля студентів. На природничому факультеті відповідає за організаційну підготовку культурно-дозвіллєвих заходів, ініціює створення нових та підтримує розвиток вже діючих творчих колективів, сприяє

залученню студентів-першокурсників до університетських колективів художньої самодіяльності.

Юлія Боловацька – режисер міських проектів та програм: традиційного благодійного балу «Допомогти так легко», щорічної церемонії нагородження переможців конкурсу «Молодь року», інформаційного благодійного проекту «Врятуй життя ближнього», соціально-просвітницького заходу «Народна культура зраненої землі», просвітницького заходу «Вдивляючись у себе» (дослідження мистецької і літературної спадщини Т. Г. Шевченка) та ін. При реалізації вищеназваних культурно-мистецьких заходів були використані технологічні етапи конструювання культурно-дозвіллєвих заходів, розроблені та науково обґрунтовані Ю. І. Боловацькою.

Упродовж 2014–2018 рр. – член журі конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт МАН (відділення: філософії та суспільствознавства, секція: педагогіка). Своє педагогічне покликання Ю. І. Боловацька реалізує також улітку – з вихованцями Дитячого оздоровчого центру «Орлятко» імені В. М. Садового Державної фіскальної служби в Полтавській області на посаді методиста.

З метою вивчення системи освіти в контексті реформи місцевого самоврядування й децентралізації успішно пройшла наукове стажування в Республіці Польща.

За плідну науково-дослідну та виховну діяльність Ю. І. Боловацька нагороджена відзнаками органів центральної влади та місцевого самоврядування, церковними відзнаками: Почесна грамота Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту (2009 р.), Почесна грамота Полтавської обласної державної адміністрації (2008 р.), Подяка міського голови з врученням нагрудного знаку (2010, 2013 рр.), грамота Високопреосвященнішого Митрополита Полтавського та Миргородського Филипа (2014 р., 2018 р.), Почесна грамота Октябрської районної у м. Полтаві ради (2015 р.), Почесна грамота виконавчого комітету Полтавської міської ради (2015 р.), Почесна грамота Полтавської обласної державної адміністрації (2016 р.)., Подяка Дитячого оздоровчого центру «Орлятко» імені В. М. Садового (2018 р.).

БОЛЬШАЯ ОКСАНА ВІКТОРІВНА

Кандидат економічних наук, викладач

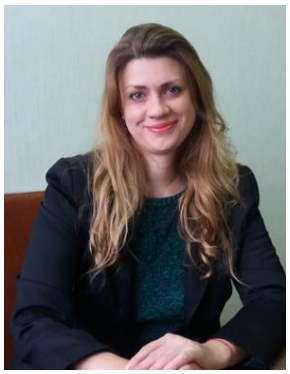

Оксана Вікторівна Большая (21.04.1979, с. Шевченкове Решетилівського району Полтавської області) – кандидат економічних наук, викладач.

У 1996 р. закінчила Шевченківську середню загальноосвітню школу. Навчалася у Полтавському національному педагогічному університеті імені В. Г. Короленка (1996–2001 рр.), закінчила історичний факультет за спеціальністю «Історія та основи економіки». Закінчила Харківський регіональний інститут державного управління Академії державного управління при Президентові України (2001–2003 рр.) і отримала повну вищу освіту за спеціальністю «Державне управління» та здобула кваліфікацію магістра державного управління. У 2004–2008 рр. навчалася у аспірантурі Полтавського національного педагогічного університету. 2015 р. – захистила кандидатську дисертацію «Розвиток ринку праці та державне регулювання зайнятості населення» за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством і отримала науковий ступінь кандидата економічних наук.

За результатами дослідження опубліковано 26 наукових праць, з яких 7 статей у наукових фахових виданнях та 1 у зарубіжному виданні. У матеріалах конференцій опубліковано 17 тез. З 2003 по 2014 рр. – працювала асистентом на кафедрі політекономії Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка. Викладала курси: основи економіки, основи підприємницької діяльності, політологія, соціологія. З 2014 р. по теперішній час працює заступником начальника навчально-методичного відділу Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка. З 2018 р. за сумісництвом асистент кафедри педагогічної майстерності та менеджменту імені І. А. Зязюна.

БРАГІНА ГАЛИНА ВАСИЛІВНА

Старший викладач

Галина Василівна Брагіна (08.09.1941-09.03.2009), народилася в с. Ільїнка Красноярського краю Росії, кандидат педагогічних наук (1986 р.), доцент (1991 р.).

У 1962 р. закінчила Красноярський державний педагогічний інститут і отримала спеціальність вчителя фізики. У Полтаві працювала вчителем, заступником директора школи, асистентом кафедри фізики Полтавського державного педагогічного інституту імені В.Г. Короленка.

З 1 червня 1981 р. переведена старшим викладачем на кафедру педагогічної майстерності, де працювала до лютого 1992 р. Ініціативна, енергійна, відповідальна, Галина Василівна виявила себе творчим викладачем і умілим організатором як проректор із безвідривної педагогічної практики. У колі наукових інтересів знаходились проблеми майстерності вчителя на уроці.

Головні публікації: «Основы педагогического мастерства: методические рекомендации к практическим занятиям для студентов II курса» (Полтава, 1982, у співавторстві), «Методические рекомендации для преподавателей и студентов по основам педагогического мастерства к практический занятиям на I курсе» (Полтава, 1987, у співавторстві), «Основы педагогического мастерства: методические рекомендации к лабораторным занятиям для студентов II курса» (Полтава, 1988, у співавторстві), «Основы педагогического мастерства: методические рекомендации к лабораторным занятиям для студентов III курса» (Москва, 1988, у співавторстві), «Основы педагогического мастерства» (Москва, 1988, у співавторстві), «Основы педагогического мастерства» (Москва, 1989, у співавторстві), «Творческое самочувствие педагога» (Полтава, 1991) та ін.

ВОРОНА ПЕТРО ВАСИЛЬОВИЧ

Доктор наук з державного управління, доцент

Петро Васильович Ворона (06.08.1967 р., с. Круподеринці Оржицького району Полтавської області) – педагог, науковець, громадський діяч, доктор наук з державного управління (2014 р.), доцент (2012 р.).

Походить із давнього козацького роду. Закінчив Денисівську СШ Оржицького р-ну, Полтавської області (1984 р.), природничо-географічний факультет Луганського державного педагогічного інституту імені Тараса Шевченка (вчитель географії та біології, 1991 р.), Харківський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління (НАДУ) при Президентові України (магістр державного управління) (2004 р.), навчальний курс «Влада і політика» у Відкритому університеті Ізраїлю (2008 р.), Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка за спеціальністю економіка підприємства (2011 р.).

У Харківському регіональному інституті державного управління НАДУ при Президентові України захистив кандидатську дисертацію з державного управління за темою «Експлікація місцевого самоврядування в програмах політичних партій України» (2007 р.). Навчався в докторантурі НАДУ при Президентові України (2010-2013 рр.), захистив докторську дисертацію на тему: «Науково-теоретичні засади організації місцевого самоврядування в Україні» (2013 р.) за спеціальністю «місцеве самоврядування».

Педагогічну діяльність розпочав 1991 року у Денисівській СШ Оржицького району, Полтавської області на посаді учителя географії, за сумісництвом працював у Золотухинській основній школі. Окрім географії викладав історію, правознавство та основи економічних знань. У 2000–2002 рр. – заступник директора Денисівської СШ з навчально-виховної роботи. Учитель вищої категорії (1999 р.). Керівник районного методичного об'єднання учителів географії Оржицького р-ну (1998–2002 рр.), ініціатор створення і редактор навчального посібника для 5 кл. «Географія рідного краю», авторами якого стали майже всі учителі географії Оржиччини. Був засновником шкільного краєзнавчого музею (1996 р.), ініціатором відновлення районних змагань з туризму та занять спортивним орієнтуванням. Один з перших у Оржицькому р-ні розпочав наукову роботу з учнівською молоддю в Малій академії наук. Активно вів гурткову роботу з туризму, боротьби самбо та атлетичної гімнастики. Разом з іншими вчителями р-ну заснував туристичний клуб «Говерляни», брав участь в організації сходжень з учнівською молоддю на найвищі гірські вершини України. Займався краєзнавчою роботою і разом з пошуковою учнівською групою школи та Почесним членом наукового товариства «Просвіта» імені Тараса Шевченка П. Г. Довгополом знайшов і впорядкував поховання жертв голодомору 1932–1933 рр. в с. Денисівка. Навчаючись у Харкові, за сумісництвом працював учителем географії у приватній школі «Ерудит» (2002–2004 рр.) та тренером з боротьби «самбо».

З 2006 року розпочав педагогічну діяльність у вищій школі. У 2006–2015 рр. за сумісництвом працював на посадах доцента Харківського регіонального інституту державного управління НАДУ при Президентові України, Полтавського інституту економіки і права, ЗВО Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі», Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка. У 2011-2012 рр. декан факультету економіки та менеджменту ЗВО Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі». З 2012 р. доцент каф. управління персоналом і економіки праці. З 2016 року професор кафедри педагогічної майстерності та менеджменту імені І. А. Зязюна. На 2019 рік – професор кафедри парламентаризму та політичного менеджменту Національної академії державного управління при Президентові України.

Депутат Полтавської обласної ради IV, V, VI, VII скликань (з 2002 р.). У 2005–2006 рр. – голова Оржицької районної державної адміністрації (Полтавської обл.). У 2006–2010 рр. – заступник голови, а в 2014–2015 рр. – голова Полтавської обласної ради. Ініціатор і співавтор проектів рішень обласної ради про заснування обласних премій імені І. П. Котляревського, А. С. Макаренка, прийняття програм підтримки обдарованої молоді, увічнення пам'яті видатних земляків, програми підтримки проектів місцевих територіальних громад, конкурсу студентських робіт з місцевого самоврядування, співпраці з проектом ПР ООН тощо. Голова обласної комісії з питань поновлення прав репресованих (2006–2010 рр.). Автор двох обласних проектів, що отримали визнання і фінансування з Фонду підтримки місцевого самоврядування в Україні, серед яких – проект, присвячений 200-річчю М. В. Гоголя. Член комісії обласної ради з питань освіти, науки та культури. Член Спілки журналістів України. Учасник АТО. Голова Всеукраїнської спілки ветеранів «Братерство батальйону «Фенікс».

Має понад 290 наукових публікацій, серед них 10 монографій та навчально-методичних посібників. Член спецрад по захисту кандидатських і докторських дисертацій у НАДУ при Президентові України та в Дніпропетровському регіональному інституті державного управління НАДУ при Президентові України.

Коло наукових зацікавлень: місцеве самоврядування, проектний менеджмент, партологія, вибори. Головні праці: «Місцеве самоврядування і політичні партії в Україні: монографія» (Харків, 2008), «Технологія управління проектами: підручник для слухачів магістерської підготовки денної та заочної форм навчання за спеціальністю «Управління проектами» (Полтава, 2013), «Місцеве самоврядування України в контексті розвитку представницької влади: монографія» (Полтава, 2012), «Досвід реформування адміністративно-територіального устрою в країнах Європейського Союзу: опорний конспект лекцій» (Київ, 2015, у співавторстві), «Адміністративно-територіальний устрій країн ЄС: Європейський Союз, Данія, Ірландія, Кіпр: опор. конспект лекцій» (Київ, 2015, у співавторстві), «Адміністративно-територіальний устрій країн ЄС: Бельгія, Болгарія, Велика Британія: опор. конспект лекцій» (Київ, 2015, у співавторстві), «Місцева влада в країнах пострадянського

простору: монографія» (Київ, 2016, у співавторстві), «Рейтингові підсумкові уроки як засіб стимулювання і активізації навчально-пізнавальної діяльності учнів на уроках шкільного курсу географії» (Київ, 2002), «Використання педагогіки управління колективом А. С. Макаренка в державному управлінні» (Полтава, 2008) та ін.

ГАВАКОВА (КОНОШЕВИЧ) ТАМАРА ІВАНІВНА

Кандидат педагогічних наук, доцент

Тамара Іванівна Гавакова (уродж. Коношевич) народилася 8.03.1921 р. в м. Новгород-Сіверський Чернігівської області, учений психолог, педагог, кандидат педагогічних наук, доцент.

Закінчила Новгород-Сіверську СШ №1 (1938 р.), факультет шкільної педагогіки Ленінградського комуністичного культурно-освітнього інституту ім. Н.К.Крупської (нині Санкт-Петербурзький державний університет культури і мистецтв) (1942 р.), педагогічний факультет (1946 р.), однорічну асистентуру при кафедрі психології Київського педагогічного інституту імені О. М. Горького (нині Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова) (1947 р.). У Полтавському державному педагогічному інституті імені В. Г. Короленка з 1967 року: доцент кафедри педагогіки і психології (1967–1984 рр.), завідуюча кафедрою педагогіки і психології (1970-1975 рр.), доцент кафедри педагогічно майстерності (1981–1982 рр.), керівник госпрозрахункових курсів підготовчого факультету (2000–2001 рр.).

Коло наукових зацікавлень: шкільна педагогіка, педагогічна психологія, педагогічна майстерність. З успіхи у трудовій діяльності та активну суспільну діяльність нагороджена медаллю «За доблестный труд» та медаллю А. С. Макаренка, грамотами. Головні праці: «Виховувати самоконтроль учнів у навчанні» (Київ, 1967), «Контакт із слухачами (На допомогу політінформаторам)» (Полтава, 1969), «Інструктивно-методичні матеріали з педагогічної практики для студентів III–IV курсів. Методична розробка» (Полтава, 1976, у співавторстві), «Способы коммуникативного воздействия учителя на учащихся» (Київ, 1987, у співавторстві).

ГАНЧУК ВАДИМ СТЕПАНОВИЧ

Викладач

Вадим Степанович Ганчук народився 7.08.1964 р. в м. Петропавловськ-Камчатський.

Закінчив Петропавловськ-Камчатську СШ № 3 (1981 р.), психологічне відділення філософського ф-ту Ростовського державного університету імені М. А. Суслова (нині Південний федеральний університет, Російська Федерація) (1986 р.), у Полтавському державному педагогічному інституті імені В. Г. Короленка працював на посаді асистента (1986-1993 рр.) кафедри педагогічної майстерності.

Коло наукових інтересів: психологічна складова викладання основ педагогічної майстерності, психологічні закономірності професійно-педагогічного спілкування, подолання стресових ситуацій в педагогічній діяльності тощо. Брав участь у створенні навчально-методичного забезпечення курсу «Основи педагогічної майстерності», має наукові та науково-методичні публікації: «Методические рекомендации по руководству самостоятельной работой студентов I курса (Подготовка рефератов по основам педагогического мастерства)» (Полтава, 1987, у співавторстві),

«Возможности курса «Основы педагогического мастерства» в обучении преодолению стрессовых ситуацій» (Полтава, 1991) та інші.

ГЕРАСИМЕНКО МИХАЙЛО ОЛЕКСІЙОВИЧ

Доцент

Михайло Олексійович народився 24.11.1943 р. в с. Кротенки Полтавського р-ну Полтавської обл. – Учений, митець, соліст українського народного хору «Калина», заслужений працівник культури України, відмінник народної освіти.

Закінчив Кротенківську середню школу (1957 р.), історичний факультет (1974 р.) Полтавського державного педагогічного інституту імені В. Г. Короленка. У Полтавському пединституті з 1979 р.: завідувач кабінету естетичного виховання (1979 р.), старший викладач кафедри педагогічної майстерності (1984 р.), заступник декана історичного факультету (1985–1989, 1990–1992 рр.), доцент кафедри музики і співів (1994–2013), доцент кафедри педагогічної майстерності (1994-2005 р.).

Коло наукових досліджень охоплює формування культури та техніки мовлення майбутнього вчителя, досконале володіння голосовими характеристиками, використання елементів акторської майстерності в педагогічній діяльності.

За успіхи, досягнуті в розвитку самодіяльної художньої творчості, популяризацію народного музичного мистецтва та активну концертну діяльність отримав почесне звання «Заслужений працівник культури України» (1981 р.). За вагомий особистий внесок у розвиток музичного мистецтва Полтавщини нагороджений подяками міського голови з врученням нагрудного знаку (2002, 2014 рр.), почесною грамотою виконавчого комітету Полтавської міської ради (1999 р.), почесною грамотою Полтавської обласної державної адміністрації (2015 р.). Нагороджений медаллю А. С. Макаренка.

Автор близько 50 наукових праць: «Педагогічні технології: теорія та практика: Навчально-методичний посібник» (Полтава, 2006, у співавторстві), «Соціальна компетентність як фактор успішної діяльності менеджера освіти» (Полтава, 2008, у співавторстві), «Формування творчої активності вихованців позашкільних навчальних закладів у процесі пошукової та науково-дослідницької діяльності» (Полтава, 2010, у співавторстві), «Корпоративна культура як конструктивна ознака педагогічного середовища школи» (Полтава, 2010, у співавторстві) та ін.

ГРИНЬОВА МАРИНА ВІКТОРІВНА

Доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, декан природничого факультету, заслужений працівник освіти України, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, завідувач кафедри (2002-2015 рр.)

Відома в Україні як педагог-новатор, успішний управлінець, науковець нового покоління, ініціатор упровадження сучасної педагогічно-освітньої стратегії розвитку особистості майбутнього вчителя природничий дисциплін, автор близько 600 робіт, серед яких монографії, навчальні та навчально-методичні посібники тощо.

У 1991 році в Науково-дослідному інституті педагогіки в Києві захистила кандидатську дисертацію на тему «Формування саморегуляції навчальних дій у молодших школярів» (Спеціальність: 13.00.01 – теорія та історія педагогіки). У 1998 році захистила докторську дисертацію на тему «Теоретико-методологічні основи формування саморегуляції навчальної діяльності школярів» в спеціалізованій вченій раді Інституту педагогіки Академії педагогічних наук України (Спеціальність: 13.00.01 – теорія та історія педагогіки).

Ініціатор ліцензування при кафедрі педагогічної майстерності та менеджменту імені І. А. Зязюна магістратури зі спеціальності 073 Менеджмент за трьома спеціалізаціями: «Управління навчальним закладом», «Управління проектами» та «Управління інноваційною діяльністю». Разом із викладачами кафедри розробила повне науково-методичне забезпечення дисциплін, що викладаються, постійно дбає про вдосконалення матеріальної бази для забезпечення навчальної та науково-дослідної роботи кафедри.

Марина Вікторівна Гриньова створила власну потужну наукову школу «Саморегуляція як основа успішної педагогічної діяльності», під її керівництвом науковці захистили 12 докторських та 54 кандидатських дисертації. Інноваційна робота школи спрямована на відпрацювання трьох основних пріоритетів: учень – вчитель – освітнє середовище, де саморегуляція є вищим ступенем діяльності, озброює умінням учитися впродовж життя.

Напрямами наукової діяльності є: теоретико-методологічні основи формування саморегуляції навчальної діяльності школярів; теоретико-методологічні засади підготовки майбутніх вчителів природничих дисциплін до професійної діяльності у профільній школі; теоретичні і методичні засади реалізації здоров'язбережувальних технологій у професійній діяльності майбутніх учителів біології; тенденції професійної підготовки майбутніх керівників навчальних закладів до інноваційного управління: теоретико-методологічний аспект; теоретичні та практичні основи підготовки менеджерів до маркетингової діяльності; система професійної підготовки магістрів з управління проектно-інноваційною діяльністю; дидактичні основи навчальної взаємодії викладача і студента у процесі вивчення педагогічних дисциплін; професійний розвиток і саморозвиток особистості в творчій спадщині А. С. Макаренка; дидактичні основи ресурсно-орієнтованого навчання дисциплін комп'ютерного циклу студентів аграрних

коледжів; теоретичні і методичні засади управління адаптивно-педагогічним проектуванням регіональних освітніх систем підвищення кваліфікації педагогічних працівників.

Як результат наукової діяльності є студентські перемоги, перші місця на всеукраїнських наукових конкурсах з напрямів «Педагогіка», «Менеджмент», «Інтелектуальна власність».

Під керівництвом М. В. Гриньової протягом 2013–2015 років виконувалося фундаментальне дослідження «Виховний потенціал системи студентського самоврядування вищих навчальних закладів України». У 2016–2018 роках виконувалося фундаментальне дослідження «Адаптація внутрішньо переміщених осіб до університетського середовища засобами студентського самоврядування».

Результатом розвитку діяльності наукової школи є робота головним редактором журналу наукових праць «Витоки педагогічної майстерності», ліцензованого Міністерством освіти і науки України як фахове наукове періодичне видання та індексовано в наукометричній базі Index Copernicus.

Організувала понад 90 міжнародних, всеукраїнських і регіональних конференцій та семінарів із природничих та педагогічних наук, присвячених актуальним питанням розвитку та впровадження інноваційних засад педагогічної майстерності, освітнього менеджменту, управління проектами та інноваціями, біоетики, збереження природного біорізноманіття та здоров'я людини.

Така робота стала базою для наукових досліджень з підготовки майбутнього вчителя: науково-методичні основи професійної підготовки майбутніх вчителів природничих дисциплін у вищих навчальних закладах; дидактичні засади розробки електронного підручника як засобу індивідуалізації навчання студентів аграрних коледжів; виховання лідерських якостей майбутніх учителів у системі студентського самоврядування; теоретико-методологічні засади підготовки майбутніх вчителів природничих дисциплін до професійної діяльності у профільній школі.

Створена система наукової роботи школярів для вступу у вищі навчальні заклади. З цією метою нею розроблені наукові напрями: формування в старшокласників комунікативної компетенції в процесі вивчення іноземної мови; дидактичні умови творчого розвитку старшокласників у процесі вивчення предметів природничого циклу загальноосвітньої школи; педагогічні умови діяльності дитячих творчих колективів Полтавщини; педагогічні умови природоохоронного виховання старшокласників; виховання фізичних якостей старшокласників у навчально-тренувальних групах дитячо-юнацьких спортивних шкіл. Розроблено ряд підручників та навчально-методичних посібників, які мають гриф Міністерства освіти і науки (МОН) України: «Сучасна біологія. Тести теоретичної частини I, II, IV–VII міжнародних біологічних олімпіад» (2012 р.), «Розвиток творчості школярів у процесі вивчення шкільного курсу біологія. Система «Дидактосервіс» (2014 р.), підручник «Біологія-10» (2010 р.), «Хімія: довідник для абітурієнтів та учнів загальноосвітніх навчальних закладів» (2012, 2013, 2014, 2015 р.).

Професор М. В. Гриньова – голова журі обласної олімпіади з біології, очолює журі обласної олімпіади з педагогіки і психології та журі обласного етапу конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів-членів Малої академії наук України, є головою журі обласного етапу конкурсу «Класний керівник року», член конкурсної комісії конкурсу всеукраїнських студентських наукових робіт в галузі «Менеджмент».

Наукові інтереси зосереджені на розробці сучасного менеджменту в освітніх закладах: виховання лідерських якостей майбутніх учителів у системі студентського самоврядування; моделювання процесу навчання в системі підвищення кваліфікації вчителів; педагогічне стимулювання професійного зростання вчителів загальноосвітніх навчальних закладів; підготовка майбутніх менеджерів АПК України до попередження конфліктів в управлінській діяльності; теоретичні і методичні засади управління адаптивно-педагогічним проектування регіональних освітніх систем підвищення кваліфікації педагогічних працівників.

У даний час створено і впроваджено у навчально-виховний процес вищих навчальних закладів навчально-методичні посібники, що мають гриф МОН України: «Саморегуляція» (2012), «Педагогічні технології: теорія та практика» (2006, 2007, 2012, у співавторстві), «Менеджмент загальноосвітніх навчальних закладів» (2014, у співавторстві), «Управління навчально-виховним процесом» (2014, у співавторстві), «Основи сучасного виховання» (2015, у співавторстві), «Управління навчально-виховним процесом» (2016, у співавторстві).

Винахідницька діяльність Марини Вікторівни Гриньової включає 16 авторських свідоцтв та

патентів на винахід.

У 2012 році Марина Вікторівна стала лауреатом державної премії України в галузі науки і техніки, за роботу «Реалізація стратегії інноваційного розвитку на основі новітніх алгоритмів управління».

ДМИТРЕНКО ТЕТЯНА ГРИГОРІВНА

Викладач

Тетяна Григорівна Дмитренко (уродж. Артюх) (22.06.1963 р., м. Полтава) – викладач кафедри педагогічної майстерності.

Закінчила Полтавську СШ № 3 (1980 р.), філологічний факультет (1984 р.), аспірантуру (1996 р.) Полтавського державного педагогічного інституту імені В. Г. Короленка, у якому працювала на посаді асистента та старшого викладача (1984–2001 рр.) кафедри педагогічної майстерності.

Коло наукових інтересів: теорія і практика педагогічної майстерності, керівництво студентським об'єднанням, макаренкознавство, організація діяльності приватної школи тощо. Створила при кафедрі та тривалий час очолювала студентський педагогічний клуб «Росток» (1986–1998 рр.), з частиною членів якого пізніше заснувала Полтавський приватний навчально-виховний комплекс «Паросток» (1994 р.).

Має наукові та науково-методичні публікації: «Методические рекомендации для преподавателей и студентов по основам педагогического мастерства к практическим занятиям на I курсе» (Полтава, 1987, у співавторстві), «Педагогічні умови організації студентського об'єднання як професійно-орієнтованої виховної системи» (Київ, 1994), «Словник термінології з педагогічної майстерності» (Полтава, 1995, у співавторстві), «Психолого-педагогічне обґрунтування професійної позиції майбутнього вчителя» (Полтава, 1995), «Педагогічна майстерність: хрестоматія: навчальний посібник» (Київ, 2006, у співавторстві), «Педагогічна майстерність: хрестоматія: навчальний посібник» (Київ, 2008, у співавторстві), «Педагогічна спадщина А. С. Макаренка у виховній системі приватної школи (з досвіду роботи ПНВК "Паросток")» (Полтава, 2008, у співавторстві) та ін.

ДУДКА (ШУЛЬГА) ІРИНА АНАТОЛІЇВНА

Асистент

Ірина Анатоліївна Дудка (уродж. Шульга) (24.08.1990 р., смт. Оржиця Оржицького району Полтавської області) – асистент, аспірантка кафедри (з 2015 р.).

Закінчила Оржицьку загальноосвітню школу I-III ступенів імені І. Я. Франка (2008 р.), Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка (2013 р.) природничий факультет, магістратуру цього ЗВО (2013 р.).

Навчається в аспірантурі Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (з 2015 року, заочна форма навчання) за спеціальністю 13.00.07 – теорія і методика виховання. Із 2012 по 2017 рік працювала старшим лаборантом, з 2016 по 2017 рік – асистентом кафедри педагогічної майстерності та менеджменту імені І. А. Зязюна (за сумісництвом).

Коло наукових інтересів: формування активної життєвої позиції студентів у системі громадської діяльності вищого навчального закладу; основи педагогічної майстерності вчителя.

Нагороди: Почесна грамота Октябрської районної у м. Полтава ради (2014 р.), Подяка

Полтавської обласної ради (2015 р.).

Головні праці: «Патріотичне виховання студентської молоді як складова громадської діяльності вищого навчального закладу» (Полтава, 2015), «Генеза формування громадської діяльності студентської молоді» (Черкаси, 2016), «Бюджет студентського самоврядування як фінансова основа виховних заходів» (Полтава, 2016), «Формування активної життєвої позиції студентів-переселенців» (Полтава, 2016), «До проблеми залучення студентської молоді до університетської громадської діяльності» (Полтава, 2016), «Вплив ідей А. С. Макаренка на виховання активної життєвої позиції молоді в студентському самоврядуванні» (Суми, 2013), «До питання про значення здоров'язберігаючого середовища у вищому навчальному закладі» (Кіровоград, 2015).

ЖДАНОВА-НЕДІЛЬКО (ШТЕПА) ОЛЕНА ГРИГОРІВНА

Доктор педагогічних наук, доцент

Олена Григорівна Жданова-Неділько (Штепа) (17.09.1962 р., с. Миколаївка Зіньківського району Полтавської обл.) – учений-педагог, кандидат педагогічних наук (1997 р.), доцент (2003 р.), доктор педагогічних наук (2017 р.).

Народилась у сім'ї педагогів. Закінчила Кирило-Ганнівську восьмирічну (1977 р.), Човно-Федорівську середню (1979 р.) школи Зіньківського району Полтавської області. Вищу освіту здобула на філологічному факультеті Полтавського державного педагогічного інституту імені В. Г. Короленка (диплом із відзнакою, 1983 р.). У студентські роки глибоко цікавилась мовознавством, під керівництвом канд. філол. н., доц. А. В. Оголевець успішно захистила дипломну роботу «Антоніми в лірици Олександра Блока».

У 1983-1986 рр. працювала вчителем російської мови та літератури Лютенськобудищанської СШ Зіньківського р-ну. В Полтавському національному педагогічному університеті імені В. Г. Короленка працює на посадах: з 1986 р. – асистента, з 2001 р. – доцента кафедри педагогічної майстерності.

В 1993-1996 рр. навчалася в аспірантурі Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (м. Київ), захистила кандидатську дисертацію «Рольові ігри в системі формування професійної мовленнєвої майстерності педагога» (1997 р., науковий керівник д.п.н., проф. А. Й. Капська). У 2010-2013 рр. навчалася в докторантурі при кафедрі педагогічної майстерності та менеджменту імені І. А. Зязюна Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка. Докторська дисертація «Дидактичні основи навчальної взаємодії викладача і студента в процесі вивчення педагогічних дисциплін» (науковий консультант д.п.н., проф. М В. Гриньова) успішно захищена у 2017 р.

Є членом редколегії та відповідальним редактором фахового видання з педагогіки «Витоки педагогічної майстерності» (з 2010 р.).

Коло наукових інтересів: педагогічне спілкування, взаємодія в навчальному процесі, конфліктологічні аспекти педагогічної діяльності, педагогічна майстерність викладача вищої школи. У науковому доробку О. Г. Жданової-Неділько близько 90 праць, серед яких монографія «Аксіодидактична система взаємодії викладача і студента при вивченні педагогічних дисциплін» (Полтава, 2015), розділи в навчальних посібниках «Менеджмент в освіті» (Полтава, 2003), «Психологія і педагогіка: Конспект лекцій для студентів усіх факультетів Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка» (Полтава, 2006), «Педагогічна майстерність: хрестоматія» (Київ, 2008), «Педагогічні технології: теорія та практика» (Полтава, 2012); статті в наукових періодичних виданнях України і зарубіжжя.

Наукова школа О. Г. Жданової-Неділько – «Створення сприятливого навчально-виховного середовища у вітчизняному освітньому закладі». Провідна концепція наукових розробок – упровадження гуманістичних ідей у практику навчально-виховної діяльності. Під її керівництвом було захищено 5 кандидатських дисертацій (В. О. Черненко «Педагогічні ідеї про національну

школу і виховання у творчій спадщині Лесі Українки» (2011 р.), спеціальність 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки; Т. П. Шутько «Формування комунікативних якостей майбутніх молодших медичних спеціалістів у професійній підготовці» (2013 р.), спеціальність 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти; С. Я. Гриньов «Розвиток професійної культури майбутніх менеджерів з управління проектами в умовах магістратури» (2015 р.), спеціальність 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти; С.М. Новік «Формування відповідальності старших підлітків у фізкультурно-оздоровчих закладах» (2016 р.), спеціальність 13.00.07 – теорія і методика виховання; Н. О. Якименко «Формування професійної компетентності майбутнього фахівця з документознавства та інформаційної діяльності у процесі дистанційного навчання» (2018 р.), спеціальність 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти).

КРАМУЩЕНКО ЛЮДМИЛА ВАСИЛІВНА

Кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри (1991-2000)

Народилася 9.11.1948 р. Закінчила з відзнакою філологічний факультет Дніпропетровського університету.

Працювала вчителем сільської школи, методистом Верхньодніпровського райвно. Закінчила аспірантуру НДІ методів навчання АПН СРСР, захистивши кандидатську дисертацію «Урок літератури в умовах кабінетної системи навчання». Працювала на кафедрі педмайстерності з перших днів її існування до 2009 року.

Автор 110 наукових праць з проблем формування педагогічної майстерності майбутнього вчителя, дослідник педагогічної спадщини А. С. Макаренка та В. Г. Короленка. Співавтор усіх створених колективом кафедри підручників і посібників з основ педагогічної майстерності.

Науковий керівник проекту тематико-експозиційного плану Державного музею-заповідника А. С. Макаренка в с. Ковалівка під Полтавою, засновник і редактор науково-публіцистичного альманаху Української асоціації Антона Макаренка «Витоки», один із засновників і секретар Міжнародної макаренківської асоціації (1992-2002 рр.), Української асоціації Антона Макаренка.

Відмінник народної освіти України. Нагороджена медаллю А. С. Макаренка. Лауреат премії імені В. Г. Короленка.

КРАЩЕНКО ЮРІЙ ПЕТРОВИЧ

Кандидат педагогічних наук, доцент,
голова Ради молодих учених при Міністерстві освіти і науки України

Юрій Петрович Кращенко (18.04.1985 р., с. Гожули Полтавського р-ну Полтавської обл.) – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогічної майстерності та менеджменту імені І. А. Зязюна Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, голова Ради молодих учених при Міністерстві освіти і науки України.

Навчався в Полтавській загальноосвітній школі № 11 (нині КЗ «Полтавська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 11 Полтавської міської ради Полтавської області») (із відзнакою «Золота медаль») (2002 р.), на природничому факультеті Полтавського державного (нині національного) педагогічного університету імені В. Г. Короленка (2002-2007 рр.), здобув кваліфікацію *Учителя хімії та основ інформатики* (диплом із відзнакою). Продовжив навчання у двох магістратурах зі спеціальностей *Хімія* та *Управління навчальним закладом* (2007-2008 рр.), отримавши відповідні дипломи з відзнаками.

Упродовж 2008-2011 рр. навчався в аспірантурі. У 2012 р. у спеціалізованій ученій раді Інституту проблем виховання Національної академії педагогічних наук України успішно захистив дисертацію «Виховання лідерських якостей майбутніх учителів у системі студентського самоврядування» на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук. 2015 року рішенням Атестаційної колегії Міністерства освіти і науки України Ю. П. Кращенкові присвоєне вчене звання доцента.

У студентські й аспірантські роки присвятив себе активній науковій, громадській, організаторській діяльності. Юрій Петрович є фундатором системи студентського самоврядування в Полтавському національному педагогічному університеті імені В. Г. Короленка: співзасновник та голова студентського наукового товариства вишу (2006 р.), співзасновник та голова студентської ради Університету (2007 р.). Ю. П. Кращенко був першим заступником голови Студентської ради м. Полтава при виконавчому комітеті Полтавської міської ради (2006-2008 рр.), віце-президентом з організаційних питань Національного студентського союзу (2008-2011 рр.), із 2011 р. є заступником голови наглядової ради Національного студентського союзу.

Юрій Петрович – переможець (дипломи І ступеня) Всеукраїнських студентських олімпіад із хімії серед студентів класичних і педагогічних університетів (2004-2008 рр.).

Із 2008 р. працює на кафедрі педагогічної майстерності та менеджменту (нині кафедра педагогічної майстерності та менеджменту імені І. А. Зязюна) Полтавського державного (нині національного) педагогічного університету імені В. Г. Короленка: 2008–2011 рр. – асистент, 2011-2014 рр. – старший викладач. Із 2014 р. є доцентом цієї кафедри. Упродовж 2012-2015 рр. Ю. П. Кращенко – заступник декана з наукової роботи природничого факультету. За цей час почало активно функціювати студентське наукове товариство факультету, випрацювано й упроваджено систему роботи з обдарованою молоддю. Студенти під керівництвом Юрія Петровича стають переможцями обласних та всеукраїнських конкурсів наукових робіт. Із вересня 2017 р. є головою конференції трудового колективу природничого факультету вишу.

Вісім років поспіль (2009-2016 рр.) Ю. П. Кращенко був співавтором та співорганізатором Полтавського молодіжного проекту «Школа місцевого та студентського самоврядування», яка тривала вісім місяців щороку, здійснювалася за підтримки Полтавської міської ради.

Юрій Петрович є автором та співавтором понад 150 наукових публікацій, зокрема 6 підручників, навчальних посібників, колективних монографій. Має одну публікацію в виданні, що індексується в Web of Science. Відповідальний виконавець фундаментального науково-дослідного проекту за державним замовленням «Виховний потенціал системи студентського самоврядування вищих навчальних закладів» (ДРН 0113U00365) (2012-2015 рр.), прикладного науково-дослідного проекту за державним замовленням «Адаптація внутрішньо переміщених осіб до університетського середовища засобами студентського самоврядування» (ДРН 0116U002579) (2016-2017 рр.).

Успішно пройшов наукові стажування в Сполучених Штатах Америки (програма “Open World” за напрямом «Система освіти і науки в США», 2015 рік), Республіці Польща (проект «Інноваційний університет і лідерство» за напрямком «Якість освіти», 2015 рік), Республіці Польща (Study Tours to Poland за напрямком «Прийняття управлінських рішень у системі освіти в умовах децентралізації», 2016 рік), Федеративній Республіці Німеччина (DAAD за напрямком «Фінансування наукових проектів», 2017 рік), Королівстві Норвегія (Eurodoc, молодіжна наука, 2017 рік), Державі Ізраїль (Study Tour з вивчення системи наукової та STEM-освіти школярів, 2018 рік).

Із 2009 р. до сьогодні є керівником секції хімії Полтавської обласної Малої академії наук України, керівником гуртка органічної хімії Полтавського обласного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді. Вихованці Ю. П. Кращенка мають високі здобутки на обласних та всеукраїнських олімпіадах із хімії та конкурсах-захистах науково-дослідницьких робіт. У 2017-2018 рр. Юрій Петрович керує секцією хімії Міжнародної зеленої школи, розташованої у високогірному селі Космач Івано-Франківської області.

Своє педагогічне покликання Ю. П. Кращенко реалізує також улітку – із вихованцями Дитячого оздоровчого центру «Орлятко» імені В. М. Садового Державної фіскальної служби в Полтавській області на посаді старшого вихователя (2005-2018 рр.). Виховна, оздоровча, культурно-дозвіллєва, історично-краєзнавча діяльність, зорганізовані під його керівництвом на високому рівні, забезпечили якісний літній відпочинок понад 2500 тис. школярів.

Упродовж останніх чотирьох років Ю. П. Кращенко очолює Раду молодих учених при Міністерстві освіти і науки України. Разом з колегами, в 2014–2016 рр. Юрій Петрович випрацював пакет концептуальних пропозицій до проектів Законів України «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про освіту». Відтак унормовано правовий статус аспірантів і докторантів, вікові межі молодого вченого, спрогнозовано шлях інституціоналізації рад молодих учених (стаття 22), удосконалено механізм надання наукових відряджень та стажувань, передбачено грантову підтримку наукової і науково-технічної діяльності молодих учених. У Законі України «Про освіту» спільно з Фондом «Відкрита політика» закладено основи спеціалізованих видів освіти (наукової, мистецької, спортивної).

За ініціативи й активної участі Ю. П. Кращенка Радою молодих учених при МОН спільно з Міністерством освіти і науки України в 2016-2018 рр. засновано та проведено конкурс наукових проектів серед молодих учених, здійснено відбір експертів з-поміж молодих науковців закладів вищої освіти та наукових установ.

За ініціативи та активної участі Ю. П. Кращенка Полтавською міською радою 2016 р. засновано 10 річних іменних стипендій Полтавського міського голови для молодих учених розміром 1500 грн. щомісяця. Сьогодні це один із чинників підтримки місцевим муніципалітетом молодіжної наукової громади м. Полтави.

У співпраці з Громадською організацією «Родини Героїв Небесної Сотні» Ю. П. Кращенком розроблено проект Положення про стипендії Героїв Небесної Сотні для молодих учених та студентів, які схвалено Постановами Кабінету Міністрів України (2017-2018 рр.). Також проект положення про стипендію імені Героя Небесної Сотні – Героя України Ігора Сердюка – для учнів, студентів і молодих учених Полтавщини, яке затверджено рішенням сесії Полтавської обласної ради 12 липня 2018 року. Відтак, засновано 30 стипендій для молоді Полтавщини.

У 2016-2018 рр. Юрій Петрович – активний учасник робочої групи зі стратегічного планування розвитку м. Полтави, член координаційної ради з національно-патріотичного виховання при Полтавській обласній державній адміністрації.

У 2016 р. Юрій Петрович увійшов до складу Колегії МОН України.

Начальник управління Державної служби якості освіти України у Полтавській області (2019).

За активну науково-дослідну та громадську діяльність Ю. П. Кращенко нагороджений відзнаками органів центральної державної влади та місцевого самоврядування. Лауреат Премії Верховної Ради України за внесок молоді у розвиток парламентаризму, місцевого самоврядування (2015 р.). Лауреат Премії Кабінету Міністрів України за особливі досягнення молоді у розбудові України (2017 р.).

ЛАВРІНЕНКО ОЛЕКСАНДР АНДРІЙОВИЧ

Доктор педагогічних наук, професор

Олександр Андрійович Лавріненко (25.01.1969 р., м. Ніжин Чернігівської обл.) – педагог, доктор педагогічних наук (2009 р.), професор (2013 р.).

Закінчив Лубенську середню школу № 2 (1986 р.); Полтавський державний педагогічний інститут імені В. Г. Короленка (1993 р.) історичний факультет; аспірантуру (1995-1998 рр.) в Інституті педагогіки і психології професійної освіти АПН України; докторантуру (2006-2009 рр.) при кафедрі педагогіки Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова.

У Полтавському державному педагогічному інституті імені В. Г. Короленка (нині національний педагогічний університет): асистент кафедри педагогічної майстерності (1993–1995 рр.), доцент кафедри педагогіки і психології початкового навчання (1998-2002 рр.); у Ніжинському державному університеті імені Миколи Гоголя: доцент кафедри педагогічної майстерності (2002–2003 рр.), декан історико-юридичного факультету (2003–2006 рр.). З 2010 р. – завідувач відділу змісту і технологій навчання дорослих Інституту

педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України (Київ).

Коло наукових інтересів: теорія та історія педагогічної майстерності, розвиток і саморозвиток особистості вчителя, наукова спадщина академіка І. А. Зязюна.

Автор багатьох статей із проблем розвитку сучасної української педагогіки. Організатор і зберігач фондів Меморіального музею-садиби академіка І. А. Зязюна; екскурсовод музею-садиби.

Головні праці: «Педагогічна майстерність майбутнього вчителя у вищій педагогічній школі України 1917-1921 рр.» (Київ, 1998), «Педагогічна майстерність в історико-педагогічному вимірі: теорія, практика, поступ» (Київ, 2009), «Історія педагогічної майстерності: навчальний посібник» (Київ, 2009), «Особливості володіння педагогічною технікою в системі практичної підготовки вчителя у вищих закладах освіти України 30-40-х років XX ст.» (Ужгород, 2011), «Тренінги розвитку і саморозвитку педагогічної майстерності викладача ВНЗ: посібник» (Київ, 2015), «Ідеї педагогіки добра у творчій спадщині Івана Зязюна (1938-2014 рр.)» (Харків, 2015), «Теоретичні засади сценічної мови в обрисах педагогічної майстерності» (Київ, 2015) та ін.

МАЛАКАНОВА (ВІВЧАРЕНКО) ЛАРИСА ВАСИЛІВНА

Кандидат педагогічних наук, доцент

Лариса Василівна Малаканова (уродж. Вівчаренко) (27.11.1955 р., с. Орлове Углегорського р-ну Сахалінської обл.) – біолог, педагог, кандидат педагогічних наук (2001 р.), доцент (2004 р.). Нагороджена відзнакою «Відмінник народної освіти» (1986 р.).

Закінчила середню школу № 32 Центральної групи військ (Чехословаччина) (1973 р.); Полтавський державний педагогічний інститут імені В. Г. Короленка (1978 р.) природничий факультет з відзнакою; аспірантуру при кафедрі педагогічної майстерності Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (1999 р.).

Викладала хімію у СШ № 32 м. Полтави (1979-1991 рр.). У Полтавському державному педагогічному інституті імені В. Г. Короленка працювала з 1989 р.: старший викладач (1989-2003 р.), доцент (2004-2015 рр.) кафедри педагогічної майстерності.

Коло наукових зацікавлень: педагогічна майстерність вчителя, сутність вчителя-професіонала, професіональна культура вчителя; сучасне виховання: теорія і практика; управління освітнім закладом. Автор багатьох статей з проблем становлення гармонійно розвиненої особистості. Розробник авторських курсів з менеджменту, управління навчально-виховним процесом, розвитку професіональної культури.

Головні праці: «Основи сучасного виховання: навчальний посібник» (Полтава, 2015, у співавторстві), «Менеджмент загальноосвітніх навчальних закладів: навчальний посібник» (Полтава, 2012, у співавторстві), «Управління навчально-виховним процесом: навчальний посібник» (Полтава, 2014, у співавторстві), «Пропедевтична практика III курс» (Полтава, 2014, у співавторстві), «Прийоми управління суб'єкт-суб'єктною взаємодією у навчально-виховному процесі» (Луганськ, 2013), «Визначення ролі та компетенцій учителя в особистісно орієнтованій освіті» (Полтава, 2013), «Основи педагогічної майстерності» (Полтава, 2013), «Виховання: теорія і практика» (Полтава, 2012), «Управління загальноосвітнім навчальним закладом в контексті особистісно орієнтованого підходу» (Полтава, 2012), «Управління навчанням у співробітництві викладача та студентів» (Полтава, 2012) та ін.

МИРОШНИК (САМЕЩЕНКО) ОЛЕНА ГЕОРГІЇВНА

Кандидат психологічних наук, доцент

Олена Георгіївна Мирошник (уродж. Самещенко) (08.08.1962 р., м. Азов, Ростовської обл.) – учений-психолог, кандидат психологічних наук (1990 р.), доцент (1994 р.).

Закінчила СШ № 9 м. Азов Ростовської області (1979 р.), відділення психології філософського факультету Ростовського-на-Дону державного університету (1984 р.), аспірантуру НДІ Загальної освіти дорослих АПН СРСР (1989 р.). У 1990 р. в Ленінградському педагогічному інституті імені О. І. Герцена захистила кандидатську дисертацію на тему: «Творча ініціатива вчителя у вирішенні педагогічних завдань» (спеціальність 19.00.07 «Педагогічна та вікова психологія», науковий керівник – доктор психологічних наук, професор Г. С. Сухобська).

У ПНПУ імені В. Г. Короленка з 1984 р.: асистент (1984-1986 рр.), старший викладач (1990-1992 рр.), доцент (1992 р.) кафедри педагогічної майстерності. З 1997 р. доцент кафедри психології.

Коло наукових інтересів: теоретичні та прикладні аспекти психології рефлексії, соціально-психологічні проблеми міжособистісної взаємодії, психологія праці вчителя.

Головні праці: «Динаміка розвитку уявлень студентів психологів про суб'єкт ускладненого спілкування в процесі підготовки у вищому навчальному закладі» (Київ-Ніжин, 2007), «Особливості емпатії майбутніх педагогів з різним типом гендерної ролі» (Одеса, 2008), «Рефлексивні процеси в професійній діяльності вчителя» (Київ, 2011), «Педагогічна рефлексія як чинник вияву творчого потенціалу особистості вчителя» (Київ-Полтава, 2011), «Гуманістичні цінності як чинник продуктивності професійної рефлексії вчителя» (Київ-Полтава, 2015), «Соціально-діяльнісний підхід до розробки моделі професійної рефлексіїї (на прикладі професії вчителя)» (Київ-Полтава, 2016), «До проблеми генезису рефлексії» (Київ-Полтава, 2017).

НОЧОВНА (БЕЛЯЄВА) НАТАЛІЯ ВЯЧЕСЛАВІВНА

Кандидат педагогічно них наук, доцент

Ночовна (Бєляєва) Наталія Вячеславівна (19.06.1984 р., м. Полтава) – педагог, фахівець із менеджменту, кандидат педагогічних наук (2015 р.).

Народилася у сім'ї робітників. Закінчила Полтавську ЗОШ І-ІІІ ступенів № 11 році із золотою медаллю (2001 р.); природничий факультет Полтавського державного (нині – національного) педагогічного університету імені В. Г. Короленка (2006 р.), отримавши диплом спеціаліста з відзнакою за кваліфікацією вчителя хімії, біології, основ екології та безпеки життєдіяльності (спеціальність 7.010103. Педагогіка і методика середньої освіти. Хімія і біологія). У 2007 році закінчила з відзнакою магістратуру за спеціальністю 8.000009 «Управління навчальним закладом» та здобула кваліфікацію керівника підприємства, установи та організації у сфері освіти та виробничого навчання.

Навчалася в аспірантурі Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (2009-2012; 2015 рр.). У червні 2015 року на засіданні спеціалізованої вченої ради в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини успішно захистила дисертацію «Виховання професійно-етичних якостей майбутніх менеджерів» на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.07 – теорія та методика виховання (науковий керівник – М. В. Гриньова).

Із п’ятого курсу університету (2005 р.) по 2007 р. працювала на посаді старшого лаборанта кафедри педагогічної майстерності (нині кафедра педагогічної майстерності та менеджменту імені І. А. Зязюна)

Із 2007 по 2015 року працювала асистентом цієї ж кафедри. Забезпечувала викладання курсів «Основи педагогічної майстерності». «Менеджмент в освіті», була куратором груп магістрантів управлінських спеціальностей, вивчаючи особливості становлення особистості майбутніх фахівців з менеджменту як практичної сторони наукового дослідження. Після захисту дисертації обрана за конкурсом на посаду старшого викладача кафедри педагогічної майстерності та менеджменту імені І. А. Зязюна ПНПУ імені В. Г. Короленка.

У колі наукових інтересів – інноваційні підходи до підготовки конкурентоздатного менеджера освіти, керівника проектів та інноваційної діяльності; професійна етика керівника, іміджеві характеристики менеджера освіти та вчителя, організація емоційно комфортного середовища становлення фахівця.

Узяла участь у роботі понад 80 науково-практичних конференцій та семінарів різного рівня. Географія презентації результатів наукових пошуків охоплює українські (Київ, Харків, Суми, Тернопіль, Одеса, Кіровоград, Умань, Херсон, Дніпро) та зарубіжні педагогічні видання. Автор понад 95 наукових та науково-методичних праць, серед яких понад 10 у фахових виданнях, 4 – у виданнях, внесених до міжнародних науково-метричних баз, 2 посібники у співавторстві.

Учасник і фасилітатор круглих столів, семінарів, майстер-класів за участю педагогів-практиків і менеджерів освіти Полтавського регіону. Керівник науково-дослідної роботи студентів-бакалаврів природничого факультету та магістрантів спеціальності 073 Менеджмент (кваліфікаційні та курсові проекти, наукові публікації). Член редакційної колегії щорічних збірників наукових праць і матеріалів конференцій «Управлінська майстерність керівника закладу освіти», «Управління інноваційною діяльністю в освіті та на виробництві», «Управління проектами у сфері науки освіти, інновацій та інформатизації».

Навчально-методична робота. Викладає дисципліни «Основи педагогічної майстерності» для студентів бакалаврату усіх спеціальностей університету; «Маркетинг інновацій», «Управлінська майстерність керівника закладу освіти», «Невербальні засоби управлінської комунікації», «Стратегічне управління інноваційним розвитком», «Управління професійною діяльністю» для магістрантів спеціальностей 073 Менеджмент.

Організаційна робота. У 2009–2010 р. працювала секретарем ученої ради природничого факультету. Упродовж усієї педагогічної діяльності проводить виховну роботу зі студентами як куратор академічної групи. Уходить до складу комісій МОН України різного рівня (член журі міського етапу Всеукраїнського конкурсу учнівських наукових робіт Малої академії наук, член робочої групи з укладання навчальних програм для магістрантів спеціальності 073 Менеджмент природничого факультету; член проектної групи з розробки освітньої програми для спеціальності 073 Менеджмент спеціалізації «Управління інноваційною діяльністю» природничого факультету Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка).

Нагороди. Почесна грамота Почесна грамота Міністерства у справах сім’ї, молоді та спорту України (Київ, 2009 р.); Полтавського ДПУ імені В. Г. Короленка (13 березня 2008 р.); Почесна грамота Полтавського НПУ імені В. Г. Короленка (березень, 2016 р.).

Основні праці: «Урахування вікових особливостей у вихованні професійно-етичних якостей майбутніх магістрів» (Полтава, 2011), «Аналіз факторів ефективного виховання професійно-етичних якостей майбутніх менеджерів освітніх закладів» (Полтава, 2014), «Педагогічні умови виховання професійно-етичних якостей майбутніх менеджерів освітніх закладів» (Полтава, 2014), «Обоснование важности обладания профессионально-этическими качествами для менеджеров образовательных учреждений» (Балтийский гуманитарный журнал, 2014), «Технології управління навчальними закладами – у центрі уваги науковців» (Київ, 2011).

Серед колег та студентів знана як творчий кваліфікований педагог та перспективний науковець.

ПИВОВАР НІНА МИХАЙЛІВНА

Доцент

Ніна Михайлівна Пивовар (16.05.1951 року, м. Полтава) – доцент, член ученої ради природничого факультету, голова профспілкового бюро природничого факультету.

Закінчила в 1975 році з відзнакою Полтавський державний педагогічний інститут, вчитель біології та хімії. За розподілом з вересня 1975 року працювала вчителем біології, хімії та сільськогосподарської праці Зінцівської середньої школи Полтавського району Полтавської області. Організатор та керівник шкільного лісництва. Неодноразово учні Зінцівської школи займали призові місця на обласних та республіканських олімпіадах з біології. Нагороджена Почесною грамотою Міністерства освіти Української РСР, як носій передового педагогічного досвіду з проблем активізації навчальної діяльності учнів на уроках біології.

У 1983 році прийняла пропозицію для заміщення вакантної посади старшого викладача експериментальної кафедри педагогічної майстерності та була зарахована в штат інституту як обрана за конкурсом.

Викладає такі дисципліни: педагогічна майстерність; методика прийняття управлінських рішень; прийняття рішень в управлінні проектами; технології менеджменту в освіті, етичні основи професійної діяльності.

Сфера наукових інтересів: профорієнтація учнівської молоді на педагогічну професію, формування педагогічної майстерності вчителя, підготовка управлінських кадрів для освітніх закладів.

Є співавтором підручників та навчальних посібників: «Основы педагогического мастерства» (Москва, 1989), «Педагогічна майстерність: хрестоматія: навчальний посібник» (Київ, 2008), «Методичні рекомендації до практичних та лабораторних занять з основ педагогічної майстерності» (Полтава, 2009, 2011, 2012), «Проектна організація навчального процесу: навчально-методичний посібник» (Полтава, 2011), «Педагогічні технології: теорія та практика: навчально-методичний посібник» (Полтава, 2012) та ін.

Має публікації в ліцензованих журналах і збірниках наукових праць та міжнародних виданнях: «Результати експериментального дослідження стану статевого виховання студентської молоді» (Полтава, 2008), «Достояние прошлого – в практику современности» (Полтава, 2009), «Инновационные образовательные идеи Ф. Т. Моргуна» (Сыктывкар, 2016), «Система підготовки учнів середньої школи до вибору вчительської професії у контексті взаємодії ВНЗ та школи» (Полтава, 2017), «Нейтралізація конфліктогенних чинників у процесі соціальної адаптації студентів» (Полтава, 2016, у співавторстві), «Формування професійного ідеалу в системі допрофесійної підготовки вчителя (з досвіду роботи)» (Полтава, 2017). Всього на 2019 рік має понад 300 публікацій.

Проходила стажування в Інституті підвищення кваліфікації викладачів педагогічних дисциплін університетів і педагогічних вузів при Академії педагогічних наук СССР, м. Москва (1985 р.), Науково-дослідному інституті педагогіки, м. Київ (1988–1990 р.), Європейському університеті, м. Київ (2004 р.), Вищому навчальному закладі Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі» (2016 р.).

З 1994 р. переведена на посаду доцента, а в 1995 році присвоєне вчене звання доцента кафедри педагогічної майстерності.

Має нагороди: Почесна грамота Міністерства освіти Української РСР (1983 р.), Диплом про присудження премії за успіхи у перебудові змісту навчально-виховного процесу від Держкомітету СРСР з народної освіти, (1989 р.), Почесна грамота від Президії Федерації профспілок України (2009, 2012 рр.), Почесна грамота Полтавської обласної державної адміністрації (2008, 2014, 2016 рр.), Почесна грамота міського голови (2009, 2015 рр.).

РАДІОНОВА ГАННА ВОЛОДИМИРІВНА

Старший лаборант

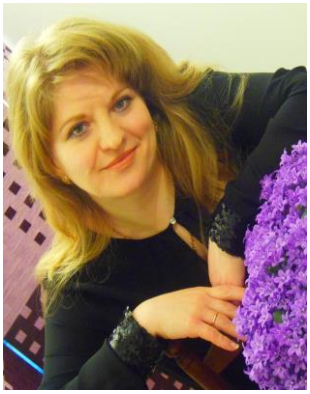

Радіонова Ганна Володимирівна народилася 30 червня 1978 р. в м. Полтаві, у 1995 році закінчила загальноосвітню школу N 4 і музичну школу № 1 за класом фортепіано. З 1995 по 2000 рік навчалася у Полтавському державному педагогічному університеті імені В.Г.Короленка за спеціальністю початкове навчання і музика. У 2000 році почала працювати старшим лаборантом кафедри педагогічної майстерності. З 2006 по 2009 рік навчається в аспірантурі за спеціальністю 09.00.03 – соціальна філософія та філософія історії. У 2010 році в Національному педагогічному університеті імені М.П.Драгоманова відбувся захист дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата філософських наук на тему «Тоталлогічний вимір феномену гри». У вересні 2010 року отримала вчений ступінь кандидата філософських наук за спеціальністю – соціальна філософія та філософія історії. Коло наукових інтересів: соціальна філософія постмодерна, самоідентифікація в інформаційному просторі. За темою дисертації опубліковано 14 друкованих праць. Наразі живе і працює у Франції.

САВЕНКОВА ЛЮДМИЛА ВАСИЛІВНА

Доктор педагогічних наук, професор

Людмила Олексіївна Савенкова (24.02.1951 р., м. Полтава) – учений-педагог, доктор педагогічних наук (1998 р.), професор (2003 р.).

Закінчила СШ № 21 м. Полтави (1968 р.), історичний ф-т Харківського державного університету імені М. Горького (1975 р.) (нині Національний університет імені М. Каразіна); аспірантуру Київського державного педагогічного інституту імені М. Горького (1987 р.); докторантуру Національного педагогічного університету імені М. Драгоманова (1996 р.). Працювала вчителем історії та суспільствознавства в СШ № 2 м. Тростянець Сумської області та СШ № 6 м. Полтави (1975-1980 рр.). У Полтавському державному педагогічному інституті імені В. Г. Короленка працювала асистентом кафедри педагогіки (1980-1984 рр.), старшим викладачем та доцентом кафедри педагогічної майстерності (1988-1993 рр.). З 1994 року й до нині працює на кафедрі педагогіки та психології Державного вищого навчального закладу «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», з 2005 року – завідувач цієї кафедри.

Коло наукових інтересів: педагогічне спілкування, професійне спілкування менеджера-економіста, комунікативна компетентність фахівця, мовленнєва майстерність викладача, бізнес-риторика, тренінгові технології навчання в економічному університеті.

У листопаді 2016 року Міністерством освіти і науки нагороджена нагрудним знаком «За наукові та освітні досягнення».

Головні праці: Теоретико-методичні основи підготовки майбутніх педагогів до професійного спілкування: монографія (Київ, 1995), «Комунікативна атака» у формуванні навичок педагогічного спілкування» (Київ, 1998), «Мовленнєва діяльність викладача: навчальний посібник (Київ, 2006), «Професійне спілкування майбутніх педагогів як об’єкт психолого-педагогічного управління: монографія» (Київ, 2005), «Педагогічна риторика: навчальний посібник» (Київ, 2009), «Тренінг як засіб формування психолого-педагогічної компетентності викладачів» (Київ, 2010) та ін.

САС НАТАЛІЯ МИКОЛАЇВНА

Доктор педагогічних наук, професор

Наталія Миколаївна Сас (27.02.1963 р., м. Кременчук Полтавської обл.) – учений-педагог, доктор педагогічних наук (2015 р.), доцент (2007 р.).

Закінчила Кременчуцьку СШ № 8 (1980 р.), історичний факультет (1986 р.), аспірантуру (1996 р.), докторантуру (2014 р.) Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка.

У Полтавському державному педагогічному інституті імені В. Г. Короленка з 1990 р.: асистент кафедри педагогіки (1990-1997 рр.), доцент (з 2009 р.) кафедри педагогічної майстерності та менеджменту.

Коло наукових зацікавлень: професійна підготовка, теорія та методика професійної освіти, управління навчальним закладом, інноваційне управління.

Є автором 1 монографії, 4 посібників, 22 статей у міжнародних, 40 – у фахових виданнях, більше 50 матеріалів та тез міжнародних та всеукраїнських конференцій.

Головні праці: «Підготовка майбутніх керівників навчальних закладів до інноваційного управління: стан та перспективи: монографія» (Полтава, 2014), «Основи інноваційного управління навчальними закладами: навчально-методичний посібник» (Полтава, 2013), «Процеси управління проектами: навчально-методичний посібник» (Київ-Полтава, 2012, у співавторстві), «Управління інноваційними проектами: навчально-методичний посібник» (Полтава, 2010, у співавторстві), «Values as a component of future leaders' training for innovative management at educational institutions» (Люблін, 2014), «Vision component of training future leaders of educational institutions in innovative management» (Будапешт, 2013), «Characteristics of the tendencies in future leaders' training for innovative management at educational institutions (ma course in the field of "Specific categories. Management of educational institution")» (Варшава, 2016), **«**Професійна рефлексія викладача ВНЗ: поняття, функції, засоби діагностики та розвитку» (Полтава, 2016).

Під керівництвом Н. М. виконують кандидатські дослідження 5 дисертантів.

Є членом міжнародної консультативної ради міжнародного електронного науково-практичного журналу «Синергія» (Росія) та членом редакційної колегії «International Journal of Innovative Technologies in Social Science (IJITSS)» (ОАЕ).

У 2015 р. нагороджена грамотою Департаменту освіти і науки Полтавської обласної державної адміністрації «За багаторічну працю, вагомий особистий внесок у розвиток національної освіти та науки».

СЕМИЧЕНКО ВАЛЕНТИНА АНАТОЛІЇВНА

Доктор психологічних наук, професор

Валентина Анатоліївна Семиченко (22.10.1948 р., м. Старий Оскол Білгородської обл., Росія) – психолог, педагог, доктор психологічних наук (1991 р.), професор.

Закінчила з відзнакою біологічний факультет Дніпропетровського державного університету (1971 р.); аспірантуру з успішним захистом кандидатської дисертації з психології в МГПІ імені В. І. Леніна; докторантуру Київського державного педагогічного інституту імені М. П. Драгоманова;

У Полтавському державному педагогічному інституті імені В. Г. Короленка (нині національний педагогічний університет) працювала на кафедрі педагогічної майстерності (нині кафедра педагогічної майстерності та менеджменту імені І. А. Зязюна) з 1985 по 1993 рр.: ст. викладач (1985–1988 рр.), доцент (1988–1993 рр.).

Працювала проректором з наукової роботи Центрального інституту післядипломної педагогічної освіти НАПН України (потім – ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» АПН України). Нині – завідувачка кафедри психології та педагогіки Університету сучасних знань Товариства «Знання» України (м. Київ).

Удостоєна почесного звання «Заслужений діяч науки і техніки України» (2010 р.), нагороджена медаллю НАПН України імені К. Д. Ушинського та медаллю НАПН імені Г. Сковороди (2012 р.).

Під керівництвом ученої захищено 10 докторських та 40 кандидатських дисертацій.

Коло наукових інтересів: психологічні проблеми професійної підготовки і професійної діяльності; формування системного мислення; методика викладання психології; методологія і організація наукових досліджень.

Головні праці: «Психологічна структура педагогічної діяльності: навч. посібник» (Київ, 2000, у співавторстві), Психологія педагогічної діяльності: навч. посібник для студ. вищих пед. навч. закл.» (Київ, 2004), «Психология: Темперамент: модульный курс (лекции, практ. занятия, задания для самост. работы для преподавателей и студ.)» (Київ, 2006), «Основи організації праці керівних кадрів вищої школи: навч. посіб. для слухачів оч.-дистанц. курсів підвищ. кваліфікації кер. кадрів вищ. школи» (Київ, 2010), «Науково-методичний посібник із запровадження кредитно-модульної форми навчання педагогічних працівників у систему післядипломної педагогічної освіти» (Київ, 2010).

СОРОКІНА (КОХНО) ГАЛИНА ЮРІЇВНА

Кандидат педагогічних наук, доцент

Галина Юріївна Сорокіна (уродж. Кохно); (18.03.1979 р., м. Полтава) – кандидат педагогічних наук (2010 р.), доцент (2013 р.).

Закінчила СШ № 6 м. Полтава (1996 р.), Полтавський державний педагогічний університет імені В. Г. Короленка (2001 р.) фізико-математичний факультет, магістратуру цього ВНЗ (2002 р.) фізико-математичний факультет.

Викладала фізику у СШ №6 м. Полтава (2000-2002 рр.). У Полтавському військовому інституті зв'язку (2003-2007 рр.), Військовому інституті телекомунікацій та інформатизації Національного технічного університету України «КПІ» (2007-2009 рр.). У ПНПУ імені В. Г. Короленка з 2009 р.: ст. викладач кафедри педагогічної майстерності та менеджменту (2009-2011 рр.), доцент кафедри (з 2011 р.).

Коло наукових інтересів: педагогічна майстерність вчителя, компетентнісний підхід у професійній підготовці фахівців, управління освітнім процесом, методика педагогічного експерименту.

Автор багатьох праць із проблем розвитку сучасної педагогічної освіти: «Проектування змісту компетентнісно орієнтованої освіти» (Полтава, 2010), «Виховання: теорія і практика» (Полтава, 2012), «Основи педагогічної майстерності» (Полтава, 2013), «Професійна підготовка майбутнього фахівця в межах компетентністно орієнтованої освіти» (Донецьк, 2013), «Дослідження передумов розвитку функціонально компетентної особистості у вищій школі» (Київ, 2013), «Менеджмент загальноосвітніх навчальних закладів: навчальний посібник» (Полтава, 2014, у співавторстві), «Пропедевтична практика ІІІ курс» (Полтава, 2014, у співавторстві), «Основи сучасного виховання: навчальний посібник» (Полтава, 2015, у співавторстві), «Духовна культура управлінця як компонент його професіональної культури» (Полтава, 2015), «Управління навчально-виховним процесом: навчальний посібник» (Полтава, 2016, у співавторстві), «Умови адаптації внутрішньо переміщених осіб до університетського середовища засобами студентського самоврядування» (Полтава, 2016, у співавторстві) та ін.

ТАРАСЕВИЧ (КРИВОНОС) НІНА МИКОЛАЇВНА

Кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри (1981-1992 рр.)

Кандидат педагогічних наук (1969 р.), професор (1992 р.), видатний український вчений-педагог, засновниця і керівник першої в СРСР кафедри педагогічної майстерності Полтавського державного педагогічного інституту.

Народилася 9.02.1936 р. у м. Ромни Сумської обл. Після закінчення з відзнакою Ждановського (Маріупольського) педучилища вступила до Харківського державного педагогічного інституту імені Г. С. Сковороди (філологічний факультет), який закінчила з відзнакою у 1959 році і працювала вчителем у сільській школі (с. Письмичове, с. Тритузне Дніпропетровської обл.), вчителем і вихователем школи-інтернату (м. Верхньодніпровськ) – 1960–1964 рр. Закінчила аспірантуру НДІ педагогіки МО УРСР (1964–1967 рр.) і в 1969 році захистила в МОПІ (Москва) кандидатську дисертацію на тему «Формування гуманних відносин в класних колективах молодших підлітків».

З 1967 р. працювала в Полтавському педагогічному інституті імені В. Г. Короленка старшим викладачем, доцентом кафедри педагогіки. Перший завідувач кафедри педагогічної майстерності, якою керувала з 1981 по 1992 р. професором цієї кафедри (1992 – 2015 рр.). Зробила значний внесок у створення першої в Україні і в СРСР кафедри педагогічної майстерності. Тривалий час ця перша на теренах колишнього СРСР кафедра педагогічної майстерності була опорною в Україні з проблем викладання курсу педагогічної майстерності в педагогічних ЗВО. На базі кафедри викладачами були розроблені програми з цього курсу, які затвердило Міністерство світи України для всіх вищих та середніх педагогічних закладів, створені підручники, методичні посібники, педагогічний словник. Керувала науковою школою педагогічної майстерності. Під її орудою захистили кандидатські дисертації І. В. Мостова, Л. В. Малаканова та Л. Л. Король.

Має понад 300 наукових праць, у тому числі у закордонних виданнях (Велика Британія, Молдова, Польща, Росія). Серед них: «Стратегія поведінки вчителя у складних педагогічних ситуаціях: спецкурс. Тексти лекцій» (Полтава, 2005, 119 с.), «Майстерність педагогічного спілкування» (Полтава, 2004, 112 с.), співавтор усіх видань підручників, посібників і хрестоматій з основ педагогічної майстерності: «Основы педагогического мастерства» (Київ, 1987; Москва, 1989), «Педагогічна майстерність» (Київ, 1997, 2004, 2008) «Словник термінології з педагогічної майстерності» (Полтава, 1995), «Педагогічна майстерність: тести» (Київ-Полтава, 1996), «Педагогічна майстерність: тексти» (Полтава, 2001, 2004, 2006), «Педагогічна майстерність: хрестоматія» (Київ, 2006, 2008), «Mistrzostwo pedagogiczne» (Варшава, 2005) та ін. Співавтор монографічних видань: «Учитель, которого ждут» (Москва, «Просвещение», 1988), «Антон Макаренко: Харківська трудова колонія ім. М. Горького (в документах і матеріалах 1926–1928 рр.)» (Київ, 2008).

В макаренкознавстві досліджує історію трудової колонії імені М. Горького, педагогічну майстерність А. С. Макаренка тощо.

Нагороди: нагрудний значок Міністерства освіти Узбецької РСР «Відмінник народної освіти УзРСР» (1971); нагрудний знак Міністерства освіти УРСР «Відмінник народної освіти УРСР» (1984); медаль «Ветеран праці» (1987); медаль Міністерства освіти УРСР «А. С. Макаренко» (1988); премія Державного комітету СРСР із народної освіти (1989); нагрудний значок Державного комітету СРСР із народної освіти «За відмінні успіхи в роботі» (1989); нагрудний знак Міністерства освіти і науки України «Петро Могила» (2010); медаль К. Д. Ушинського (2014) та інші відзнаки.

ТКАЧЕНКО АНДРІЙ ВОЛОДИМИРОВИЧ

Доктор педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри (2000-2002 рр.), (з 2015 р. по теперішній час)

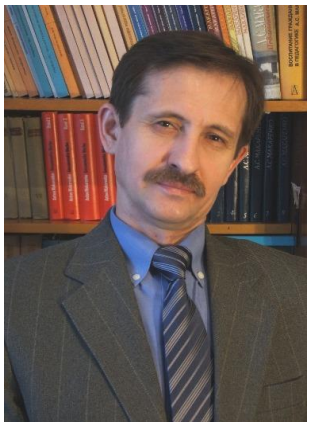

Закінчив Комсомольську СШ № 2 смт. Комсомольське (нині Слобожанське) Готвальдівського (нині Зміївський) р-ну Харківської області (1979 р.), Полтавський державний педагогічний інститут імені В. Г. Короленка (учитель історії і суспільствознавства) (1985 р.), аспірантуру Київського національного університету імені Тараса Шевченка (1994 р.), докторантуру Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (2011 р.). Працював електрослюсарем Зміївської ДРЕС (1979-1981 рр.), учителем Комсомольської СШ № 2 (1985 р.) (смт. Комсомольське Готвальдівського р-ну Харківської області), служив у лавах Радянської армії (1985-1987 рр.). У Полтавському державному педагогічному інституті імені В. Г. Короленка працює з 1987 р.: асистент (1987-1991 рр.), старший викладач (1994-2001 рр.), доцент (з 2003 р.), завідувач (2000–2002 рр., з 2015 р.) кафедри педагогічної майстерності та менеджменту імені І. А. Зязюна.

1995 року захистив кандидатську (тема: «Педагогічна підготовка студентів з урахуванням їх вікових особливостей»), 2014 року докторську (тема: «Професійний розвиток і саморозвиток особистості в творчій спадщині А. С. Макаренка») дисертації з педагогічних наук.

У колі наукових інтересів теорія і практика педагогічної майстерності, вікова педагогіка, макаренкознавство, професіогенетичний підхід у педагогічній біографістиці, історико-педагогічні аспекти освітнього менеджменту тощо. Під керівництвом Андрія Володимировича захищено 2 кандидатських дисертації із педагогіки. Має понад 200 наукових та науково-методичних публікацій, у тому числі 37 у закордонних виданнях (Італія, Німеччина, Польща, Росія, Словаччина). Співавтор навчально-методичного комплексу з основ педагогічної майстерності: «Словник термінології з педагогічної майстерності» (Полтава, 1995), «Педагогічна майстерність: тести» (Київ-Полтава, 1996), «Педагогічна майстерність: тексти» (Полтава, 2001, 2004, 2006), «Педагогічна майстерність: хрестоматія» (Київ, 2006, 2008) та ін. Найбільш вагомі наукові праці: «Полтавська трудова колонія ім. М. Горького в документах і матеріалах (1920-1926 рр.). Частина 2» (Полтава, 2002, у співавторстві), «Педагогічні технології: теорія і практика: курс лекцій: навчальний посібник» (Полтава, 2004, 2006, 2007, 2012, у співавторстві), «Антон Макаренко: Харківська трудова колонія ім. М. Горького (в документах і матеріалах 1926-1928 рр.): монографія» (Київ, 2008, у співавторстві), «“Профессиогенетический” аспект макаренковского наследия» (Н. Новгород, 2010), «Колония имени Горького: малоизвестные страницы украинской периодики» (Москва, 2010), «Il “corpo d’armata infantile del lavoro». Un progetto poco conosciuto del pedagogista Makarenko» (Рим, 2011), «Опыт профессиогенетического подхода в педагогической биографистике (на примере макаренковедческого исследования)» (Волгоград, 2011), «Професійний розвиток особистості в практиці А. С. Макаренка: історико-педагогічний аспект (1920–1935 рр.): монографія» (Полтава, 2013), «Фотозавод коммуны имени Ф. Э. Дзержинского: новые материалы» (Москва, 2013), «К истории рабфака Трудовой коммуны имени Ф. Э. Дзержинского» (Екатеринбург, 2013), «Concept of Pedagogical Skills by A. S. Makarenko in Context of Teacher’s Self-Realization Management» (Слупськ, 2017, у співавторстві), «Антон Макаренко: в ответе за будущих профессионалов. Почти забытый аспект наследия выдающегося педагога: монография» (LAP LAMBERT Academic Publishing, 2018) та ін.

Постійний член редколегії наукових фахових видань України з педагогічних наук: «Витоки педагогічної майстерності», «Імідж сучасного педагога».

В макаренкознавстві досліджує проблеми конфлікту А. С. Макаренка з офіційною доктриною соціального виховання, історію трудового дитячого корпусу Харківського округу, теоретичні та практичні аспекти професіогенезу особистості в макаренківській спадщині, етапи біографії А. С. Макаренка та персоналії діячів із його оточення тощо, є відкривачем багатьох раніше невідомих авторських рукописів А. С. Макаренка та архівних документів щодо його

педагогічної діяльності, проводить велику роботу щодо збирання та систематизації макаренкознавчого матеріалу. Відповідальний секретар (2002–2014 рр.), віце-президент (з 2014 р.) Міжнародної макаренківської асоціації, неодноразово представляв вітчизняне макаренкознавство за межами України. Постійний пропагандист творчої спадщини А. С. Макаренка на сторінках періодичних видань, телебаченні, радіо, виступах перед педагогічною громадськістю. У 2013 р. до 125-річчя А. С. Макаренка брав участь у створенні документального фільму Полтавської обласної державної телерадіокомпанії «Лтава» – «За справами їхніми пізнаєте їх. Антон Макаренко». Ініціатор створення і автор «Макаренкіани» – найбільшого макаренкознавчого ресурсу в мережі Інтернет (2015 р., http://lib.pnpu.edu.ua/component/content/article/1201), організатор і керівник Міжнародного і всеукраїнського наукового центру Полтавського педуніверситету (з 2016 р.). Заступник голови Громадської ради при Управлінні Державної пенітенціарної служби України в Полтавській області (2004–2016 рр.). Член двох спеціалізованих вчених рад – Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка та Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка.

Андрій Володимирович є співорганізатором 11 макаренкознавчих наукових конференцій міжнародного та всеукраїнського рівня, зокрема: Міжнародної науково-практичної конференції «Спадщина А. С. Макаренка і педагогічні пріоритети сучасності», присвяченої 120-й річниці з дня народження видатного педагога (Полтава, 12–14 березня 2008 р.); Міжнародної науково-практичної конференції «Спадщина видатних педагогів Полтавщини в міжнародному освітньому просторі», (Полтава, 12–13 березня 2009 р.); Міжнародної науково-практичної конференції «Педагогіка А. С. Макаренка в полікультурному освітньому просторі» (Полтава, 12–14 березня 2013 р.); Міжнародної науково-практичної конференції «Макаренківська концепція підготовки вчителів в контексті вітчизняних та світових тенденцій розвитку педагогічної освіти» (Полтава, 13-14 березня 2018 р.) тощо.

Лауреат обласної премії імені А. С. Макаренка (2012 р.), нагороджений подякою Державної пенітенціарної служби України (2013 р.), Подякою міського голови м. Полтави (2015 р.), грамотою Департаменту освіти і науки Полтавської обласної державної адміністрації (2016 р.), грамотою Полтавської обласної ради (2018 р.) тощо.

ТОДОРОВА ІРИНА СТЕПАНІВНА

Кандидат психологічних наук, доцент

Ірина Степанівна Тодорова (15.08.1959 р., м. Кутаїсі, Грузія) – кандидат психологічних наук (1988 р.), доцент (1993 р.). Закінчила СШ № 15 м. Кутаїсі (Грузія) (1976 р.), Ростовський-на-Дону державний університет, отримала спеціальність «Психолог. Викладач» (1981 р.). Упродовж 1982-1984 рр. працювала асистентом кафедри педагогічної майстерності в Полтавському державному педагогічному інституті імені В. Г. Короленка, брала участь у методичних розробках нововведеної дисципліни «Основи педагогічної майстерності». В 1984-1987 рр. навчалася в аспірантурі Київського державного університету імені Т. Г. Шевченка на кафедрі соціальної та педагогічної психології.

Після захисту кандидатської дисертації на тему «Психологічні фактори підготовки майбутніх вчителів до діалогічного спілкування» повернулась до викладання на кафедру педагогічної майстерності; з 1992 року – доцент кафедри культурології (нині педагогіки та суспільних наук) ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі».

Коло наукових інтересів: психолого-педагогічні проблеми професійної підготовки студентів у вищих навчальних закладах, психологія споживання у вимірах особистісно-діяльнісного підходу; психологічні аспекти впровадження інновацій.

Упродовж багатьох років була головою державної екзаменаційної комісії на психолого-

педагогічному факультеті ПНПУ імені В. Г. Короленка; рецензентом дипломних робіт, навчальних та методичних видань; автором навчальних посібників, наукових статей та тез; розробила для дистанційного навчання студентів курси з «Психології», «Психодіагностики», «Психології і педагогіки»; науковий керівник 14 магістерських кваліфікаційних робіт (спеціальність «Педагогіка вищої школи»), автор близько 90 наукових та методичних праць.

Головні праці: «Моніторинг ефективності навчальної діяльності студентів» (Харків, 2005), «Психологічна підготовка держслужбовців до впровадження системи управління якістю» (Полтава, 2009), «Психологічні аспекти впровадження системи управління якістю у ВНЗ» (Полтава, 2010), «Психодіагностика: навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни за кредитно-модульною системою» (Полтава, 2010, у співавторстві), «Психологія та педагогіка: навчальний посібник» (Київ, 2011, у співавторстві), «Педагогічна та професійна психологія: навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни за кредитно-модульною системою організації навчального процесу для студентів спеціальності 8.000005 «Педагогіка вищої школи» (Полтава, 2012), «Умови підвищення якості вищої освіти» (Київ, 2012, у співавторстві) та ін.

ЦУРКАВА МЕДЕЯ ОТАРІВНА

Старший викладач

Медея Отарівна Цуркава (1949-2013 рр.) народилася в м. Батумі Аджарської АРСР Грузії в сім'ї заслуженого художника. У 1971 році закінчила Батумське музичне училище і продовжила заочно навчатися на філологічному факультеті Батумського педагогічного інституту імені Ш. Руставелі, який закінчила в 1980 р., отримавши спеціальність вчителя російської мови та літератури. Працювала вчителем фортепіано в музичній школі м. Батумі. За сімейними обставинами у 1980 р. переїхала до України, працювала в Орлицькій СШ Кобеляцького р-ну Полтавської обл., спочатку вчителем російської мови та літератури і музики, а потім – з 1983 р. заступником директора школи з навчально-виховної роботи. У Полтавському державному педагогічному інституті імені В. Г. Короленка працювала на посаді старшого викладача (1985-1988 рр.) кафедри педагогічної майстерності.

Коло наукових інтересів – використання елементів театральної педагогіки у професійній підготовці майбутніх вчителів. Застосовувала емоційність, динамічність, артистизм як засоби активізації пізнавальної діяльності студентів на заняттях з педагогічної майстерності. Є співавтором підручника «Основы педагогического мастерства» (Москва, 1989), методичних рекомендацій для занять з педмайстерності та матеріалів конференцій.

Після переїзду на батьківщину і в останні роки життя займалася організацією приватних шкіл нового покоління.

Нагороджена нагрудним знаком Державного комітету з народної освіти СРСР «За відмінні успіхи в роботі» (1990 р.).

Головні праці: «Методические рекомендации для преподавателей и студентов по основам педагогического майстерства к практическим занятиям на I курсе» (Полтава, 1987, у співавторстві), «Основы педагогического мастерства. Лабораторные занятия I курс: методические рекомендации» (Москва, 1988, у співавторстві), «Основы педагогического мастерства. Лабораторные занятия II курс: методические рекомендации» (Москва, 1988, у співавторстві), «Основы педагогического мастерства. Лабораторные занятия III курс: методические рекомендации» (Москва, 1988, у співавторстві), «Основы педагогического мастерства» (Москва, 1989, у співавторстві).

ШЕЛЕЙКО ІРИНА ЄВГЕНІЇВНА

Старший викладач

Ірина Євгеніївна Шелейко (21.01.1947 р., м. Гусєв Калінінградської обл., Російська Федерація) – учитель-філолог, старший викладач кафедри педагогічної майстерності. Закінчила філологічний університет Полтавського державного педагогічного інституту імені В. Г. Короленка (1971 р.). В Полтавському державному педінституті з 1984 р. по 1986 р. працювала на посаді старшого викладача. Епізоди її роботи зі студентами стали одними з ключових сцен документального фільму «Учитель, на якого чекають» (Київнаукфільм, 1987), у якому висвітлювався досвід підготовки вчителя в Полтавському державному педагогічному інституті імені В. Г. Короленка та, зокрема, робота опорної кафедри педагогічної майстерності.

Головні праці: «Методические рекомендации для преподавателей и студентов по основам педагогического мастерства к практическим занятиям на I курсе» (теми: «Майстерність А. С. Макаренка і В. А. Сухомлинського у вирішенні педагогічних задач» и «Самовиховання – шлях формування педагогічної майстерності») (Полтава, 1987).

ШКОЛЯР СЕРГІЙ ПЕТРОВИЧ

Кандидат технічних наук, доцент

Сергій Петрович Школяр (22.09.1963 р., м. Свердловськ) – кандидат технічних наук, доцент. Має три вищі освіти, закінчивши, відповідно, в 1986, 2003, 2010 рр.: Полтавський інженерно-будівельний інститут, Міжгалузевий інститут підвищення кваліфікації кадрів з нових напрямків розвитку техніки і технології при Національному технічному університеті «Харківський політехнічний інститут», Інститут інтелектуальної власності Одеської національної юридичної академії в м. Києві. Присвоєні кваліфікації: інженер-будівельник, менеджер інтелектуальної власності, аналітик консолідованої інформації.

Працював на будівництві житла для евакуйованих з Чорнобильської зони, потім був направлений за розподіленням в Полтавське БМУ «Хіммашбуд», де працював на посаді майстра, зводячи будівельні об’єкти міста Полтави. Подальша діяльність пов’язана з кафедрами опору матеріалів, залізобетонних та кам’яних конструкцій, будівельної механіки Полтавського інженерно-будівельного інституту (нині Полтавський національний технічний університет імені Ю. Кондратюка), в якому з 1989 р. по 2001 р. працював інженером, асистентом, аспірантом, науковим співробітником, доцентом. У 2001 р. наказом Міністра освіти і науки був призначений директором регіонального центру державної системи науково-технічної інформації, який очолював упродовд п’ятнадцяти років. З 2006 р. педагогічна та наукова діяльність пов’язана з Полтавським національним педагогічним університетом імені В. Г. Короленка, зокрема з кафедрою педагогічної майстерності та менеджменту імені І. А. Зязюна.

Є шеф-редактором науково-технічного журналу «Вісник Патентного повіреного», головним редактором науково-технічного і виробничого журналу «Бетон і залізобетон в Україні».

Професор Міжнародного науково-технічного університету імені академіка Ю. Бугая, член-кореспондент Академії будівництва України, Патентний повірений України, член Національної спілки журналістів України. Відмінник освіти України.

Навчальна і методична робота присвячена проблемам освіти, менеджменту, управління проектами, інновацій, інтелектуальної власності, трансферу технологій. Наукова робота присвячена теорії та практиці підготовки майбутніх менеджерів до маркетингової діяльності.

Упродовж багатьох років був Головою Громадської ради з питань науково-технічної,

інноваційної діяльності та інтелектуальної власності при Полтавській облдержадміністрації, членом комісії по науково-технічному та інноваційному розвитку Полтавської області, головою громадської регіональної експертної комісії ДАК у Полтавській області.

За його безпосередньої участі організовано інформаційну підтримку чисельних міжнародних будівельних виставок, що проходять як в Україні, так і за її межами, проводяться щорічні міжнародні наукові Інтернет-конференції «Стан сучасної будівельної науки».

Його тези виступу на тему «Інноваційний розвиток держави – комфортне життя її громадян», проголошені 20.06.07 р. на Парламентських слуханнях у Верховній Раді України «Національна інноваційна система України: проблеми формування та реалізації», враховані у відповідних законодавчих актах.

В доробці є патенти на винаходи, за деякі з яких відзначений як переможець Всеукраїнського конкурсу «Винахід року» в номінації «Кращий винахід регіону».

Нагороджений Почесними грамотами Міністерства освіти і науки України, грамотами Державного департаменту інтелектуальної власності України, Почесною грамотою Полтавської обласної ради з врученням нагрудного знаку, Почесними грамотами Полтавської обласної державної адміністрації, Подякою полтавського міського голови, грамотою Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка. Нагороджений медаллю «Лідер національного бізнесу» Міжнародного Академічного Рейтингу «Золота фортуна» за вагомий внесок у розвиток інноваційної та наукової діяльності в Україні.

ШУМСЬКА АЛІНА ІВАНІВНА

Старший викладач

Аліна Іванівна Шумська (23.10.1932 р., м. Червоне Андрушківського р-ну Житомирської обл.) – учитель-філолог, старший викладач кафедри педагогічної майстерності.

Закінчила Житомирський педагогічний інститут імені Івана Франка (1956 р.). Понад 28 років працювала в загальноосвітніх закладах, має звання старшого вчителя, відзнаку «Відмінник освіти СРСР». В Полтавському державному педагогічному інституті імені В. Г. Короленка з 1984 р. по 1996 р., на посаді старшого викладача.

Коло наукових інтересів: підготовка вчителя-вихователя, розвиток комунікативної майстерності педагога. Має наукові та науково-методичні публікації: «Методические указания к занятиям по педагогическому мастерству на непрерывной практике для студентов 1 курса» (Полтава, 1987, у співавторстві), «Методические рекомендации по руководству самостоятельной работой студентов 1 курса (підготовка рефератов по основам педагогического мастерства)» (Полтава, 1987, у співавторстві), «Основы педагогического мастерства. Лабораторные занятия. 3 курс. Методические рекомендации» (Москва, 1988).

БОТАНІЧНИЙ САД ПРИРОДНИЧОГО ФАКУЛЬТЕТУ ПНПУ

Сучасний склад навчальної лабораторії:
Зліва направо: Н.М. Шара, Л.В. Баришенко, А.С. Дзюбаненко (директор), О.М. Воскресенська, М.С. Новікова

Завідувачі агробіологічної станції з 1955 року:

1955-1960 рр. – **Коцюбинський Л.С.**
1960-1979 рр. – **Пічкур В.П.**
1979-1994 рр. – **Кива А.К.**
З 1994 р. і по теперішній час – **Дзюбаненко А.С.**

Історія навчальної лабораторії природничого факультету

(*Перші етапи історії розвитку агробіологічної станції схарактеризовані доц. Булавою Л.М.*)

Навчальна лабораторія функціонує на базі агробіологічної станції Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка з 2011 року і виконує, перш за все, завдання забезпечення освітнього процесу з ряду біологічних дисциплін і проходження студентами навчальних практик.

Історія лабораторії нерозривно пов'язана з історією агробіологічної станції (яка розпочалася з ботанічної ділянки). До 1920-х років ця територія була знайома мешканцям міста Полтави, як Архієрейський плодовий сад із частковими декоративними насадженнями. Але після Громадянської війни сад і ділянки навколо нього були дуже занедбаними. Спочатку ця територія була передана одному із попередників Полтавської аграрної академії. Коли у другій половині 1927 року Полтавський інститут народної освіти отримав під студентський гуртожиток будинок по вул. Крупської (із 2001 р. – вул. Федора Моргуна), то за упорядкування прилеглої до Архієрейського саду ділянки площею 2800 м^2 взялися студенти – члени природничого гуртка агробіологічного відділу під керівництвом професора ботаніки М.Ф.Ніколаєва і лаборанта Ф.К.Курінного. Після кропіткої розчистки території від звалища відходів, студентами за два роки була створена ботанічна ділянка (яка включала і колекцію культурних рослин), та деревні насадження. Ботанічна ділянка вже тоді була задумана М.Ф.Ніколаєвим як навчальна й дослідницька лабораторія.

До речі, на території поруч із ботанічною ділянкою з 1928 р. розташовувалися й астрономічна та метеорологічна станції інституту.

Із 1930-го року, після того, як М.Ф. Ніколаєв залишив Полтаву, із великим ентузіазмом продовжив його справу перший завідувач кафедри біології В.В. Абрамович. Із ним (до 1932 р.), а потім самостійно (до 1935 року) діяльність по упорядкуванню території агробіологічної станції продовжував як викладач і завідувач кафедри – Ф.К. Курінний, а з 1935 р. – Т.У. Малахов.

Назва «*Ботанічний садочок; ботанічний сад*» вживається в наказах і публікаціях вже з кінця 1920-х років, проте вона не є офіційною, а швидше – побутовою. Більш відповідна назва до 2011 р. – *агробіологічна станція*.

У статті-зверненні в місцевій газеті від 1.09.1931 р. «Полтава повинна мати ботанічний сад» завідувач кафедри біології В.Абрамович пише: «Вже третій рік при агро-біологічному відділі існує ботанічний садок, де студенти практично вивчають ботаніку, роблять спостереження і досліди. Через кафедру біології ботанічний садок зв'язався з іншими садками України і закордонними науковими установами і приступив до акліматизації ряду рослин, наприклад, каучуконосу тау-сагиз. Зросту та роботі ботанічного садка заважає те, що він досі не має огорожі, тому з нього ночами крадуть цінні рослини й овочі, псують грядки тощо. Міськраді треба б допомогти інституту забезпечити цілісність садка й розгорнути його роботу ширше. Ставимо задачу так: з початку другої п'ятирічки (1933 р.) Полтава повинна мати ще одну наукову установу Всеукраїнського значення – *Полтавський ботанічний сад*».

Пройшло 87 років. Але поставлена задача досі є актуальною.

Між тим, історія агробіостанції ПДПІ в 1920-х – 1950-х роках і внеску в його розвиток окремих осіб ще чекає на свого уважного дослідника.

Завідувачем «ботанічного саду» в 1936 р. наказом директора інституту призначався професор А.С. Волощук (*див. його фото*), який працював раніше у Полтавському сільськогосподарському інституті.

З 1.09.1940 по 1941 рр. на посаді в.о. доцента по ботанічному саду працював кандидат біологічних наук С.О. Іллічевський. Коло його наукових інтересів у цей час включало акліматизацію південних культур і вивчення впливу метеорологічних умов на початок цвітіння дикорослої та культурної флор. Він керував ботсадом та був науковим співробітником і в роки німецької окупації (Іллічевський С. Полтавський ботанічний сад // Голос Полтавщини. – 1942. – 12 лютого).

Липень 1949 року. Справа-наліво: директор ПДПІ Ф.А. Редько, завідувач агробіостанцією Д.Ф. Борисенко і садівник Й.Й. Грон

Завдяки зусиллям викладачів кафедри, особливо професора Сосіна П.Є., який у 1938-1963 рр. керував навчальними і науковими роботами на станції, було започатковано колекцію декоративних дерев (висаджено гледичію безколючкову, дуби, гіркокаштани) та кущів.

Також завдяки натхненній роботі асистента кафедри ботаніки *Д.С. Івашина* в перші післявоєнні роки була створена колекція лікарських рослин, що налічувала близько 100 видів. Але після горезвісної сесії ВАСГНІЛ у 1948 р. довелось реорганізувати біостанцію, що призвело до знищення цінних колекційних ділянок, зокрема лікарських рослин.

Після війни ботсадом керували: у 1946-1948 рр. Павло Аністратович *Сипій*, а з 09.1949 р. завідував Дмитро Федорович *Борисенко* – до 1951 р. штатний асистент кафедри ботаніки.

У 1955 році завідувачем став Леонід Савович *Коцюбинський*, який відповідав за освітній процес студентів з використанням бази станції.

Поповнення колекцій агробіостанції активізувалось з 1962 року, коли її завідувачем став *Пічкур* Володимир Петрович. Було уведено посади лаборантів та робітників, які відповідали за колекції. Це був колектив трудолюбивих відданих своїй справі людей. У цей час лаборантами працювали: Кива А.К., Демочко В.Ю., Киш З.К., Міць В.О., а робітниками: Фадєєва М.А., Сосідко О.А., Ландар Н.Ю, Геращенко Г.І. Викладачі кафедри ботаніки Ганжа Р.В., Стасілюнас О.А, Щербина Д.М. активно допомагають збагачувати колекції екзотичними рослинами та проводять природоохоронну роботу.

У 1950-х роках практикувалися екскурсії по ботанічних садах СРСР; заохочувалося залучення студентської молоді до господарювання у ботанічних садах і на агробіостанціях. 1953 рік.

Так виглядала оранжерея в 1950-х роках

Рішенням облвиконкому №135 від 18.04.1964 парк агробіологічної станції педагогічного інституту, тепер – університету (нині – по вул. Ф.Моргуна №16) став парком-пам'яткою садово-паркового мистецтва місцевого значення площею 5,25 га, і є складовою частиною природно-заповідного фонду Полтавської області.

Якісно новим етапом у розвитку агробіостанції стали 1964-1994 роки, коли її очолила **Кива Аїда Кірівна** – творча людина, великий ентузіаст закоханий у свою справу. Завдяки її наполегливості, та співробітникам кафедри ботаніки Буйдіну В.В., Гапон С.В., Байрак О.М., Орловій Л.Д., розпочалось створення колекцій дендрофлори та захищеного ґрунту. Було закладено квітники з однорічними та багаторічними культурами, створено альпійські гірки, зібрано велику колекцію кактусів, реорганізовано ділянки польової та овочевої сівозмін. Це дало змогу у 1982 році провести на базі агробіостанції Всесоюзну конференцію викладачів методики біології педагогічних інститутів, де головував видатний вчений-методист Верзілін М.М.

В ці роки відповідально над збереженням колекцій працювали: Демочко В.Ю., Подгорич Т.О., Петрина Н.І., Лаврик Н.Ю., Гапон В.В.

Активне поповнення колекцій захищеного ґрунту (а також можливість впродовж року забезпечувати студентів свіжими овочами) змусило впродовж 1987-1989 рр. збудувати нову оранжерею площею 200 м^2, де на сьогодні налічується близько 600 видів форм і різновидностей рослин із різних куточків земної кулі.

Дендрарій займає площу 1,8 *га*. Тут росте 136 видів дерев та чагарників, у тому числі 18 голонасінних – гінкго дволопатеве, ялівці звичайний, козацький, віргінський, горизонтальний; ялини звичайна, колюча, голуба і канадська, псевдотсуга Мензіса, сосни звичайна і кримська, туя

західна, тис ягідний, модрина, кипарисовик горіхоплідний.

На альпійській гірці зростає 87 видів рослин.

У 1994 році директором агробіостанції призначається Дзюбаненко Антоніна Степанівна – випускниця природничого факультету ПДПІ імені В.Г.Короленка. Антоніна Степанівна, як людина, що любить природу та прагне до її збереження, направила свою діяльність і творчі сили на поновлення і примноження колекцій рослин відкритого ґрунту, адже це був час становлення молодої незалежної держави Україна.

Із 2000 року, за активної підтримки ректора Пащенка В.О. та декана природничого університету професора Гриньової М.В., розпочинається часткова реконструкція території станції: розширюються існуючі відділи та переплановуються ділянки на північному схилі, що відтворюють основні рослинні угруповання різних природних зон України, поповнюються колекції голонасінних, тюльпанів, півників, лілій, налагоджуються зв'язки з ботанічними садами та парками України, відбуваються Сесії ради ботанічних садів і парків України (2000 р.), Перші Всеукраїнські наукові читання, присвячені пам'яті академіка М.М. Гришка (2001р.) та засідання науково-практичних конференцій ботаніків та екологів.

У 2011 році на базі створених колекцій агробіостанції було організовано навчальну лабораторію природничого факультету. На сьогоднішній день наявне фіторізноманіття (близько 1000 видів і різновидностей) дозволяє використовувати різні відділи та колекції підрозділу для проведення навчальних занять, польових практик з біології, виконання наукових робіт студентів та молодих вчених. Тут постійно проводяться оглядові і тематичні екскурсії для учнів, вчителів шкіл, студентів закладів вищої освіти та жителів і гостей Полтави. Працівниками лабораторії постійно ведеться популяризаційна й просвітницька робота через засоби масової інформації, що розширює знання населення про рослинний світ, підвищує його екологічну та естетичну культуру, формує почуття любові до рідного краю.

Екскурсія в оранжерейному корпусі (колекція рослин закритого ґрунту)

Територія включає дендрарій, відділи квітково-декоративних рослин, сільськогосподарських та лікарських культур, музей українського квітникарства під відкритим небом, зелений клас, альпійську гірку, плодовий сад.

На кінець 2018 року колектив навчальної лабораторії працює в складі: завідувача Дзюбаненко А.С., старшого лаборанта Шари Н.М., лаборантів Воскресенської О.М., Новікової М.С., Баришенко Л.В. та робітників і охоронців. Ці люди докладають всіх зусиль до збереження та примноження видового складу колекцій всіх відділів навчальної лабораторії.

Біографічні відомості про співробітників

БАРИШЕНКО ЛЮДМИЛА ВАСИЛІВНА

Лаборант

Народилася 20 листопада 1951 року в с. Абазівка Полтавського району. Із жовтня 1969 року більше 25 років працювала лаборантом на заводі «Хіммаш». Маючи практичний досвід роботи в лабораторії з 1994 році прийшла працювати лаборантом на кафедру ботаніки ПДПІ імені В.Г. Короленка, а з 1995 року і по цей час працює лаборантом агробіостанції. Доглядає за станом рослин закритого ґрунту та дбає про їх розмноження. У 2011 році переведена на посаду лаборанта навчальної лабораторії природничого факультету ПНПУ імені В.Г. Короленка і відповідає за колекцію рослин закритого ґрунту. Її діяльність націлена на збагачення видового складу колекцій.

БУЛАВЕНКО (АНІСКІНА) РУСЛАНА ВІКТОРІВНА

Лаборант

Випускниця природничого факультету ПДПІ імені В.Г. Короленка. У 1997-2000 рр. навчалася на денному відділенні аспірантури Українського науково-дослідного інституту свинарства (м. Полтава) за спеціальністю 03.00.13 – фізіологія людини і тварин. Дисертаційну роботу «Взаємозв'язок між стадіями відтворювального циклу та процесами перекисного окислення ліпідів і антиоксидантного захисту у свиноматок» виконувала під керівництвом завідуючого лабораторією фізіології відтворення, доктора біологічних наук, академіка УААН В.Ф. Коваленка.

З серпня 2001 року Р. В. Булавенко – асистент кафедри екології Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка. У 2003 році, після захисту кандидатської дисертації стає старшим викладачем, а потім доцентом кафедри. Викладає курси «Біологія», «Основи гідробіології», «Основи біотехнології», «Екологія», «Землекористування», «Біологічні методи захисту довкілля» «Екологічна етика».

ВОСКРЕСЕНСЬКА ОЛЕНА МИКОЛАЇВНА

Лаборант

Народилася 7 жовтня 1972 року у м. Полтава. У 1988 році розпочинає навчання в Полтавському сільськогосподарському технікумі. Закінчила його в 1992 році отримавши спеціальність «агроном-агрохімік». З квітня цього ж року була прийнята на посаду лаборанта агробіостанції ПДПІ ім. В.Г Короленка. Олена Миколаївна більше 25 років сумлінно працює з рослинами закритого і відкритого ґрунту. Завдяки її багаторічному досвіду на території агробіостанції здійснюється вирощування та розмноження всіх квітково-декоративних рослин. По господарські вимогливо навчає студентів відноситися до створення квітників та колекцій дерев і кущів.

ГАПОН ВАСИЛЬ ВАСИЛЬОВИЧ

Заступник директора агробіостанції

Народився 20 червня 1958 року в смт. Котельва Полтавської області в сім'ї колгоспників.

У 1975 році закінчив Котелевську середню школу №2, а 1980 року – природничий факультет Полтавського державного педагогічного інституту імені В.Г. Короленка за спеціальністю «Біологія та хімія», і направлений на роботу вчителем біології та хімії Милорадівської середньої школи Котелевського району.

З 1987 по 1989 рр. був інспектором шкіл Полтавського району, а з 1989 по 1995 рр. – вчителем Божківської вечірньої середньої школи.

З 1995 по 2000 рік працював у приватних фірмах.

З 10 листопада 2000 р. прийнятий на посаду заступника директора агробіостанції ПДПУ імені В.Г. Короленка. З вересня 2001 р. до звільнення з роботи в листопаді 2005 р. працював як сумісник на посадах асистента та старшого викладача кафедри ботаніки.

З 2005 р. – вчитель біології Полтавської спеціальної загальноосвітньої школи №39. Має понад 30 науково-методичних публікацій.

ГРОН ЙОСИП ЙОСИПОВИЧ

Садівник ботсаду в 1941-1958 роках

Йосип Йосипович народився 21 липня 1890 р. у м. Полтава в робітничій сім'ї. За національністю – чех. Закінчив Полтавське міське училище імені М.В. Гоголя і отримав професію ковбасника. У 1906-1909 рр. працював на місцевій ковбасній фабриці, а потім впродовж року – підмайстром на такій же фабриці купця Федора Поллака в Києві. З 1911 по 1914 р. служив в гастрономічному магазині Губського і Климко у м. Полтаві.

У 1914-1917 рр. брав участь у Першій світовій війні. З жовтня 1917 по травень 1922 р. працював за спеціальністю у Москві після чого повернувся в Україну, де у м. Ромни очолював скотобазу. З лютого 1924 р. Й.Й. Грон переїхав до Полтави, де впродовж семи років працював спочатку на Укрм'ясохолодобійні, потім заступником завідувача магазином КОМБОРБЕЗу (Комітету боротьби з безробіттям), а з квітня 1926 по травень 1929 р. – майстром беконної фабрики. Восени 1929 р. змушений був виїхати до м. Керч, де до травня 1931 р. працював майстром-засолювачем, а згодом до кінця 1935 р. – завідувачем збуту м'ясокомбінату.

У 1936 р. Йосип Йосипович знову переїздить до Полтави. Тут у 1936-1937 рр. він працює продавцем магазину «Гастроном», а потім аж до червня 1941 р. – буфетником головного буфету на залізничному вокзалі.

У вересні 1941 р. доля приводить Й.Й. Грона до Полтавського пединституту на посаду садівника ботанічного саду, де він продовжував працювати у роки окупації міста, докладаючи чимало зусиль для підтримки його у належному стані. Після закінчення німецько-фашистської окупації наказом №2 від 29.09.1943 р. він затверджений співробітником ботанічного саду. Саме йому разом із охоронцями саду довелося вести боротьбу з непроханими відвідувачами, які користуючись відсутністю паркана по всьому периметру крали фрукти, овочі, а у травні 1944 р. серед білого дня вивели з території навіть коня. Ця історія стала поштовхом до того, щоб надати озброєння охоронцям ботанічного саду, що суттєво допомогло у справі збереження врожаю.

О.А. Стасілюнас, випускниця факультету 1951 р. у своїх спогадах відзначала надзвичайну порядність, працьовитість і любов до землі і рослин Йосипа Йосиповича. Те що на ньому у значній мірі тримається життєдіяльність ботанічного саду стало зрозуміло після його звільнення за власним бажанням у жовтні 1947 р. через хворобу ніг, яка вимагала тривалого лікування.

У грудні 1948 року Й.Й. Грон повертається до ботанічного саду і активно включається в роботу садівником-декоратором, сумлінно виконуючи свої обов'язки за що неодноразово був відзначений у святкових наказах керівника ЗВО. Ініціатором звільнення у січні 1958 року став сам Йосип Йосипович, який пояснював його неможливістю працювати через хворобу серця.

Немає сумніву, що серед дерев чи кущів, довгожителів нашого саду, збереглися і ті, яких торкалися руки цієї людини «гастрономічної» професії, що знайшла своє справжнє покликання у цьому мальовничому куточку нашого міста.

Укладач В.В. Буйдін

ДЕМОЧКО ВІРА ЮХИМІВНА

Старший лаборант

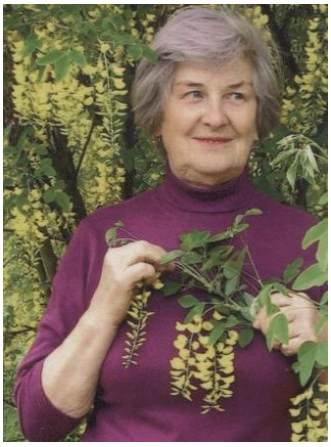

Народилась 11 січня 1936 року в с. Чернечий Яр Диканського району Полтавської області. Після закінчення школи поступила до Полтавського сільськогосподарського технікуму, який закінчила у 1957 році. Працювала агрономом у колгоспі, а в 1962 році була прийнята на посаду садівника агробіостанції Полтавського педінституту. В 1978 році закінчила Полтавський педінститут природничий факультет зі спеціальності біологія та хімія і стала працювати старшим лаборантом, спочатку кафедри ботаніки, а потім агробіостанції. Віра Юхимівна відповідала за колекцію рослин відкритого ґрунту, керувала роботою студентів під час польових практик. Вона майже 50 років віддала на благо природі та її збереженню.

З 2010 Віра Юхимівна перебуває на заслуженому відпочинку.

ДЗЮБАНЕНКО АНТОНІНА СТЕПАНІВНА

Директор ботанічного саду

Народилася 18 травня 1958 року в с. Когильно Володимир-Волинського району Волинської області в сім'ї службовців. З 1965 по 1975 рік навчалася в Березотоцькій середній школі Лубенського району, яку закінчила із «золотою медаллю».

З 1975 по 1980 рік – студентка природничого факультету Полтавського педінституту. Після його закінчення, отримавши диплом учителя хімії та біології середньої школи, рік працювала вчителем біології в Березотоцькій середній школі. А потім до 1983 р. – науковий співробітник сектору ботаніки Всесоюзного інституту лікарських рослин у с. Березоточа.

З 1983 року працювала вчителем біології та хімії Воропаївської середньої школи Вишгородського району Київської області.

З 1993 до 1994 року – лаборант кафедри ботаніки ПДПІ імені В.Г. Короленка, а з квітня 1994 року по 2011 рік директор агробіостанції й одночасно викладач кафедри ботаніки за

сумісництвом. В цей час активно займається поповненням колекцій декоративних рослин та ландшафтним дизайном. Постійно підтримує наукові зв'язки з ботанічними садами та парками України, проводить виховну та природоохоронну роботу серед студентства, школярів та населення міста й області.

Із листопада 2011 року, у зв'язку з створенням навчальної лабораторії природничого факультету на базі агробіостанції ПНПУ імені В.Г. Короленка – її завідувач. Продовжує працювати над удосконаленням утримання колекції рослин відкритого та закритого ґрунту на науковому рівні. Проводить для школярів та студентів тематичні та оглядові екскурсії. Читає курси за вибором студентів із квітництва. Була науковим керівником учнівських робіт.

Для підняття рівня екологічної освіти проводить для школярів, студентів і населення міста та області в ботанічному саду університету тематичні і оглядові екскурсії. Читає факультативи по квітництву учням шкіл міста та області та є науковим керівником учнівських наукових робіт.

Працює над науковою темою «Доместикація *Lupinus polyphyllus* Lindl.».

У 2009 році нагороджена знаком «Відмінник освіти України».

ІЛЛІЧЕВСЬКИЙ СЕРГІЙ ОЛІМПІЙОВИЧ

Завідувач ботанічного саду

Народився 17 вересня 1895 р. в м. Усмані Тамбовської губернії (зараз Липецька область Російської Федерації) в родині знаного діяча агрономії та освіти, ґрунтознавця Олімпія Олександровича Іллічевського. У 1899 р. родина Іллічевських переїздить на Полтавщину, спочатку в Костянтиноград (нині Красноград Харківської області), а згодом до Полтави. У 1915 році закінчив Першу Полтавську чоловічу гімназію і вступив на природниче відділення фізико-математичного факультету Київського університету. Але Жовтнева революція 1917 р. внесла корективи в життя родини. Через матеріальну скруту Сергій повернувся до Полтави, де продовжив навчання на природничо-математичному відділенні Полтавського інституту народної освіти, який закінчив у 1923 р. Із організацією у Полтаві Товариства любителів природи батько та син Іллічевські стали його активними членами.

Із кінця 1917 по 1928 рік, він працював на різних роботах, зокрема техніка-інструктора із лікарського рослинництва, практиканта відділу бур'янів Полтавської сільськогосподарської дослідної станції, асистента кабінету ботаніки Полтавського агро-кооперативного технікуму. У 1920 році Іллічевський, за дорученням дирекції Лубенської дослідної станції лікарських рослин, зробив обстеження рудеральної рослинності. У 1923 році працював на унікальних степових масивах Костянтиноградщини, а у 1928 році входив до складу експедиції з дослідження ґрунтів Прилуччини. Все це сприяло різнобічному вивченню флори Полтавщини, збору гербаріїв.

У 1927-1928 рр. С.О. Іллічевський опрацював гербарій Полтавського державного музею ім. В.Г. Короленка. В результаті цього він не лише склав його каталог, а й подав повний список флори Полтавщини, який нараховував 20 видів судинних спорових і біля 1270 квіткових рослин.

Із 1932 року, через погіршення стану здоров'я, Сергій Олімпійович працював на півдні України – в Асканії-Новій та Голій Пристані. Тут він вивчав вищі рослини, гриби-паразити Чорноморського заповідника.

С.О. Іллічевський багато публікувався у різних виданнях, в тому числі закордонних, бо добре володів кількома іноземними мовами.

Така діяльність С.О. Іллічевського сприяла тому, що 15 травня 1937 року, за рішенням Президії АН СРСР, йому за сукупністю наукових робіт було присвоєно ступінь кандидата біологічних наук.

Із травня 1938 р. він обіймає престижну посаду завідувача відділу природної флори Нікітського ботанічного саду, але через смерть у 1939 році матері й сестри і потреби опікуватись 74-річним батьком переїздить до Полтави, де у 1939-1940 рр. працює агрометеорологом Полтавської метеорологічної станції.

У 1940-1941 рр. обіймав посаду доцента ботанічного саду педагогічного інституту. Коло його наукових інтересів у цей час включало акліматизацію південних культур і вивчення впливу метеорологічних умов на початок цвітіння дикорослої та культурної флор. С.О. Іллічевський також збирав гербарій в околицях м. Полтави, вивчав стан заповідних об'єктів, продовжував фенологічні спостереження та займався камеральною обробкою гербарію флори Криму.

Відомо, що в окупованій Полтаві Сергій Олімпієвич завідував ботанічним садом педінституту та продовжував у ньому свої спостереження. У 1942 р. його публікації з'являються на сторінках газети «Голос Полтавщини», в якій він вів рубрику фенологічних спостережень, опублікував статтю про ботанічний сад та нові південні культури, акліматизовані в Полтаві. Дослідник одним із перших випробував культуру кунжуту та кроталярії у Полтавському ботанічному саду, вирощував також батат, канатник, фенхель, багаторічний льон та китайський горох. Управлінню парками і садами Полтави допомагав підібрати асортимент дерев і чагарників для відновлення зеленого вбрання обласного центру.

На основі багаторічних спостережень за сезонними змінами в рослинному світі, а також підрахунків статистичного характеру, вчений сформулював узагальнення, відоме у ботаніці під назвою «Закону Міліо-Іллічевського».

Після війни Іллічевський спочатку працює старшим науковим співробітником відділу флори та рослинності ботанічного саду АН УРСР (1948 р.), потім переїздить до Асканії-Нової, а в 1955-1959 рр. — до Умані. Тут він починає працювати в дендропарку «Софіївка», де бере участь у створенні паркових композицій.

Час завершення життєвого шляху С.О. Іллічевського – біля 1961-1962 рр.

КИВА АЇДА КІРІВНА

Завідувач агробіостанції (1979-1995 рр.)

Народилася 8 січня 1935 року в селі Булзі Уфалейського району Челябінської області, у родині вчителя. В 1953 році закінчила 10 класів середньої школи №8 м. Челябінська. З 1953 по 1958 рік навчалася на агрономічному факультеті Кубанського сільськогосподарського інституту в м. Краснодарі.

Трудову діяльність розпочала в бурякорадгоспі на Кубані. У 1959-1960 роках працювала в училищі механізації сільського господарства в станиці Некрасівська.

У лютому 1962 року прийнята на посаду лаборанта кафедри ботаніки природничого факультету Полтавського педінституту. З 1 лютого 1979 року переведена на посаду завідувача агробіостанції, на якій і працювала до виходу на пенсію у квітні 1995 року.

Через багато років стало зрозуміло, що це кадрове рішення керівництва інституту було досить вдалим, адже в значній мірі завдячуючи Аїді Кірівні агробіостанція стала ботанічним садом Полтавського педуніверситету. Саме А.К. Кива зберегла рослинне багатство, зібране під керівництвом її попередників, і суттєво примножила його.

А.К. Кива прагнула донести до широких мас населення знання про світ декоративних рослин; впродовж багатьох років для студентів природничого факультету на високому професійному рівні читала курс «Квітництво».

Після виходу на пенсію в 2001 р. переїхала до Петербурга, де до 2016 р. працювала за фахом.

КОЦЮБИНСЬКИЙ ЛЕОНІД САВИЧ

Науковий працівник ботанічного саду (1955-1960 рр.)

Народився 20 квітня 1924 року в селищі Теплик Вінницької області. Після смерті батьків був усиновлений Савою Савичем Коцюбинським.

У роки війни Леонід разом з названою мамою був евакуйований до м. Чимкент Південно-Казахстанської області, де спочатку працював на хіміко-фармацевтичному заводі слюсарем, а потім токарем в авторемонтних майстернях та одночасно навчався. В 1944 році переїхав до Полтави, де продовжив навчання. Після служби в армії навчався в сільськогосподарському технікумі. В 1948 році вступив до Уманського сільськогосподарського інституту, який закінчив у 1953 році за спеціальністю «Плодоовочівництво». Працював на посадах заступника агронома, агронома, управляючого відділом у різних господарствах Полтавської області.

20 квітня 1955 року зачислений на посаду наукового працівника ботанічного саду Полтавського педінституту, а згодом завідуючого агробіологічною станцією. У 1955-1957 роках проводив польову практику та лабораторно-практичні заняття з ботаніки. У 1957-1959 роках читав курс лекцій та вів лабораторно-практичні заняття з плодоовочівництва.

3 грудня 1960 року Л.С. Коцюбинський звільнений з посади в зв'язку з переходом на роботу в Полтавське обласне управління заготівель. В цьому ж році він звертався до керівництва педінституту з проханням дати характеристику для вступу в аспірантуру до ботанічного саду АН УРСР. Видана характеристика була негативною. Основне звинувачення – слабка методична підготовка та байдуже ставлення до роботи, внаслідок чого на агробіостанції було загублено чимало цінних сортів декоративних і сільськогосподарських рослин. Під загрозою руйнації виявилися оранжерея, теплиця і парники. Очевидно це і виявилося основною причиною його звільнення.

Л.С. Коцюбинський керує посадкою насіння на агробіостанції

НОВІКОВА МАРИНА СЕРГІЇВНА

Лаборант

Народилася 10 січня 1988 року в м. Полтава. В 2005 році закінчила Авторську національну школу №37. Цього ж року розпочала навчання у Полтавському кооперативному технікумі, де отримала диплом «товарознавства в митній справі». В 2007 році продовжила здобувати вищу освіту в Полтавському кооперативному університеті за спеціальністю «товарознавство та комерційна діяльність». У 2012 році прийшла працювати на посаду лаборанта до навчальної лабораторії природничого факультету ПНПУ імені В.Г. Короленка, де займається ландшафтним дизайном молодих насаджень дерев та кущів.

ПІЧКУР ВОЛОДИМИР ПЕТРОВИЧ

Завідувач агробіостанції (1960-1979 рр.)

Народився 29 березня 1926 року в м. Миргород, в 1930 році батьки переїхали працювати до міста Полтави. У 1934 році розпочав навчання у 20 школі і закінчив 7 класів. В 1941 році з батьками був евакуйований а Андижанську область Узбекистану, де поступив і закінчив шестимісячні курси трактористів при радгоспі «Савай» і працював у радгоспі до призову в ряди Радянської армії (1942 р.), нагороджений 2 орденами і 4 медалями.

Після повернення з армії у 1946 році вступив до Полтавського сільськогосподарського технікуму, який закінчив у 1949 році і був направлений на роботу у Комишнянський райвідділ сільського господарства на посаду агролісомеліоратора, де працював 4 роки. З 1953 по 1955 року працював у Комишнянському МТС.

З 1956 року переведений на роботу в колгосп бл. Карла Маркса Комишнянського району на посаду агронома, де працював до 1958 року. З листопада 1960 до 1979 року був завідувачем агробіостанції ПДПІ бл. В.Г. Короленка. На час завідування Володимира Петровича на території агробіостанції було створено колекцію декоративних трав'янистих, квіткових рослин дерев та кущів. Ці колекції поповнювались завдяки співпраці з викладачами кафедри ботаніки та студентами природничого факультету.

ШАРА НАТАЛІЯ МИКОЛАЇВНА

Лаборант

Народилася 12 липня 1986 р. у с. Денисівка Оржицького району Полтавської бл..

У 2004 р. вступила до Полтавського державного (нині – національного) педагогічного університету імені В.Г. Короленка (спеціальність «Біологія та основи аграрного виробництва»).

Випускниця магістратури (2010). З 2010 р. – старший лаборант кафедри ботаніки, екології та методики навчання біології.

У жовтні 2018 р. перейшла працювати в навчальну лабораторію природничого факультету Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка. Займається ландшафтним дизайном квітників відкритого ґрунту.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ПРО ПРИРОДНИЧИЙ ФАКУЛЬТЕТ

1. **Абрамович В.** Полтава повинна мати ботанічний сад [Текст] / В. Абрамович // Більшовик Полтавщини. – 1931. – № 1 верес.

2. **Агробіостанція Полтавського педагогічного інституту** [Текст] // Зоря Полтавщини. – 1972. – № 23 лют.

3. **Байрак О. М.** Основні напрямки наукових досліджень ботанічного саду ПДПУ [Текст] / О. М. Байрак // Роль ботанічних садів у формуванні наукового світогляду майбутніх біологів : Матер. перших Всеукр. наук. читань, присвяч. пам'яті акад. М.М.Гришка. 24-25 вересня 2001 р. м.Полтава / Полтав. держ. пед. ун-т ім. В.Г.Короленка. – Полтава, 2001. – С. 69–70.

4. **Байрак О. М.** Роль науково-навчального біостаціонару Полтавського педагогічного університету в організації і функціонуванні регіонального ландшафтного парку "Нижньоворсклянський" [Текст] / О. М. Байрак, А. М. Воробйова // Роль заповідних територій в екологічній освіті і вихованні. – Полтава, 2003. – С.95–99.

5. **Беседіна І. С.** Кафедра ботаніки очима студентки та викладача (сімдесяті роки) [Текст] / І. С. Беседіна // Біорізноманіття: теорія, практика та методичні аспекти вивчення у загальноосвітній та вищій школі (присвячена 80-річчю з дня заснування кафедри ботаніки, екології та методики навчання біології ПНПУ імені В. Г. Короленка) : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., (Полтава, 2-3 листоп. 2017 р.) / ред. М. В. Гриньова ; Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка, Нац. ботан. сад імені М. М. Гришка НАН України, Рада ботан. садів та парків України, Полтав. від-ня Українського ботан. т-ва. – Полтава, 2017. – С. 8–11.

6. **Бихун В.** Ботанічний сад [Текст] / В. Бихун, Р. Ганжа // Комсомолець Полтавщини. – 1967. – № 19 верес.

7. **Борисенко Д.** Зелена лабораторія [Текст] / Д. Борисенко // Зоря Полтавщини. – 1970. – № 20 жовт.

8. **Борисенко Д.** Наука плюс практика [Текст] / Д. Борисенко // Радянська освіта. – 1971. – № 19 черв.

9. **Борисенко Д.** У ботанічному саду педінституту [Текст] / Д. Борисенко // Радянська освіта. – 1953. – № 16 трав.

10. **Ботанічний сад Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка** [Текст] : путівник / уклад. С. В. Гапон, В. В. Буйдін, Л. Д. Орлова, С. Б. Манжос, В. В. Оніпко та ін. ; Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава : АСМІ, 2003. – 26 с. : іл.

11. **Булава Л. М.** Організація природничої освіти в попередниках ПНПУ імені В. Г. Короленка (09.1914-09.1941 рр.) [Текст] / Л. М. Булава, О. М. Мащенко // Методика навчання природничих дисциплін у середній та вищій школі (XXI Каришинські читання) : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., (Полтава, 29-30 трав. 2014 р.) / за ред. М. В. Гриньової; НАПН України, Держ. агенство з питань науки, інновацій та інформатизації України, Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка, Ін-т пед. освіти та освіти дорослих НАПН України, Ін-т проблем виховання НАПН України. – Полтава, 2014. – С. 40–42.

12. **Гапон В.** Роль ботанічного саду в науковій - просвітницькій роботі [Текст] / В. Гапон, А. Дзюбаненко // Науково-методичні підходи до викладання природничих дисциплін в освітніх закладах XXI ст. Восьмі Каришинські читання. : зб. наук. пр. Всеукр. наук.-практ. конф. / М-во освіти України, АПН України, Ін-т пед. УкраїниЮ ПДПУ ім. В.Г.Короленка. – Полтава, 2001. – С. 323–324.

13. **Гапон С. В.** Ентузіаст і професіонал своєї справи. [Ольга Антонівна Стасілюнас] [Текст] / С. В. Гапон, В. В. Гапон // Біорізноманіття: теорія, практика та методичні аспекти вивчення у загальноосвітній та вищій школі (присвячена 80-річчю з дня заснування кафедри ботаніки, екології та методики навчання біології ПНПУ імені В. Г. Короленка) : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., (Полтава, 2-3 листоп. 2017 р.) / ред. М. В. Гриньова ; Полтав. нац.

пед. ун-т імені В. Г. Короленка, Нац. ботан. сад імені М. М. Гришка НАН України, Рада ботан. садів та парків України, Полтав. від-ня Українського ботан. т-ва. – Полтава, 2017. – С. 19–21.

14. **Гапон С. В.** Кафедра ботаніки у 70-х роках ХХ ст. (очима колишньої студентки) [Текст] / С. В. Гапон // Біорізноманіття: теорія, практика та методичні аспекти вивчення у загальноосвітній та вищій школі (присвячена 80-річчю з дня заснування кафедри ботаніки, екології та методики навчання біології ПНПУ імені В. Г. Короленка) : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., (Полтава, 2-3 листоп. 2017 р.) / ред. М. В. Гриньова ; Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка, Нац. ботан. сад імені М. М. Гришка НАН України, Рада ботан. садів та парків України, Полтав. від-ня Українського ботан. т-ва. – Полтава, 2017. – С. 11–17.

15. **Гапон С. В.** На спомин душі Лариси Андріївни Кушніренко – викладача кафедри ботаніки [Текст] / С. В. Гапон, А. І. Березовська // Біорізноманіття: теорія, практика та методичні аспекти вивчення у загальноосвітній та вищій школі (присвячена 80-річчю з дня заснування кафедри ботаніки, екології та методики навчання біології ПНПУ імені В. Г. Короленка) : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., (Полтава, 2-3 листоп. 2017 р.) / ред. М. В. Гриньова ; Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка, Нац. ботан. Сад імені М. М. Гришка НАН України, Рада ботан. садів та парків України, Полтав. від-ня Українського ботан. т-ва. – Полтава, 2017. – С. 17–18.

16. **Гапон С. В.** Науково-дослідницька робота викладачів і студентів природничого факультету - запорука формування оптимального освітнього середовища [Текст] / С. В. Гапон, Т. І. Ісакова // Методика навчання природничих дисциплін у середній та вищій школі (XXV Каришинські читання) : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., (Полтава, 29-30 трав. 2018 р.) / за ред. М. В. Гриньової ; НАПН України, Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка, Ін-т пед. освіти та освіти дорослих НАПН України [та ін.]. – Полтава, 2018. – С. 79–80.

17. **Гапон С. В.** Становлення біологічного гербарію Полтавського національного педагогічного університету [Текст] / С. В. Гапон, Ю. В. Гапон, К. В. Мастюх // Проблеми відтворення та охорони біорізноманіття України : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., 16 квіт. 2015 р. / Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка, ВДНЗУ «Українська медична стоматологічна академія», Полтав. обл. ін-т післядипломної пед. освіти імені М. В. Остроградського, Полтав. держ. аграрна академія. – Полтава, 2015. – С. 29–31.

18. **Гірченко Ф.** Господарка краси [Текст] / Ф. Гірченко // Зоря Полтавщини. – 1993. – № 29 січ.

19. **Гомля Л.** Гербарій Полтавського державного педагогічного університету : структура та перспективи розвитку [Текст] / Л. Гомля, Д. Давидов // Проблеми якості природничої педагогічної освіти. XIII Каришинські читання : зб. наук. праць 25-26 травня 2006 р. : Міжнародна наук.-практ. конф. За участю науковців, шк. педагогів, аспірантів, магістрантів, студ. / Ін-т педагогіки АПН України, Полт. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2006. – С. 175–176.

20. **Гомля Л. М.** Ганжа Ростислав Васильович – видатний учений-ботанік, еколог, провідний міколог [Текст] / Л. М. Гомля // Біорізноманіття: теорія, практика та методичні аспекти вивчення у загальноосвітній та вищій школі (присвячена 80-річчю з дня заснування кафедри ботаніки, екології та методики навчання біології ПНПУ імені В. Г. Короленка) : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., (Полтава, 2-3 листоп. 2017 р.) / ред. М. В. Гриньова ; Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка, Нац. ботан. сад імені М. М. Гришка НАН України, Рада ботан. садів та парків України, Полтав. від-ня Українського ботан. т-ва. – Полтава, 2017. – С. 21–22.

21. **Гриньова М. В.** Вплив професійно орієнтованого освітнього середовища природничого факультету ПНПУ імені В. Г. Короленка на досягнення студенства [Текст] / М. В. Гриньова // Методика навчання природничих дисциплін у середній та вищій школі (XXII Каришинські читання) : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., (Полтава, 18-19 трав. 2017 р.) / за ред. М. В. Гриньової ; НАПН України, Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка,

Ін-т пед. освіти та освіти дорослих НАПН України [та ін.]. – Полтава, 2015. – С. 4–6. – Режим доступу: http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/9428

22. **Гриньова М. В.** Історія та сьогодення природничого факультету Полтавського педуніверситету [Текст] / М. В. Гриньова, О. В. Клепець // Методика навчання природничих дисциплін у середній та вищій школі (XXV Каришинські читання) : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., (Полтава, 29-30 трав. 2018 р.) / за ред. М. В. Гриньової ; НАПН України, Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка, Ін-т пед. освіти та освіти дорослих НАПН України [та ін.]. – Полтава, 2018. – С. 8–17.

23. **Гриньова М. В.** Кафедрі педагогічної майстерності та менеджменту Полтавського національного педагогічного університету ім. В. Г. Короленка 30 років [Текст] / М. В. Гриньова // Технології управління освітніми закладами : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. пам'яті А. С. Макаренка. Управління проектами: проблеми та перспективи розвитку : регіон. наук.-практ. семінар, (Полтава, 11-12 берез. 2011 р.) / Полт. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка та ін. – Полтава, 2011. – С. 3–8.

24. **Гриньова М. В.** Наукова, методична та еколого-просвітницька робота на кафедрі ботаніки, екології та методики навчання біології природничого факультету ПНПУ імені В. Г. Короленка [Текст] / М. В. Гриньова // Біорізноманіття: теорія, практика та методичні аспекти вивчення у загальноосвітній та вищій школі (присвячена 80-річчю з дня заснування кафедри ботаніки, екології та методики навчання біології ПНПУ імені В. Г. Короленка) : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., (Полтава, 2-3 листоп. 2017 р.) / ред. М. В. Гриньова ; Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка, Нац. ботан. сад імені М. М. Гришка НАН України, Рада ботан. садів та парків України, Полтав. від-ня Українського ботан. т-ва. – Полтава, 2017. – С. 23–31.

25. **Гриньова М. В.** Наукові школи природничого факультету Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г.Короленка [Текст] / М. В. Гриньова // Методика викладання природничих дисциплін у вищій і середній школі. XVII Каришинські читання : зб. наук. пр. за участю науковців, шкільних педагогів, аспірантів, магістрантів, студентів, (Полтава, 27-28 трав. 2010 р.) / за заг. ред. М. В. Гриньової ; Полт. нац . пед. ун-т імені В. Г. Короленка, Ін-т педагогіки НАПН України, Полтавська міська рада та ін. – Полтава, 2010. – С.4–7.

26. **Гриньова М. В.** Становлення і розвиток природничого факультету (1991-2014 рр.) [Текст] / М. В. Гриньова, Ю. П. Кращенко // Методика навчання природничих дисциплін у середній та вищій школі (XXI Каришинські читання) : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., (Полтава, 29-30 трав. 2014 р.) / за ред. М. В. Гриньової; НАПН України, Держ. агенство з питань науки, інновацій та інформатизації України, Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка, Ін-т пед. освіти та освіти дорослих НАПН України, Ін-т проблем виховання НАПН України. – Полтава, 2014. – С. 3–8.

27. **Гриньова М. В.** Створення розвивального середовища для інтелектуально-обдарованих студентів на природничому факультеті ПНПУ імені В. Г. Короленка [Текст] / М. В. Гриньова // Методика навчання природничих дисциплін у вищій та середній школі. XX Каришинські читання : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Полтава, 29-30 трав. 2013р.) / за заг. ред. М. В. Гриньової ; Полтав. нац . пед. ун-т імені В. Г. Короленка, Ін-т педагогіки НАПН України, Полтавська міська рада та ін. – Полтава, 2013. – С. 4–13.

28. **Гриньова М. В.** Управлінське спрямування магістратур кафедри педагогічної майстерності та менеджменту Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка [Текст] / М. В. Гриньова // Менеджмент освітніх закладів та управління проектами : зб. наук. праць / за ред. М. В. Гриньової ; Полт. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2010. – С. 3–7.

29. **Гриньова М. В.** Фахове середовище природничого факультету Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка [Текст] / М. В. Гриньова // Методика викладання природничих дисциплін у вищій і середній школі. XIX Каришинські

читання : міжнар. наук.-практ. конф. : зб. наук. пр. за участю науковців, шкільних педагогів, аспірантів, магістрантів, студентів, (Полтава, 17-18 трав. 2012 р.) / за заг. ред. М. В. Гриньової ; Полтав. нац . пед. ун-т імені В. Г. Короленка, Ін-т педагогіки НАПН України, Полтавська міська рада та ін. – Полтава, 2012. – С. 6–15.

30. **Гриньова М.** Кафедрі педагогічної майстерності – 25 років: історія та сьогодення. Про першу в Україні кафедру педагогічної майстерності [Текст] / М. Гриньова // Директор школи, ліцею, гімназії. – 2006. – №2. – С.42–48.

31. **Гриньова М.** Полтавські знавці природи [Текст] / М. Гриньова // Освіта. – 2010. – № 9. – С. 4–5.

32. **Данилюк Т. П.** Меморіальна кімната А.П. Каришина [Текст] / Т. П. Данилюк, В. Н. Жук // Полтавський державний педагогічний університет ім. В. Г. Короленка мовою музейних експонатів. (Нариси про музеї, музейні кімнати, музейні аудиторії) / ред. В. Н. Жук, Н. В. Жигилій. – Полтава, 2000. – С. 77–81.

33. **Дерев'янко Т. В.** Сучасні напрямки наукової роботи кафедри ботаніки, екології та методики навчання біології [Текст] / Т. В. Дерев'янко // Біорізноманіття: теорія, практика та методичні аспекти вивчення у загальноосвітній та вищій школі (присвячена 80-річчю з дня заснування кафедри ботаніки, екології та методики навчання біології ПНПУ імені В. Г. Короленка) : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., (Полтава, 2-3 листоп. 2017 р.) / ред. М. В. Гриньова ; Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка, Нац. ботан. сад імені М. М. Гришка НАН України, Рада ботан. садів та парків України, Полтав. від-ня Українського ботан. т-ва. – Полтава, 2017. – С. 32–34.

34. **Дерев'янко Т.** Роль «Парку агробіостанції Полтавського педуніверситету» в еколого-естетичному вихованні студентської молоді [Текст] / Т. Дерев'янко // Витоки педагогічної майстерності : зб. наук. праць / Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка ; гол. ред. М. І. Степаненко. – Полтава, 2017. – № Вип. 19. – С. 115–121. – (Педагогічні науки). – Режим доступу: http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/8535

35. **Джурка Г. Ф.** Вчений, педагог – випускник Полтавського державного педагогічного інституту Петренко Генадій Павлович (до 85 річчя з дня заснування кафедри) [Текст] / Г. Ф. Джурка // Методика навчання природничих дисциплін у середній та вищій школі (XXIII Каришинські читання) : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., (Полтава, 19-20 трав. 2016 р.) / за ред. М. В. Гриньової; НАПН України, Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка, Ін-т пед. освіти та освіти дорослих НАПН України [та ін.]. – Полтава, 2016. – С. 128–130.

36. **Джурка Г. Ф.** Перші декани природничого факультету [Текст] / Г. Ф. Джурка // Методика навчання природничих дисциплін у середній та вищій школі (XXI Каришинські читання) : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., (Полтава, 29-30 трав. 2014 р.) / за ред. М. В. Гриньової; НАПН України, Держ. агенство з питань науки, інновацій та інформатизації України, Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка, Ін-т пед. освіти та освіти дорослих НАПН України, Ін-т проблем виховання НАПН України. – Полтава, 2014. – С. 85–89.

37. **Джурка Г. Ф.** Про деякі історичні аспекти розвитку хімії. Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка [Текст] / Г. Ф. Джурка // Методика навчання природничих дисциплін у середній та вищій школі (XXII Каришинські читання) : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., (Полтава, 18-19 трав. 2017 р.) / за ред. М. В. Гриньової ; НАПН України, Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка, Ін-т пед. освіти та освіти дорослих НАПН України [та ін.]. – Полтава, 2015. – С. 71–74. – Режим доступу: http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/9476

38. **Дзюбаненко А.** Ботанічний сад як центр біологічної освіти [Текст] / А. Дзюбаненко, Л. Гомля, Т. Литвиненко // Проблеми якості природничої педагогічної освіти. XIII Каришинські читання : зб. наук. праць 25-26 травня 2006 р. : Міжнародна наук.-практ. конф. За участю науковців, шк. педагогів, аспірантів, магістрантів, студ. / Ін-т педагогіки АПН України, Полт. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2006. – С. 183–185.

39. **Дзюбаненко А. С.** Досвід і співпраця – запорука успіху. [Про ботанічний сад університету] [Текст] / А. С. Дзюбаненко // Біорізноманіття: теорія, практика та методичні аспекти вивчення у загальноосвітній та вищій школі (присвячена 80-річчю з дня заснування кафедри ботаніки, екології та методики навчання біології ПНПУ імені В. Г. Короленка) : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., (Полтава, 2-3 листоп. 2017 р.) / ред. М. В. Гриньова ; Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка, Нац. ботан. сад імені М. М. Гришка НАН України, Рада ботан. садів та парків України, Полтав. від-ня Українського ботан. т-ва. – Полтава, 2017. – С. 35–37.

40. **Домашич Л.** Невимовна краса: важко відвести очі, ще важче всторожувати [Текст] / Л. Домашич // Полтавщина. – 1993. – № 19-25 берез.

41. **Дородний В.** Куточок екзотики [Текст] / В. Дородний // Комсомолець Полтавщини. – 1972. – № 19 верес.

42. **Жовнір Н.** Легенди Полтавського ботанічного саду [Текст] / Наталія Жовнір // Вечірня Полтава. – 2009. – №43. – С. 9.

43. **Закалюжний В. М.** Музей еволюційної зоології кафедри біології людини і тварин природничого факультету [Текст] / В. М. Закалюжний // Полтавський державний педагогічний університет ім. В. Г. Короленка мовою музейних експонатів. (Нариси про музеї, музейні кімнати, музейні аудиторії) / ред. В. Н. Жук, Н. В. Жигилій. – Полтава, 2000. – С. 117–124.

44. **Кафедра хімії та методики викладання хімії: історія та становлення** [Текст] / за ред Н. І. Шиян ; упоряд.: Ю. В. Самусенко, Г. Ф. Джурка ; Полтав. нац. пед. ун-т імені В.Г. Короленка. – Вид. 2-ге, випр. і допов. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2012. – 106 с. : іл., кольор. фото. – Бібліогр.: с. 27–28 (17 назв).

45. **Клепець О.** Кафедрі ботаніки, екології та методики навчання біології Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка – поважних 80 років [Текст] / О. Клепець // Вечірня Полтава. – 2017. – 8 листоп. (№ 45). – С. 12.

46. **Козельська Г.** Вивчати прадавніх тварин Полтавщини відтепер можна в студентському палеологічному музеї. Його відкрито в Полтавському державному педагогічному університеті на честь видатного зоолога Миколи Гавриленка [Текст] / Г. Козельська // Вечірня Полтава. – 2004. – №14. – С. 3.

47. **Корнєва В.** Ботанічний сад у Полтаві: зелений голос нашого сумління [Текст] / В. Корнєва // Зоря Полтавщини. – 2017. – 23 серп. (№ 123/124). – С. 3.

48. **Левченко Ю. П.** Стратегії модернизації освітнього середовища природничого факультету [Текст] / Ю. П. Левченко, Н. М. Пивовар // Біорізноманіття: теорія, практика та методичні аспекти вивчення у загальноосвітній та вищій школі (присвячена 80-річчю з дня заснування кафедри ботаніки, екології та методики навчання біології ПНПУ імені В. Г. Короленка) : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., (Полтава, 2-3 листоп. 2017 р.) / ред. М. В. Гриньова ; Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка, Нац. ботан. сад імені М. М. Гришка НАН України, Рада ботан. садів та парків України, Полтав. від-ня Українського ботан. т-ва. – Полтава, 2017. – С. 37–38.

49. **Науково-методичні основи організації студентської науки на природничому факультеті Полтавського національного педагогічного університету ім. В. Г. Короленка** [Текст] / М. В. Гриньова, Н. В. Бєляєва, Н. О. Коновал, А. В. Барбінова // Методика викладання природничих дисциплін у вищій і середній школі. XVIII Каришинські читання : зб. наук. пр. за участю науковців, шкільних педагогів, аспірантів, магістрантів, студентів, (Полтава, 26-27 трав. 2011 р.) / за заг. ред. М. В. Гриньової ; Полт. нац . пед. ун-т імені В. Г. Короленка, Ін-т педагогіки НАПН України, Полтавська міська рада та ін. – Полтава, 2011. – С. 4–11.

50. **Отич О.** Про автора педагогіки добра і краси педагогічної дії [І. А. Зязюна] [Текст] / О. Отич // Освіта. – 2018. – 28 лют. – 7 берез. (№ 7/8). – С. 1.

51. **Пащенко В. О.** Кафедра педагогічної майстерності Полтавського державного педагогічного університету ім. В. Г. Короленка: історія становлення і перспективи розвитку [Текст] / В. О. Пащенко // Педагогічна майстерність як сучасна технологія розвитку особистості

вчителя : матеріали Всеукр. наук.-практич. конференції 4-6 березня 2002 року / Полт. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка, Ін-т пед. і психології проф. освіти АПН України. – Полтава, 2002. – С. 5–8.

52. **Пащенко В. О.** Розвиток наукової творчості студентів природничого факультету ПДПУ ім. В.Короленка [Текст] / В. О. Пащенко, М. В. Гриньова // Розвиток наукової творчості майбутніх вчителів природничих дисциплін. XIV Каришинські читання : Міжнародна науково-практична конференція: Зб. наукових праць: XIY Каришинські читання. 24-25 травня 2007 року / Ін-т інноваційних технологій та змісту освіти; Ін-т пед. АПН України; Полт. держ. пед. ун-т імені В.Г. Короленка. – Полтава, 2007. – С.4–7. – [74.580р3 / Р64].

53. **Пащенко В.** Традиції як рушійна сила навчально-виховного процесу [Текст] / В. Пащенко // Сьомі Каришинські читання : Всеукраїнська наук.-метод. конф.: Зб. наук. праць / Полтав. дер. пед. ун-т ім. В.Г.Короленка; ПОІПОПП. – Полтава, 2000. – С. 5–6. – [20 / С96].

54. **Світалка (Андрієць) Г.** Ми п'ять років жили разом, а не бачилися – п'ятдесят... [Текст] / Г. Світалка (Андрієць) // Вечірня Полтава. – 2013. – № 36. – С. 16.

55. **Сова Л. І.** Спомин «через літа» (до 100-річчя природничого факультету) [Текст] / Л. І. Сова, Л. Ф. Генгенко // Методика навчання природничих дисциплін у середній та вищій школі (XXV Каришинські читання) : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., (Полтава, 29-30 трав. 2018 р.) / за ред. М. В. Гриньової ; НАПН України, Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка, Ін-т пед. освіти та освіти дорослих НАПН України [та ін.]. – Полтава, 2018. – С. 309–311.

56. **Стасілюнас О.** З кого починався ботанічний сад Полтавського педуніверситету [Текст] / Ольга Стасілюнас // Вечірня Полтава. – 2010. – № 3. – С. 6.

57. **Степаненко М. І.** Кафедрі ботаніки, екології та методики навчання біології Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка - поважних 80 років [Текст] / М. І. Степаненко // Біорізноманіття: теорія, практика та методичні аспекти вивчення у загальноосвітній та вищій школі (присвячена 80-річчю з дня заснування кафедри ботаніки, екології та методики навчання біології ПНПУ імені В. Г. Короленка) : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., (Полтава, 2-3 листоп. 2017 р.) / ред. М. В. Гриньова ; Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка, Нац. ботан. сад імені М. М. Гришка НАН України, Рада ботан. садів та парків України, Полтав. від-ня Українського ботан. т-ва. – Полтава, 2017. – С. 3–7.

58. **Тарасевич Н.** Провідницька місія ректора І. А. Зязюна [Текст] / Н. Тарасевич // Витоки педагогічної майстерності : зб. наук. праць / гол. ред. М. І. Степаненко ; Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2015. – № Вип. 15. – С. 35–39. – (Педагогічні науки). – Режим доступу: http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/5307.

59. **Харчук Б.** У ботанічному саду [Текст] / Б. Харчук // Зоря Полтавщини. – 1954. – № 8 трав.

60. **Чивичалова Г.** Вічнозелене царство [Текст] / Г. Чивичалова // Комсомолець Полтавщини. – 1973. – № 20 берез.

З М І С Т

ВІТАЛЬНІ СЛОВА 3

ПРИРОДНИЧО-НАУКОВА ОСВІТА У ПОПЕРЕДНИКАХ ПНПУ ІМЕНІ В.Г. КОРОЛЕНКА (1914 – початок 1950-х рр.) 18

КЕРІВНИКИ ЗВО І ПІДРОЗДІЛІВ, ЯКІ ВІДПОВІДАЛИ ЗА ПІДГОТОВКУ ВЧИТЕЛІВ-ПРИРОДНИЧНИКІВ (1919-2019 РР.) 38

БУЛДОВСЬКИЙ ОЛЕКСАНДР ТЕОФІЛОВИЧ 38
НІКОЛАЄВ ВАЛЕНТИН ФЕДОРОВИЧ 39
САМБІКІН МИХАЙЛО МИТРОФАНОВИЧ 39
БІЛЕЦЬКИЙ ФЕДІР ГРИГОРОВИЧ 41
МАЗЕПА ІВАН ІЛЬКОВИЧ 42
ДАШЕВСЬКИЙ МОЙСЕЙ МИРОНОВИЧ 43
ТКАЧЕНКО ЛЕОНІД ПИЛИПОВИЧ 44
КАРИШИН АНДРІЙ ПОТАПОВИЧ 46
БІЛИЧ АНАТОЛІЙ МИКОЛАЙОВИЧ 47
РЕДЧУК АНАТОЛІЙ СЕРГІЙОВИЧ 48
ГРИНЬОВА МАРИНА ВІКТОРІВНА 50

ІСТОРІЯ ТА СЬОГОДЕННЯ СТАНОВЛЕННЯ ФАХОВОГО СЕРЕДОВИЩА ПРИРОДНИЧОГО ФАКУЛЬТЕТУ 54

КАФЕДРА БОТАНІКИ, ЕКОЛОГІЇ ТА МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ БІОЛОГІЇ 81

АБРАМОВИЧ ВІКТОР ВОЛОДИМИРОВИЧ 103
БАЙРАК (СМОЛЯР) ОЛЕНА МИКОЛАЇВНА 103
БЕДЕНКО ЕВЕЛІНА ПЕТРІВНА 107
БЕЗСОНОВА ВАЛЕТИНА ОЛЕКСАНДРІВНА 108
БЕРЕЗОВСЬКА АЛЬВІНА ІВАНІВНА 109
БЕСЕДІНА ІРИНА СЕРГІЇВНА 109
БИХУН ВАСИЛЬ ВАСИЛЬОВИЧ 111
БІЛАН ТАМАРА ОЛЕКСАНДРІВНА 111
БІЛЕЦЬКИЙ ФЕДІР ГРИГОРОВИЧ 042
БУГАЄВСЬКИЙ МИХАЙЛО ФЕДОСІЙОВИЧ 112
БУЙДІН ВАЛЕРІЙ ВАСИЛЬОВИЧ 112
БУЛАНИЙ ЮРІЙ ІВАНОВИЧ 113
ВАЩИШИНА ДЖАНЕЛЬ ЛЬВІВНА 114
ВЕРХОВОД ЛЮДМИЛА АРТЕМІВНА 114
ВЛАСЕНКО (ОРЛОВА) НАТАЛІЯ ОЛЕКСАНДРІВНА 115
ВЛАСЮК ЙОСИП ІВАНОВИЧ 115
ВОВК ОЛЕКСАНДРА ГРИГОРІВНА 116
ВОРЦЕПНЬОВА МАРІЯ СЕРГІЇВНА 116
ГАНЖА РОСТИСЛАВ ВАСИЛЬОВИЧ 117
ГАПОН СВІТЛАНА ВАСИЛІВНА 118
ГАПОН ЮРІЙ ВАСИЛЬОВИЧ 119
ГОЛУБИНСЬКИЙ ІВАН МИКОЛАЙОВИЧ 119
ГОМЛЯ ЛЮДМИЛА МИКОЛАЇВНА 120

ГРИЦАЙ (КОВАЛЕНКО) ІРИНА АНАТОЛІЇВНА 121
ГУРІНЕНКО НАДІЯ ОЛЕКСАНДРІВНА 121
ДВІРНА ТЕТЯНА СЕРГІЇВНА 122
ДЕРЕВ'ЯНКО (ПАНАСЕНКО) ТЕТЯНА ВАСИЛІВНА 123
ДОНЦОВА МАРІЯ ОПАНАСІВНА 124
ДЯЧЕНКО-БОГУН МАРИНА МИКОЛАЇВНА 124
ІВАШИН ДМИТРО СЕРГІЙОВИЧ 125
ІЩЕНКО ВОЛОДИМИР ІВАНОВИЧ 126
КЛЕПЕЦЬ (СОТУГА) ОЛЕНА ВІКТОРІВНА 126
КОВАЛЕНКО НІНЕЛЬ ПАВЛІВНА 127
КОЗЕТОВА ЛЮБОВ ГРИГОРІВНА 128
КОРОТЧЕНКО ІРИНА АНДРІЇВНА 128
КРАЩЕНКО ГАЛИНА ЄВГЕНІВНА 129
КУПРІЯН (МАСТЮХ) КАТЕРИНА ВАСИЛІВНА 130
КУРІННИЙ ФЕДІР КАЛЕНИКОВИЧ 130
КУШНІРЕНКО ЛАРИСА АНДРІЇВНА 133
ЛЕВЧЕНКО(ПРОКОПЧУК) ЮЛІЯ ПЕТРІВНА 133
ЛІХОВІЦЕР ВІКТОР ГЕНРІХОВИЧ 133
ЛЯДСЬКИЙ ІГОР КОСТЯНТИНОВИЧ 134
МАКСИМЕНКО НАТАЛІЯ ТАРАСІВНА 135
МАЛАХОВ ТИМОФІЙ УСТИМОВИЧ 135
МАНЖОС СВІТЛАНА БОРИСІВНА 136
МЕДЯНИК ОЛЬГА ДМИТРІВНА 136
НАЗАРЕНКО ЛІДІЯ ВАСИЛІВНА 137
НЕПОКУПНИЙ ПАВЛО ОЛЕКСІЙОВИЧ 137
НІКОЛАЄВ ВАЛЕНТИН ФЕДОРОВИЧ 040
НІКОЛАЄВ МИКОЛА ФЕДОРОВИЧ 137
НОЖКА ОЛЕКСАНДР ОЛЕКСІЙОВИЧ 138
НОР ВІКТОР ЮРІЙОВИЧ 139
ОМЕЛІЧ НАТАЛІЯ ДМИТРІВНА 139
ОНІПКО ВАЛЕНТИНА ВОЛОДИМИРІВНА 139
ОРЛОВА ЛАРИСА ДМИТРІВНА 140
ПЕДЧЕНКО ВІКТОР ВОЛОДИМИРОВИЧ 141
ПЕЛИПЕЦЬ ЖАННА ГЕОРГІЇВНА 142
РЕМИГА ВАЛЕНТИНА ВАСИЛІВНА 142
РОССА ЗІНАЇДА ПЛАТОНІВНА 143
САГАЙДАК (СИНЯЩОК) ВІКТОРІЯ МИКОЛАЇВНА 143
СМОЛЯР (СТЕЦЮК) НАТАЛІЯ ОЛЕКСІЇВНА 144
СОЛОМАШЕНКО (ГУДЗЕНКО) ЮЛІЯ ЮРІЇВНА 146
СОСІН ПАВЛО ЄВГРАФОВИЧ 147
СТАСІЛЮНАС ОЛЬГА АНТОНІВНА 148
ХАННАНОВА ОЛЕСЯ РАВІЛІВНА 149
ХІЛІНСЬКА ТЕТЯНА ВОЛОДИМИРІВНА 150
ЧЕБОТАРЬОВА ЛЮДМИЛА ВАСИЛІВНА 150
ШКУРА (КРИВОРУЧКО) ТЕТЯНА ВОЛОДИМИРІВНА 151
ЩЕРБИНА ДМИТРО МИХАЙЛОВИЧ 151
ЯЛАНСЬКА (ПІСКУН) СВІТЛАНА ПАВЛІВНА 152

КАФЕДРА ХІМІЇ ТА МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ХІМІЇ 154
БАЛА ОЛЕНА АНАТОЛІЇВНА 173
БЕРГОЛЬЦ ЯКІВ ГЕРШОВИЧ 173
БЕРЕЖНА ГАЛИНА ВАСИЛІВНА 173
БОЙКО КАТЕРИНА МИКИТІВНА 174
ВІДЄНІНА РАЇСА ФЕДОРІВНА 174
ВЛАСЕНКО ЙОСИП ОЛЕКСІЙОВИЧ 174
ВОВК КАТЕРИНА ОЛЕКСІЇВНА 175
ВОСКОБОЙНИК ОЛЕНА ЛЕОНІДІВНА 175
ГАРКОВИЧ ОЛЕКСІЙ ЛЕОНТІЙОВИЧ 176
ГЛОБА НАДІЯ ІВАНІВНА 176
ГРИНЬОВА НАТАЛІЯ ФЕДОРІВНА 177
ГРУБІЧ КАТЕРИНА ГРИГОРІВНА 178
ГРЯНЕНКО КІНДРАТ КИРИЛОВИЧ 178
ГУСЄВА НІНА ПЕТРІВНА 179
ДАНИЛЕВСЬКИЙ ІВАН ПЕТРОВИЧ 179
ДАНИЛЮК ТАМАРА ПАВЛІВНА 180
ДАШЕВСЬКИЙ МОЙСЕЙ МИРОНОВИЧ 44,181
ДЕМУС АНАТОЛІЙ ІВАНОВИЧ 182
ДЖУРКА ГРИГОРІЙ ФЕДОРОВИЧ 182
ДИВОНЯК ЮЛІЯ ІГОРІВНА 183
ДРЯНИЦЯ ТЕТЯНА ФЕДОРІВНА 184
ЗАМУЛКО КАТЕРИНА АНАТОЛІЇВНА 184
ЗЕЗЕКАЛО ІВАН ГАВРИЛОВИЧ 185
КАРИШИН АНДРІЙ ПОТАПОВИЧ 47,186
КАШНЕР ОЛЕКСІЙ ЮРІЙОВИЧ 188
КИВВА ВЕРОНІКА ОЛЕКСІЇВНА 189
КИРИЧЕНКО ГРИГОРІЙ ФЕОДОСІЙОВИЧ 190
КОЛЕСНИК ЛЮДМИЛА ІВАНІВНА 190
КОЛОНТАЙ ОЛЕКСА МАРТИНОВИЧ 190
КОШЛАТА (КРАВЧЕНКО) ЮЛІЯ ПЕТРІВНА 191
КРАМЕР АДОЛЬФ КАРЛОВИЧ 191
КРИВОРУЧКО АЛІНА ВАЛЕРІЇВНА 191
КРИВОШАПКО (ОБРІЗАН) НЕОНІЛА ГРИГОРІВНА 192
КУЛЕНКО ОЛЕНА АНАТОЛІЇВНА 193
КУЛЕШОВ СЕРГІЙ ВОЛОДИМИРОВИЧ 193
КУСТОЛ ДМИТРО МИРОНОВИЧ 194
ЛЕВЧЕНКО СТАНІСЛАВ ГРИГОРОВИЧ 195
ЛОЗА ВАЛЕНТИНА МИКОЛАЇВНА 195
ЛОПАТІН КОСТЯНТИН ВАСИЛЬОВИЧ 195
МАГДА ВІКТОР ІВАНОВИЧ 196
МИХАЙЛОВА ОЛЬГА СЕМЕНІВНА 196
МОТІЄНКО НАДІЯ ПАВЛІВНА 197
МУСІНА ЛЮДМИЛА ОЛЕКСАНДРІВНА 197
НІЖНІЧЕНКО НАТАЛІЯ МИКОЛАЇВНА 198
НІМЧЕНКО ОЛЕКСАНДР АНАТОЛІЙОВИЧ 198
ОРІНІЧ ВАЛЕНТИНА СЕРГІЇВНА 199

ОРЛОВА (ТРЕБКО) КАТЕРИНА АНАТОЛІЇВНА 199
ОСОБІК ДІНА ІВАНІВНА 199
ПАЛАМАРЧУК ЄВГЕНІЙ СЕРГІЙОВИЧ 200
ПЕЧКА ГАННА АНДРІЇВНА 200
ПИЛИПЧЕНКО МИКОЛА ВАСИЛЬОВИЧ 201
ПРИХОДА ТЕТЯНА ГРИГОРІВНА 201
ПУСТОВАР (КОЧЕРГА) СВІТЛАНА ПЕТРІВНА 202
ПУСТОВІТ СЕРГІЙ ВІТАЛІЙОВИЧ 202
ПУЧКОВСЬКИЙ БОРИС СЕРГІЙОВИЧ 203
РЕДЧУК АНАТОЛІЙ СЕРГІЙОВИЧ 048
САЛЮК МАРИНА АНАТОЛІЇВНА 203
САМУСЕНКО ЮРІЙ ВАСИЛЬОВИЧ 204
СКАЛОЗУБ (ГУМЕНЮК) ВІКТОРІЯ ОЛЕКСІЇВНА 206
СКОЛОТА (АСТАХОВА) КАТЕРИНА ОЛЕКСІЇВНА 206
СТРИЖАК СВІТЛАНА ВОЛОДИМИРІВНА 206
ТИТАРЕНКО (СОРОКА) ВАЛЕНТИНА ПЕТРІВНА 207
ТЮТЮННИК ЄЛИЗАВЕТА ФЕДОТІВНА 208
УШАКОВ ЮРІЙ ВАСИЛЬОВИЧ 208
ФЕДОРЕНКО ТРОХИМ ПАВЛОВИЧ 209
ЦИМБЛЕР МИРОН ЮХИМОВИЧ 209
ЧОРНЯВСЬКА ЮЛІЯ ПЕТРІВНА 210
ШИНКАРЕНКО ВАЛЕНТИН ІВАНОВИЧ 211
ШИЯН НАДІЯ ІВАНІВНА 211
ШОСТАК ОЛЕКСАНДР МИКОЛАЙОВИЧ 213

КАФЕДРА БІОЛОГІЇ І ОСНОВ ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ 214

БАЖАН АНАТОЛІЙ ГРИГОРОВИЧ 223
БАКЄЄВ ЮРІЙ МИКОЛАЙОВИЧ 223
БАСОВИЧ ГЕОРГІЙ (ЮРІЙ) КОСТЯНТИНОВИЧ 223
БІЛАШ СЕРГІЙ МИХАЙЛОВИЧ 224
БОБРИЦЬКА (ГИРИЧ) ВАЛЕНТИНА ІВАНІВНА 225
БОНДАРЕВСЬКА ОЛЕНА ФЕДОРІВНА 225
БРУННЕР ЮРІЙ МИКОЛАЙОВИЧ 226
БУЛДОВСЬКИЙ ОЛЕКСАНДР ТЕОФІЛОВИЧ 038
БУХУН ВОЛОДИМИР ПЕТРОВИЧ 227
ВЕРБОВА ТАМАРА ІВАНІВНА 227
ВОВК АНАТОЛІЙ МИКОЛАЙОВИЧ 228
ГАВРИЛЕНКО МИКОЛА ІВАНОВИЧ 228
ГРЕБЬОНКІН БОРИС ГЕОРГІЙОВИЧ 230
ДОРОШЕНКО (КОЛОМАЦЬКА) ЕМІЛІЯ МИХАЙЛІВНА 231
ЗАКАЛЮЖНИЙ ВІКТОР МАРКОВИЧ 231
ІВАНЕНКО ІВАН ДЕМ'ЯНОВИЧ 232
КОВАЛЬ АНДРІЙ АНАТОЛІЙОВИЧ 233
КОНАКОВ МИКОЛА МИКОЛАЙОВИЧ 234
КОНОТОП ГЛІБ ІВАНОВИЧ 234
КОРЧАН НАТАЛІЯ ОЛЕКСАНДРІВНА 235
КРАТ РУСЛАНА ВОЛОДИМИРІВНА 235
ЛУКІНА АЛЛА МИХАЙЛІВНА 236

ЛЮРИН ІГОР БОРИСОВИЧ 236
МАЗЕПА ІВАН ІЛЬКОВИЧ 043
МІТЧЕНОК ВІКТОР ІВАНОВИЧ 237
НАДВОРНИЙ ВІТАЛІЙ ГРИГОРОВИЧ 237
НЕМІРОВСЬКА АННА МИХАЙЛІВНА 238
НОВОПИСЬМЕННИЙ СЕРГІЙ АНАТОЛІЙОВИЧ 239
ПАЛЯНИЦЯ (СЕМЕНЯКА) ВІРА ІВАНІВНА 240
ПАЛЯНИЦЯ ОЛЕКСАНДР ВІКТОРОВИЧ 240
ПЕТРИК МИКИТА ІВАНОВИЧ 241
ПИЛИПЕНКО СЕРГІЙ ВОЛОДИМИРОВИЧ 242
ПИЛЯВСЬКИЙ БОГДАН РОМАНОВИЧ 243
ПУЧКОВСЬКИЙ СЕРГІЙ ЮХИМОВИЧ 243
ПІЩАЛЕНКО МАРИНА АНАТОЛІЇВНА 244
ПОДПАЛА (РОМАН) ВІКТОРІЯ ВАЛЕРІЇВНА 244
ПОЖАРОВ (РУДЕНКО) ОЛЕГ МИКОЛАЙОВИЧ 245
ПОПЕЛЬНЮХ ВІКТОР ВАСИЛЬОВИЧ 245
РИБАЛКА (ПОНОМАРЕНКО) ОЛЕНА ЯКІВНА 246
РИБАЛКО ЛІНА МИКОЛАЇВНА 247
РОГОЗІНА (МАТВІЙЧЕНКО) МАРІЯ ІВАНІВНА 248
САРИЧЕВА МАРІЯ МИХАЙЛІВНА 249
СЕВЕРЧЕНКО МИКОЛА ОЛЕКСІЙОВИЧ 250
СЕРДЮК ОЛЕГ ГЕОРГІЙОВИЧ 251
СКЛЯР В’ЯЧЕСЛАВ ЄПІФАНОВИЧ 252
СЛЮСАР МИКОЛА ВОЛОДИМИРОВИЧ 252
СОКОЛОВ АНДРІЙ БОРИСОВИЧ 253
СТРАШКО ОЛЕКСАНДРА ЯКІВНА 253
ТЕСЛЕНКО СЕРГІЙ ВАСИЛЬОВИЧ 254
ТКАЧЕНКО ВАЛЕНТИНА МИКОЛАЇВНА 255
ТКАЧЕНКО ЛЕОНІД ПИЛИПОВИЧ 045
ТОКОВИЙ МИКОЛА ЯКИМОВИЧ 255
ЦЕБРЖИНСЬКИЙ ОЛЕГ ІГОРОВИЧ 257
ШЕБІТЧЕНКО НИКИФІР ФЕДОРОВИЧ 260
ШЕВЧЕНКО МИКОЛА ТИХОНОВИЧ 260
ШНУР ЛАРИСА ЯКІВНА 261
ШОНО АНАСТАСІЯ ІВАНІВНА 261
ЮРКО ГАННА ФЕДОСІЇВНА 262

КАФЕДРА ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ ІМЕНІ І. А. ЗЯЗЮНА 263

БАБЕНКО (КРИВОШАПКА) ІРИНА ВАСИЛІВНА 285
БАРБІНОВА (ХАРЧЕНКО) АЛЛА ВОЛОДИМИРІВНА 286
БОЛОВАЦЬКА ЮЛІЯ ІГОРІВНА 287
БОЛЬШАЯ ОКСАНА ВІКТОРІВНА 288
БРАГІНА ГАЛИНА ВАСИЛІВНА 289
ВОРОНА ПЕТРО ВАСИЛЬОВИЧ 289
ГАВАКОВА (КОНОШЕВИЧ) ТАМАРА ІВАНІВНА 291
ГАНЧУК ВАДИМ СТЕПАНОВИЧ 291
ГЕРАСИМЕНКО МИХАЙЛО ОЛЕКСІЙОВИЧ 292

ГРИНЬОВА МАРИНА ВІКТОРІВНА..... 50,293
ДМИТРЕНКО ТЕТЯНА ГРИГОРІВНА 295
ДУДКА (ШУЛЬГА) ІРИНА АНАТОЛІЇВНА 295
ЖДАНОВА-НЕДІЛЬКО (ШТЕПА) ОЛЕНА ГРИГОРІВНА 296
КРАМУЩЕНКО ЛЮДМИЛА ВАСИЛІВНА 297
КРАЩЕНКО ЮРІЙ ПЕТРОВИЧ 297
ЛАВРІНЕНКО ОЛЕКСАНДР АНДРІЙОВИЧ.....299
МАЛАКАНОВА (ВІВЧАРЕНКО) ЛАРИСА ВАСИЛІВНА 300
МИРОШНИК ОЛЕНА ГЕОРГІЇВНА 301
НОЧОВНА (БЕЛЯЄВА) НАТАЛІЯ ВЯЧЕСЛАВІВНА.....301
ПИВОВАР НІНА МИХАЙЛІВНА.....303
РАДІОНОВА ГАННА ВОЛОДИМИРІВНА 304
САВЕНКОВА ЛЮДМИЛА ВАСИЛІВНА.....304
САС НАТАЛІЯ МИКОЛАЇВНА 305
СЕМИЧЕНКО ВАЛЕНТИНА АНАТОЛІЇВНА 305
СОРОКІНА (КОХНО) ГАЛИНА ЮРІЇВНА.....306
ТАРАСЕВИЧ (КРИВОНОС) НІНА МИКОЛАЇВНА 307
ТКАЧЕНКО АНДРІЙ ВОЛОДИМИРОВИЧ 308
ТОДОРОВА ІРИНА СТЕПАНІВНА 309
ЦУРКАВА МЕДЕЯ ОТАРІВНА 310
ШЕЛЕЙКО ІРИНА ЄВГЕНІЇВНА.....311
ШКОЛЯР СЕРГІЙ ПЕТРОВИЧ 311
ШУМСЬКА АЛІНА ІВАНІВНА.....312

БОТАНІЧНИЙ САД 313

БАРИШЕНКО ЛЮДМИЛА ВАСИЛІВНА 318
БУЛАВЕНКО (АНІСКІНА) РУСЛАНА ВІКТОРІВНА 318
ВОСКРЕСЕНСЬКА ОЛЕНА МИКОЛАЇВНА 318
ГАПОН ВАСИЛЬ ВАСИЛЬОВИЧ 319
ГРОН ЙОСИП ЙОСИПОВИЧ..... 319
ДЕМОЧКО ВІРА ЮХИМІВНА 320
ДЗЮБАНЕНКО АНТОНІНА СТЕПАНІВНА.....320
ІЛЛІЧЕВСЬКИЙ СЕРГІЙ ОЛІМПІЙОВИЧ 321
КИВА АЇДА КІРІВНА 322
КОЦЮБИНСЬКИЙ ЛЕОНІД САВИЧ.....323
НОВІКОВА МАРИНА СЕРГІЇВНА 323
ПІЧКУР ВОЛОДИМИР ПЕТРОВИЧ.....324
ШАРА НАТАЛІЯ МИКОЛАЇВНА 324

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ПРО ПРИРОДНИЧИЙ ФАКУЛЬТЕТ.....325

ЗМІСТ 331

Наукове документальне видання

*ПРИРОДНИЧИЙ ФАКУЛЬТЕТ ПОЛТАВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ імені В.Г. Короленка: **100** років історії та здобутків*

Літопис

*NATURE FACULTY OF POLTAVA V.G. Korolenko NATIONAL PEDAGOGICAL UNIVERSITY: **100** years of history and contribution*

Chronicles

Фотоматеріали надані архівом Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка, викладачами, співробітниками і студентами природничого факультету, а також к.г.н., доцентом Булавою Л.М.

Навчально-адміністративний корпус біостаціонару «Лучки»